

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

**DÜNDEN BUGÜNE SAMSUN-ÇARŞAMBA İLÇESİNDE GEÇİŞ
DÖNEMLERİ**

(Doğum- Evlenme- Ölüm, Sunnet-Askerlik- Hac)

Yüksek Lisans Tezi

Zeynep YILDIRIM

Sivas

Aralık 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

**DÜNDEN BUGÜNE SAMSUN-ÇARŞAMBA İLÇESİNDE GEÇİŞ
DÖNEMLERİ**

(Doğum- Evlenme- Ölüm, Sünnnet-Askerlik- Hac)

Yüksek Lisans Tezi

Zeynep YILDIRIM

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMREN

Sivas

Aralık 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Tezin Başlığı : Dünden Bugüne Samsun-Çarşamba İlçesinde Geçiş Dönemleri (Doğum-Evlenme-Ölüm, Sünnnet-Askerlik-Hac)

Savunma Tarihi : 02.12.2019

Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMREN

Unvanı- Adı Soyadı

Jüri Başkanı : Dr. Öğr. Üyesi Atiye NAZLI

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Nilgün TÜRKMEN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMREN

Oy Birliği

Oy Çokluğu

İmza

Zeynep YILDIRIM tarafından hazırlanan **Dünden Bugüne Samsun-Çarşamba İlçesinde Geçiş Dönemleri (Doğum-Evlenme-Ölüm, Sünnnet-Askerlik-Hac)** başlıklı tez, kabul edilmiştir.

.../.../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;

2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;

3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;

4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

25/12/2019

Zeynep YILDIRIM

ÖN SÖZ

Kültür hayatın kendisidir. İnsan yaşamı doğum ve ölüm arasında yaşadığı kültür ile şekillenir. Her toplumun hayata bakışı, uygulamaları ve inanışları birbirinden farklıdır. Bu farklılıklar o toplumun kültürel değerlerinin çeşitliliğini ortaya koymaktadır.

Geçiş dönemleri toplumumuzda zengin kültürel uygulamalarla karşımıza çıkar ve tüm halkımızca büyük bir coşku, heyecan ve ciddiyet ile gerçekleştirilir. Bu aşamalar insan hayatının kendisidir. Doğmak “var olmak”tır. Sünnet çocukluktan çıkmak “erkek olmak”tır. Askerlik erkekliğini ispatlayıp “adam olmak”tır. Evlenmek “yuva kurmak”, anne baba olmaktır. Hac “dinin bir emrini yerine getirmek” hayatını daha güzel yaşamaktır. Ölüm “yaşamın sona ermesi”dir. Bu uygulamaların içerisinde birçok inanış ve ritüel yer almaktadır. Geçiş dönemleri birlik ve beraberlik içerisinde gerçekleştirilmektedir, bir aşamadan başka bir aşamaya geçen kişi bu dönemlerde yapılan uygulamalar sayesinde yalnız bırakılmamaktadır. Geçiş dönemleri kültürün en canlı uygulamalarıdır. Halk kültürü ürünlerinin işlevleri çerçevesinde geçiş dönemi uygulamalarında eğlenme, eğlendirme, kültürü ve eğitimi kuşaklar arasında aktarma, töre ve törenlere destek olma, kişisel ve toplumsal baskılardan kurtulma gibi işlevlerin her biri karşımıza çıkar.

Dünden Bugüne Samsun- Çarşamba İlçesinde Geçiş Dönemleri (Doğum-Evlenme-Ölüm, Sünnet-Askerlik-Hac) olarak hazırlanan bu tez çalışmasında Çarşamba ilçesi ele alınıp incelenmiştir. Bu çalışmanın yapılma amacı gelenek ve göreneklerimizden kayıt altına alınması, bu gelenek ve göreneklerin kaybolup unutulmamasıdır. Kültür dinamiktir, değişen hayat şartlarıyla kültürümüz de yeni formlara dönüşmeye ve değişmeye devam etmektedir. Bu değişim ve dönüşüm bazı yeni uygulamaları hayatımıza katarken bazı uygulamaların izlerini de siler. Samsun’un Çarşamba ilçesinde bu konu ile ilgili kapsamlı bir çalışma bulunmaması sebebiyle bu çalışma ortaya konulmuştur. Bu çalışma bir saha çalışmasıdır ve Çarşamba ilçesinin tamamını kapsamamaktadır. Alan çalışmamız sahanın geniş olması sebebi ile ulaştığımız kaynak kişiler ile sınırlıdır. Bu çalışmada her bölüm için sorular hazırlanarak bu sorular kaynak kişilere sorulmuş ve verilen cevaplardan hareketle genelleme yapılmıştır.

Bu çalışmayı hazırlamamda bana bilgisi ile yol gösteren, eksiklerimi tamamlamamı sağlayan kıymetli hocam Dr. Öğretim Üyesi Özlem DEMREN’e teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Çalışmam süresince bana yardım eden Samsun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne, Halk Kültürü Araştırmacısı Müfit Ozan ÖZDEMİR'e, benden desteğini esirgemeyen ve her anımda yanımda olan Hanife YILDIRIM'a, İlknur TATAŞ'a, Asiye İŞLEYEN'e aileme, dostlarıma ve tüm Çarşamba halkına teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ	1
Araştırma Alanı İle İlgili Bilgiler	5
1. BÖLÜM	21
1.DOĞUM	21
1.1.Çarşamba İlçesinde Doğum İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları....	25
1.1.1. Doğum Öncesi	25
1.1.2. Doğum Sırası	45
1.1.3.Doğum Sonrası	54
1.1.4.Çocukluk Çağı	84
2. BÖLÜM	113
2.SÜNNET	113
2.1. Samsun'un Çarşamba İlçesinde Sünnet İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları	117
2.1.1.Sünnet Öncesi	117
2.1.1.1 Sünnet Zamanı	117
2.1.1.2. Sünnet Hazırlıkları	121
2.1.1.3.Kirvelik	131
2.1.1.4.Sünnet Hamamı.....	135
2.1.1.5. Gezme	136
2.1.2.Sünnet Sırası	137

2.1.2.1. Sünnet İşlemi.....	137
2.1.3. Sünnet Sonrası	141
2.1.3.1. Mevlit.....	141
2.1.3.2. Hediye	143
2.1.3.3. Genel Algı.....	145
3. BÖLÜM.....	149
3.ASKERLİK.....	149
3.1. Samsun'un Çarşamba İlçesinde Askerlik İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları.....	152
3.1.1. Askerlik Öncesi	157
3.1.1.1. Asker Daveti	162
3.1.1.2. Asker Eğlencesi	165
3.1.2. Askerlik Sırasında	168
3.1.3. Askerlik Sonrası	169
4. BÖLÜM.....	175
4.EVLENME.....	175
4. 1. Samsun'un Çarşamba İlçesinde Evlenme İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları.....	180
4.1.1. Evlenme Öncesi	180
4.1.1.1. Evlenme Türleri	180
4.1.1.2. Görücü Usûlu	189
4.1.1.3. Kız İsteme	196
4.1.1.4. Söz.....	201
4.1.1.5. Nişan	205
4.1.1.6. Çeyiz	215
4.1.1.7. Nikah.....	221

4.1.1.8.Düğün Hazırlıkları	227
4.1.2.Evlenme Sırası	238
4.1.2.1. Kına.....	239
4.1.2.2 Gelin Alma.....	246
4.1.3. Evlenme Sonrası	255
5. BÖLÜM.....	263
5.HAC	263
5.1. Samsun'un Çarşamba İlçesinde Hac İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları	266
5.1.1.Hac Öncesi.....	274
5.1.2.Hac Sırası.....	285
5.1.3.Hac Sonrası.....	291
6. BÖLÜM.....	299
6.ÖLÜM	299
6.1. Samsun'un Çarşamba İlçesinde Ölüm İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları	303
6.1.1.Ölüm Öncesi	305
6.1.2. Ölüm Sonrası	309
SONUÇ.....	363
KAYNAK KİŞİ KÜNYELERİ	375
KAYNAKÇA	381
EKLER.....	387
Ek 1: Çarşamba	387
Ek 2: Hoşuruk Kesme.....	388
Ek 3: Beşik	389
Ek 4: Sünnet (1992).....	390

Ek 5: Asker Kıyafeti (2017)	392
Ek 6: Asker Mektubu (1991).....	393
Ek 7: Asker Eğlencesi (2017).....	394
Ek 8: Söz (20011).....	395
Ek 9: Damat Kahvesi (2019)	396
Ek 10: Nişan Davetiyesi (2019)	397
Ek: 11 Nişan (2018).....	398
Ek 12: Kına.....	399
Ek 13: Gece Düğünü	400
Ek 14: Bayrak Adeti (2019).....	401
Ek 15: Damat çıkışı-Saruk Bahşişi toplanması (1993).....	402
Ek 16: Gelin Alma (2013)	404
Ek 17: Duvak (1990)	406
Ek 18: Hac	407
Ek 19: Rahat Yatağı (2019).....	409
Ek 20: Mezar (2019).....	410
ÖZ GEÇMİŞ.....	411

KISALTMALAR

TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
(K)	: Kaynak Kişi
KTÜ	: Karadeniz Teknik Üniversitesi
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
s.	: Sayfa

ÖZET

Kültürel değerler bir toplumun korunmasında ve varlığını sürdürmesinde önemli bir yere sahiptir. Kültürünü kaybeden bir toplum asimile olmaya ve yok olmaya mahkûmdur. Kültürün gelecek nesillere aktarılması için gelişen ve dönüşen dünyada kayıt altına alınması gerekmektedir, alınmadığı takdirde değişip dönüşeceği ya da kaybolup gideceği kaçınılmazdır.

Kültürün canlı olarak yaşatılan öğelerinden olan geçiş dönemleri, Samsun'un Çarşamba ilçesi için tespit edilmeye çalışılmış ve bu çalışmayla ortaya konulmuştur. Bu çalışmada görüşme yöntemi kullanılarak alan çalışması yapılmıştır.

Çalışma "Doğum, Sünnet, Askerlik, Evlenme, Hac, Ölüm" olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Kaynak kişi sayısı doğum bölümde 25, diğer beş bölümde ise 15 kişidir. Soru sayıları ise şu şekildedir: Doğum için 128, sünnet için 61, askerlik için 50, evlenme için 163, hac için 61, ölüm için 132'dir. Kaynak kişilerden alınan cevaplar olduğu gibi yazılmış aynı olan cevaplar bir kez yazılıp kaç kişi tarafından söylenildiği belirtilmiştir ve toplanan bilgiler ile genel değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çarşamba, Doğum, Sünnet, Askerlik, Evlilik, Hac, Ölüm.

ABSTRACT

Cultural values play an important role in the protection and survival of a society. A society that loses its culture is doomed to assimilate and perish. In order to transfer culture to future generations, it has to be recorded in the developing and transforming world. If it is not recorded, it is inevitable that it will change or become lost.

The transition periods that are most alive elements of the culture have been tried to be determined for Çarşamba district of Samsun and it has been put forward with this study. Fieldwork was done and interview method was used.

The study consists of six parts: Birth, Circumcision, Military, Marriage, Pilgrimage, Death. 15 people were interviewed in each section; 25 people were included in the birth section. The number of questions are as follows: 128 for birth; 61 for Circumcision; 50 for Military; 163 for Marriage; 61 for Pilgrimage; 132 for Death. The answers received from the source persons were written as it is, the same answers were written once and indicated by how many people were told. After all, general evaluation was made with the collected information.

Key Words: Çarşamba, Birth, Circumcision, Military, Marriage, Pilgrimage, Death.

GİRİŞ

Bir milleti ayakta tutan en önemli yapı taşı kültürdür. Kültür bir milletin yaşama şeklidir. Gelenekler, görenekler, örf ve adetler nesilden nesile kültür ile aktarılarak zamanla kalıplaşmış ve o toplumun temel değerlerini oluşturmuştur. Kültürel değerler ile toplumda birlik ve beraberlik devam etmekte hem de toplum varlığını korumaktadır.

Kültürel değerlerimiz arasında en dinamik olanlarından bazıları da geçiş dönemleridir. Geçiş dönemleri bir aşamadan bir başka aşamaya geçişi ifade etmektedir. Her dönem bir eşiktir, bu eşikten geçerken kişiler kötü ruhlara karşı korunmak, kutsanmak, sağlık ve mutluluk ile yaşamak, hayatın normale dönmesini sağlamak için çeşitli uygulamalar ve ritüeller yaparlar.

Bu çalışma açısından geçiş dönemleri ile ilgili bazı araştırmacıların görüşlerine yer vermek faydalı olacaktır.

İnsanlar yaşamları boyunca çeşitli dönemler geçirirler. Bunların en önemlileri doğum, evlenme ve ölüm dönemleridir. Bu dönemler bireyin en duyarlı olduğu geçiş evreleri olarak adlandırılmaktadır. Kişinin duyarlı olduğu bu dönemlerde onu çeşitli tehlikelerden korumak ve kutsallık yüklemek, bu yeni dönemlere hazırlamak amacıyla birtakım âdet, gelenek, ayin, tören, dinsel ve büyüsel işlemler uygulanır. Toplum kültürünü oluşturan bu âdet ve uygulamaların pek çoğu günümüze kadar varlığını sürdürmeyi başarmıştır (Başçetinçelik 1998: 36).

S. Veyis Örnek, doğum, evlenme ve ölümün üç önemli geçiş dönemi olduğundan; her birinin kendi bünyesi içerisinde birtakım alt bölümlere ve basamaklara ayrıldığından bahsetmiştir.

Bu üç önemli aşamanın çevresinde birçok inanç, âdet, töre, tören, âyin dinsel ve büyüsel özlü işlem kümelenerek söz konusu geçişleri bağlı buldukları kültürlerin beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetmektedir. Bunların hepsinin amacı da kişinin bu geçiş dönemindeki yeni durumunu belirlemek, kutsamak, aynı zamanda da kişiyi bu sırada yoğunlaştığına inanılan tehlikelerden ve zararlı etkilerden korumaktır (Örnek 1995: 131).

Geçiş dönemleri insan yaşamında çok önemli bir yere sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Bu konuda Y. Irmak şunları söylemektedir:

Doğumda uygulanana pratikler, hayatın normale dönmesi, çocuğun daha sağlıklı olması, kötü ruhlardan korunması; sünnette uygulanan pratikler, çocuğa statü kazandırılması; evlenmede uygulanan pratikler, evliliğin sağlık ve mutluluk içerisinde geçmesi için yapılırken ölüm ile ilgili uygulamalar ise; ölünün öbür aleme geçişinin kolay olması, ruhunun geride kalanlara zarar vermemesi ve atalar ruhuna saygı için uygulanır (2016: 113).

Lauri Hanco (2015: 203), geçiş ritüellerinin üç özelliği olduğunu; geçiş ritüellerinin kişi merkezli olduğunu, bu ritüellerin tekrarı olmayan türden olduklarını ve bu ritüellerin önceden tahmin edilebilir olduğunu söylemiştir.

Geçiş dönemleri insan yaşamının önemli aşamalarındandır. Bir aşamadan başka bir aşamaya geçmeyi kolaylaştıran bu süreçte erginleşen birey, yalnız bırakılmaz. Onunla birlikte ailesi ve sevdikleri geçiş dönemine dâhil olur, hep birlikte farklı uygulamalar ve ritüeller gerçekleştirilir. Geçiş dönemlerinden doğum, evlilik ve ölüm evrensellik kazanmışken sünnet, hac, askerlik gibi dönemler ise Türk toplumuna özgü aşamalardır.

Küreselleşen dünyada her şey çok çabuk tüketilmektedir. Yemekten giyime, dinlenen müzikten, izlenen filme kadar her şey tüketim üzerine kurgulanmaktadır. Teknoloji birçok kolaylığı beraberinde getirirken bazı yönlerden var olan uygulama ve materyallerin dönüşümüne vesile olmaktadır. Bu tüketim toplumuna karşı çözümler alınmalı ve her millet kendi kültürünü korumalıdır. Folklorun gelecek kuşaklara aktarılması için kayıt altına alınması zorunlu olmuştur.

Kültür malzemesi olarak folklor ürünleri canlı birer varlıktır. İnsanlığın ortaya çıkışından itibaren her dönem ve ortama göre çeşitli özelliklerde kendini gösteren bu ürünler, ait olduğu milletin kültürünü bire bir yansıtmıştır. Toplumun ihtiyaçlarına ve beklentilerine göre şeklen veya içerik olarak değişimler göstermiş ve bu doğrultuda farklı işlevler üstlenmiştir. Erken devirlerden itibaren sözlü kültür ortamında, sözlü gelenekte doğup gelişen folklor ürünleri, bireyler arasındaki iletişimi farklı boyutlara taşımıştır. Sonraki süreçte yazıya aktarılan bu ürünler, gelecek nesillere olduğu gibi taşınabilmiştir (Abalı 2015: 227).

Bu çalışma, var olan geleneğin gelecek nesillere aktarılması amacı ile hazırlanmıştır. İlk olarak Çarşamba ilçesi için konu ile ilgili kaynak taramaları yapılmıştır. Alan araştırması ve derleme çalışmaları bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir. Derlemede görüşme (mülâkat) ve gözlem yöntemleri

kullanılmıştır. Sorular hazırlanırken Metin Ekici'nin "Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri" kitabından, Nilgün Türkmen'in "Türkiye'de Hac Folkloru" ile Emrah Tunç'un "Sivas'ta Sünnet Merasimleri ve Kirvelik Kurumu" adlı yüksek lisans çalışmalarından yararlanılmıştır.

Derleme yapılırken doğum için hepsi kadın olmak üzere 25 kişi ile görüşülmüş; sünnet, askerlik, evlilik, hac ve ölüm konusunda ayrı ayrı 15'er kişi ile toplamda 100 kaynak kişi ile görüşülmüştür. Kaynak kişiler metin içerisinde (K) harfi verilerek yazılmış ve çalışma içerisinde 1-84'e kadar sıralanmıştır. Her bölüm de kaynak kişiler hakkında yaş, cinsiyet, yaşadıkları yer ile ilgili bilgiler verilmiştir. Sorulan sorunun altında cevaplar ağız özellikleri dikkate alınarak olduğu gibi yazılmıştır. Aynı olan cevaplar tek madde olarak yazılıp kaç kaynak kişi tarafından söylendiği bilgisi yanına eklenmiştir. Kaynaklardan alınan cevaplardan hareketle her sorunun altına Çarşamba ile ilgili genel değerlendirme yapılmıştır. Samsun ve diğer ilçelerinde konu ile ilgili farklı isimlendirme inanış veya uygulama var ise dipnot ile verilmiştir.

Çarşamba İlçesinin nüfusu 2018 (TUİK) verilerine göre 138.840'tır. Yüz ölçümü ise 7081 m²'dir. Alan çalışmamız tüm Çarşamba ilçesini kapsamamakta ve ulaşılan kaynak kişiler ile sınırlı kalmaktadır. "09.08.1988 yılında Tekkeköy ilçe olmuş; Çarşamba İlçesinden 26 köy almıştır. Bu köylerden 10 tanesi Çarşambaya geri dönmüştür. 23.08.1988 Salıpazarı ilçe olmuş; Çarşamba'dan 14 köy almıştır. Bu köylerden 5 tanesi Çarşamba'ya geri dönmüştür. 20.05.1990 Ayvacık ilçe olmuş; Çarşamba'dan 19 köy almıştır. Bu köylerden 2 tanesi Çarşamba'ya geri dönmüştür" (Karabulut 2004: 30). Alan çalışması içerisinde doğum yeri Çarşamba olup ikamet adresi Tekkeköy ve Ayvacık olan kaynak kişiler de bulunmaktadır.

Geçiş dönemleri tez içerisinde şu şekilde ele alınmıştır:

Birinci bölümde, bir başlangıç olan doğum konusu ele alınmıştır. Kadın için anneliğin başlangıcı, doğan çocuk için yaşamın başlangıcıdır. Geçiş dönemleri arasında doğumun gizeminden ve kattığı kutsallıktan dolayı doğumun farklı bir yanı vardır. Doğmak hayatta var olmaktır, doğum her türlü başlangıçtır. Her doğan bebek, doğduğu toplumun kimliğini alır ve taşır. Doğum konusu; doğum öncesi, doğum sırası, doğum sonrası ve çocukluk çağı olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

İkinci bölümde, sünnet konusu ele alınmıştır. Sünnet, çocukluktan erkeklığe geçişin adıdır. Sünnet olan çocuk artık toplum nezdinde erkek olmuş ve erkeklğini ispatlamış bulunmaktadır. Bu geçiş aileler tarafından büyük bir eğlence ile kutlanmakta ve büyük bir ciddiyetle gerçekleştirilmektedir. Bu bölüm, sünnet öncesi, sünnet sırası, sünnet sonrası olmak üzere üç bölümde ele alınmış ve bu üç bölümde ise kendi içerisinde sünnet zamanı, sünnet hazırlıkları, kirvelik, sünnet hamamı, sünnet işlemi, gezme, mevlit, hediye ve sünnet ile ilgili genel algı olmak üzere dokuz alt başlıktan oluşmaktadır.

Üçüncü bölümde, askerlik konusu ele alınmıştır. Askerlik, sünnet gibi erkeklığe geçişin bir diğer aşamasıdır. Erginlenme sürecidir. Bir erkeğin kendini ispatlaması ve “adam olması”dır. Askerlik ile genç artık evlenmeye de hak kazanmış olur. Askerlik bölümü askerlik öncesi, askerlik sırası, askerlik sonrası olmak üzere üç bölümde ele alınmıştır. Askerlik öncesi; asker eğlencesi ve asker daveti olmak üzere iki alt başlıktan oluşmaktadır.

Dördüncü bölümde, evlenme konusu ele alınmıştır. Evlilik için her bir aşama ayrı bir ciddiyet ve önem taşımaktadır. Evlilik iki farklı dünyanın bir olmasıdır. Hem erkek için hem kadın için önemlidir. Katılımın en yüksek olduğu ritüeldir. Evlenme öncesi, evlenme sırası ve evlenme sonrası olmak üzere üç bölümde oluşmaktadır. Bu bölümler Evlenme türleri, görücü usulü, kız isteme, söz, nişan, çeyiz, nikah, düğün hazırlıkları, kına, gelin alma, olmak üzere on alt başlıkta incelenmiştir.

Beşinci bölümde, hac konusu ele alınmıştır. Nüfusunun büyük çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için hac, İslam’ın beş şartından biridir. İmkânı el veren Müslümanların kutsal topraklara giderek kazandıkları ‘hacılık’ unvanı önemsenmektedir. Toplum tarafından daha ayrı bir gözle bakılan hacıların davranışlarına daha da dikkat etmesi gerekmektedir. Üstlendikleri hacılık unvanının toplum tarafından taşıdığı bir değer vardır. Bu bölümde hac öncesi, hac sırası ve hac sonrası olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Altıncı bölümde, ölüm konusu ele alınıp incelenmiştir. Ölüm, nüfusunun büyük çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için dünya hayatının bitişi, ahiret hayatının başlangıcıdır. Ölüm ritüelleri birey için

yapılan son görev ve vazife olarak kabul edilir. Bu bölüm ölüm öncesi, ve ölüm sonrası olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Sonuç olarak, verilen cevaplar doğrultusunda Çarşamba İlçesinde 21. yy. da geçiş dönemleri adına yapılan uygulamalar ve bunların dünden bugüne geçirdiği değişim ve dönüşümler kayıt altına alınmaya, kimi zaman da sorularla daha öncesinde yapılan uygulamalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Tezin amacı, gelecek kuşaklara kültürün aktarımını sağlayabilmek ve kültürel değerlerimizi koruma altına alarak Türk milletine, kültürüne ve bilimine katkıda bulunabilmektir.

Araştırma Alanı İle İlgili Bilgiler

Bu bölümde öncelikle Çarşamba İlçesi'nin bağlı bulunduğu Samsun ile ilgili bilgiler vermek faydalı olacaktır.

Samsun

Samsun Adının Menşei

Kaynaklarda Samsun adının Yunanca “Amisos” kelimesinden gelme olduğu sondaki “Os” veya “S” ekine bakılarak ileri sürülmüşse de, kelimenin kökeninin eski Yunan öncesi döneme dayanmasının daha kuvvetli bir ihtimal olduğu belirtilmiştir. Bu durumda Amisos adının deniz yoluyla gelen Yunanlılar tarafından verilmiş bir ad değil, komşu şehir Amasi (Amasya) gibi, Anadolu menşeli bir kelime olduğü düşünölmektedir. Bugün kullandığımız şekliyle “Samsun” adının ortaya çıkışı XII. ve XIII. yüzyıldaki Türk hakimiyetine dayandığı, Batılı kaynaklarda ise bunun “Sampson” şeklinde geçmeye başladığı belirtilmektedir. Kaynaklara göre gerek Samsun gerekse Samspon şeklindeki söyleyişlerin Amisostan geldiğine de şüphe yoktur. Osmanlı döneminde şehrin adı Samsun olarak anıldığı, fakat sancak adı olarak Canik isminin kullanıldığı bilinmektedir. (Samsun Valiliği İl Kültür Müdürlüğü 1997: 17).

Samsun İlinin Tarihi

Türkler' den Önce Samsun

Samsun'un ilk insanların Gaskalar olduğu mahalli kazılarda bulunan eşyalardan anlaşılmaktadır. Buraya daha önce gelenlerle birleşerek Mert Irmağı ağzında küçük bir kent kurmuşlardır. Gaskalar daha sonra Hitit egemenliğine girerek

yok olmuşlardır. Böylece Samsun bir Hitit şehri olmuştur. Hititler de M.Ö. 1200 yıllarında Frigler tarafından yıkılmıştır. Bazı eski Yunan kaynaklarında Samsun ve civarında Amazon adı verilen savaşçı kadınların yaşadığı ve kendi topraklarına asla yabancı erkek sokmadıkları yazılıdır. Amazonlar'ın bugünkü Çarşamba ve Terme ovalarında yaşadıkları iddia edilmektedir. Friglerden sonra Doğu Karadeniz kıyı şeridinde Kimmerler'in tarih sahnesine çıktığı görülmektedir. Bu bölgeyi ele geçiren Kimmerler Trabzon ve Sinop'u yağmalamışlardır. Lidya kralı Giges Kimmerleri yendikten sonra Ege'nin denizci kavimlerinden olan Miletliler Amisos'a gelip yerleşmişlerdir. Anadolu hâkimiyeti yüzünden Lidya Kralı Krezüs ile Pers imparatoru Kuruş M.Ö. 546 yılında Amisos şehrinin güneyinde savaşmışlardır. Bu savaşta Krezüs'ün yenilerek esir düşmesi üzerine hem Anadolu hem de Amisos şehri Pers hâkimiyetine girmiştir. Büyük bir sefer hazırlığı için Amisos'a gelen Pers İmparatoru Darius şehrin yerini beğenmeyerek üç kilometre batısındaki Toramantepe'de şehri yeniden kurdurmuştur ki burası daha sonraları "Kara Samsun" adıyla anılmıştır. Bir ara Yunan kralı Perikles tarafından ele geçirilen Amisos, tekrar Persler tarafından alınmış ve bu hâkimiyeti M.Ö. 331 yılına kadar sürmüştür (<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-59809/tarih.html>) (02-09-2019).

Büyük İskender'in Persler'i yenmesi üzerine Amisos şehri Makedonyalılar'ın hâkimiyetine girmiştir. İskender'in ölümünden sonra Pers kralı Metredat M.Ö. 255 yıllarında Amasya, Sinop ve Amisos'u ele geçirerek bu bölgede Pont Krallığı adıyla bir devlet kurmuştur. Nitekim Amasya'daki kral mezarları bu devletin krallarına aittir. M.Ö. 64 yılında Amisos şehri Roma hâkimiyetine girmiştir. Roma hâkimiyetinde iken Amisos şehrinin ticari önemi artmaya başlamıştır. Bu ticari gelişme şehrin zenginleşmesini sağlamış ve bir süre sonra da Amisos'ta Hıristiyanlık yayılmıştır. Roma imparatorluğu ikiye bölündükten sonra Amisos Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun idaresine geçmiştir. Bu dönemde Amisos, psikoposluk merkezi haline getirilmiştir. Bizanslılarla müslüman Araplar arasında başlayan savaşlar Amisos'u da etkilemiştir. Nitekim Malatya Emiri Ömer b. Abdullah tarafından Anadolu'ya yapılan bir akın sırasında Amisos şehri 863 yılında alınmıştır. Ancak Ömer b. Abdullah'ı yenen Bizans ordusu burayı geri almış ve şehir Türkler tarafından fethedilinceye kadar Bizans hâkimiyetinde kalmıştır (<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-59809/tarih.html>) (02-09-2019).

Samsun'un Türkler'in Eline Geçmesi

Selçukluların Anadolu'ya girmesinden sonra Danişmentogulları Amisos'a akınlar yaptılarsa da burayı alamamışlardır. Amisos şehri Anadolu Selçuklu sultanı II. Kılıç Arslan tarafından Selçuklu hâkimiyetine alınmıştır. Türkler burada "Müslüman Samsun"u kurmuşlardır. Bundan sonra Arap kaynaklarında "Samsun", Batı kaynaklarında ise "Sampson" adına rastlanmaktadır. Sultan II. Kılıç Arslan ülkesini 11 oğlu arasında taksim ettiği zaman (1185) Samsun, Rükneddin Süleyman Şah'ın payına düşmüştür. Samsun Selçukluların hâkimiyetinde olmasına rağmen şehrin eski yerleşim yeri olan ve bugün bile "Kara Samsun" veya "Gavur Samsun" diye bilinen kısmı daha uzun süre Bizans ve Cenevizlilerin elinde kalmıştır. Müslüman Samsun'un yanında Hıristiyanların meskûn olduğu Kara Samsun'un yaklaşık 230 yıl gibi uzun bir müddet bağımsız yaşayabilmesi, müşterek menfaat temeline dayanan bir ilişki ile mümkün olmuştur. Nitekim denizcilik alanında henüz gelişmemiş olan Selçuklular, bu konuda Hıristiyanlardan istifade ederken, onlar da emniyet içinde Selçuklulardan aldıkları ticaret eşyalarını deniz yoluyla Karadeniz'in diğer limanlarına ve Avrupa'ya nakletmişlerdir (<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-59809/tarih.html>) (02-09-2019).

İstanbul'un 1204 tarihinde Latinler tarafından alınması üzerine Samsun'un Hıristiyanların elinde kalan bu kısmı İznik Rum İmparatorluğu'na bağlı kalmıştır. Bir ara Trabzon Rum İmparatoru Alexios Komnenos tarafından kuşatıldıysa da alınamamıştır. Kuşatmanın başarısız kalmasında Hıristiyan kesime Selçukluların yardım etmesinin de payı büyük olmuştur. Anadolu Selçuklu Devletinin dağılmasından sonra Müslüman Samsun, İlhanlıların eline geçmiştir. Amisos ile öteden beri burada kuvvetli bir tüccar zümresi bulunduran Cenovalıların eline geçmiştir. Cenevizliler şehri bir asırdan fazla ellerinde tutmuşlardır. Müslüman Samsun ve çevresinde ise bir takım küçük beylikler doğmuştur. Bu beylikler bazen Candaroğulları'na, bazen Eretna Beyliği'ne (Kayseri), bazen de Osmanlılara dayanarak varlıklarını sürdürmüştür. "Canik Beyleri" adıyla bilinenler şunlardır: Canik, Ladik ve çevresinde Kubadoğulları, Ordu, Giresun tarafından Emiroğulları, Niksar, Terme ve Çarşamba havalisinde Taceddinoğulları, Vezirköprü Havza civarında Taşanoğulları, Bafra ovasında Bafra Beyliği. Bu beylikler daha sonra

Osmanlı hâkimiyetine girmişlerdir (<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-59809/tarih.html>) (02-09-2019).

Osmanlılar Devrinde Samsun

Samsun ve çevresinde Osmanlı hâkimiyeti Yıldırım Bayezid devrinde başlamıştır. Kubadoğulları'nın elinde bulunan Müslüman Samsun, Yıldırım Bayezid tarafından ele geçirilmiştir (1398). Buranın idaresi, Bulgar Kralı Şişman'ın Müslümanlığı kabul eden oğlu Aleksandır'a (İskender Paşa) verilmiştir. Ankara Savaşında (1402) Yıldırım Bayezid'in yenilmesi üzerine Timur'un ordusu bu bölgeyi de yağma ve tahrip etmiştir. Bu tarihten sonra Samsun, bir süre Yıldırım'ın oğlu Emir Süleyman'ın, 1419'da da İsfendiyaroğullarının eline geçmiştir. Kara Samsun olarak bilinen ve Hıristiyanların meskûn olduğu batı kısmı, Sultan Çelebi Mehmed tarafından alınmıştır (1419). Osmanlıların şehri almasından birkaç yıl sonra burada Hıristiyanlar, Kara Samsun'u yakarak gemilerle buradan ayrılmışlardır (1425). Müslüman Samsun da yine Çelebi Mehmed tarafından İsfendiyaroğullarından savaşız olarak Osmanlı hâkimiyetine geçirilmiştir. Böylece Samsun, "Canik Sancağı" adıyla Rum (Sivas) Eyaletine bağlı bir sancak olarak Osmanlı idari teşkilatına dahil edilmiştir. Samsun çevresindeki beylikler ise daha sonraki padişahlar tarafından peyderpey Osmanlı idaresine alınmıştır. (<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-59809/tarih.html>) (02-09-2019).

Osmanlı hâkimiyetine geçtikten sonra Samsun eski ticari önemini kaybederek küçük bir iskele olarak XIX. yüzyıla kadar kalmıştır. Bu dönemde Samsun iskelesi, Sinop Limanının gölgesinde kalarak gelişme imkânı bulamamıştır. XVII. Yüzyılın başlarından itibaren deniz yoluyla gelen Kazakların saldırısına maruz kalan Samsun, bakımsız haldeki kalenin tamiri ve içine muhafız tayin edilmesi suretiyle emniyet altına alınmıştır.

1645 yılında Samsun'a gelen Evliya Çelebi, bazı bilgiler vermektedir. Samsun halkının gemicilik ve kendircilikle uğraştığını söyleyen Evliya Çelebi, Samsun kalesinin deniz kıyısında taştan yapılmış sağlam bir yapı olduğunu belirtmektedir. Samsun'un lezzetli suyu olduğuna dikkat çeken Çelebi, evlerin kiremitli, bağlı bahçeli olduğunu, eğitim kurumlarının ise çok az olduğunu kaydetmektedir. Demir atılabilir nitelikte bir iskeleye sahip olan Samsun'un, yaban üzümü ve nar rengi

armut turşusunun meşhur olduğunu zikretmektedir. Bunlar fiçılarla İstanbul'a gönderilmektedir. Gemi palamarları için imal edilen kendir ipinin bütün dünyaya yetecek kadar çok olduğunu da söylemektedir. Kâtip Çelebi Samsun hakkında şu bilgileri vermektedir. "Samsun Karadeniz kıyısında Kefe'nin tam karşısında ünlü bir kasabadır. Amasya suyu kabanın doğusundan geçerek denize dökülür. Samsun'un güneyindeki dağ bir yay çizerek batıdan ve doğudan denizle birleşir. Samsun şehri, bu dağ silsilelerinin oluşturduğu yarım çember ile Karadeniz arasında alçak bir düzlüktedir. Eski yapı olarak bir kale ve kalenin içinde camiler, hamamlar ve çarşı vardır. Birkaç ev bir araya getirilerek oluşturulan öbeklerle mahalleler oluşturulmuştur." 1701 yılında buradan geçen Tournefort, Samsun'un adını zikretmekte "... eski Atina kolonisi Amisos'un yerinde kurulmuş bir köyü arkamızda bıraktık" demekle, Samsun'un bu tarihte henüz gelişme temayülü göstermediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte bu yüzyılın ilerleyen tarihlerinde Samsun ile Karadeniz'in diğer limanları ve bilhassa Kırım arasında kayda değer bir deniz ticareti yapılmaya başlanmıştır. 1813-1814 senelerinde Anadolu'da gezen İngiliz seyyahı J. Macdonald Kinneir 4 mil genişliğindeki bir koyun kenarında ağaçlıklar içinde kurulmuş olan Samsun'un şirin manzarasından bahsetmekte, şehrin etrafının Türkler tarafından inşa edilmiş olması lazım gelen harap bir sur ile çevrili bulunduğunu minareli beş cami, bir hamamı ve tüccarlar için büyük bir hanın mevcut olduğunu söylemekte, nüfusunu ise ancak 2 bin olarak bildirmektedir (<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-59809/tarih.html>) (02-09-2019).

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Kırım'ın elden çıkması sonucu Samsun'un ticari önemi de iyice gerilemiştir. Ancak XIX. yüzyıl ortalarından itibaren Samsun ve Canik sancağı yeniden gelişmeye başlamıştır. Tütün ekiminin yaygınlaşması ve buharlı gemi işletmesinin Karadeniz'de de başlaması bu gelişmede önemli bir etken olmuştur. Şehrin ve sancağın ticari ve ekonomik potansiyeli geliştiği gibi nüfusu da o oranda artmıştır. 1869 yangını şehrin hemen tamamını kül haline getirdiyse de zengin bir ticaret şehri olan Samsun kısa zamanda kalkındı. Belediye tarafından Fransa'dan getirilen bir mimarın planına göre şehirde birbirini dik olarak kesen fakat umumiyetle zamanımızın ihtiyacına göre dar sokak ve caddeler boyunda bir kısmı kargir olmak üzere evler ve umumi binalar yapıldı. I. Cihan Harbi yıllarında ticareti felce uğrayan Samsun çok sıkıntı çekti. 1915 yılında

Rus harp gemileri şehri topa tuttu. Harbin son yıllarında ve mütareke senelerinde Samsun yakınlarında Pontus çetelerinin faaliyeti dikkat çekmektedir. Mondros Mütarekesi'nden sonra 4 bin kişilik bir İngiliz Hintli kuvveti Samsun'u işgal etti ki bu kuvvetler Milli Mücadele sırasında memleketi terk etmişlerdir (<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-59809/tarih.html>) (02-09-2019).

Samsun'dan başlayarak Sivas üzerinden El-Cezire'ye doğru uzatılacak bir demiryolu inşası daha XIX. yüzyılın ortalarından itibaren düşünülmüştür. Bu mevzuda ilk imtiyaz 1891'de Belçikalı Baron Macar'a verilmiş, Amasya yönünde yola ait tetkikler yapılmaya başlanmış fakat inşaata girişilememiştir. Daha sonra bir Fransız şirketi bu işi üstüne alarak 5 km. kadar ray döşemiş ve 30 km'lik tesviye yapmış iken I. Cihan Harbi işleri durdurmuştur. Cumhuriyet kurulduktan sonra Samsun-Sivas demiryolunun inşası ilk olarak ele alınmış ve hattın ilk 50 km'lik kısmı 1926'da açılmıştır. 1932'de demiryolu Sivas'a ulaşmıştır. 1933 yılında Samsun-Çarşamba arasında 39 km'lik bir demiryolu yapılmıştır. Daha sonraki yıllarda yapılan demiryolu ve karayolu ağları ile Samsun, Karadeniz vilayetlerinin çıkış noktası haline gelmiştir. Samsun'u konum ve önemine yakışan bir limana sahip kılmak için önceden girişilen teşebbüslerden bir netice alınamamış, nihayet bir şirket 1953'te bu işi üzerine alarak 1960'ta dalgakıran ve rıhtımların inşasını bitirmiştir. Daha sonraki yıllarda yapılan eklemelerle Samsun Limanı, önemli miktarda yükleme ve boşaltmanın yapılabildiği bir liman özelliği kazanmıştır. (<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-59809/tarih.html>) (02-09-2019).

Samsun İlinin Coğrafi Özellikleri

Samsun ili, Karadeniz Bölgesinin Orta Karadeniz Bölümünde yer almaktadır. Kuzeyinde Karadeniz, batısında Sinop ile Çorum, güneyinde Tokat ve Amasya, doğusunda Ordu ili bulunmaktadır. En uzun sınırı Amasya, en kısa sınırı ise Tokat iliyledir. Kordinatları 40° 50'07"-41° 44' 07" kuzey enlemleri ile 34° 52' 39" -37° 10' 310 doğu boylamları arasında yer almaktadır (Yılmaz, Zeybek 2016: 1).

İklim

Samsun, ılıman iklime sahip bir ildir. İklim, sahil şeridi ve iç kesimlerde iki farklı özellik gösterir. Sahil şeridinde (Merkez ilçe, Terme, Çarşamba, Bafra ve Alaçam, 19 Mayıs, Tekkeköy) Karadeniz ikliminin etkileri görülür. Yazlar sıcak

kışlar ılık ve yağışlı geçer. İç kesimlerde ise (Vezirköprü, Havza, Ladik, Kavak, Asarcık ve Salıpazarı) yüksekliği 2.000 metreyi bulan Akdağ ve 1.500 metre yüksekliğindeki Canik dağlarının etkisinden dolayı kışlar soğuk, yağmurlu ve kar yağışlı, yazlar ise serin geçer (Dak 1989: 14).

Dağlar

Samsun'un topraklarının büyük bir bölümünü (%44,9) dağlar oluşturmaktadır. Buna rağmen dağ yükseklikleri çok fazla değildir. Kuzey Anadolu Sıradağlarının yükseltisinin en düşük olduğu kesim buradadır. Bu nedenle dağlar ulaşımına engel teşkil etmez. İlde birbirinin devamı niteliğinde görülen iki sıradağ vardır. Bunlar il topraklarının batı kesiminde bulunan Çangal dağları ve kısmen doğu kesiminde yer alan Canik dağlarıdır. Sıralı dağlar; Kocadağ, Akdağ, Böğürtlentepesi, Nebyen Dağı, Evliçalı Tepesi, Saltuk Tepesi, Keltepe, Kocaçataltepe yükseklikleriyle bölgedeki diğer önemli dağlardandır (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu: 13).

Akarsular ve Göller

Samsun, akarsu ve göller bakımından Türkiye'nin en zengin illerinden biridir. Yeşilirmak, Kızılırmak, Engiz Çayı, Kürtün Çayı, Mert Çayı, Abdal Çayı, Terme Çayı, Terkasan Çayı ilin akarsularıdır. Ladik Gölü, Balık Gölü, Gernek Gölü, Uzungöl, Akgöl, Dumanlıgöl, Simenlik Gölü, Liman Gölü doğal; Altınkaya, Derbent, Hasan Uğurlu, Suat Uğurlu ve Çakmak Barajı yapay göllerdir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Samsun Büyükşehir Belediyesi 2015: 44-49).

İlin Nüfüsü

1945 yılında yapılan nüfus sayımına göre 407.541 olan Samsun nüfusu, 1975 yılında% 100'lük bir artış göstermiştir. Son yapılan nüfus sayımına göre il ve ilçeler toplam nüfusu 1.108.710 olmuştur. Bu nüfus açısından Samsun, nüfus yoğunluğu bakımından Türkiye'nin 7. Büyük kenti, merkez belediyeler arasındaki sıralamada ise bu nüfus ile 12. sırayı almıştır (Dak 1989: 21). 2018 TÜİK verilerine göre ise nüfus 1.335.716'ya yükselmiştir.

İlin Tarihi ve Kültürel Değerleri

Kaynakların verdiği bilgilerden hareketle Samsun ve çevresinde Paleolitik dönemlerden beri yerleşimin olduğu bilinmektedir. Samsun'da Paleolitik Çağ, Mezolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, Tunç Çağı, Helenistik Çağ, Pontus, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı dönemlerine ait izler görmek mümkündür. Anıtlar; Atatürk Anıtı, İlkadım Anıtı. Müzeler; Atatürk Müzesi, Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Gazi Müzesi. Camiler; Büyük Cami, Pazar Cami, Yalı Cami, Kurşunlu Cami, Hacı Hatun Cami, Kale Cami, Hançerli Cami. Türbeler; İsababa Türbesi, Şeyh Seyyid Kutbittin Türbesi, Kılıçdede Türbesi. Diğer dini Yapılar; İtalyan Katolik Kilisesi. Hanlar-Bedestenler; Taşhan, Bedesten (Samsun Turizm İl Müdürlüğü 2002: 31-38).

Çarşamba

Çarşamba İlçesinin Tarihi

Kaynaklarda Çarşamba'nın ne zaman kurulmuş olduğuna dair kesin bilgiler yoktur. Ancak Yeşilırmak ovası merkezinde kurulu olan ilçenin, MÖ 4.000'lerden bu güne bir yerleşme merkezi olduğuna dair görüşler vardır. (Kayıkçı 2001: 55-56).

Çarşamba'nın MÖ 4000'lerden itibaren Hitit, Frig ve Pers egemenlikleri altında yaşadığı kaynaklarda bildirilmektedir. İzmir ile Büyük Menderes ırmağı arasında kalan kıyı bölgesine MÖ 2000'li yıllarda İyonya (İonia)/ Millet (Miletos) adı verilmişti. Bu bölgeye gelip yerleşen İonialar, Hitit medeniyetine tâbi olarak yaşadılar. Bunlardan bir grup gemici Amisos (Samsun)'a gelince, Yeşilırmak kıyılarına kadar uzanarak buralarda ticaret gayesi ile sömürgeler kurdular. Frig Kralığının yıkılmasından sonra İonia şehirleri bütünüyle Perslerin hâkimiyetine girdi. İonialar, zamanla Yunanistan'dan gelen göçmenlerle karıştı. Çarşamba'da elbette ki bu gelişmelerden etkilendi. MS 63'de Roma İmparatorluğu'na bağlandı ve daha sonra ise Bizans topraklarına katıldı. Bu durum MS 1200'lü yıllara kadar sürdü. Beylikler döneminde Çarşamba, Canik beylerinden Taceddinoğullarının iradesine katıldı. 1428'de Osmanlı topraklarına katıldı. Yörgüç Paşa, Hacı Ali Paşa ve Hazinedaroğulları tarafından idare edildi. Çarşamba ilçesi, Yeşilırmak'ın doğu yakasında Çay mahallesinde batı yakasında Sarıçalı mahallesi olmak üzere bu alanın çevresinde gelişmeye başladı. (Kayıkçı 2001: 55-56).

Çarşamba'nın bütün ovada merkez rolünü üstlenmesinde ilki 1370 yıllarında kurulmuş olan panayırın etkisi büyüktür. Bu panayır çarşamba günleri kurulduğundan ilçenin adı da buradan gelmiştir. Eskiden, şimdiki kasabanın yerinde Sarıcalı mahallesi ile Kuşdoğanlı köyleri bulunurdu. Panayır da ilk defa burada kuruldu. Bu panayıra “Çarşamba Pazarı” denilirdi. Sarıcalı ve Kuşdoğanlı'nın ilk yerlileri Çepnioğulları idi. Sonradan buraya Horasanlı Türk aileleri de yerleşmiş, böylece Çarşamba zamanla gelişerek bugünkü büyük ilçe durumunu kazanmıştır. Osmanlı imparatorluğu zamanında da idari teşkilâta önemli bir ilçe olarak yerini kazanmış bulunan Çarşamba'da Cumhuriyetten sonra 1925 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur (Kayıkçı 2001: 55-56).

Çarşamba İlçesinin Coğrafi Özellikleri

İlçe, Samsun-Ordu karayolu üzerinde ve Yeşilirmak'ın iki yakasında Çarşamba ovası üzerinde kurulmuştur. Doğusunda Terme, batısında Tekkeköy, kuzeyinde Karadeniz kıyıları, güneyinde ise Ayvacık ve Salıpazarı ilçeleri ile sınırlanmıştır. Çarşamba, Yeşilirmak'ın getirip yığıldığı bir birikinti ovasıdır. Yeşilirmak bu ovayı ikiye bölmektedir. Canik Dağlarının uzantısı olan dağlar, ilçenin güneyinde kalmaktadır. Ormanlarla kaplı olan bu alanlardan denize kadar uzanan sadece Çaltı Burnundaki ormanlık alandır. Türkiye'nin büyük akarsularından olan 416 km. uzunluğundaki Yeşilirmak, ilçenin de en büyük akarsuyudur. Yeşilirmak, Sivas'taki Köse Dağlarından (2801) doğar, Canik dağlarını aşarak Çarşamba ovasına ulaşır, Civa Burnu'ndan Karadeniz'e dökülür. Yeşilirmak'ın denize yakın kısımlarında delta gölleri oluşmuştur. Sahilde yer alan bu göller ise ırmak yatağının değişmesi sonucu oluşmuş göllerdir. Bunlar, Sazlık Gölü, Çilme Gölü ve Körirmak Gölüdür. Göllerin çevresi sazlık ve bataklıkla çevrilidir (Kayıkçı 2001: 256-257). Çarşamba il merkezine 36 km uzaklıkta bulunmaktadır. Çarşamba ilçe merkezinin mücavir alanı ile birlikte yüzölçümü 2.750 hektardır (Karabulut 2004: 13).

İklim

İlçede Karadeniz iklimi hüküm sürmektedir. Her mevsim yağışlıdır. Yazlar az sıcak, kışlar ise ılık geçer. En çok yağmur yağdığı dönem ekim ayından aralık ayı sonuna kadar olan dönemdir. En sıcak aylar temmuz, ağustos; en soğuk aylar ise ocak, şubat'tır (Samsun Turizm İl Müdürlüğü 2002: 112). Gerek yağışların çok

olması gerekse doğal su kaynaklarının bolluğu, ilçede zengin bir bitki örtüsü oluşmasını sağlamıştır. Canik Dağlarının kuzey yamaçlarında ladin ve kayın ormanları ile orman gülleri yetişir. Akarsu boylarında özellikle kıyı kesiminde kavak ve söğüt ağaçları yaygındır. Çarşamba ovasında ise kıyıda başlayan bağlık bahçelik alanlar, içerilere doğru çayır ve ormanlık alan biçiminde sürer. Ovanın güney kesiminin doğal bitki örtüsünü meşe, ahlat ve alıç ağaçları ile çayır otları oluşturur (Çeviker 1992: 43-46).

Çarşamba İlçesinin Kültür ve Tabiat Varlıkları

Çarşamba'da İlk Tunç Çağı yerleşmeleri olan üç büyük höyük, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı döneminden kalma bir çoğu ahşap 15 cami; ilçe merkezinde halen kullanılan 1 bedesten, 1 kale, 1 hamam, 1 Atatürk anıtı; ilçede kaynağı pek açıklanamayan fakat insanların gündün güne kutsallaştırdığı 18 tekke ve ziyaret yeri; 3 adet yeraltında eski kent kalıntıları; 3 adet şehit mezarlığı; 7'si koruma altına alınmış bir çok anıt ağaç; 2 kuyu taşı; 35 ahşap ev; bir çok mağara, şelale, mesire yerleri, kumsallar ve av sahaları bulunmaktadır (Çarşamba Almanak Dergisi 2017: 18).

Samsun ve İlçeleri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Samsun ve ilçeleri için folklor alanında birçok çalışma yapılmış bulunmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde özellikle Çarşamba ilçesi için geçiş dönemleri üzerine kapsamlı bir çalışma bulunmaması sebebiyle yapılan bu çalışmanın bu alandaki eksikliği tamamlayacağını düşünerek hazırlanmıştır. Aşağıda Samsun ve ilçeleri ile ilgili farklı türlerde halk kültürü alanında yapılmış çalışmalardan örnekler verilmiştir.

Kitaplar

(1997). *Geçmişten Günümüze Kültür Değerleriyle Samsun*. Samsun: Samsun Valiliği Kültür Müdürlüğü Yayınları.

Baskın, Refik (1998). *Şu Samsunun Evleri*, Samsun. Barış Gazetesi Yayınları.

Can, Yılmaz (2004). *Samsun Yöresinde Bulunan Ahşap Tavanlı Camiler*, Samsun Etüt Yayınları

Çeviker, Turgut (1992). *Çarşamba Kitabı*. İstanbul: İris Yayınları.

Elmas, Yılmaz (1961). *Samsun Bilmeceleri*. Samsun: Yüceer Matbası.

Gürcan, Hikmet (2007). *Samsun Folkloru*. Samsun: Anadolu Folklor Vakfı Samsun Grubu Kültür Yayınları.

İvgin, Hayrettin (1998). *Vezirköprü Halk Kültürü Derlemeleri*. Samsun: Vezirköprü Belediyesi Yayınları.

Karagöz, Kübra (2014). *Vezirköprü El Sanatları, Vezirköprü Araştırmaları*, Samsun: Vezirköprü Belediyesi Yayınları.

Kayıkçı, Ali (1991). *Samsunlu Halk Şairleri ve Aşıklar*. Samsun: Samsun Gazeteciler Cemiyeti.

Kayıkçı, Ali (1998). *Samsun'da Kültür Sanat*. Samsun: Özel Baskı Yayınları.

Kayıkçı, Ali (2014). "Samsunlu Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi". Samsun: Sayder Yayınları.

Kıvrak, Bünyamin (2014). *Vezirköprü'de El Sanatları ve Son Ustalar*. *Vezirköprü Araştırmaları*, Samsun: Vezirköprü Belediyesi Yayınları.

Köktürk, Şahin (2011). *Samsunlu Aşık Kemali Bülbül- Hayatı, Sanatı ve Şiirleri*. Samsun: İlkadım Belediyesi Yayınları.

Sarisakal, Baki (2007). *Samsun Eğlence Tarihi*. Samsun: Samsun Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

Şişman, Bekir. (2007), "Samsun Yöresi'nde Yağmur Duası ile İlgili İnanç ve Ritüeller", Yağmur Duası Kitabı, İstanbul: Kitabevi Yayınları, Sayfa: 599-611.

Yiğit, Hasan (1985). *Bütün Yönleriyle Zümrüt Bafra*, Trabzon: Karadeniz Gazetesi 1990.

Bildiriler

Akgün, Abdullah (2011). Geleneksel Bafra Manda (Kömüş) Yoğurdu. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011).

Anıl, Münir (2011). Samsun'da Geleneksel Unlu Mamuller, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011)

Aytaş, Gıyasettin (2011). Hacı Bektaş Veli ekseninde Gelişen Samsun Yöresi İnanç Merkezleri. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu (13-16 Ekim 2011).

Bağcı, Vildan (2013). Samsun İli Vezirköprü İlçesi El Örgüsü Patik ve Çorapların Teknik ve Desen Özellikleri. Canik Belediyesi: III. Canik Sempozyumu (Canik ve Değerleri-24 26 Ekim 2013).

Bayar, Yücel (2011). Samsun'un Bazı Köylerinde Kullanılan "Ebede Çevirmek" ve "Dolaba Girmek" Deyimlerinin Kaynağı Üzerine Bir Çalışma. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011).

Coştu, Yakup (2013). Canik Beldesindeki Halk İnançları Üzerine Bir Araştırma. Canik Belediyesi: III. Canik Sempozyumu (Canik ve Değerleri-24 26 Ekim 2013).

Ersan, AYTEK (2011). Çarşamba Halk Türküleri ve Oyun Havalarının söz ve Müziklerinin Oluşumunda Yöre Halkının Etkisi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011).

Gül, Seyfullah. (2013).Kültür Coğrafyası Açısından Bir İnceleme; Vezirköprü Yöresinde Yağmur Duası Geleneği. Canik Belediyesi: III. Canik Sempozyumu (Canik ve Değerleri-24 26 Ekim 2013).

Gül, Seyfullah ve Yılmaz, Ali. (2014). Kültürel Mirasın Aktarılmasına Bir Örnek: "Hepimiz Oynuyoruz Projesi". Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Gençlik ve Kültürel Mirasımız Kongresi(15-18 Mayıs 2014).

Gürşahbaz, Nalan (2011). Samsun Bafra Yöresi Geleneksel Kadın Giysilerinin Olan Cepkenlerin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011).

Hacıyeva, Maarife.(2013). Samsunlu Âşık Kemali Bülbül'ün Türk Dünyasını Kucaklayan Şiirleri. Canik Belediyesi: III. Canik Sempozyumu (Canik ve Değerleri-24 26 Ekim 2013).

Kaynar, İhsan Seddar (2013). Kültürel Bir Değer Olarak Samsun Pidesi'nin Tarihsel Kökeni. Canik Belediyesi: III. Canik Sempozyumu (Canik ve Değerleri-24 26 Ekim 2013).

Köktürk, Şahin (2013). Samsunlu Bir Kültür Adamı Âşık Obalı (Mustafa Bilir). Canik Belediyesi: III. Canik Sempozyumu (Canik ve Değerleri-24 26 Ekim 2013).

Oğuz, Öcal (2011). Kentler ve İmgeleri Bağlamında Samsun. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011).

Özdemir, Cafer (2011) Samsun Yöresi Atasözü ve Deyimlerinde Kültür Aktarımı. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu (13-16 Ekim 2011).

Özdemir, Cafer (2013). Bir Kültür Aktarıcısı olarak Samsunlu Masal Dedesi Cemalettin Kavaklıgil. Canik Belediyesi: III. Canik Sempozyumu (Canik ve Değerleri-24 26 Ekim 2013).

Sancak, Emin (2011). Samsunlu Bağlama Yapımcıları ve Bu Ustaların Yapım Sanatına Katkıları, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011).

Saraç, Ömer (2011). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Örneği ve Samsun Başkonak Köyü'nde Hıdrellez Geleneği. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011).

Saraç, Ömer (2014). Kültürel Mirasımızın Tanıtımı Bağlamında Ladik Ambarköy Açık Hava Müzesi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Gençlik ve Kültürel Mirasımız Kongresi(15-18 Mayıs 2014).

Şişman, Bekir (2011). Samsun'da Yaşatılan Geleneksel El Sanatlarının Bir Envanteri ve Bunların Geleceğe Aktarılması Sorunu. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu (13-16 Ekim 2011).

Şişman, Bekir (2013). Kentler ve İmgeleri Bağlamında Samsun. Canik Belediyesi: III. Canik Sempozyumu (Canik ve Değerleri-24 26 Ekim 2013).

Şişman, Bekir ve Övezova, Guncha (2014). Türk Kültürünün Devamlılığı Açısından Türkiye ve Türkmenistan Halk İnançlarının Karşılaştırılması(Samsun-Aşkabat Örneği). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Gençlik ve Kültürel Mirasımız Kongresi(15-18 Mayıs 2014).

Tikbaş, Fadime (2011). Kentlerin Markalaşması ve Samsun. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011).

Turhan, Sadettin (2011). Samsun Mutfak Kültüründe Kaz Etinin Yeri ve Önemi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011).

Yayla, Mine (2011). Samsun İli Vezirköprü İlçesi Geleneksel Kadın Giysilerinin Giyim Kültürü Açısından İncelenmesi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası Samsun Sempozyumu(13-16 Ekim 2011).

Makaleler

Acı, Adnan (2014). Vezirköprü’de Yöresel Gelenek ve Göreneklerden Birkaçı Üzerine, Vezirköprü Araştırmaları, Samsun:Vezirköprü Belediyesi Yayınları.

Köktürk, Şahin.(2014). “Samsun’da Bir Kültür Adamı Âşık Obalı (Mustafa Bilir)”. *Turkish Studies*”, Cilt: 9 Sayı 5: 1477-1486.

Muğlalı, Mehtap-Koyutürk, Alp Erdin- Sarı, Mustafa Erhan (2007). “Samsun Yöresinde Süt Dişleri İle İlgili Folklorik Yaklaşımlar”. *Milli Folklor*, Sayı: 73: 68-72.

Özdemir, Cafer (2009). “Havza İlçesinin Genel Folklorik Yapısı”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2/7:185-206

Şişman Bekir (1996). “İslamiyet Öncesi Türk İnanç ve Ritüellerinin Samsun Yöresi’ndeki İzleri”. *Türk Kültürü Dergisi*. 401: 563-674.

Şişman, Bekir (2001).“Samsun Yöresinde Geçiş Dönemleriyle İlgili Yaşayan Halk İnançları ve Bunlara Ait Uygulamalar”. *Erdem*. 39: 445-470.

Şişman, Bekir (2003). “Samsun’da İcra Edilen Bir Yağmur Duası Ritüeli ve Türk Kültür Tarihi Bağlamında Düşündükleri”. *Milli Folklor*.58: 86-92.

Tezler

Aktaş, Ali Osman (2007). Avut Köyü'nün Halkbilimi Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Samsun

Atak, Zerrin (2010). Turistik Hediyelik Eşya Kapsamında Hazırlanan Folklorik Yapma Bebek Giysilerinin Tespiti ve Giysi Kalıplarının Standartlaştırılması Üzerine Bir Öneri (Samsun). (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara

Barutçu, Gökhan (2015). Samsun Yöresi Mübadillerinde Geleneksel Dans Kültürü. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir

Çelebi, Hatice (2008). Samsun Merkez Köseli Köyü Folklorundan Derlemeler, (Lisans Bitirme Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Samsun:

Demirelli, Sevil (2012). Çiftlik, Çatkaya ve Yukarı Donurlu Köylerinden Folklorik Derlemeler. (Lisans Bitirme Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Samsun

Eroğlu, Salim. (1987).Terme'nin Anonim Halk Edebiyatından Seçmeler.

Karademir, Şehri. (2005). Kulacadağ Köyü Monografisi, (Lisans Bitirme Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Karataş, Nihal (2000) Bafra Selemelik Köyü Derlemesi. (Lisans Bitirme Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Samsun:

Karcı, Elif (2013). Bafra(Samsun) Halk İlaçları, (Yüksek Lisans Tezi): Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ankara

Köksal, Merve (2009). Terme Folklorundan Derlemeler (Lisans Bitirme Tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Samsun

Koç, Ebru (2011). Kızılbaş Köyü Folklorik Çalışması (Lisans Bitirme Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Samsun

Özdemir, Cafer (2003). Havza Yöresi Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerine Bir Araştırma (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Samsun:

Özdemir, Emrah (2008). Samsun İli Havza İlçesi Karga Köyü Monografisi, (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.

Özer, Levent (2015). Samsun Yöresi Türk Halk Müziği Ezgilerinin Müzikal ve Edebi Yönden İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Konya.

Özkan, Zekeriya (2012). Bafra ve Çevresinde Halk İnançları ve Uygulamaları (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Samsun.

Sayar, Ela (2009). Samsun İli ve İlçelerinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Konya.

Şişman, Bekir (1994). Samsun Yöresinde Yaşayan Halk İnançları Üzerine Bir İnceleme (Yüksek Lisans Tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Samsun.

Tanır, Hakan (2008). Vezirköprü Daraçay Köyü'nden Derlemeler, (Lisans Bitirme Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Samsun.

Tecim, Sacide (2002). Kurugökçe Köyü'nden Derlemeler (Lisans Bitirme Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Samsun.

Tezgel, Aycan Özentürk (2008) Samsun İlinin Vezirköprü İlçesindeki Geleneksel Meslekler. (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.

1. BÖLÜM

1.DOĞUM

Doğum hayatın başlangıcıdır. Kişilerin dünyaya gelmesi, hayatını sürdürmesi, çoğalması, toplum tarafından kabul edilmesi aşamalarında geçiş ritüelleri önemli bir yere sahiptir.

Doğum, kelime anlamı olarak TDK'da; “Doğma işi, tevellüt, veladet” anlamlarına gelmektedir. Türkçenin ilk sözlüğü ve ansiklopedisi olan “Divanü Lügati't-Türk'te ki doğumla ilgili “kısır”, “umay”, “bala”, beşik”, “bele-“, egit”, “emüz”, “ısrık”, “igen”, “kap”, “kaplıg oğul”, “kutul-“, ogulçuk”, “sibek”, “tolgağ”, “togur-“, “monçuk” gibi terim ve kavramlar karşımıza çıkmakta; 11. yüzyıldaki Türk doğum adetleri ile ilgili bilgiler verilmektedir (İnayet 2008: 1). Doğum her zaman önemli bir olay olarak görülmüş ve beraberinde gerek dünyaya gelecek yeni canlı gerek onun annesi ve ailesi gerekse de toplum için geniş bir inanç kültürünü de beraberinde getirmiştir. Geleneksel hayatın içinde kendine önemli bir yer edinen ‘doğum olayı’ birçok ritüeli bünyesinde barındırmaktadır.

Türk milleti için aile önemli bir kavramdır. Aileler toplumun temel yapı taşıdır. Aile kuvvetli bir yapıya sahip olursa toplumun da o denli sağlam köklere sahip olacağına inanılır. Evlilikle başlayan aile yapısı, doğan bebeklerle tamamlanır. Birçok millette olduğu gibi Türk milleti için de çocuk çok önemlidir. Türk milletince çocuk; neslin devamıdır. Türklerin çocuğa verdiği önem halk hikâyelerinden destanlara mitlerden masallara kadar pek çok anlatı türüne de yansımıştır. Türkler için önemli bir eser olan Dede Korkut Hikâyelerindeki Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyunu anlatan hikayede özetle; “Dirse Han oğlu kızı olmadığı için kara çadıra alınmış, kara koyun postuna oturtulmuş, kara koyun yahnisi önüne getirilmiştir. Dirse Han suçunun ne olduğunu sorunca da Tanrı Teâla oğlu kızı olmayanı hor görmüştür biz de hor görürüz demişlerdir” (Ergin 2016: 78-79).

Türk toplumunda genellikle çocuk sahibi olmak istenilmiş ve arzu edilmiştir. Bununla birlikte ataerkil aile yapısı olan Türk milletinde erkek çocuk sahibi olmak zaman zaman daha önemli görülmüştür çünkü halk arasında erkek çocuğu soyun devamını sağlayan evlat olarak görülürken, kız çocuğu ise başka aileye gelin gittiği

için ailenin yanında tabir-i caizse misafir gibi görülmektedir. Ocağı erkek çocuğun tütüreceği inancı yaygındır.

Türk kültüründe olduğu gibi İslam inancında da çocuk sahibi olmanın beraberinde güzellikleri getirdiği vurgulanmıştır. Her çocuğun kendi rızkı ile dünyaya geldiğine ve doğumla birlikte rızkın artacağı bolluk bereketin olacağına inanılmaktadır. Yine zira İslam peygamberi Hz. Muhammed'in "Evleniniz! Zira ben, diğer ümmetlere karşı sizin (çokluğunuz) ile iftihar edeceğim" (Canan 1993:190) şeklinde bir hadisi olduğuna inanılmakta ve onun evlenmeyi ve çoğalmayı teşvik ettiği bilinmektedir.

Türk kültüründe genellikle evlenen gençlerin evlendikten sonra bir yıl içerisinde çocukları olması beklenir. Düğün günü doğacak çocuğun kız olması isteniyorsa gelin ve damadın kucağına kız çocuğu verilir, erkek çocuğu olması isteniyorsa erkek çocuğu verilir. Bir yılı geçtikten sonra çocuk olmazsa öncelikle sebebi araştırılır ve bitkisel çözümler aranır. Köy kasaba gibi yerlerde köy ebeleri varsa ona gidilir. Sıcağa oturtulur, beli çektirilir, yumurtalıklar ufalanır yerine getirilmeye çalışılır çeşitli karışımlardan ilaçlar yapılır. Yine Anadolu'da türbe ve tekkeye gitmek yaygın bir gelenektir. Çevredeki yakın türbe ve tekkelere gidilir. Adaklar adanır, kurban kesilir. Hocaya götürülür, muska yaptırılır okutulur. Bunlar çözüm olmaz ise doktora gidilerek tıbbî çözümler aranır. Şehir merkezlerinde ise ulaşım imkânlarının kolaylığı dolayısıyla tıbbî çözümlere daha çabuk başvurulur.

Samsun'da da çocuk sahibi olmak ve şifa niyeti ile gidilen türbeler bulunmaktadır. "Yeşil Tekke'deki Abdullah (Çarşamba) hasta çocukların şifa bulmaları için, Seyit Ahmet-i Kebir (Ladik) çocuğu olmayan ve çocuğu yaşamayanlara yardımcı olduğu düşünüldüğü için, Gül Abdal Baba düşük yapan, çocuğu yaşamayanlara yardımcı olduğu düşünüldüğü için, Hacı İzzettin Bereket (Havza) çocuk isteyenlere yardımcı ve dertlilere şifa olduğu düşünüldüğü için, Seyit Senayi Baba (Çarşamba) ruhsal hastalıklara şifa olduğu düşünüldüğü için, Saffe Dede (Ladik) evliya olduğu düşünüldüğü için, Kara Abdal (Ladik) ruh hastalarında tedavi kapısı olarak bilindiği, çocuksuzlara çocuk edinmelerinde himmet ettiğine ve afetlerden korunmasına yardımcı olduğuna inanıldığı için ziyaret edilirler" (Diyabet İşleri Başkanlığı Arşivi: 1996).

Yapılan çalışmadan hareketle görülmüştür ki doğum için hazırlıklar çocuğun rahme düşmesi ile başlar. Çocuğun düşmemesi/ anne rahmine tutunabilmesi ve sağlıklı olması için tedbirler alınır. Beslenmeye dikkat edilir. Tıbbî imkânların yeterince gelişmemiş olduğu eski zamanlarda çocuğun cinsiyeti büyük bir merak konusu olmuş ve cinsiyet tayini için farklı yöntemler uygulanmıştır. Anadolu’da bunun en çok bilinen şekli kadının fiziğine bakarak yorum yapmaktır. İnanca göre, hamile kadının karnı dik ve sivri ise erkek çocuk; basenleri, kalçası yaygın ise kız çocuk doğuracaktır. Yine hamile kadının yeme alışkanlıklarından hareketle de çocuğun cinsiyeti ile ilgili olarak yorum yapılmaktadır. Örneğin; “Ye tatlıyı, çıkar Hakkı’yı; ye ekşiyi çıkar Ayşe’yi” şeklinde tatlı ile beslendiğinde oğlu ekşimsi besinler arzu ettiğinde ise kızı olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda hamile kadın güzelleşirse oğlu olacağına, çirkinleşirse kızı olacağına; kızının annesinin güzelliğini alacağına inanılmıştır. Artık tıbbî yöntemler ile hamileliğin üçüncü ayında çocuğun cinsiyeti öğrenilmekte ve ona göre hazırlıklar yapılmaktadır. Çarşamba yöresinde çocuğun güzel huylu olması için dikkat edilen hususlar mevcuttur. Kimse kınanmaz, kimse ile dalga geçilmez, kötü çirkin şeylere bakılmaz. Güzel nesnelere bakılır güzel insanlara bakılır. Kime bakılırsa çocuğun ona benzeyeceği inancı hâkimdir. Bazı meyve ve sebzelerin yenilip yenilmemesi hususuna dikkat edilir. Çocuğun güzel ahlaklı olması için Kuran-ı Kerim’in bazı ayetleri okunur. Hamile kadın ve eşi hiçbir canlıya zarar vermez. Bunlar hamilelik boyunca dikkat edilen hususlardandır. Önceden evde yapılan ve beraberinde birçok uygulamayı getiren doğum olayı; günümüzde Kadın Doğum Hastaneleri gibi çeşitli sağlık kuruluşlarında yapılmaktadır.

Çocuğa ad koyma işlemi de büyük bir öneme sahiptir. Çocuğun adının onun yaşamını etkileyeceği inancı yaygındır. Çocuğa genellikle güzel okunan isimler verilir. Evin büyüklerinden bir kişi çocuğa adını verir. Bu kişi bebeğin bir kulağına ezan okur¹, diğer kulağına kamet² getirir. Çocuğun kulağına ismi üç kez bağırlır.

¹ Ezan metni; Allâhü Ekber (4 kere), Eşhedü en lâ ilâhe illallah (2 kere), Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah (2 kere), Hayye ale’s-salâh (2 kere), Hayye ale’l-felâh (2 kere), Allâhü Ekber(2 kere), Lâ ilâhe illallah.

² Kamet metni; Allâhü Ekber (4 kere), Eşhedü en lâ ilâhe illallah (2 kere), Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah (2 kere), Hayye ale’s-salâh (2 kere), Hayye ale’l-felâh (2 kere), Kad Kâmeti’s Salâh (2 kere), Allâhü Ekber (2 kere), Lâ ilâhe illallah.

Doğum sonrası lohusaya ve bebeğe ilgi ile bakılır. Halk arasında ‐lohusanın mezarı kırk gün açıktır‐ sözü söylenir. Bu nedenle lohusa ve bebek yalnız bırakılmaz, kırk gün boyunca bebek ve annesi ile ilgili her şeye dikkat edilir. Lohusa ve bebeği, inanılan kötü ruhlardan, kötü iyelerden korunmaya çalışılır. Kırk basması ve al basması olmaması için dikkat edilir. Toplum nazarında Alkarısı inancı yaygındır. Bu inanış eski Türklerden beri varlığını devam ettirmektedir.‐Eski Türklerden günümüze kadar, Alkarısı, Albastı, Albis, Almis adlarıyla loğusaya musallat olduğuna inanılan bu kötü ruh hakkında bütün Türk topluluklarında hemen hemen aynı inanmalar mevcuttur. Bunlara göre, yalnız kalan loğusanın yanına peri kızları gelerek ciğeri alıp giderlermiş ve bu suretle loğusayı al basarmış; bu ruh loğusanın ciğeri alıp suya bırakırsa loğusa ölmüş. İnanışlarda al basması, tüfek sesinden, ocaklı adamlardan, demirden ve kırmızı renkten korkarmış. Bunun içindir ki loğusa yatakta iken başına kırmızı kurdeleli altın takarlar, loğusaya kırmızı şeker götürürler (İnan 1995: 171). Al basmaması için özellikle kırk gün çok dikkat edilir. Sabahlara kadar uyunmadığı lohusanın başında beklenildiği çokça dile getirilmiştir. Al basması durumunda farklı yöntemler ile sağaltım yapılmaktadır.

Çocuğun kırklanmasıyla birlikte sıkıntı oluşturabilecek dönem sona ermektedir. Hem bebek hem anne bundan sonra dışarı çıkabilmektedir. Çocuğun ilk dişi, ilk saçı, ilk konuşması, ilk yürümesi gibi ilkleri ile ilgili inanışlar da oldukça zengindir.

Anadolu'nun pek çok yerinde olduğu gibi Samsun'un Çarşamba İlçesinde de doğum büyük bir sevinç ile karşılanır. Doğum öncesinde, doğum esnasında ve doğum sonrasında inanışlar oldukça geniş bir yer tutar. Bu çalışmada doğum konusu ile ilgili sorular sorulmuş ve verilen cevaplar kendi içinde değerlendirilerek Çarşamba ilçesinde doğum ile ilgili bilgiler, ritüeller ve sağaltma yöntemleri toplanmıştır.

Çarşamba ilçesi için hazırlanan bu çalışmanın doğum bölümünde; korunma yöntemleri, çocuğun önemi, çocuk cinsiyeti tayini için geçmişte yapılan uygulamalar, çocuğun huyunu ve görünüşünü etkileyeceği düşünülen inanışlar, çocuk için yapılan hazırlıklar, geçmişte doğumun nasıl nerede ve ne şekilde yapıldığı, doğum sonrası anne ve çocuğa yapılan uygulamalar, lohusa dönemi ile ilgili bilgiler, çocuğa ad

verme uygulaması, çocuğun ilkleri ile ilgili inanışlar, beşik töreni uygulaması, al basması ve kırk basmasına karşı yapılan korunma ve sağaltma yöntemleri, çocuğun yatağı, kıyafeti ve eşyaları ile ilgili bilgiler, çocuk için hazırlanan yemekler, çocuğun oynadığı oyunlar ve oyuncaklar, çocuğun yetiştirilmesi ve çocuğa verilen cezalar ile ilgili bilgiler derlenmiştir.

Verilen cevaplar ile genel bir bilgi verildikten sonra Samsun ve ilçelerinde konu ile ilgili farklı isimlendirmeler veya farklı inanışlar bazen ismen bazen de inanış olarak eklenmiş ve dipnot olarak verilmiştir. Benzer olan gelenekler ve inanışlar alınmamıştır. Derlenen bilgiler Doğum Öncesi, Doğum Sırası, Doğum Sonrası ve Çocukluk Çağı olmak üzere dört bölüm altında verilmiştir.

1.1.Çarşamba İlçesinde Doğum İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları

Bu bölümde 25 kaynak kişiye başvurulmuştur. Kaynak kişilerin doğum tarihi 1931 ile 1978 yılları arasındadır. Kaynak kişilerin tamamı kadındır. Kaynak kişilerden 7'si ilçe merkezinde 18'i de köyde yaşamaktadır. Şehirde yaşayanlarda köyle bağıntısı olan kimselerdir. Kaynak kişiler Tepealtı Mahallesi (Ayvacık),Gürçam (Ayvacık),Yağbasan Mahallesi (Tekkeköy), Beyoğlu Mahallesi (Tekkeköy), Esençay Mahallesi, Üç köprü Cayvar Mahallesi, Çarşamba Merkez, Ümit Mahallesinde yaşamaktadır.

1.1.1. Doğum Öncesi

Hamile kalmamak için ne gibi pratikler uygularsınız?

Çarşamba ilçesinde geçmişte çoğu kişinin korunma konusunda bilgi sahibi olmadığı ve bu sebeple 'kazara' olan çocukları doğurdıkları ve çocuk sayısının fazla olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte hamile kalmamak için bilenen çeşitli yöntem ve pratikler şu şekilde ifade edilmiştir: Erkeğin kendini koruması, rahim içine aspirin yerleştirmek, sabun kıyıp yerleştirmek, birlikte olduktan sonra avret yerini bol soğuk su ile yıkamak, kökboyası vb. ilaçlar kullanmaktır. Bugün ise önlem olarak doğum kontrol hapları ve kondom kullanılmakta, spiral takılmaktadır. Bu soruyu kaynak kişiler evli olmamam nedeniyle ayrıntılı anlatmaya çekinmişlerdir.

- Hiçbir şey yapmıyorlardı. (K1)
- Bilmiyom. (K2) (K5)
- Eskiden hap map yoktu ilişki bitiminde kalkıp avret yerini soğuk su ile yıkamak, erkeğin kendini koruması. (K3)
- Sabunu kıyıp kadınlar içlerine atıyormuş. Kalkıp ilişki olduktan sonra avret yerlerini bol soğuk su ile yıkıyorlarmış. (K4)
- Korunma bilmiyormuş eskinin kadınları. (K7)
- Aspirin hapının yarısını rahime koyarlarmış ilişkiden önce. Başlarını taradıkları zaman saçları adamın şeyine sarıyorlarmış. (K8)
- Korunurlardı. (K9) (K15) (K18)
- Kondom kullanıyoruz. Aspirini limonla eritip rahmin içine aktarıyorlarmış ilişkiden önce, rahim içini ilişki sonrası beyaz sabunla yıkıyorlardı. (K10)
- Erkek korunurdu. (K6) (K11) (K12) (K13) (K17)
- Kızım bugün herkes hap kullanıyor, sprel takıyor, iğne vuruluyor daha eskisini bilmiyom. (K14)
- Hap kullanıyorlarmış sprel takıyorlarmış, prezervatif kullanılıyorlarmış. (K16)
- Doktora gidip ilaç alamaya uğraşıyorlardı. (K19)
- Kocakarı ilaçları yaparlarmış. (K20)
- Kök boyası yaparlardı, ilaç yaparlardı içerlerdi. (K21)
- Giderlerdi ilaç koydururlardı kendilerine. (K22)
- Eskiden bir şey yapılmıyordu olan doğuyodu. (K24) (K23)
- Hamile kalmamak için hap kullanırlardı. Eskiden de hap vardı. Erkekler korunurdu. (K25)

Hamile kaldıktan sonra çocuğu düşürmek için ne gibi pratikler uygularsınız?

Çarşamba ilçesinde çocuk sahibi olmak istemeyen kişiler çocuğu düşürmek için şu yöntemleri uygulamaktadır: Ağır kaldırmak; yüksekte atlamak; ağaca asılmak; ilaç içmek; kına içmek; sabun yutmak; rahme şiş , oklava, tavuk teleği gibi nesnelere sokup karıştırmak; sığağa oturmak; yumurtalıkları ezmek. “Samsun Toybelen köyünde ise “Ebekümeçi” otu kaynatılarak içilir ve rahme koyulursa çocuk düşer (Şişman 1994: 54).

- Ne bileyim ağır bir şeye zorlarmış, yüksekte atlarmış, karınları üzerine taş koyuyorlarmış. (K1)
- İlaç içiyorlarmış, karnını ezdiriyorlarmış, ağır yük kaldırıyorlarmış, yüksekte atlıyorlarmış. (K2)
- Ağır yük kaldırmayı denerlerdi yüksek yerlerden atlarlar hap içerlerdi karınlarına yumruk vururlardı. (K3)
- Sıcak küle otururlarmış, ağır yük kaldırıyorlarmış. (K4)
- Rahime oklava batırıyorlarmış, şiş batırıyorlarmış aşağıdan. (K5)
- Ağır yük kaldırma ve yüksek yerlerden atlama. (K6)
- Yüksekte atlıyorlarmış. Ağır yük taşıyorlarmış. (K7)
- Sığağa duruyordular. Sırgan ya da yivdin kaynatıp sığağa duruyordular. Böyle düşürüyorlardı. Sade bunu biliyom. (K8)
- Hap içiyorlarmış. İğne vuruyorlarmış (K9)
- İp atlayan, zıplayan rahim içine bir şey sokup karıştırmak. (K10)
- Isığağa otururlarmış çocuğu düşürelim eritem diye. (K11)
- İğne vurup düşürüyorlardı. Örgü şişi ile düşürüyorlarmış. (K12)

- Yüksekten aşağı atlarlar, ağır yük alırlar. (K13)
- Anam önceden evin üstüne çıkıp atlıyorlarmış, ağır iş yapıp yük taşıyorlarmış. (K14)
- Tavuk tüleği(tüyü) ile rahimi karıştırma. (K15)
- Bilmiyorum.(K16)
- Ne bilirlerse. Bir şey çayı yaparlardı ilaç yoktu bi şey yoktu. Yüksekten atarlardı. (K17)
- Hap içerlerdi. Dalda sallanırlardı. (K18)
- Hap içerdik, kına suyu içerdik, tavuk teleği kullanırdık. (K19)
- İlaç yaparlarmış. Sabun yutturulur her şey yapılmış. (K20)
- Sırgan yivdin buğusunda dururlar. (K21)
- Kına çalkalayıp içerlerdi zehirlermiş, iğne kırarlarmış içerlermiş zehirlermiş, konyak içerlerdi zehirlermiş. (K22)
- Samsun'a gidip aldırıyorlarmış. Ayaklarını havaya kaldırtıp yumurtalıklarını ezerlerdi. (K23)
- Bir şeye zorlar, ağır kaldırılır. (K24)
- Hap içilir. Ottan ilaç yapılır. Hangi ot bilmim. (K.25)

Çocuk düşürme işini yapan kişiler var mıdır? Nasıl yaparlar? Kaç senedir bu işi yapıyorlar? Bu kişilere güvenir misiniz?

Çarşamba ilçesinde çocuk düşürme işini daha çok köy ebeleri yaparlardı. Bu kişilere imkânın olmadığı o dönemlerde güvenilmiştir. Bugün bu tarz işler yapan köy ebeleri bulunmamaktadır.

- Yoktu. (K1) (K2)
- Vardı. Aşağıdan şiş yardımı ile düşürürlerdi anneyi öldürüyorlardı çoğu kere. (K3)
- Eskiden bu işleri yapan vardı Köy ebeleri yapıyorlardı. (K4)
- Vardır tabi güvenilmez. (K5) (K6) (K7)
- Düşürmek için hiç öyle ebe yoktu. (K8)
- Yok. (K9) (K10) (K11) (K12) (K13) (K15) (K16)
- Var ama ben çatmadım. (K14)
- Hiç görmedim. (K17)
- Düşüren bilmiyorum. (K18)
- Vardı. Köy ebeleri ilaç yapardı. (K19)
- Köy ebesi düşürürdü. (K20) (K21)
- Hastaneye giderlerdi. (K22)
- Vardı. Güvenilerdi. (K23) (K24)
- Vardı. Köy ebeleri vardı. Yaparlardı. Güvenilirdi. (K25)

Hamile kalmak isteyen, kalıp kalamayacağını anlamak için ne yapar?

Çarşamba ilçesi'nde kadın hamile olup olmadığını, adet günü gecikince durumundan şüphelenirler bu halin devam etmesi halinde hamile olduğunu anlardı. Bazı kişiler ise bu durumu çocuk karnında canlandığı vakit, ağızda tat değişikliği olunca anlamaktaydı. Bugün gebelik testi ya da kan sonucu ile bu durum kolaylıkla anlaşılmaktadır.

- Aşerince anlarmış, çocuk karnında gezince anlarmış. Başka türlü anlamıyorlardı. (K1)
- Hiç üstün kirlenmeyince anlarsın ağzın değişir. (K2)
- Doktora gider. (K3)
- Günü geçince anlardı. Bebek karnında oynayınca anlardı bazısı da midesi bulanınca anlar. (K4)
- Doğuma yakın anlarmış. (K5)
- Adeti geçince anca bilir. (K6)
- Ebe kadınlara giderlermiş köy ebelerine. (K7)
- Kızım öyle bir şey yoktu kalıp kalmak için sadece adet dönemlerinde belli oluyordu işte. (K8)
- Günü geçince anlar. 3 gün geçince anlar. (K9)
- Adet olmasa hamile olduğunu anlar bekler. (K10)
- Adet görüp görmediğinden. (K11)
- Ağzı değişince anlıyordu. (K12)
- Günü geçince anlar ki hamile olduğunu, ağzı değiştiğinde anlardı ağzı bozulur midesi bulanır.
- Günü gecikince anlar. (K15) (K16) (K20)
- Olmayınca anlıyordu. Köy ebelerine giderlerdiler. (K17)
- Adet görmeyince hissedince anlardı. (K18)
- Ay başı olmayınca anlardı. (K19)
- Oynayınca anlardım. (K21)
- Kimi aş ererdi, kimi günü geçince anlardı, kimi uyurdu. (K22)
- Ay başı geçince anlardı. Çocuk oynayınca anlardı. (K23)
- Karnın büyüdümü anlıyodun. (K24)
- Doktora giderlerdi. Ebelere giderlerdi. (K25)

Hamile kalmak isteyen kadına uygulanan pratikler, inanışlar nelerdir?

Erkeklerde bir kusur varsa ona ne gibi pratikler uygulanır?

Çarşamba ilçesinde kadınlar çocuk sahibi olmak istiyorsa genelde sığağa oturtulmaktadır. Çeşitli bitki ilaçları yapılmaktadır. Erkeğe bal ceviz, fındık yumurta vb. kuvvet verici ürünler yedirilmektedir.

- Yoktu. (K1) (K2) (K12)
- Kadın iki sefer yaparsa çocuk olacağı söylenirdi ilk sefer yapınca dinlen tekrar ikinci yap dinlen derlerdi. (K3)
- Erkeğe bal felan yedirirler ceviz bal yumurta yedirirler. Süt içine bal katarlar. Kadını sırganı kaynatıp sığağına oturturlar hamalye yaparlardı. (K4)
- İlaç yapıyorlardı. (K5)
- Kadınlar sığağa oturma (sıcak su) ile yapıyorlarmış. (K7)
- Hiç yoktu. Erkeğin belini çekiyorlardı. Sabun sarıyorlardı beline. Erkeklerde bel düşüklüğü olduğu zaman işte belini çekip bütün sabunu erkeğin beline koyuyorlardı epey bir zaman erkeğin olmadığı zaman böyle çare buluyorlardı. (K8)
- Erkeğe ilaç yoktu. Doktora giderdi. (K9)
- Kadını sıcak suya oturturlar beslenmesine dikkat eder erkeğe de ballar yaparlar çerezler yedirirler. (K10)
- Doktor varsa doktora gider. (K11)
- Erkeğe hiç bir şey yapmazlardı. Kadını kaynar suya oturturlar ebe getirirler ebe ot toplatır kaynatıp o otların üstüne oturturlardı. Belini çekerlerdi. (K13)
- Kadını sıcak suya oturturlar hatta az daha kadının kıçını yakıyorlarmış. (K15)
- Erkeğe yumurta toplanır. Yumurtanın kırmızısı 41 gün aç karnına yedirilir. (K16)

- İlaç yaparlardı. Köy ilacı. Yumurta, bal, fındık karıştırılıp ilaç yapılırdı. Bu ilaç erkeğe içirilirdi (K17)
- Bilmiyorum. (K6) (K18) (K20)
- Ilcağa giderdi sıcak suya dururdu. (K19)
- Yaprak toplanır ot toplanır sığağa yatırılır. Yok. (K21)
- Kendini korurdu doktora giderdi. (K22)
- Sığağa otururlardı. Çocuk isteyenler giderdi Yivdin yaprağı, ceviz yaprağına oturtulurdu. (K23)
- İlaç yapıyolardı. Yapma ilaç. Sırgan ilacı. (K24)
- Var idi. Hamile kalması için ebeler ilaç yaparlardı bitki ilaçları. (K25)

Çocuğu olmayan kadına ne isim verilir? Erkeğe ne isim verilir?

Çarşamba ilçesinde çocuğu olmayan kişilere genellikle “kısır” denmektedir. Erkeklere ayrıca “zürriyetsiz” de denmektedir. Bununla birlikte; “soysuz”, “dölsüz”, “kurubaş”, “başsız”, “kızsız” gibi adlandırılmanın yapıldığı yerlerde bulunmaktadır.

- Çocuğu yok kısır derler. (K1)
- Kısır derler. (K2) (K4) (K6) (K7) (K8) (K12) (K13) (K24)
- Kadına zürriyetsiz erkeğe de zürriyetsiz derler ama kavga halinde söylenir. (K3)
- Kısır, soysuz, zürriyetsiz, dölsüz derler. (K5)
- Çocuğu olmayo derlerdi. (K9) (K11)
- Ben böyle bir şey bilmiyom. (K10)
- Kadına kısır erkeğe de zürriyetsiz derler. (K14) (K15) (K16) (K18) (K22) (K23)
- Çocuksuz derler ne diyecekler. Çocuksuz adam derler. (K17)
- Kuru baş derlerdi. Başsız, kızsız derlerdi. (K19)
- Dölsüz, zürriyetsiz. (K20)
- Kısır derler. Kurubaş derler. Çocuğu olmuyor derler. (K21)
- Hadım. Ona da hadım derlerdi. Kısır derler. (K25)

Aile içinde çocuğu olmayan kadına veya erkeğe bu nedenle nasıl muamele edilir?

Çarşamba ilçesinde eskiden çocuğu olmayan kişilere genelde hiç iyi bakılmamaktadır. “Meyvesiz ağaç taşlanır.” anlayışı hâkimdir. Çocuksuz kişi hor görülmekte, dışlanmakta, iyi davranılmamakta ve aşağılanmaktaydı. Tüm suç kadındaymış gibi davranılmarak genellikle erkekler tekrar evlendirilmeye çalışılmaktaydı. Bununla birlikte iyi olmaları için uğraşan çözümler arayan aileler de olmaktadır. Bugün ise genelde kimse kimseyi incitmemeye çalışmaktadır. Bazı ailelerde ise eski tutumlar devam etmektedir.

- Bunların çocuğu yok diye iyi davranırlar. Adamlar izin alıp evleniyorlardı. (K1)
- Ne bileyim evladım. (K2)
- Eskiden büyükler çok tepki gösterirdi el kızı der oğlumu bir kez daha evlendirecem diye geline tepki gösterirlerdi. Eskiler biraz zorba idi. (K3)
- Pek yakın davranılmaz bir kusuru varmış gibi davranırlar. (K4)

- Her zaman ikinci planda olur. Kuma getirirler. (K5)
- İyi davranılmaz meyvesiz ağaç taşlanır. (K6)
- Hiç Erkeğe hemen kadın getirtip evlendirirlerdi. (K7)
- Bence iyi davranırlar. (K8)
- İyi etmeye çalışırlardı. (K9)
- Dikkatli güzel onu kırmamaya özen gösterirlerdi. (K10)
- Dışlanır horlanır üstüne evlenilir. (K11)
- Olmuyo çocuğu deyip aşağılardı. (K12)
- Çok yerde kadına kötü davranırlar. Hatta üstüne evlendirirler. (K13)
- Çocuksuz derler hor görürler. (K14)
- Dışlanır. Çocuğu olmuyo denir. (K15)
- Dışlanır. (K16)
- İyi davranırlar. (K17) (K19)
- İyi davranılır olsun diye uğraşılır. (K18)
- Hor bakılır. Aman şuna bak bir çocuğu olmuyor derler. (K20)
- Hor bakarlar. (K21)
- Bir çocuk veremedin oğluma zürriyetsiz derler. (K22)
- Biz çok iyi davranıyorduk. (K23)
- Hiç iyi bakmazlardı. Gelini bıraktı seni bir daha evlendirelim derlerdi. (K24)
- İstenmezdi. At onu başka al evlen derlerdi. Soyumuz üremiye derlerdi. (K25)

Toplumda çocuğu olmayan kadına veya erkeğe nasıl muamele edilir?

Çarşamba ilçesinde çocuğu olmayan kişilere bazı aileler hor bakar, dışlar, durumunu yüzüne vururken bazı aileler ise bu durum karşısında onları incitmemeye kırmamaya ve üzmemeye çalışmaktadır.

- Bir şey yapılmıyordu. (K1)
- Hiçbir şey demezler üzülmeyin diye iyi davranılır. (K2)
- Toplum pek tepki vermez inşallah olur derler. (K3)
- Toplumda pek öyle dışlanılmaz. (K4)
- Önceden çok irdelermişler. Eskiden hor görür dışlanmışlar. (K5)
- Onu dışlarlar hor görürler. (K6)
- Hor gözle bakarlar. (K7)
- Toplumda iyi davranmıyorlar. (K8)
- Acırım. Üzülme derim. (K9)
- Eh işte o biraz karışık kimin ne yapacağı belli olmaz. (K10)
- Adam adamdan sayılma tek başına olur. (K11)
- Toplum çocuğu olmuyo diye masum davranırlar. (K12)
- Kötü davranmazlar. (K13)
- Toplumda da hor görürler çocuğu olmuyo kısır derler. (K14)
- Kadına erkekler, erkeğe kadınlar göz eder. (K15)
- İyi davranırlar. Kötü davranmazlar. Allah vermemiş bir de biz mi üzelim derler. (K17)
- Kötü bakılır çocuğu olmuyor diye. (K18)
- İyi davranırlardı. (K19)
- Hor bakarlar. Çocuğu olmuyor derler. (K20)
- İyi bakmazlar Çocuksuz derler incelerler acıyarak bakarlar.(K21)
- Kimi sevgi gösterir, kimi hor görür. Kimi sevgi gösterir, kimi hor görür. (K22)
- Bilemem. (K23)
- Niçin olmuyor Çocuğu yok diye olmuyo diye kötü gözle bakarlardı. (K24)
- Kısır derlerdi. Gelip giderlerdi ama çocuğu olmuyo diye hor bakarlardı. (K25)

Çocuğu olmayanların hamile kalmak için yaptıkları uygulamalar ve inanışlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde çocuğu olmayan kişiler öncelikle köy ebelerine giderdi. Köy ebeleri ile birçok yöntem denerlerdi. Bunlar genellikle şu şekildedir; bitkisel ilaç yapmak, sıcağa oturmak, yumurtalıkları çekmek, rahimde yağlanma var ise yağı parçalamak, rahim ağzını sıcak tutmak. Bununla birlikte hocaya gidilip muska yazdırmaktadırlar. Bugün ise daha çok doktora gidilmekte ancak bu uygulamalara da az da olsa yine rastlanmaktadır. Kişiler çocuk sahibi olmak için her yöntemi denemeye devam etmektedir. Terme ilçesinde Cinibâd tekkesine gidip dua ederler (Semiz 2007: 13). Samsun Toybelen Köyü'nde çocuğu olmayan kadın kayıkla gezdirilirse çocuğu olacağına inanılır (Şişman 1994: 55). Çarşamba Sahil Köyü'nde çocuk olması için kırk evden kırk bez parçası alınır. Bir muska yazdırarak muska bu kırk bez parçasına sarılır ve evin herhangi bir yerine konur (Arslantürk 2002: 13-14).

- Ebeye giderlermişler. Çocuğu ters dönük oluyo yola getirirler, ısıcağa koyuyorlardı yazdırıyorlardı. (K1)
- Isıcağa otururlar ebe yanına giderlerdi. (K2)
- Büyükler beline yumurta koyarlar, rahim ağzını sıcak tutmak. (K3)
- Külü kaynar su ile kaynatıp edep yerlerine koyuyorlarmış. Maydanoz kaynatılıp buharına oturtulur. (K4)
- Köy ebeleri varmış kocakarı ilacı yapıyor sıcağa oturuyorlarmış. (K.5)
- Bilmiyom. (K.6)
- Hoca yanına giderler, ebe kadınlara giderler. Kocakarı ilaçları yaparlar ısırğan ve ebegümeceinden yaparlardı. (K.7)
- Köy ebesi getirip kızım sıcağa durduruyorlardı. Karnını çekiyorlardı rahimde yağ varsa yağıyı parçalıyorlardı. Rahim ağzından onu böyle tığ ile açıyorlardı ondan sonra o kadın hamile kalıyordu. Çoğu ondan kalıyordu hem de. (K.8)
- Sıcağa korlardı. Karnını yukarı toplar sıcak tut derlerdi. (K9)
- Hocaya gider. Sübyan muskası okutulur. (K10)
- Ebelere giderler köy otları yaparlar. Isıcağa otururlarmış. Isırğan suyuna oturmuş su soğuyana kadar. (K11)
- Sıcağa oturturlar. (K12) (K18)
- Erkeğe hiç bir şey yapmazlardı. Kadını kaynar suya oturturlar ebe getirirler ebe ot toplatır kaynatıp o otların üstüne oturturlardı. Belini çekerlerdi. (K13)
- Var da bir şeyler ben bilmiyom evladım. (K14)
- Oklava salıyorlarmış rahim ağzı açıyorlarmış, otları ilaç yapıyorlarmış. (K15)
- Yaşlı ebeler getirilip. Kocakarı ilaçları yaptırılıyormuş. İlkbaharda açan papatyalarla ilaç yapıyorlarmış. (K16)
- İlaç yaparlardı. Köy ilacı. (K17)
- İlaç içerdi sıcak suya dururdu. (K19)
- Kocakarı ilacı yaparlar. Süt içine sabun, maydanoz kaynatılır buharına oturur. (K20)
- Sırğan yivdin buğusunda dururlar. Hocaya götürürler. İlaç yaparlar. (K21)
- Yazdırırlar sübyan olabilir derler. Doktora götürürler. (K22)
- Sıcağa otururlardı. Çocuk isteyenler giderdi Yivdin yaprağı, ceviz yaprağına oturtulurdu. (K23)

- Kocakarı ilacı yaparlar. (K24)
- Hocaya gidiydiler yazıyı, muska yapıydılar. (K25)

Karnında çocuk durmayan kadına yapılan uygulama ve inanışlar nelerdir?(Çocuğu düşen vb.)

Çarşamba ilçesinde öncelikle çocuğu düşen kişide sübyan olduğuna inanılır ve hemen sübyan muskası yapılır. Bu muska kadının beline astırılır. Sübyan anlam olarak çocuklar demektir. Çocukların genellikle sübyan sebebiyle düştüğüne inanılmaktadır. Yazılmaz ise çocuğun öleceği düşüncesi oldukça hakimdir. Hamilelik dönemimde bir çok rahatsızlığa sebep olduğuna inanılmaktadır. Bunların başında da karın ağrısı gelmektedir. Bundan korunmak için subyan muskası yapılır.Bu muska bebek doğana kadar anne tarafından taşınır. Bebek doğduktan sonra da bebeğin beşiğine asılır. Çocuk kırıldıktan sonra açılan bu muska tahmini olarak 2 metreye yakındır. Bunun içinden çocuk 3 kez geçirilir. Muska sonra yeniden katlanır ve asılır. Çocuk büyüyünce sorulur. Bir suya (dereye) bırakılır. Bunun haricinde kadının kasıkları çekilir, karnı sarılır ve yatırılır. Başka bir yöntem olarak yedi Mehmet'in evinden kuş ötmeden birer tane çivi toplanır ve bu çiviler dövülüp dökülür takılacak bir nesne haline getirilir ve çocuğu olmayan kişi bunu çocuk doğana kadar boynuna takar. Bazı bölgelerde çocuk doğana kadar beline takıldığı ifade edilmiştir. Yine bu çiviler dövülürken babanın tek ayak üzerinde olduğunu ifade etmişlerdir. Başka bir yöntemde gün ışımadan değirmenin çarkından su toplanır. Çocuğu olmayan kadın bu suyla banyo yapar. Bu uygulamaların yapılması ile çocuğun düşmeyeceğine inanılmaktadır. Bafra ilçesinde "Sübyan ile ilgili cinlerin çocuklara musallat olmasıdır. Bir kadın rahatsızlığı olan bu sübyanı meydana getiren cinin adı "Ümmüs-Süban"dır. Bu cinin çocuğu olmadığı için çocuğu olan ve tüm cinsel işlevleri yerinde olan kadınlara musallat olması onlara zarar vermesidir. Bu muskaya orada loğusa muskası da denildiği olmaktadır (Özkan 2012: 89).

- Sübyan var yazılacakmış kadının çocuğu sübyandan düşüyor denirdi. (K1) (K2)
- Sübyan derler hastalıktır hamalye okutup kadının beline takarlardı, kuşak bağarlardı. (K3)
- Sırt üstü yatırılır ayaklarına minder koyarlar. (K4)
- Onu bilmiyom. (K5) (K20)
- Sürekli yatırılır kuşak bağlardılar. (K6)
- Yatırırlar ağır yük kaldırtmazlar. (K7)
- Vardı kızım eskiden sübyan oluyordu şimdi yok bunun yazarı vardı bunu yazdırıyorduk o zaman düşmüyordu. (K8)

- Yazdırırlar hocaya sübyan olurdu. (K9)
- Önce bir sübyan muskası yaparlar düşmemesi için korur o. (K10)
- Hiç bir iş yaptırmazlar yatırıldadı. Hocaya hamalya yazdırıldadı sübyan için. Şüpheli iken 7 çivi toparlar demirciye dövdürürler. Kadın onu çocuk doğana kadar beline takar. Bu çiviler dövülürken baba tek aya (ayak) üstünde durur. (K11)
- Karnını çektiriyorlardı. Hocaya yazdırıyorlardı. Son çare doktor. (K12)
- Yazdırmadan durmaz sübyan muskası yazılırdı. Sübyan olanın karnı çok ağrırdı. Ağrıdan ölürdü yazınca geçerdı. (K13)
- Ebe kasık çeker, kuşak bağlar. (K14)
- Yedi Mehmet'in evinden kuş ötmeden bir tane çivi toplanır bu çiviler dövülüp dökülür bir takılacak şey haline getirilir ve çocuğu olmayanın boynuna takılır. (K15)
- Gün ışımadan değirmenin çarkından su toplanır. Çocuğu olmayan kadın bu suyla banyo eder. (K16)
- Bel çektirirler karnını çektirirler. İlaç yaparlar. (K17)
- Irganmadan yatar. Sübyan yazdırılır. (K18)
- Beline yılan sarardık. Sırt aşağı yatardı 2-3 ay, kocakarı ilacı yaparlardı. (K19)
- Yatırılır ayaklarının altına minder konur, beline kuşak bağlanır. (K21)
- Karnı sarılırdı. (K23)
- Tekkeye götürürler. Tavuk, horoz adarlar. (K24).
- Karnını bağlarlardı. Sararlardı yatardı çalıştumazlardı. (K25)

Hamile kalındığı nasıl anlaşılır? Hamileliğini ilk kimlere nasıl söyler?

Çarşamba ilçesinde hamile kalındığı genellikle adet gününün gecikmesi ile bazen de ağzında oluşan tat değişimi, çocuğun hareket etmesi ile anlaşılmaktadır. İlk olarak kadınlar hamile olduklarını eşlerine söylemektedirler.

- Yerük çekerdi. Kusardı anlaşıldı. Çocuğu canlanınca anlardı. Eşine söylerdi. (K1)
- Günü geçince anlar kocasına söyler. (K2)
- Adet gününden anlar bir iki ay içinde eşine hemen söyler iki üç aydan sonra eve söylenir hemen kaynanaya gidip ben hamileyim denmez. (K3)
- İlk beyine söyler. Günü geçince anlardı. Bebek karnında oynayınca anlardı bazısı da midesi bulanınca anlar. (K4)
- Kaynana, abla. (K5)
- Mide bulantısı ile anlar. Kocasına söyler. (K6)
- Mide bulanır canı değişik değişik şeyler ister. En yakın arkadaşına kocasına anasına söyler. (K7)
- Adetten anlaşılırdı. Kocasına söylerdi. (K8)
- En yakınına söyler eşine. (K9)
- Karnı anlaşılınca söyler. Günü geçince anlaşılır. (K10)
- Ayın geçti mi 6 günden sonra ağzı değişince. Eşine söyler. (K11)
- Günü geçince kaynanaya söyler. (K12)
- Adet günü geçince anlardı. Evvela eşine söylerdi. (K13)
- İlk eşi ile paylaşır sonra ev halkına söyler. (K14)
- Adeti geçerse anlaşılır. Eşi, ailesi. (K15)
- Adet günü geçer. (K16)
- Günü geçince 15 -20 gün ben çocuğa kaldım dersin kocana söylersin. (K17)
- Ayı geçince anlar. Kocama söylerim. (K18)
- Adetlerinden anlaşılırdı. Eşine söyler. (K19)
- Günü geçti mi anlar, eşine söyler. (K20)
- Eşine söyler. Adetten kesilir. Günü geçince anlar. Yerik çekersin (K21)

- Ayda kirlenmezsen beklersin 30 oldu kirlenmedin 35 oldu o zaman dersin ben hamileyim. Kocasına söyler. (K22)
- Adet olmayınca anlardın. Kocama söylerim. (K23)
- Mide bulantısı ile eşine söyler. (K24)
- Mahna çekerdi. Kocasına söyler. Hamileyim günüm geçti der. (K25)

Hamile kadına ne isim verilir?

Çarşamba ilçesinde hamile kişiye; gebe, yüklü, hamile gibi genel isimlerin yanında gülük, ağır ayak gibi yöresel isimlendirmeler de yapılmaktadır.

- Gelinimiz hamile, yüklü derlerdi.(K1)
- Gebe, hamile derler.(K2) (K3) (K13) (K17) (K19)
- Gebe derler, yüklü derler.(K4) (K11) (K12) (K14) (K15)
- Gebe derler. (K5) (K7)
- Yüklü derler. (K6) (K23) (K24) (K25)
- Hamile derler. (K8) (K18)
- Hamile derler. Şüphem var derler. (K9)
- Gebe da gülükte (yumurta üzerin de yatan tavuk) derler genelde. (K10)
- Yüklü, gebe, hamile. (K16) . (K20)
- Ağır ayak derler. (K22)

Doğacak çocuğun güzel olması için yapılan uygulama ve inanışlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde doğacak çocuğun güzel olması ile ilgili inançlar vardır. Anne elma yer ise bebeğin al yanaklı olacağına, töngel yerse kirpiğinin güzel olacağına, beline yumurta kıştırırsa gamzeli olacağına, gökyüzüne bakarsa gözünün mavi olacağına, ayva ve yoğurt yer ise güzel olacağına, nar yerse sarışın ve gözlerinin mavi olacağına, yeşil pancar, pırasa yerse çocuğun gözlerinin renkli olacağına inanılır. Aşerdiği her şey yedirilirse çocuğun güzel olacağına inanılır. Anne güzel şeylere bakarsa çocuğunda güzel olacağına inanılır. Ayın on beşinde dolunay olunca eşi ile birleşirse çocuğun güzel olacağına inanılır. “Bafra’da erik yer ise çocuk esmer ayva yerse çocuk düşük yanaklı nar yerse pempe yanaklı, muz yerse gamze yanaklı, biber yerse sinirli, patlamamış mısır yerse doğacak çocukta cilt hastalığı olacağı söylenmektedir (Özkan 2012: 87-88).”

- Elma yedirirler kırmızı yanaklı olsun diye. Gözleri çakır olsun diye yeşil pancar pırasa yerlerdi. (K1)
- Bizim dönemimizde yoktu öyle şeyler. (K2)
- İlk önce elma yer yanakları elma gibi olsun diye. Çilek yer. Ayva yer. Yumurtanın çukur yerini yer. Şeftali yemez. Yerse çocuk kıllı olur. Eşi güzel ise gözlerine bakar çocuğu güzel olsun diye. (K3)
- Ayva yedirirler, yoğurt yedirirler güzel olsun diye. (K4)

- Eşine bakar aynaya bakarmış şeftali yedirirlermiş güzel sarısın olsun diye. (K5)
- Güzele bakmak. Şeftali yemek. (K6)
- Ayva ye derler. Belinde yumurta taşıtırlar gamzeli olsun diye. Gözler iri olsun diye erik yerler. Zeytin yerler zeytin gözlü olsun diye(K7)
- Nar yiyorlar çocuğun gözlerinin mavi olması için sarışın olması için. Ben denedim oldu. Bulgaristanlı bir arkadaştan öğrendim. Zeytin yerse siyah olur saçları kıvrıkcık olur derler. (K8)
- O kadarsını bilemem. Ana baba güzelse çocuk güzel olur. (K9)
- Ayva yerler güzel olurmuş. Aşerdiği her şey yedirilir güzel olması için. Güzel şeylere baktırılır. (K10)
- Çocuk güzel olsun diye güneşe bakarlarımı. Gamzeli olsun diye beline yumurta sıkıştırırlarmış. (K11)
- Beline yumurta takar yüzü tıklı olsun diye. (K12)
- Aynaya bakarlarımı. (K13)
- Ayva yirse güzel olurmuş, töngel yirse kirpikleri güzel olur. (K14)
- Yoğurt yerse güzel olur. (K15)
- Töngel yerse kirpiği güzel olur. Elma yerse yanakları al olur. Beline yumurta kısıtırırsa gamzeli olur. Gökyüzüne bakarsa gözü mavi olur. (K16)
- Güzel olsun diye bir şeyler yapılır. (K17)
- Ayın 15 de dolunay olunca eşi ile birleşir ise güzel olur. (K18)
- Gamzesi olsun diye beline yumurta koyarlardı. (K19) (K21)
- Hiç öyle bir şey bilmiyom. (K20) (K23)
- Allah hikaye yavrum onlar. (K22)
- Ay doğmadan dışarı bakarsan çocuk kap kara olur. Denize mavi boncuk atalar mavi gözlü olsun diye. (K24)
- Yok ben onu duymadım. Gözü mavi olsun diye denize mavi boncuk atarlar. (K25)

Çocuğun fizik yapısını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyecek uygulamalar, kaçınmalar ve inanışlar nelerdir?(Tavşana,ayıya vb. bakmamak)

Çarşamba ilçesinde hamile kadın aşerdiği şeyi mutlaka yemelidir, yemez ise çocuğun açgözlü olacağına inanılır. Karısı hamile olan kişi hiçbir hayvan kesmemeli ve vurmamalıdır. Vurursa doğacak çocuğun özürlü olacağı inancı hakimdir. Hamile kadına tavuk kestirilmez. Keser ise çocuğun hıklayacağına inanılır. Yılan öldürmez öldürürse çocuğun yılan gibi dil çıkaracağına inanılır. Tavşan eti yemez yerse çocuğun dudaklarının dilik olacağına inanılır. Ayıya bakılmaz çocuğun ayı gibi olacağı inancı vardır .Yine hamile kadın tavşana bakmamalıdır çünkü tavşan gözleri açık uyuduğundan ona bakarsa çocuğun gözlerinin açık uyuyacağına inanılır. İp üstünden atlanılırsa göbek bağının dolanacağına inanılır. Ata binerse çocuğun inatçı olacağına inanılır. Aynaya bakılmaz, resim çekilmez bunları yaparsa doğumunun tez olmayacağına inanılır. “Bafra ‘da hamile kadın saçını kesmez eğer keserse çocuğunun ömrünün kısa olacağına inanılır (Özkan 2012: 88).

- Tavşan bakma görme gözleri açık olur derlerdi. Tavşan gözleri açık uyuyomuş ondan. (K1)

- Tavşan eti yenmez bakılmaz. Dudağı delik olur. Öldürülmez. İp üstünden atlanılmaz Göbek bağı dolandır. (K2)
- Ata binmesin derler inatçı olur diye. (K3)
- Ciğer yedirmezler. (K4)
- Aşerdiğini mutlaka yiyecek yoksa çocuk açgözlü olurdu. Karısı hamile olan hiçbir şey vurmuyacak. Kesmeyecek. Vurursa çocuk özürlü olur inancı var. (K5)
- Aynaya bakmamak, resim çekmemek. Doğumu tez olmuyormuş çocuk kapalı kalıyomuş. Töngel yemezler çocuğun dudağı dilik olur. Saç boyatılmaz boyanırsa çocuğun aklı kısa olur. (K6)
- Hamile kadın tavuk kesmez. Çocuk hırlarmış. Yılan öldürmez Çocuk yılan gibi dil çıkarır. Tavşan eti yerse dudakları dilik olur. (K7)
- Tavşana bakarsa dudağı delik olur. Ciğer yerse ben olur derler. (K9)
- Yok. Çirkin şeylere sakat şeylere baktırılmaz üzücü ortamda bırakılmaz. (K10)
- Hiç bir et tutmayacan leke olmasın diye. Keşkek yemeyecen çocuğun gözleri kara olur. Yılan öldürmiyecen yılanı bakmayacan. Tavuk kesemezsin. Babası annesi canlı bir şeye kıyamaz. Yılanı vurursa çocuk yılan gibi dışarı atar dilini. Tavuk keserse çocuk hıklıyor. (hık hık diye ses çıkarması) (K11)
- Yoktu. (K12) (K20) (K25)
- Bilmiyom bizim zamanda yoktu. (K13)
- Tavşana bakarsa dilik dudaklı olur ayıya bakarsa kıllı olur. (K14)
- Hıdırellez de hamile kadın bıçak tutarsa çocuğun gözü kör olur. Mısır eğrüsü(mısır fasulye, kabak) dikerse çocuk sakat olur. (K15)
- Tavşana bakarsa dudağı dilik olur. Annesi ciğer elleyip bir yerine dokunursa leke olur. (K16)
- Tavuk horoza bakmayacak çocuk gık gık diye öter derler. Yılan öldürmeyecek hiçbir şeye zarar vermeyeceksin Baba tavuk horoz kesmez. (K17)
- Horoz kesmez horoz gibi öter. Kurban kesmez. Tavşana bakmaz dudağı dilik olur. (K18)
- Çirkin bir şeye bakılmaz Güzele bakılır Ete el sürülmez. (K19)
- Hastalıklı çocuklara bakma derler. (K21)
- Ayıya bakmazlar ayı gibi olur derler. Tavşana bakmazlar dudağı dilik olur derler. Akli başında olana hiçbir şey olmaz. (K22)
- Vardı. Hıdırellez tutarlardı. Makasa tutarsa dudağı dilik olur. O gün uyumaz çocuğun gözü kapalı olur yumuk olur. Resme bakılır ki ona benzesin diye. (K23)
- Tavşana bakınca, maymuna bakınca ona çeker. (K24)

Doğacak çocuğun huyunu etkileyeceği düşünülen davranışlar, kaçınımlar, uygulama ve inanışlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde hamile kadın kimseyi kınamamalı, kimseye gülmemeli, haram yememeli, bedensel engelli kişilere acımamalıdır. Bu tarz hareketlerde bulunursa aynı olayın başına geleceğine inanılır. Uygulama olarak ise hamile, hırsız görürse çocuk ona benzemesin diye hamile kadın karnını kapatır.

- Kimseyi kınama kimseye gülme çocuğun ona benzer derler. (K1)
- Hiçbir şey bilemiyorum o konuda. (K2)
- Kendini sinirlendirmemeye çalışır. Öyle düşünce pek yoktu ayıpsız olsun kusursun olsun yeter derlerdi. (K3)
- Kötü huylu olanlara gülmemek kınamamak lazım. (K4)
- Burada Kabaceviz de tekkeye çivi çakmışlar doğan çocuk çivi şeklinde doğup ölmüş. (K5)

- Hırsıza bakılmaz haram yenilmez çocuk aynen öyle oluyormuş. (K6)
- Vardır. Evdeki huzursuzluk çocuğu etkiler. Ev düzenli ise çocuğun huyu iyi olur. (K7)
- Hamile iken hiç kavga etmicen. Çocuk doğunca da çocuğu hiç sallamıcan sürekli emdirecen bir saat arayla iyi huylu olacak dersin çocuğu sallamıyacan. (K8)
- Kötü naçarlar acıma derler. Başına gelir. (K9)
- Hırsız görürse karnını kapatsın derler onu görür ona benzer derler. Dışarıya çıkmaz. (K10)
- Kavga niza olmayacak. (K11)
- Yoktu. (K12) (K20) (K22)
- Kavga ederse ordan çekilir çocuk benzemesin diye, kötü bir şey görse ordan uzaklaşırdı. Çocuğu karnında saklardı. (K13)
- Hamile insan kimseye kin tutmayacak kimseden tiksinecek ne istemezse başına gelir. (K14)
- Rahimde anne davranışları nasılsa çocuk öyle olur. (K15)
- Kınamayacaksın, kimseye gülmeyeceksin. (K16)
- Kötü yerlere bakmazsın, aksilere bakmazsın çocuğun ona benzer derler. (K17)
- Kimi kınarsa başına gelir. (K18)
- Haram yenmemeli. (K19)
- Kavga felan edersen bir şey olur çocuğuna. Sinirli olur çocukta. (K21)
- Duymadım. (K23)
- Kızdığın birine bakma çocuk ona benzer. (K24)
- Kimseyi kınama çocuğun ona benzer. (K25)

Doğacak çocuğun cinsiyetini anlamak için yapılan uygulama ve inanışlar nelerdir?.Annenin yaptıkları. Annenin haberi olmadan yapılan yakınlarının yaptıkları. Annenin fiziki görüntüsü çocuğun hareketleri?

Çarşamba ilçesinde çocuk cinsiyetini anlamak için; Hamile kişi mavi boncuk bulursa oğlan çocuğunun olacağına inanılır. Tavuk avusu köze atılır. Patlarsa oğlan patlamazsa kız olacağına inanılır. Kadının aş ermesi değişir ise ilk çocuğu erkek ise ikinci çocuğun kız olacağına inanılır. Kız çocuğunda oğlan çocuğuna göre daha çok aşerildiğine inanılır. Anne, karnında çocuk canlandıktan sonra bir bardağa su koyar ve zorlayıp göğsünden bir damla süt çıkartarak bunu bardağa damlatır, süt alta kalırsa erkek yukarı çıkarsa kız olacağına inanılır. Yakınları, hamile kişinin haberi olmadan bir minder altına bıçak bir minder altına makas koyar. Hamile kişiye oturması söylenir. Makasa otursa kız, bıçağa oturursa erkek çocuğu olacağına inanırlardı. Kalçaları geniş olursa kız, toplu olursa oğlan çocuğu olacağına inanılır. Kaburga sancısı çok olursa kız olacağına inanılır. Annesi güzelleşir ise erkek çocuğu çirkinleşir ise kız çocuğu olacağına inanılır. Göbek çizikleri aşağı doğru siyah çizgi olursa kız çocuğu olacağına inanılır. Günümüzde ise doktor kontrolünde ultrason cihazından bebeğin cinsiyeti anlaşılmaktadır. Havza ilçesinde “Hamile kadın zayıf olursa bebeği kız şişman olursa erkek olacağına inanılır. Hamile kişinin rengi sarı ise

çocuğunun erkek olacağına ve erkek çocuklarının dokuz ay on beş günde kız çocuklarının da dokuz ayda doğacağına inanılmaktadır (Özdemir 2009: 189). Samsun merkezde “anne karnında çocuk üç buçuk ayda çabalarsa oğlan olduğuna, dört buçuk ayda çabalarsa kız olduğuna işaret eder, Ataköy Köyünde erkek çocuğu doğuracak kadının doğum sancısının sırtında, kız çocuğu doğuracak kadının ise sancısının kasıklarından başladığına inanılır” (Şişman 1994: 55). Terme’de “hamile kadının haberi olmadan hamile kadının başına tuz serpilir. Hamile olan kişi ilk olarak burnundan yukarisına dokunursa çocuğunun erkek, burnundan aşağısına dokunursa kız olacağına inanılır” (Köksal 2009: 25-26).

- Karnı tombul ileri doğru olursa oğlu olacak arkası geniş ve kalçalı olursa kız derler. **(K1)**
- Tavuk avusu köze atılır. Patlarsa oğlan patlamazsa kız olur. Kalçaları geniş olursa toplu olursa oğlan Kaburgası sancılanırsa kız olur. **(K2)**
- Karnında canlandıktan sonra bir bardağa su koyar zorlayıp bir damla süt çıkarır bunu da bardağa damlatırlar süt alta kalırsa erkek yukarı çıkarsa kız. **(K3)**
- Çocuk sayısına göre yavaş gezen kız hızlı gezen oğlan olur derler. Tavuğun safra kesesini köze atarlar patlarsa oğlan büzüşürse kız. Annesi mavi boncuk bulursa oğlan olur. Komşular makas bıçak kor makasa oturur ise kız bıçağa oturur ise oğlan. Oğlanda karnı sivri top gibi olur kızda kalçalı olur. **(K4)**
- Onu duymadım. Bıçak makas koyarlardı bıçağa oturursa erkek makasa oturur ise kız olur derlerdi. Anlaşılır. Arkası olur ise kız olur. Önü top gibi olursa oğlan olurmuş. **(K5)**
- Yok. Bilmiyom. Poposu ileri uzarsa kız karnı ileri uzarsa oğlan. **(K6)**
- Bilmiyorum. Bıçak makas koyarlar bıçağa oturursa erkek makasa oturursa kız. Oğlanda karnı büyür kızda poposu büyür. **(K7)**
- Tavuğun yüreği köze atarlar patlarsa oğlan patlamazsa kız olur. Kimi makas kordu kimi bıçak korlardı makas oturursa kız bıçağa oturursa oğlan olur derlerdi. Karın söyle yuvarlak ileri uzun olursa oğlan olur. Arka büyürse kız olur. **(K8)**
- Kızda mahna az olur oğlanda çok. ondan anlaşılmaz. **(K9)**
- Makas bıçak koyarlar makasa oturursa kız bıçağa oturursa erkek. Başından tuz atarlar kafasını kaşırsa kız kaşımazsa oğlan.Karnı sivri ise kız yayvansa oğlan olur derler. **(K10)**
- Hiçbir şey yapmıyorduk. Oğlan olacak annenin arkası geniş önü küçük olur. Kızda ise öne büyürmüş. **(K11)**
- Göbek çizikleri aşağı doğru siyah çizgi olursa kız olur. Kız olursa arkası geniş olur oğlanda dar olur. **(K12)**
- Kız çocuğunda toplu erkek çocuğunda karnı sergen olur. **(K13)**
- Önce erkek doğurduysa ikincide aş ermesi değişti ise bu kız derler. Bıçak makas koyup oturturlar bıçağa oturur ise erkek makasa oturursa kız. Annenin karnı öne büyürse erkek olacak derler. Kalçaları büyürse kız olacak derler. **(K14)**
- Anne kızda güzelleşir erkekte çirkinleşir. **(K15)**
- Ağız değişirse anlar. Akrabaları bıçak makas koyarlar bıçağa oturursa erkek makasa oturursa kız. Karnı sivri olursa erkek kalçası çıkarsa kız çıkmazsa erkek olur. **(K16)**
- Karnı ileri uzarsa erkek arkası büyür ise kız olur. Annesi güzelleşir ise erkek çirkinleşir ise kız derler. **(K17)**
- Karnı sivri olursa oğlan yaygın olursa kız derler. **(K18) (K21) (K24)**
- Karında kız çocuğu daha geniş olur oğlan çocuğu ise dik olur. **(K19)**
- Tipine bakarlar karnı sivri ise oğlan, yaygınsa kız derlerdi. Makas bıçak korlarmış bıçaksa oğlan makasa kız derlerdi. **(K20)**

- Karnı öne büyürse oğlan arkası yayılmış ise kız derler. Horoz keserler ödünü köze atarlar patlarsa kız büzüşürse fişkırırsa oğlan derler. (K22)
- Makas bıçak koyarlarmış habersiz gene hangisine oturursa o olacağına inanılır. Karnı öne top gibi ise erkek karnı yaygın ise kız olurmuş. (K23)
- Kız olursa yüzü benek benek olurdu. Oğlan olursa yüzü bembeyaz olurdu ordan anlardı. (K25)

Doğacak çocuğun kız olması isteniyorsa ne tür uygulamalar yapılır?

İlgili inanışlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde çocuğu veren Allah'tır, ne verirse razıyız anlayışı hakimdir. Kız çocuğu isteyen kişiler hocaya giderler. Muska yaptırırlar. Birliktelik sırasında kadın zevk alırsa kız çocuğu olacağına inanılır.

- Hocalara inanç vardı. Muska hamalya yazarlardı. (K1) (K19)
- Yok. (K2) (K13) (K12) (K20) (K25)
- Hiç bir uygulama yapılmaz. Onu Allah bilir. Rabbim ne yaratırsa. (K3)
- Ben onu bilmiyorum. (K4) (K5) (K6) (K7)
- Beyinle birlikte olduğu zaman sol tarafına yatarsa kız olurdu. Sağ tarafa dönünce erkek olurdu. (K8)
- Onu bilemiyorum. Allah ne verirse o olur.(Doğunca eş içi dışına çevirilir kız olsun oğlan olsun) (K9) (K24)
- İlişkide kadın zevk alırsa kız olur derler. (K10)
- Hiç bir şey yapılmaz. (K11)
- Kızının olması için kız hazırlıkları yapar. (K14)
- Allah'ın işine karışılmaz evladım. (K15) (K16)
- Öyle bir şey yapılmaz. Veren Allah. (K17)
- O Allahtan. (K18)
- Dua eder Allah verir. (K21)
- Bir şey yapılmaz evlat evlattır. (K22)
- Bilmiyorum. (K23)

Doğacak çocuğun erkek olması isteniyorsa ne tür uygulamalar yapılır?

İlgili inanışlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde çocuğu veren Allah'tır anlayışı vardır. Bununla birlikte erkek çocuğuna önem verilir erkek çocuk neslin devamı sayılır . Erkek çocuk sahibi olmak istenir ve bunun içinde hocaya giderler, muska yaptırırlar. Yedi buğday tanesi yedi yeni hacıya okutulur. Kadın okutulan bu buğday tanelerini yediği zaman oğlu olacağına inanılır. Kız çocuğu çok olan kişinin iç çamaşırının uçkuru alınır erkek çocuğu olan kişi ile değiştirilir. Birliktelik sırasında erkek zevk alırsa erkek çocuğu olacağına inanılır. Düğün günü, gelinin çocuğunun erkek olması için kucağına erkek çocuğu verilir. Çocuğun eşi ters çevrilirdi.

- Hocalara inanç vardı.Hocaya gider. Muska hamalya yazdırırlardı. (K1) (K19)

- Yok. Hacılıktan yedi buğday tanesi yedi hacıya okutulur Kadının bunları yerse oğlu olur. Çok kızı olanın iç çamaşırımın uçkuru alınır hep oğlu olanla değiştirilir. (K2)
- Hiç bir uygulama yapılmaz. Onu Allah bilir. Rabbim ne yaratırsa. (K3)
- Bilmiyorum. (K4) (K5) (K6) (K7)
- Beyinle birlikte olduğu zaman sol tarafına yatarsa kız olurdu. Sağ tarafa dönünce erkek olurdu. (K8)
- Onu bilemiyorum. Allah ne verirse o olur. (K9)
- İlişkide erkek zevk alırsa oğlan olurmuş diyorlar. (K10)
- Allah'a kalmış o. Allah ne verirse. (K11) (K12) (K24)
- Yok. (K13) (K20)
- Erkek olması için de erkek hazırlıkları yapar mavi alır. (K14)
- Allah'ın işine karışılmaz evladım. (K15)
- Bilmiyorum. (K16)
- Öyle bir şey yapılmaz. Veren Allah. (K17)
- Adak adanır. (K18)
- Hocaya giderler Allah bilir tabi ki. (K21)
- Bir şey yapılmaz evlat evlattır. (K22)
- Düğün günü geline erkek çocuğu verildi. Erkek muskası yapıyorlarmış. Çocuğun eşi ters çevrilirdi. (K23)
- Allah vergisi kızım bilemem. (K25)

Çoklu gebelik yapılacağı nasıl anlaşılır? Bununla ilgili inanmalar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde hamile kişinin karnı çok büyük ise ikiye bölünüyor ise ikiz doğum yapacağı anlaşılır. Anne adayı çocukların oynamasından da anlamaktadır. Sülale de ikiz olunup olunmadığına da bakılır. Ondokuz Mayıs İlçesinde “doğumda ikiz erkek bebek dünyaya gelirse Hasan ve Hüseyin adı konulmaktadır” (Karataş 2017: 8).

- Anne his ederci, çift gezerlerdi. Doğunca belli olurdu. (K1)
- Ben bilmiyom nasıl olduğunu. Karnı çok büyük olur derler. (K2)
- Karnından anlaşılır. Oynamadan anlaşılır. Tek ise bir yan oynar ikizse iki yanı oynar. (K3)
- Karnı çok büyük olur. (K4) (K6) (K7) (K11) (K17) (K18) (K20) (K24)
- Bilmiyorum. (K5) (K12) (K15) (K16)
- Sülale takip eder onu karnının şeklinden anlaşılır. (K8)
- Kadının rahmi 2 tane olursa ikiz olur. Büyüyünce anlaşılır. (K9)
- Soyda ikiz varsa ikiz olabilir. Karnı çok büyük olursa anlaşılır. (K10)
- Hareketinden ve karnından belli olur. Karnı ikiye ayrık olur. (K13)
- Karnı çok büyürse ikiye ayrılırsa anlaşılır ki ikiz. (K14)
- Anlaşılmaz. (K19)
- Anlaşılır karnı bölünür. (K21)
- Anlaşıldı. Karnı çok büyük olurdu yerinden kalkmazdı. (K22)
- Karnı kocaman olur yayılır. (K23)
- Karnı çok büyük olurdu. Doktora gidende doktordan anlaşılırdı. (K25)

Neden kız çocuğu istenir?

Çarşamba ilçesinde kız çocuğu anne babaya daha yakın görülmektedir. Kız çocuğu anneye arkadaş olmakta ve iş yapmasına yardım etmektedir.

- Daha sevgili daha ısıcak olduğu için. (K1)
- Çok sevimli olur. İş yapmaya yardımcı olur. (K2)
- Anne kız çocuğu ister bana yardımcı olur diye. On yedi on sekiz olunca kızda gidiyor kocaya. (K3)
- Anneye arkadaş olsun diye. (K4)
- Kolay kolay kimse istemezdi eski zamanda. (K5)
- Kız çocuğu anneye babaya daha yakındır. (K6) (K21) (K24) (K25)
- Ben kızları çok seviyorum ondan. (K7) . (K20)
- Baba anneye çok bakar diye istenir. (K8)
- Kız çocuğu sevimli olur. Anaya yardım eder. (K9)
- İstenir çünkü dünyanın geleneği bu ikisi de istenir. (K10)
- Kızım işimi yapsın. (K11)
- Çok sevilir kız çocuğu tutulur. (K12)
- Kız sevilir. Anneye yardımcı olur. Kız çocuğu daha hayırlı olur. (K13)
- Kız çocuğu anneye düşkün olur anneye değer verir el ulağı olur. (K14)
- Anne babasına kız evladı düşkün olur (K16) . (K15)
- Kızı çok seviyorlar. Kızı anası çok sever. (K17)
- Evi şenlendirir. Her şeyi güzelleştirir. (K18)
- Yardımcı olsun diye. (K19)
- Anne babaya arkadaştır. (K22)
- Çok sevilir kız çocuğu. (K23)

Neden erkek çocuğu istenir?

Çarşamba ilçesinde erkek çocuğu soyun, neslin devamını sağlar. Ocağı tütürür. Erkek çocuğu kalıcı olmaktadır. Babasına işlerde yardımcı olmaktadır. Bu sebepler ile erkek çocuğu istenilmektedir.

- Ocağımız sürsün soyumuz devam etsin diye. Kız geçici oğlan kalıcı ondan. (K1)
- Ocak tütsün diye asalet sürsün diye. (K2)
- Erkek çocuğu hane yürüsün ocak sönmesin diye. (K3)
- Sülale soy sop sürsün diye. (K4)
- Soyunun devam etmesi için isterdi. Ocak sönmesin diye. (K5)
- Eve temel kalsın diye. (K6)
- Babalara yardımcı olsun diye. (K7)
- Miras için ocak tütsün diye. (K8)
- Evi bağlar anayı babayı bekler. (K9)
- Soy gelenek yürüsün diye da. (K10)
- Büyüsün önderi eline alsın diye. (K11)
- Ocak tütsün diye. (K12)
- Sülale çoğalması için istenir. (K13)
- Erkek çocuk ocağı tütürsün sülaleyi devam ettirsin diye. (K14)
- Sülalesi devam etsin ocağı tütsün diye. (K15)
- Soy sop ileri gitsin diye. (K16)
- Kızlar çıkar gider erkek evde kalır bana faydası olur derler. (K17)

- Baca tütüns ev şenlensin gelinlerim olsun diye. (K18)
- Evime varis olsun diye. (K19)
- Sevildiği için , baca tütüns nesil yürüsün diye. (K20)
- Soyum sülalem yürüsün derler. (K21)
- Evin temelidir. (K22)
- Ocak sürsün diye soy yürüsün diye. (K23)
- Yarın babası ölünce bacası tütüns soyu devam etsin diye. (K24)
- Erkek çocuğu soyumuz üresin diye istenir. (K25)

Aşerme nedir? Yöresel adı? Bu dönemle ilgili inanışlar uygulama ve kaçınımlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde hamileliğin ilk zamanlarında olan bir şey yiyememe, sürekli mide bulantısı, iştahsızlık, uykuya düşkünlük, her şeyin kokusunun alınması, canının bazı yiyecekleri çekmesine “aşerme”, “yerük çekme”, “mahna çekme” , “yukarı aldı” şeklinde isimlendirmeler yapılmaktadır. Bu dönemin bitmesi için bazı uygulamalar yapılmaktadır; aşermesini engellemek için köpeğin yemek yediği kaba meyve, turşu vb. bir şeyler sürülür gebenin haberi olmadan sürülen şey ona yedirilir daha sonra bu yapılan ona söylenir orada kusar böyle yapılması ile aşermesinin kesileceğine inanılmaktadır. Kayınvalide elma dilimini avret yerine sürer geline yedirilirse de aşermesinin geçeceğine inanılır. Aşeren kadına istenilen verilir vermeyen olursa evdeki çamaşırlarını fare keseceğine, aşerdiğini anne yemez ise çocuğun da açgözlü olacağına inanılır.

- Hamileliğin başlangıcı, canının bir şey çekmesi, bir şeylerin kokması beğenmemesi bunların olduğu hal. (K1)
- Hamilede olan bir şey mide bulantısı, iştahsızlık, uykuya düşürür. Aşerme denir aynıdır. (K3)
- Aşerme mide bulantısı halsizlik. Mahna çekme denir. (K4)
- Tat değişikliği olur. Vücut genel değişikliği olur Yerük çekme derler. (K5)
- Mide bulantısı, halsizlik, kusma halidir. Yerük çekme denir. Yok. (K6)
- Yerük çekme derler. Mide bulantısı yemek pişen yere giremez, neler olur neler. (K7)
- Aşerme çocuk doğana kadar aşerersin. Yok. (K8)
- Bazısının mide bulanır. Baş ağrısı halsizlik aşerme mahna çekmesine sebep olur. (K9)
- Hamile insanın canının çektiği gördüğünü canı çekmesi. Yukarı aldı derler bizim orda. (K10)
- Bir şey yiyenin gelir ağzın değişik olur ev kokar. Yerük çekme derler. (K11)
- Mide bulantısı, halsizlik, yemekten kaçarsın ağzın değişir. Aşerme denir. (K12)
- Çocuğu anne rahmine tünediğinde İki ay kırk gün aşerer. Yok. (K13)
- Aşerme baş dönmesi mide bulantısı çok sıkıntılı bir dönemdir. Her yerde aşerme deniliyor. Aşermesini engellemek için köpeğin yemek yediği kapa ekmek sürülür gebenin haberi olmadan yedirilirse aşermesi kesilir. Yemek kokusu kötü yapar mutfak görmek istemez. Aşeren kadına istenilen verilir vermeyen olursa evdeki donlarını fare keser, aşerdiğini anne yemezse çocuk açgözlü olur. (K14)
- Ben hiç aşermedim. Mahna çekme denir. Çekmemesi için kaynana şeyine bir şey sürüp geline yedirir. (K15)

- Ağzının değişmesi mide bulantısı baş dönmesi. Mahna çekme denir. Çekmemesi için Köpeğin teknesine yenilecek bir şey sürülüp yedirilir. Aşerdiği şey kadına verilmezse kadın ummacık olur. Vermeyen olur ise öteberilerini (eşya) fare yer. **(K16)**
- Vardır çok bazısı kalkamazdı. Mahna çekmek yörek çekmek derlerdi. Köpeğin çanağına ekmek sürülüp yedirilirdi geçiyodu**(K17)**
- İştahı olmaz, mahna çeker, istifar eder hiçbir şey yapamaz. **(K18)**
- Vardır. Köpek yalağından turşu yedirirlerdi. **(K19)**
- Vardı. Mahna çekme derler. Yapılırmış. **(K20)**
- Yerük çekme, mahna çekme derler. Köpek teknesine bir şey sürülüp verilir geçer. **(K21)**
-)Mahna çekme aşerme derler. Köpek kabına elma incir ne varsa sürülüp yedirilir. **(K22)**
- Aşerme, mahna çekme. Köpeğin kapına bir elma dilimi sürdürülür hamile kadına yedirilir. Kayın valide elma dilimini şeyine sürer geline yedirir. Elma yada bir meyve. Böylece geçer. **(K23)**
- **(K24)** İstifar etme kusması. Aşerme denir. İstedğini yemezse evde huzursuzluk olur.
- Mahna çekme denir. Köpek yalağına yenilecek bir şey sürülür ona verilir yedikten sonra haber verilir bir kez kusar daha da kusmaz. Yemene yer **(K25)**

Bebek bekleyenler ne gibi hazırlık yaparlar?

Çarşamba ilçesinde doğmayan çocuğa don biçilmezdi. Cinsiyeti bilinmediği için hazırlıklar her iki cinse olabilecek şekilde yapılırdı. Bununla birlikte erkek çocuğu isteyen kişiler mavi renk çamaşırlar hazırlar beşiğini mavi alırdı. Kız çocuğu isteyen anneler kız kıyafeti hazırlar renklerini kırmızı, pembe renklerde yapardı. Al beşik alınırdı. Kıyafetlerin çoğu örülürdü.

- Kıyafet hazırlarlar. **(K1) (K10) (K11) K18)**
- Kıyafet alırlar. Beşik alınır. **(K2) (K9) (K13) (K15) (K16)**
- Mavi örür kıza pembe örürler eskiden renk seçimi yoktu. Eskiden zıbın dikerlerdi. Renk seçimi şimdi çıktı. **(K3)**
- Kıyafet hazırlıkları yaparlar. Beşik alınır. **(K4)**
- Kıyafetleri örürlerdi . **(K5)**
- Yorgan yastık yöğrek dikilir. Kıyafet örülürdü. **(K6)**
- Kıyafet alınır. **(K7) (K12) (K24)**
- Bizim günümüzde öyle hazırlık yoktu. Pembe mavi ne ise oydu. **(K8)**
- Her şeyin mavisini alır coşar. **(K14)**
- Oğlan çocuğu kıyafeti hazırlar tahminine göre. **(K17)**
- Hoca yanına giderlerdi. Oğlan kıyafeti hazırlarlar mavi beşik alırlar.Kız için kıyafet hazırlarlardı. **(K19)**
- İkisinin giyeceği tarzda hazırlanır. Oğlan için daha farklı bir hazırlık olur. **(K20) . (K22)**
- Kıyafet alınır hazırlık yapılır takım alınır çanta alınır. Oğlan olursa mavi yapılır.Kız olursa pembe yapılır. **(K21)**
- Eskiden kıyafet ne arıyor doğunca sarardık bir beze sonra elimizde ne varsa dikerdik. **(K23)**
- Oğlan istisen oğlan takımı alusun. Kız istisen kız takımı alusun. **(K25)**

İlk çocuk ise hazırlığın ağırlığı hangi taraftadır?(Anne ailesi mi? Baba ailesi mi?)

Çarşamba ilçesinde ilk çocukta kızın ailesi beşik ve hediyeler getirmektedir.

- Babaanne alırdı. (K1)
- Anne tarafı karşılar. (K2)
- Anne tarafı yapar. Kıyafetten beşiğe kadar. (K3)
- Duruma göre değişir. (K4)
- Erkek tarafı karşılar. (K5)
- Oğlanın annesi. (K6) (K11)
- Anne ailesi. (K7)
- İki tarafta alıye(alıyor) (K8)
- Oğlan tarafı yapardı. (K9)
- Bizde hep kız tarafı hazırlık yapar. (K10)
- Eskiden yoktu oğlan tarafı alırdı. (K12)
- Kız annesi yapar. (K13) (K18) (K19) (K20) (K21) (K22) (K23)
- Her iki ailede çok sevinir ilk torun ise kız ailesi alır. (K14)
- Şimdi kız tarafı yapıyo ama eskiden erkek tarafı yapardı. (K15)
- Eskiden oğlan tarafında iken şimdi ise kız tarafında. (K16)
- Eskiden kız kendi yapardı annesi de beşik getirirdi. (K17)
- Ortaklaşa. (K24)
- Annane tarafında beşik getirecek beşini hazırlar yatanı diker yorganını diker beşiği süsler getirir. (K25)

Çocuğun ve annenin yatağı nasıldır?(Beşik, höllük toprağı)

Çarşamba ilçesinde bebekler genellikle beşikte yatmaktadır. Anne de kendi yatağında yatmaktadır.

- Çocuğun yatağı yünden yastık beşiği satın alınırdı içi donatılırdı. Annenin ki normal yün yatak. (K1)
- Çocuğun yatağı beşik annenin yatağı normal yatak. (K2) (K7) (K8) (K12) (K13) (K18) (K19)
- Çocuğun yatağı beşik odun beşik iki eğri ayağı şingirdakları vardır. (K3)
- Çocuğa beşik alınır anneye yatağının altına toprak konulup yatırılır. Eşle gelen akıntıyı toprak emer. (K4)
- Bebeğin yatağı beşik anneninki tahta divan, yer yatağı. (K5)
- Bebeğin beşik altına toprak konulur. Annenin normal yatağı (K6)
- Çocuğun yatağı beşiktir. Annenin yatağı normal kendi yatağı ama odanın sıcak olması sağlanır. (K9)
- Çocuğun yatağı beşiktir. Annenin yatağı özenli güzel örtülür. Lohusa ilk hafta yatar. (K10)
- Çocuğun yatağı beşik anneninki de yün yatak kayrola ya da yer yatağı. (K11)
- Anne yatağı güzel gene hazırlanır. Çocuğun önce beşiği hazırlanır höllük toprağı hazırlanır. Bahçedeki en iyi toprak alınır saçta toprak güzel gene kavrulur beşiğe serilir çocuk buna yatırılır belenir. Bu işlem çocuğun tuvalete rahat çıkması için yapılır. (K14)
- Çocuğa beşik hazırlanır beşik alınır. (K15)
- Bebeğe beşik alınır anneye bir şey yapılmaz. (K16)
- Annesi normal yatakta yatardı çocuk yanında yatardı kırkı çıkana kadar sonra beşikte yatardı. (K17)

- Bebek beşikte annesi kayrola da . (K20)
- Beşikte, annede divanda. (K21)
- Çocuk beşik yada sallancakta, annesi kayrola da yatar. (K22)
- Bebek beşikte yatar. Yünden yatağı yastığı olur. Anne de mutfakta sobanın yanında yatar. (K23)
- Çocuğun yatağı tahta beşik annenin normal kendi yatağı. (K24)
- Çocuğa beşik hazırlanu annesi kendi yatağında yatar. (K25)

1.1.2. Doğum Sırası

Doğumu kim yaptırır? Ne isim verilir?(Ön ebesi, art ebesi)

Çarşamba ilçesinde önceden doğumları köy ebesi yaptırmıştır.Şimdi ise Kadın Doğum Hastanelerinde ebeler ve doktorlar tarafından yapılmaktadır.

- Köy ebesi. (K1) (K2) (K4) (K5) (K7) (K11) (K13) (K15) (K16) (K18) (K24) (K25)
- Ebe yaptırır. Köy ebesi. Benim annemde köy ebesi idi 215 doğum yaptırmış. (K3)
- Köy ebesi, ebeci, köy kadınları. (K6)
- Köy kadınları. (K9) (K12) (K17)
- Ebe. (K8) (K19) (K20) (K23)
- Genelde babaanne anneanne yaşlı kadınlar zor geçerse daha bilgili aranırdı ama genelde büyükler. (K10)
- Köyde ebeler yaptırır bir ebe iki yardımcısı olur. (K14)
- Şimdi doktorlar önceden ebeler. (K21)
- Mahalle ebesi, mahalle kadınlar. (K22)

Diplomalı ebe var mıdır?Yerleşim birimindeki ebeye mi diplomalı ebeye mi güvenirsiniz?

Çarşamba ilçesinde eskiden diplomalı ebe il merkezinde vardı.Öncelikle diploması olan ebeye güvenilmektedir. İmkansızlıklar sebebi ile köy ebelerine de güvenilirirdi.

- Hayır. Diplomalı ebe (K1)
- Yoktu. Diplomalı ebe (K2) (K6)
- Diplomalı ebe vardı ama şehirde. Diplomalı ebe. (K3)
- O zaman köylerde yoktu. Diplomalı ebeye tabi (K4)
- Hayır. Diplomalı ebeye (K5)
- Köyde yoktur. Diplomalı ebe ama çaresiz olursa diğeri (K7)
- Kızım diplomalı ebe köyde yok. Biz hep köy ebesi ile doğum yaptık Diplomalı ebe.(K8)
- Yoktu. Köy ebesi. (K9)
- Vardır. Diplomalı ebeye (K10) (K13) (K15) (K16) (K19) (K20)
- Hayır. (K11)
- Yoktu. Diplomalı yoktu. (K12)
- Bizim zamanımızda köyde yoktu. Diplomalı ebeye (K14)
- Yoktu.İkisine de güvenilir. (K17) (K18)
- Vardı. (K21)

- Vardı. Samsunda köyde yoktu. Diplomalı ebeye güvenirim ama nerde köy ebesi yaptı doğumlarımı hiçbir sıkıntı olmadı. (K22)
- Yok. Diplomalı ebeye ama o zamanda yoktu. Köy ebesine güvenirdik. (K23)
- Yok. Köy ebesi diğeri zaten yakında yok. (K24)
- Yok. Fark etmiyordu. Ebe ebedir. (K25)

Doğum odası neresidir? Bu odada doğum için neler bulundurulur?

Çarşamba ilçesinde doğum odası olarak yatak odası ya da mutfak kullanılırdı. Mutfak sıcak olması sebebiyle tercih edilirdi. Doğum yaklaşınca malzemeler hazırlanırdı. Kolan bağlanırdı.

- Yatak odası, ocak başı, çilet, muşamba, havlu, sıcak su, Kolan bağlarıydı. (duvardan duvara ip bağlanmışlar kadınlar tutup güç alsınlar diye) (K1)
- Oturma odası, yatak odası. (K2)
- Yatak odasında doğururlardı. Bir leğen ayarlayıp onun içinde doğururlardı. Havlu sıcak su kullanılırdı. (K3)
- Yatak odasıydı. İp bulunurdu. Makas cilet iplik havlu bez çarşaf. (K4)
- Yatak odası sıcak su, çarşaf. (K5)
- Mutfaktı önceden hiçbir şey. (K6)
- Sıcak su yatak odası. (K7)
- Kızım köyde odada hiçbir şey bulunmuyordu. Mutfakta doğum yapılıyordu muşamba seriliyordu üstüne de bir eski seriliyordu sıcak su sadece bir sabun başka hiç bir şey yoktu. (K8)
- Mutfaktır. Sıcak olduğundan dolayı araç gereçler naylon çarşaf temiz cilet kolanya. (K9)
- Kadının yatak odası varsa orda. Sıcak su, çarşaf, havlu. (K10)
- Ocak başı. Yok. (K11)
- Mutfakta sıcak olduğu için. Eski bez cilet. (K12)
- Herhangi bir müsait oda olur. Duvardan duvara ip asılırdı. (K13)
- Benimki şu küçük oda idi evladım. Sıcak su, havlu, makas, çarşaf, makas (K14)
- Kendi odasıdır. Yatak odası. Hazırlıklar olurdu her şeyi hazır beklerdi. (K17)
- Yatak odası olur. (K18)
- Herhangi bir oda olur. (K19)
- Yatak odası olur. Hazırlık olur. (K20)
- Mutfak olur sıcak yer. (K21)
- Mutfak olurdu sıcak olduğu için. Eşyalar hazır beklerdi. (K22)
- Ağrı nerede tutuyorsa. (K23)
- Kendi odası. (K24)
- Gelinin odasında ileğen, bez. (K25)

Kimler doğum odasına alınır, kimler alınmaz?

Çarşamba ilçesinde doğum odasına ebe ve yardım edecek bir iki kadın alınır. Erkekler çocuklar, anne ve kaynana alınmazdı.

- Ebe, anneanne, kocası girer erkekler alınmaz çocuk çoluk alınmaz. (K1)
- Erkekler alınmaz. Çocuklar alınmaz. (K2)
- Erkek alınmaz. Ebe, samimi sevdiği bir kadın alınır iki kişi olurdu. (K3)
- Erkekler alınmaz çocuklar alınmaz. Ebe, ablası, yengesi. (K4)

- Erkek çocuklar alınmaz Ebe ve kaynana olur. (K5)
- Evli kadınlar girer koca karılar girer. Erkekler çocuk çoluk alınmaz. (K6)
- Çocuklar alınmaz. Kaynana görümce elti girer. Erkekler alınmaz. Eş hariç. (K7)
- Eskiden yavrum herkeşte gelirdi sen de geliyordun bir tek erkekler girmiyordu. Çocuklarda koyulmuyordu gerisi yardım için geliyordu. (K8)
- Ebe kuvvetli bir kadın alınır. Erkekler çoluk çocuk alınmaz. (K9)
- Çocuklar erkekler alınmaz. Yetişkin kadınlar alınır. (K10)
- Ebe yanında seni tutacak bir kadın çocuklar ve erkekler alınmaz. (K11)
- Kız çocuğu alınmaz ebe ve üç beş karı alınır. Erkek alınmaz. (K12)
- Ebe ve bir tutacak kadın alınır. Çocuk ve genç kız hamile kadın alınmaz. Erkekler giremez.(K13).
- Çocuk alınmaz komşular alınmaz ve erkekler giremez. (K14)
- (K17) Ebe, akranı bir kişi olurdu yardım için. Yabancılar girmez erkekler alınmaz.
- (K18) Ebe olur komsular olur, erkekler ve çocuklar alınmaz.
- İkişi olur Anne, bacı. (K19)
- Ebe bilen bir kişi alınır. Annesi, erkekler, kaynana alınmaz. (K20)
- Karılar alınır. Ebe olur. Erkekler olmaz. (K21)
- Ebe, bir komşu karısı, büyükler alınmaz kaynana, anası ,erkekler , çocuklar alınmaz. (K22)
- Erkekler alınmaz. Kadınlardan kim yardım edebiliyorsa gelir. (K23)
- Erkekler alınmaz. Eltisi, görümce.(K24)
- Görümce varsa görümce eltisi varsa eltisi. Gaynanayı istemezler. Gelinler utanırlardı. (K25)

Doğumda kullanılan araç gereç ve aletler nelerdir?

Çarşamba ilçesinde doğumda; sıcak su, leğen, temiz çarşaf, makas, iplik. jilet, muşamba, havlu kullanılırdı.

- Çilet, muşamba, havlu, sıcak su. (K1)
- İp, sıcak su, havlu, çarşaf. (K2)
- Yoktu. (K3)
- Makas, cilet, iplik, havlu, bez, çarşaf. (K4)
- İğne. (K5)
- Sal kullanılırdı. Doğum zor olursa götürmek için. Sıcak su, çarşaf, ileğen, eski bez. (K6)
- Sancı için iğne. (K7)
- Onları bilmiyem kızım biz hiç araç gereç görmedik. (K8)
- Sıcak su, çarşaf. (K9)
- Araç gereç yok. (K10)
- Makas, ısıcak su, eski kirli çamaşır ileğen. (K11)
- Kolan bağlardık. (K12)
- Makas, jilet. (K13)
- Sıcak su, leğen, temiz çarşaf, makas, iplik. (K14)
- Leğen, jilet. (K17)
- Su çarşaf, makas. (K18)
- Sıcak su, leğen, havlu, patik, lif. (K19)
- Sıcak su, çarşaf, bez. (K20)
- Sıcak su, çarşaf, sabun(K21)
- Havlu, sıcak su, leğen, jilet, makas. (K22)
- Isıcak su, jilet. (K23)
- Su, leğen. (K24)
- Sıcak su , cilet , sabun. (K25)

Doğum nasıl yaptırılır?(oturarak, yatarak vb.)

Çarşamba ilçesinde doğum çömelerek yapılırdı.

- Diz çökerek (K1) (K6) (K7) (K12) (K13)
- Oturarak. (K2)
- Eskiden oturarak yapılırdı. Çömelerek. Şimdi ise yatarak. (K3)
- Oturarak, yatarak. (K4)
- Yatarak. (K5) (K10)
- İp asıyordu ipi duruyor diz üstü doğum yapıyordu.(K8)
- Diz çökerdi. Yerden ebe alır. (K9)
- Yatarak kimi diz çökerek. (K11)
- Ayakta yaptırıldılar. (K14)
- Çömelerek. (K17) (K18) (K19) (K20) (K21) (K22) (K23) (K24) (K25)

Doğum güçleşirse ne tür uygulamalar yapılır?

Çarşamba ilçesinde çocuk ters geldi ise çula, battaniyeye koyup sallanırdı. Karnı ovalanır, beli ovalanır, ters gelirse kasıklarını kaldırırlardı. Ebe el yardımı ile çocuğu çevirirdi. Hazne açık olunca almaya çalışırdı.

- Doğurtana kadar uğraşırlardı. Ya çocuk doğuyodu ya çocuk ölüyordu. Çulda yoğruyolardı. (K1)
- Çula koyup sallanır. (K2)
- Hastaneye götürürler. (K3) (K7) (K21) (K24)
- Bilmem. (K4) (K10)
- Karnına çökerlerdi. (K5)
- Evin içinde yürütürlerdi. (K6)
- Kızım kolay kolay doğuma gidilmiyordu eskiden. Kızım doğum zorlaştığı zaman bir çulun içine koyup battaniyeye koyup oyana buyana sallıyorlardı. Çocuk buralara gidiyse eliyle kurtarıyorlardı. (K8)
- Ebe el yardımı ile çevirirdi. Hazne açık olunca kapmaya çalışıyordu. Bebek tersse anneyi çarşafa koyup sallıyorlardı. (K9)
- Karnını ovarlardı belini ovarlardı, ters gelirse kasıklarını kaldırırlardı. (K11)
- Doktor yoktu. (K12)
- Kilime koyup sallarlardı. (K13)
- Çaresiz kalırsan hastaneye gidersin. (K14)
- Asma tavana asarlardı. (K18)
- İp asarlardı. (K19)
- O zaman iğne vururlar. Olmadı doktora gider. (K20)
- Çarşafa koyar sallarlardı. Kasıklarını çekerler. (K22)
- Eliyle çevirirdi. Karnına çökerdi. (K23)
- Ters geliyorsa elini sokar çevirir. (K25)

Doğumun güçleşmesine neler sebep olmuştur?

Çocuğun ters gelmesi, kordon bağının dolanması, rahim çatısının açılmaması, çocuğun kafasının iri olması gibi sebepler doğumun güçleşmesine neden olmaktadır.

- Ters gelmesinden, ilk çocuk zor olur genelde. (K1)
- Çocuk ters gelirse. (K2) (K13) (K19) (K22)
- Kadının yatması sebep olur. Eskiden kadın süpürge süpürür hareket ederdi. Kordon dolanması, ters gelmesi (bu durumda ebe çocuğu el yardımı ile itip çevirirlerdi. (K3)
- Kordon dolarsa. Kadın ayakta kalmıştır, su içinde kalmıştır. (K4)
- Bilmiyom. (K5) (K6)
- Hareketsizlik, rahim açılmaması, çocuğun ters gelmesi, kordon bağının dolanması. (K7)
- Mesela çocuğun kafası iri oluyormuş ondan ona da ebeler bir şey yapıyorlardı. Ters gelirse çula konuluyordu. (K8)
- Açılmazsa doğum zor oluyordu. (K9)
- Önceden suyunun geçmesi olur. (K10)
- Bazısının çatısı dar olduğundan.(K11) (K24)
- Çocuk iri olursa, çocuk ters gelirse. (K12)
- Kordon bağı çocuğa dolanırsa çocuk ters gelirse bu durumlar doğumu zorlaştırır. (K14)
- Kordon dolandı derler çatısı dar derler. (K17)
- Ters olur büyükse zor olur. (K18)
- Çocuk eğridir. İridir. (K21)
- Açılmamıştır. Çocuk ters geliyordur. (K23)
- Bebek ölmüş olabilir. (K25)

Doğum yaptırana para mı hediye mi verirsiniz? a) Para ise ne kadar? b)

Hediye ise neler?

Çarşamba ilçesinde doğum yaptırana para verilirse miktar olarak gönlünden ne koparsa o verilirdi. Hediye olarak; havlu, sabun, çember, çorap, etek, patik vs. verilirdi.

- Para verilirdi. Gönlünden ne koparsa.(K1)
- Hediye verilir. Sabun, yün, çorap.(K2)
- Para gönlünden ne koparsa hediye havlu, sabun, başörtüsü.(K3)
- O zamanlar hediye. Sabun hediye edilir, çember(başörtüsü, yazma) hediye edilirdi. (K4)
- Para verilir gönlünden ne koparsa. (K5)
- Hediye verilir. Sabun, tavuk. (K6)
- Hediye verilir(gönlünden ne koparsa oyalı çember etek) para da verilir. (K7)
- Hediye veriyoduk kızım ya bir sabun ya bir çember ya para veriyorduk. Herkesin gücü nasıl yeterse. (K8)
- Kimi hediye çember havlu verir kimi de para verir. (K9)
- İmkana göre değişir. Yiyecek, para, eşya. (K10)
- Para verilir gönlünden ne koparsa. Hediye bir kalıp sabun, çember. (K11)
- Havlu ya da para verilir. (K12)
- Hediye verilir. Baş örtüsü, havlu, sabun.(K13)
- Hediye verilir havlu patik tül bent. Para da verilir gönlünden ne koparsa. (K14)
- Hediye verilir. Beyaz sabun hediye edilir. (K15)
- Hediye verilir. (K16)
- Para verilirdi 50 lira felan hediye de gömlek verilirdi. (K17)
- Parada olur hediye de olur. Elinde ne kadar varsa çember, çorap, mendil(K18)
- Para verilir hediye verilir.50 -60 verilir. Havlu, patik, lif(K19)
- El emeği verilir. (K20)
- Hediye bir kalıp sabun 2 metre basma verilir. (K21)

- Para verende olurdu. Hediye verende. Para ne kadar ise verilir. Hediye bütünü üst takımı alınrdı. (K22)
- Para gönlünden ne kadar koparsa. Hediye de çember ,havlu ,patik. (K23)
- Fark etmez. Para verirse 5 kuruş 10 kuruş. Hediye ise çember, etek. K24)
- Para verilir. Hediye verilir. Havlu, çember 5 lira 10 lira o zaman para kıymetliydi. (K25) çıkısın mı?

Çocuğun doğumu babaya ve aileye kim tarafından müjde edilir? Müjde verene ne yapılır?

Çarşamba ilçesinde doğumu ebe müjdelendi ya da o sırada doğumda yanında bulunan yakınardan bir kişi haber verirdi. Müjde verene bahşış veya hediye verilmekteydi. Günümüzde ise doğumhaneden öğrenilmektedir.

- Ebe. Bahşış verilir. (K1) (K4) (K7) (K8) (K9) (K20)
- Köy ebesi.Hediye verilir bir kalıp sabun. (K2)
- Ebe tarafından yanındaki arkadaşı tarafından.Bahşış verilir. Para verilir. (K3) (K17) (K22)
- Ebe. Hediye verilir. Baş örtüsü, havlu patik. (K5)
- Ebe. Hediye verilir. Havuç çevirilir verilir, yumurta verilir. (K6)
- Kimden gelirse.Hediye verilir. Bahşış. (K10)
- Kimden gelirse. Para verilir. (K11)
- Kim müsaitse. Hiçte öyle bir şey yok. (K12)
- Anne. Biz vermedik. (K13)
- Ebe müjde verir. Hediye verilir. (K14)
- Ablası biri verir.Bahşış verilir.(K18)
- Anne, baba yanında kim varsa.Bahşış verilir. (K19)
- Ebe tarafından. Para verilir. (K21) (K25)
- Evde kim varsa söyler. Hediye verilir. (K23)
- Evde kim varsa. (K24)

Zar içinde doğan çocuklara ne yapılır? İnanışlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde çocuk zar ile doğarsa hamile iken un çuvalının üzerinden atlamış denilir, Duvak içinde, duvağı ile geliyor denilir. Zar yırtılır çocuk alınır. Terme ilçesinde “çocuk zar içinde doğarsa uğurlu sayılır” (Semiz 2007: 13).

- Duvak içinde duvağı ile geliyor derler. Yırtılır çocuk alınrdı. (K1)
- Hiç bilmem. (K2) (K4) (K7)
- Sıcak su yardımıyla yıkayıp belerlerdi. (K3)
- Zarları yırtarlarmış hemen. (K5)
- Un çuvalının üzerinden atlamış derlerdi. Zar patlatılıp alınır yıkanır. (K6)
- Onu yırtıyordu ebe. (K8)
- Zar yırtılır çocuk alınır. (K9) (K17) (K12) (K18) (K19) (K21) (K24)
- Onu makasla kesip patlatıyorlardı. (K10)
- Duvak ile doğan eşşek çocuğı gibi çekip yırtılıp alınır. (K11)
- Zar patlatılıp alınır. (K13) (K14) (K20)
- Tez patlatılıp alınır. Çocuk boğulabilir. (K22)
- Bilmiyorum. (K23)

- Zarı yırtılır. Bilmiyim kızım. (K25)

Çocuktan sonra gelen plesentaya ne ad verilir? Ne yapılır?

Çocuktan sonra gelen son'a eş denir. Bu eş gömülür.

- Eş denir. Gömerler. (K1) (K2) (K4) (K5) (K6) (K8) (K9) (K13) (K14) (K20) (K24)
- Eş derler. Çöpe atılır. (K3)
- Eş denir. Gömerler. Ola ki gömmezlerse köpek yerse çocuk arsız olur. (K7)
- Eş denir. Atılır. (K10)
- Eş denir. Küllenir. (K11) (K19) (K21) (K18)
- Eş denilir. El ayak varmayan yere küllenilir. (K12)
- Eş derler. Gömerler. Meyve ağacının dibine. (K17)
- Eş derler. Yıklarlar sararlar gömerler. (K22)
- Eş denir. Sarılıp ağaç dibine gömülür. (K23)
- Eş denir. O kadından alınır toprağa küllenir. (K25)

Plesenta'nın gelmesi güçleşirse ne yapılır?

Çarşamba ilçesinde eş düşmedi ise sıcak şeyler yedirilip içirilir. Karnı ufalanır, karnı sıcak tutulmaya çalışılırdı. Sıcak su buharına dururdu. Başına kırmızı çember bağlardı. Eline süpürge verirler ise eşinin çabuk düşeceğine inanırlardı.

- Karnına süpürge tutarlardı yumruğuna üflerdi. (K1)
- Ilık bir şey yapıp yedirirler, ısıcağa oturturlar. (K2)
- Sıcak havlu yapıp sararlardı. Sıcak su yapıp koyarlardı yumuşasın diye. Başına kırmızı çember bağlardı eşi tez düşün diye. (K3)
- Karnına süpürge konulur. (K4)
- Eş bağına ağırlık takılır. Sıcak su bağlanırmış. (K5)
- Isıcak suya tutarlardı kadını. (K6)
- Kadına sıcak yedirilir içirilir hemen düşer. (K7)
- Sıcak suya atıyorlar eşi. (K8)
- Karnı çevrilip bastırılır. (K10)
- Almaya uğraşır olmadı el yardımı ile alır. (K11)
- Eş gelmezse doktora götürülür. (K12)
- Karnını toplar sıkırlar bir kişinin yardımı ile alınır. (K13)
- Eş düşmedi ise sıcak bir şeyler yenilir. (K14)
- Bir şey bağlayıp çekerler ısıcak komposto çay, süt içirirler. O zaman gelir. (K17)
- Isıcak bir şey içirilir süt içirilir. (K18)
- Karnı ufalanır. (K19)
- Karnına ovarlar. (K20)
- Karnına ufalayıp çökerler. (K21)
- Isıcak su buğusuna tutarlar. Sacını ağzına verirler öğürsün diye. (K22)
- Karnına çökülür. (K23)
- Karnına çökerler. Isıcak suya oturturlar, iğne yaparlar. (K24)
- Karnına kaynar su koyarlar, kaynar su buğusuna oturturlar. (K25)

Göbek kordonu nasıl kesilir? Uzunluk veya kısalığı ile ilgili inanışlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde çocuğun göbeğini önce sağırlar sonra bir parmak uzunluğunda sıkıca bağlayıp keserler. Çocuğun göbeği uzun kesilirse sesinin gür çıkacağına inanılırdı. Kısa kesilir ise de sessinin az olacağına inanılırdı. Oğlan göbeği eli kalem tutsun diye kalem sırtında kesilirdi, kızın göbeği becerikli olsun diye oklava üzerinde kesilirdi. Başarılı olması için Kuran üzerinde kesilirdi, marangoz usta olsun diye balta sapında kesilirdi. Havza ilçesinde “göbek kordonu kesildikten sonra beşiğe bağlanırsa çocuğun gurbete gitmeyeceğine evde kalacağına inanılır” (Özdemir 2009: 188).

- Kafasına göre kesiliyordu. Çocuğun göbeğini uzun kesme sesi büyük olur derlerdi. Oğlan göbeği kalem sırtında kesilirdi. Eli kalem tutsun diye. Kızın göbeği oklava üzerinde kesilirdi becerikli olsun diye. **(K1)**
- Uzun olursa sesi pek çok olur. Kısa keserler sesi az olur. Kızların kısa oğlanların uzun kesilir. Kuran üzerinde keserler başarılı olsun diye, balta sapında keserler marangoz usta olsun diye. **(K2)**
- 7 cm kadar keserler uzun kesilirse tez uyumaz kısa kesilirse çocuğun göbeği fitik olur. **(K3)**
- Onu bilmiyorum. **(K4)**
- Taşla kesilirdi uzunluğu bağlayacak kadar. Kırmızı ipe bağlarmışlar. **(K5)**
- Jilet ile bilmiyorum. **(K6)**
- Tam kıvamında kesilir sıkı bağlanır. Gevşek bağlanırsa bebek ölür. **(K7)**
- Göbek kordonunu sağırlar böyle (kendine doğru ellerini çekti) bir parmak uzunluğu bırakıyorsun güzel gene bağlayıp sonra kesiyorsun bağlanmadan kesilmez. Hayır. **(K8)**
- Sağıyorduk. Gerisinde göbeği 10 cm keserdik. Kısaysa sesi çok çıkardı. **(K9)**
- Bilmiyorum. **(K10)**
- Bağlarsın ip ile makas ya da bıçak ile kesersin. Oklava üstünde becerikli olsun diye. **(K11)**
- Bir parmak uzunluğunda kesilir sıkı bağlanıp kesilir. Uzun olursa sesi çok çıkar kısa olursa sesi az olur. Göbeği yara olursa anne sütü damlatılır. **(K12)**
- Göbeğini sağırlardı bir parmak uzunluğu sıkı gene bağlayıp keserlerdi. **(K13)**
- Makasla kesersin uzun yada kısa kesilmez ayarlı bir biçimde kesilir. **(K14)**
- Cilet ile kesilir. Kısa ya da uzun kesilmez orta halde kesilir. Uzun kesilirse çocuğun sesi çok çıkar. **(K15)**
- Cilet ile normal bir şekilde kesilir. Uzun kesilirse sesi uzağa gidermiş kısa kesilirse gitmezmiş. **(K16)**
- Bir karış uzun kesilirdi jilet ile. Uzun kesilirse ses güzel olur derlerdi. Kısa olursa sesi kısa olur derlerdi. **(K17)**
- Jilet ile kesilir ne uzun ne kısa **(K18)**
- Makas ile kesilir. Kısa olur. Oğlan çocuğunun göbeği balta sapında kesilir usta olsun diye. **(K19)**
- Hiç bilmiyom. **(K20)**
- Kısa keserler iplikle bağlıyorlardı 5 cm felan. **(K21)**
- Bir karış olacak sağırlar bağlarlar. **(K22)**
- 4 parmak kesilir. Yok. **(K23)**
- Cilet ile keserler. Bir parmak uzunluğu kadar kesilir. Yok. **(K24)**

- Makas ile kesilir. Cilet ile kesilir. Bir sümüş (karış) ayarınca kesilir, bağlanır. Yok. (K25)

Göbeği kesildikten sonra çocuğa ne gibi geleneksel işlemler yaparlar? a)

Yıkama b) Tuzlama c) Giydirme.

Çarşamba ilçesinde çocuk ılık suyun içerisine bir miktar tuz atılarak yıkanır. Tuzlama işlemi ter kokmaması ve pişmemesi için yapılır. Yıkandıktan sonra giydirilip kundağa sarılmaktadır.

- Ilık suya tuz atarlar pişmesin diye yıkarlar yatırır. (K1)
- Tuzlu suyla yıkanır. Kokmasın diye Giydirilip kundaklanır. (K2)
- İlk sıcak su ile yıkarlar hafif tuz karıştırarak yıkarlardı 40 gün boyunca. (K3)
- Giydirirler. (K4)
- Tuzlu suda yıkanır pişmesin diye. Ter kokmasın diye. Sonra beyaz kundağa sarılırdı. (K5)
- Tuzlu su ile yıkanır kokmasın diye. Giydirilir kundaklanır. (K7)
- İlk giydirmiyorsun Ilık su ile az tuz atıyorsun pişmesin diye yıkayıp öyle gene sarıyoduk. (K8)
- Kolonya dökersin. Tuzlu su ile yıkanır. Sonra giydirilirdi. (K9)
- Tuzlu su ile yıkarlar kokmasın diye. Sonra kundaklarlar. (K10)
- Isıcak su ile yur yıkarız kundaklarız. (K11)
- Ilık su ile yıkanır kundaklanır. (K12)
- Ilık tuzlu su ile yıkarlardı kurulaşıp kundaklardı. (K13)
- Kimi tuzluyor, kimi yıkayıp kundağa sarıyor. Tuzlanma sebebi ter kokmasın diye. (K14)
- Yıkama kundaklama. (K15) (K16)
- Yıkanır ılık suyla bezlenilir giydirilir kundaklanır. Tuzlarlar da ter kokmasın diye. (K17)
- Banyo yaptırırsın havlusuna sararsın (K18)
- Yıkanır kundağa sarılır. (K19)
- Silinir giydirilir. (K20)
- Yıkanır tuzlu sudan geçirilir sonra durulanır giydirilir. Pişmesin diye. (K21).
- Güzelce yıkarlar kundaklarlar. Tuzlanır kokmasın diye. (K22)
- Ilık sudan geçirilir. Sarılıp verilir bana. (K23)
- Yıkarlar giydirirlerdi. (K24)
- Ebe yıkar. Giydirir. Ananın kucağına verir. (K25)

Doğum bitince anneye neler yapılır? a) Temizleme b) Giydirme c) Höllük topraklı yatağa yatırma vb.

Çarşamba ilçesinde doğum sonrası kadının belden aşağısı yıkanıp bezlenir, giydirilip yatağına yatırılır.

- Silerler bezlerler karnını sararlar yatırır. (K1)
- Silinir bezlenip yatırılır. (K2)
- Belden aşağı temizlenir. Yatağına yatırtırlardı. (K3) (K20) (K22) (K23)
- Temizlerler giydirirler, höllük toprağına yatırır. (K4)
- Temizlenir silinir yatırılır sıcak un çorbası içirilir. (K5)

- Yıkanır. Yatağına naylon serilir. Yatırılır. (K6)
- Belden aşağı yıkarlar giydirirler yatırılar yedirirler içirirler. (K7)
- Hiçbir şeye yatırılmaz. Silinir bezlenip rahatça yatırılır. (K8)
- Yıkarlar temizlerler, bezlerler, yatağına yatırılar. (K9) (K12)
- Duş aldırılır. Giydirilir yatırılır. (K10)
- Karnını sararlar. Karnı büyük kalmasın diye. Yıkarlar bezlerler yatırılar. (K11)
- Bezlenir yatar sıcak bir şeyler yedirilir. (K13)
- Anne önce güzel gene temizlenir sonra yatırılır. (K14)
- Eşini alırlar belden aşağı yıkarlar sonra yatırılar. (K17)
- Belden aşağı yıkanır üstünü başını giyer. (K18)
- Doyurulup yatırılır. (K19)
- Bezleyip yatırılar. (K21)
- Annede yıkanır yatırılırdı. (K24)
- Belden aşağısını yıkarlar temizlerler, giydirirler, güzelce yatırılar. (K25)

1.1.3.Doğum Sonrası

Yeni doğum yapmış kadına ne isim verilir?

Çarşamba bölgesinde yeni doğum yapmış kadına lohusa, loğusa, loğsa gibi isimlendirilmeler yapılmaktadır.

- Loğusa derler. (K1) (K2) (K3) (K4) (K6) (K7) (K8) (K9) (K11) (K12) (K13) (K14) (K15) (K16) (K23) (K25)
- Lohusa derler. (K5) (K10) (K17) (K18) (K19) (K20) (K21) (K22) (K24)

Doğum sonrası ağrısı olan kadına neler uygulanır? Niçin?

Çarşamba bölgesinde doğum sonrası ağrısı olan kadın sıcak tutulur. Sıcak tutmak için; karnına su tulumu, sıcak tuğla, sıcak havlu konur. Sıcak çorba, şerbet, sıcak çay vs. içirilir. Günümüzde ise doktor ağrı kesici ilaç vermektedir.

- Isıcak ısıcak çay içiririz, süt veririz. (K1)
- Sıcak süt içirirler sancı olmasın diye. Sıcak ekmeğe yağ koyarlar. Hap olan hap içerdi. (K3)
- Sıcak tutarlar. (K4)
- Onu hiç duymadım. (K5)
- Karnına kül koyarlar. (K6)
- Şeker şerbeti yapar pis kanlar gitsin diye. Karna sıcak su konur tulum ile. (K7)
- Ona ağrı kesici doktordan hap alınır başka bir şey verilmez. (K8)
- Hap içirilir. Karnı sıcak tutulur. (K9)
- Çeker ağrısını ne yapsın. (K10)
- Sancısı gitsin diye karnına ısıcak tuğla taş koyarlardı. (K11)
- İğne vurulur iğne varsa. (K12)
- Hap alırdı. (Doğum sancı hapi) (K13)
- Ağrı kesici verilir ağrı kesilsin diye. (K14)
- Toprağı kaynatıp altına korlardı. Sancısı kesilsin diye. (K17)
- Kıvranıp durursun aspirin içirirler. (K18)
- İlaç verilir. (K19)
- Sıcak bir şeyler yedirilir, sıcak tutulur. (K20)

- İlaç verirler. Çiçek çayı yapılır. Çorba içirilir. (K21)
- Isıcak çorba içirirler. Isıcak havlu sararlar karnına. (K22)
- Isıcak su, sıcak şerbet verilir çorba içirilir. (K23)
- Bir şey yoktu. (K24)
- Hap verilir ısıcak çorba verilir. (K25)

Çocuk ilk defa kimin kucağına verilir? Neden? Çocuğu ilk defa kucağına alan kişi ne tür uygulamalar yapar? İlgili inanışlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde çocuk genellikle anne kucağına verilir. Annenin önce arkasına konulur sonra önüne verilir bu uygulama annesine geri söylemesin diye yapılmaktadır. Sonra annesi çocuk emzirir. Babaanneye verilir geveze olmasın diye. Babasına ve babaanneye bahşış almak için verilir. Büyüklere saygı ve sevgiden verildiği de olur. Çocuğu kucağına alan sever daha sonra yerine bırakır. Huyu kime çeksin isteniyorsa o kişinin ağzına tükürmesi istendiği de olur.

- Babaanneye, babaya verilirdi. Bahşış için. Öyle eşitmedim. (K1)
- Dede ye verilir büyüğü olduğu için. Ezan okuması için. (K2)
- İlk anne kucağına emzirsin diye. Hiç bir şey yapmaz sever benim bu diye. (K3)
- Babaanne önceliği olduğu için. Yok. (K5)
- Annesine verilir. Annesi ağrısını sızısını unutsun diye. Bilmiyom. (K6)
- Babanın kucağına verilir bahşış için. Huyu ona benzesin diye ağzına tükürülür. (K7)
- Babaya verilir müjde için. Yok. (K8)
- Anneye çocuğu mu alırsın sancıyı mı derler oda çocuğu deyince kucağına verirler. Yok.(K9)
- Kaynanaya verilir. Aile büyüğü olduğu için sonra büyük dedeye verilir.(K10)
- Babaya verilir para almak için. Çocuğun kulağına ismi söylenir (K11)
- Önce annenin kucağına verilir. Yoktur. (K12)
- Anneye verilir. Yok kızım. (K13)
- Yanında kim varsa ona verilir. (K14)
- Babasına verilirdi. Bilemiyom. Bahşış hediye verir. (K17)
- Annesine verilir. Yok. (K18)
- Babaanneye verilir. Geveze olmasın diye. Anasına verilir önce arkasına konulur sonra önüne verilir geri cevap vermesin diye. (K19)
- Annesine. Emzirir. (K20)
- Büyükanneye verilir bahşış almak için. Bahşış verip yerine koyar. (K21)
- Annesine verilir. Yok. (K22)
- Annesine verilir. Önce arkasına konulur sonra önüne verilir emzirir. Annesine geri söylemesin diye. Yok. (K23)
- İlk ebe alır yıkar. Annesine verilir. Ne bilim. (K24)
- İlk defa ananın koynuna verilir emdü diye. Kimin kucağına verirsen huyu ona benzermiş (K25)

Yeni doğan çocuğa ilk ne zaman süt verilir?

Çarşamba ilçesinde çocuğa ilk sütü annesi rahat ettirilince yarım saat içerisinde genellikle verilmektedir. Bununla birlikte bazı yerlerde sabırlı olması için

2-3 saat bekletilir. Bazı yerlerde ise çocuğun ağzının kokmaması ve sabırlı olması için üç ezan geçmesi beklenir.

- Hemencek. (K1) (K11)
- Yarım saat sonra emzirir. (K3) (K19) (K21)
- Bazısı 3 ezan geçsin der ağzı kokmasın diye. (K4)
- Yarım saat içinde. (K5) (K23)
- Hemen verilir. (K6) (K18) (K10)
- 1saat sonra. (K7) (K12)
- 3 ezan geçmesi lazım sabırlı olsun diye. (K8)
- Anne sancısı durunca. (K9)
- 2-3 saat sonra. (K13)
- Doğar doğmaz. (K14)
- 3 saat sonra. (K17)
- 2 saat sonra. (K20)
- 1-2 saat sonra. Sabırlı olsun diye. (K22)
- Hemen emecek alışsın diye. (K24)
- Hemen emzircek. (K25)

Çocuğa ne zaman ad verilir?

Çarşamba ilçesinde çocuğa göbeği kesilirken göbek ismi verilir. Daha sonra ismi müsait olunan bir vakitte konulur. Geçmişte genellikle ilk doğan erkek çocuklarına dedenin ismi ilk kız çocuklarına ise babaannenin ismi verilmekteydi. Bazı kişiler üç pırasa keserlerdi. Üç pırasaya farklı isimler verir ve hangi ismin olduğu pırasa büyür ise çocuğa o isim verilirdi.

- Göbek ismi göbeği kesilirken sonra isteyen değiştireyodu. (K1)
- Göbek bağı kesilince göbek adı verilir. Pırasa kesilip adı konur. (K2)
- Doğmadan hazırlanır. Doğunca ilk erkeğe kaynatanın adı ilk doğan kıza kaynatanın adı verirlerdi. (K3)
- Göbeği kesilince göbek adı verir. Sonra adı verilir. (K4)
- Kırkı çıkana kadar verilir. (K6)
- Doğar doğmaz. (K7) (K15) (K16)
- Çocuk doğduğu zaman. (K8) (K11)
- Babası dedesi alınca verir. Şimdi bitmeden veriliyor. (K10)
- 3 gün sonra verilir. (K12)
- Göbek adı doğunca diğer adı on beş yirmi günken. (K13)
- Hastanede hemen verilir doğar doğmaz. (K14)
- Doğunca da olur 1-2 gün sonrada olur. (K17)
- Hemen konur. (K18)
- Göbeğini keser o zaman. (K19)
- Doğunca adı verilir. (K20) (K21) (K23)
- Ebe ismini verir. Adem yada Fatma beğenmez isen değiştirisin. (K22)
- Bir haftalık iken.(K24)
- Doğduğu an verilir. (K25)

Çocuğun adını kim seçer? Genellikle hangi adlar verilir? Niçin?

Çarşamba ilçesinde çocuğun ismini genellikle büyükler seçerdi. Genellikle Kuran-ı Kerimden ve manası güzel olan isimler konurdu. Bazen de pırasa keserek isim verirlerdi. Günümüzde daha çok anne ve babalar isim vermektedir.

- Dedesi. Ahmet, Mehmet. Okunan isimler. (K1)
- Kaynana kaynata koyar. Havva, Semiye. Emine, Arife, Hakkı, İsa, Musa. Dine uygun konulur. (K2)
- Eskiden gene kaynana kaynata koyardı. Büyükler genellikle Ahmet, Ali, Mehmet, Mustafa, peygamber isimleri konulurdu. (K3)
- O zamanlar dedeler seçiyorlardı. Sülaleden. (K4)
- Dedeler. Pırasa kesilirdi. 3 kök kesilirdi pırasalara isim verilirdi hangi pırasa büyürse o pırasadaki isim konurdu. Ahmet, Mehmet. Dini yönden. (K5)
- Büyükler seçerlerdi. Dede babaanne. Genellikle Kemal, Hasbi, Osman, Fatma. (K6)
- Babaannesi nenesi dedesi seçerler. Ayşe Fatma Mehmet Ahmet. Kuran -ı Kerimden seçilir. (K7)
- Bizim günümüzde dedeler babaanneler seçerdi. Ailede Fadime Fatma Ahmet Mehmet öyle yani büyüklerin ismini seçerdi. Kaynanam anasının adını kaynatam babasının adını öyle takip ederdi. (K8)
- Büyükler seçer. Sevdiği ismi koyar. (K9)
- Genelde neneler dedeler verirlerdi. Şimdi ana baba veriyor. Nene dede adları seçilirdi. (K10)
- Babası seçer. annesi seçer. Ayşe, Fatma, Yusuf, Hasan, okunur isimler konulur. Peygamber isimleri konur. (K11)
- Babaanne dede eski adlar verilir saygıdan. (K12)
- Babaanne, dede ne isterse kitaptan. (K13)
- Genelde evin büyüğü koyar. Kur'an -ı Kerimden seçer. En çok Ayşe, Fatma, Ahmet, Mehmet. Bunlar dine uygun olduğu için (K14)
- Genelde babası seçer. Kur'an-ı Kerim'den koyar. (K16)
- Büyük ana, büyük baba seçer. Davut, Musa, Ahmet, Mehmet peygamber isimleri konur. (K17)
- Ana, baba, babaanne, dede. Ahmet, Mehmet, Melek güzel isimler verilir. Eskiden pırasa keserlerdi 3 pırasa hangisi büyürse o pırasanın adı verilirdi. (K18)
- Güzel okunur isimler verilir. Büyükler koyar. (K19)
- Önceden büyükler seçerdi. Dede, babaanne. Kurandan isim korlardı. (K20)
- Dedeler koyar büyükler koyar. Okunur isimler verilir. (K21)
- Aile büyükleri. Kitap isimleri verilir. (K22)
- Genellikle büyükler seçerler. Benimkileri hep babaannem koydu. Okunmuş isimler konurdu. (K23)
- Ya babası ya ben Ahmet, Hasan, Hüseyin. İsimler doğru isimler olacak. (K24)
- Dedeler, baba, anneler verirler. Okunan isimler verirler. (K25)

Ad koyma işlemini kim yapar?

Çarşamba ilçesinde ad koyma işlemini genellikle büyükler yaparlardı. Ad koyan dede ya da babaanne olurdu. Havza ilçesinde “ad koyan kişiye hediye olarak havlu verilir” (Özdemir 2009: 188).

- Kim ezan okursa genelde babası. (K1)

- Kaynata yapar ezan okunur. İsmi ezan ile çağrılır. (K3)
- Dede yapar. (K2) (K4) (K7)
- Toplumda en sevilen kişiye koydururlar huyunun ona benziyeceği inancı var. (K5)
- Hoca Kuran bilen bir kişi. (K6)
- Evden bir kişi. (K8)
- Babaannesi ya da dedesi yapar. (K9)
- Büyükler. (K10) (K13) (K19) (K23)
- Herkeste yapardı. (K11)
- Babaanne yapar. (K12)
- Büyükler yapar bazen de anne baba da yapar. (K14)
- Babası, amcası, teyzesi, (K16)
- Ebe. (K17)
- Baba verir yoksa hoca verir. (K18)
- Dede, baba. (K20)
- Dedeler okurdu büyükler koyar adam yoksa çağrılır. (K21)
- Ebe göbek adını koyar sonra dede babaanne koyar. (K22)
- Babası. (K24) (K25)

Ad verme işleminde ne tür uygulamalar yerine getirilir?(Kulağına üç kez ezan okunması v b. gibi)

Çarşamba ilçesinde ad verme işlemi şu şekildedir; abdest alınır, sağ kulağına ezan okunur, sol kulağına kamet getirilir. Sağ kulağına üç kez ismi söylenir.

- Sağ kulağına ezan okunur adı verilir. (K1)
- Bir kulağına kamet verir bir kulağına ezan okur adı söylenir. (K2)
- Sağ kulağına isim okunur adı telkin edilirdi üç kez. (K3)
- Sağ kulağına ezan okur. (K4)
- Sağ kulağına ezan okunur sol kulağına ismi verilir. (K5)
- Onu ben bilmiyom. (K6) (K21)
- Sağ kulağına ezan okur. Üç ez adı kulağına söylenir. (K7)
- Evden bi kişi abdest alıp kulağına ezan okuyup adını çağırırdı üç sefer. (K8)
- Sağ kulağına ezan okunur. 3 kez adı tekrarlanır. (K9)
- Sağ kulağına ezan sol kulağına kamet sonra sağ kulağına ismi bağrılır. (K10) (K23)
- Çocuğa ezan okunursun 3 kez adını çağırırsın. (K11)
- Ebe okur. Sağ kulağına 3 kez adını söyler. (K12)
- Sağ kulağına ezan okunur adı üç kez söylenir. Sol kulağa kamet. (K13)
- Önce abdest alır sağ kulağına ezan okur sol kulağına kamet getirir sağ kulağına üç kez isim söyler. (K14)
- Ebe kimse o çocuğa ezanı okur adını söyler bırakırdı. (K17)
- Ezan okunur adı 3 kez söylenir (K18)
- Dedesi, babası. (K19)
- Kamet okunur verilir. (K20)
- Ezan okunur adı konur. (K22) (K24)
- Babası kucağına alır. Kulağına ezan okur. İsmi söyler. (K25)

Çocuğu yaşamayanlar doğan çocuklarının yaşaması için ne gibi isimler verirler?

Çarşamba ilçesinde çocuğu yaşamayanlar yeni doğan çocuğun yaşaması için babasının ismini koyarlar, Yaşar, Yaşanur, Dursun, Durdu, Ömür gibi isimler verilir. Bafra da “ kişi çocuğunun yaşaması için tekkeye gider ve adanır. Çocuğu kız olursa Satı erkek olursa Satılmış adını verir. Kişi bu şekilde derdini tekkeye satmış olur”(Özkan 2012: 88).

- Babasının adını koyarlardı. (K1) (K8)
- Mehmet. (Sübyan boğmasın diye.) (K2) (K9)
- Yaşar koyarlar. Kız olursa Kısmet, Dursun. (K3)
- Dursun, Ömür, Yaşar. (K4)
- Yaşanur.(Beş çocuğu ölen birisi vermiş.) (K5)
- Dursun, Yaşar. (K6) (K14) (K17) (K19)
- Ne koyarlar bilemiyorum. Yaşar olabilir. (K7)
- Muhammet. (K10)
- Peygamber ismi konur. (K11) (K12)
- Dursun. (K13) (K22)
- Yaşar. (K18) (K20) (K21) (K25)
- Yaşar, Yaşanur. (K23)
- Dursun, Durdu gibi. (K24)

Bir daha çocuk istemeyenler son doğan çocuklarına ne gibi isimler verirler?

Çarşamba ilçesinde artık çocuğu olmasını istemeyen kişiler; Yeter, Songül, Dursun, İmdat gibi isimler verirler.

- Yeter. (K1) (K13) (K17) (K20) (K21) (K22) (K23) (K24)
- Fatih. (Fatihadan dolayı) Yeter. (K2)
- Kız ise Yeter. Erkek ise Dursun. (K3) (K7) (K9)
- Yeter, Songül. (K4)
- Yeter. İmdat. (K5)
- Songül, Duriye, Dursun. (K6)
- Yeter koyuyorlardı. Koyuyorlardı ama yine de oluyodu. (K8)
- Bilmiyorum öyle bir şey. (K10)
- Yok. Kızım ne isterse onu kor. (K11)
- Songül, Dursun. (K12)
- Yeter, Songül, Dursun derler. (K14)
- Songül. (K18)
- Dursun. (K19)
- Songül, Soner (K25)

Erkek çocuğu olmayanlar son doğan kızlarına, bundan sonra doğacak çocuğun erkek olması için ne gibi isimler koyarlar?

Çarşamba ilçesinde erkek çocuğu olmayan kız çocuğuna bundan sonraki çocuk erkek olsun diye Döndü ismini verir.

- Döndü. (K1) (K4) (K5) (K9) (K10) (K12) (K17) (K18) (K19) (K22) (K23)
- Bilmiyom. (K2) (K6) (K13) (K20) (K21)
- Dönüş koyarlar. (K3)
- Dursine. Sabriye. (K7)
- Onu değişik koyuyorlar onu şey yapamıyam. (K8)
- Hiçbir şey yok. (K11)
- Yüksel Dursun gibi iki tarafa da takılan isimler koyarlar. (K14)
- İsim aranır. (K24)
- Hiçbir isim komazlar öle niyetle. (K25)

Kız çocuğu olmayanlar son doğan erkek çocuklarına, bundan sonra doğacak çocuğun kız olması için ne gibi isimler koyarlar?

Çarşamba ilçesinde böyle bir durum ile karşılaşılmamıştır.

- Duymadım. (K1) (K20) (K22)
- Bilmiyom. (K2) (K4) (K6) (K10) (K12) (K17) (K18) (K19) (K21) (K23) (K25) (K13)
- Eskiden hiç kız istemezlerdi. (K3)
- Hatırlamıyom. (K8)
- Yine iki tarafa yakın isim koyarlar. (K14)
- İsim düşünülür. (K24)

Doğup da yaşamayan çocukların yaşamasını sağlamak için yapılan uygulama ve inanışlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde doğup da yaşamayan çocukların yaşaması için; Hocaya giderler sübyan muskası yaptırırılar, tekkeye giderler, demir dövürürler. 7 Mehmet'in evinden kullanılmamış çivi alınıp dövülür beşiğe asılır. 7 Mehmetli evden çivi alınır, doğuma kadar anne onları beline takar. Çocuk doğunca çiviler çocuğun doğduğu yerde tahtaya çakılır. Yine 7 Mehmet'in evinden çivi toplanır demirciye ezdirirler babası bu işlem yapılırken tek ayağı üzerinde bekler, sonra anne onu beline takar takınca çocuklarının yaşadığına inanılır. Başkasının çocuğunun giydiği iç çamaşırı yeni doğan çocuğa giydirilir. Komşuya emzirilir. Çocuğu yaşayan biri emzirir ve emziren kişi 3 kez atletinden geçirir annesine geri verirdi. 7 Mehmet'in evinden yamalık alınır gömlek dikilir çocuğa giydirilir. Cazu karıya giderler. İlaç veriyor banyo verme ve buhar uygulamaları yapılır. Havza ilçesinde "Uzun süre çocuğu

yaşamayanlar Dereköy Köyündeki yatıra kaplıcalardaki aslanağzına Ladik ilçesindeki Seyit Ahmet Kebir,'e türbesine gitmektedir” (Özdemir 2009: 187). Samsun Tuzaklı köyünde “kadının çocukları sürekli ölüyorsa tek evlilik yapmış kırk tane kadından kırk yama alıp bir elbise dikip, o elbiseyi çocuğuna giydirirse çocuğunun ölmeyeceğine inanılır”(Şişman 1994: 54).

- Yazdırırlardı. (K1) (K13) (K20)
- Hocaya yazdırmak. Kara tavuğun kanı ile çocuğun döşüne yazı yazılır çocuğu sübyan boğar. Eyüp sultana götürürler. (K2)
- Hamalya yaparlar beşiğe anneye çocuğa takarlardı. (K3)
- 7 Mehmetli evden çivi alınır doğuma kadar anne beline takar çocuk doğunca çiviler çocuğun doğduğu yerde tahtaya çakılır. (K4)
- Sübyan muskası yazdırırlardı. (K5)
- Bilmiyom. (K6)
- Tekkeye götürür adak adarlardı. (K7)
- Yaşamayanlar 7 Mehmet evinden çivi topluyorlar ezdirirler tek ayağı üzerinde demirciye anne onu beline takardı takınca yaşıyordu çocuklar. Vardı Başkasının çocuğunun giydiği iç çamaşırı ona giydiriyorlardı. Göyneğini. (atlet) (K8)
- Doğunca annesine emzirilmez başkasına emzirilir ilk. (K9)
- Para ile komşuya çocuğu satıyorlar. 40 gün komşu bakıyor. Gümüşle geri satıyorlar. (K10)
- Sübyanını yazdırıp beşiğe takarlar. (K11)
- Yazdırırlardı demir dövürürlerdi. (K12)
- Çocuğu yaşayan biri emzirir 3 kez atletinden geçirir annesine geri alırdı yaşasın diye. (K17)
- Subyen nuskası yazılır 7 Mehmet ten çivi toplanır. (K18)
- Hocaya gidilir. Tekkeye gidilir. Komşuya emdirtilir yaşasın diye. (K19)
- Hocaya giderler, tekkeye giderler demir dövülür 7 Mehmet'in evinden çivi alınır dövülür kullanılmamış çivi alınır beşiğe asılır. 7 Mehmet'in evinden yamalık alınır gömlek dikilir çocuğa giydirilir yaşasın diye. (K21)
- Yazdırırlar. Okuturlar. İlk sütünü komşu emzirirler. (K22)
- Yazdırılır. Çocuğu ölmeyen bir kadın emzirir 3 defa göyneğinden geçirir okuyarak sonra annesine verir. (K23)
- Cazu kariya giderler. Tekkeye giderler, İlaç veriyor banyo verme var. Buhar veriyor. (K24)
- Yaşamayanları cazu kariya götürürler. Cazu karı kuyruklu karıdır. Onun kuyruğunu arkadan tuttuğunda cır cır çığırılmış. Cazu karı çocuğu at kafatasının üstünde üç saç ayağı üstünde çocuğu yıkarlar. Yıkama söyle; kafatasının aşağı otlu ilaçlı bir suyu bir kerede çocuğu soyup çocuğun başından aşağı bir kerede dökerler çocuğu giydirmeden sararlar atletini bırakırlar çocuğu alıp hiç arkasına bakmadan giderler. Atleti bırakmak zorundasın her dert bela orda kalsın .Böyle olanlar yaşarlar. Öncelikle hamile kadın gider aynı şekilde saç ayağı üstünde at kafatasının üstünde yıkanır. Aynı ilaçlı suyu dökerler atletini bırakır. Çocuğu doğunca da çocuğu götürürler. (K25)

Kız çocuğu doğumu nasıl kutlanır?

Çarşamba ilçesinde çocuklar doğduğu zaman kutlama yapılmazdı. Ailede büyük bir sevinç olurdu Kuran okunur mevlit yapılırdı.

- Sevinilir. (K1) (K2) (K7) (K9) (K17) (K14) (K20) (K21) (K23) (K25)

- Eskiden doğum kutlanmazdı. İlk gün yatar sonra işinin başına giderdi. (K3)
- Onu bilmiyom ben. (K4)
- Çok sönük olurdu. (K5)
- Hiç iyi kutlanmazdı kız oldu diye. (K6)
- Eskiden kutlama yoktu yavrum Kuran okurlardı. Kurban keserler alınna çalarlardı. (K8)
- Kız erkek fark etmez aynı Kuran okutulur mevlid verilir davet yapılır. (K10)
- Kutlamayı kim biliyordu eskiden. (K11)
- Hiç kutlama yoktu oldu oldu. (K12)
- Kız çocuğu pek istemezlerdi ne kutlayacaklar. (K13)
- Çok sevinilir kutlama olmaz. (K18)
- Kuran okutulur. (K19)
- Çok sevinç olur kurban keserler. (K22)
- Yok(K24).

Erkek çocuk doğumu nasıl kutlanır?

Çarşamba ilçesinde çocuklar doğduğu zaman kutlama yapılmazdı. Ailede büyük bir sevinç olurdu. Kuran okunur mevlit yapılırdı. Erkek çocuğu olanlar silah atar ,baklava lokum dağıtır.

- Sevinilir. (K1) (K20) (K21) (K23) (K25)
- Sevinirler mevlit okutulur Adak kesilir kimi de lokum dağıtılır. (K2)
- Eskiden doğum kutlanmazdı. (K3)
- Silah atılır. (K4) (K11) (K12) (K18)
- Genellikle sünnet düğünü yaparlardı. (K5)
- Çok sevinçli kutlanır. Silah atarlardı. Oğlan oldu diye. (K6)
- Babalar daha bir sevinirler. (K7)
- Aynı. Kuran okurlardı. Kurban keserler alınna çalarlardı. (K8)
- Aynı daha fazla silah atarlardı. (K9)
- Kız erkek fark etmez aynı Kuran okutulur mevlid verilir davet yapılır.(K10)
- Oğlum oldu diye adamlar gurur duyar. Sevinirlerdi. (K13)
- Yine erkek çocuğu isteniyorsa çocuk mutlu olunur sevinçle karşılanır. Baklavalar dağıtılır. (K14)
- Çok sevinç olur kurban keserler. (K17) (K22)
- Kuran okutulur. (K19)
- Yok. (K24)

Çoklu doğumlar nasıl kutlanır?

Çarşamba ilçesinde çocuklar doğduğu zaman kutlama yapılmazdı. Ailede büyük bir sevinç olurdu Kuran okunur mevlit yapılmaktadır.

- Daha çok sevinilir. (K1) (K9) (K12) (K17) (K20) (K23)
- Yüksek derecede sevinç olur. (K2) (K7) (K25)
- Eskiden doğum kutlanmazdı.(K3)
- Onu da bilmiyom ben. (K4)
- İyi kutlanırdı. (K6)
- Aynı kızım. Kuran okurlardı. Kurban keserler alınna çalarlardı. (K8)
- Ne kutlaycaz davul zurna mı tutacaz. (K10)

- İkisini nasıl bakacam derlerdi. Allah kolaylığını verir derlerdi. (K11)
- Çok sevinilir. (K13) (K14) (K21)
- Çok mermi atılır mutlu olunur. (K18)
- Kuran okutulur. (K19)
- Sevinçli olunur kurban keserler. (K22)
- Yok. (K24)

Uzun zaman sonra doğan çocuğun doğumu nasıl kutlanır? (İlk zaman çocuğu olmayıp sonra olan)

Çarşamba ilçesinde uzun zaman sonra çocuk doğumu büyük sevinçle karşılanır. Kuran okutulur, mevlit yapılır adaklar kesilir.

- Daha da çok sevinilir. (K1) . (K11)
- Çok sevinilir mevlüd okutulur. (K2)
- Kuran okuturlar mevlüt yaparlardı. (K3)
- Koyun kesilir kurban kesilip dağıtılır. (K4)
- Sevinçli olunurdu. Çok mutlu olunurdu. (K5) (K6)
- Anam onlar çok sevinirler ne heyecan olur. (K7)
- Kurban kesiyolardı. (K8)
- Sevinçten her şey yapılır. (K9)
- Mevlüt okutulur. (K10) (K23)
- Mevlit verilir kurban kesilirdi. (K12)
- Ona çok sevinirler lokum dağıtırlar. (K13)
- Çok mutlu olurlar sevinirler ayrı bir yeri olur gelen bebeğin. (K14)
- Buna her şey yapılır. Kurban kesilir hazırlıklar olur endi aralarında mevlit okutulur. (K17)
- Adaklar kesilir yemekler verilir, kuran okutulur. (K18)
- Sevinilir. Kurban keserler sevinçten dolayı. (K19)
- Sevinilir. Mevlit okunur. Mutlu olunur. (K20)
- Şükür namazı kılarlar Sevinç olur. Kuran okunur. (K21)
- Sevinçli olurlar kurban keserlerdi. (K22)
- Mevlit Kuran okutulur. (K24)
- Sevinilir. Adak kesilir. (K25)

Yeni doğum yapmış kadın ne zamana kadar dinlenir?

Çarşamba ilçesinde yeni doğum yapan kadın genellikle en az üç gün dinlenmektedir. Bu dinlenme süresi on gün, yirmi gün en fazla kırk gün şeklindedir.

- Kolay olursa üç gün. Zor olursa yedi gün yatar. (K1)
- Eskiden dinlenme yoktu kalkar işin yapardı. (K3) (K23)
- 7 gün dinlenir. (K4)
- Eskiden hiç dinlenme şansı yoktu. (K5)
- 40 gün iş yaptırmazlardı. (K6) (K25)
- 3 gün dinlenir. (K7) (K8) (K21)
- Duruma göre 1hafta 10 gün. (K9)
- 15-20 gün dinlenir. Eve göre de değişir. (K10)
- 3-4 gün dinlenir. (K11)
- 1 hafta yatardı kalmadan. (K12)

- Akşam doğum ettim sabah suya gittim. (K13)
- Eve gelir gelmez dinlenir. (K14)
- 40 gün dinlenmeli. (K17)
- 20 gün. (K18)
- En az 20 gün dinlenir. (K19)
- Bir hafta en az 3 gün. (K20)
- Kırkı çıkıncaya kadar kollanır 7 gün yatardı. (K22)
- Dinlenmezdi. (K24)

Beşik töreni yapılır mı? Niçin, nasıl? Kimler davet edilir?

Çarşamba ilçesinde bu uygulamaya beşik düğünü denmektedir. Kadınlar arasında olmaktadır. Çocuk doğduktan 7 gün sonra kızın annesi akrabaları ile oğlan tarafına gelir ve komşularda bu törene çağrılır. Bebeğe beşikle birlikte hediyeler getirilir. Gelen misafirde hediyeleri ile gelir. Yeme içme olur. Kuran okunur.

- Yapılıyormuş. Anne tarafı beşiği alıp gelir beşik açılması yapılıyordu. Komşular davet ediliyor hediye getirilirdi. (K1)
- Yapan yapılıyordu. Süs takıyorlardı babaanne anneanne komşular katılır. (K2)
- Eskiden vardı. Kız annesi beşiği alır. Yedi gün sonra yapılırdı bebeği beşiğe koyarlar herkes hediyesini takardı. (K3)
- Yapılır. Çocuk doğduğu için aile akrabalar katılır. (K4)
- Yapılır. Beşik süslenir komsular akrabalar davet edilir. (K5)
- Yok. (K6) (K13) (K24)
- En yakın çağrılır öyle bir tören. (K7)
- Hayır kızım. (K8)
- Yapılır. Beşik düğünü denir. Anneanne, babaanne, eş dost gelir. (K9)
- Akrabalar yakın akrabalar kolu komşu yemekli Kuranlı yapılır. Anneanne yapar. (K10)
- Yapılır. Beşiği kız annesi alıp gelir. Birikilir. Tören yapılır. (K11)
- Yapılırdı. Anneanne beşiği getirirdi kolu komşu hediye verirdi. (K12)
- Yapılır. Komşular davet edilir. Beşik töreni çocuk doğduğu için yapılır. (K14)
- Yapılır. Karılar arasında toplanılıp yeme içme olur. 7 gün sonra olur kızın annesi akrabaları ile gelir oğlan tarafı ve komşularda çağrılır tören yapılır. (K17)
- Yapılır beşik süslenir götürülür akrabalar toplanıp giderler (K18)
- Yapılır. Arkadaş eş dost büyükler gelir. (K19)
- Çocuk doğduktan sonra çocuğa anneanesi beşik getirir kalabalık olur. (K20)
- Yapılır. Beşik düğünü denir. Birleşip gidilir. (K21)
- Olurdu. Toplantı yaparlardı. Beşik düğünü yaparlardı. Yeme içme olurdu her iki tarafta toplaşardı. (K22)
- Beşik götürülürdü. Yatığı yorganı bağı ile kolu komşu gidilirdi. (K23)
- Yapılır. Ailesi gelir tarafı olur, beşik getirürler beşikte yorganı yatağı olur, çamaşuru olur, gelenler çamaşur verir bazısı pahşış getirir havlu getirir her türlü şey takarlar yani her şey verirler. (K25)

Kırklama ne zaman yapılır? Yörenizdeki adı nedir? Niçin kırklama yapılır?

Çarşamba ilçesinde bu işleme “kırklama” denilmektedir. Bazı yerlerde “Kırk başı” ifadesi de karşımıza çıkmaktadır. Genellikle 3’ünde-7’sinde-20’sinde-40’ında

yapılır. Bazı yerlerde 7-20-40 yapılır. Oğlan çocuğunun 41'inde kız çocuğunun da 39'unda kırklandığı da görülmektedir. Lohusa için lohusanın mezarı kırk gün açık anlayışı hakimdir. Kırklama ile birlikte tüm kötülüklerden kurtulduğu ifade edilmektedir.

- 3'ünde-7'sinde-20'sinde-40'ında yapılır. Kırkı çıkıyomuş derler. (K1)
- 3'ünde-7'sinde-40'ında yapılır. Kırklama denir. Kırkıncı günde olduğu için. (K2)
- 41'inci gün yaparlardı. Kırklama. Bütün şeylerden arındırmak için. (K3)
- 7'sinde-20'sinde-40'ında, yapılır. Kırklama denir. Adettendir. (K4)
- Kız 39. Günde, oğlan 41. günde kırklanır. Kırk başı derler. Bilmiyom. (K5)
- 7'sinde-21'inde- 40'ında yapılır. Yok. Kırk basmasın diye. (K6)
- 3'ünde-7'sinde yapılır işte. 20'sinde-40'ında da. Kırklama denir. Adetten. (K7)
- 3'ünde-7'sinde 7'sinde yapmazsa 20'sinde bir de 40'ında yapılır. Yok. Onun bir şeyi yok. Sadece kırklanıyor yani. Kırklı karının mezarının ağzu kırk gün açıkbiliyoz biz. Yani ölse şehit gidiyor kırklı kadın. (K8)
- Oğlan 40'ında kız 41. günde kırklanır. Kırklama denir. Temizlensin diye. (K9)
- 40 gün sonra yapılır. Kırklama denir. Lohusalıktan çıktığı için kırklama yapılır. Kırklama gusül almaktır. (K10)
- Kırkında yapılır. Kırkında yapılır. Kırklı olduğu için. (K11)
- 3'ünde-7'sinde-40'ında da yapılır. Kırklama denir. Sağlığı için. Anne sütü gelsin diye. (K12)
- Oğlana 40. gün kıza 39. gün yapılır. Kırklama denir. Onun sebebini bende bilmiyom. (K13)
- Kırk günü dolunca kırklama yapılır. Yöremizde kırklama denir. Kırk gün olduğu için. (K14)
- 20'sinde-40'ında yapılır. (K17)
- Kırklama denir. 20. ve 40.gün geleneklerimiz böyle Allah böyle emretmiş. (K18)
- 40 gün sonra. Kırkı çıktığından dolayı. (K19)
- Kızdan bir gün çalarlar. Oğlana da bir gün verirler. (K20)
- 3'ünde-7'sinde-40'ında olur. İyi olsun diye. (K21)
- Erkekse 41'inde kıza 39'unda yapılır. (K22)
- Kız çocukları 39. erkek çocukları 41. gün yapılır. Lohusalık bittiği için. (K23)
- 40'ında kırklama yapılır. (K24)
- Yapılır. Çocuk 40 çıktımı kırklanır. (K25)

Kırklama işleminde ne gibi araç – gereç ve malzemeler kullanılır?

Anlamları ve özellikleri nelerdir?

Çarşamba ilçesinde kırklama yapmak için; Su, leğen, kaşık, ilistir yada 40 tane taş gerekmektedir. Bazı yerlerde çocuğun yanakları yumurta gibi olsun diye yumurta atarlar.

- Yok. (K1) (K8)
- Yumurta konulur. Yumurta gibi olsun diye. (K2)
- Çocuğu önce suyla yıkarlar. Testiye 41 Çakıl taşı koyarlardı. Çocuğun üstüne dökerlerdi. Ayet okurlardı; Felek, Nas. (K3)
- Kaşık, leğen. (K4)
- Kaşık, ilistir, maşraba. (K5)
- Leğen, kaşık, tuz. (K6)

- Elek, kaşık. (K7) (K18)
- Yumurta atarlar. Çocukların yanakları yumurta gibi olsun diye. (K9)
- Önceden kırk kaşık su sayılırdı. Bunun her seferinde Kulhu okurlardı. O suyla çocuğu yıkarlardı. (K10)
- Kaşık, ileğen sabun, su. (K11)
- Yumurta kullanılır çocuk yumurta gibi etli olsun diye. (K12)
- Elek, tesbih, kaşık. (K13)
- Su, leğen, kaşık, ılistir. Bilmiyorum. (K14)
- İleğen, kaşık. (K17)
- Kırk kaşık su elekten geçirilir. (K19)
- Kaşık, tesbih. (K20)
- Kaşık, ılistir ya da elek. (K21)
- 7 kaşık, 40 kaşık su. (K22)
- 40 kaşık su. (K23)
- İlistir, su, sabun.40 tane taş. (K24)
- Hiçbir şey olmaz. İlistirden geçer. (K25)

Hem çocuk hem de anne kırklanır mı?

Çarşamba ilçesinde hem anne hem çocuk kırklanmaktadır.

- İki de kırklanır önce bebek sonra anne. (K1) (K14)
- Evet. (K2) .(K4) (K10) (K12) (K17) (K18)
- Evet annede aynı şekilde. (K3)
- Evet önce çocuk sonra anne. (K5) (K6) (K7) (K11) (K13)
- Önce çocuk kırklanır yüksek yere kaldırırsın sonra annesi anne gelince oturur ondan sonra çocuğu kucağına alabilir yürüyerek gelemez. Oturarak gelir. (K8)
- Tabi tabi. (K9)
- İki de kırklanır. (K19) (K20) (K21) (K22) (K23) (K24) (K25)

Kırklama nasıl yapılır? Kırklamayı kimler yapar? Nerede yapılır?

Önce niyet edilir. “Allah’ım niyet ediyorum çocuğumu kırklamaya” denir.Bebek güzel bir şekilde yıkanır.Bebek yıkandıktan sonra başından aşağıya ılistir tutularak üç kez su geçirilir. İlistir yerine kırk kaşık sayılmış suyun içine su katılarak o suyun döküldüğü de olur.Bazen de bebek baş aşağı çevrilerek su aşağı çocuk yukarı şeklinde üç kez söylenerek üzerinden su dökülür.Bebek kırklanmış olur. Bebek uyutulduktan sonra aynı işlemi anne kendisine de uygular.Başka bir uygulama olarak bebek güzel bir şekilde yıkanır, kırk için hazırlanan su başından aşağı dökülür. “3 günlük çocuğumu kırklıyorum, 7 günlük çocuğumu kırklıyorum, 40 günlük çocuğumu kırklıyorum” denir. Hangi günde ise o söylenir. Sonra bebek durulanır. Anne bebeğini uyutur sonra kendi yıkanır kırkladığı suyu başından aşağı döker ve dökerken aynı bebekte söylenen gibi “40 günlük kızımı kırklıyorum” der. Göğüslerinden çocuğun ismini söyleyerek (.....)süt gelsin, (....) süt gelsin diyerek

aşağı doğru göğüslerini çeker ve daha sonra kırklama biter. Annenin çocuğu basmaması için çocuk anne içeri geldiği zaman yukarıya kaldırılır. Bafra ilçesinde “kırklama yapmaya “Kırk uçurma”denmektedir” (Özkan 2012: 90).

- Bebeği güzel gene yıkarsın kırkladığın suyu başından aşağı dökersin 3 günlük çocuğumu kırklıyorum, 7 günlük çocuğumu kırklıyorum, 40 günlük çocuğumu kırklıyorum der hangisinde ise onu söyler. Durular. Anne bebeğini uyutur sonra kendi yıkanır kırkladığı suyu başından aşağı döker ve dökerken aynı bebekte söylenen gibi 40 günlük kızımı kırklıyorum der. Göğüslerimden Zeynebime süt gelsin süt gelsin diyerek aşağı doğru çeker göğüslerini ve kırkama biter. **(K1)**
- Kırk kaşık suyu eleğe alıp elekten geçirirler çocuğu kırklarlar. Babaannesi, anneannesi sıcak bir odada. **(K2)**
- Kayınvalide yapar yoksa elti yoksa komşusundan yaşlı olan yapar. Hiç kimse yoksa annesi yapar. Evde yapılır. **(K3)**
- Kırk kaşık suyu sayarsın. Her hangi biri yapar. Su ilave edip abdest alıp çıkar. **(K4)**
- Genellikle abla, elti, kaynana yapardı. Kız ise 39 kaşık su sayılır oğlan ise 41 kaşık su sayılırdı. Sayma yapmayanlar ilistirden suyu başlarına dökerlerdi. **(K5)**
- 40 kaşık su sayılır. Sonra bir tasa tuzlu su hazırlanır çocuk yıkanır. Bu kırk kaşık su başından aşağı dökülür sonra anne yıkanır oda en sonunda bu kırk kaşık suyu başından aşağı döker. Kaynana, görümce, elti. Mutfakta yapılır. **(K6)**
- Kaynana yapar. Kimse yoksa anne yapar. Kırk kaşık su sayılıp ileğene konulur. Bebek yıkanır. Bu su üzerinden dökülür. Anne banyo eder. Abdest alır. Bu suyu üstünden döker. Bebek yatak odasının da anne banyoda. **(K7)**
- Banyo da yapar da. Kırk kaşık sayılı suyu başından dökersin. **(K8)**
- 40 kaşık su abdest alınıp döker hem çocuğu hem anneye. Kaynanaya da elti yapar sıcak yerde yapılır. **(K9)**
- Evde yapılır evin büyüğü olur. Çocuk ile anne yıkanır. **(K10)**
- Yıkarlar basından aşağı kırk kaşık sayılmış suyu dökerler. Anne yıkanır oda başından aşağı döker. Anne içeri gelirken biri varsa çocuğu kaldırır yoksa beşiği asar gider. **(K11)**
- Kırk kaşık su sayılır anne bu suyla yıkanır bebek yıkanır. Büyükler yapar. Mutfakta yapılır. **(K12)**
- Önce yıkarlar sonra kırk kaşık su ile elekten geçirilen suyu vücudunun her yerine döker sonra abdest alır. Bebeği annesi yıkar. İçerde odada. **(K13)**
- Kırk kaşık su bir kovaya konulur. Üzerine su ilave edilir ve ılık suyla bebek yıkanır. Bu su bir ağacın dibine dökülür ayak basılmayacak bir yere. Gündüz yapılır. İlkindi olmadan yapılır. Evde büyük birisi varsa o yapar yoksa anne yapar. **(K14)**
- Kırk kaşık su sayılır bebek yıkanır üzerine su eklenip sonra anne de kendisi için kırk kaşık su sayar onda yıkanır. **(K17)**
- Kırk kaşık su sayılır sonra bebek yıkanır ilistir başına tutulup su dökülür sonra aynı işlem anneye de yapılır. **(K18)**
- 40 kaşık su konur elekten geçirilir bebek yıkanır sonra yine su sayılıp elekten geçirilir anne kırklanır. Anne eve girerken bebek kaldırılır. Annesi basmasını diye. **(K19)**
- 40 kaşık su sayılır teşbih içine konulur önce bebek kırklanır sonra kırk kaşık su konur teşbih içine atılır anne kırklanır. Anne gelirken bebek kaldırılır bebek basılmasını diye. **(K20)**
- Kırk kaşık su sayılır çocuk çimdendirilir sonra anne için sayılır anne kırklanır. **(K21)**
- Su kaşıkla sayılır bebek yıkanır sonra yine su sayılır anne yıkanır. **(K22)**
- 40 kaşık su sayılır üzerine su eklenip önce bebek yıkanır. Sonra annesi yıkanır. **(K23)**
- Banyo yaptırılır. 40 tane taş sayılır. Kaynanası ile birlikte yıkar. **(K24)**
- Önce bir çocuk kırklanır ilistirden geçirdiğin suyu üstüne bir dökersin sararsın hemen götürürsün annesini hiç görmeden hemen çocuğu annesi yıkanır kırklanır annesi o zaman gider çocuğunun yanına. Kırklama evde yapılır. **(K25)**

Kırlama yapılmadan önce ne gibi tehlikeler söz konusudur? Bunlara karşı ne gibi önlemler alınır?

Çarşamba ilçesinde lohusanın mezarı kırk gün açıktır anlayışı hakimdir. Al basar, sübyan boğabilir. Bunlardan korunmak için; Kırk gün ışık kapatılmaz, dış kapıya cazu tiken(kuşburnu tiken) çakılır, kırklı kadın evden ayrılmaz, bebeğin bezleri dışarı bırakılmaz, kırklı kadının başının altına bıçak konur, iğne konur, odaya Kuran konur, beşiğin yanına süpürge konur, beşiğin yanına elek konur, babanın kirli gömleği beşiğin başına asılır.

- Loğusanın mezarı kırk gün açık derler. Kırk gün ışık kapatılmaz. Dış kapıya cazu tiken çakılır. Kırklı karının başının altına bıçak korlar. İğne korlar. Musaf(Kuran) konur odaya. Anneye de aynı şey bebeğe de aynı dışarı dökülmez. Bebeğin bezleri dışarı bırakılmaz. Kuran-ı kerim bulunur odada Beşiğin yanına süpürge konur. Beşiğin yanına elek konur. Babanın kirli gömleği beşiğin başına asılır. **(K1)**
- Al basar sübyan boğar. Eşinin kirli gömleği beşiğin başına asılır. Süpürge diklenir. Kırk gün ışık yakılır. Kuran konulur. Elek takarlar. Kırklı karı gezmez. Bebeğin bezleri dışarı bırakılmaz. **(K2)**
- Öyle bir şey yoktur. **(K3)**
- Cazu karı gelir derler. Bebeğin beşiğine babasının kirli gömleği konulur. Beşiğin yanına süpürge bırakırsın. Anneyi bebeği yalnız bırakmazsın. 40 gün ışık açık kalır. Çocuk bezleri dışarı çıkarılmaz. **(K4)**
- Beşiğin baş tarafına babasının kirli gömleği asılırdı. Al basmaması için. **(K5)**
- Cadı karılar. Bacaya cazu dikenini asılır. Ocağa bir kazan yal takarlar. İçeri girmesin diye. Beşiğin başına bıçak konur. Musaf konur. Kırklı karı yalnız yatmaz. **(K6)**
- Al basar derler. Babanın kirli gömleği beşiğe asılır. Süpürge konur. Bebeğin suyu dışarı dökülmez. Bebeğin bezleri dışarı bırakılmaz. Kuran-ı kerim bulunur odada. **(K7)**
- Çocuğun başına Kuran konulur. Babasının gömleği takılır. Çocuk ve anne kırk gün gözlenir. Al basmasın diye. **(K8)**
- Baba bekler. **(K9)**
- Gece dışarı çıkmaz. Evden ikindiden sonra dışarı çıkmaz. Bebek ile anne dışarı çıkmaz cin çarpmasın diye. **(K10)**
- Al basmasın diye. 40 gün ışık yanar. Başına Kur'an korsun. Bacaya cazu dikenini korsun. **(K11)**
- Yok. **(K12)**
- Al basar korkusu olur. Babasının kirli gömleği beşik başına asılır. Süpürge konulur. **(K13)**
- Lohusanın mezarı kırk gün açıktır yapılması şarttır. Al basması olabilir. Bunun olmaması için kırk gün bebeğin odasında ışık yakılır. Odada musaf bulundurulur. Babasının ceketi odada asılı olur. Çocuğun bezleri dışarı atılmaz kırk gün bekletilir. Bebeğin kıyafetleri ikindiden sonra dışarıda bırakılmaz. **(K14)**
- Baş ucuna Kuran konur. Süpürge korlar bıçak konur yastık altına. Bezi dışarı bırakılmaz, öğleden sonra çimmez, suyu dökülmez. Çocuk çarpılır diye Şeytan eklesmesin diye. **(K17)**
- Al basar beşiğe babasının entarisi asılır hamayle takarsın lambalar 40 gün yakarsın. **(K18)**
- Silah getirilmez, canlı getirilmez, et getirilmez. Çocuk basılır. **(K19)**
- Çocuğun çamaşırları dışarı bırakılmaz, suyu dışarı dökülmez, bezi dışarı atılmaz. Çarpılır. **(K20)**
- Süpürge konur. Beşik altına. Cazu dikenini konur bacaya. Kuran konur. Bıçak konur .Işık açık bırakılır.1 kişi bekler. Al çökmesin diye**(K21)**.

- Bez yerden alınır suyu dökülmez çamaşırları asılmaz akşam. Çarpılır. (K22)
- 40 gün lohusanın mezarı açıktır. Beşiğin arkasına süpürge konur. Babasının kirli gömleği beşiğe asılır. Kıyafetleri ikindiden sonra dışarıda kalmaz. Suyu gece dışarı dökülmez. Bezleri dışarı bırakılmaz. Çarpılır ve öleceğine inanılır. (K23)
- Kırk gün ışık yakılır. Banyo suyu dışarı dökülmez. (K24)
- Kırk basar. (K25)

Kaç kez kırklama yapılır?

Çarşamba ilçesinde genelde 7.-20.-40. günlerde yapılmak üzere 3 kez kırklama yapılır.

- 3 yada 4 kez. (K1)
- 3 kez yapılır. 7'sinde-20'sinde-40'ında da. (K4) (K2) (K7) (K9) (K11) (K19)
- 1 kez yapılır. (K3) (K10) (K20) (K24) (K25)
- 3'ünde 20'sinde 40'ında yapılır. (K5)
- 3 kez yapılır. 7'sinde-21'inde-40'ında. (K6)
- 3 sefer yapılır. (K8)
- 2 kez 7'sinde-40'ında yapılır. (K12) (K22)
- 7'inci ve 40'ıncı gün yaparlar. (K13)
- 2 kez yapılır. Biri 20'sinde birisi 40'ında. (K14)
- 2 kez 20'sinde -40'ında yapılır. (K17) (K18)
- 3'ünde-7'sinde-20'sinde-40'ında yapılır. (K21)
- 2 kez.7'sinde-40'ında, 20'sinde-40'ında. (K23)

Susuz kırklama işlemi de yapılır mı?(Kırklama ile ilgili sorular bu bölüm için de geçerlidir?)

Çarşamba ilçesinde susuz kırklama yapılmaz.

- Yapılmaz. (K1) (K2) (K3) (K4) (K7) (K9) (K11) (K14) (K19)
- Hiç duymadım. (K5)
- Yok. (K6) (K10) (K12) (K17) (K21) (K22) (K23) (K24) (K25)
- Hayır. (K8) (K13)
- Olmaz. (K15) (K18)

Loğusa ve bebeğini ilk defa ziyarete gelen nasıl ağırlanırlar?

Çarşamba ilçesinde bebeği ve annesini ilk ziyarete gelen kişilere sofrta hazırlanır, yemekler yenir ve çay içilir. Çocuk ağgözlü olmasın diye gelen misafirler aç gönderilmez tok gönderilir.

- Sevinçle ağırlarız çayını yemeğini veririz. (K1)
- Hoş geldin deyip ne varsa verilir. (K2)
- Yemekler yapılır sofrta konulur. (K3)
- Öyle bir şey yok. (K4)
- Evde ne varsa paylaşılır. (K5)

- Aç gönderilmez tok gönderilir. Çocuk aç gözlü olmasın diye. (K6)
- Güzel karşılır hoş karşılır ikramda bulunulur. (K7)
- Kahvaltı verirsın yemek verirsın. (K8)
- Yedirir içirir hoşlarsın. (K9) (K12)
- Yemek yedirilir. Bizde bebek uyuyorsa baktırılmaz. (K10)
- Uyuyan çocuk genelde baktırılmaz. Uyumazsa baktırılır. (K11)
- Lokum tatlı verilir. (K13)
- Şeker tutulur kolanya, çikolata ikram edilir(K14)
- Yok. Gelen misafir iyi ağırlanır. (K17)
- Komşular gelir ağırlanır annesi gelir (K18)
- Normal ağırlanır. (K19)
- İkrâm yapılır onlara. (K20)
- Ne varsa ikram edilir. (K21)
- Çorba yemek verilir ağırlanır. (K22)
- Kim ne zaman gelirse. (K23)
- Eskiden çocuk görmeye gelmezlerdi. (K24)
- Çay edülür pasta çay ikram edilir. (K25)

Loğusa ve bebek ilk defa ne zaman sokağa çıkarlar? İlk olarak kimi ziyaretine giderler? Bu sokağa çıkışa bir ad verilir mi?(Kırk uçurma vb.)

Çarşamba ilçesinde lohusa ve bebeği evden kırkıdan sonra çıkar genellikle anneanneye ziyarete gidilir. Bazen komşulara da gidilmektedir. Buna herhangi bir isim verilmezken şuanda bu adete “kırk uçurma”, “kırk yol etme” şeklinde bazı yerlerde isimlendirmeler yapıldığı bilinmektedir.

- Kırktan sonra çıkılır. Anneanneye gidilir. Adı yok. (K1) (K5) (K6) (K19) (K21) (K24)
- Kırkı çıkınca sokağa çıkar anneanneye babaanneye gider kırk uçurma derler. (K2)
- Kırktan sonra anne çıkardı komşulara giderdi. Ayrı ise ananeye dedeye giderdi. (K3)
- 40 çıkınca bizde yok. (K4)
- Kırk uçurma derler. Kırk gün sonra büyükleri ziyarete gider. (K7)
- Kırklanmamış dışarı çıkmaz gece dışarı çıkmaz. Yok. Giderse anneanneye gider(K8)
- Kırka çıkınca giderdi. Eşine dostuna giderdi. 40 yol etme denir. (K9)
- Kırkıdan sonra. Öyle bir şey yok. (K10)
- Her zaman çıkabilir. Hasta olur doktora gider yoksa kırk gün çıkarılmaz. Yok. (K11)
- Kırkıdan sonra komşulara götürülür. Burda böyle adet yok ama yapanlar var. (K12)
- Kırkıdan sonra çıkar şimdi var ama bu adet eskiden yok idi. (K13)
- Kırk olmadan dışarı çıkmazlar. Kırk dolunca ya anneanneye yada babaanneye gidilir buna da kırk uçurma denir. (K14)
- Kırkı çıkınca istediği yere gider. Yok. (K17)
- Kırkıdan sonra gider komsuya amcasına dayısına gider. (K18)
- Kırkıdan sonra gider komşusuna yada arkadaşına gider. (K20)
- Komşuya gider. (K22)
- Kırkıdan sonra gidilir. Akrabasına gider. (K23)
- Kırkı çıkana kadar çıkmaz. Bir yere gitmez büyüklerine gider. (K25)

Anne ve çocuğunun ilk gittiği yerlerde yapılan uygulama ve inanışlar nelerdir? (Yumurta verirler, çocuğa un sürerler v b.)

Çarşamba ilçesinde anne ve çocuğuna ilk ziyaretlerinde şeker verilir. Ekmek verilirse ekmekçi olacağına, yumurta verilirse bahtı yumurta gibi beyaz olacağına inanılır. Hırsız olmasın diye yumurta verilir. Yumurta verilirse rızkının bol olacağına inanılır. Yanaklarına ömrü uzun olsun diye un sürülür. Kimi sabun verir kimi giyecek kimi yiyecek verir. Tabak çanak verilir.

- Yok. (K1) (K8) (K11) (K17) (K19)
- Yumurta verilir. Bahşiş verilir. (K2)
- Cevşen konulur. (K3)
- Ekmek verirler. Çocuğa yiyecek bir şey verirler. (K4)
- Yoktu gittiği yerde hediye vermek isteyen verirdi. (K5)
- Yumurta verilir hırsız olmasın diye. (K6)
- Hediye verirler. (K7)
- Valla onu ben bilemiyom. (K9)
- Yumurta verirler. (K10)
- Kimi sabun verir kimi giyecek kimi yiyecek verir. (K12)
- Şimdi var. Yumurta ve soğan koyuyorlar. (K13)
- Çocuğun koynuna yumurta koyarlar, ekmek koyarlar. Adettendir. (K14)
- Ekmek ve yumurta verilir çocuğa bir şey olmasın diye verilir. (K18)
- Tabak çanak verilir. Yumurta verilir rızkı bol olsun diye. Yanaklarına un sürülür ömrü uzun olsun diye. (K20)
- Ekmek verirler ekmekçi olsun diye. (K21)
- Yumurta verilir, şeker verilir bahtı yumurta gibi beyaz olsun diye. (K22)
- Ekmek verirler. (K23)
- Ekmek verilir ,yumurta verilir. Kırk basmasın diye. (K24)
- Var para verürsün, pahşiş verürsün yumurta verürsün hırsız olmasın diye. (K25)

Loğusa ve bebek evde yalnız bırakılır mı? Ne zamana kadar yalnız bırakılmazlar?

Çarşamba ilçesinde lohusa ve bebek kırk gün yalnız bırakılmaz.

- Bırakılmaz. 40 çıkana kadar. (K1) (K2) (K4) (K8) (K9) (K13) (K14)
- İkindiye kadar yalnız bırakmazdı. Baba yoksa babanın ceketini beşiğin başına asılır. (K3)
- Bırakılmaz kırk gün. (K5) (K6) (K10) (K17) (K18) (K19) (K20) (K22) (K24) (K23) (K25) (K21)
- Kırkı çıkana kadar cazu kadından dolayı. (K7)
- Hiç bırakılmaz kırk gün. (K11)
- Kırkına kadar yalnız bırakılmaz. (K12)

Lohusa ve bebek yalnız bırakılmak zorunda kalırsa ne gibi önlemler alınır?

Çarşamba ilçesinde bebek ve annesi yalnız bırakılmak zorunda kalırsa; kırk gün ışık kapatılmaz, dış kapıya cazu tiken (kuşburnu tiken) çakılır, kırklı kadın evden ayrılmaz ,bebeğin bezleri dışarı bırakılmaz, kırklı kadının başının altına bıçak ve iğne konur, odaya Kuran konur, beşiğin yanına süpürge konur, beşiğin yanına elek konur, babanın kirli gömleği beşiğin başına asılır.

- Dış kapıya cazu tiken çakılır. Kırklı karının başının altına bıçak korlar .İğne Musaf konur odaya. Anneye de aynı şey bebeğe de aynı.korlar. Beşiğin yanına süpürge konur. Beşiğin yanına elek konur. Babanın kirli gömleği beşiğin başına asılır. **(K1)**
- Az önce söylediklerim. Eşinin kirli gömleği beşiğin başına asılır. Süpürge diklenir. Kırk gün ışık yakılır. Kuran konulur. Elek takarlar. Kırklı karı gezmez. Bebeğin bezleri dışarı bırakılmaz. **(K2)**
- Baba veya kaynatanın ceketini beşik üzerine asılır. Kırk gün gaz lambası yakılır. Kırk gün mum yakılır. Bebeğin bezi kırk gün dışarı konulmazdı. **(K3)**
- Az önce söylediklerim. Beşiğin yanına süpürge bırakırsın. Anneyi bebeği yalnız bırakmazsın. 40 gün ışık açık kalır. Çocuk bezleri dışarı çıkarılmaz. Bebeğin beşiğine babasının kirli gömleği konulur. **(K4)**
- Hiç bırakılmazdı. **(K5) (K20)**
- Ben hiç görmedim bilmiyorum. **(K6)**
- Babanın kirli gömleği beşiğe asılır. Süpürge konur. Bebeğin suyu dışarı dökülmez .Bebeğin bezleri dışarı bırakılmaz. Kuran-ı kerim bulunur odada. **(K7)**
- Başına Kuran konulur. Babasının gömleği asılır. **(K8)**
- Babasının kirli çamaşırı bırakılır. Kapısı açık bırakılır. **(K9)**
- Babanın gömleği bebeğin başına bırakılır. Kimi makas kimi bıçak kimi süpürge kor. **(K10)**
- Yanına süpürge korsun. Kuran-ı Kerim korsun. Babasının kirli gömleğini korsun. **(K11)**
- Yanına bir süpürge bırakılır. Bıçak bırakılır. Ev bacalarına diken bırakılırdı**(K12)**
- Babasının kirli gömleği beşiğin başına konur. Süpürge diklenir. **(K13)**
- Babasının ceketini. Işık açık bırakılır konur. **(K14)**
- Süpürge korlar. Babasının kirli gömleğini korlar. **(K17) (K22)**
- Evde biri bekler **(K18)**
- Bıçak konur. Kuran bırakılır. **(K19)**
- Yanına süpürge koyarlar. Bıçak bırakırlar. Cazu tiken bırakırlar. **(K21)**
- Babasının ceketini bırakılır. Babası evde yoksa gece yanında yatılır. **(K23)**
- Kırk gün babasının ceketini başına asılır. **(K24)**
- Bırakıpta ahurun mahurun gidersen babasının gömleğini kazanı üstüne koyman gerek. **(K25)**

Kırk basması inancı var mıdır?

Çarşamba ilçesinde kırk basması inancı vardır.

- Oluyodu. **(K1)**
- Vardır. **(K2) (K3) (K4) (K5) (K6) (K7) (K8) (K9) (K10) (K11) (K12) (K13) (K14) (K17) (K18) (K19) (K20) (K21) (K22) (K23) (K24) (K25)**

Kırk hangi durumda basar?(İki kırklının karşılaşması vb.)

Çarşamba ilçesinde; iki kırklı karşılaşırsa, çocuğun üstüne et gelirse, çocuğun üstüne dolu silah gelirse, çocuğun üstüne dolu un gelirse, çocuğun üstüne cenazeden birisi gelirse kırk basması olur. Terme ilçesinde “yeni doğan bebek için kırk kazıktan kabuk toplanıp bu kabuklar yedi pınardan toplanan suya atılır Bu su ile de gün doğmadan yıkanır. Yapılmaz ise çocuğa kırk basacağına inanılır” (Semiz 2007: 13).

- İki kırklı karşılaşınca. Çocuğun üstüne dolu silah gelince et gelince, cenazeden birisi gelince. (K1)
- İki kırklı karşılaşınca. Dolu un gelirse, et gelirse cenazeden biri gelirse. (K2)
- İki lohusanın birleşmesi 40 gün içinde gelinlerin karşılaşması ile. (K4)
- İki kırklı karşılaşınca. Cenazeden biri gelirse. (K5)
- Cenazeden biri gelince. Et gelirse. İki kırklı karı karşılaşırsa. (K6)
- İki kırklı birbiriyle karşılaşırsa. (K3) (K7) (K8) (K14)
- İki kırklı karşılaşınca. Et gelince, cenazeden biri gelince. (K9) (K18)
- İki kırklı yan yana gelirse. Bebeğin beşiği kaldırılır. Uyuyorsa bebeği kucağına alır. (K10)
- İki kırklı karşılaşınca. Değirmenden un gelirse. Dolu silah gelirse. Cenazeden biri gelirse. Et gelirse basar. (K11)
- İki kırklı karşılaşınca basar. İğne değiştirilir. (K12)
- Çocuk üzerine silah gelince. Çocuğa et geldiği zaman. Annesi kırklanınca oturarak gelmezse çocuğu kırk basar. Çocuk bunlar geldiğinde uyuyorsa beşik kaldırılmalı uyumuyorsa yerden kaldırılmalı. (K13)
- Kırklılar birbirini görürse. Mezardan biri gelirse. (K17)
- İki kırklı karşılaşınca, yeni gelin üzerine gelirse, cenazeden gelirse basar. (K19)
- Lohusa lohusa üstüne gelirse. (K20)
- Cenazeden gelince basılır. Et gelirse basılır. (K21)
- Kırklı çocuğu olan varsa. (K22)
- İki kırklı karşılaşırsa basuk olur. (K23)
- Cenaze ve düğünlerde basılır. (K24)
- İki kırklı karşılaşınca, kırklı çocuk olursa, kırklı gelin olursa bunlarda kırk basar. (K25)

Kırk basmaması için ne gibi önlemler alınır?

Çarşamba ilçesinde kırk basmaması için kırklılar yan yana getirilmemeye çalışılır, kırklar karışırsa suya iğne atarlar ve biri diğerinin iğnesini alır. Çocuğun basılmaması için çocuk kaldırılır, uyuyor ise beşik kaldırılır.

- İğne değiştirme yaparlar. Kapıya kadar iki gelin gelir. İkisi de iğne atar biri diğerininkini diğeri de öbür kını alır. Kundakta ise kucağına alınır beşikte ise beşik kaldırılır. (K1)
- Bebek beşikte ise beşik kaldırılır. Yerde ise çocuk kucağına alınır. (K2)
- İğne verirlerdi. Yaka iğnesini birbirlerine takarlardı. (K3)
- İğne değiştirirler. (K4)
- Kırklılar yan yana getirilmez birbirlerinin çocukları baktırılmaz. (K5)
- Çocuk beşikte uyuyorsa beşik kaldırılır yatıyorsa kucağına alınır. (K6)

- İki kırklı birbirine yaklaşmaz, iğne değiştirme olur kırklılar yüzü örtülür bir tasın içine yaka iğnesi atılır kırklılar bu iğnelerden birini alıp bakmadan gider. (K7)
- Suyun içinde iğne değiştirme yapılır. (K8)
- Beşikte yatıyorsa beşik kaldırılır. Kundaktaysa bebek kaldırılır. (K9)
- Bilmiyorum kırk bastımı basılı kalır. (K10)
- Eve ne gelirse çocuk yukarı kaldırılır. Kırklılar karşılaşınca iğne değiştirir. Yüzü kapalı o ana oda ona ine verir. (K11)
- Bebek kucağa alınır. (K12) (K13)
- Kırk basmaması için iğne değiştirilir. Bir tasın içine iki tane yaka iğne bırakılır. Kırk basması olan kişiler bakmadan ellerini uzatıp iğneleri alıp arkalarına bakmadan dönüp giderler. Böylece kırk basmaz. (K14)
- Çocuk kaldırılır. (K17) (K18) (K19)
- Bilmiyom. (K20)
- Kaldırırlar beşiği yukarı. (K21)
- Yüzüne bakmazlar kucağına alırlar. (K22)
- İğne değiştirilir. Bir tas suya iğne atarlar onun attığını diğeri diğerinin attığını da o alır. (K23)
- Cenaze bastı ise çocuk mezara götürülür üstüne bastırılır. Genellikle basmasın diye çocuk kucağa alınır. (K24)
- Gelen karşıdakinin üstüne götürülür o oturdumu üstüne basturusun. (K25)

Kırk basması nasıl sağaltılır? Kimler sağaltmayı yapar? Kullanılan araç gereç ve malzemeler nelerdir? Anlamları ve özellikleri?

Çarşamba ilçesinde kırk basmaları şu şekilde sağtılır; mum döktürülür, bebek basuk kağıdından geçirilir. Kırk taşı ile çimdirilir. Kırkları basılırsa bebeği kırkı basan çimdirir. Mezar basınca 40 mezar gezilir 41. mezarın üzerine su dökülür. Atlet bırakılır. Çocuk alınıp arkaya bakmadan gelinir. İki kırklı karşılaşırsa iğne değiştirilir. Mezar basarsa gidilip sen basmadın ben bastım denilerek mezara bastırılır. Et üzerinde yıkanır veya çocuğun kilosunda et alınarak çocuk ete bastırılır. Beşiğin üzerinde ekmek kırılır. Ölen kişinin mezarına bastırılır. Vezirköprü Darıca Köyünde “Kırk basan çocuk asma ağacının altından geçirilmek yoluyla tedavi edilir” (Tanır 2008: 28).

- Mum dökülüyordu. Arı mumu alınır. Tavada eritilir. Elek içinde altına tasla su koyup içine çocuğun başından aşağı dökerler. 3 kez olacak derse 3 kez yapılırdı. (K1)
- Okuyup üflüyecen. Mum döktürülür. (K2)
- Bilmiyorum. (K3) (K7) (K20)
- Mum döktürürler. Bir tava içinde arı mumu kaynatılır. Kırklının başından beri suyun içine dökülür. (K4)
- Onu bilmiyom. Hocaya üfürükçüye gider. (K5)
- Bir parça et ile banyo ettirilir. (K6)
- Kırkları basılırsa o kadın bebeği çimdirirdi kırkı basan çimdirir. (K8)
- İllaki. (K9)
- Bilmiyorum kırk bastımı basılı kalır. (K10)
- Et üzerinde yıkarsın olmadı kasaptan on kilo et alırsın bir keseye de çocuğu kordun aynı kilo olunca çocuğu ete bastırırsın. Beşiğin üzerinde ekmek kırılır. Ölen kişinin mezarına bastırılır. Onu bilemiyorum. (K11)

- Mum dökülür. Bebek basuk kağıdından geçirilir. (K12)
- Basuk kağıdı var hocalarda ondan geçirilmeli. Birde iki diken altından geçerse çok faydalı. (K13)
- Babası çocuğu banyo yaptırır. (K14)
- Süpürge korlar. Babasının kirli gömleğini korlar. (K17)
- İki kırklı karşılaşırsa iğne değiştirirler mezara gidilip sen basmadın ben bastım diyip mezara bastırılır etin üstünde çimdirilir. (K18)
- Hoca yanına gidilir. Un çuvalında, et üzerinde çimdirilir. Silah üzerine bastırılır. (K19)
- Et ile tartılır aynı kilo et gömerler yenmez. Mezarın üstüne bastırılır. (K21)
- Kırk taşı var onla çimdirilir Hactan gelen gümüş bir tas. (K22)
- Mezar basınca 40 mezar gezilir 41. Mezarın üzerine su dökülür. Atlet bırakılır. Çocuk alınıp arkaya bakmadan gelinir. (K24)
- Anladıysan onu onun parçasından parça çalarsın suyun altında yakarsın yıkarsın eline ne geçerse eteği pantulu, pijaması çemberi neyse. (K25)

Al basması inancı var mıdır? Cazu basması Cazu karı ?

Çarşamba ilçesinde al basması inancı vardır Buna Havza ilçesinde “Karağura” denmektedir. (Özdemir 2009: 189). Terme ilçesinde çocuğa kara basacağına inanılır. (Semiz 2007: 14). Bafra ilçesinde “al kızı” denilmektedir (Özkan 2012: 90). Avut Köyünde ise “albastı” denir (Aktaş 2007: 86).

- Vardır.(K1) (K2) (K3) (K4) (K5) (K6) (K7) (K9) (K10) (K11) (K12) (K13) (K14) (K17) (K18) (K19) (K22) (K23) (K24)
- Çok fazla hemde. (K8)
- Bilmiyom. (K20)
- Basar. (K21)
- Olur. (K25)

Al basmasına karşı ne gibi önlemler alınır?

Çarşamba ilçesinde al basmaması için; çocuk ve annesi yalnız bırakılmaz, kırk gün ışık kapatılmaz, gece uyumayıp gözlenir, dış kapıya cazu tikenini çakılır,kırklı kadın evden ayrılmaz, bebeğin bezleri dışarı bırakılmaz, kırklı kadının yastığının altına bıçak konur, iğne konur, odaya Kuran konur, beşiğin yanına süpürge konur, beşiğin yanına elek konur, babanın kirli gömleği beşiğin başına asılır. Bebeğin eşyaları ikindiden sonra dışarı bırakılmaz, kırk gün banyo yaptığı su dışarı dökülmez, Ocağa bir kazan içerisinde de su ya da yal bırakılır.

- Uyumayıp gözlüyorlardı. (K1)
- Az önce söylediklerim. (K3)
- Yalnız odasına bırakılmaz. Sırt üstü yatırılmaz. Başına beyaz çember bağlarlar. (K4)
- Kırk gün ışık yakılırdı. Anne ikindiden sonra dışarı çıkmazdı. Bebeğin beşikleri ikindiden sonra dışarı bırakılmazdı. Kırk gün banyo yaptığı su dışarı dökülmezdi. (K5)

- Cadı karılar. Bacaya cazu dikenini asılır. Ocağa bir kazan yal takarlar. İçeri girmesin diye. Beşiğin başına bıçak konur. Musaf konur. Kırklı karı yalnız yatmaz. (K6)
- Çocuk ana babasından ayrılmaz. (K7)
- Söyledim ya kızım Kuran konulurdu. (K8)
- Süpürge konur. Bez yastık altına bıçak konur. Bez dışarı atılmaz. Çalınır derler. Sidiği tuvaletten başka yere dökülmez. (K9)
- Ağır yemek yenmez. Dua okunur. 40 gün kuran asılır. 40 gün ışık kapatılmaz. Çocuğun bezleri dışarı bırakılmaz. Suyu dışarı dökülmez. (K10)
- 40gün ışık yanar. Başına Kur'an korsun. Bacaya cazu dikenini korsun. (K11)
- Bacaya diken konulurdu. Yalnız bırakılmaz. Kırk gün ışık açık kalır. (K12)
- Gömlek koyma. Süpürge koyma. (K13)
- Al basmasın diye. Kırk gün ışık yakılır. Oda da musaf bırakılır. Süpürge bir tüleği konulur. Babasının ceketi bırakılır. (K14)
- Yazdırılır. (K17)
- 40 gün gözetlenir 40 gün ışık yakılır bacaya cazu dikenini asılır. (K18)
- Kapı üzerine cazu dikenini korlar. Gece ışık yakarlar. (K19)
- Bilmiyom. (K20)
- Hamalı yazılır. Okutulur. Cazu dikenini takılır. (K21)
- Mum dökülür, kurşun dökülür. Başının altına bıçak kor. (K22)
- Cazu karıya gidersen yıkar. (K24)

Hangi durumlarda al basar?

Çarşamba ilçesinde kırklı iken al basacağı inancı vardır.

- Kırklı iken. (K1) (K4) (K5) (K6) (K7) (K12) (K14)
- Uyku halinde basar. Anneyi basar. (K3)
- Bebek doğduktan sonra daha çok basar. (K8)
- Loğusa iken. (K9) (K10)
- Kırklı iken çocuk bir yaşına kadar yalnız bırakılmaz. (K11)
- Lohusayı kırklı bebeği. (K13)
- Bilmiyom. (K17) (K20) (K24) (K25)

Alkarısı (Alkarısına; “Cazu Karı” derler.) nasıl bir şeydir? Onunla ilgili bir olay duyduunuz mu?

Çarşamba ilçesinde “cazu karı”, “cazu” denilmektedir. Cazu karı ile ilgili inanışlar şöyledir; kuyruklu karıdır. Küp onun atıdır. Bacalardan eve girdiğine inanılır. Şimdiki beton evlere giremez ağaç evlerin çatısından girdiğine inanılır. Anneyi basarmış anne gözünü açamazmış. Evşünü sobaya koyarmış beşiğin başına gelir beşiği çözmeye başlar hem çözermiş hem bebeği severmiş;

“Küçüksün kıyamıyom

Alışkunum duramıyom” dermiş.

Evşünü çocuğun alına koyar çocuğun yüreği ağzına gelirmiş yüreğini tırnağına takıp alır yermiş. Ya da evşünü çocuğun döşüne koyar çocuğun yüreği

ağına getirerek alıp yermiş. Bu cazu karının tırnakları uzun saçları yolukmuş. Bu durumlara halk anlatılarında da raslamaktayız: “ Bir adamın bir çok çocuğu ölmüş ve adam yeni doğan çocuğu ölmesin diye çocuğunun etrafında saklanarak beklemeye başlamış. Cazu karı bir kütürtü ile bacadan girmiş ve anneyi basmış, adam saklandığı perde arkasında bekliyormuş ocağa koyduğu evşünü alıp bu cazu karıyı yakalamış dövmüş dövmüş her yerini yakmış. En sonunda bırakmış cazu gitmiş sabah olmuş bir de bakmışlar ki komşu karısının hanımı yatağından kalkamıyor. Her yeri yanmış. Cazu karının komşu karısı olduğuna inanılır. Bu kıssalar Çarşamba ilçesinde yaygındır. Bafra ilçesinde ise “al kızı insan hayvan karışımı bir görünümde dev veya cin, uzun boylu, uzun parmaklı, dağını saçlı, el ve ayakları küçük, yağlı vücutlu, dişlek, çok çirkin ve al gömlek giyen yaratık olarak bilinmektedir” (Özkan 2012: 90).

- Cazu karıdan sebep. Bilmemiz duymamız ben bunu görmüş değilim büyüklerden işitemiz bu cazu karı nasıl oluyormuş dediğimizde cazu karı dinden çıkarmış kitabı musafı alır gider demesi gider günah tuvaletin altına gömermiş bu dinden imandan çıkarmış böyle çıkırmış küp onun atı imiş. Mezarlıktan şurdan burdan toprak almış küpün içine kormuş bu olurmuş bir cazu karı bunun güneşi Allah’ı peygamberi olmuyormuş çıkarmış dinden imandan inermiş evlere şunun bunun çocuğunu boğarmış. Eve bir gürültü ile gelirmiş ağırlığı çöker ayalamazmış duyan kişide. Güzelliği ile çirkinliği ile insan yavrusu nasıl bir insan dinden çıkarsa oda çıkardıyormuş kendini öyle dinden çıktı diye çirkin olmazmış. Erkek yakalamış işitem erkekmiş yakalayan adamın 6-7 çocuğu ölmüş devamlı al basıya al basıya. Adam ben bu çocuğumu gözetleyecektim. Adam böyle beşiğin dibinde oturmuş bu bir gürültü ile gelmiş güp bacadan aşağı ocaklığa oturmuş. Ocak başında hemen evşünü alıp ateşi karıştırmış evşünü sürmüş közün sırtına başlamış beşiğini çözmeye hem çözermiş hem severmiş hem severmiş hem çözermiş.

“Çok güccüksün kıyamıyom
Alışkunum duramıyom
Güccüksün kıyamıyom

Alışkunum duramıyom” derken, adam beşiğin arkasından bunu şap diye kolundan yakalamış, karı yakalandığı gibi “Sabunum kayarım”, adam “Siftim (zift) tutarım”; kadın “Sabunum kayarım”, adam “Siftim tutarım” derken, adam yapışır koluna salmıyor adam evşünü alıya kadını adam akıllı yakıyo “Seni öldüreceğim” diyo. Adam “Yeminliyim seni öldüreceğim”. Kadın “Öldürme beni, daha senin yedi bin yedi yerine daha yaşmayacam, sal beni yeter ki canımı sal”. Adam salıyor. Bir kaç gün sonra soruyor (komşu karısını) ne oldu diyor. “Ateşe düştü” diyorlar, o zaman öğreniyor işte kimin yaptığını çocuklarının katilinin kim olduğunu öğreniyor işte öyle. (K1)

- Halk arasında söylenen bir şeydir. Küçücüksün kıyamıyom alışkınım duramıyom dermiş. (K2)
- İnsana benzemez. Loğusa kadınlara muzurdur. (bela) (K3)
- Her türlü gözüküyormuş. Küpe binermiş. Bacadan girermiş seni alır yükseklere atarmış. (K4)
- Onları hiç duymadım. (K5)
- Götü kuyruklu karı derlermiş. (K6)
- Kanatları varmış süpürge ile uçarmış insan şeklinden kendisini çıkardıyormuş bildiğin cadı oluyor çirkinmiş. Tırnakları uzun saçları yolukmuş. Benim üç aylık kardeşimi öldürdü. (K7)

- Onu hiç kimse göremiyormuş ki eskiden çok vardı şimdi yok bebeğin yüreğini alıyormuş bebek ölüyormuş. **(K8)**
- Bir karaltı görürsün korkarsın. Cazu karı derler. Küpe binip gider serler. Şeytan derler. Gelip beşikten çocuğu kapıp gider derlerdi. **(K9)**
- Eskiden bir şeyler duydum ama bilmiyom. **(K10)**
- Cazu karı derler Kuyruklu bir karı imiş. Komşu karısı imiş. Arkasında kuyruğu varmış ama sen ben onu bilemiyormuşuz. Aynı insan bir kadın. Şimdiki beton evlere giremez ağaç evlerin çatısından girermiş. Ona 12 den sonra Allah tarafından küp gönderilirmiş oda onla uçarmış bacadan içeri girermiş. Bebeği bulursa evşünü ocağa sürer bebeğin döşüne sürer o zaman bebeğin yüreği hök diye ağzına gelirmiş. Takar elini onu alır yermiş. **(K11)**
- Bir insanmış köy komşu karısı imiş evin bacasından girermiş çocuğu boğarmış tırnakları takınca hep vücudu kızarır onu kimse göremezmiş. Cazu kariyi adam yakalamış bacadan aşağı inerken adam bunu gözetliyo yaklaştığı zaman adam önseviyle (ocakta yanan çalı ya uzun odun) bu kadının götünü yakıyo ayaklarını bacalarını yakıyo sabahla gidiyo bakıyo komsunun karısı böyle işte. **(K12)**
- Ben bilmiyom kimi cazu karı der. Görmedim bilmiyom. **(K13)**
- Çirkin bir şey komşu karısı diyolar gece gelip çocuğu boğuyormuş derler. Alışkımın duramıyom dadangunum duramıyom dermiş. **(K14)**
- Cazu karı derler ne bileyim nasıl bir şey. Şeytandır. **(K17)**
- Karıymış baya bildiğimiz karı bacadan aşağı gelirmiş küçücüksün kıyamam aluşkunum duramam deyip çocuğu boğarmış. **(K18)**
- Normal kadınmış gece cazu olurmuş çocukları boğarmış eskiden beklerlermiş Komşuymuş. **(K19)**
- Bilmiyom. **(K20)**
- Kuyruğu varmış. Kendi çocuklarını da öldürmüş kocası kuyruğunu kesmiş sonra çocukları yaşamış. Gözleri kör çocuklarının. **(K21)**
- O bacadan gelirmiş boğarmış. Süpürge bağlarlar bacaya, gece yatarken ateş yakarlarmış. **(K22)**
- Kırılı karıları basarmış, kuyruklu imiş. Bacadan aşağı inermiş, çocuğu boğarmış. **(K23)**
- Valla göredim senin benim gibi bir insan kapı deliğinden giriyormuş. **(K24)**
- Var. Cazu karı kuyrukluğuş varmış arkasında o bacalarda gezermiş bacalarda gezdiği zaman boğacağı çocukları beşikte boğarmış küçük çocukları. **(K25)**

Al basınca ne olur? Kimi al basar?(Çocuğu mu, anneyi mi?)

Çarşamba ilçesinde al, anneyi ve çocuğu basar. Çocuğu basarsa çocuk morarır sonra simsiyah olup ölür. Anneyi basarsa anne gözünü açamaz ve yerinden kalkamaz.

- Çocuk simsiyah kararır ölür. **(K1)**
- Çocuğu basar. **(K2) (K19) (K21) (K24) (K25)**
- Anneyi al basar, gözünü açamaz, yerinden kalkamaz, ayet okuyunca yerinden kalkar. **(K3)**
- Çocuğu. Çocuk mosmorarır ağzından köpük gelir. **(K5)**
- İkisini de basar vücudu kararıyormuş. **(K6)**
- Çocuğu basar anayı da basar. Çocuğu mosmor morartır. **(K7)**
- Lohusayı da çocuğu da basar ölüyo.
- İkisini de basar. **(K4) (K8) (K9) (K23) (K20)**
- Alı kalır. Kuran okurlar. **(K10)**
- Çocuğu basar anneyi çiğnermiş. **(K11)**
- Çocuğu ve anneyi basar. İkisini uyutmaz. İkisine bir basarsa birini öldürür. **(K12)**
- Bilmem evladım. **(K13)**

- Morarır ölür çocuğu basar. (K14)
- Annenin de çocuğunda düşmanı idi. (K17)
- Anayı da çocuğu da basar (K18)
- Çocuğu boğar anneyi basarmış. (K22)

Al basması nasıl sağaltılır? Kimler sağaltır? Sağaltma da kullanılan araç gereç ve aletler nelerdir?

Çarşamba ilçesinde al basmaması olursa kurşun döktürülür, mum döktürülür, hocaya okutulur, yazdırılır. Cazu Kariya gidilir.(Ocaklı) Cazu o çocuğu saç ayağında veya demire oturtup yıkar. Başından aşağı su döker ve üzerinden çıkarılan eşyalar orda bırakılır.

- Hiç iyi olanı yok ikisinden birisi ölüyor. (K1)
- Hocaya okuturlar. Yazarlar. (K4)
- Çocuğu sürekli yukarı atarlarmış. (K5)
- İyi edilmez ölüyormuş kadın. (K6)
- İyi olanı ben görmedim. (K7)
- Edilmiyordu ölüyodu. (K8)
- Hocaya götürüp yazdırılır. (K9) (K19)
- Yok. (K10)
- Yok. Çocuk ölür. (K11)
- Sübyan var derler hocaya yazdırırlar. (K12)
- Bilmem. (K13) . (K20)
- Hocaya götürürler yazdırırlar hoca çare bulursa yaşar. (K14)
- Hocaya yazdırırlar. Ocakların bacasına zencire orak asarlardı. Su kaynatırlardı onu görünce gelmezmiş. (K17)
- Kurşun döktürürler mum döktürürler. (K18)
- Hocaya giderler. (K21) (K24)
- Okuturlar, yazarlardı. (K22)
- Ona götüreceksin Cazu kariya kendisine götüreceksin o çocuğu yıkıyacak O çimdirir Saçagın(saç ayağı) bacağında veya demire otutturur çimdirir. Su döker başından aşağı o atleti enindeki atleti kilotu bırakırsın ordan çıkarsın. (K25)

Loğusanın sütü olmazsa çocuğa kimler süt verebilir?

Çarşamba ilçesinde yeni doğum yapmış süt annesi seçilir. Bazen de inek sütü verilerek büyütülür.

- Süt verilirdi inek sütü. (K1) (K18)
- Yeni doğum yapmış akraba. (K2) (K5)
- Süt ana bulurlar ona. Doğuran bir kariya teklif ederler. (K3)
- Yeni doğum yapmış kadına. (K4) (K8)
- İnek sütü verilir. Yakın komşu, hala. (K6)
- Süt ana bulunur. (K9) (K7) (K10) (K13) (K14) (K20) (K22)
- Süt annesi, memeli kadın bulunur. (K11)
- Komşu karısı. (K12)
- Süt verirlerdi başkasına emzirtmezlerdi. (K17)
- Seçilir. (K19)

- Evelden emdirirlerdi akrabadan biri olur. (K21)
- Eskiden süt boldu. (K23)
- Mama olur. (K24)
- Kendilerin de varsa emen çocuk yengesi annanesi neyse o verebilir. Emzürabilir. Ama yoksa inek sütü verilir. (K25)

Bu kişiler neler göz önünde bulundurularak seçilir?

Çarşamba ilçesinde öncelikle akraba olması tercih edilir. İyi dürüst helal kazançlı kişiler olması göz önünde bulundurulurdu. Bazen de süt anne seçilmez ve inek sütü verilerek büyütülürdü.

- Sülaleye bakarlar. (K1)
- Akraba olması tercih edilir. (K2) (K6) (K13) (K14) (K21) (K24) (K9)
- Ailenin temiz olmasına bakılır. (K3)
- Dürüst olacak. (K4)
- Akraba olmasına önem verilirdi. Çocuğu aynı cinsiyette olacak. (K5)
- Temiz olması düzgün aile olmasına özen gösterilir. (K7)
- Seçilmiyordu ailede varsa veriliyor yoksa verilmiyordu. (K8)
- Akraba oluyun sonunda dikkatli seçilir. Düzgün ailelerden seçilir. (K10)
- Her kim olursa olsun. (K11)
- Hiç dikkat edilmez. Kim emdirirse. (K12)
- Olmaz. (K17)
- İnekten. (K18)
- İyi kimselerden seçilir. (K19) (K20)
- Yolsuz mu helal süt mü , iyi biri mi bakılır. (K22)
- Eskiden süt boldu. Gerek olmazdı. (K23)
- O kadar bilemim kızım. (K25)

Loğusanın sütü azalınca ne tür uygulamalar yapılır?

Çarşamba ilçesinde lohusanın sütü azalırsa şeker şerbeti komposto çay gibi sıvı gıdalar içer. Sulu ve tatlı yemekler yer, yemesine dikkat eder.

- Yedirirler, komposto hoşaf yedirilir. (K1)
- Şeker şerbeti içirirler. (K3)
- Şeker şerbeti komposto yapılır. (K4)
- Şerbet yapılır. Ayran içirilmez. (K5)
- Pekmez içirilir. (K6)
- Hoşaf yedirirler, kuru soğan yedirirler. (K7)
- Hiç bir şey de uygulanmıyordu süt hapı kullanıyordu gelirse gelir gelmezse şişe veriliyordu. (K8)
- Yedirirsin. (K9)
- Bol bol şerbet içirilir. (K10)
- Yemek yer karnını doyurur. (K11)
- Hiç bir şey. (K12)
- Erik suyu, komposto, tatlı yedirilir. (K13)
- Komposto yapılır, sulu gıda yapılır. (K14)
- Tatlıyı çok yedirirlerdi. Komposto içerdi. Çay içerdi Sulu yerdi. (K17)
- Boğazına bakar çay içer süt içer ayran içer (K18)
- Yazdırılır mum döktürülür. (K19)

- Bir şey yapılmaz. (K20)
- Yemek yemesine dikkat eder. (K21)
- Okutursun, tatlı, şekerli yedirirsin. (K22)
- Ekşi pekmez içirilirdi. (K23)
- Şeker şerbeti içilir. Süt içilir. (K24)
- Ayran içer şeker şerbeti içer. (K25)

Loğusanın sütünün kesilmesine veya azalmasına neler sebep oluşturur?

Çarşamba ilçesinde lohusanın sütünün kesilmesinin sebebi; dengesiz beslenme, üzüntü, sıkıntı, korku, nazar, stres, gördüğünü yiyememe, ve yabancı bir erkek tarafından anne sütünün bir damlasının görülmesi lohusanın sütünün kesilmesine ve azalmasına sebep olduğuna inanılır.

- Üzüntüden sıkıntıdan gördüğünü yemezse kesilir. (K1) (K13)
- Üzüntüden streten gıda eksikliği. (K3)
- Sıkıntı, üzüntü. (K4)
- Sinir, stres. (K5)
- Gördüğünü yemezse sütü kesiliyormuş. (K6)
- Yediğinden içtiğinden üzüntüden. (K7)
- Sıkıntıdan üzüntüden yanlış hap içiyo ondan kesilir. (K8)
- Korkar da kesilir. Üzülürsen kesilir. (K9)
- Dengesiz beslenme üzüntü hastalık ama daha çok üzüntü sebep olur. (K10)
- Korku, heyecan, üzüntü, stres. (K11)
- Nazardan erkek sütün bir damlasını gördü ise kesilir. (K12)
- Üzüntü, stres. (K14) (K20)
- Yemese süt gelmezdi. (K17)
- Gözden alır nazardan olur iştahsız olur. (K18)
- Nazardan, korkudan. (K19)
- Nazardan olur. (K21) (K25)
- Üzüntüden, nazardan olabilir. (K22)
- Üzüntüden olur. (K23)
- Aç olmasından olabilir. (K24)

Gece çocuğun bezleri dışarda bırakılır mı? Bırakılmazsa niçin?

Çarşamba ilçesinde çocuğun bezleri 40 gün geçmeden kapıya bırakılmaz çünkü çocuk çarpılır, al basar, çalınır inancı hakimdir. Terme ilçesinde “bebeğin bezi yıkandıktan sonra akşam olmadan toplanır toplanmaz ise bebeğin alkolik olacağına inanılır” (Semiz 2007: 13-14). Samsun’un “Toybelen Köyünde çocuğun bezleri dışarda bırakılırsa elbisesini ay gördü, ay uşağı oldu denilir. Bunun neticesinde çocuk ishal olur, dışkısı kötü kokar, benzi sararır. Bu rahatsızlığı gidermek için evde bulunan güve çocuğun yüzüne sürülür” (Şişman 1994: 57).

- Bırakılmaz çocuk çalınır çarpulur diye. (K1)
- Hayır çocuk çarpılır diye. (K2)

- Bırakmazlar. Cin basar. Peri, al basar, çarpılır derler. (K3)
- 40 gün içinde bırakılmaz. Al basmasın cin çarpmasın diye. (K4)
- Bırakılmaz. İnanç öyleydi. (K5)
- Bırakılmaz. Üzerin de bir şey geçerse çocuk ters yürümez derler. (K6)
- Bırakılmaz çarpılır diye. (K7) (K14) (K23) (K24)
- Bırakılmazdı kızım çünkü çocuk dışarının şerrine uğrar diye. Hele hele kırklı çocuğun hiç. (K8)
- Bırakılmaz çalınır derler. Hasta olur huy kapar derler. (K9)
- Gece gündüz bırakılmaz al basar. (K10)
- Bırakılmaz. Çalınır korkar diye. (K11)
- Kırklı olduğu için çalınır çarpılır. (K12)
- Dökülmez. Banyoya dökülür sadece. (K13)
- Bırakılmazdı 40 gün özellikle. (K17) (K19)
- Bırakılmaz ilkindiden önce alınır (K18)
- Bırakılmaz. (K20) (K22)
- 40 gün bırakılmaz göden geçer üzerinden o zaman çocuk basılır tortop oluyor hocaya gidilir. (K21)
- Bırakılmaz kırklı çocuğun bırakılmaz. Bırakılırsa çalınur çarpulur. Ordan alıp giden olur ya ordan köpek yada başka bir şey alıp gider kötü bir yere koyar yırtar eder o zaman olmaz. (K25)

Çocuğun giysilerinin yıkandığı su hemen her yere zamanlı zamansız dökülür mü?

Çarşamba ilçesinde çocuğun kıyafetlerinin yıkandığı su belli yerlere dökülür özellikle ikindiden sonra dökülmez. Gündüz ayak basılmayan bir meyve dibine dökülür veya banyoya dökülür.

- Dökülmez sadece banyoya dökülür. (K1) (K13) (K25) (K24)
- Dökülmez ayak basılmayan ulu bir ağaç dibine dökülür. (K2)
- Dökülmez. Belli bir yere dökülür. İncir ve ceviz ağacına dökülmez elma dibine dökülür. (K3)
- Meyve dibine dökülür. İkindiden sonra dökülmez. (K4)
- Dökülmez gündüz bir meyve dibine dökülür. (K5) (K19)
- Dökülmez sadece ayak gitmeyen bir yere dökülür. (K6)
- Dökülmez besmele çekilir lavaboya dökülür. (K7)
- Dökülmüyodu sadece musluktan dökülür. İkindiden geri suyunu bile dökmüyoduk. (K8)
- Banyoya dökülür. (K9) (K22)
- Dökülmez cinler minler musallat olmasın diye. Öğlen vakti yıkanır öğlen dökülür. (K10)
- Dökülmez tuvalete dökülür diye. (K11) (K14)
- Tuvalete dökülür öğlene kadar. (K12)
- Dökülmez. Büyüdükçe dökülür (K17).
- Lavabuya yada meyva ağacının dibine. (K18)
- Dökülmez. (K20)
- Dışarı dökülmez lavaboya dökülür. (K21)
- Gündüz dökülür akşam dökülmezdi. (K23)

Doğumda ölen çocuğa ne yapılır?

Çarşamba ilçesinde doğumda ölen çocuk yıkanıp toprağa gömülür.

- Yur yıkanılır kabristana götürülür. (K1)
- Toprağa verilir. (K2)
- Beleyip onu gömerler. Cemaati olmaz namazı kılınmaz. (K3)
- Küllenir. Ses vermeyince namazı kılınmaz. (K4)
- Genellikle bir meyva dibine koyarlar. (K5)
- Toprağa gömülür. (K6) . (K7) (K11) (K24) (K10) (K25)
- Getirip bir meyve dibine defn ediyorlardı. (K8)
- Getirir bir yere küllersin. (K9) (K12) (K14) (K18) (K19)
- Namazı kılınmaz istedikleri yere gömerler. (K13)
- Anne karnında öldü ise yıkayıp gömerlerdi. (K17)
- Ses vermedi ise gömerler. (K20) (K22).
- Defnedilir. (K21)
- Bir kez sudan geçirilir. Adı konulur gömülürdü. (K23)

Doğduktan çok kısa zaman sonra ölen çocukla ilgili uygulamalar?

Çarşamba ilçesinde doğduktan kısa bir süre sonra ölen çocuk için yetişkin bir kişiye uygulanan defn işlemi yapılır. Yıkanır, kefenlenir, namazı kılınıp defn edilir. Toplumumuzda ses canlılık alameti olarak kabul görmektedir. Bu sebeble doğup “ağlayan” çocuğun dünyada varolduğu düşünülür ve ölünce birey gibi görülüp o şekilde defnedilir.

- İsim takılır. Büyük insan gibi de onu da yolcu edermişler. (K1)
- Cenaze namazı kılınır ses veren her çocuğun ıskat olmaz. (K2)
- Aynı kefenlenir, namazı kılınır, selası okunur. (K3)
- Namazı kılınır. (K4) (K17) (K21)
- Aynı cenaze işlemi yapılır. Mezarı olur. (K5)
- Yıkarlar mezarlığa defn ederler. (K6)
- Cenaze namazı olur. Gömerler. (K7) (K8) (K24)
- Ses verirse namazı kılınır. (K9) (K18) (K20) (K23)
- Aynı büyük insan gibi gömülür. Ses verdiyse. (K10)
- Yur yıkanılır namazı kılınır. (K11) (K19)
- Namazı kılınır kabristana defn edilirdi. (K12)
- Cemaatle namazı kılınır o bir melektir. (K13)
- Küllenir. Namazı kılınır. (K14)
- Ses verdi ise onu namazını kılarlar. (K22)
- Aynı yine mezarı yapılır. (K25)

Doğum yaparken ölen kadınla ilgili uygulamalar?

Çarşamba ilçesinde doğum yaparken ölen kadının şehit olduğu inancı yaygındır. Ölen kişinin kırk gün sorgu sual olmayacağına inanılır.

- Şehit oldu derler. (K1) (K9) (K10) (K11) (K14) (K18) (K19) (K20) (K22) (K23)

- Cemaat toplanır yıkarlar, defnederler. (K3)
- Yoktur. (K4)
- Genellikle cennetlik olduğu söylenir. (K5)
- Cennete gittiği inanç var. (K6) (K21)
- Anneyi toprağa verirler kırk gün sorgu sual olunmaz. (K7)
- Kızım onu şehit gitti diyorlar. Lohusa ölen şehit gitti diyordu büyüklerimiz. (K8)
- Direk cennetlik derler hiç toprağa basmadan öldü ise. (K12)
- Şehit mertebesine uğrar. (K13)
- Gene cenazesi yapılırdı. (K17)
- Lohusa kadın cennete gider derler(K24).
- Doğum yaparken kadın ölürse cennetlidir. (K25)

1.1.4.Çocukluk Çağı

0-1 yaş arası çocuklar nereye yatırılır?

Çarşamba ilçesinde çocuk beşikte ya da annesinin yanında yatmaktadır. Çarşamba ilçesinde Beşikçiler çarşısı bulunmaktadır. Genellikle beşikler buradan temin edilmektedir.Beşikler genellikle kızılağaçtan yapılmaktadır.Bunun yanında hafif olması sebebiyle kavak ağacı da tercih edilen ağaçlar arasındadır.Ağaçlar vakit kesmesi olursa bir asır belki iki asır dayanmaktadır. Bu zamanlar da birinci, on birinci ve on ikinci aylardır. Bu dönemde kesilen ağaçlar kurtlanmamaktadır. Vakitsiz kesilen ağaçlar kurtlanmaktadır.Bugün bir beşiğin fiyatı yapılan işçiliğe göre değişmektedir.

- Beşikte. (K1) (K2) (K6) (K7) (K8) (K9) (K11) (K12) (K13) (K14) (K19) (K20) (K22) (K23) (K24) (K25)
- Beşikte, annesinin yanında. (K3) (K4) (K10) (K18) (K21)
- Anne babanın yanında beşikte. (K5)
- 40 gün annesinin yanında yatakta yatar sonra beşikte. (K17)

Beşikte yatıyorsa beşik nasıldır? (tahta, demir)

Çarşamba ilçesinde çocukların beşiği genellikle ağaçtandır.

- Tahta beşikte. (K1) (K3) (K5) (K6) (K7) (K8) (K9) (K11) (K13) (K22) (K18)
- Tahta beşik çam ağacından. (K2)
- Tahta beşik. Ağaç beşik. (K4) (K21)
- Demir olur kayrolo denir. Yok. (K10)
- Ağaç beşik(peygamber beşiği) (K12)
- Ağaç beşik. (K14) (K20) (K23)
- Ahşaptan, tahtadan. (K17)
- Kımalı beşiktir. (K19)
- Tahta beşikte yatar el ayağı bağlanır. (K24)
- Demür de var tahtada var. (K25)

Salıncakta yatıyorsa nasıldır?(Tahta, bez kısımlarına verilen adlar)

Çarşamba ilçesinde salıncağa “ılıncak” derler. Çiviler çakılır, ip gerilir ve bağlanır. Yorgan veya çarşafa sarılır, başına iki çubuk takılır. Yastığı battaniyesi konulur ve çocuk içerisine yatırılır.

- ılıncak derler. Kolonlar bağlanır içine yatak yapılır. (K1)
- Yatırılır. İki ip arasında eski yöğrük halı iki dayak konulur başına. (K2)
- Ev ortasına iple salıncak konuşur. İplerle bağlanır, çocuk uyutulur. (K3)
- Salıncak ılıncak derler. (K4)
- Bezdir. (K5) (K17) (K19) (K22)
- İp bezden. (K6)
- Bezden battaniyeden olur ılıncak denir. (K7)
- Salıncak nasıl olacak bir uçunu oraya takardın bir uçunu buruya aynı şey gibi yapardın. (K8)
- ılıncak olur. Bezden. (K9) (K18) (K21)
- ılıncak denir. (K10)
- Çivileri çakarsın ip gerer yorgan asarsın çocuğu içine atarsın. (K11)
- Salıncak. (K12)
- İpten salıncak duvardan duvara ip bağlanır bezden. Yok. (K13)
- Bezden battaniyeden. (K14)
- Bilmiyom. (K20)
- Yapılır. Bez. (K23)
- İp salıncak olur. (K24)
- Gece bırakılmaz. Düşer boğulur. Olurdu oğlanın olurdu. Büyüylene kadar olurdu ondan sonra olmazdı. (K25)

Beşik yada salıncakla ilgili inanmalar yada kaçınmalar nelerdir? (Boşken beşiğin sallanması sonucu çocuğun öleceği gibi)

Çarşamba ilçesinde boş beşik sallanması; çocuğun hasta olması, karnının ağrması, başının ağrması, başının dönmesi, çocuğun ölmesi, boş beşik sallamanın günah olduğu ve sallayan kişinin bir daha çocuğunun olmayacağı inancı hakimdir.

- Boş beşiği sallama sallarsan karnı ağrır, başı ağrır derler. (K1) (K9) . (K18)
- Boş beşik sallanmaz çocuk hasta olur. (K2)
- Boş beşiği sallamayın. Bebeğe iyi gelmez. (K3)
- Boş beşik sallanmaz çocuğun karnı ağrır derler. (K4) (K12) (K13) (K14) (K17) (K24) (K25)
- Sallanmaz akli dengesi şey olur. (K5)
- Boş beşik sallanmaz sallanırsa çocuğun başı döner. (K6) (K7)
- Boş beşik sallanmaz sallanırsa çocuğun öleceği inancı. (K8)
- Boş beşik sallanmaz sallanırsa çocuk ölür beşik boş kalır derler. (K10)
- Çocuğun başı döner başı ağrır. (K11)
- Daha çocuğun olmaz derler. (K19)
- Boş beşik sallanmaz derler. (K20)
- Günahmış derler. (K21) (K23)
- Sallamayın karnı ağrır derler hikaye. (K22)

Eskiden beşikte çocuğun idrarını yapmasını sağlamak amacıyla kullanılan araç ve yöresel adı nedir?

Çarşamba ilçesinde idrar yapılması için kullanılan malzemeler sibek³ ve havruzdu⁴.

- Oğlan çocuğuna sibek korlar. Kız çocuğuna havruz korlardı. (K1)
- Adı kargıdan olur. Havruz, sibek. (K2)
- Ğavroz boru şeklinde beşiğin ortasını delip çocuk belenince alta geçecek şekilde ayarlanır. (K3)
- Havruz derler. Beşik yastığının kıcına gelen kısmı kesilir dikilir. Havruz satın alınıp oraya konur. (K4)
- Hovruz kızlar kamış otu koyarlar erkeklere şişe takarlardı. (K5)
- Sibek. (K6) (K12) (K25)
- Sibek, havruz. (K7) (K9) (K14) (K17) (K19) (K21) (K24)
- Ah neler yapıyoduk. Havruz koyuyoduk. (K8)
- Yok. (K10)
- Çocuklara tüp takarlardı. (K11)
- Sibekle büyüttüm ben kızımı da oğlumu da. (K13)
- Kamış olur. Bez olur Havruz olur. (K18)
- Bilmiyom. (K20).
- Hovruz, sibek olurdu. Toprak koyuyorlardı. (K22)
- Toprak koyuyorlardı alttan sibek yapanda vardı. (K23)

Eskiden çocuğun altı nasıl bağlanırdı? (Toprağın çocuğun altına bağlanması özellikle uyurken)

Çarşamba ilçesinde eskiden toprak elekten elenip bezin üzerine konur sonra tekrar bez konulup çocuğu üstüne yatırıyorlardı. Çocuk bezleri kesilir temiz şekilde katlanıp muşamba üzerine konur ve çocuğun bacakları açılıp yatırılıp bağlanırdı. Günümüzde hazır bezler kullanılmaktadır.

- Çocuğa bez yırtardık onları naylon yapar bağlardık 3-4 aylık olunca üşümesin diye içine toprak koyardık Isıcak bezin üstüne koyardık. (K1)
- Toprak kavrulup o konularak sarılır. (K2)
- Aynı. Toprağı beze koyup bağlıyorlardı. (K3)
- Eskiden havruzu poposuna gelecek yerde koyar sonra bez ile bağlar. Bebeğe özel minderini çekersin yöğrek bağlarsın. (K4)
- Toprağı elekten eleyip bez üzerine koyup çocuğu yatırıyorlardı. (K5)
- Toprak üzerine bez onun üzerine de çocuk. (K6)
- Toprak üzerine bez konulur ve sarılır. (K7)
- Kızım topağı eliyoduk ısıtıyorduk toprağın üstüne beliyorduk çocuğu bez yoktu. Muşamba yoktu zamanında. (K8)
- Toprağı ısıtıp çocuğu üzerine koyup bağlarsın. (K9)

³ Sibek; Çocukların yataklarını kirletmemeleri için beşiğe takılan sidiği oturağa akıtan kamış, boru.

⁴ Havruz; Oturak, lazımlık. Beşiğin içine çocukların tuvaletlerini yapmaları için yerleştirilen kap.

- Bilmiyorum görmedim. (K10)
- Toprağı korsun bezi korsun çocuğu sararsın. (K11)
- Peygamber beşiğine toprak konulunca üzerine bez atılır çocuk poposuna sibek koyarlar üzerini bağlarsın. (K12)
- Çocuğa bez mez yoktu toprak ısıtıldı. (K13)
- Toprak serilir üzerine bez konulur üzerine de çocuk yatırılır. (K14)
- Toprak üstüne bez yaparlardı. (K17)
- Çocuğu uzatırsın bacağına bezi serersin üstüne bezi çekersin. (K18)
- Karnı ağrımazın diye toprak konulur üstüne bez konulur bağlanır. (K19)
- Toprak sererler üstüne bez koyup bağlarlar. (K20)
- Yamalıkları serersin sararsın bağlarsın. (K21)
- Toprak ısıtılır üzerine bez korduk bağlardık. (K22)
- Bezle bezlenirdi. (K23)
- Naylon bez ve çarşaf. (K24)
- Havruz vardı altında havruzu koyardık havruza işerdi sibek koyardık. (K25)

Çocuk nasıl kundaklanmaktadır?

Çarşamba ilçesinde kundak serilir ve bebek içine yatırılır. Önce ayakları sonra elleri çok sıkı olmayacak şekilde bağlanır. Havza'da “kundak ters dönerse çocuğun öleceği inancı vardır” (Özdemir 2009: 188).

- Götünü başını sarardık şuraya getirirdik kundak beziyle bağlardık ok gibi dineltirdik. (K1)
- Kol bağı bağlanır ayak bağı bağlanır baş altına havlu konulur. dış bezle sarılır. Oyasız eşarp koyarlar. (K2)
- Önce büyük bir bezi var. 3 parça bez, naylonu da ara bezi vardı. Ara bez, koldanlık bağlar, beli sıkırlar sonra büyük kundağa sararlardı. (K3)
- Kundak bezi ile. (K4)
- Asker gibi emre hazır. Ayak için ayak bezi kol için kol bezi bağlanır beyaz kundağa sarılırdı. (K5)
- Eli ayağı düz yapıp kundaklanır. (K6)
- Kundak bezine yatırılır önce ayakları sonra elleri bağlanır. (K7)
- Kızım çocuğun ellerini ayaklarını taş gibi bağlıyorduk. (K8)
- Önce bezlersin. Başka bezin üzerine koyup sımsıkı bağlarsın. (K9)
- Üçgen beze konur. Kolu bacağı sıkıştırılarak bağlanır. (K10)
- Çocuğu bezin üzerine kor elini ayağını sararsın. (K11)
- Eli ayağı sıkıca bağlanır. Eli ayağı düzgün olsun diye. (K12)
- Kundak bezi ile sarılırdı. (K13)
- Kundak bezine konur önce kolları sıkıca bağlanır sonra ayakları en sonunda da tamamı bağlanır. (K14)
- Kundak bezi yaparsın ayakları bağlanır ellerini bağlarsın. (K17)
- Bezi açarsın ilkin ellerini sonra ayağını bağlarsın kucağına alırsın. (K18)
- Ayakları elleri bağlanır. (K19)
- Elini ayağını sarardık. (K20)
- Önce ayaklarını sonra ellerini bağlarsın araya yamalık konur ayaklarının arasına biçimli gene sararsın. (K21)
- Yatırırsın kundak bezine ayağını elini taş gibi sararsın. (K22)
- Robot gibi el ayak bağlanırdı. (K23)
- Eller ayaklar bağlanıp sarılır. (K24)
- Kundak bezi ile önce ayakları sonra elleri bağlanırdı. (K25)

Çocuğa takılan takılar nelerdir? Muska ve nazarlık takılır mı? Niçin ? (Süslemek, nazardan ve kötülüklerden korumak için, hastalık için.)

Çarşamba ilçesinde çocuğa muska; sübyan için, kötülüklerden korumak için, çocuğun iyi uyuması için takılırdı. Nazarlık; göz değmemesi için takılırdı ayrıca nazar değmesin diye sarımsak, tavuk dışkısı da konulurdu. Havza ilçesinde “beşiğe balık kabuğu bağlanırsa çocuğa nazar değmeyeceğine inanılır” (Özdemir 2009: 189).

- Takılırdı. Muska sübyan için. Nazarlık nazar olmazsın diye. (K1) (K5) (K12)
- Nazarlık ve muska takarlar. Nazarlık nazar olmasın diye, Muska sübyan boğmasın diye. (K2)
- Takarlardı. Nazarlık nazar değmesin diye, muska göz değmesin diye takılırdı. (K3)
- Muska ile nazarlık takılır. Kötü göze karşı inanç gereği. (K4)
- Nazar olmasın diye nazar boncuğu Muskada uyusun çarpılmasın diye. (K6)
- Muska takılır nazar değmesin diye. Nazar boncuğu takılır göz değmesin diye. (K7)
- Nazarlık nazarlanmasın diye inanç olduğu için takılırdı. (K8)
- Muska takarlar iyi uyusun diye nazarlık takarlar nazar olmasın diye. (K9)
- Muska kötülüklerden korusun diye. Nazar boncuğu nazardan korusun diye. (K10)
- Nazar boncuğu nazar olmasın diye takılır. Muskada hasta olursa diye. (K11)
- Nazarlık takılırdı. Muska sübyan olana takılırdı. (K13)
- Nazarlık nazar değmesin diye. Muskada hastalığı için takılır(K14)
- Nazarlık olur güzel boncuk olur. (K17)
- Nazar boncuğu olur. Nazar değmesin diye sarımsak tavuk boku konur. (K18)
- Muska olur nazar boncuğu olur. (K19)
- Nazarlık, muska takılır. (K20)
- Muska olur. Nazar için nazar boncuğu olur. Sarımsak olur. (K21)
- Hamayli muska olur. (K22)
- Nazarlık ,muska takılırdı. Nazardan koruması için. (K23)
- Muska nazar muskası. Nazar değmesin diye, Sübyan boğmasın diye. (K24)
- Takulur. Boncuk takılır. Nazar olmasın diye. (K25)

0-1 yaş arası çocuğun giyimi nasıldır?

Çarşamba ilçesinde çocuğa zıbın dikilirdi ve eskiden içliğe göynek, sırtındaki gömleğe entere, ayağındakine pijama ,başındakine fes-şapka ,ayağındakine patik-çarık denirdi. Yelekler hırkalar örülürdü. Şimdi zıbın şapka, hırka, patik, yelek gibi çoğu kıyafetler hazır alınmaktadır. 40’lı iken çocuğun yanında yamalık yırtarsan çocuğun çok tuvaleti geleceğine inanılır.

- İçliğe göynek derdik. Sırtındakine entere ayağındaki pijama, başındakine olansa fes kız ise çember. Ayağında çorap. (K1)
- Zıbın giyer tuman don giyer. Başına takke ayağına çetik, patik. (K2)
- İç kıyafeti zıbın, başına bere, ayağına patik. (K3)
- Ne varsa onu giydiririz. (K4)
- Elde dikilirdi. Bir pijama bir göynek dikilir örme bilenler yapar patik bere bazıları bunları yaparken bazılarının bezi bile yoktu. (K5)
- Zıbın altı don lastik, üstüne entere başına çember ayağına patik çorap. (K6)

- Fes, atkı, zıbın, patik. (K7)
- Erkek çocuğa pijama dikiyoduk üstüne böyle örme kazak giydiriyorduk. Başına takke koyuyorduk çemberle bağlıyoduk oğlan kız hiç fark edilmiyodu. (K8)
- Yok ne varsa onu giydirirdik. (K9)
- Başa kukula ayağa patik zıbın tulum olur. (K10)
- elimizle ne dikersek gecelik dikiyoduk, fes kızlara papak ayaklarına çorap patik alt çamaşırı tuman dikiyoduk. Üstünede elbise dikiyoduk. (K11)
- Yok zıbın. (K12)
- Yok. (K13)
- Zıbın giyer ayağına patik basına papak içine zıbın giydiririz. (K14)
- Küçük elbiseler dikeriz kendimiz patik, başına şapka, kazak, yelek, (K17)
- Kıyafet dikerdik. Pantolon entere zıbın pijama dikerler. (K18)
- Zıbın şapka, hırka, patik, yelek. 40 iken çocuğun yanında yamalık yırtmayacaksın çocuk sıçalak olur. (K19)
- Zıbın, patik, şapka, yelek, hırka. (K20)
- Bezlerden gömlek dikilirdi. (K21)
- Hepsini dikerdik alabiliyorsak alırdık .Hepsini diker bağlardık(K22).
- Ne yaparsan göynek elbise giyerdi. (K23)
- Normal bir kıyafet olur. (K24)
- Küçük öteberi giydirilirdi. (K25)

0-1 yaş arası çocukların davranışları ile ilgili inanışlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde çocuk uykusunda gülerse meleklerin güldürdüğüne, uykusunda ağlarsa meleklerin ağlattığına inanılmaktadır.Yere tükürürse yağmur yağacağına, bacakları arasından bakarsa ve süpürge alıp evi süpürürse misafir geleceğine, seccade serip namaz kılar gibi yaparsa cenaze olacağına ve çok ağlarsa birinin nazar ettiğiine inanılmaktadır.

- Süpürge alıp evi süpürürse misafir gelecek derler. (K1)
- Tükürünce yağmur yağacağı uykusunda gülerse meleklerin güldürdüğü, bacak arasından bakarsa misafir geleceği, evi süpürürse de misafir geleceği inancı vardır. (K2)
- Bacak arasından bakarsa misafir gelir, uykusunda gülerse melekler güldürür, uykusunda ağlarsa melekler ağlatır derler. (K3) (K13)
- Uykusunda gülmesi melek güldürdü. Ağlaması melekler dövdü derler. Püü diye yere tükürürse yağmur yağacağı. (K4)
- Güldüğü zaman melekler güldürür. Ağladığı zaman melekler seni burdan atacaz sen şurda otur derlermiş ağlatırlarmış. Bacağı arasından bakınca misafir gelecek derler. (K5)
- Bacağının altından bakarsa misafir gelecek evi süpürürse misafir gelecek derler. (K6)
- Gülerse melekler güldürür, ağlarsa melekler ağlatır, bacağının altından bakarsa misafir gelecek, püü diye tükürürse yağmur yağacak derler. (K7)
- Çocuğun namaz kılması cenaze olurdu. Seccade atıp namaz a durması. Çocuk evi süpürdüğü zaman misafir geliyor derler. (K8)
- Köpük atınca yağmur yağacak derler uykusunda gülünce melekler güldürüyor derler. (K9)
- Bacağı arasından bakarsa misafir gelecek derlerler başka bilmiyorum. Çok gülerse başına bir şey gelecek derler. (K10)
- Uykusunda ağlarsa bağırsarsa melekler dövdü. Namaz kılarsa cenaze olacak süpürge ile kapıları süpürürse misafir gelecek derler. (K11)
- Uykusunda gülerse melekler güldürür. İç çekerse melekler döver. (K12)

- Gülerse melekler güldürür, ağlarsa melekler ağlatır derler. (K14)
- Çok ağlarsa biri nazar etti derler. (K17)
- Çok ağlar. Cingan karısına götürülür tavuk keser sonra iyileşir. (K18)
- Hamile iken sakız çiğnerse çocuk boklu olur sidikli olur. (K19)
- Ayaklarının altından baktı ise misafir gelecek derler. (K20) (K22) (K24) (K25)
- Yok aksi olduğu belli olurdu. (K21)
- Hatırlamıyorum. (K23)

Çocuklara ninni söylenir mi? Hangileri?

Çarşamba ilçesinde çocuklara ninni söylenmektedir.

• Söylenir:

Nenni bebem nenni
Uyusun da büyüsün
Benim çiçem yürüsün,
Aa ah ea ah aa ah,

Nenni yavrum nenni
Nenni güzelim nenni
Nenni yavrum nenni
Uyu da büyü
Pıtış pıtış yürü
Çayırlarda büyü yavrum

Yürü de yavrum bubaannene sular getir
Yavrum uyu bubaannenle çayırlarda yürü
Bebem nenni nenni Zeynep'im nenni,
Nenni yavrum nenni

Uyumuş mu bakayım
Yavrum uyumuş mu
Bakayım benim bebeme
Uyş yavrum uyş
Bebem az kalmış ha

Uyu da büyü yavrum uyu da büyü
Zeynep'im çayırlarda yürüsün
Benim küçük yavrum yavrum yavrum
Annesinin bi tane bebeği

Annesinin küçük torunu yavrum
Ah benim küçük kızım ah nenni yavrum
Nenni nenni nenni
Uyu da büyü güzelim uyu da büyü nenni nenni yavrum
Nenni yeter yavrum. (K1)

- Söylenir. (K2) (K4) (K6) (K8) (K10) (K19) (K20) (K21) (K25)
- Söylenir. Dandini dandini dastana, danalarda girmiş bostana, ko bostancı danayı yemesin lahanayı. Bir tane daha var. Uyusun da büyüsün ninni, tıpış tıpış yürüsün ninni başka da bir şey yok bunları derlerdi. (K3)
- Çocukların başına oturamadım ki ninni söyleyim. (K5)
- Evet söylenir. Uyusun da büyüsün eeeee bebeğim eeeee, uyusun da büyüsün bebeğim derdik başka bir şey demiyorduk. (K7)
- Nenni nenni nenni gülüm nenni,
Nenni bebebim ben seni yavrum nenni
Nenni gülüsü nenni nenni

Yavrum nenni bebem ben yavrum seni nenni
Eeeee eee ee eh

Nenni gülüsü nenni eee
Nenni yavrum nenni
Nenni gülüm nenni
Nenni bebem ben seni

Yavrum nenni eee eeh
Nenni yavrum nenni
Nenni gülüsün nenni
Nenni de bebeğim ben seni nenni. (K9)

- Söylenir. Dandini dandini dastana danalar girmiş bostana eee eee ko bostancı danayı yemesin lahanayı eeee e ben yavrumu uyuttum uyuşunda büyüsün eeeee nenni yavrum nenninennilerde büyüsün uyusun da büyüsün eeeeyey bebeğim ey. Tekrar. (K11)
- Yok kızım. (K12)
- Söylenir de ben söyleyemedim. (söylenmezlikten dolayı⁵) (K13)
- Nenni yavrum uyusun

Uyusun da büyüsün
Nenni yavrum nenni
Nenni yavrum nenni

Uyusun da büyüsün
Sokaklarda yürüsün
Nenni yavrum nenni
Nenni kızım nenni

Uyusun da büyüsün
Sokaklarda yürüsün
Nenni nenni yavrum
Nenni bi tanem nenni. (K14)

- Söylenir. Ninnii yavrum ninni uyuşunda büyüsün tıpış tıpış yürüsün ninni yavrum ninni. (K17)
- Söyler.Ninni ninni oğlum ninni ninni kızım. (K18)
- Pek ninni söylemezdim. (K22)
- Nenni de yavrum nenni uyuda büyü uyuda büyü nenni de yavrum nenni. (K23)
- Evet Dandini dandini dastana, uyu dölüm uyu. (K24)

Çocuğun ilk tırnağı ne zaman kesilir? Tırnak kesilirken her hangi bir uygulama yapılır mı? İlgili inanışlar nelerdir?(Babasının para cüzdanına el sokmak gibi.)

Çarşamba ilçesinde çocuğun ilk tırnağı genellikle kırkı çıktıktan sonra kesilir. Tırnak kesilirken çocuğun eli babasının cebine sokturulur yoksa çocuğun hırsız olacağına inanılır. Çocuğun hırsız olmaması için uygulanan bir diğer yöntem ise çocuğun tırnağı diş ile kesilir. Bazı bölgelerde çocuğun eli büyük olsun diye kesilen tırnak babasının cebine atılır Yine bereket getirsin diye kesilen tırnak babasının

⁵ Söylemezlik: gelinlik etme,gelinlik tutma olarakta bilinir.Gelinin evdeki büyükleri bir hediye verip konuşmasını istemediği sürece gelinin büyüklerinin yanında konuşmaması, hiç sesinin çıkmaması, çocuklarını dahi sevmemesi,saygıda kusur etmemesi durumudur.

cebine konur. Tırnakların kırılması amacıyla babasının kesesine veya hamur teknesine el sokturulduğu da olmaktadır.

- Kırkı çıkana kadar kesilmez çocuk hırsız olur. Oğlan çocuğunun elini para kesesine sokarlardı kendi kendine kırılınsın diye. Kız çocuğun da ise hamur teknesini karıştırdıyolardı. Kırılıyo diye. (K1)
- 40'ı çıkınca. Babasının cüzdanına elini sokar tırnakları çok büyümesin diye. (K2)
- 7 günlükken. Çocuğun eli büyük olsun diye kesilen tırnak babasının cebine atılır. Bereket getirsin diye cebine konur. (K3)
- 40'ı çıkınca. Baba pantolonuna sağ eli sokturulur hırsız olmasın diye. (K4) (K14)
- 7 günden önce kesilmez gecede hiç kesilmez. Duymadım. (K5)
- Kırkı çıkandan geri. (K6)
- 3- 4 aylık olunca. Baba cebine el sokar yoksa hırsız olur. (K7)
- Çocuk baba dememiş tırnağı kesilmezdi çocuk hırsız oliye derlerdi. Yok yok. (K8)
- 40'ı çıkınca. Yoktur. (K9) (K20) (K21)
- Bir haftalık iken Yok. (K10)
- Yaşına kadar kesilmez kendiliğinden kırılır. Yok. (K11)
- 3 aylık iken. Yoktu yok. (K12)
- Biraz büyüyünce. Yok. (K13)
- 40'ındandan sonra kesilir. (K17)
- 40'ından sonra. Bıçakla kesilmez dişin ile kesersin. Hırsız olmasın diye. (K18)
- 1 ay sonra. Çocuk hırsız olmasın diye babasının cebine eli sokturulur. (K19)
- Babasının cebinden para alınca kesilir. (K22)
- 40 çıkınca babasının cebinden para aldırılıp kesilir. (K23)
- Hatırlamıyorum Babasının cebine çocuğun eli sokulur. Para onun olur gözü tok olur. (K24)
- İlk tırnağı büyüdüğü zaman kesilir Kesülür babanın cebine eli konulur babasının cebinden para alır ne kadar para alabilirse o zaman tırnağı kesilir. Hırsız olmaması için. (K25)

Kız çocuğunun saçı ilk ne zaman kesilir?

Çarşamba ilçesinde kız çocuklarının ilk saçları genellikle kırkından sonra kesilmektedir. Bazı kişiler ise uzamasını isteyip kesmemektedir.

- Kız çocuğunun saçı kesilmezdi. (K1) (K6) (K8) (K11) (K25)
- Kırkından sonra (K2) (K4) (K19)
- Kırk günlükken. (K3)
- Kırklı iken saçı kesilmez kırktan sonra büyüğünce kesilir. (K5)
- İki üç aylık iken. (K7)
- Kırklı iken sık gelsin diye. (K9)
- Bir haftalık iken. (K10) (K13)
- Kırkı çıkınca. (K14)
- Yaşında kesilir. (K18)
- Hatırlamıyorum. (K20)
- Kırkı çıkmadan kesilir saçı uzun olsun diye. (K21)
- Kırkında kesilir. (K22)
- 3-5 ay olunca kesilir. (K23)
- 1 yaşında kesilir sacı sık olsun diye. (K24)

Erkek çocuğunun saçı ilk ne zaman kesilir?

Çarşamba ilçesinde erkek çocuğun ilk saçı genellikle kırkıktan sonra kesilmektedir.

- Büyükse saçı kesilirdi günü yok. (K1)
- Kırkıktan sonra. (K2) (K4) (K5) (K14) (K19) (K21).
- 7 günlükken, bazen kırktan sonra. (K3)
- Bir yaşında. (K6) (K18)
- İki üç aylık iken. (K7)
- Altı yedi aylık iken kesilirdi. (K8)
- Kırklı iken. (K9) (K13).
- Bir haftalık iken. (K10)
- Bir yaşında iken. (K11)
- Kırkında. (K12) (K22)
- Yaşından sonra kesilir. (K17)
- Hatırlamıyorum. (K20)
- 3-5 ay olunca kesilir. (K23)
- Bir yaşına gelince kesilir. Sacı sık olsun diye. (K24)
- Oğlanın saçı kulaklarına doğru gelince kestirtün. (K25)

Çocuğun kesilen ilk saçı ne yapılır?(Çöpe atılır, ağaç dibine gömülür)

Çarşamba ilçesinde çocuğun kesilen ilk saçı hatıra olsun diye saklanmakta veya bir ağaç dibine gömülmektedir.

- İlk saçı saklardık. İlerde göstermek için. (K1)
- Bir şeye sarılıp ağaç dibine gömülür. (K2)
- Gömerler, yakma yok. (K3)
- Ağaç dibine gömülür. Erkek çocuğun saçı değerinde gümüş cinsinden fakire para verilir. (K4)
- Yanmaz. (K5)
- Ağaç dibine gömülür. (K6) (K24)
- Sakladım. Ağaç dibine gömülür. (K7)
- Atmıyoduk saklıyoduk. Büyüdüğü zaman göstermek için. (K8)
- Saklanır, tartılır, sadakası verilir. (K9)
- Saklanır. (K10) (K20) (K12)
- Aluruk ataruk çöpe. (K11)
- Gömülür. (K13) (K19) (K25)
- Saklanır yada gömülür. (K14) (K23) (K22)
- Gömerler toprağa. (K17)
- Küllenir. Meyve dibine gömülür. Peri alır çalınır çarpılır. (K18)
- Meyve dibine küllenir. Çalınır. Kuşlar yuva yapmasın saçlarından diye. (K21)

**Çocuğun ilk dişi çıktığında bunu ilk defa gören çocuğa ne yapar?
Çocuğun ilk dişi çıktığında ne tür uygulamalar yapılır? İlgili inanışlar
nelerdir?(Diş buğdayı, diş hediği gibi)**

Çarşamba ilçesinde çocuğun ilk dişini gören kişi beyaz renkte bir hediye almaktadır. Bununla birlikte bazı yerlerde dişine iyi çıksın diye kaşık ile vurulur . Çocuğun ilk dişi için herhangi bir uygulama genellikle yapılmamaktadır.Bazı bölgelerde kişilerden buğday çorbası yapıldığı ve 7 buğday kırıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Havza ilçesinde ‘‘Diş Bulguru’’ pişirilir (Özdemir 2009: 188). Ondokuz Mayıs ilçesinde ise ‘‘anne ilk dişin çıktığını görünce diş hediği denilen hediyeler dağıtmaktadır. İlk dişi üstten çıkarsa sözünün üstün olacağına inanılmaktadır’’ (Karataş 2017: 9).

- Hediyesini alır .Yapılmaz. **(K1) (K6) (K11)**
- Hediye alınır. Elbise.Yapılmaz. **(K2)**
- Hediye alır. 7 buğday kırardı **(K3)**
- Hediye alır. Yok. **(K4) (K12) (K14) (K20)**
- Hediye alır. Alması gerekir giyecek yada yiyecek. Hayır. Onu bilmim kızım. **(K5)**
- Hediye alır. Hedik yapılır. **(K7)**
- Bisküvi alırdı bir kutu. Yok kızım yok. **(K8)**
- Bahşış hediye alır beyaz bi şey. Yok **(K9)**
- İç çamaşırı alır. Beyaz dişi olsun diye. Yok bizde öyle bir şey **(K10)**
- Hediye almırdı. (Giysi) Şimdi var eskiden yoktu. **(K13)**
- Bir bahşış verirdi. Öyle bir şey görmedim. **(K17)**
- Takım alınır hediye. Yok. **(K18)**
- Bakır tas alır. Bakır gibi olsun diye. Yok. **(K19)**
- Ne yapacak. Yok. **(K21)**
- Bir gömlek alır. Buğday çorbası yaparlar. Çocuğumun dişi çıktı bir çorba yapım dağıtayım derler. **(K22)**
- Bir göynek diker verirdi. Bir şey yapılmaz. **(K23)**
- Gören kişi bahşış verir. Dişine kaşık vurulur. İyi çıksan diye. Öyle bir şey yok **(K24)**
(K25).

Diş çıkarması geciken çocuklara diş çıkarması için ne gibi işlemler yapılır? (Hocaya okutmak gibi)

Çarşamba ilçesinde diş çıkarması geciken çocuğa genellikle pırasa kökü, verilmektedir.

- Hiç bir şey yapılmazdı. **(K1) (K4) (K13)**
- Pırasa verilir ağzına. **(K2) (K8)**
- Pırasa çiğnetirler daha rahat çıksın diye ekmek eline verirlerdi. **(K3)**
- Ağzına sert bir şeyler verilir. **(K5)**
- Pırasa yedirilir. **(K6)**
- Anneyi emmeyen çocuğun dişi tez bitmez. **(K7)**

- Pırasa verilir çocuğa. Anam evi beşiği bıraksın bana pırasa kökü alsın dermiş bebek. (K9)
- Bilmiyom. (K10) (K11) (K20)
- Doktora gider. (K12) (K14)
- Pırasa kökü verilir. (K17) (K18) (K23)
- Vitamin verilir. (K19)
- Bilmiyom. İlaç yaparlardı. Vitaminli yemekler verirlerdi. (K21)
- Şurup verirler.(K22)
- Çıkması beklenir. (K24)
- Yok o çıkar. Zamanı geldi mi çıkıyo o bir yaşına gitse de iki yaşına gitse de çıkıyo o bazen adının sütü soğuk oluyor derler sütü soğuk geldi bitmedi dişleri derler bazı kadının sütü sıcak olur çocuğun altı aylıkken dişleri bitmeye başlar. (K25)

Çocuğun ilk dişi düştüğünde ne gibi işlemler yapılır? Niçin? (Süt dişlerinin çıkıp yerine yenilerinin gelmesi de)

Çarşamba ilçesinde çocuğun ilk dişi evin çatısına atılmaktadır. “Karga eski dişi al yeni dişi ver” denilmektedir. Evin çatısına evci olması için atılmaktadır. İlk diş hayvan hevesli (sevgisi) olması için behniye (hayvanlara yem verilen yer) atılmaktadır. Evin üstüne ya da hayvanların yem yerine dişlerinin sağlam olması niyetiyle atılmaktadır Hayvanların dişi olması niyetiyle de ilk diş ahıra atılmaktadır. Samsun Yöresinde Süt Dişleri İle İlgili Folklorik Yaklaşımlar adlı makalede “Çekilen süt dişlerinin çoğunlukla çöpe atıldığı ve bunu ikinci sırada dama atılmanın izlediği belirlenmiştir. Dama atma nedenleri arasında; dişlerin güzel, çabuk, sağlam çıkması, atılan dişleri kuş veya kargaların alarak yerine altın diş veya yeni diş getirmesi olarak belirlenmiştir” (Muğlalı, Koyutürk, Sarı 2007: 71).

- Evin sırtına atardık. Karga eski dişi al yeni dişi ver derdik. (K1) (K14)
- Kiremitli eve atılır. Behniye(yemlik) atılır. Hayvan hevesli(sevgisi) olsun diye. (K2)
- Dişi dama atarlar karga al eskisini ver yenisini derler. (K3)
- Ahır üstüne atarlar. Hayvanlar dişi olsun diye. (K4) (K5)
- Evin sırtına atar tez çıksın diye. (K6)
- Dama atarlar eski dişimi al yeni dişimi ver derler. (K7)
- Evin üstüne atıyorduk yada hayvanların yem yerine dişleri sağlam olsun diye. (K8)
- Ev üstüne atarlardı. (K9)
- Bir şey yapılmaz. (K10) (K24) (K25)
- Evin üstüne atılır. Yenisini bitsin diye. (K11)
- Tama atılır malcı olsun diye. (K12)
- Malın behnisine (hayvan yemliği) hayvanlara iyi baksın diye. (K13)
- Evin üstüne atılır al eski dişimi ver yeni dişimi denir.
- Çocuğun dişi atılır. Camiye bacaya atılır. Dama atılır. Karga eski dişimi al yeni dişimi ver denir atılır yada ahıra. (K17)
- Evin üstüne atılır evci olsun, mal ahırına atılır dişi mal olsun diye. (K18)
- Atılır. (K20)
- Evin üstüne atılır.Gördüğümüz öyle. (K21)
- Saklanır yada okula götürler okula yakın olsun diye. (K22)
- İnek altına atılırdı. Dişi mal olsun diye(K23).

Çocuğun yürümesi gecikince ne gibi işlemler yapılır?(Ayak kösteğini kesme,)

Çarşamba ilçesinde çocuğun yürümesi için ayak bağı kesilmektedir Ayak bağı; çocuğun ayaklarına kırmızı ip bağlanıp, Cuma günü Cuma namazından ilk çıkan kişiye kestirilmektedir. İp kesildikten sonra anne hiç arkaya bakmadan gelir. Arkasına bakarsa çocuğun yürüyemeyeceğine inanılır. Bunun haricinde yürümesi geciken çocuk “basuk kağıdından” geçirilir. Ayak bağı bir de şu şekilde kesilmektedir. Annesinin ilki (ilk doğan çocuk)olan, işlerinde pratik olan el çabukluğu olan bir kişiye çocuk götürülür. Ayaklarına bağlı olan ipi kişi 1 Fatıha 3 İhlas okuyarak keser ve sonra anne çocuğu alıp gider. Kesen kişi arkalarından su döker.İp çocuk hareket ettikçe kendiliğinden düşer.İp çıkarılmaz. Çocuğun day duracağına inanıldığı için ayak bağının çocuğun dayısına kestirildiği de olmaktadır. Ondokuzmayıs ilçesinde “Çocuk Basık Tekkesine götürülüp banyo yaptırılır. Çarşamba ilçesinde ayak bağı uygulamasına Ondokuzmayıs ilçesinde köstek kesme denmektedir (Karataş 2017: 9).

- Basuk kağıdından geçirirsin. Ayak bağı kesilir. Anasının ilki keser. Akraba olamaz. Kırmızı iplik bağlanır Kulhu ile bıçak ile keserler. Kesen kaçır anne su atar. **(K1)**
- Ayak bağı kesilir. Cuma günü ilk Cuma dan çıkan kişiye kestirilir. Anne alıp kaçır. Çocuğun dayısına kestirilir day dursun diye. (kalkıp ayakta durması) **(K2)**
- Ayak bağı kesilir. Anne çocuğu kucağına alır, kapının dışında durur(dış kapı), kesen kişide evde olur. Ayağa kırmızı ip bağlanır, kesen kişi dua okuyarak keser(3 ihlas nas felakelham). Kişi bir tas su alır, hızlı gene yürürken kesen kişi suyu döker. Giden arkaya bakmadan gider. (su tez yürüsün diye) **(K3)**
- En son defın edilen mezara bastırılır. **(K4)**
- Ayak bağı kesilir. Cumadan camiden ilk çıkana kestirilir. Ayaklarına kırmızı ip bağlanır. Bebek bakmadan gider bakarsa yürümez derler. **(K5) (K13)**
- Ayak bağı keserler. **(K6)**
- Ayak bağı keserler. Anasının ilk çocuğu keser. Kırmızı ip bağlanır. Kesince kesen kaçır. Peşine su dökerler. **(K7)**
- Ayak bağı kesilir basuk kağıdından geçirilir. Ayak bağını anasının ilki keserdi Cuma sabahı iki ayağını kırmızı ipe bağlar kesince kaçır kesen su döküyor. **(K8) (K23)**
- Ayak bağı kesilir. Mezar üstüne bastırılır. **(K9)**
- Ayak bağı kesilir. Cuma günü Cumadan ilk çıkan kişi keser mecazen keser gibi yapar. **(K10)**
- Ayak bağı kesilir. Anasının ilkine kestirilir. Renkli ip bağlatılır. 3 Kulhu ile kesersin. **(K11)**
- Doktora gider. Vitaminsizlikten yürüyemez. **(K12)**
- Ayak bası kesilir. Cumadan ilk çıkan. Annesinin ilki keser anne ile çocuk kaçır kesen peşlerinden su döker. **(K14)**
- Ayak bağı kesilir. Anasının ilki keser. Cuma günü cumadan ilk çıkan kimse keser Kırmızı ip. **(K17)**
- Ayak bağı kesilir. Akraba olmayan birine kestirilir Eli çabuk biri keser**(K18)**

- Basık derler. Basuk kâğıdından geçirirler. Ayak bağı keserler. Anasının ilki keser. **(K19)**
- Ayak bağı kesilir. **(K20)**
- İğne yaparlar, tekkeye götürürler. **(K21)**
- Mum döktürülür. Ayak bağı kesilir. Cuma günü. **(K22)**
- Ayın ilk cuması ayağına ip bağlanır Cumadan ilk çıkana kestirilir Arkasına bakmadan eve gelir. **(K24)**
- Örkü kestirilir. Ayın ilk cuması cumaya gidersen ayağına iplik bağlarsın beklersin ilk kapıdan çıkana kestürsün arkana bakmadan gelüsün. Hiç rengi önemli değildir. **(K25)**

Çocuk yürürken sık sık düşüyorsa ne gibi işlemler yapılır?

Çarşamba ilçesinde kundak üstünden bir şey geçerse çocuğun yürüyemeyeceğine inanılır. Yürümeye başlayan çocuk sık sık düşerse yeniden ayak bağı kesilir. Çocuk yere basamıyorsa ete bastırılır ve etin üstünde yıkanılır. Yıkanılan et toprağa gömülür. Basuk kağıdından geçirilir. Diken arasından geçirilir. Kurşun döktürülür. Nazar değdiğine inanılır ve bunun için çocuk okutulur ve yazdırılır. Poğaçaya yapıp mahallede koşan çocuklardan ilk gelen çocuk dizinde kırar ve bu yürüyemeyen çocuğa yedirilir.

- Yapılan bir şey yok. **(K1) (K17) (K20)**
- Tekrar ayak bağı kesilir. **(K2) (K14) (K18)**
- Tatlı ekmek pişirilir, şeker un sıvı yağdan pişirilir mahalledeki çocuklar koşarken yedirilir. **(K3)**
- Ayak bağı kesilir. Annesinin ilki keser. Pratik biri keser. 3 Kulhu 1Elham okur keser kaçar çocuğun annesi peşinden su döker. **(K4)**
- Diken arasından geçirirler. Kurşun döktürürler. **(K5)**
- Nazar derler okuttururlar, yazdırırlar. **(K6) (K22)**
- Bilmiyorum. **(K7) (K11) (K13)**
- O zaman basuk kâğıdından geçiriyon. **(K8) (K21)**
- Ayak bağı kesilir. Anasının ilki çocuğun iki ayağına ip bağlar sonra keser. Anası çocuğu alıp kaçar ipi kesende peşine su atar. **(K9)**
- Poğaçaya yapıp koşturulur. (Mahallede yapılar koşan çocuklar ilkin gelen dizinde kırar ve çocuğa yedirilir. **(K10)**
- Rahatsızdır. **(K12)**
- Yeni yürümeye başlayan sık sık düşer. Ayak bağı kesilir. Kundak üstünden bir şey geçerse çocuk yürümez. **(K19)**
- Ayak bağı kesilir. Ete bastırılır basamıyorsa. Etin üstünde yıkanır basık olmasın yürüsün diye. Ete toprağa gömülürdü. **(K23)**
- Ayın ilk cuması ayağına ip bağlanır .Cumadan ilk çıkana kestirilir. Arkasına bakmadan eve gelir. **(K24)**
- Okutulur. **(K25)**

Konuşması geciken (konuşamayan) çocuk konuşsun diye ne gibi işlemler yapılır? (Kuşun su içtiği kaptan su içirilmesi, dilin altındaki bağın kesilmesi)

Çarşamba ilçesinde konuşmayan çocuğun ağzına kuş sokulur; hamurlu ellerin yıkanıldığı su içirilir; ahıra götürüp çocuğun başına yular bağlayarak “mal isen sap ye, insansan isen konuş” denir ve kığına vurulur. Bu uygulamalardan sonra çocuğun konuşacağına inanılır.

- Ahıra götürürlermiş mal yılanına(hayvana bağlanan ip) bağlarmışlar adam isen konuş mal isen yi bunu derler kığına vururlarmış (K1)
- Ağzına kuş sokulur. Hamurlu ellerini yıkadığı suyu içirirler. (K2)
- Ağzına yavru kuş koyarlar. (K3) (K14)
- Kuş yakalayıp kuşun gagası ağzına sokulur. (K4)
- Hamur yoğurunca ellerini yıkadığı su içirilir. Devamlı. (K5) (K23)
- Bilmiyom. (K6) (K7) (K17) (K20)
- Ne yapamaz ahıra götürüp hayvanların ipine bağlayıp götünü çubukluyoduk. Kuşta konuluyo. Çok çeneci(konuşan)oluyo. (K8)
- Ağzına kuş sokarlardı. Çocuk çabuk konuşsun diye. (K9)
- Ağzunda kuş öttürülür. (K10)
- Hayvan yılanını alırsın başına bağlarsın götüne çubukla vurursun. (K11)
- Çocuğun ağzına kuş sokulur. (K12) (K19) (K24)
- Hiç bir şeyde yapmadık. (K13)
- Ahıra götürülür mal isen bağır çocuk isen konuş derlerdi bir hafta içinde konuşurlardı. (K18)
- Ahıra götürürler mal isen sap ye insansan konuş denir götüne vurulur. (K21)
- Kuş öptürülür, ağzına kuş sokulurdu tez konuşsun diye. (K22)
- Ağzına kuş sokiyen konuşsun diye baktın olmadı doktora götürürsün. (K25)

0-3 yaş arasındaki çocuklara ne gibi yemekler yedirilir?(Özel beslenme var mı, kız ve erkek ayrımı yapılır mı?)

Çarşamba ilçesinde annesinin sütü çocuğa yetiyorsa 6. ayına kadar sadece anne sütü verilir. Daha sonra yanına ek gıdalar takviye edilir. Kaşık yemekleri verilmeye başlanır. Her yemeği yemeye başlar.

- Yoğurt süt yağ ne bulursa (K1).
- Her yemekte yedirilir. Nişasta hellesi yapılır. (K2)
- Muhallebi yaparlar. (K3)
- Yoğurt yumurta bal reçel ince çorba. Yapılmaz. (K4)
- Nişasta buğday nişastası, süt. Bence olmaz. (K5)
- Her şeyi yer yoğurt süt yumurta. (K6)
- Yoktur. Her şeyi yer vitamin almak için. (K7)
- Hiç mama verilmiyodu şöyle bir şey emdiren iki yaşına kadar emdiriyordu pas pancar yemeğine ama yedirmeyende un kavurur doldururdu şişeye lak lak verirdi. (K8)
- Ne varsa onu yedirirlerdi. (K9)
- Yok. 8 ay anne sütü sonra normal yemek. (K10)

- 3 yaşına kadar emdirilir yemek yedirilir. (K11)
- Vitamin verecek yiyecekler. (K12)
- Çorba, yoğurt, süt. (K13)
- Yoğurt süt reçel yağ ne bulursa. (K14)
- Her şey yedirilir. Bir yaşına kadar anne sütü mama sonra her şey. (K17)
- Çorba suyu, yumurta, bal, yağ, süt her şey(K18)
- Çorba, yoğurt. (K19)
- Mama yer çorba yer büyüdükçe kaşık yemekleri verilir. (K20)
- Süt, yoğurt, yemekler verilir. Çorba. (K21)
- Mama verilir. Kaşık yemeği de verilir. (K22)
- Çorba içirilir. 3 yaşından sonra her istediğini yer. (K23)
- Her yemeği yiyebilir. Mama süt. (K24)
- Yapılmaz mama yidürülür, annesini emer, yaşı doldukça çorba yidürülür yemek yidürülür. (K25)

0-3 yaş arasındaki çocukların oyuncakları nelerdir? Kız, erkek farklı mıdır?

Çarşamba ilçesinde çocukların bu yaşlar etrafı keşfetme zamanlarıdır. Elleri ne geçerse onlar ile oynarlar. Tencere tava, toprak, taşlar ile hayvan yavruları ile bebek varsa bebek araba varsa araba ile oynarlar.

- Sağanla kaşukla. Yok. (K1)
- Eskiden oyuncak mı vardı. (K2) (K8)
- Kız bebek oğlan motor. (K3) (K18)
- Farklıdır. Kız bebek oğlan araba. (K4) (K7) (K9) (K10)
- İnek yavruları ile, koyun kuzuları ile olurdu. Erkekler tahtadan silah yapardı. (K5)
- Çamur, toprak taş. (K6)
- Çamur, toprak, dayak, taş oyuncak mı vardı. Değişmez. (K11)
- Bebekle oynar. (K12)
- Kız yamalıkla erkekler tahtalarla oynardı. (K13)
- Tencere, kaşık, tava fark etmez. (K14)
- İleğen tabak, tas, kutu ile oynarlardı. (K17)
- Bez bebek verirler. (K19)
- Aynı olur eline ne verirsene onla oynar(K20).
- Dışarda ne bulursa oynardı. (K21)
- Eline ne verirsene onla oynar. Tabak, çanak, kaşık. (K22)
- Sopa dayak kum oyuncak yoktu. (K23)
- Eskiden oyuncak yoktu çamur ile çelik dayak ile enek ile top ile oynanırdı. (K24).
- Oyuncakları oynarlar. Yok olmaz. (K25)

Geçmişte 4-7 yaş arasındaki çocukların oyuncakları nelerdi ? Kız, erkek farklı mıdır?

Çarşamba ilçesinde kızlar bu yaşlarda yamalık ya da bebekleriyle oynarlar erkekler de araba yaparak onlarla oynarlardı. Taş çamur, tahta ile kendilerine oyuncak yaparlardı.

- Erkekler araba yapıp oynarlardı kızlar yamalıklarla oynarlardı. (K1)
- Elmayla kabakla oynar motor yaparlardı. (K2)
- Kız bebek oğlan motor. (K3)
- Farklıdır. Kız bebek oğlan araba. (K4) (K10) (K17) (K18)
- Oynamaya pek fırsat olmazdı. (K5)
- Çamur toprak kum. Eder. (K6)
- Oğlanlar araba yaparlar kendilerine kızlar süpürge ile oynar. (K7)
- Yok. Kızım oyuncak eskiden tas tabak tencere avuralar da yağluyorlardı. (K8)
- Bez bebeklerle arabayla oynarlardı. (K9)
- Çamur toprak taş. Bebek yaparlardı. (K11)
- Var. Kız bebek oğlan çivi. (K12)
- Kız yamalıkla erkekler tahtalarla oynardı. (K13)
- Çamur, taş, yamalık fark etmez. (K14)
- Çamur toprak kum topla oynar. (K19)
- Taş, çomak, değnek çamaşır. (K20)
- Dışarda ne bulursa oynardı. Ne bulursa bebeklerle çamurla. (K21)
- Oğlanlar dışarda taşla kızlar bebekler yapar onlarla oynar. (K22)
- Ne bulursa onla oynarlardı. (K23)
- Eskiden oyuncak yoktu çamur ile çelik dayak ile enek ile top ile oynanırdı. (K24)
- Fark etmez, Her oyuncak ile oynar. (K25)

Geçmişte 8-11 yaş arasındaki çocukların oyuncakları nelerdir? Kız, erkek farklı mıdır?

Çarşamba ilçesinde eskiden bu yaşlarda kızlar ev işi yapar erkekler ise hayvan yaymaya giderdi. Çelik çomak, ip atlama, misket, sinmece, yesir, dombili, körebe oynanırdı. Erkekler araba ile kızlar bebekleri yada yamalıkları ile oynardı.

- Anası elinde varsa iğne ip. Oğlanlar balta keser bıçakla. (K1)
- Çelik çomak, misket, sinmece, yesir, dombili, körebe oynanırdı. (K2)
- Kız bebek yamalık oğlan tabanca. (K3)
- Değişir oğlan tahtadan araba yapılır. (K4)
- Hiç bir oyuncak olmaz. Çalışma hayatı başlamış olur. (K5)
- Çamur toprak kum. Eder. (K6)
- Artık büyür anası babası peşinde gider. (K7)
- Oyuncak ne arıya çocuğum. (K8)
- İp atlar çelik çomak oynardı. (K9)
- Kız bebek oğlan araba. (K10)
- Kendileri bulurlar(K12)
- Bezden bebek yapar iğne iple oynar. Erkekler bir şeyleri araba yapıp oynarlardı. (K13)
- Oğlan top, tabanca, kabak arabası, kızlar iğne, ip, bebek. (K14)
- Bisiklet ile. (K18)
- Çamur toprak kum topla oynar. (K19)
- Ne olursa taş dayak, kızlarda çamaşır ile yamalıklarla oynar (K20)
- Çocuklar kendi bulurdu. (K21)
- Kızlar ev işi yapar erkekler mal yazardı. (K23)
- Eskiden oyuncak yoktu çamur ile çelik dayak ile enek ile top ile oynanırdı. (K24)
- Yok etmez. (K25)

Oyuncaklar nasıl temin edilir?(Satın alma, büyüklerin yapması, çocukların yapması)

Çarşamba ilçesinde önceden çocuklar kendi oyuncaklarını kendileri temin eder bulup oynarlardı. Bazen de büyükleri onlara araba veya bebek yapardı. Günümüzde ise çoğu oyuncak satın alınarak temin edilmektedir.

- Büyükler yapardı. (K1) (K4) (K11) (K17) (K20) (K22) (K23)
- Kendileri yapardı. (K2) (K9) (K12) (K13)
- Özellikle büyükler yapardı. Anne bezden bebek yapar, baba tahtadan araba yapardı. (K3)
- Dedeler yapardı. (K5)
- Anne babası yapar. (K6) (K14)
- Satın alırdık ya. (K7) (K10)
- Büyükler yapardı. Oynasınlar diye dayağın başına bezi geçirir içini doldurur kafa yapardım altına da kol yapardım bunu böyle sarardım elbise yapardım ona kızım eline verirdim onu beşik yapıp oynardı. (K8)
- Büyükler alır. (K18)
- Kendileri yapmaya çalışır büyüklerde yapardı. (K19) (K24)
- Sallacak yaparlardı oynarlardı. Oyuncak yapardı. (K21)
- Satın alınırdı. Büyükler yapamazdı. (K25)

Oyuncak yapan varsa; hangi oyuncaklar nasıl yapılırdı?

Çarşamba ilçesinde anneler kızlarına kesmükten ya da bez parçalarından bebek yapardı. Babalar kabaktan yada tahtadan araba yaparlardı.

- Yoktu. (K1) (K7) (K8) (K10) (K12)
- Çocukların babaları yaparlardı. (K2)
- Anne bez, baba tahtadan yapardı. (K3)
- Tahtadan araba yaparlardı. (K4)
- Tahtadan araba kabak arabası olabilir. (K5)
- Ağaç arabası yapan vardı. K6)
- Büyükler yapardı. (K9)
- Genelde analar yapardı. (K11)
- Kabaktan gabak arabası yaparlar. (K13)
- Anne babası yapar. (K14)
- Araba yaparlardı süpürge teleği ve kabaktan , tahtadan da, yamalıktan da bebek yaparlardı. (K17)
- Bebek yaparlar arabada yaparlardı ayakkabı lastiğinden tekerler ağaçtan kendisini yaparlardı, kabaktan motor yaparlardı. (K18)
- Kesmükten bebek yaparlardı. Havludan bebek yaparlardı. (K19)
- Bebek yaparlardı. (K20)
- Yamalıktan bebek, tahtadan da araba yaparlardı. (K22)
- Büyükler yapardı. Kabaktan araba yaparlardı. Tahtadan araba yaparlardı. (K23)
- Yoktu. Çelik çomak verilirdi. (K24)
- Hazır alırdı oyuncak elleriyle yapmazlardı. (K25)

Kız çocukları hangi yaşlarda hangi oyunları oynarlar?

Çarşamba ilçesinde kız çocukları öncelikle çevresinde ne buluyor ise onunla oynardı. Taş, çamur, tahta, top kesmük ve mısır püskülüyle oynarlardı. Ayrıca sek sek, evcilik, saklambaç ip atlama oyunlarını da oynarlardı.

- Genellikle toprak çamurla 3-5 yaşında Yamalıkla oynarlar. (K1)
- Kesmükten minderden bebek yaparlardı, Mısır püskülüyle oynarlardı. (K2)
- Kız evcilik. (K3)
- Evcilik, beş taş. (K4)
- Evcilik oynar. 8, 9, 10, 11 yaşlarında. (K5)
- Beş altı yaşında beşik ile oynar süpürgelikten bebek yapar. (K6)
- On on bir yaşlarında çizgi daşı oynarlar. Sinmece oynarlar. (K7)
- Tek bacak oynuyolardı, yummaca oynuyolardı, bebek yapıyorlardı çamurdan. (K8)
- Bezle bebek yaparlardı oynarlardı. (K9)
- Kız çocuk 8 – 10 yaşlarında evcilik oynar. Annecilik oynar. Anneyi taklit eder. (K10)
- Evcilik topraktan ottan yemek yapar oynarlardı. (K11)
- Bebek yapar ne bulursa. (K12)
- Yedi sekiz yaşında mısır püskülü ile yamalıktan bebek yaparlar. (K13)
- Seksek yesir evcilik oynar. (K14)
- Bebekçilik oynarlardı. (K17)
- Boncuklarla oynar. İp atlar top oynar. (K18)
- Yamalıktan havludan bebek yapıp oynarlardı. (K19)
- Evcilik oynarlar. (K20)
- Bebeklerle oynar egecek ile oynardı. (K21).
- Çoğunlukla bebek yapar evcilik oynarlardı. (K22)
- Yazıda çamurla tuğlalar ile oynar. Mısır püskülü ile yamalıktan elbise yapmaya çalışırdı. (K23)
- Saklambaç, ip atlama, körebe, tek bacak (K24)
- Kız çocukları bebeklerle oynar, küçük beşiklerle oynar. (K25)

Erkek çocukları hangi yaşlarda hangi oyunları oynarlar?

Çarşamba ilçesinde erkek çocuklar dışarda bulduğu taş, çamur, dal parçası, tahta parçaları ile oynarlardı. Ayrıca top, misket, yesir vb. oyunlar oynarlardı.

- Araba ile keser bıçakla oynar 4-5 yaşında. (K1)
- Kabağı delip arasından hortum geçirip araba yaparlardı. Çamurdan tencere tabak yaparlardı. (K2)
- Oğlan askercilik ağalık komando. (K3)
- Araba oynar. Misket oynar. (K4)
- 8 ile 10 yaşından sonra askercilik oynar o zaman eşek çoktu eşekle yarış yaparlardı. (K5)
- Ağaç arabası ile keserle çivi ile oynar. (K6)
- Araba, top. (K7)
- Onlar yesir oynarlardı top oynarlardı çelik dayak oynarlardı. Eskiden o vardı. (K8)
- Çamurda, arabalarla oynarlardı. (K9)
- Babalarını taklit ederler. (K10)
- Enek oynar kopça oynardık. (K11)
- Elinde çivi ile bıçak ile oynar. (K12)

- Enek oynarlardı Çelik çomak oynarlardı. (K13)
- Top, misket dallarla savaş oyunu oynarlardı. (K14)
- Çelik çomak oynarlardı. (K17)
- Kumla toprakla oynarlar. (K18)
- 5 taş , çelik çomak oynarlardı. (K19)
- Dışarda dayak, taşla, tahta ile. (K20)
- Keser balta ile top ile. (K21)
- Çelik çomak, yesir oynarlardı. (K22)
- Çelik çomak oynardı. (K23)
- Saklambaç, körebe,aynı. (K24)
- Erkek çocuklar arabalarıyla oynarlar kamyon motor taksi onlar onlarla oynar. (K25)

Kız ve erkek çocukları beraber hangi yaşlarda hangi oyunları oynarlar?

Çarşamba ilçesinde birlikte evcilik, ip atlama top, seksek, 3 taş, 5 taş, 9 taş, misket, yesir oynarlardı.

- 5-6 yaşında evcilik felan yerde oynarlar. (K1)
- Evcilik, bez toptan yakan top, tek bacak, ip atlama. (K2)
- Anne baba oyunu, evcilik. (K3)
- 8 ile 12 yaşlarında oynar ip, top, evcilik. (K4)
- Evcilik. (K5) (K11)
- 3 -4-5 yaşlarında oynarlar taş oyunu 3 taş 5 taş, evcilik oynarlar. (K6)
- Küçük yaşta oynarlar. (K7)
- 10 yaşına kadar beraber oynarlardı. (K8)
- Çamurda, arabalarla oynarlardı (K9)
- 8- 10 yaşlarında koşma yakalama, yakan top öyle oyunlar oynarlar. (K10)
- Evcilik oynarlar ip atlarlar. (K12)
- Yedi sekiz yaşlarında evcilik, yesir, çelik çomak. (K13)
- Evcilik oynarlar top oynarlar. (K14)
- Evcilik oynarlardı , enek oynarlardı, yesir oynarlardı. (K17)
- Top oynarlar. (K18)
- Çelik oynarlardı. (K21)
- Kızlarla oğlanlar pek oynamazdı. (K22)
- Evet hep beraber olurdu(K24)
- Aynı oyunları oynarlar. (K25)

Kız ve erkek çocukları en çok hangi yaşa kadar birlikte oynarlar, tespit edilen yaştan sonra neden berber oynamazlar?

Çarşamba ilçesinde genellikle 10-12 yaşlarından sonra kız ile erkekler birlikte oynatılmazdı. Ergenlik çağına gelince aileler bu yaştan sonra birlikte oynamalarına izin vermezlerdi.

- Ergenlikten önce oynarlar sonra utanırlar oynamaya. (K1)
- 8 yaşına kadardır. (K2)
- 10 yaşına kadar oynarlardı. Blue çağından sonra aileler izin vermezdi. (Koynuna memelerin bitti altına haber gitti ne oynuyorsun orda derlerdi.) (Oğlana horozun öttü akşam hangi öküzü devirdin ne oynuyorsun orda derlerdi. (K3)

- 8 ile 12 yaşlarında beraber oynar sonra oynamaz artık ergen olduğundan **(K4)**.
- 11 - 12 yaşından sonra oynanılmazdı belki ayıp sanıldığı için belki eskiden öyle görüldüğü için. **(K5)**
- Yetişince oynatılmazlardı. Yaş 10 – 12 yaşlarında evlilik çağına geldin ne oynuyon orda derlerdi. **(K6)**
- Ergenliğe gelmiş oluyorlar ondan. **(K7)**
- 10 yaşına kadar. Laf söz olur diye**(K8)**
- 10 yaşından sonra oynamaz oynatılmazdı. **(K9) (K20) (K22)**
- 9 yaşına kadar beraber oynarlar sonra oynamazlar oyun zaten. Blue çağına girdikleri için. **(K10)**
- Ailesi kıskanır Ergenliğe girince oynatmazlardı hoş olmazdı. **(K11)**
- Büyüdün olmaz artık. **(K12)**
- Ergenliğe girmeye yaklaştığı için**(K13)**.
- 10-12 yaşına kadar sonra yasak ne işin var sus geç eve. **(K14)**
- 10 yaşından sonra kızlar oğlan çocuklarına katılmazdı. Akli erince oynatmazlardı. **(K17)**
- 11-12 yaşından sonra dinen yasaktır. **(K18)**
- 12 yaşına kadar oynardı sonra verilmezdi. Ergenlik çağına geldiği için. **(K19)**
- 10-14 yaşından sonra ayıpmış. **(K21)**
- 8 ile 11 yaş arasında ayrılır artık kızlar ev işi yapar erkeklerde mal yayarlar. **(K23)**
- Erkekler ile 10-11 yaşına kadar sonra ayrılırlardı. **(K24)**

Kız çocukları hangi yaştan itibaren hangi işleri yaparlar?

Çarşamba ilçesin kız çocukları 8 yaşından itibaren ev işlerinde annesine yardım etmeye başlar. Evi süpürmek, evi toplamak, bulaşıkları yıkamak gibi.

- 6-7 yaşından sonra bulaşık ev süpürme ile başlar. **(K1)**
- 7yaşından itibaren anneleri ne iş yaparsa onlarda o işi yapardı. **(K2)**
- 10 yaşında başlar bulaşık süpürge toz almak. Peşine yaptığın banaysa öğrendiğin sana derlerdi. **(K3)**
- 8 ile 9 yaşlarından itibaren anasına yardımcı olur. **(K4)**
- 8-9 yaşından sonra ev işleri başlar. **(K5)**
- 8-9 yaşlarında bulaşık ev süpürme silme. **(K6)**
- On bir, on iki yaşlarında ev ocak süpür sil bulaşık, el işi yaparlar. **(K7)**
- 9 yaşından sonra başarlardı iş yapmaya. **(K8)**
- 7 yaşında ev süpürge bulaşık yıkama. **(K9)**
- 10 yaşından sonra anneye ev işlerinde yardım eder. **(K10)**
- Malı yayardı, ev süpürür siler. **(K11)**
- Anneleri ne buyurursa üç yaşından beri. **(K12)**
- Kızlar yedi yaşında mutfığa girer yemek yapar bütün ev işlerini yaparlardı. **(K13)**
- 7 yaşından itibaren başlardı annesi ne derse yapmaya. **(K14)**
- Kap götür getir , ekmek getir diye yavaş yavaş başlanır öğretilirdi. **(K17)**
- 8 yaşında başlar kısa kısa toz alır ev süpürür sonra yemek yapmaya başlar. **(K18)**
- 7 yaşından sonra başlar ev toplar süpürür siler. **(K19)**
- 10 yaşından itibaren ev işi yapmaya başlar yavaş yavaş bulaşık yıkar, toz alır. **(K20)**
- 14 yaşında başlar yemek iş güç temizlik ev işi. **(K21)**
- 10 yaşından sonra iş öğretilmeye başarlardı. **(K22)**
- 8 yaşından itibaren bulaşık , temizlik yemek yaparlar. **(K23)**
- 10 yaşında işe başarlardı bulaşık yıkamak, ev süpürmek, yemek yapmak, yemek pişirmek. **(K24)**
- Yedi yaşından sonra önce neye gücü yeterse o.**(K25)**

Erkek çocukları hangi yaştan itibaren hangi işleri yaparlar?

Çarşamba ilçesinde erkek çocukları 10 yaşından itibaren; babası ne işle meşgul ise ona yardım ederdi. Hayvanları yaymak, eve odun getirmek gibi.

- Babasının peşine gider. (K1)
- 8-10 yaşlarında babalarına yardım ederlerdi. Kesilen odunları taşırlardı, hayvan yayar, öküz önüne gider mısır atardı. (K2)
- 10 yaşında başlarlardı babanın yanında ahırda tarlada çalışırlardı. (K3)
- 8 yaşından itibaren babasına yardımcı olur. (K4)
- 8-9 yaşlarında onlarda hayvancılık ve tarla işleri. (K5)
- 8-9 yaşlarında odun getirme, değirmene gider, su getirirdi. (K6)
- On on bir yaşlarında baba ne iş yapıyorsa ona yardım ederler. Çiftçilik hayvancılık. (K7)
- 15 yaşından sonra başlarlardı çift süreye köyde her işinde yapardı. (K8)
- 10 yaşında mala giderler babalarına yardım ederlerdi. (K9)
- Evde çöp atar. (K10)
- Koyun yayar, babasının peşinden giderdi. (K11)
- Babalarına yardım ederler. On yaşından itibaren. (K12)
- Mal güder tarlaya giderlerdi. (K13)
- 10 yaşında başlardı odun kesmeye çift sürmeye(K14) .
- 10 yaşından itibaren mal yayar, odun getirir. (K17)
- Babası ile erkek işleri yapar 10 yaşından itibaren. (K18)
- 10 yaşından itibaren odun keserler odun getirirler sap ot getirirler, hayvan götürürler. (K19)
- 10 yaşından itibaren mal güder, dışarı işlerini yapar. (K20)
- 14 yaşında başlar tarla tapan işi. (K21)
- Babası ile dağa gider. Fıraktı yapar. Mal güder. Tütün dizer. (K22)
- 7 yaşından itibaren mal yaymaya gider. Dışarı da ne iş varsa yapar. (K23)
- 10 yaşında inek koyun güderdi tavuklara bakardı. Odun getirirdi. (K24)
- Erkek çocuklarda aynı kızlar gibi mal olatmaya yollarsın babasının peşine yollarsın tarlaye, su gönderüsün öyle (K25)

Kız çocukları ile ilgili yasaklar nelerdir? (Doğum odasına alınmamak anne baba ile aynı odada yatmamak.)

Çarşamba ilçesinde kız çocukları için sigara içmek, erkeklerin bulunduğu ortama girmek, tek başına dışarıya çıkmak, doğum odasına girmek yasaktır. Oğlan çocukları ile aynı odada yatırılmaz. Aynı zamanda anne ve babası ile de aynı odada yatırılmazdı.

- Oğlan çocuğu yanına komazlar. Annesinin dizinin dibinden ayrılamaz. (K1)
- Erkeklerle oynamak annesiz dışarı çıkmak doğum odasına girmek yasaktır. (K2)
- Anne babanın odasına giremez doğum odasına giremez genç kız evden dışarı çıkamaz. (K3)
- Doğum odasına alınmaz yabancılar ile konuşamaz. (K4)
- Sigara içmek, erkeklerin bulunduğu yere gitmek. (K6)
- Yabancıya göndermezler. Anasız babasız kardeşsiz, gece dışarı çıkamazlar. (K7)

- Başını açma etek giy beline peştamal bağla kısa giyme. Gece dışarı çıkarılmaz erkeklerin yanına konulmazdı. (K8)
- Dereye tepeye gidemez uzağa gider. (K9)
- Belli saatlerde dışarı çıkmama evden uzaklaşmama. (K10)
- Her Şey yasaktı. (K11)
- Oğlanların yanında olmaz.Kadınların ayıp konuştuğu yere girilmez. K12)
- Doğum odasına alınmaz, dışarı çıkarmazlar, kızlara yasak çok anasız bir yere gidemezlerdi. (K13)
- (K14) Erkeklerin yanına gitmesi, tek komşuya gitmesi, erkeklerle oynaması yasak.
- Dışarı gönderilmez, annesi ile aynı odada yatmaz, erkeklerle oynamasına izin verilmez. (K17)
- Alınmaz. (K18)
- Doğum odasına alınmaz. (K19) (K21)
- Erkeklerle aynı odada yatmaz. Anne babası ile aynı odada yatmaz. (K20)
- Ana babası ile aynı odada yatmaz. Dışarıya yollanmazdı(K23).
- Büyükler ile aynı odada kalmazlar, (K24)
- Bir yere gndermeyeceen kız çocuğunu hiçbir yere inanmayacan. (K25)

Erkek çocukları ile ilgili yasaklar nelerdir?

arşamba ilçesinde erkek çocukları için kahvehaneye gitmek, içki içmek, kumar oynamak, kötü kişiler ile arkadaşlık kurmak, ateşle oynamak yasaktır. Kız çocukları ile aynı odada yatırılmaz. Aynı zamanda anne ve babası ile de aynı odada yatırılmaz. Doğum odasına alınmaz.

- Ateşle oynama, sigara içme. (K1)
- Kaveye gitmek, içki içmek, Őunlarla takılmak, ateşle oynamak yasaktır. Anne baba odasına giremez. (K2)
- Kızlar içinde bulunması. (K3)
- Daha bir adım ndedir. (K4)
- Kızların gittiği yerde bulunmak, sigara içmek, alkol almak. (K5)
- İçki içmek yasak sigara içmek yasak. (K6)
- Böyle bi kötü arkadaşların yanına konulmazdı. (K7)
- Kötü arkadaşlık kurmaması uslu olması. (K9)
- Benim için aynı. (K10)
- Erkekler daha serbesti. (K11)
- Sigara içemez, içki içmesi yasak(K12).
- Kaveye gitmeyecek, kötülerle arkadaş olmayacak, sigara alkol içmeyecek. (K13)
- Ktlerle arkadaş olmayacak içki içmeyecek. (K14)
- Erkeklerle kızlar aynı oda da yatırılmaz. (K17)
- Alınmaz. (K18)
- Kız çocuklarının yanına gönderilmez. (K19)
- Kızlarla aynı odada yatmaz. Anne babası ile aynı odada yatmaz. (K20)
- Cenazeye götürülmez. Doğum odasına alınmaz. (K21)
- Yasak pek olmazdı. (K23)
- Büyükler ile aynı odada olmazlar. Doğum odasına alınmazlar. (K24)
- Erkek çocuklarıyla pek yoğudu ama Şimdi var Şimdi çocukları korumak var gütmek var ereği kızı yok Şimdi da. (K25)

Çocuğun terbiyesi nasıl verilir?

Çarşamba ilçesinde çocuğa öncelikle bilmesi gerekenler yavaş yavaş yaşına uygun olacak şekilde anlatılır. Nasıl davranması gerektiği, görgü kuralları ve dini kurallar yaşına uygun olarak anlatılır. Çocuk öncelikle anne babası tarafından terbiye verilir ve daha sonra okulda bu eğitime devam edilir. Hatalarında öncelikle sözle ikaz edilir .Hatasında ısrar edenler olursa dövülür.

- Kötü söz söyletmezsin. Büyüğe saygı göstertirsin çalma etme başkasının malı ellenmez dersin. (K1)
- Döverek. (K2)
- Hata edince eline kışına vurulurdu. (K3)
- Hata edince vurulur. (K4)
- Genellikle dövülürdü söz hakkı verilmezdi. (K5)
- Anlatırsın konuşursun en sonunda anlamazsa çek beri dayağın altına(K6)
- Aile düzenli olursa çocuk düzenli olur. (K7)
- Akşam dizinin dibine alırsın güzel gene anlatır sın. (K8)
- Yapma etme günah olur. (K9)
- Önce saygılı olacak yüksek sesle konuşmayacak efendi olacak anne baba ortak hareket etmeli. (K10)
- Laf sopa ile çocuk ikna olmaz yaşı gelince olgunlaşır. (K11)
- Büyükler sofraya oturmadan oturma lafa karışma konuşma sus. (K12)
- Çok büyük suçu varsa dövülür az ise ikaz edilir. (K13)
- Anne tarafından eğitilir güzel yetiştirilir. (K14)
- Az bişe olsa sözle ikaz edersin kötü ise götüne vurursun. (K17)
- 7 yaşında başlarsın öğüt vermeye daha aşağısı zaten çocuktur. (K18)
- Eğitim ile. (K19)
- İkaz edilir.Güzelce anlatılır. (K20)
- Dövmeyecen öyle yapma ayıptır iyilikle anlatacan.(K21)
- İyilikçe verilir nasihat ede. (K22)
- Gönderen okula gönderir orda alır, gönderemeyen camiye gönderir orda alır , onu da yapamayan evde tek başına yetiştirir. (K23)
- Anne baba verir. (K24)
- İyilikle eğitimeyle verilir iyilikle olmadı mı dayaklan verilir. (K25)

Hangi durumlarda ceza vererek hangi durumlarda da sözle uyarılarak terbiye verilir?

Çarşamba ilçesinde yaramazlık yaptı ise, ufak küçük şeylerde önce söz ile ikaz edilir devam ederse bu sefer ceza verilir. Bu ceza önceden genellikle dayak şeklindedir.

- Sözü tutmazsa ceza verilir. (K1) (K14)
- Bizde ikaz yoktu dayak vardı. (K2)
- Küfür edince bir yere göndermeme cezası verilirdi. (K3)
- Yalan söylerse döverim misafirlikte ikaz ederim. (K4)
- Genellikle ceza yöntemi kullanılır. (K5)
- Sözü dinlemezse ikaz edersin üstelerse ceza verirsin. (K6)

- Suçu fazla ise ceza hafifse ikaz. (K7)
- Hiç ceza vermediğim için bilmiyom. (K8)
- Durmayınca ceza küfür edince ceza. (K9)
- Önce uyarı uyarılara uymazsa ceza verilmeli. (K10)
- Haşere olursa sözle ikaz edersin daha dinlemedi ise iki çubuk atarsın. (K11)
- Eskiden dayak vardı. (K12)
- Yaramazlık yaparsa ikaz edilir dinlemezse ceza verilir. (K13)
- Az ise söz çok ise vurulur. (K17)
- Küçük şeylerde uyarılır. Uygunsuz hareketlerinde ceza verilir. (K18)
- Kötü iş yaptı ise ceza verilir. Ufak tefek işte ise izah edilir. (K19)
- Yaramazlık yapınca uyarırım güzelce anlatırdım ceza vermezdim. (K20)
- Çok yaramazlık yapınca 2 tokat atarlar. (K21)
- Çok aşırı azarlarsa baban geliyor ceza verir derler. Babaları ile korkutulur. (K22)
- -1-2-3 kez uyarılır sonra dayak yerd. K23)
- Karşı gelir ise saygısızlık yapar ise ikaz edilir. (K24)
- Hiç fark etmez önce uyarılır dinlemez ise dövülürdü. (K25)

Anne hangi durumlarda çocuğuna ceza verir?

Çarşamba ilçesinde anne sözü dinlemeyene, yaramazlık yapana, yalan söyleyene, geri cevap verene, küfür edene anneler ceza verir.

- Sözü tutmazsa canını yakarsa. (K1)
- Çok büyük suç işleyince anneyi saymayınca. (K2)
- Söz dinlemeyince, küfür edince. (K3)
- Canını yakınca söylediğini yapmazsa. (K4)
- Anne babadan daha sabırlı olur son ana kadar bekler. Çeneci bir anne ise her fırsatta dövdürür. (K5)
- Anneler pek ceza vermezler. (K6) (K22)
- Yalan söylerse, söylediğini yapmazsa ceza verilir. (K7)
- Annesini dinlemeyipte gittiği zaman döverlerdi. Ceza zopa idi. (K8)
- Sözü tutmazsa ceza. (K9)
- Arkadaşlarına zarar verirse eşyalara zarar verirse dur deyince durmazsa. (K10)
- Yaramazlık yaparsa dediğini yapmazsa. (K11)
- Söz tutmazsa verilen işi yapmazsa. Kendine sahip çıkmazsa. (K12.)
- Sözü dinlemezse anneyi saymazsa. (K13)
- Söz tutmazsa dediğini yapmazsa. (K14)
- Anne kız çocuğuna çok karışır. (K17)
- Uygunsuz hareketlerinde. (K18)
- Anneler az ceza verir. Anneler kıyımsız olur. (K19)
- Ben ceza vermezdim güzelce anlatırdım. (K20)
- Anneler kıyamaz. (K21)
- Aksilik yaparsa (K23).
- En ufak şeylere ceza verir. (K24)
- Anne lafi dinlemezse dedüğüne gitmezse o zaman verü cezayı. (K25)

Baba hangi durumlarda çocuğuna ceza verir. ?

Çarşamba ilçesinde annesi çocuğunu babasına şikayet edince, çocuk söz dinlemez ve yapması gerekenleri yapmazsa , söylenen laflara geri cevap verirse baba ceza verir.

- Sözüni tutmazsa ceza verir. (K1)
- Her işte. (K2)
- Suç işlediği zaman. (K3)
- Anne şikayet edince. (K4)
- Annenin tutumuna göre. (K5)
- Geri söylerse. (K6)
- Babanın çocuktan haber var mı? (K7)
- Annesini dinlemeyipte gittiği zaman döverlerdi. Ceza zopa idi (K8.)
- Babada aynı durumlarda ceza verirdi(K9).
- Baba genelde çalıştığı için haberi yok. (K10)
- Anne şikayet edince. Deneni yapmayınca. (K11)
- Dediğini uygulamazsa(K12)
- Babası evde yok ki ceza versin. (K13)
- Sözüni tutmazsa. (K14)
- Baba da erkek çocuğuna çok karışır. (K17)
- Uygunsuz hareketlerinde. (K18)
- Babalar daha çok ceza verir. (K19)
- Anne arayı idare eder babaya bırakmazdım. (K20)
- Babalar ağır ceza verir. (K21)
- Baba bağırır çağırır ceza verir. (K22)
- Aksilik yaparsa. (K23)
- Babasının yapma dediğini yaparsa baba ceza verir. (K24)
- Çok yaramazlık yapılınca babaya söylenirdi. (K25)

Çocuğun okula başlaması ile ilgili gelenekler var mıdır?

Çarşamba ilçesinde çocuğun okula başlaması ile ilgili bir gelenek yoktur. Çocuğa okul kıyafetleri alınır. Hazırlanıp okula götürülür.

- Mektebe gitme vardı. (K1)
- Cami ye gitme geleneği vardı. (K2)
- Yoktur. Çocuğu hazırlayıp gönderirlerdi. (K3)
- Yok. (K4) (K8) (K10) (K12) (K13) (K14) (K20) (K21) (K23) (K24)
- Yoktu genelde nüfusa bu yaşta geçerdi. (K5)
- Yoktu. (K6) (K7) (K9) (K18)
- Giydirir kuşatır gönderirsin. (K11)
- Hiçbir şey yapmadık çantayı sırtına verdik okul yolunu gösterdik. (K17)
- Okula götürür yazdırırsın. (K19)
- Var. Çocuğunu kaldırır güzelce hazırlar yollarsın sonra da gelince karşılırsın. (K22)
- Öyle bir şey yoğdu. (K25)

Hoşuruk kesme nedir? Niçin ve nasıl yapılır?

Adet döneminde olan bir kadın çocuğu gördüyse çocukta kırmızı kızarıklar , yüzünde küçük küçük sivilceler çıkar. Bu duruma “hoşuruk” bazı yerlerde ise “ürfiye” denmektedir. Bunun geçmesi için farklı yöntem ve uygulamalar aşağıda ifade edilmiştir Yaşlı bilgili bir kadın hoşuruğu keser. Bebek çimene yatırılır, bıçağı alıp Elham ve 3 kez İhlas suresi okuyarak çocuğun etrafını bıçakla dönerek her dua bitiminde aynı yere gelinerek çimenler kesilir ve sonra bebek yerden alınır. Annesi

hiç arkasına bakmadan bebeğini götürür. Çocuğun yattığı yerdeki otlar kesilip alınır ve güneş gören bir yere veya ocak arkasına konulur. Otlar kurudukça lekelerinde kuruyacağına inanılır .Çocuğa, adet döneminde hangi kadının baktığı biliniyorsa bu bakan kişinin banyo yaparken iki bacağı arasında toplanan su ile bebeği yıkayınca da hoşuruğun geçeceğine inanılır. Lohusalık bittiğinde kadın eşi ile birlikte olduktan sonra erkek iç çamaşırına silinir ve o çamaşır üstünde hoşuruk olan çocuk banyo yaptırılırsa kırmızı lekelerin gideceğine inanılır. Yine başka bir uygulamada ise lekelerin gitmesi için toprağı eşip çocuğu içine koyarlar. Başka bir diğer uygulama ise çocuğun vücudundaki lekelerin geçmesi için körük suyu ile çocuk çimdirilir. Samsun “Demircisu Köyünde kırklı çocuğu hayızlı kadın ellese çocukta lohusa denesi(sivilce) çıkar saçları dökülür” (Şişman 1994: 56).

- Kötü kadın baktı ise kesilir. Filancı kesiyormuş derler herkeste kesemez ağzı okunmuş biri olacak. Bebeği alıp çayıra yatırılır ot kazması ile üç kez etrafı dönülür sonra bebek kaldırılır yattığı yer yonulur (koparılması). O otları getirirsin ocağın üstüne atarsın otların kurumasıyla o çocuğun yüzündeki lekelerde kaybolur. (K1)
- Kötü kadın gördü ise çocukta çıtlamıklar (kırmızı kızarıklık) çıkar çocuk alınır çimene konur 3 kulhu ile etrafı üç kez dönülür ve o otlar çocuk kaldırılıp koparılır. Ocak üstüne yada soba altına atılır otlar kurudukça hoşurukta kurur. (K2)
- Adetli bir bayan baktı mı kimin baktığı biliniyorsa o kişinin banyo yaparken iki bacağı arasında toplanan suyla bebeği yıkayınca geçiyor. Yaşlı bilgili kadın çağrılır. Bebek çimene yatırılır bıçağı alıp 3 kez Elham ve İhlas okunarak çimenler kesilir sonra bebek alınır otlar kesilip güneş gören bir yere kaldırılır otlar kurudukça lekelerde kurur. (K5)
- Adetli karılar bakınca olurdu. Annesinin ilki çocuğu çimenin üzerine yatırır kazma ile üç kez etrafı dönülür ve otlar yolunup sonra kurutulur. Kırkı içinde yapılır. (K6)
- Çocukta isiller olurdu bir kabaru olur bir köy kadınına götürürler keserler. Onu ben hiç kestirmedim şöyle yaptım. Çocuk kırklı iken kötü kadın bakınca kırkı çıkandan sonra mesela beyin ile birlikte olunca beyin o kilotuna silinir o çamaşır üstünde çocuk banyo yapınca gidiyo hiç kalmıyo. (K8)
- Çocuğun sancısı olursa çocuk alınır çimene konulur dua okunur hoşuruğumu kesiyom çimenimi kesiyom der ve keser otları sonra o otlar kurutulur. (K9)
- Adetli kadın gördümü ilk gören kişi o çocuğu yıkayacak o zamanda geçtiği söylenir.
- Hoşuruk kesme yok. (K10)
- Çocuğu çıtlamık sarar kötü kadın bakarsa. Alıp çocuk çimene yatırılır kazma ile üç kez etrafı dönülür çocuk alınır çimenler kazınır. Alınıp soba arkasına atılır kuruyunca hoşurukta kurur. (K11)
- Kötü kadın baktı ise kesilir. çocuk çimene yatırılır bıçak ile üç kez etrafı dönülür çocuk alınır çimenler yosulur. Alınıp ocak arkasına atılır otlar kuruyunca hoşurukta kurur. (K14)
- Vücuttaki lekeler geçsin diye. Körük suyu ile çocuk çimdirilir. Geçer. Kırklı iken egni kirli biri bakarsa olur. (K17)
- Köy büyüğü keser çimene yatırılır çocuğun şekline göre çizer bebek kaldırılır sonra o çimen yonulur çimen eve getirilir soba arkasına atılır orda kurudukça geçer. Adetli kimse bakarsa çok öpmeden olur. (K18)
- Üfriye derler kesilir. Bilen keser. Yere çimenin üzerine çocuk yatırılır çimeni keserler o kuruyunca hastalık geçer. Kötü kadın bakmasından olur. (K19).
- Vardır. Lekelerin gitmesi için Toprağı eşip çocuğu içine korlardı. (K20)
- Evet vardır. Çayıra yatırırısın cevresini kesersin yonarsın otları evin üstüne atarsın kurur .Pisken emzirirsen olur. (K21)

- Ne bilim kızım okuturlar mı? Kötü karı bakmış diyorduk. (K22)
- Var. Çocuğun yüzündeki lekeler için yapılır. Çocuk çimene yatırılır bıçakla okuyarak 3 kes çevresinde döndürülür sonra bebek götürülür otlar koparılır ve güneşe bırakılır otlar kurudukça lekelerde gider. (K23)
- Yok. (K24)
- Temro deriz temro otu var onu ezip süreriz. (K25)

2. BÖLÜM

2.SÜNNET

Sünnet, büyük çoğunluğunun Müslüman olduğu Türk milletince, büyük bir ciddiyet ve özen ile gerçekleştirilen geçiş aşamalarından biridir. Sünnet ritüeliyle birlikte erkekler için çocukluğun bittiği ve erkeklige ilk adımın atıldığı ifade edilmektedir. Sünnet işlemi gerçekleşmeden önce, gerçekleştiğinde ve sonrasında birçok hazırlık yapılmaktadır. Bu hazırlıklar büyük bir neşe ve ciddiyet ile gerçekleştirilmektedir. Sünnet geçmiş zamanda evlerde, köy meydanlarında yapılırken bugün hastanelerde doktor kontrolünde yapılmaktadır.

Sünnet sözcüğü, “dilimizde Hz. Muhammed’in davranışlarının benimsenmesi ve örnek alınması anlamlarında kullanılmaktadır. Bu sözcük, aynı zamanda erkek çocuğunun, erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi işlemidir. Kültürümüzde dinsel ve töresel işlemler içinde uygulama alanı en geniş ve katı işlemlerden biri sünnet geleneğidir” (Örnek 1995: 170). Sünnet işlemi kısa bir operasyondur. “Erkekler için uygulanan bu basit cerrahi operasyonu ifade etmek için, Araplar h-t-n köküne bağlı “hitan” (ن ا ت خ) kelimesini kullanırken kadınların sünneti için, ayrı bir kelime olan “hafz” kelimesini kullanmışlardır” (İslam Ans. 1987: 598). Emrah Tunç bu bilgiler ışığında Türklerin kullandığı sünnet kelimesini şöyle açıklamaktadır. “Türkler ise, Arapçada erkekler için kullanılan bu “hitan” kelimesini kullanmayı tercih etmemiş, bunun yerine “Peygamber yolu” manasına gelen “sünnet” kelimesini kullanmıştır. Kadınların sünnet edilmesi gibi bir geleneğe sahip olmadıkları için de kadın sünnetini ifade edecek ayrı bir kelimeye ihtiyaç duymamışlardır” (2012: 5).

Sünnetin ne zaman ortaya çıktığı ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır.

Dunsmuir ve Gordon, erkek sünnetinin başlangıcının insanlık tarihinin en eski dönemlerine kadar uzandığını belirtmektedirler. “Sünnet tasvirleri, taş devrine ait mağara çizimlerinde ve Antik Mısır mezarlarında görülebilmektedir”(1999: 1-12). Bayat, sünnet eyleminin İbrahim peygamber tarafından başlatıldığını şu sözleriyle ifade eder. Sünnet işlemi “...İslam inancına ve Tevrat kayıtlarına göre İbrahim peygamber tarafından Allah’a teslimiyetin bir sembolü olarak

başlatılmıştır”(1978: 20). Bir diğer kaynakta ise araştırmacılar; “Sünnet fiili Müslümanlardan önce Yahudiler, Eski Mısırlılar, Habeşli Zenciler, Kolkar vs. milletlerce de uygulanmaktaydı”(İbrahim 1988: 7/533) ifadeleriyle sünnet eylemini eski milletlere dayandırmaktadırlar.

Sünnet ritüeli, din ile ritüel ilişkisini belirgin şekilde göstermektedir. Çünkü sünnet uygulaması, Müslümanlıkla eşdeğer tutulmuştur. Dinî bir ibadet sayılan sünnet, kültürün içinde kendisine bir yer edinmiş; bu ibadet bir ritüele dönüşüp uzunca yıllar varlığını korumuştur. Sünnetin dindeki yerini göstermek için birkaç hadis örneği bu bağlamda faydalı olacaktır. “Kuran’da hitan ile ilgili bir nas olmamakla beraber, Hz. Peygamberin hadislerinden hareketle ve Müslüman toplumların önem vere geldikleri bir teamül olması itibariyle, Müslüman olmanın bir alameti sayılmıştır. Sünnet olmak Hz. Peygamber’in hadislerinde “fitrat” gereği olarak nitelendirilmiştir; ağız ve burnu yıkamak, bıyıkları kırmak, tırnakları kesmek koltuk altı ve apış arasındaki kılları tras etmenin yanı sıra sünnet olmak da doğuştan insan tabiatına yaraşan davranışlardan sayılmıştır” (Bozkurt 4/169). Allah Resulü “Hitan erkekler için bir sünnet, kadınlar için bir fazilettir”. (Süleyman bin Esas bin İshak bin Beşir, Ebu Davud, Edeb, 167.) demiştir. “Dört şey var ki, bunlar peygamberlerin sünnetlerindedir: Sünnet olmak, güzel koku sürünmek, misvak kullanmak ve evlenmek” (Tirmizi, Ahmed b. Hanbel, Musned).(Dalcı 1977: 57). Bu hadislerle sünnetin önemi ortaya konulmuştur.

Toplum, bağlı bulunduğu dinden ayrı düşünülemez. Dinin öğretileri sosyal hayatımızı şekillendiren esaslar arasında kabul edilir “Dinsel ve dünyevi öğretiler egemenliğin pekişmesini sağlar. Dini öğretiye ait unsurlar ile dünyevi unsurlarda olduğu gibi toplumsal aidiyet duygusunun verilmesi amaçlanır. Bu nedenle aidiyetin ispatı için dinsel ritüeller uygulanır. Sünnet olmak ister ana tanrıça kültü, ister antik Mısır kültü, ister İbrahim-Yahudi kültüründe olsun bir topluluğa ve inanca aidiyetin sembolü olagelmiştir”(Kadıoğlu vd. 2006: 25). İslam dini içinde bu durum böyledir. Sünnet İslam’ın bir sembolü kabul edilmekte; Müslüman olmakla eşdeğer sayılmaktadır. “Sünnet işlemi sonucunda kültürün beden üzerine yazılımı gerçekleşir ve fizikman kaybedilmiş olan toplumsal olarak kazanılmış olur. (Kırımlı 2010: 33) Sünnet olan kişi hem Müslümanlığını hem de erkekliğini kazanmış olmaktadır.

Osman Salih Dalcı, sünnetin vacip olması ile alakalı şunları aktarmaktadır; “Âlimlerden ekseriyeti yedi yönden sünnetin vacip olduğunu söylemek suretiyle İmam-ı Şafi’ye tabi olmuşlardır. Bu husus şu suretle açıklanmıştır. a- Cenab-ı Hak Kur’an-ı Kerimi’nde: “... Sonra Habibim sana: Muvahhid bir Müslüman olarak İbrahim’in dinine uy...” diye vahyettik buyuruyor (Nah suresi,123). Bilindiği gibi ilk önce sünnet olan İbrahim Aleyhisselam’dır. Ayet-i celiledeki “Hanifen” kelimesi sünnetli manasına kullanılmıştır. Millet-i İbrahim’e tabi olmayı emreden ayetin bu tefsir şekline sünnetin vacip olduğu hükmüne varılmıştır. b- İmam-ı Taberani’nin Katade (R.A.)’dan rivayetine göre sevgili Peygamberimiz sünnet olmaya büyük önem veriyor ve: “İslamiyet’i kabul eden kimsenin 80 yaşında olsa bile sünnet olmasını” emrediyordu. İslam şerefiyle müşerref olan kimseye yüce Peygamberimiz “sünnet ol ki, küfür alametinden temizlenesin” buyururlardı. Allah Resulünün bu şekildeki emirlerinden sünnetin vacip olması iktiza eder denilmektedir. c- Bilindiği gibi avret yerlerini örtmek farzdır. Bir kimsenin zaruretler dışında avret yerlerini açması ise haramdır. Böyle iken sünnet olmak için avret mahallini açmak haram değildir. Sünnet olmak için haram yerlerin görülmesine ruhsat verilmesi ve bunun caiz görülmesi sünnetin caiz olmasındandır denilmiştir. d- Hiçbir illeti bulunmayan, her çeşit hastalıklardan salim olan bir uzvu kesmek haramdır. Hâlbuki sünnet uzvu hastalıklı değilken deri, kesilip atılmaktadır. Bu uzvun bir kısmının kesilip atılmasına müsaade edilmesi sünnetin vacip olmasındandır. e- Sünnet icra edilmediği takdirde, gulfede (tenasül uzvunun kırışan deri kısmında) idrar birikintisi kalarak necisleşir. Pislik meydana gelir. Dolayısıyla bu surette kılınacak namaz fasit olur. f- Cünüplükten temizlenmek için bütün bedeni yıkamak farzdır. Sünnet olmayan kimselerde ise gusül abdesti tam değildir. Zira kesilmeyen gulfede su nüfuz etmeyeceğinden cenabet çıkmış olmayacaktır. Dolayısı ile yıkanma tahakkuk etmemiş olacaktır. g- Sünnet İslam’ın nişanlarından biridir. Müslüman ile gayr-i müslimi ayıracak en esaslı alamet-i farikadır. Bu bakımdan sünnetsiz ölümler arasında, sünnetli bir ölü bulunsa yıkanması lazım geleceği ifade olunmaktadır. Böyle kimselerin namazları kılınarak Müslüman kabristanına defnolunacaklardır. Âlimler bu yedi sebepten dolayı sünnetin vacip olduğu kanaatine varmışlardır” (1977: 20-22).

Sünnet ritüeli beraberinde “kirvelik” kavramını da getirmiştir. Kirve, sünnet ritüeli boyunca çocuğun hem maddi hem manevi ihtiyaçlarını karşılayan hep yanında

olan kişidir. Kirveler genelde babanın yakın arkadaşı ya da bir akrabası olur. Ayşe Kudat kirveligi şu şekilde açıklar; Bir erkek çocuğun sünnet töreninin külfet ve masraflarını başka bir aile büyüğünün üzerine alması ile iki aile gurubu arasında kurulan sanal (tahmini) akrabalığa verilen addır (1974: 7).

Türkiye haritasında Kars, Sivas, Mersin hattının çevrelediği bölgeler kirveligin en yaygın benimsendiği ve uygulandığı yerlerdir. Bu çevreye kuzey ve batıdan komşu olan bölgeler törenin seyrek uygulandığı ve fazla tutulmadığı bölgelerdir. Artvin’le Samsun arasındaki Karadeniz sahil şeridi, Samsun’la Mersin arasında kalan kara şeridinin batısında kalan bölgelerse kirveligin bilinmediği ve yerli halkın çoğunlukla töreden habersiz olduğu yerlerdir” (Kudat 2004: 19). Samsun’da kirvelik faaliyetleri İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki kadar önem arz etmez. Burada kirvelik faaliyetleri ismen vardır.

Sünnet düğünü öncesinde yapılan hazırlıklar kısaca şöyledir: Davetiyeler dağıtılır, sünnet yatağı için hazırlıklar yapılır, ev temizlenir, çocuk sünnet ettirilir. Düğün günü yapılan uygulamalar şu şekildedir: Yemekler hazırlanır, sünnet yatağı başköşeye yerleştirilir, çalgı ya da mevlit eşliğinde misafirler ağırlanır, konvoy eşliğinde köy veya şehir turu yapılır. Aileler büyük bir gururla oğullarının erkeklige attığı bu ilk adımı tüm sevenleriyle kutlar. Gelen misafirlerse çeşitli hediyeler veya bahşiş verirler. Sünnet uygulaması genellikle yaz aylarında yapılmaktadır. “İslam dini çocuğun sünnet edileceği vakit hususunda kesin bir zaman sınırlaması getirmemiş, bu hususu ebeveynlerin inisiyatifi yanında içinde yaşanılan bölgenin örf ve âdetlerine bırakmıştır” (Sarı 2014: 253). Türkiye’de sünnet yaşı 0 ile 10 yaş arasındadır.

Önemli bir geçiş dönemi ritüeli olan sünnet, Anadolu’nun pek çok yerinde olduğu gibi Samsun’un Çarşamba ilçesinde de çok önemsenmekte büyük bir ciddiyet ve gururla yapılmaktadır.

Çarşamba ilçesinde sünnetin önemi, sünnetin zamanı, sünnetin hangi mevsimde yapılacağı, sünnet için çocuğun kıyafet hazırlıkları, ailesinin hazırlanması, kirvelik ve kirvelige bakış açısı, sünnet için yapılan gezi, sünnet hamamı, sünnetin gerçekleştirilmesi, mevlidin yapımı yenilen yemekler, takılan hediyeler vb. konular ile ilgili bilgiler derlenmiştir.

Samsun'un Çarşamba ilçesindeki geçiş dönemi ritüellerinin tespit edilebilmesi için hazırlanan bu çalışmada; sünnet ile ilgili bilgiler sünnet öncesi sünnet sırası ve sünnet sonrası olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu üç bölüm sünnet hazırlıkları, kirvelik, sünnet hamamı, sünnet işlemi, gezme, mevlit, hediye ve sünnet ile ilgili genel algı olmak üzere dokuz alt başlığa ayrılmıştır.

2.1. Samsun'un Çarşamba İlçesinde Sünnet İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları

Bu bölümde 15 kaynak kişiye başvurulmuştur. Bu kaynak kişilerin doğum tarihleri 1952-1991 yılları arasındadır. Kaynak kişilerin 9'u kadın 6'sı erkektir ve 8'i ilçe merkezinde 7'si de köyde yaşamaktadır. İlçe merkezinde yaşayan kaynak kişilerde köyle bağıntısı olan kişilerdir. Kaynak kişiler Çarşamba Merkez, Orta Mahalle, Üç köprü Cayvar Mahallesi, Sefalı Köyü Kuşgölü Mahallesi, Ağacagüney Mahallesi, Esençay Mahallesi, Yağbasan Mahallesi, (Tekkeköy) Beyoğlu Mahallesi, (Tekkeköy) de yaşamaktadır.

2.1.1.Sünnet Öncesi

2.1.1.1 Sünnet Zamanı

Hangi mevsimlerde sünnet düğünü yapılmaktadır? Neden bu mevsimler tercih edilir?

Kaynak kişilerden edinilen bilgiye göre; Çarşamba ilçesinde sünnet düğünü, genellikle yaz aylarında yapılmaktadır. Sünnet düğünü için Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül ayları tercih edilmektedir. Sünnet düğünü için yaz aylarının tercih edilmesinin sebeplerini, verilen cevaplar ışığında şu şekilde sıralayabiliriz; yaz mevsiminde okulların tatil olması, sünnet yarasının sıcak mevsimlerde daha çabuk iyileşmesi, hasat mevsiminden önce ve sonra yapılması maddi durum açısından kolaylık arz etmesinden dolayıdır.

- Haziran, Temmuz aylarında olur. Okul tatil olduğu için. Yara daha iyi olacağı için. **(K26)**
- Hazirandan sonra başlar. Yaz mevsimi müsait olur. **(K27)**
- 7. 8. aylarda yapılır. Yaz sezonu herkes burada oluyor. Okul tatil oluyor gurbetçiler burada oluyor. **(K28)**
- Yaz mevsiminde yapılır. Havanın sıcak olması sebebiyle. **(K29) (K32)**
- Genelde Temmuz, Ağustos, Eylül aylarında. Çünkü okul tatil olduğu için. **(K30)**

- Genelde yazın yapılır. Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında yapılır. Oynaması iyi olsun. Tatil zamanı olsun fındık sonrası ya da öncesi diye boş vakit olsun denir. **(K31)**
- Yazın yapılır. Haziran, Temmuz, Ağustos. Millette para olunca yapılır. **(K33)**
- Genellikle ilkbahar tercih edilir. Okul tatil olması, yaraların daha çabuk iyi olması sebebiyle. **(K34)**
- İlkbahar ve yaz aylarında. Yazın sonlarına doğru tarımsal işlerin daha fazla olacağından insanlar tarım sezonuna girmeden insanlar sünnet düğününü diğer normal düğünleri de yapmak isterler. **(K35)**
- Genelde ilkbahar aylarında yapılır. İlkbahar dediğime bakma yaza sıcaklara gelirken çocuğun sünnet yeri iyi olsun diye. Açıkta kalıyor ya zaten. **(K36)**
- Sünnet mevsimi genelde yaz mevsimi ilbaharda sonbaharda yapılır. Çok sıcaklarda yapılırsa hastalık riski daha fazla kanama riski daha fazla olduğu için biraz daha serin mevsimlerde yapılır. Kışında yapılmıyor zaten. **(K37)**⁶
- Sünnet düğününün burda mevsiminin pek bir önemi yok. Biz ramazandan önce yapmıştık her ramazan mevlit yapıyoruz mevlidi de iki kere yapamayacağımız için Ramazan'dan önce yaptık. Haziran ayı Mayıs ayı fındıklar toplanmadan önce, işler yoğunlaşmadan önce yaparız. **(K38)**
- Yedinci aylarda yaz aylarında daha çok olur. Haziran Temmuz Ağustos, Eylül bu dört ay içinde olur. Yaz daha ferah şey olduğu için hem gurbetçiler geliyor Almançılar gelir en fazla okul tatili olduktan sonra olur. **(K39)**
- Genelde yazın yapılır. Genelde çalışan insanlar iznini kullandığı için. **(K13)**

Sünnet düğünü haftanın hangi günü yapılır? Neden?

Çarşamba ilçesinde sünnet düğünü genellikle yaz mevsiminde ve özellikle hafta sonu yapılmaktadır, bunun en önemli sebebi çalışan insanların da bu merasime katılmasını sağlamaktır. Sünnet düğününe katılımın yoğun olması istendiğinden dolayı sünnet düğünü yapmak için resmî tatil günü olan cumartesi-pazar günleri tercih edilmektedir.

- Cumartesi pazar. Boş gün olduğu için. **(K26)**
- Hafta sonları herkes evde olur. Herkes gelsin diye. **(K27)**
- Her gün yapılabilir. Genelde cumartesi pazar olur. Herkes müsait olduğu için. **(K28)**
- Genelde hafta sonu yapılır. **(K29) (K31)**
- Özellikle hafta sonu misafirler gelebilsin diye. **(K30) (K34)**
- Cumartesi pazar, tatil günü meclis çok olsun diye. **(K32)**
- Cumartesi pazar. Şehir merkezinde hafta içi olur. **(K33)**
- Genelde cumartesi ve pazar günleri. Resmî tatil olduğu için tüm akrabaların o günde toplanabileceği düşüncesinden dolayı. **(K35)**
- Bizim köylerde genelde pazar günü sünnet düğünü yapılır bütün millet toplaşsın diye. **(K36)**
- Genellikle cumartesi pazar tercih edilir neden hafta sonu herkes işte olmadığı için daha münasip olduğu için o günler tercih edilir. **(K37)**
- Önceleri hep hafta sonu yapıyordu ama şimdi fark etmiyor. **(K38)**
- Cumartesi pazar tatil günleri yapılır. **(K39)**
- Hafta sonları. İnsanlar izinli oldukları için. **(K13)**

⁶ Güllü Soysal, 1970 Çarşamba doğumludur. İlkokul mezunudur. Çarşamba Oymalı köyünde yaşamıştır, evlendikten sonra da Sefalı Köyü Kuşgölü mahallesinde yaşamına devam etmektedir.

Sünnet çağı ne zamandır? Sünnet için genellikle tercih edilen bir yaş var mıdır?

Çarşamba ilçesinde sünnet çağı, 3-10 yaşları arasındadır. Çocuğun sünneti için özellikle tercih edilen bir yaş yoktur fakat genel olarak 3-10 yaşları arasında herhangi bir yaşta sünnet yapılabilir.

- 7-8 yaş arası. (K26)
- 4-5 yaşında olması gerekir. Bazıları bebekken yapar hasta olduğu için 4 yaş üstü daha güzel olur. (K27)
- 3 ile 7 yaş arası. Çocuk rahatsız olmazsa istediği zaman. (K28)
- 3-7 yaş arasında. Yok. (K29)
- Genellikle 7-8 yaşıdır. 4 -5 yaş küçükken olması daha iyi. (K30)
- 7 yaşına kadar. 1-3-5-7. (K31)
- Doğduğu günden 7 yaşına kadar. Genelde 5 yaşında yapılır. (K32)
- 3-10 yaş arası. Yok. (K33)
- Her yaşta olurda genelde 5-6 yaş iyidir. 3-4 yaş iyidir. (K34)
- Genelde çarşambada eski yıllarda 5-6 yaşlarında idi yeni zamanlarda 2 yaşlarında hemen bu işi halletmeye çalışıyorlar. Yoo. (K35)
- Tıp olarak 2 yaş öncesi ve 6 yaş sonrası psikolojisi çocukların bozulmasını diye. Köylerde eğer büyük sünnet düğünü yapılacaksa 6 yaş sonrasını tercih ediyorlar. 6 yaş sonrası. (K36)
- Sünnet çağı aslında 1,5 -2 yaş arası daha normal ama büyük çağlarda yapılıyor. Eskiden beri gelenek haline gelmiş çocuk illa büyücek hatırlıcek davetini sünnetini hatırlayacak. Akli ermeden.10-11 yaşını geçmemesi lazım. (K37)
- Normalde 9 yaşa kadar yaptırılıyor ama artık ilkokula başlamadan yaptırmaya çalışıyorlar. En çokta şimdi doğar doğmaz yaptırıyorlar daha sağlıklı imiş. Dört yaş riskli diyorlar-5-6 yaş iyimiş. (K38)
- Evet. 0 ile 7 yaş arasında. Hani bazıları o kişiden kişiye değişir. Bazı insanlar diyorlar çocuğum okula başlasın oda hatırlasın sünnet düğününün yapıldığı zamanı akli ersin hatırlasın diye. Bazı kimisi de hastalıktan dolayı hemen çocuğu küçükken yaptırıyor. (K39)
- Çocuk bezde iken en güzeli. 6-7. (K13)

Sünnet zamanına etki eden faktörler nelerdir? Herhangi bir sebeple sünnet ertelenebilir mi?

Çarşamba ilçesinde sünnet zamanına etki eden faktörler arasında ekonomik durum, sünnetin yaz mevsiminde olmasını istemek, sünnetin hasat mevsiminin başına veya bitimine denk gelmesi, yaranın iyileşmesi gibi durumlar sayılabilir. Sünnet genelde pek ertelenmek istenmez. İnsanlar, maddi olarak ve mevsimin uygun olduğu bir zamanı sünnet yapmak için belirlemektedirler. Bazı durumlarda (kardeşler birlikte sünnet ettirmek istenirse) küçük çocuğun biraz büyümesi beklenebilir. Cenaze ve hastalık gibi durumlar sünnetin ertelenmesine neden olan faktörlerdendir.

- Köylü ise işsizlik zamanına getirir. Memur ise akrabalarının Almanya'dan gelmesine ayarlar. Cenaze olur hastalık olur yani bir eğlencedir onun için neşeli günlerde yapılmak istenir. **(K26)**
- Yazın sıcak hava tercih edilir. İncir zamanı da iyi değil derler. Yarası çabuk olmaz derler. Rahatsızlığı olur. **(K27)**
- Yara o aylarda azmaz daha çabuk iyi olur. Sünnetin ertelenmesi için bir sebep olmaz. Kardeşi olur onunla birlikte yapmak isterlerse beklerler. **(K28)**
- Fındıktan sonra yapılır. **(K29)**
- Ekonomik durum, sağlık. Maddi durumdan dolayı. **(K30)**
- Fark etmez. Az akli başına gelsin diye beklenir fırsat olsun toplum olsun denir. **(K31)**
- Ekonomik durumu etki eder. Adam gelecek diye beklenilir. **(K32)**
- Ekonomik durumuna bağlı parası olması gerekir insanların müsait olduğu vakte göre ayarlanır. Ertelenir. **(K34)**
- Tarımsal sezona göre ayarlarlar. Cenaze ölüm dolayısı ile veya farklı bir düğünlerle çakışırsa yine kendi akrabaları ile öyle olur. **(K35)**
- Ekonomik durumu belirler maddi durumunu herkes dengeler ona göre düğün yapmaya kalkar. Hasat mevsimine göre ayarlanır. Ya biraz daha büyümesini beklerler biraz daha maddi durumun iyi olmasını beklerler eğer sünnet düğünü yapılacaksa. **(K36)**
- Bence yoktur. Sünnet düğünü ertelenir neden ertelemesin. Niyet kurarsın o anda yaptırılmazsın çocuk hasta olabilir ertelenebilir yaptırabilirsin geç. **(K37)**
- İş zamanına göre. Kardeşi varsa ikisinin arası yakınsa az daha bekleyelim. Cenazeden dolayı ertelenmez zaten mevlitli olduğu için ama davullu ise ertelenir. **(K38)**
- Maddiyatta tabi ki çok önemli okul durumu genelde okula başlamadan yapılır. Maddiyatta önemli maddiyat olmadan öyle işe kalkışamazsın. En ok çocuğun sağlık durumu şey ise çocuğumun akli ersin çocuğum görsün sünnet düğünü yapabilecekler kişiden kişiye değişiyor heves. **(K39)**
- İş mevsimine göre yaz ile kış arasında ayarlanır. Ertelenmemesi lazım. **(K13)**

Sünnet zamanı geciken çocuğa halk arasında ne denir?

Çarşamba ilçesinde, toplum sünnet işlemine büyük bir kutsallık attığı için bu işlem geciktirilmemeye çalışılır ve çocuğun akli çok ermeden sünnet ettirilir. Eski zamanlara nispetle sünnet zamanı geciken çocuğa pek rastlanmaz ama sünneti gecikmiş çocuğa da “Sen daha sünnet olmadın mı?”, “Koca adamsın sünnet olmadın mı?” gibi soruların yöneltilmesinin yanında “sünnetsiz” gibi ifadeler de kullanılmaktadır.

- Bir şey denmez. **(K26)**
- Koca adamsın sünnet olmadın mı derler. **(K27)**
- Bilmiyorum. **(K28) (K29)**
- Sünnetsiz derler. **(K13) (K31) (K32) (K34) (K39)**
- Olmuyor. **(K33)**
- Geçiktirmezler genelde. **(K35) (K36)**
- Tabi ki çocuğun zamanı geçmişse mutlaka sünnet olması gerekiyor zaten askerde de mecbur kılıyorlar yaptırıyorlar halkta tabi kötü gözle bakıyor. **(K37)**
- Oluyordur ama ben hiç duymadım. **(K38)**

2.1.1.2. Sünnet Hazırlıkları

Sünnet için yapılan hazırlıklar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde sünnet düğünü normal düğün kadar önemsenmektedir. Sünnet için günler öncesinden hazırlıklar başlamaktadır. Sünnet yatağı için kumaşlar seçilmekte, sünnet için gereken malzemeler hazırlanmakta ve sünnet olacak çocuğa sünnet kıyafeti alınmaktadır. Sünnet hazırlıkları içerisinde sünnet olacak çocuğun annesi, babası ve kardeşleri için kıyafetlerin alınması, kuaförün ayarlanması, ikram edilecek yemekler için hazırlıkların yapılması, evin temizlenmesi, sünnet yapılacak yerin balonlarla süslenmesi, sünnetçinin ayarlanması, davul-zurnanın hazırlanması, sünnet davetiyelerinin dağıtılması ve sünnet yemeği için aşçının tutulması gibi hususlar yer almaktadır.

- Yapılır. (K26)
- Yapılır. Kına gecesi gibi eğlencesi olur düğün gibi. (K27)
- Kıyafetler alınır. Eşyalar alınır. (K28)
- Davetiye hazırlanır. Düğün şeklinde davul zurna tutulur. Mevrit yapılır. (K29)
- Çocuğa kıyafet alınır. Aşçılar tutulur. Yemekler pişirilir. Konvoy hazırlanır. Gezilir. Mevrit okunur namaz kılınır. Hediyeler takılır. (K30)
- Yemek hazırlanır, süsleme yapılır. (K31)
- Yapılır. Kirve ayarlanır, elbise yaptırılır. Kirve ayarlanır, elbise yaptırılır. (K32)
- Kirve seçerler, elbise kıyafet alırlar. (K33)
- İsteğe bağlı süslemeler yapılır, sünnet kıyafetleri alınır. Yatak hazırlanır, yemekler hazırlanır, eğlence yapılır. (K34)
- Ya önceden sünnet yapılmış olur doktor kontrolün de ya da o sünnet düğünü olduğu gün özel yapılır sünnet olduğu zaman doktor hazırlığı kapalı bir ortam insanlara davet hazırlığı yapılır o gün herkes toplanmaya çalışır. (K35)
- Bizim köyde büyük sünnet düğünü yapacaklarsa eğer büyük kazanlarda yemek yapılır. Ama artık onlar geçti şimdi dışardan hazır yemek istiyorlar. (K36)
- Eskiye sorarsan çok meşakkatli ama şimdiye sorarsan çok basit hemen bir salon kiralyon bir kıyafet alıyorlar iki dakikada hemen karar veriyorlar sünnet eskiye oranla sorarsan çok daha zahmetsiz. (K37)
- Çocuk için sünnetten önce sünnet günü yaptırılarda var sünnetçiyi çağırıpta ama şimdi biz çocuklar iyi olsun diye gezsın oynasın diye sünnetten birkaç ay evvel yapıyoruz. Mevritli yapıyoruz. (K38)
- Çocuğuna güzel kıyafet hazırlarsın yatağını hazırlarsın ne bilim. (K39)
- Yatak yapılır. Süslenir. (K13)

Sünnet hazırlıkları için komşulardan ya da akrabalardan yardım alınır mı?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet hazırlıklarında komşu ve akrabalardan yardım alındığı görülmektedir. Yardımlaşmanın Türk toplumunun genelinde de yaygın olduğu bilinmektedir.

- Çok nadir. (K26)
- İsterse komşu yardıma gelir. Kimsesi yoksa eğer çağrılır. (K27)
- Yok. (K28)
- Komşu ve akrabalar yardım eder. (K29)
- Alınır. (K13) (K30) (K31) (K32) (K34) (K39)
- Hizmette yardımcı olurlar. (K33)
- İstenmez genelde. (K35)
- Onlar kendileri yardıma gelir zaten. (K36)
- Bence sadece manevi olarak destek olurlar maddi olarak bir yardım alamazsın.
- Manevi olarak alırsın hazırlıkta yardım eder. (K37)
- Gerekliyorsa tabi ki yemekler için felan. (K38)

Sünnet olacak çocuk için hazırlanan elbiseler nelerdir? Bunun rengi, şekli nasıldır?

Çarşamba ilçesinde çocuk için sünnet takımı alınmaktadır. Bu takım genellikle beyaz ve krem renk ağırlıkta olup pantolon, gömlek, yelek, ceket, kaftan, asa ve şapkadan oluşmaktadır.

- Hazır sünnet takımı alınır. Gri beyaz olur. (K27)
- Sünnet takımı alınır. İsteğe bağlı alınır renk. (K28)
- Sünnet elbisesi kaftanı asası olur. (K29)
- Pantolon, gömlek, yelek, ceket, maşallah şapkası. Kimi beyaz, kimi lacivert. (K30)
- Krem ya da beyaz takım olur. Kaftanı olur kılıcı olur şapkası olur. (K31)
- Sünnet elbisesi olarak alınır. (K32)
- Şapka, gömlek, komple elbise alınır. (K33)
- Krem renkli olur. Pantolon üstü gömlek, şapka, baston olur. (K34)
- Çocuğun elbisesi bastonu olur şapkası olur özel kıyafeti alınır. Mavimsi olur genelde. (K35)
- Manifaturalarda sünnet kıyafeti alınır. Beyaz krem açık renkler. (K36)
- Genellikle beyaz, krem; siyah çok tercih edilmiyor. Tuhafiyelerden çocuk sünnet kıyafeti satıla yerler var oralardan tercih ediliyor. (K37)
- Satın alınır. İmkanlarına göre beğendikleri şekilde. (K38)
- Hazır almıştım ben valla lacivert yelek pantolon üstüne böyle pelerin işte sünnet kıyafeti. (K39)
- Sünnet kıyafeti olur şalı olur asası olur. Dışardan alınır genellikle. (K13)

Sünnet giysisinin yahut hazırlıkların genel masrafı kim tarafından karşılanır?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet masraflarını aile kendisi karşılamaktadır.

- Baba. (K26) (K38) (K39)
- Kendileri karşılar. (K27)
- Kıyafeti kirve alır gerisini ailesi. (K28)
- Aile tarafından karşılanır. (K29) (K31) (K32) (K34)
- Anne babası. (K30) (K36) (K37)
- Düğün sahibi öder. (K33) (K35)

- Kirve. Ama biz öyle bir kirve bulamadık. (K13)

Sünnet çocuğunun kıyafetleri dışında anne, baba ve kardeşlerinin kendileri için yaptıkları hazırlıklar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet olacak çocuğun annesi, babası ve kardeşleri kendilerine yeni kıyafetler alırlar ve kuaföre giderler.

- En güzel kıyafetlerini giyerler kuaföre giderler. (K26) (K38)
- Hazırlanırlar. (K27) (K39)
- Düğün hazırlığı olur. Üst baş alırlar. (K28)
- Kızlara gelinlik giydirirler. Annesi babası giyinir. (K29)
- Kıyafet alırlar. Kuaföre giderler. Gösterişli olurlar. Bayağı düğün gibi olur. (K30)
- Özen gösterirler. (K31) (K33)
- Yaparlar. (K13) (K32)
- Yaparlar. Kuaföre giderler güzel elbiseler giyerler, annesi abiye giyer. (K34)
- Herkes normal düğüne nasıl hazırlanıyorsa sünnet düğüne de öyle hazırlanır. (K35)
- Anne elbise alıyor kendine şimdi de abiye babada takım elbise alıyor. (K36)
- Gerçi yapar bazıları kıyafetini çocuğuna uygun şekilde alıyo takım olarak giyiyor kuaföre gidiyo evet gerçi biz tercih etmedik davetli olduğu için öyle şeye gerek duymadık. (K37)

Sünnet yatağı nasıldır?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet yatağı olabildiğince gösterişli ve süslü şekilde hazırlanmaktadır. Sünnet yatağına hazırlanan pikeler serilir, süsler ve balonlar asılır, simler takılır. Günümüzde süsleme işlemini organizasyon şirketleri yapmaya başlamıştır, maddi durumu elverişli olan aileler bu organizasyon şirketlerini tercih etmektedirler.

- Hazırlıklar var organizasyonlar onlar yapıyorlar. (K26)
- Yatak süslenir. Kendi yatağına örtü serip süslerler hediye gelenler takar. (K27)
- Ailenin isteğine durumuna göre oluyor. (K28)
- Koltuk hazırlanır süslü bir şey. (K30)
- Pike olur, balonlarla süslenir. (K31)
- Çok güzel süslü olur. Simli olur süslü olur. (K32)
- Süslüdür son derce süslü olur. (K33)
- Çok güzel olur cihazlar ile süslenir. (K34)
- Genelde küçük olur özel süslü püslü bir şeyler olur. (K35)
- Sünnet yatağı hazırlanır dediğim gibi pike takımları yapılıyor şimdi. Dışarda yapılacaksa eğer meydana getiriliyor. (K36)
- Sünnet yatağı arzuya göre olur bazıları koltuk süsler hiç yatırmaz bazıları yatak hazırlar her şeyini takım diktirir kişinin görüşüne göre. (K37)

Yatak hazırlıyoruz Yatağı dışardaydı. Ağaç dalına süslü pullu bir tül bağladık. Yatağına göre dağıttık içini güzel gene döşedik. (K38)

- Dışarda hazırladık. Yaz olduğu için. (K39)
- Hazırlanır. Güzel süslenir. Taht yapılır. (K13)

Sünnet çocuğu için yapılan yatak yorgan vs. malzemeler nereden temin edilir? Hangi kumaşlar kullanılır? Renk seçiminde dikkat edilecek bir husus var mıdır?

Çarşamba ilçesinde sünnet çocuğunun yatağı güzelce hazırlanmaktadır. Sünnet yatağı için özel pikeler diktirilir, bu pikelerde özellikle mavi, lacivert ve beyaz renkler kullanılır. Günümüzde sünnet yatağının pek kullanılmadığı görülmektedir, bu durumun nedeni çocuğun kendi sünnet düğününde eğlenebilmesi, gezebilmesi, dolaşabilmesi için sünnet işleminin düğünden önce yapılmasıdır. Bu sebeple sünnet yatağı yerini sünnet tahtına bırakmaya başlamıştır. Günümüzde bazı aileler de süsleme işlemini organizasyon şirketleri ile yapmaktadırlar.

- Dışardan alınır süslenir. Elbisesi yatağı süslenir. (K26)
- Hazırlanır. Pikeler diktirilir. Erkek olduğu için mavi tercih edilir. (K27)
- Evdeki yatak yorgan kullanılır güzelce hazırlanır. (K28)
- Beyaz mavi olur. (K29)
- Kimi beyaz, kimi lacivert. Yatağı süslü bir koltuk olur. Bir hafta önce sünnet ettirilir düğün sonra yapılır. (K30)
- Pike takımı, nevresim takımı danteller yapılır erkeklere genelde mavi olur. (K31)
- Beyaz seçilir simli ve beyaz olur örtüsü yapılır. (K32)
- Her şeyini güzel şahane yaparlar. (K33)
- Cehiz satılan yerlerden alınır. İpek alınır. Mavi renk. (K34)
- Genelde beyazımsı renkler olur beyaz bir iki de kırmızımsı renkler hâkim olur. Özel alınır. (K35)
- Şimdi annenin sandıkta ne kadar cehizi varsa dışarı çıkar onlar bir sergilenir. Özel pikelere yaptırılır ama annenin sandıktaki tüm cehizi sergilenir. Cehizi böyle asıyorlar. Süslüyorlar yatağın kenarlarını. Genelde krem beyaz olur. Krem Açık renk olur. (K36)
- Çocuk için şu anda bile pike diktiriliyor yatak hazırlanıyor bazıları koltuk tercih ediyor gerek görmüyor yani fazla şeylere dışarda ise dışarda evin içinde ise eve hazırlanır. Bulunduğun ortama bağlı bir şey. (K37)
- Evimizde varsa divan üzerine güzel pikeler havlular tülü felan beyaz tülü, yatak örtüleri açık renk olur. (K38)
- Valla o kişinin zevkine göre değişir. Tabi süslenir güzel pikeler diktirilir danteller özel yastık diktirilir. Ben beyaz oygulu çarşaf yaptırmıştım, mavi yorgan diktirmiştim yastık diktirmiştim böyle kalpli çok güzel. Böyle üstüne tül kocaman bir yatak hazırlamıştım. Güzel olmuştu yani. (K39)
- Organizasyona verilir organizasyon onu çok güzel hazırlar. Mavi genelde tercih edilir ama tabi ki insanın isteğine bağlıdır. (K13)

Sünnet yatağını süslemek için kullanılan malzemeler nelerdir? (Bindallı, sırmalı kumaşlar kullanılır mı? Balonlar, ampuller, fenerler vs.)

Çarşamba ilçesinde sünnet yatağını süslemek için öncelikler en şık kumaşlar kullanılmakta ve yatak için hazırlanan pikeler örtülmektedir. Sünnet yatağı genelde

mavi renk ağırlıkta olmak üzere renkli balonlarla süslenir. Sünnet yatağında “Maşallah” yazısı bulunur ve sünnet yatağına tüllerle süslemeler yapılır. Günümüzde bu işler için artık organizasyon şirketleri çağrılmaya başlanmıştır.

- Organizasyon da oluyor hep. (K26)
- Balonlar ile süslenir. (K27) (K31)
- Süslenir. Balonlar olur süsler olur. (K28)
- Balon tüller kullanılır. (K29)
- Balon maşallah yazıları süslü yazılar güzel bir örtü beyaz örtü süslenir. (K30)
- Hepsi olur. (K32) (K33)
- Hepsi olur tüllerden taç yapılır. (K34)
- Süslü püslü olur. (K35)
- Akvil kumaşlardan yatak hazırlanır. Balonlarla süsleniliyor sonrasında dediğim gibi annenin ne kadar cehizi varsa onlarla da süsleniyor yatağın kenarlarına çarşaf seriliyor tavanlara arkalara onlar yatakta ortada kalıyor. (K36)
- Balonlar ampüller hazır şeyler kullanılıyor genellikle kimse uğraşmıyor artık. (K37)
- Tüller, balonlar, süsler. (K38)
- Yatak, pike, çarşaf, tül. (K39)

Sünnet yatağının yanına neler konulur? (Kur’an, maşallah yazısı, nazar boncuğu gibi şeyler)

Çarşamba ilçesinde sünnet yatağının yanında maşallah yazısı, nazar boncuğu, kolonya, mendil, Kur’an-ı Kerim ve para bırakılacak kutu bulunmaktadır.

- Maşallah yazısı, balon, nazar boncuğu. (K26)
- Maşallah yazısı, Kuran konur. Bunun haricinde pek bir şey olmaz. (K27)
- Maşallah yazısı, nazar boncuğu olur. (K28)
- Maşallah, nazar boncuğu, para kutusu olur. (K29)
- Şeker, kolonya, sünnet süsleri, maşallah yazısı, Kuran konulur. (K30)
- Kolonya mendil, Kuran, nazar boncuğu olur. (K31)
- Nazar boncuğu olur. (K32)
- Kur’an, maşallah yazısı, nazar boncuğu olur. (K13) (K33) (K36)
- Maşallah yazısı olur. (K34) (K39)
- Genelde maşallah koyulur artı bir de para koymaları için bir kutu olur. (K35)
- Nazar boncuğu felan hiç kullanmadık sadece gelen misafirlere ikram olarak kolonyası, şekeri, çikolatası olur yanında oturmak için koltuklar olur misafirleri oturtmak için anne baba oturur bunun haricinde pek bir şey olmaz. (K37)
- Balonlar maşallah yazısı, süsler. (K38)

Sünnet çocuğuna nazar değmesini engellemek için yapılan herhangi bir adet var mıdır? (Yumurta yazdırmak vs.)

Çarşamba ilçesinde çocuğa nazar değmesini engellemek için genellikle nazar boncuğu kullanılmaktadır. Nazar boncuğunun yanı sıra çocuğun yüzünün bir kenarına leke sürülür, sarımsak vb. şeyler konulduğu da görülmektedir.

- Nazar boncuğu olur. Maşallah yazısı olur. (K26) (K13)

- Sarımsak konur. Kuran konur. (K27)
- Maşallah yazısı olur. (K28) (K39)
- Görmedim. (K29)
- Alına bir leke sürülür. (K30)
- Yok. (K31) (K36) (K37)
- Nazar boncuğu olur. (K32) (K34)
- Nazar boncuğu, sarımsak olur. (K33)
- Yok ya genelde insanlar kendi içinden okur nazar değmemesi için. (K35)
- Yok bizde ama yine de aklımıza gelirse bir boncuk takarız kazağının içine. (K38)

Sünnet davetiyesi ne zaman bastırılır ve ne zaman dağıtılır? Misafirleri sünnet düğününe çağırmak için davetiyeden başka herhangi bir yol kullanılır mı?

Çarşamba ilçesinde sünnet davetiyesi genellikle sünnet düğününe bir hafta veya on gün kala dağıtılmaktadır. Sünnet düğününe çağırma genellikle davetiyeyle yapılmaktadır. Bunun yanı sıra telefon edilmekte, şeker vererek davet edilmekte ve camide ilan verilmektedir.

- 10 gün önce dağıtılır. Yok. (K26)
- Bastırılıyor. Ağızdan da söylenir. (K27)
- Düğüne 15 gün kala Telefon ile arıya bilir. (K28)
- 10 gün bir hafta önce yapılır. Bireysel çağrılır. (K29)
- Bir hafta 10 gün önce. Hayır. Olmaz. (K30)
- Bir hafta önce. Davetiye ya da telefon edilir. (K31)
- 1 hafta içinde. Telefon edilir. (K32)
- 1 hafta önce. Camilerde ilan verilir. Mesaj yollarlar. Telefon ederler. (K33)
- 1 hafta önce. Şeker ile çağrılır. (K34)
- Düğünden bir buçuk iki ay önce bastırılır ve özel insanlara dağıtılır. Telefon açılır ya da bir başkaları aracılığıyla haber gönderilir. (K35)
- Bastırılır. Davetiye ile çağrılır yetmediği yerde kişi ağızdan da söyler. Ama bizim çocukluğumuz da şekerler söylenirdi. (K36)
- Sünnetten 15 gün 1 ay önce bastırılır ama bir hafta kala dağıtılır. Tabi ki telefon açarsın, haber gönderirsin. (K37)
- Evet, bastırılır bir hafta öncesinden felan. Davetiye bastırmak istemeyen şekerle gidip çağırır. (K38)
- Dağıtılır düğünden önce. Davetiye ilen. (K39)
- Uzakta olanlar varsa telefon aracılığıyla ararsın davet edersin ya da posta yoluyla davetiye gönderirsin. Yok. (K13)

Sünnet davetiyesiyle beraber gönderilen başka herhangi bir şey var mı?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnete çağırma davetiyeyle yapılmaktadır ancak bazı yörelerde sünnete şekerle çağrıldığı da görülmektedir.

- Yok. (K26) (K27) (K28) (K29) (K30) (K32) (K34) (K35) (K36)
- Sadece davetiye. (K31) (K33)

- Şeker gönderiliyor bazı yerlerde, kına gönderiliyor bazı yerde tatlı gönderiliyor yöresine göre değişiyor. Burda sadece şeker dağılıyor başka bir şey yok. (K37)
- Biz göndermiyoruz. (K38)
- Valla göndermedik ya öyle bir şey yok. (K39)
- Yapılmıyor. (K13)

Sünnet davetiyelerinde mevcut bulunan resimler şiirler maniler vs. nelerdir?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet davetiyesinde şiirlere ve manilere yer verilmektedir. Bununla birlikte artık sünnet çocuğunun resminin yer aldığı sünnet davetiyeleri de bulunmaktadır. Sünnet davetiyelerinde, genellikle “Oğlumuz (Çocuğun Adı) sünnet düğününde sizleri de aramızda görmekten mutluluk duyarız.” gibi ifadelerle, annenin babanın ve dedenin isimleri, sünnet düğününün tarihi, saati, yeri gibi bilgilere yer verilmekte ve parantez içinde sünnet düğününün mevlitli ya da çalgılı olduğu gibi hususlara da değinilmektedir.

- Olur. (K26)
- Bulunur. (K27)
- İsteğe bağlı seçilir. (K28)
- Vardır. (K29)
- Peygamberimiz ile başlar. Maşallah maşallah adam olur inşallah gibi. (K30)
- Resim olur. (K31) (K32)
- Aynı düğün davetiyesi gibi çocuğun resmi olur. (K33)
- Çocuğun resmi konuluyor şiirler maniler yazılıyor. (K34)
- Resim olarak özel bir resim çekme olayı olur. (K35)
- Bazı kişiler çocuğun resmini tercih eder bazıları da önemsemez yani herkesin fikrine düşüncesine göredir o. (K37)
- Çocuğun kendi resmini koyuyorlar ama biz koymadık. Bazen aile remide koyuyorlar ama genelde kardeşi ile. (K38)
- Yok kendi resmi yoktu böyle nazar boncuklu güzel sünnet davetiyesi bastırmıştık. (K39)
- Genelde kendi resmi kullanılır. (K13)

Sünnet yemekli mi yemeksiz mi davetiyelerde nasıl ifade edilmiştir?

Çarşamba ilçesinde davetiyelerde sünnet genellikle “mevlitlidir” veya “çalgılıdır” şeklinde ifade edilmektedir. Sünnet mevlitli ise yemekli olduğu herkes tarafından bilinir. Sünnetin yemekli olup olmadığına dair bilgi genellikle davetiyelerde yazmamaktadır ama bu bilgiye yer vermek isteyen aileler davetiyelerine bu bilgiyi yazdırabilir.

- Yazar davetiyede. (K27)
- Yemekli olduğu yazar. (K26) (K13)
- Yazılabilir. Davetli ise yemek olur zaten. (K28)

- Düğünümüz yemeklidir yazılır. (K29)
- Edilir. Mevlihtli denirse yemek olur genellikle. (K30)
- Yazar. (K31) (K39)
- Yemeklidir yazar. (K32)
- Çalgılı olup olmadığı yazar zaten yemeklidir. (K33)
- Çalgı varsa yemek mutlaka verilir. (K34)
- Belirtmez o zaten uzak yakın akrabalara hep yemek verilir de öyle her kesede yemek verilmez. (K35)
- Yemeklidir ve çalgılıdır diye söylenir. (K36)
- Davetiyenin alt kısmına davetlidir yemeklidir şeklinde not geçilir. (K37)

Sünnet düğünü için hazırlanan yemekler nelerdir?

Çarşamba ilçesinde genellikle düğün yemekleri olarak keşkek, pilav, yahni, tatlı, ayran verilmektedir. Sünnet düğünü için de bu menü değişmemektedir. Bununla birlikte artık pilav üstü et, pide, pilav üstü tavuk döner vb. yiyecekler ikram edilmektedir.

- Keşkek, pilav, tatlı, ayran. (K26) (K30)
- Pide, keşkek, pilav yapılır. (K27)
- Kimi pasta kimi etli pilav dağıtır. Kır düğünü olursa yemekli olur. (K28)
- Keşkek, tavuklu pilav. (K29)
- Keşkek, yahni, pilav, hoşaf, tatlı, baklava. (K31)
- Etlı yemek verilir. (K32)
- Keşkek, lepsi, baklava olur. Düğün yemekleri olur. (K33)
- Keşkek, pilav, pilav üstü et, tatlı. (K34)
- Keşkek, pilav, yanında bir tatlı. Son zamanda hep hazır alınır. Daha önceden hep kendisi yapardı. Son zamanlarda sipariş verir plastik köpük tabaklar ile dağıtım yapılır. (K35)
- Yahni olur genelde, pilav ya da etli pilav tatlı o şekilde şimdi. (K36)
- Tatlı, tavuklu pilav, şerbet. (K37)
- Tabi ki olur. Keşkek, yahni, pilav. (K38)
- Biz pide ayran dağıtmıştık. (K39)
- Etlı pilav yapılır. Ayran olur. Pilav üstü döner verilir. Ya da pilav üstü tavuk döner olur. Sarmalar yapılır. (K13)

Sünnet kınası yakılır mı?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet kınası yakılmamaktadır ama sünnet kınası yakan aileler az da olsa vardır. Samsun'un Havza ilçesi Karga Köyünde "sünnet gününden bir gün önceki akşam mutlaka kına gecesi tertip edilir" (Özdemir 2008: 200-201). Çarşamba "Sahil Köyünde sünnet olan çocuğun elinin en küçük parmağına yakılır" (Arslantürk 2002: 15).

- Bizim yöremizde yok. (K26)
- Yapılıyor. (K27) (K32)
- Buralarda olmaz. (K13) (K28) (K30) (K31) (K33) (K35)
- Duymadım. (K29)

- Sünnet kınası olur. (K34)
- Bizim köyde görmedim. (K36)
- Biz hiç yakmadık. Ben küçüklüğümden beri hiç görmedim. Doğu taraflarda olur o daha çok buralarda yok. (K37)
- Yakanlar yakıyor ama biz yakmıyoruz. (K38)
- Öyle bir şey yok. (K39)

Kına için ayrı gün, eğlence düzenlenmekte midir?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet kınası yakılmamaktadır ama yapan aileler de akşam kına gecesi yapıp sabah düğününü yapmaktadırlar. Düğün gününde kına yakan aileler de vardır.

- Bizim yöremizde yok. (K26)
- Akşam kına gecesi olur. Sabah düğünü olur. (K27)
- Buralarda olmaz. (K13) (K28) (K31) (K33) (K35)
- Buralarda duymadım. (K29)
- Yok. (K30)
- Hayır aynı gün yapılır. (K32)
- Ayrıda olabilir, düğünde de olur tercihe bağlı. (K34)
- Biz hiç yakmadık. Ben küçüklüğümden beri hiç görmedim. Doğu taraflarda olur o daha çok buralarda yok. (K37)
- Yakanlar yakıyor ama biz yakmıyoruz. (K38)
- Öyle bir şey yok. (K39)

Kına gecesi yapılıyorsa katılımcılar kimlerdir?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet kınası yakılmamaktadır ama kına gecesi yapılıyorsa ya sünnet düğünü olduğu gün yapılmakta ya da akşam çocuğun arkadaşları arasında eğlence yapılmaktadır.

- Bizim yöremizde yok. (K26)
- Çocuklar en yakınları olur. (K27)
- Buralarda olmaz. (K13) (K28) (K31) (K33) (K35)
- Buralarda duymadım. (K29)
- Yok. (K30)
- Sünnet düğünü ile aynı gün olur herkes bulunur. (K32)
- İsteğe bağlı yapılır. (K34)
- Bizim köyde görmedim. (K36)
- Biz hiç yakmadık. Ben küçüklüğümden beri hiç görmedim. Doğu taraflarda olur o daha çok buralarda yok. (K37)
- Yakanlar yakıyor ama biz yakmıyoruz. (K38)
- Öyle bir şey yok. (K39)

Erkek ve kadın katılımcılar birlikte mi eğlenir?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet kınası yakılmamaktadır. Bununla birlikte sünnet kınası yapanlar olursa genellikle kadın erkek karışık olmaktadır.

- Bizim yöremizde yok. (K26)
- Kadınlar arasında olur. (K27)
- Buralarda olmaz. (K13) (K28) (K31)
- Davul zurnada bir olur ayrı otururlar. (K29)
- Yok. (K30)
- Evet. (K32)
- Bazı yerlerde ayrı olur bazı yerlerde araya perde çekerler. (K33)
- Kadın erkek bir olur. (K34)
- Şimdi birlikte eğleniyorlar. Düğün çalılı yapıyor ise davul zurnayı getiriyorlar çalgı oluyor ama mevlitli yapıyorsan erkekler bir tarafta kadınlar öbür tarafta olur. (K36)
- Çalgılı ise birlikte eğlenirler ama davetli ise ayrı bölümlerde eğlenirler otururlar. (K37)
- Birlikte olurlar farklı yerlerde bulunurlar. (K38)
- Birlikte oldu birlikte oynandı zıplandı. (K39)

Fakir aileler için herhangi bir yardım yapılır mı? Yahut fakir bir ailenin çocuğu da sünnet ettirilir mi?

Çarşamba ilçesinde durumu olmayan kişilere yardım edilmektedir. Günümüzde sünnet vb. işlemleri belediyeler yapmaktadır.

- O yapılır. (K26)
- Onları sağlık ocağı, hastane acilleri sünnet ediyorlar. (K28)
- Tabi ki yardım dayanışma olur. (K29)
- Evet, belediye tarafından yapılır. (K30)
- Yok. (K31)
- Ettirilir. (K32)
- Yok. (K33)
- Ettirilir belediyeler yapar. (K34)
- Yok. Ben öyle görmedim. (K35)
- Eğer sünnetçi köye geldi ise ettiriliyor ama yanına yatırılmıyor herkes çocuğunu eve götürüyor. (K36)
- Tabi ki de ettirilir. (K37)
- Eğer imkânı çoksa tabi ki. (K38)
- Ettirilir biz ettirmiştik komşumuzun çocuğunu. (K39)
- Ettirilir. (K13)

2.1.1.3.Kirvelik

Çarşamba ilçesinde İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesindeki gibi bir kirvelik anlayışı yoktur. Bu bölgede kaynak kişilerden alınan ve yapılan gözlemlerden hareketle şunlar söylenebilir: Burada kirve ve kirveliğin ne olduğu bilinir. Babanın yakın bir arkadaşı veya akrabalarından biri düğün ve çocuk ile ilgilenir. Bu kişi kirve olarak genelde isimlendirilmez. Bununla birlikte iletişim araçlarının yaygınlaşması ve farklı ortamlarda kurulan dostluklar ile bu tarz isimlendirilmelere aşına olunur. Bu sebeple kirveliğin Çarşamba içindeki yerini anlamak için aşağıdaki sorular sorulmuştur.

Kirve kimdir? Kirve kime denir?

Çarşamba ilçesinde kirve pek olmamakla birlikte kirve, sünnet düğününde çocukla ilgilenen kişidir. Kirve, çocuğun sevdiği bir büyüğü, babasının arkadaşlarından biri, amcası ya da dayısı olabilir.

- Kirve demek düğünü yöneten demektir. Amca olur dayı olur komşu olur akraba olur. (K26)
- Kimi tercih ederlerse o olur. (K27)
- Yakınlarından biri olur. Aile dostu olur. Babasının yakın arkadaşı da olur. (K28)
- Kirvelik yok. (K29) (K34) (K38)
- Kirve yok. (K30) (K35) (K31) (K13)
- Çocukla ilgilenir. Çocuğun çok sevdiği biridir. Çocuğun en yakını en sevdiğiidir. (K32)
- Aileye yakın biri olur. Babasının arkadaşı olur. (K33)
- En yakın kimse odur. Babasının yakın bir arkadaşı olabilir. Çocuğun dayısı ya da amcası da olabilir. (K36)
- Kirve vardır yakın bir akraba olabilir komşu olabilir, bir kuzen olabilir. (K37)
- Çocuğu sünnet ettirirken amcası bulundu. Çocuğun sevdiği kişilerden biri bulunur yani. (K39)

Kirvelik teklifini kim yapar? Çocuğun babası mı teklif eder yoksa kirve olacak kişinin kendisi mi teklif eder?

Çarşamba ilçesinde kirvelik pek olmamakla birlikte kirve olacaksa teklifi baba yapabilir ya da kirve olmayı isteyen kişi gelip “Ben kirve olacağım” diyebilir.

- Ben kirve olacağım der. (K26)
- Ben olayım diyende olur. Babası da teklif eder. (K27)
- Baba diyebilir. Seni kirve olarak görmek istiyorum denir. (K28)
- Kirvelik yok. (K29) (K34) (K38)
- Kirve yok. (K30) (K31) (K35) (K13)
- Kirve olmaz. Çocuk seçer kirvesini. (K32)
- Bir yakın olur çocuğun babasına ben kirvesi olacağım der. (K33)

- Teklif edilir genelde. (K36)
- Kişi ben olayım der aile diyemez kirve olduğu zaman sorumluluğu alıyor ya. (K37)
- Çocuk kimi istiyorsa onu yaptık biz. (K39)

Kirve nasıl seçilir? Kim seçer? Amaç nedir?

Çarşamba ilçesinde kirve pek olmamakla birlikte kirve seçimi yapılacaksa ya baba seçer ya da çocuk kendi kirvesini kendisi seçer. Havza'da "Seçime karar verilince ve kirve belli olunca, çocuğa yeni sünnet elbiseleri giydirilerek o kişinin evine götürülür, eli öptürülür. O da bu olaydan sonra kendisinin çocuğa kirve seçildiğini anlar. Bu bazen de taraflar arasında daha evvel görüşülür, konuşulur ve karar altına alınır" (Havza Kaymakamlığı 2003: 174).

- Tam bilmiyorum. (K27)
- Baba ailesi seçer. (K28)
- Kirve yok. (K13) (K29) (K30) (K31) (K34) (K35) (K38)
- Çocuk seçer kirvesini. (K32)
- Baba yarısı gibidir. Aileye yakındır. (K33)
- Bir fikrim yok. (K36)
- Anne baba seçer. Belki çocuk kendisi seçer. (K37)
- Çocuk kimi istiyorsa onu yaptık biz. (K39)

Kirve seçildikten sonra bu ilişkinin adı ne şekilde konur? Sadece sözel olarak ifade edilmesi yeterli midir?

Çarşamba ilçesinde kirve pek olmamakla birlikte kirve seçilecekse sözel olarak ifade edilmesi yeterlidir.

- Kirve budur der bırakılır. (K26)
- Tam bilmiyorum. (K27)
- Yeterlidir. (K28)
- Kirve yok. (K13) (K29) (K30) (K31) (K34) (K35) (K38)
- Kirve olarak edebi kalır. (K32)
- Söyler sadece. (K33)
- Bu bunun kirvesidir denir. (K36)
- Öyle bir şey olmadı. (K39)

Kirve sünnet masrafının tamamını mı karşılar? Yoksa bir kısmına mı ortak olur? Masraflara hiç katılmaz mı?

Çarşamba ilçesinde kirve pek olmamakla birlikte kirve sünnet masraflarına genellikle ortak olmaz; çocuğa sünnet kıyafetini alır. Durumu iyi olan ailelerin

masraflara ortak olduğu da görülebilir. Çarşamba “Sahil Köyünde kirvelik yapan kişi çocuğun sünnet masraflarını karşılar, çocuğa hediye olarak altın takar veya para verir” (Arslantürk 2002: 15).

- Ortak olur bazen de hepsini karşılar. (K26)
- Tam bilmiyorum. (K27)
- Sadece sünnet elbisesini alır. (K28)
- Kirve yok. (K13) (K29) (K30) (K31) (K34) (K35) (K38)
- Karışmaz. (K32)
- Kirve elbise alır. Çocuğun babası da kirveye hediye alır. Bazısı da sadece kirve olur. (K33)
- Sadece isim olarak var. Başka bir şey katısı olmaz kirvenin. (K36)
- Tabi ki karşılaşırsa ortak olur. Çocuğun kıyafetlerini alır. İkram alır çikolatasını, kolanyasını şekerini. (K37)
- Yok. (K39)

Kirvenin görevleri nelerdir?

Çarşamba ilçesinde kirveliğe pek rastlanmamakla birlikte kirve olan yerlerde kirve sünnet olurken çocuğun yanında bulunmak, çocukla ilgilenmek, gelen misafirlerle ilgilenmek gibi görevleri üstlenmektedir.

- Düğünü yönetir. (K26)
- Tam bilmiyorum. (K27)
- Çocukla ilgilenir, misafirlerle ilgilenir gelen gidenle. (K28)
- Kirve yok. (K13) (K29) (K30) (K31) (K34) (K35) (K38)
- Çocukla ilgilenmek. (K32)
- Çocuğun sünnet merasiminde babasının yanında durması ayıp sayılırdı kirve ilgilenirdi. Şimdi ise eski örf ve adetler yok. (K33)
- Yo ortalıkta çocuğun yanında durur çocuğun yanına gelir gider sadece. (K36)
- Sadece sünnet olurken çocuğun yanında durmak. Başka bir şey yapmadı. (K39)

Çocuğun kirveye karşı görevleri var mıdır?

Çarşamba ilçesinde kirvelik pek yoktur ama bazı yörelerde, ailelerde kirve karşımıza çıkmaktadır. Çocuk kirvesine karşı saygılı olmalıdır çünkü kirve baba yarısı sayılmaktadır.

- Tam bilmiyorum. (K27)
- Kirve baba yarısıdır. Çocuk evlendirilirken bile onla görüşür. (K28)
- Kirve yok. (K13) (K29) (K30) (K31) (K34) (K35) (K38)
- Olabilir. (K32)
- Kirve aile dostudur zaten araları bozulmadıkça devam eder. Sevgi saygı olacak. (K33)
- Olmaz. (K36)
- Ne olacak ki. (K39)

Kirvenin ailesiyle sünnet olan çocuğun ailesi arasında kız alıp verme yasaklanır mı? Evlilik? Yasaklanırsa ne kadar? Bunun bir süresi var mıdır?

Çarşamba ilçesinde kirvelik pek yoktur ama kirve olan yerlerde kirve ile yakın aile ilişkisi kurulur.

- Yok. Öyle olmaz. Dostluk pekişir. (K26)
- Tam bilmiyorum. (K27)
- Bilmiyorum. Kirvenin kızını almaz. (K28)
- Kirve yok. (K13) (K29) (K30) (K31) (K34) (K35) (K38)
- Yok. (K32)
- Hiç öyle bir şey duymadım. (K33)
- Hiç öyle bir şey duymadım. Yok, akraba sayılmaz. (K36)

Kirvenin görevleri sadece sünnet düğünü ile sınırlı mıdır? Yoksa çocukla yaşam boyu ilgilenmek zorunda kalır mı?

Çarşamba ilçesinde kirvelik pek yoktur. Kirve olan yerlerde yakın aile ilişkisi kurulduğu için yaşam boyu görüşme ve karşılıklı sevgi saygı devam eder.

- Sadece sünnet düğünü. (K26)
- Tam bilmiyorum. (K27)
- İlgilenir her türlü. (K28)
- Kirve yok. (K13) (K29) (K30) (K31) (K34) (K35) (K38)
- Yaşamı boyunca devam eder. (K32)
- Aileye yakın olduğu için sevgi saygı devam eder. (K33)
- İlla ki kirvem diye çağırır. Zaten babanın arkadaşı ise amca olarak görür onu sürekli diyologları artar. (K36)
- Ömür boyu yaşamında eğer bir yakını ise bir arkadaş olarak bir destekçisi olarakta her zaman sözü geçer yanında. (K37)

Bugün için kirvenin görevlerinde, tanımında bir değişiklik söz konusu mudur?

Çarşamba ilçesinde kirvelik çok görülmemekle birlikte eski dönemlerde kirveliliğin var olduğu yerlerde kirve, daha çok önem verilen, daha çok saygı duyulan bir kişiyken günümüzde kirveye verilen bu önemin azaldığı görülmektedir.

- Eskiden kirvelik vardı şimdi kirvelik çok az. (K26)
- Bilmiyorum. (K27) (K28)
- Kirve yok. (K13) (K29) (K30) (K31) (K34) (K35) (K38)
- Aynı. (K32)
- Önceden manevi boyut yüksekti şimdi bu adet yapacağız şeklinde bu işler daha ciddi idi. Şimdi yapılacak diye yapılıyor sadece. (K33)
- Ne bileyim. (K36)

- Değişti tabi şimdi hiç yok artık. (K37)
- Burada kirvelik ne bilmiyorlar bile. (K39)

Kirve ile ilgili dilde kullanılan özel bir deyim, atasözü bulunur mu?

Çarşamba ilçesinde kirvelik pek yaygın olmadığı için dilde kullanılan bir söze rastlanılmamıştır.

- Ben duymadım. (K26)
- Yok. (K28)
- Kirve yok. (K13) (K29) (K30) (K31) (K34) (K35) (K38)
- Bilmiyorum. (K27) (K32) (K33) (K36)
- Varsa da bilmiyom ben hiç. (K37)

2.1.1.4.Sünnet Hamamı

Çarşamba ilçesinde hamam kültürü fazla yaygın değildir. Çarşamba ilçesinde elde ettiğimiz bilgilerden hareketle bir tane hamam bulunmaktadır. Bu hamama sünnet hamamı niyeti ile gidilmemektedir. Bu bölümde sorduğumuz sorulara cevap olarak hamam yok ya da sünnet hamamı yok şeklinde cevaplar verilmiştir. Örnek teşkil etmesi için bir soru cevapları ile verilmiş diğer sorular sorulamamıştır. Diğer sorularda şunlardır: Hangi hamamlara gidilir, süreç nasıl işler, bütün bir hamam kapatılır mı, masrafları kim ödemektedir, hamama ulaşım nasıl sağlanır, yolda davul zurna vs. çalınır mı, hamamda ne yapılır (çalgı vs. yemek yahut meyve), sünnet çocuğunu kim yıkar, bahşiş verilir mi?

Sünnetten önce hamama gidilir mi?

Çarşamba ilçesinde sünnet için hamama gidilmez, hamam kültürü çok yaygın değildir.

- Yok. (K26) (K32) (K33) (K34) (K36) (K37)
- Hamam yok. (K27) (K28).
- Sünnet hamamı yok. (K29) (K30) (K31)
- Öyle bir şey ilk defa duyuyom yok öyle bir şey. (K35)
- O da yok. (K38)
- Bizim zamanımızda yoktu canım o. (K39)

2.1.1.5. Gezme

Sünnet çocuğu gezdirilir mi? Gezinti nasıldır? Ata bindirilir mi? Gezintiye eşlik edenler kimlerdir? Müzik, davul zurna var mıdır?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet çocuğu gezdirilir. Bu gezi çoğunlukla araba ile olur ve arabalarla konvoy yapılarak sünnet çocuğun aracı en önde gider. Davul zurna eşliğinde gezinti yapılır. Bazen de isteğe bağlı olarak at ile gezdirilir. Davul zurna eşliğinde atıyla sünnet çocuğu en önde ilerlerken misafirler de arkadan onu takip ederler.

- Gezdirilir. Ata bindirirler. Mahalle turu yaparlar. Olur. (K26)
- Gezdirilir. Araba ile olur. Konvoy ile. (K27)
- Gezdirilir. At ile de gezdirilirdi Davul zurna olur. (K28)
- Gezdirilir Konvoy olur. Ata bindirende olur araç ile gezdirende olur davul zurna olur. (K29)
- Gezdirilir. Arabayla ya da at ile gezdirilir. Davul zurna eşliğinde konvoy ile 1 saat yol gezdirilir. (K30)
- Gezdirilir. Konvoy ile davul zurna eşliğinde gezdirilir. (K31)
- Gezdirilir. Davul zurna olur. Fayton arabası olur duruma bağlı isteğe bağlı. (K32)
- Gezdirilir. Davul zurna eşliğin de konvoy olur. Önceden at ile gezdirirler şimdi araçlar ile geziyorlar. Olur. (K33)
- Gezdirilir. Davul zurna olur konvoy ile gezdirilir. (K34)
- Gezdirilir. Üstü açık bir arabanın içine çocuk konulur diğer arabalarda arkasında konvoy ile şehir içinde bir tur atılır. Kornalarla, zurnalarla. Davul zurna olduğu da olur olmadığı da olur. (K35)
- Gezdirilir. Şimdi arabalar çok olduğundan arabalar ile gezdirilir. Davul zurna eşliğinde konvoy ile. (K36)
- Evet gezdirilir. Eskiden atlaydı ama şimdi araba ile konvoy şeklinde arabalar süslenir balon takılır. (K37)
- Köy yerinde gezdirmiyoz. İlçede belki araba ile gezdiren vardır. Köy yerinde gezdirmiyoz. (K38)
- Gezdirilir. Dolaştırdık. Konvoy halinde. (K39)
- Gezdirilir Arabayla birlikte konvoy halinde gidilir. Araba süslenir. (K13)

Nerelere gidilir? Özellikle gidilen bir türbe, mezar var mıdır?

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet gezisi şehir turu şeklindedir. Köylerde ise bu gezi mahalle aralarında yapılmaktadır. Sünnet gezisinde özellikle gidilen bir türbe yoktur.

- Mahallelerde tur atılır. Konyoyla gezilir. Yok. (K26)
- Şehirde gezilir. Yok. Hiç duymadım (K27)
- Şehir turu yaptırılır. Yok. (K28) (K29)
- Konvoy ile 1 saat yol gezdirilir. Yok. (K30)
- Mahallede gezdirilir. Yok. (K31)
- Gezinti yapılır. Yok. (K32)

- Çok uzağa gidilmez ama caddenin ucuna gidip gelinir. Bizim burada yok. (K33)
- İlde, ilçede, mahallede gezdirilir. Yok. (K34)
- Şehir içinde tur atılır. Olay bu. Yok öyle bir adet. Eskiden çok eskiden ta 25-30 yıl önce idi. (K35)
- Köyün etrafında gezilir. Yok. (K36)
- Sadece Çarşamba turu attırıyorlar dolaştırıp geliyorlar. Var mesela türbeler var yeşil tekke var ama çoğu tercih etmez götürmeyi çocuğunu. (K37)
- Köy yerinde gezdirmiyoz. Bilmiyorum. (K38)
- Köyü dolaştık hep. Yok. Öyle bir şey yapmadık (K39)
- Bilmiyorum. Yok. (K13)

2.1.2.Sünnet Sırası

2.1.2.1. Sünnet İşlemi

Sünnet nerede yapılır?

Çarşamba ilçesinde önceleri sünnet işlemi evde fenni sünnetçiler veya sağlık personelleri tarafından yapılırken şimdi ise hastanelerde doktorlar veya sağlık personeli tarafından yapılmaktadır.

- Önceden sünnetçi yapardı şimdi hastanelerde yapılıyor. (K26)
- Evde yapanda olur. Hastanede de olur. (K27)
- Hastanede. (K28) (K29) (K30) (K34) (K37) (K38)
- Evde. (K31) (K32)
- Eskiden evde yapılırdı. Şimdi hastanede yapılır. (K33)
- Ya düğünün olduğu ortamda ya da özellikle sünnet yapan sünnetçinin mekânı neresi ise oraya gidilir orada yapılır. Daha sonra yapılıyormuş gibi imaj yaratıp düğün yapılır. (K35)
- Genelde önceden sünnet olduğu gün yapılırdı ama şimdi sünnetten bir hafta önce yapılıyor çocuklar biraz daha kendine gelsin sünnet düğününde oynasın diye. Eve getiriyorlar. (K36)
- Valla şimdi hastanede yapıyorlar da o zamanlar bizim köyümüzde bir amca vardı Kâmil amca işte ona yaptırdık. Ama şimdi hastanede yapılıyor. (K39)
- Sünnetçide yaptırılır. Eğer çocukta problem varsa hastane ortamında yaptırılır. (K13)

Sünneti yapan kişi kimdir?

Çarşamba ilçesinde sünneti yapan kişi genellikle sağlık personeli veya doktordur.

- Doktor. (K26) (K27) (K30) (K34)
- Sağlıkçısıdır. (K28)
- Sünnetçi. (K29)
- Sünnetçi, doktor. (K31)
- Sıhhiye, sağlıkçı, doktor. (K32)
- Sağlık personeli, doktor. (K33)
- Sağlık personeli, doktor. Sağlık sertifikalı insanlardır. (K35)
- Cerrah doktor gibi bir şey oluyor herhalde. (K36)

- Genel cerrah olur doktor olur. (K37)
- Doktor çocuk doktoru. (K38)
- Sıhhiyeci sıhhiye Kâmil derlerdi. Onu tanıyan tanımayan çocuğunu ona sünnet ettirirdi. (K39)
- Sünnetçi sağlıkçı olması daha makbuldür. (K13)

Sünnet olurken söylenen sözler, dualar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde sünnet olurken genellikle kelime-i şahadet getirilir ve tekbirler getirerek sünnet ettirilir. Oldu da bitti maşallah denilerek dualar edilir.

- Allah muradına eriştirsın derler. (K26)
- Dua yapılır. (K27)
- Vardır. Oldu da bitti maşallah gibi. (K28)
- Bilmiyorum. (K29) (K30)
- Elham okunur tekbir getirilir âmin olur. (K31)
- Yok. (K32)
- Kelime-i şahadet getirirler. (K33)
- Oldu da bitti maşallah denir. Dua okunur. Besmele çekerler. (K34)
- Oldu da bitti maşallah nazar değmez inşallah. (K35)
- Allahu Ekber denildiğini biliyom. (K36)
- Dua felan yapılmadı bizimkinde normal ameliyata girdi çıktı. (K37)
- Allah'a dua ederiz aklımıza hangi dua gelirse. (K38)
- Tekbir alınır. (K13)

Hala evlere gelen sünnetçiler var mıdır? Varsa bunlar nasıl kimselerdir?

Çarşamba ilçesinde günümüzde artık genellikle sünnet işlemi hastanelerde gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte zaman zaman eve gelen sünnetçilerde bulunmaktadır. Eve gelen sünnetçiler sağlık personeli, sıhhiye veya doktordur.

- Yok, yok. (K26)
- Var. Sağlıkçıdır. (K27) (K32)
- Zaman zaman oluyor. Sağlıkçıdır. (K28)
- Yoktur. Bilmiyorum. (K29)
- Vardır. Doktor gibidirler. (K30)
- Vardır. Doktordur sağlıkçıdır. (K31)
- O şekilde yok sağlık personeli eve çağrılır eve gelip yapar. Yoksa hepsi hastanede olur. Sağlık personelidir. (K33)
- Yoktur. Sıhhiyedir. (K34)
- Var. Sağlık personeli. (K35)
- Var. Tercihe göre. Güvenilir kimseler hastaneden getiriyorlar sadece evde olsun diye. (K36)
- Hayır artık yok yasak zaten Önceki gelen sünnetçiler diyordu işte sen bu işi yaparsın adı sünnetçi sünnet yapıyordu. Ama şimdi öyle bir şey yok. Okumadan doktor olmadan sünnet yapılamıyor. (K37)
- İstenilirse doktorlar geliyormuş. Normal çocuk doktorları. (K38)
- Yok bugünlerde herkes çocuğunu hastaneye götürüyor. (K39)
- Vardır diye biliyorum. Köylerde var. Sağlıkçı, doktor (K13)

Sünnet işlemi için hangi aletleri kullanırlar?

Çarşamba ilçesinde sünnet işlemi için genellikle kullanılan malzemeler; ustura, makas ve neşterdir.

- Önceden ustura, neşter. (K26)
- Bilmem. (K27)
- Cerrahi aletler. (K28)
- Bilmiyorum. (K29) (K30) (K39)
- Ustura, makas. (K31)
- Tıbbi aletler. (K32)
- Makas neşter. (K33)
- Eskiden ustura idi şimdi bilmiyorum. (K34)
- Nerden bileyim ben. (K35)
- Neşter ile herhalde bilmiyorum. (K36)
- Ameliyat hanede görmedim ama eskiden sünnetçiler gelirdi testere gibi küçük bıçakla gözümüzün önünde çocuğu sünnet eder giderdi ama şimdi yok artık. (K37)
- Ameliyathanedeler narkoz veriyorlar göremiyoz artık. (K38)
- Aletlerin adını bilmiyorum. Falçata. (K13)

Sünnet esnasında anne-baba ne yapar?

Çarşamba ilçesinde sünnet sırasında babası çocuğunun yanında olur. Genelde anneler bakamaz onlar biraz daha geride çabucak çocuklarının canı yanmadan bu işlemin bitmesi için dua ederler. Bunun haricinde bazı yerlerde annesi bir leğenin içine konur, hiç kıpırdamadan sünnet bitene kadar leğenin içinde bekler eğer kıpırdarsa çocuğun kanamasının çok olacağına inanılır.

- Genelde sağında solunda durur. (K26)
- Beklerler yanına giremezler zaten özlere değmez. (K27)
- İsteğine bağlı dayana bilirse yanında durur. Dayanamazsa dışarda bekler. (K28)
- Çocuğun yanında destekçi olunur. (K29)
- Yanında bulunur. (K30) (K31)
- Annesi bir leğenin içine konur hiç kıpırdamadan durur. Sünnet bitene kadar durur. Kıpırdarsa kanaması çok olur. Ana yüreği yufka olur onun için öyle yaparlar. (K32)
- Anne olmazda babası olur. Kirve olur. (K33)
- Babası yanında olur annesi bakamaz. (K34)
- Sünnetçinin yanında olur. (K35)
- Annesi dayanamıyor babası tutuyor çocuğu. (K36)
- Annesi babası dışarda bekler çocuğu. (K37)
- Bekliyoruz. (K38)
- Ben kaçıp gittim evden. (K39)
- Ağlar. (K13)

**Sünnetin kolay geçmesi için özellikle yapılan bir hareket var mıdır?
(Oklava yuvarlamak vs.)**

Çarşamba ilçesinde sünnetin kolay geçmesi için yapılan bir uygulama yoktur.

- Öyle bir şey yok. (K26)
- Duymadım. (K27) (K29)
- Yok. (K13) (K28) (K31) (K32) (K33) (K36) (K37) (K38)
- Bilmiyorum. (K30) (K34)
- Onu bilmiyecem. (K35)
- Ya işte çocuğa rüzgâr adırmazsın gezdirmezsin. (K39)

**Yaranın iyileşmesi için ne yapılır? Sürülen özel bir merhem var mıdır?
(Halk hekimliği açısından, özel bir ot, kül, çürümüş tahta tozu vs. gibi şeyler)**

Çarşamba ilçesinde genellikle yaranın iyileşmesi için doktorun verdiği krem kullanılmaktadır. Bunun dışında zeytin yağı sürüldüğü de görülmektedir.

- Krem melhem verilir. (K26) (K28)
- Doktor melhem verir. Özel kilotlar alınır. (K27)
- Doktor verir. (K29) (K31) (K32) (K33) (K36)
- Melhem verilir. Doktor verir. (K30)
- Doğal zeytin yağı kabuğu çabuk çıksın diye kullandım çok iyi gelmişti. (K34)
- Ağrı kesici kremler kullanılır. (K35)
- Yok öyle bir şey. (K37)
- Sünnet kilotları var onları kullanırız. Yok biz öyle şeyler kullanmadık. Hava alırsa daha çabuk iyi olur diyorlar. (K38)
- Güzel sabunlu suyla böyle şey yaparsın. (K39)
- Teramisin sürerdik. (K13)

Kesilen sünnet derisi ne yapılır?

Çarşamba ilçesinde bu soruya kaynak kişilerin ilk cevabı pilav esprisidir. Biraz güldükten sonra şu cevaplar verilmiştir. Kesilen sünnet derisi genellikle atılır. Bazen de bu deri gömülür. Gömüldüğü veya atıldığı yerlerle ilgili inanışlar bulunmaktadır. Samsun Yöresinde “kesilen parça (kabuk) camii kenarına atılırsa sünnet olan çocuk dindar olur. Kahvehane kenarına atılırsa kahvehaneci olur, okul kenarına atılırsa okur, öğrenimini tamamlar” (Şişman 1994: 63). Havza ilçesinde “kesilen ufak et parçası orada bulunan çocuklar tarafından çocuğun babasına satılır. Babası almaz ise çocuğun yarasının iyileşmeyeceğine inanılır. Kesilen et parçası köylerde hayvan gübrelğine veya bir çukura gömülür açıkta kalırsa çocuğun karnının ağrıyacağına inanılır” (Özdemir 2009: 190).

- Evin üzerine atılır. Evcil olsun haylaz olmasın eve bağlı olsun diye. (K26)
- Bir mezarlık bahçesine cami avlusuna gömülür. (K28)
- Çöpe atılır. (K27) (K29) (K37)
- Atılır. (K30) (K31) (K32) (K33) (K34)
- Gömerler büyük ihtimalle. (K35)
- Bilmiyom. (K36)
- Doktorlar çöpe atmıştır herhalde. (K38)
- Ne yapıldığını da hiç bilmiyom belki de çöpe atıldı. (K39)
- Meyva ağacının dibine gömülür. (K13)

2.1.3. Sünnet Sonrası

2.1.3.1. Mevrit

Mevrit ne zaman okunur?

Çarşamba ilçesinde mevrit işlemi isteğe bağlı olarak değişmektedir. Bir kısım insanlar önce sünnet yaptırıp sonra mevrit okuturken bir kısım ise önce mevrit yaptırıp sonra sünnet yaptırmaktadır. Kimileri önce eğlence yapıp sonra mevrit yapabilir. Sünnet merasimi içinde ise gezip gelindikten sonra yapılabilir.

- Öğleden sonra kimi de öğleden önce. (K26)
- Bir gün öncede olur sünnet ettirdikten bir gün sonra da olur. (K27)
- Düğünden önce de olabilir düğünden sonra da olur. (K29)
- Konvoydan sonra. (K30)
- Kesilmeden önce okunur. (K31)
- Yapılır ekseriyetle. (K32)
- Çoğu mevrit yapar.1 hafta sonra da olur.6 ay sonra da olur. (K33)
- Kesildikten sonra. (K34)
- Sünnet düğünü yapınca kimi mevritli yapar kimi çalgılı yapar o zaman olur. (K35)
- Evet, okutuluyor. (K37)
- Kestirdikten sonra ister hemen yaptır ister zaman geçtikten sonra da yapılır. (K38)
- O kişiden kişiye değişiyor. Çocuk iyileştikten sonra olur biz düğünü de çocuk iyileştikten sonra yapmıştık. İyileşmeye durmuştu çocuk geziyordu. (K39)
- Sünnetten sonra okunur. (K13)

Mevlidi kim okur? Karşılığında ne alır?

Çarşamba ilçesinde genellikle mevlidi hoca okumakta ve karşılığında ev sahibinden para almaktadır.

- Hoca okur bahşiş verilir. (K26)
 - Hoca okur. Para alır. (K27) (K30)
 - Hocalar okur. Kişiye kalmış Parasız Elham bile okumazlar. (K28)
 - İmamlar okur para alır. (K29)
 - Hoca okur. (K32)
 - Bayanlar arasında ise bilen bir kişi okur. Mevrit olursa mahalle imamı okur. (K33)

- Genelde hocalar okur. İsteğe bağlı para alır. (K34)
- Hocalar okur para değil de düğün sahibi ikram verir. (K35)
- Okutulur. Köyün hocası okur bazen hiç ücret almadan okuduğu da olur. (K36)
- Evet alıyor. (K37)
- Hocalar okur. 4-5 tane işte gelirler gönlünden ne gelirse verirsin. (K38)
- İsteğe bağlı hocalara illa ki bir zarf verilir. (K39)
- Hocalar okur. Gönlünden ne koparsa onu verirsin. Para belirlenmez onun için. (K13)

Mevlit kimlere okunur? Erkekler katılır mı?

Çarşamba ilçesinde mevlitlerde genellikle kadın erkek karışık olmaktadır ve kadınlar bir tarafta erkekler bir tarafta oturmaktadır. Bu meclislerde okuma işlemi erkek hocalar tarafından yapılmaktadır.

- Bazısı evde bayanlar arasında bazısı büyük mevlit okur erkek okur. (K26)
- Ev tevhidinde sadece kadınlar olur. (K27)
- Karışık olunur. (K28)
- Erkekler ve bayanlar bir olur. (K29)
- Erkekler okur. Katılır. (K30)
- Fark etmez. (K32)
- Mevlitte herkes olur farklı yerlere oturur. (K33)
- Karışık olur. Ayır ayrı otururlar. (K34)
- %90 hep karışık olur. (K35)
- Kadın erkek karışık olur zaten de belli bölgelerde otururlar. (K36)
- Kadınlar erkekler ayrı ayrı oluyor kadınlar kendi aralarında erkekler kadınlar hep karışık oluyor zaten de ayrı ayrı oluyorlar. (K37)
- Erkek hocalar okuyor bizde hoparlörle ses dağılıyor beraber bayanlar evde erkekler dışarda idi. (K38)
- Köyde karışık olur. (K39)
- Genelde kadınlara okur. Ama ikisine bir okunduğu zamanlarda olur. (K13)

Hatim indirilir mi?

Çarşamba ilçesinde mevlitlerde hatim indirme, isteğe bağlı olarak yapılabilir.

- Sadece mevlit. (K26)
- İsteyen yapar. (K27)
- Mevlit olur hatim isteğe bağlı. (K28)
- İndirilebilir. (K29)
- Yok. Mevlidi şerif okunur. (K30)
- Yok. (K32) (K13)
- İndirilmez. (K33)
- Kuran okunur. Bilmiyorum. (K34)
- Kuran-Kerim Mevlit okunur. Hatim yok. (K35)
- Yok be. Genelde Yasin ve Haşir okunuyo. (K36)
- Sadece Kur'an-ı Kerim okunur. (K37)
- Yasin suresi yanında bir iki sure daha ilahiler felan. (K38)
- Yo hatim indirilmez dualar okunur. (K39)

2.1.3.2. Hediye

Sünnet hediyeleri nelerdir? Hediyeleri kimler getirir?

Çarşamba ilçesinde sünnet çocuğuna genellikle para takılmakta ve paraya bahşiş denilmektedir. Bahşişte herhangi bir miktar yoktur, herkes ne vermek isterse onu verir. Yakın akrabalar ise genellikle sünnet hediyesi olarak altın takarlar. Sünnet düğününe gelen tüm misafirler imkanları nispetinde hediye getirirler.

- Altın, lira bisiklet, lep top, oyuncak. Eş dost. (K26)
- Genelde para verilir. En yakınları, komşuları. (K27)
- Para olur altın olur. Eş dost akraba. (K28)
- Para olur. Bahşiş. Davetliler getirir. (K29)
- Çeyrek altın, para. Yakınları, komşular. (K30)
- Para, oyuncak, altın. Yakınları getirir. (K31)
- Bahşiş olur. Altın. Akraba, eş dost. (K32)
- Para olur. Altın olur. Davete gelen herkes gücü nispetin de katkı sağlar. (K33)
- Altın, para isteğe bağlı. Tüm davetliler. (K34)
- Genelde paradır Sünnet sahibine kalsa herkes versin ister. Gelenlerin gönlünden ne kopuyorsa gider geçmiş olsun der Allah'ım şifa versin der isterse ikram verir isterse parasını verir isterse vermez. (K35)
- Getirilir. Genelde takı. (K36)
- Sünnet hediyesi olarak oyuncak gelir para gelir altın gelir. Hediyeleri çok yakın akrabalar getirir. (K37)
- Para. Davet olursa getirir normal düğün felan yapılmazsa. (K38)
- Valla hep para verilir yani Komsular, akrabalar, dostlar. (K39)
- Altın makbuldür. Herkes altın bekler ama ekonomi biraz kısıtlı olduğu için kıyafetler, oya o tarz şeyler Bütün misafirler getirir. (K13)

Para veya altın dışında getirilen hediyeler olur mu? Bunlar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde genellikle bahşiş verilir. Bunun dışında bazı kişiler hediye alabilir. Çocuğu sevindirmek amacıyla kıyafet alanlar olur. Maddi durumu iyi olmayanlar da havlu, çember vb. hediyeler getirerek elleri boş gelmek istemezler.

- Hiç görmedim genelde para olur. Çok yakını altın takar. (K27)
- Yoktur. (K28) (K36)
- Oyuncak getirilir hediye için sevindirmek için. (K29)
- Oyuncak olur, havlu, çember. (K31)
- Olabilir. (K32) (K39)
- Çok yakını kıyafet alayım der bir şey alayım der. (K33)
- Havlu, çember, oyuncak, gücü olmayan böyle hediye getirir. (K34)
- Görmedim duymadım. (K35)
- Getiriliyor oyuncak bazıları oyuncak alır bazıları başka şey alır. Mesela benim çocuğuma diz üstü bilgisayar gelmişti. (K37)
- Yakınları altın küçük altın künyede getirebiliyor. Küçükse oyuncak getiriler. (K38)
- Oyuncak getirilir. (K13)

Gelen paralar, altınlar nereye bırakılır?

Çarşamba ilçesinde genellikle aileler sünnet yatağının yanına bir bahşiş kutusu koyarlar bazen bu kutu çocuğun şapkası da olabilir. Aile büyüklerinin kontrolünde gelen para ve hediyeler bu kutuya bırakılır.

- Bilmiyorum. (K27)
- Aile ne yapar bilemiyorum. (K28)
- Ana babada durur. (K29) (K30) (K31)
- Çocuğun şapkasına konulur. (K32) (K34) (K39)
- Çocuğun yanında bir kap olur ona bırakılır. Aileye kalmış. (K33)
- Çocuğun sünnet yatağının yanında fes gibi veya kutu sepet gibi bir şey vardır orda birikir. Herkesin gözünün önünde açıktadır. (K35)
- Anne ve babada muhafaza edilir. (K36)
- Çocuğun bir ihtiyacı varsa ona harcanır. (K37)
- Para sepeti olur onun içine atılır. (K38)
- Çocuğun şapkasına konulur. Anne alır saklar. (K13)

Getirilen hediyeler kaydedilir mi? (Geri dönüşü yapılması için)

Çarşamba ilçesinde hediyeleri kayıt edip etmemek aileye kalmış bir durumdur. Bu işlem yapılacaksa genellikle hediyein verilmesi esnasında yapılmayıp daha sonra video izlenerek veya hatırlanarak not almak suretiyle yapılabilir.

- Ben genelde kaydederim. (K26)
- Yazmak iyidir. Herkes yapmaz ama. (K27)
- Aileye kalmış yazılır. Unutmayayım diye. (K28)
- Yapanlarda olur yapmayan da aileye bağlı. (K29)
- Kamerası kaydedilir. (K30)
- Yok. (K31)
- Edilir. Dönüşü için. (K32)
- Zannetmem. (K33)
- Evet yapılır. (K34)
- Yok öyle bir şey ya. (K35)
- Tabi canım hele de altın ise ödünç geri gider. Onun sünneti ya da düğünü olunca. (K36)
- Yok kaydedilmez. (K37)
- Etmeyoz aklımızda tutuyoruz. (K38)
- Hayır altınlara dikkat ediliyor sadece. Altın kim taktı diye paraya dikkat edilmez. (K39)
- Kaydedenler vardır. (K13)

2.1.3.3. Genel Algı

Sünnetli doğmak halk arasında nasıl algılanır? Yorumu nasıldır?

Çarşamba ilçesinde sünnetli doğmak halk arasında olumlu karşılanarak Allah'ın takdiri nimeti olarak düşünülür ve bu duruma "Peygamber sünneti" denilir. Peygamber efendimizin de sünnetli doğduğu düşünüldüğü için böyle bir isimlendirme yapılmıştır.

- İyi karşılanır. Sünnetli doğdu derler. Allah'ın takdiri nimeti. (K26)
- Allah'ın kerameti derler. (K27)
- Olabiliyor. (K28)
- Sünnet oldu adam oldu derler. (K29)
- Sünnetli doğan bilmiyorum Allahtan olan bir şey. (K30)
- Anadan doğma sünnetli denir. Yine sünnet ettirirler. (K31)
- Peygamber sünneti derler. (K32)
- O Allahtan geliyor denir. Olumlu bakış vardır. Sünnet ettirilmez. (K33)
- Peygamberimiz sünnetli doğmuştur bilmiyorum. (K34)
- Bilmim. (K35)
- Sünnetli doğmak varmış. Ben görmedim söylüyorlar. Doktora sorarlar zaten gerekmiyorsa yaptırmazlar. (K36)
- Sünnetli doğmak yoktur hiç çocuk doğduktan sonra sünnet oluyor sünnetli doğmuş hiç duymadım. (K37)
- Bir bilgim yok. (K38)
- Peygamber sünneti olarak çok güzel bakılır güzel yorumlanır. (K39)
- Sünnetli derler. Peygamber sünnetli denilir. (K13)

Sünnetsiz erkeklere bakış açısı nedir? Bu insanlar hangi işleri yapabilir, hangi işleri yapamaz? (Şahit olabilir mi, namaz kıldırabilir mi?)

Çarşamba ilçesinde sünnetsiz erkeklere iyi bakılmayarak kötü muamele görmektedirler. Sünnet olmak, Müslümanlığın simgesi olarak nitelendirilmektedir. Nüfusunun büyük çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu Türkiye'de sünnetsiz kişilere gavur gözüyle bakılarak bir ötekileştirme; kabul etmeme söz konusudur. Toplumda sünnet, olmazsa olmaz kabul edilmektedir.

- Bilinmez. Her şeyi yapabilir. (K26)
- İyi görülmez. Müslümanlıkta sünnetsiz olunmaz. (K27)
- Hiç iyi bakılmaz. Müslümanlığından şüphe edilir Ondan hiçbir şey olmaz. Ne namaz kılınır ne namazı kılınır. (K28)
- Zaten sünnetsiz yoktur. (K29)
- İyi değildir. Bilmiyorum. (K30)
- Kötüdür. Gavur muamelesi yapılır. Namaz kılamaz şahit olamaz. (K31)
- Gavur derler. Şahit olmaz. (K32)

- Müslüman bir ülkede olmaz. Dinimize göre sünnet olmazsa olmaz. (K33)
- Gavur derler. Hayır namaz kıldırılmaz. (K34)
- Gavur derler. İslam'ın şartından diye nitelendirilir erkeklige adım atmak olarak nitelendirilir olmazsa olmaz gibi bakılır. (K35)
- Bilemiyecem. Türkiye' de yaşıyoruz. Ülkemizin %90 Müslüman olduğu yüzden genelde herkes sünnetlidir. (K36)
- Gavur musun sünnet ol diyorlar ama yani illaki de sünnetsiz diye gezecek diye bir şey yok illa sünnet olacak diye de bir şey yok. Sünnetsiz gezenlerde çok var. Dinen hiçbir işlemi yapamazlar. (K37)
- Hıristiyan derler. Bilmiyorum. (K38)
- Kötüdür. Hayır. (K39)
- Kötüdür. Müslüman olmaları için sünnet olmaları gerekiyor. (K13)

Sünnet olmamanın kabul edilebilir bir yanı var mıdır?

Çarşamba ilçesinde sünnet olmamanın kabul edilebilir bir yanı yoktur. Sünnet, Müslüman olmanın şartlarından biri kabul edilir. Dini açısından da kültürel açıdan da sünnet olamamak kabul edilemez.

- İzahı yok ya ülkemizde %99 sünnet olur sünnet olmayan çok azdır. İslamiyet'te sünnet sünnettir. (K26)
- Kabullenilemez bence. Sünnetsiz olur mu? Dinimizde böyle bir şey yok. (K27)
- Bizim örf ve adetimiz de yok. (K28)
- Dini açıdan yoktur. (K29)
- Yoktur bence. Müslümanlıkta şart. (K30)
- Yoktur. (K31) (K33) (K37)
- Yoktur. Asla yoktur. (K32)
- Bizim adetimize göre yok. (K34)
- Yoktur yok olması lazımdır. Dinimizce örf ve adetimizce olmalıdır. (K35)
- Sünnet olmamak kabul edilemez. Yadırganır insan. (K36)
- Bizim İslamiyet dinimizde olamaz herhalde olmak zorunda yani. (K38)
- Yok. Bizim adetimiz de geleneğimizde yok. (K39)
- Kesinlikle yoktur. Hatta Hristiyanlar bile artık sünnet oluyorlar çünkü sağlık açısından çok önemlidir. Sadece dini açıdan değil. (K13)

Çarşamba' da sünnet ile alakalı bilinen bir fıkra var mıdır? Atasözü, deyim vs.

Çarşamba ilçesinde sünnet ile ilgili bilinen fıkra vs. mutlaka vardır fakat görüşme yaptığımız kişiler bunları bilmemektedir.

- Yok. (K26) (K28) (K31) (K13)
- Bilmiyorum. (K27) (K33) (K37)
- Bildiğim bir şey yok. Oldu da bitti maşallah. (K29)
- Oldu da bitti maşallah nazar değmez inşallah. (K30)
- Duymadım. (K32)
- Hatırlamıyorum. (K34) (K36) (K38)
- Sünnet olurken oldu da biti maşallah diye tezavhurat olur. (K39)

Sünnetçinin toplum içinde sahip olduğu imaj nasıldır? Çocukları korkutmak için sünnetçi kimliği kullanılır mı?

Çarşamba ilçesinde sünnetçinin saygın bir yeri vardır. Çocukları korkutmak için de bu kimlik hala kullanılmaktadır.

- Doktor gözü ile bakılır. Yok bitti o iş. Şimdiki çocuklar bizden akıllı. **(K26)**
- Çocuklar korkar. **(K27)**.
- Sağlıkçı olduğu için saygı gösterirler. Yok. **(K28)**
- Evet kullanılır korkutmak için. **(K29)**
- Saygındır. Beyaz önlüklüdür. Yok zaten çocuklar korkuyor. **(K30)**
- Güzeldir. Doktor sağlıkçıdır. Evet çükünü kestiririz rahat dur derler. **(K31)**
- Saygındır. Tanınmıştır. Hayır kullanılamaz. **(K32)**
- Belli bir yaşa kadar olur.20-30 sene öncesi olurdu şimdi insanlar bilinçli korkutma yoluna gitmiyorlar. **(K33)**
- Bence iyidir. Kullanılır. **(K34)**
- Normal sıradan bir adam kullanırlar. **(K35)**
- Korkarlar tabi korkmazlar mı? Kullanılır bak bak sünnetçi geliyor derler çocuklara. **(K36)**
- Yok artık çocuklar inanmıyor hastanelerde olduğu için. Çocuklar sünnetçiyi bilmiyor artık zaten. **(K37)**
- Kötü adam bıçağı var bak kesecek. Tabi ki de. **(K38)**
- Sünnetçi geçince çocuklar güzel bakmazlar korkar yani. Evet. **(K39)**
- Evet kullanılır. Sünnetçi geliyor Bir daha sünnet ettirecem seni. Bunu yapmazsan sünnetçiye veririm seni diye şeyler söylenilir yanlıştır bunlar. Saygı duyarlar. **(K13)**

3. BÖLÜM

3.ASKERLİK

Türk milleti için önemli geçiş aşamalarından bir diğeri askerliktir. Askerlik hem askere gidecek genç hem de ailesi için bir gurur kaynağı olarak görülmektedir. “Türkiye’de geleneksel olarak kabul gören erkeklik kademesine varmak için dört temel aşamayı geçmek zorunludur: 1.Sünnet, 2. Askerlik, 3. İş bulma, 4. Evlilik” (Selek 2018: 19). Sünnet olan erkek çocuğu artık adamlığa geçmiş erkekliğini kanıtlamıştır. Askerlik ile artık adam olmuştur. Askerlik yapmak adam olmak ile ilişkilendirilmiştir. Bu sebeple erkek çocuklar küçük yaştan itibaren askere gitmek konusunda teşvik edilmiş, askerlik erişilecek bir makam olarak değerlendirilmiştir.

Asker; orduda görev yapan erden generale kadar herkes demektir. (TDK) “Asker kelimesinin aslı Arapçadır ve yazılışı “ESKR” dir. Zamanla dilimize asker olarak yerleşmiştir. Asker (ESKR) kelimesi askerlerden beklenen nitelikleri ifade eden sözcüklerin ilk harflerinden oluşmaktadır. Kara Kuvvetleri Devamlı Emirler Muhtırasında açıklandığı gibi, her bir harfin kapsadığı anlam özetle aşağıdaki gibidir.

Sözcüğün ilk harfi olan (E), “Ulviyeti Ruhiye” (yüksek bir ruh yapısı) anlamını taşır. Bu ruh, yüksek duygu ve düşüncelerle beslenmiş bir öz yapıyı göstermektedir. Sözcükteki (S) harfinin anlamı “Selamet’i Fikriye” (doğru ve sağlam düşünce)’dir. Asker, bir konuyu iyice düşünüp inceleyerek yargıya varır, bir sorunla karşılaştığında, konuyu akıl süzgecinden geçirerek her zaman bir çıkar yol arar, bulur ve savunur. Asker sözcüğündeki (K) harfi, “Keramet’i Tabiye” (yöntem buluculuk ve sezgi) anlamına gelir. Bilimsel esaslara dayanan, buluculuğu ve önceliği esas alan askerlik sanatı, taktik ve strateji yöntemlerini en iyi şekilde bilmek ve uygulamakla kendisini göstermektedir. Asker sözcüğünün son harfi olan (R) harfi, “Riyazat’i Bedeniye” (beden dayanıklılığı) demektir. Asker ruh gelişmesi ile birlikte, beden gelişmesini de sağlamış olmalıdır. Askerin beden yapısı, her türlü doğa koşullarına, yokluk ve zorluklara alışmış olmalıdır” (Kara Kuvvetleri Devamlı Emirler Muhtırası 1998: 1-4).

Askerlik yaşı her erkeğin 20 yaşına girdiği Ocak ayının birinci gününden başlayarak 40 yaşına girdiği yılın Ocak ayına kadar sürer. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup 20 yaşına girmiş olan erkekler vatani görevlerini yapmak üzere askere gitmekte ve bir eğitime tabi tutulmaktadırlar. “Günümüze kadar; uzun ve kısa dönem askerlik, yedek subay uygulaması, bedelli, dövizli askerlik, kamu kurum ve

kuruluşlarında askerlik, Millî Eğitim Bakanlığında askerlik gibi standart olmayan uygulamalar yapılmıştır. 18 ay askerlik bile; 10 Eylül 1992 tarihinde 15 aya indirilmiş, ancak kaynak yetersizliği nedeniyle 1994 yılında terhisler durdurulmuş, 1995 yılında ise Bakanlar Kurulu kararı ile hizmet süresi tekrar 18 aya çıkarılmıştır. 15 Temmuz 2003 tarihinden itibaren, 18 ay olan askerlik süresi yeniden 15 aya, 01 Ocak 2014 tarihinden itibaren ise 12 aya indirilmiştir. Dövizli askerlik uygulamasında bir ay olan temel askerlik süresi de 02 Temmuz 2005 tarihinde 21 güne indirilmiş, 30 Kasım 2011 tarihinde ise tamamen kaldırılarak sadece bedel ödemek yeterli duruma getirilmiştir” (Özgün 2017: 78).

“Tarihi kaynaklardan günümüze yerli ve yabancı kaynaklara baktığımızda Türk milletinin en belirgin özelliklerinden biri olarak askerlik özelliğini görmekteyiz” (Çetin 2018: 165). Türk milleti bozkır kültüründen gelmektedir. Bozkır kültürü; yaşadığı yeri yurt edinmeyi ve tehlikelere karşı savunmayı; bunun için de sürekli tetikte olmayı beraberinde getirmektedir. Bu özellikler Türklerin savaşçı yönlerini geliştirmesini ve güçlü bir askeri yapılarının olmasını sağlamıştır. O günden bugüne Türklerde vatan sevgisi, vatan toprağının bir karışı için canını hiçe saymak bir gelenek halinde sürmüştür. Bu gelenek halk arasında kullanılan ‘Her Türk asker doğar’, ‘Askerlik vatan borcudur’, ‘Askerlik namus borcudur’ gibi heyecan verici sözlerin oluşmasını da sağlamıştır.

Türk töresi de Türklerde ordu ve askerlik oluşumunu etkileyen temel taşlardandır. Türklerde bulunan hükümdarın tanrının yeryüzündeki vekili olması inancı, daha sonraları cihan hâkimiyeti mefkûresi halkı askerlik konusunda teşvik ve motive eden inanmalar olmuştur.

İslamiyet ile birlikte bu inanmalar Allah rızası inancıyla birleşerek daha da güçlenmiştir. Kur’an-ı Kerim’de Bakara Suresinin 154. Ayetinde; “Allah yolunda öldürülenlere ölümler demeyin. Bilakis onlar diridirler, lakin siz anlayamazsınız.” ayeti vatan uğruna can vermenin bir onur ve gurur olacağı inancına zemin olmuştur. Bu inançlar neticesinde askerlik ile gelen şehadet mertebesi ulaşılacak en güzel yer olarak görülmektedir. Aynı zamanda askerlik; Türk toplumunda peygamber ocağı olarak nitelendirilmektedir.

Çarşamba ilçesinde yapılan çalışmalardan hareketle askerlik süreci celp kâğıdının gelmesi ile başlamaktadır. Celp kâğıdı ellerine ulaşan gençler sağlık muayenesi yaptırıp askerlik için bir manisi bulunmadığı anlaşılınca askerlik için son hazırlıklarını yaparlar. Genç asker adayı gitmeden evvel tüm akrabalarına, komşularına gider ve onlar ile vedalaşarak onlardan helallik alır. Eğlence veya mevlit yapacak ise haber verir. Bunlar yapılmıyorsa da asker uğurlanmak için gideceği gün askerin evine gelinir. Eğlence veya mevlit yapılırsa asker omzunda bayrağı ile gelen misafirlerini karşılar. Yenilir içilir eğlenilir. Askere kına yakılır. Köyün büyükleri askere nasihatler verir. Anne baba teselli edilir. Askere gidecek genç konvoy eşliğinde gideceği araca kadar götürülür. Davul zurna eşliğinde uğurlanır.

“Askerlik yolu, Türkiye’de erkeğin olgunlaşma durağına doğru attığı en önemli adım, bir ayrılık aşaması, yeni kimliğine tek başına yürüyüş” tür (Selek 2018: 45). “Birçok genç erkek, askerlik hizmeti ile erkekler dünyasına giriyor, burada kurduğu ilişki kalıplarıyla yaşadığı deneyim, üslup ve tarzı diğer genç erkekler ile paylaşarak, deneyim alışverişi yapıyorlar. Baba – oğul, patron – çalışan, öğrenci – hoca gibi çeşitli hiyerarşik mekanizmaların içinde erkek kendisine en uygun modeli buluyor” (Karacagil 2014: 152). Askerden terhis olan genç akrabaları tarafından büyük bir sevinç ile karşılanır. Vatani görevini yerine getirdiği ve sapasağlam geri döndüğü için büyük bir mutluluk ve gurur yaşanmaktadır.

Askerden gelen genç artık toplumda erkekliğini kanıtlamıştır. Askerden adam olarak dönmüştür. Askerlik görevini yerine getiren genç; gördüğü eğitim ve orada yaşadığı tecrübeler ile geri döndüğünde daha ciddi kararlar alabilir hale gelmiştir. Toplumun ona attığı ‘adamlık’ rolüyle artık evlenebilir ve iş sahibi olabilir.

Samsun Kavak Azaklı Köyünde “Kutsal görevi yapmak üzere askere gidecekler bir hafta önceden eve imam getirir. Asker adayları da toplanır. Kuran okunduktan sonra ziyafet verilir. Ertesi günü diğer asker aileleri aynı işi yapar. Askere gidilecek sabahı köy halkı ve cami imamı toplu halde dualarla uğurlama yaparlar. Asker uğurlamada peşinden su dökülür. Son zamanlarda “SMS” yolu ile tüm köy halkına duyuru yapılarak düğün salonunda eğlence gecesi düzenlenmektedir” (Kayaoğlu 2013: 34).

Havza'da "Askere gidecek gençleri yemeğe davet etme adeti vardır. Bu davette askere hediye olarak giyecek ve para verilir. Askere gidecek gençler için toplu uğurlama töreni yapılır. Askerler son gün ailelerinden ayrılırken evden çıkmadan önce annesi askere giden oğlunun saçından az miktarda keser, en son kapıdan çıktığı zaman bastığı yerden toprak alınır. Alınan toprak ve kesilen saçlar saklanır. Ayrıca askerin en son giydiği atleti askerden gelinceye kadar evin direğinde asılı kalır. Bu adetler ilçenin bir kısım köylerinde hala yaşamaya devam etmektedir. Asker dönüşü komşular askerden gelen kişiye hediyeler götürür ve asker ailesinin de ziyarete gelen kişilere kına hediye etmesi âdettendir" (Havza Kaymakamlığı 2003: 175).

Çarşamba ilçesi için hazırlanan çalışmanın askerlik bölümünde; askerlik nedir, askerlik çağı ne zamandır, askerliğe bakış açısı nasıldır, asker eğlenceleri ve asker davetleri nasıl yapılır, asker uğurlama törenleri, asker karşılaması ile ilgili bilgiler derlenmiştir. Bu bölüm Askerlik öncesi, Askerlik sırası, Askerlik sonrası olmak üç bölümde hazırlanmıştır.

3.1. Samsun'un Çarşamba İlçesinde Askerlik İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları

Bu bölümde 15 kaynak kişiye başvurulmuştur. Bu kaynak kişilerin doğum tarihi 1937-1996 yılları arasındadır. Kaynak kişilerden 3'ü kadın 12'si erkektir. Kaynak kişiler; Çarşamba Merkez, Kirazlık Çay Mahallesi, Ümit Mahallesi, Sefalı Köyü Kuş Köyü Mahallesi, Esençay Mahallesi, Yağbasan Mahallesi (Tekkeköy), Üç Köprü Cayvar Mahallesiinde yaşamaktadırlar.

Askerlik nedir?

Samsun Çarşamba ilçesinde askerlik ile ilgili bilgiler şu şekildedir; Askerlik her Türk gencinin belli bir yaşa eriştiğinde yerine getirmesi gereken kutsal vazifedir. Vatan borcudur. Askerlik onu yerine getiren genç ve ailesi için bir gurur kaynağıdır. Bir onur, şereftir.

- Vatani görevdir daha ne olacak her Türk gencinin yapması gereken vazifesidir. (K40)
- Vatan borcudur. Kutsal bir görevdir. Sağlıklı olan herkesi yapması gerekir. (K41)
- Bir gurur şereftir. (K42)
- Güzel bir şeydir. En güzeli odur. (K43)
- Vatan borcudur. (K29) (K46) (K47)

- Askerlik Türk Silahlı Kuvvetlerinde her gencin vatan görevini yerine getirmesidir. (K44)
- Askerlik Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının yapması gereken kutsal olan vazife. (K45)
- Vatani görevdir. Vatani görev yapılır. (K32)
- Yaşı gelen her insan askere gider. Vatan borcudur. (K14)
- Askerlik her Türk vatandaşı olan gençlerin vatani korumak için yaptığı bir görevdir. (K48)
- Belli bir yaşa geldiği zaman vatani borcunu ödemesi için yapılan ödev. (K49)
- Askerlik adam olmaktır. (K50)

Askerlik çağı ne zamandır?

Çarşamba ilçesinde askerlik yaşının 20 yaş olduğu görülmektedir.

- 18 yaş 20 yaş. (K40)
- 20 yaş. (K14) (K29) (K32) (K41) (K42) (K43) (K44) (K46) (K47) (K49)
- 20 yaşına başlar 22 yaşında terhis olur. Eskiden 20 aydı şimdi ise 12 ay. (K45)
- Gençlerin 20 yaşına geldiği zaman. (K48)
- On sekizini geçtikten sonradır. (K50)
- 20 yaşına gelen erkekler askere gidebilir. (K51)

Askerlik çağı geldiği halde askere gitmeyenlere karşı toplumun bakış açısı nasıldır?

Çarşamba ilçesinde genelde askerlik çağı geldiği halde askere gitmeyenlere hor bakılmakta asker kaçağı olarak düşünülmektedir. Şu an eğitim vb. başka sebeplerden dolayı bu konuda mazereti olanlara eskisi kadar sert bakılmamaktadır.

- Hor bakılır asker kaçağı derler. (K40)
- Mazereti olanlara diyecek bir şey yok. Mazeretsizlerin görevini yapmasını beklerim. (K41)
- Asker kaçağı diye bakılır. Vatandan kaçıyor denir. (K42)
- Çokta bir şey yok. (K43)
- Eskiye göre okulların olması gibi sebeplerden dolayı olumsuzdan olumluya döndü. (K29)
- Askere gitmediği için değersiz bakılır. (K44)
- Olmaz mı okuldan dolayı başka mazeretlerden gidilmez. Pek iyi bakılmaz Türkiye’de evlendireceği zamanda bakarlar. (K45)
- Hiç güzel bakılmaz. (K46)
- Asker kaçağı derler. (K32)
- İyi bakmazlar. (K47) (K48)
- Asker kaçağı derler kızarlar. (K14)
- Şu an okul olduğu için normal karşıyorlar. (K49)
- Askere gitmeyen olmaz sakat çıkan olursa gitmez. (K50)
- Sert karşılanılır. (K51)

Askere gidemeyen (çürük) kişilere toplumun bakış açısı nasıldır?

Çarşamba ilçesinde genelde çürük olarak adlandırılan kişilere kötü gözle bakılmaz, kusurunun Allah'tan geldiği bilindiği için hoşgörülü bakılmaktadır. Hiçbir problemi olmadığı halde çürük raporu alıp gitmeyenlere karşı bir kızgınlık olduğu görülmektedir.

- Onlara saygılı bakması gerekir o Allah'tan gelen bir şey. (K40)
- Hoş görülür olurlar. Çürükse çürüktür. (K41)
- Mağdur der. (K42)
- Hiçbir sıkıntı olmaz o mecburiyetten gidemiyor zaten. (K43)
- Bunu övünç kaynağı gibi görürler işi ayarladım gitmedim diye. (K29)
- Bilerek rapor alıp gitmedi ise kızılır. Özürsüz ise engelli ise Allah vergisidir. Yadırganmaz. (K44)
- Onu Allah vermiş olduğundan bu duruma kötü bakılmaz. (K45)
- Kötü gözüyle bakılmaz kusuru olduğu için. (K46)
- Asker gitmeye adam sayılmaz derler. (K32)
- Sakat derler Allah vergisi diye karşılarlar. (K14) (K47)
- İyi değildir. (K48)
- İşe almada hor görürler Daha adam olamamış derler. (K49)
- Nasıl bakacak iyi gözle bakar da nasıl bakacak onlarda sağlam olsa gider görevini yapardı. (K50)
- Bir şey denmez. (K51)

Askerden firar eden kişilere karşı toplumun bakış açısı nasıldır?

Çarşamba ilçesinde genellikle askerden firar eden kişilere iyi bir bakış söz konusu değildir. Askerden firar eden kişilere hor bakılır, bu kişiler yadırganır ve vatan haini olarak görülür.

- Onlar insandan sayılmaz. (K40)
- Yadırganız. (K41)
- İyi bakmazlar vatana hıyanettir. (K42)
- İster istemez bir tepki olur. (K43)
- Olumsuz bakış açısı vardır. (K29)
- Kötü bakılır. (K44) (K46) (K14)
- Hiç kabul etmezler. Toplumda itibarı kötü olur. (K45)
- Asker kaçağı bu derler. (K32)
- Onlara hor bakarlar asker haini derler. (K47)
- İyi bakılmaz. Vatan haini gibi bakılır. (K48)
- Vatan haini derler. (K49) (K51)
- Toplum onlara ters şekilde bakar askerden firar edilmez. (K50)

Asker ailesine toplumun bakış açısı nasıldır?

Çarşamba ilçesinde genellikle asker ailesine bakış açısı öncelikle ailenin kendisi ile alakalıdır. Bununla birlikte genellikle asker ailesine sevgi saygı duyarlar ve askere giden oğlu için aileyi teselli ederler. Yardım edilecek işlerde asker ailesine yardım edilmeye çalışılır.

- Bilenler teselli verir iyi davranırlar. (K41)
- Sevgi saygı olur. (K42) (K47)
- İyidir. (K43)
- Asker giderken dayanışma en üst seviyededir. (K29)
- İyi davranırlar. Yardım ederler. (K44)
- Çok iyi bakarlar imkanları olanlar yardım ederler. (K45)
- Şahsın durumuna göre. (K32)
- Saygı olur. Asker anası babası diye iyi bakarlar. (K14)
- Mütevazi bakarlar. (K48)
- Biraz daha saygı duyarlar. Kurdukları cümlelere dikkat ederler. (K49)
- Saygı oluyı. (K50)
- Hoş karşılanır dualar edilir Allah yavrunuza kavuştursun derler. (K51)

Bedelli askerliğe bakış açınız nedir?

Çarşamba ilçesinde bedelli askerliğe bakış açısı kişiden kişiye değişmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda genelde bu duruma iyi bakılmamaktadır. Parası olan ile olmayan arasında fark oluşturduğu için ve askerliğin bedelinin olmayacağı düşüncesi hâkim olduğundan herkesin askerliğini yapması gerektiği düşünülmektedir.

- Bana göre iyi değil, herkes görevini yapacak. Paran var gitme paran yok git olur mu? (K40)
- Olabilir çünkü savaş halinde değiliz parası olan yapabilir. (K41)
- Bütçesi olan yapar iyi. (K42)
- Bence saçma. (K43)
- Gayet normal askere giden kişiler vatana hizmetten çok kişiye hizmet ettiği için. (K29)
- İyi değil. Askerliğini yapmalı herkes. (K44)
- Biz böyle bir şey görmedik devlet kabul ediyor devlete katkı sağlıyor. (K45)
- Doğru değil tercih etmem layıkıyla yapmak isterim. (K46)
- Eğer çocuğu belli bir yerde çalışıyorsa işi varsa yapsın işini yoksa aylak aylak geziyorsa askerliğini yapsın. (K32)
- Görevini asker gibi yapmış olmaz. (K47)
- Bence iyi değil. Bir adam askerliğini yapmalıdır. (K14)
- Bence iyi değildir. Parası olan çocuğunu askere göndermiyor parası olmayan gidiyo ben buna karşıyım. (K48)
- Bence askerlik devlete yük askerlik yapmayanlar daha çok para vermeli. (K49)

- Yani şimdiki askerlikler biraz kötü olduğundan kızım gerekli göriyi yani bir an önce bitsin gelinsin diye. (K50)
- Serttir. Vatan borcu para ile ödenemez. (K51)

Askerden önce mi sonra mı genç evlendirilir? Neden?

Çarşamba ilçesinde geçmişte küçük yaşlarda evlenmelerin sayısı oldukça yüksektir. Bugün ise askerden geldikten sonra erkekler evlendirilirler. Askerliğini yapmayana genelde kız vermezler, bu kişinin daha adam olamadığı, daha küçük olduğu ve daha cahil olduğu tarzında düşünceler hâkimdir.

- Genellikle sonra daha sağlam olur hesabıyla yokluğu varlığı öğrenir en azından zorluk görür. (K40)
- Sonra evlendirilir. Hayatı daha iyi kavraması için. (K41)
- Önce de olur sonra da olur ehli uslu oluyor. (K42)
- Sonra cahil olduğu için bir şey görmediği için. (K43)
- Genelde sonra evlendirilir. Askerlik öncesi küçük olduğu düşünülür. (K29)
- Yapınca evlenir. Adam olduğu için. (K44)
- O şans meselesi esas askere gidip gelece o zaman evlendirece o zaman adam olduğu için. (K45)
- Kimi önce kimi sonra evlendirir. Erken evlenmek çok doğru değil bence. (K46)
- Sonra evlendirilse daha güzel olur. Ailesi ile birlikte olur. (K32)
- Gelince evlendirilir. Daha iyi olur. Ağırlaşıyor uslaşıyor. Askerlik yapmayana adam denmez cahil oluyor. (K47)
- Fark etmez öncede evlendirilir sonrada evlendirilir. (K14)
- Sonra evlendirilir. Askerliğini yapan genç evlilik çağına geldiği için. (K48)
- Sonra evlendirirler perişanlık olmasın diye. (K49).
- Önce de evlendirülür sonrada ama genellikle önceden çok küçükten evleriyodular çocukları. (K50)
- Nasip ne zamansa o zaman evlenilir genel itibari ile askerden sonra evlenilir. (K51)

Askere gidecek olan genç için uğurlama töreni veya eğlence yapılır mı?

Çarşamba ilçesinde bir onur ve gurur kaynağı kabul edilen askerlik vazifesine gönderme mutlaka bir ritüel ile gerçekleştirilmektedir. Ailenin durumuna göre bu ritüel bir eğlence şeklinde olabileceği gibi mevlit şeklinde de olmaktadır. Mevlit veya eğlencenin yapılamadığı durumlarda yakın eş, dost ve akrabalar kendi aralarında uğurlama yapmaktadırlar.

- Yapılır. (K14) (K29) (K32) (K40) (K41) (K42) (K43) (K44) (K46) (K48) (K51)
- Her gencin çapına göre eğlencesi olur. Adam gibi kendine göre eğlence yapar gençler arasında. (K45)
- Mevlitte eğlencede yapılır. (K47)
- Yapılır isteğe göre değişir. İsteyen davet isteyen eğlence yapar. (K49)
- Arzu eden yapıyor arzu etmeyen Kuran okutuyı kimisi tören yapıyor kimi törensiz. (K50)

3.1.1. Askerlik Öncesi

Askere gidecek genç için uğurlama ne zaman yapılır?

Çarşamba ilçesinde uğurlama genelde kişinin askere gideceği zaman yapılmaktadır. Eğlence veya mevlit yapılacaksa da kişi askere gitmeden bir hafta içerisinde yapılmaktadır.

- Giderken. (K40)
- 1 hafta önce(K41)
- Gitmeden bir gün önce. (K42)
- Gitmeden bir iki gün önce. (K43)
- Genelde bir hafta öncesi duruma göre değişir. (K29)
- 1 hafta evvel 3 gün önce olur. (K44)
- Birkaç gün evvel arkadaşları toplanıp yapılır. (K45)
- Gitmeden bir hafta önce 2 gün önce olur. (K46)
- Genelde 1 hafta öncesi yapılır. Duruma göre. (K32)
- Gideceği akşam yapılır. (K47)
- Gitmeden 2 gün önce. (K14)
- Gitmeden 2-3 gün önce. (K48)
- Askere gideceği gün. (K49)
- Gitceği gecede yapıyeler 3-4 gün öncede oluyı. (K50)
- Askere gitmeden bir hafta içinde yapılır. (K51)

Askere gidecek genç komşu ve akrabaları ile helalleşir mi?

Çarşamba ilçesinde askere gidecek kişi helalleşip gitmektedir. Gidip de gelmemek gelip de bulamamak ve ölümün hayatın kaçınılmaz olaylarından biri olması gibi sebeplerden dolayı kişi askere gitmeden helallik almaktadır.

- Eskiden vardı şu an yok. Gidip dönmek var. (K40)
- Helalleşir. Riskleri vardır gidip dönmek dönüp bulmamak var. (K41)
- Helalleşir gidip gelememek var öyle. (K42)
- Helalleşir. (K43) (K44) (K48) (K49) (K50)
- Evet. Ölüm riski olduğu için gidip gelmemek gelip görmemek var. (K29)
- Helalleşir.
- Hep herkesten helallik ister. (K45)
- Helalleşir. Gidipte geri dönmek vardır. Herhangi bir şey olabilir. (K46)
- Helalleşir. Gidip gelmemek var her şey olabilir. (K32)
- Helalleşir. Gidip gelmemek gelip gönmemek var. (K14) (K47)
- Evet. Helalleşir. (K51)

Davet veya eğlenceye kimler davet edilir? Kim davet eder?

Çarşamba ilçesinde eğlence ya da davete akrabalar, komşular, arkadaşlar çağrılmaktadır. Asker eğlence veya davet yapılacaksa helalleşmek için mahalleyi dolaştığında davet veya eğlence zamanını da haber vermektedir.

- Akrabalar, komşular, arkadaşlar. O fark etmez herkes çağıra bilir. (K40) (K49)
- Çevresi davet edilir. Askerin kendisi çağırır. (K41)
- Eş dost büyükler. Kardeşi gider. (K42)
- Akrabalar arkadaşlar. Kardeşi davet eder. (K43)
- Akrabalar komşular. (K29)
- Komşular akrabalar çağırılır. Bir akrabası çağırır. (K44)
- Arkadaşlarından birine havale eder o çağırır. Gene birkaç gün evvel onu herkes yapmaz (K45)
- Akriba, eş, dost arkadaşı. Asker davet eder. (K46)
- Eş dost akriba. Askerin kendisi çağırır. (K32) (K47)
- Bir akrabası çağırır. Askere gidecek olan çocuk hem ısmarlaşır hem de davet eder. (K14)
- Bir akrabası çağırır. Askerin arkadaşı ya da ailesinden biri. (K48)
- Akrabalar, komşular, arkadaşlar Askerin kendisi çağırır. (K49)
- Köy büyüklerini çağırırsın, çevreni çağırırsın. Yakını da gider askerde çağrabilir benim eğlencem var diyerekten çağırabilir çoğulca askerler yapıyor o işi gidecek olan gençler. (K50)
- Komşular, akrabalar, civar köyler. Askere gidecek kişi. (K51)

Asker davette ya da eğlencede üstüne ne giyer?

Çarşamba ilçesinde asker eğlencesinde ya da davettin de normal giyinir. Askere gidecek kişinin omzuna Türk bayrağı asarlar.

- Normal giyinir üstüne Türk bayrağı takarlar. (K32) (K40) (K44)
- Sivil giyinir. (K41)
- Omzuna bayrak asılır. (K42) (K50) (K46)
- Normal giyinir. (K43) (K45) (K48)
- Genelde omzuna tül, şal veya bayrak asarlar. (K29)
- Normal kıyafet giyer. Bayrak asılır omzuna. (K14) (K47)
- Beyaz gömlek üzerine asker kınası örtüsü örtülür. (K49)
- Siyah pantolon beyaz gömlek giyer gömlek üzerine Türk bayraklı şal takar. (K51)

Askere kına yakılır mı? Yakılıyorsa kim yakar?

Çarşamba ilçesinde askere kına, isteğe bağlı olarak genellikle yakılmaktadır. Kına yakılacaksa kınayı genellikle askerin annesi veya akrabalarından biri bazen de bir yaşıtı yakmaktadır.

- Bence yakılmaz yakan var ama. (K40)
- Mevlitte kına yakılmaz. Eğlencede yakılır. (K41)
- Anne olur arkadaş olur. (K42)
- Yakılır. Büyüklerden biri (K43)
- Yakılır. Yakınlarından biri. (K44)
- Yakılır. Annesi, kız kardeşi. (K32)
- Yakılır. Annesi yakar. (K29) (K47) (K49) (K51)
- Yakmazlar. (K45) (K46)
- Onu bilmiyom. Yakını. (K14)
- Yakan yakıyor kızım. Yakmayanda. Onu bir emsalı, arkadaşı yakar. (K50)
- Yakılır. Kına yakmaktan anlayan biri. (K48)

Askere neden kına yakılır?

Çarşamba ilçesinde kına adanmışlığın göstergelerinden biridir. Askere kına yakılması da vatana adanmış olmanın bir göstergesidir. Kına askerin nişanı olarak da kabul edilir.

- Bence yakılmaz yakan var ama. (K40)
- Kınalı kuzular kurban olarak yollanır. (K41)
- Adetten. (K42)
- Bilmiyorum. (K43) (K48)
- Allah'a emanet edilir. Kurban olunca kınalı olsun diye. (K29)
- Askerin nişanıdır o. (K44)
- Yakmazlar. (K45) (K46)
- Asker olduğu için. (K14) (K32)
- Asker kurbandır kurbanlı koç gibidir. (K47)
- Vatana kurban olsun diye. Kınalı kuzu. (K49)
- Anlamı aynı gelin olmak gibi askere uğurluyom diye parmağına kına yakarlar. (K50)
- Türk milleti askere giderken aileleri çocukları askere değil vatana kurban olsun diye gönderirler. Bu suretle kına yakarlar. (K51)

Askerin tüm eline mi kına yakılır yoksa parmağına mı yakılır? Neden?

Çarşamba ilçesinde kına genelde askerin tek parmağına yakılır, o parmakta cin (serçe) parmağıdır.

- Bence yakılmaz yakan var ama. Kınayı kızlar yakar. (K40)
- Cin parmağına yakılır. (K41) (K42) (K43) (K47) (K49)
- Serçe parmağına. (K29)
- Tüm eline yakılır. (K44)
- Yakmazlar. (K45) (K46)
- Yüzük parmağına yakılır. Gelenek öyle. (K32)
- Cin parmağına elinin ortasına. (K14)
- Tek parmağına yakılır. (K48) (K50)
- Yöreye göre değişir. Bizim burada serçe parmağa yakarlar. (K51)

Askere hediye veya para verilir mi? Hediye verilir ise ne verilir? Para veriliyor ise ne kadar verilir?

Çarşamba ilçesinde askere genelde para verilmektedir. Cebine harçlık olsun lazım olur şeklinde düşünce yaygındır ve az ya da çok olması önemli değildir, herkes bir şey vermeye çalışır. Para verilirse belli bir miktar yoktur, kişinin gönlünden ne koparsa o verilir; hediye olarak da havlu, iç çamaşırı, patik verilir.

- Para verilir. Gönlünden ne geliyorsa 20 lirada olur 100 lirada. (K40)
- Para verilir. Bir sigara parası olmalı askerinin. Gönlünden ne koparsa. Havlu iç çamaşırı olur. (K41)
- Verilir hediye ve para verilir. Gönlünden ne koparsa. Havlu patik atlet ne olursa. (K42)
- Para verilir. İç çamaşırı verilir. Para ise en az 20 lira verilir. İmkanına göre. (K43)
- Para verilir gönlünden ne koparsa. (K29)
- Para verilir. Durumuna göre verir. (K44)
- Para verilmez yakın akrabaları cebine harçlık koyar. Ben zenginim 100 lira veririm fakirim 10 lira veririm herkesin durumuna göre. (K45)
- Para verilir. Gönlüne kalmış. (K46)
- Verilir. Bahşış olarak gönlünden ne koparsa. (K32)
- Para verilir. Vatandaşın gücü yettiğince durumuna göre. (K47)
- Verilir. Havlu, iç çamaşırı. Para ise gönlünden ne koparsa. (K14)
- Verilir. Gönlünden ne koparsa. (K48)
- Verilir. Hediye veriliyor para verilir gönlünden ne koparsa. (K49)
- Hediye nasıl gelir söyle çamaşır felan ama para veriliyor. Ne gönlünden koparsa. Kesir kesilmez ona. (K50)
- Altın verilir. Parada insanın gönlünden ne koparsa o 10 -20- 50- 100. (K51)

Askere nasıl nasihat ve tavsiyelerde bulunulur?

Çarşamba ilçesinde askere giderken askere büyükleri nasihat vermektedir. Bu nasihatler genelde akıllı ol, uslu dur, komutanının emirlerine uy, arkadaşlarıyla iyi geçin şeklindedir.

- Akıllı ol, kimseye uyma, büyüğüne küçüğüne saygılı ol. Asker borcu namus borcudur Babanda yaptı geldi denir. (K40)
- Görevini güzel yap. Komutanlarına saygılı ol denir. (K41)
- Güle güle git güle güle gel, hayırlı teskereler, Allah gidip gelmeyi nasip etsin. (K42)
- Akıllı ol derler. (K43)
- Askerlik anıları anlatılır şöyle yap böyle yap. (K29)
- Nöbette uyuma, komutanlarına karşı gelme. Arkadaşların ile iyi geçin denir. (K44)
- Ufak tefek tavsiye ederler. Akıllı ol uslu dur derler. Devlete hizmet et emirlere uy. (K45)
- Komutanlarının emrine uy. Ters bir şey yapma derler. (K46)
- Komutanına karşı gelme. (K32)
- Askerde kaçma komutanının emirlerine uy denir. (K47)

- Allah'a emanet ol. Vatanı koru. Askerde akıllı ol, kimseye sataşma, iyi arkadaşlar edin. (K14)
- Astına üstüne saygılı ol. Vatanı koru. (K48)
- Canını sıkma günler çabuk geçer sıkıntı yapma. (K49)
- Bulunurda akıllı ol şöyle yap böyle yap. (K50)
- Komutanların ne derse yap karşı gelme. Her şeyde ileride ol vatanına namus borcunu hakkıyla öde kul hakkı yemeden gel. Vatan namus borcudur oğul hakkı ile öde gel yoksa süt hakkını helal etmem bu uğurda gerekirse can ver can al. Bu vatan kan ile alındı kan ile verilir bizler hakkı ile görevimizi eda ettik sıra sende orası peygamber ocağı şerefimize, namusumuzu art etme görevini hakkı ile yap. Komutanlarına asilik yapma her görevde başarılı ol bu uğurda canını bile ortaya koy bu vatan hepimizin bu vatan bizler sayesinde ayakta gerekirse canını ver oğul görevini hakkı ile ihya et. (K51)

Askerin annesine babasına nasıl nasihat ve tavsiyelerde bulunulur?

Çarşamba ilçesinde askere gidene nasihatler verildiği gibi geride kalanlara (asker ailesine) da teselliler verilmektedir. Genellikle güle güle gider güle güle gelir inşallah, sayılı gün çabuk geçer, Allah kavuştursun gibi telkinlerde bulunmaktadırlar.

- Allah kavuştursun bir şey olmaz, benimki de gitti geldi, az sabırlı ol 12 ay çabuk geçer derler. (K40)
- Oğlunuzla gurur duyun mutlu olun. (K41)
- Allah kavuştursun. (K42)
- Tez zamanda gelir inşallah Allah kavuştursun denir. (K43)
- Telkinde bulunulur. Sabırlı olun denir. (K29)
- Üzülme denir. Allah kavuştursun denir. (K44)
- Allah kavuştursun. Güle güle gitsin güle güle gelsin gelince de görüşürüz. (K45)
- Allah kavuştursun denir. (K46)
- Şükret Allah'a canını sıkma denir. (K32)
- Sabırlı ol herkesin çocuğu yapıp dönüyor. Peşinden dua et denir. (K47)
- Allah kavuştursun. Gözünüz arkada kalmasın. Az sabırlı olun. Sayılı gün çabuk geçer. (K14)
- Allah kavuştursun denir. (K48)
- Ağlama giden gelir sayılı gün çabuk geçer, Allah kavuştursun denir. (K49)
- Anne babası teselli edilir. Ederler kolu komşu çevresi. (K50)
- Allah kavuştursun. Sayılı gün çabuk geçer. (K51)

Asker uğurlamaya gidilir mi? Nereye kadar gidilir?

Çarşamba ilçesinde asker uğurlamaya genelde otogara kadar gidilmesinin yanı sıra bazıları da kendi araçları ile askeri birliğine kadar götürmektedirler.

Asker uğurlamaya kimler gider? Nasıl gidilir?

Çarşamba ilçesinde genelde asker uğurlamaya en yakınları gitmektedir. Bu kişiler; akrabalar, komşular ve arkadaşlardır. Genelde asker uğurlamasına konvoy

halinde gidilmekte ve askerin içinde bulunduğu araçta Türk bayrağı asılı halde bulunmaktadır.

- Ailecek gidilir. Konvoy halinde. (K40)
- Yakınları gelir. Konvoy ile. (K41)
- Eş dost akraba, ana, baba. Konvoyla. (K42)
- En yakın arkadaşları akrabalar. Konvoy olarak. (K43)
- Akraba, dost Konvoy eşliğinde. (K29)
- Eş dost akraba. Konvoyla. (K44) (K47)
- En yakın arkadaşları akrabaları. İmkânı olan kendi arabası ile. (K45)
- Hep birlikte. Konvoyla. (K46)
- Aile tarafı gider. Konvoyla. (K32)
- Akrabaları, dostları. Konvoy yaparlar ya da araba ile giderler. (K14)
- Arkadaşları, komşuları. Konvoy halinde. (K48)
- Komşu akraba eş dost. Konvoy halinde. (K49)
- Akrabaları bayraklı yine uğurlamıye gidiyo. (K50)
- Bütün eş dost. Arabalar ile konvoy halinde davul zurna ile. (K51)

Askere giden kişi evli ise eşi gelene kadar nerede kalır nerede bekler?

Çarşamba ilçesinde genelde asker gelene kadar eşi askerin ailesinin yanında kalmaktadır.

- Askerin babasının yanında durur. (K40)
- Kaynana, kayın babasının yanında bekler. (K41)
- Kayınvalide yanında. (K42)
- Askerin babasının evinde bekler. (K43)
- Askerin evinde bekler. (K29)
- Oğlanın evinde bekler. (K44)
- Ayrı ise kaynanasının yanında bekler. (K45)
- Evde bekler baba evinde. (K46)
- Erkeğin baba evinde kalır. (K32)
- Kayın ana kaynatanın yanında bekler. (K47)
- Kaynanası ile durur ya da annesiyle durur. (K14)
- Askerin annesinin babasının yanında kalır. (K48)
- Asker ailesinin yanında bekler. (K49)
- Kaynatanın yanında evinde bekler. (K50)

3.1.1.1. Asker Daveti

Davet yapılıyorsa eğer ne zaman yapılır?

Çarşamba ilçesinde asker gitmeden bir hafta öncesinde isteğe bağlı olarak davet yapılmaktadır.

- Gitmeden 1 hafta önce, üç gün kala. (K40)
- Gitmeden gün önce. (K41)
- Gitmeden önce. (K42)

- 1 gün önce. (K43)
- Genelde bir hafta öncesi. (K29)
- 3-4 gün kala yapılır. (K44)
- Gene birkaç gün evvel onu herkes yapmaz. (K45)
- Gitmeden bir hafta önce 2 gün önce olur. (K46)
- Gitmeden 1 gün evvel. (K32)
- Gideceği akşam yapılır. (K47)
- Gitmeden 3 gün önce. (K14)
- Gitmeden 2-3 gün önce. (K48)
- Son 2-3 gün kalımı yapılır. (K49)
- Mevlitte bir hafta 15 gün önce olur. (K50)
- Gitmeden bir hafta önce yapılır. (K51)

Davette neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde davet şu şekildedir: Davet genellikle ikindi ile akşam arasında yapılır. Misafirleri ev sahibi ve asker karşılar. Kuran okunur, Mevlidi Şerif okunur, ilahiler dinlenir ve askere dualar edilir. Yemek yenilerek askerle vedalaşp ayrılır.

- Dualar, ilahiler, askere dua edilir. (K40)
- Yasin okunur. Kuran okunur. (K41)
- Tevhit okunur. Yasin Tebareke. (K42)
- Mevlit. (K43)
- Yasin okunur mevlit okunur. Kuran okunur. (K29)
- Yasinden başlanır. Devam eder. (K44)
- Süleyman Celebinin mevlidi okutulur. (K45)
- Kuran okunur. Mevlit okunur, İlahi okunur. (K46)
- Kuran okunur. Dua edilir. (K32)
- Yasin, Tebareke, Amme. (K47)
- Kuran okunur. Dualar okunur. (K14)
- Yasin okunur. (K48)
- Yasin, Tebareke, Amme, hatim okunur. (K49)
- Aynı bildiğin şeyler yani. (K50)
- Kuran'dan ayeti celileler okunur mevlit okunur ilahi söylenir dua yapılır. (K51)

Mevlit veya Kuranı kim okur?

Çarşamba ilçesinde genelde mevlidi ya da Kuran'ı hocalar okumaktadır.

- Hocalar okur. (K29) (K32) (K40) (K41) (K42) (K43) (K44) (K45) (K46) (K49) (K50)
- Kuran bilen herkes, hocalar. (K47)
- Cami hocası, akraba dostlar. (K14)
- Hocalar, din adamları. (K48)
- Bilgili alim hocalar vaizler müezzinler. (K51)

Davette yemek verilir mi? Hangi yemekler verilir?

Çarşamba ilçesinde davetlerde genellikle yemek verilmektedir. Bu yemekler genelde kişinin maddi durumuna bağlı olmakla birlikte; keşkek, pilav üstü, ayran ve tatlıdır.

- Verilir. Keşkek, pilav, komposto, tatlı. (K40)
- Verilir. Pilav, keşkek, kıymalı pide, tatlı. (K41)
- Verilir. Keşkek, et yahni, pilav, ayran. (K42)
- Verilir. Pilav keşkek. (K43)
- Kolay hazır şeyler dağıtılır. Bisküvi kek verilir. Bisküvi kek verilir. (K29)
- Verilir. Keşkek, pilav üstü, ayran, tatlı. (K44)
- Verilir. Yemeksiz olmaz. Keşkek, etli pilav, et yemeği, tulumba tatlısı. (K45)
- Verilir. Pide, pilav üstü et olur. (K46)
- Verilir. Pilav üstü et ayran. (K32)
- Verilir. Tatlı, keşkek, ayran, kıymalı verilir. (K47)
- Verilir. Etli pilav, ayran, tatlı, keşkek. (K14)
- Verilir. Pilav, tatlı, ayran verilir. (K48)
- Yemek verilir. Keşkek, pilav, yahni, salata, tatlı. (K49)
- Verilir. Keşkeğimiz olur. Yahnımız olur, pilavımız her şeyimiz olur. (K50)
- Verilir Yöresel yemekler verilir keşkek yahni salata hoşaf pilav tatlı. Yerelleşmiştir her Meclis'te dağıtılır. (K51)

Yemekleri kim hazırlar? Yemekleri hazırlayana para mı verilir? Hediye mi? Hediye ise ne verilir para ise ne kadar verilir?

Çarşamba ilçesinde yemekleri aile büyüklerinin yapmasının yanı sıra genelde aşçılar yapmaktadır. Genelde aşçıya para verilir ama yardım için yapıyorsa para verilmez. Köyde aşçı kendi hazırlıyorsa kişi, durumuna göre para vermektedir. Yemek hazır alınırsa kişi sayısına göre fiyat değişmektedir.

- Aşçı. Verilir. (K40)
- Aşçı hazırlar. Para verilir. 1000-2000. (K41)
- Aşçılar. Hediye de olur parada olur. Aşçıya kalmış. (K42)
- Evin büyüklerinden biri. Verilmez. Yok. (K43)
- Alınır. Hazır alınır. (K29)
- Aşçı. Hediye verilir. Ne isterse. (K44)
- Aile ana, baba akrabaları. Tabi para İmkanları nispetinde verir. (K45)
- Aşçı olur. Para verilir. Değişir. (K46)
- Aileden biri yapar. Verilmez. (K32)
- Aşçı. Para verilir. Bilmiyorum. (K47)
- Aşçı tutarlar. Para verilir. (K14)
- Aşçılar hazırlar. Para verilir. Durumuna göre. (K48)
- Köyde komşular. Yardımlaşma olur. Yok. (K49)
- Çoğunca aşçı pişiriyordu önceden şimdi her şeyi kolaylaştırdılar şimdi yemek çağırıyorlar geliyi. (K50) Para veren para verir hediye veren hediye verir Para verilirse 3-400 bir milyar herkes gönlünden ne koparsa yani durumuna göre. Hediye olursa sen ben ne verirsek çamaşır türü.

- Anne hala aşçılar konu komşular. Aşçı tutulmuş ise verilir. 50 100 gönülden ne geçerse. (K51)

3.1.1.2. Asker Eğlencesi

Asker eğlencesi yapılıyorsa ne zaman yapılır?

Çarşamba ilçesinde genelde asker eğlencesi kişi askere gitmeden bir hafta içinde isteğe bağlı olarak yapılmaktadır.

- Gitmesine yakın 3-5 gün kala. (K40)
- 1 hafta önce. (K41)
- Gitmeden evvel. (K42)
- 1 gün önce. (K43)
- Bir hafta içinde yapılır. (K29) (K51)
- 2-3 gün önce yapılır. (K44) (K48) (K49)
- Bir iki gün evvel. (K45)
- Gitmeden bir hafta 2 gün önce. (K46)
- Tüm asker olacaklar toplu eğlence yaparlar. Hep birlikte. (K32)
- 1 hafta öncede olur 1 gün öncede. (K47)
- Asker gitmeden 3 gün evvel. (K14)
- Gitceği gecede yapıyeler 3-4 gün öncede oluyı. (K50)

Davul zurna mı olur orkestra mı olur?

Çarşamba ilçesinde genelde asker eğlenceleri davullu zurnalı yapılmaktadır, bununla birlikte artık davulla birlikte orkestranın da tercih edildiği görülmektedir.

- İkisi de olur. (K14) (K29) (K32) (K40) (K43) (K49) (K51)
- Olur. (K41)
- Olur. Davul olur ya da saz olur. (K42)
- Davul zurna. (K44) (K45) (K46) (K47) (K48) (K50)

Davul zurnacı veya orkestracıya ne kadar verilir?

Çarşamba ilçesinde genellikle fiyatlar birbirine yakındır. Davulcu sayısına göre fiyatlar değişmektedir. Genellikle iki davul bir zurna 2000 lira civarındadır ama asker eğlencesi olmasından dolayı fiyat 500-1000 lira arasında olabilir.

- 1000-2000 verilir. (K40)
- Verilir. 300 lira. (K41)
- Bilmiyorum. (K14) (K42)
- 500 lira. (K43) (K44) (K48) (K51)
- Değişir. (K29)
- İmkânı ne verirse. (K45)

- 600-700 verilir. (K46)
- 1000 lira verilir ayrı ayrı. (K32)
- 200-300. (K47)
- 500-600. (K49)
- El emeği verirler davulcuya ne kadar çalarsa. (K50)

Asker eğlencesine kimler katılır? Kadın ve kızların katılması nasıl karşılanır?

Çarşamba ilçesinde asker eğlencesine asker; akrabaları, arkadaşları, komşuları çağrılan herkes katılmaya çalışmaktadır. Önceleri kadınlar ve kızlar asker eğlencelerine katılmazken, katıldıklarında ise hoş karşılanmayıp ayıplanırken günümüzde kadınların ve kızların asker eğlencesine katılması normal karşılanmaktadır.

- Herkes katılır. İyi karşılanır. (K41)
- Herkes katılır. (K29) (K32) (K40) (K42) (K43) (K44) (K47)
- Yakınları arkadaşları. Katılmaz. Ayıplanır. (K45)
- Genelde erkekler olur. Askerin çevresi olur. Kadınlar olmaz. (K46)
- Bütün akrabalar, dostlar, komşular. Normal. (K14) (K51)
- Akrabalar, komşular. Katılmazlar. (K48)
- Genelde kızlar gelmez. (K49)
- Herkes katılır. Yani bir eğlence eğlence yapıyolar, eğlencenin karısı kızı şeyi olur mu?

Asker eğlencesi nerede yapılır? Asker eğlencesi ne kadar sürer?

Çarşamba ilçesinde asker eğlencesi genellikle yer müsait ise askerın evinin önünde, yer müsait değilse köy meydanında yapılmaktadır. Asker eğlencesi genelde akşama yakın saat 18.00-19.00 civarlarında başlayarak saat 22.00-00.00 civarlarına kadar devam etmektedir. Üç Köprü taraflarında genellikle askere gidecek tüm gençler birleşip köy meydanında ortaklaşa bir eğlence yapmaktadırlar ve bu eğlenceye tüm köy halkı katılmaktadır.

- Evinin önünde. Köy meydanın da. 5'ten 12'ye kadar sürer. (K40)
- Köyde ise evin bahçesinde, köy meydanında olur, mahalle meydanında olur. 4 saat sürer. (K41)
- Evinin önünde. 2-3 saat. (K42)
- Salonda yapılır. Evin önünde de olur. 8 de başlar 11 de biter. (K43)
- Genelde evinin önünde yapılır. Duruma göre. (K29)
- Evinin yanında olur. 7 de başlar. 11- 12 'ye kadar sürer. (K44)
- Bahçesinde yapılır. 8'de başlar 12'de biter. (K45)
- Evinin önünde yapılır. Gece 10-11'e kadar. (K46)
- Köy meydanında yapılır. Toplu birlikte. Saat 6 da başlar 1-2 de biter. (K32)

- Evinin bahçesinde. (K47)
- Evinin önünde. Akşam başlar gece 12'ye kadar sürer. (K14)
- Evinin bahçesinde. Akşam başlar geceye kadar. (K48)
- Evinin önünde yapılır. 3 saat sürer. (K49)
- Dışarda da yapabilir bahçesinde de yapabilir Asker eğlencesi akşamları başlar gideceği saate kadar çalar çığırır ondan sonra uğurlanır. (K50)
- Evinin önünde 5- 7 saat arası. (K51)

Asker eğlencesinde yemek verilir mi? Hangi yemekler verilir?

Çarşamba ilçesinde kişinin durumuna bağlı olmakla birlikte asker eğlencesinde genelde yemek verilmektedir. Eğlencede yemek olarak; keşkek, pilav üstü, tatlı, ayran verilmektedir.

- Genelde verilmez. (K40)
- Verilir. Pilav, keşkek, kıymalı pide, tatlı. (K41)
- Olur. Keşkek, et yahnisi, pilav, ayran. (K42)
- Verilir. Keşkek, pilav. (K43)
- Verilmez. (K29)
- Olur. Keşkek, pilav üstü, ayran, tatlı. (K44)
- Verende var vermeyende. Yöre yemekleri; keşkek, etli pilav, et yemeği, tulumba tatlısı. (K45)
- Evet. Pide, pilav üstü et. (K46)
- Verilir. Pilav üstü et, ayran. (K32)
- Verilir. Tatlı, keşkek, ayran, kıymalı verilir (K47)
- Verilir. Keşkek, etli pilav, ayran, tatlı. (K14)
- Verilmez. Yemek verilmez. (K48)
- Hazır yemek alınır. Pilav üstü, ayran, tatlı. (K49)
- Verilir. Keşkek, pilav, yahnisi, tatlı. (K50)
- Verilir. Yöresel yemekler verilir keşkek yahnisi salata hoşaf pilav tatlı. Yerleşmiş her Meclis'te dağıtılır. (K51)

Yemekleri kim hazırlar? Yemekleri hazırlayana para mı verilir hediye mi? Yemekleri hazırlayana hediye ne verilir para ise ne kadar verilir?

Çarşamba ilçesinde asker eğlencesinde yemekleri genellikle aşçılar hazırlar, köy yerlerinde de köyün aşçıları hazırlar. Genelde aşçıya para verilirken köylerde aşçıya hediye alanlar da bulunur. Bazen aşçılar arasında, gönülden yardım amaçlı olarak yapanlar da vardır. Dışardan hazır yemek alındıysa kişi sayısına göre fiyat verilir; köydeki aşçılar yaptıysa el emeğine karşılık gönüllerinden ne geçiyorsa o verilir. Belli bir fiyat söz konusu değildir.

- Genelde verilmez. (K40)
- Aşçı. Para verilir. 1000-2000. (K41)
- Aşçı. Hediye olur parada olur. Aşçıya kalmış. (K42)
- Büyüklerden biri yapar. Büyüklerden biri para almaz asker olduğu için gönülden yapar. (K43)

- Yemek verilmez. (K29) (K48)
- Aşçı. Para verilir. Ne gerekiyorsa. Durumuna göre. (K44)
- Evdekiler yapar. (K45)
- Aşçı. Para verilir. (K14) (K46) (K49)
- Aşçı yapar. Bedava da yapar. Para da alabilir. Onu gençler ayarlar Bedava da yapar. Para da alabilir. Onu gençler ayarlar. (K32)
- Aşçı. Para verilir Bilmiyom. (K47)
- Çoğunca aşçı pişiriyordu önceden şimdi her şeyi kolaylaştırdılar şimdi yemek çağırıyorlar geliyi. Para veren para verir hediye veren hediye verir 400 felan Para verilirse 3-400 bir milyar herkes gönlünden ne koparsa yani durumuna göre. Hediye olursa sen ben ne verirsek çamaşır türü. (K50)
- Anne hala aşçılar konu komşular. Aşçı tutulmuş ise verilir. 50-100 gönlünden ne geçerse. (K51)

3.1.2. Askerlik Sırasında

Askere giden gencin evine bayrak asılır mı?

Çarşamba ilçesinde genellikle asker gideceği zamana yakın askerin evine bayrak asılmaktadır. Bu bayrak bazen kısa bir süre bazen de askere giden kişi gelene kadar evde asılı kalmaktadır.

- Asılır. (K14) (K40) (K44) (K48) (K51)
- Gidince bayrak asılır sonra kaldırılır. (K41)
- Asılır. 1 ay ya da gelene kadar. (K42)
- Bayrak asılır. Bayağı durur izne gelene kadar. (K43)
- Bayrak asılır gelene kadar. (K29) (K47) (K49)
- Bayrak asarlar bir iki gün. (K45)
- Asılmaz. (K46)
- Bayrak asılır.3 gün. (K32)
- Asılır. Geliştani. (K50)

Askere mektup yazılır mı?

Çarşamba ilçesinde artık askere mektup yazılmayıp genellikle telefon ile görüşülmektedir.

- Yok. Şimdi yazılmıyor eskidendi o. (K40)
- Yazılırdı. Önceden şimdi telefonla görüşüyorlar. (K41) (K44) (K48)
- Yazılır. (K14) (K42) (K32) (K43) (K51)
- Günümüzde çok yok. (K29)
- Yazılmaz mı askerin mektubu bize bedava gelir. (K45)
- Artık kalktı bu iş. (K46)
- Yazılır telgrafta çekilir. (K47)
- Yazılmaz şu an telefon ile görüşülür. (K49)
- Önceden vardı şimdi telefonlar var. (K50)

Askerden gelen mektuplar saklanır mı? Neden?

Çarşamba ilçesinde askerden mektup gelmesi veya askere mektup yazma geleneği az sayıda olsa da vardır denilebilir. Önceden yazılan asker mektupları da genellikle hatıra amaçlı saklanmaktadır.

- Saklanırdı. (K40) (K44)
- Saklanır. (K41) (K42) (K43) (K46) (K47) (K48)
- Günümüzde çok yok. (K29)
- Saklanır. Yırtıp atanda olur. Hatıra olsun diye. (K45)
- Saklanır. Hatıra olsun diye. (K14) (K32) (K51)
- Yazılmaz şu an telefon ile görüşülür. (K49)
- Ailesi varsa ailesinden gizlenirdü tehlikeli bir şeyler varsa. (K50)

Asker fotoğraf gönderir mi? Gönderdiği fotoğraf ne yapılır?

Çarşamba ilçesinde asker fotoğraf gönderir. Önceden mektup içinde gelen fotoğraf artık telefon ile aile yakınlarına daha kolay ulaşmaktadır. Askerden gelen fotoğraf köylerde olsun merkezde olsun bir tanesi çıkarılarak evin bir köşesine asılıp hatıra olarak saklanır.

- Gönderirdi önceden. Evin içine asılır. (K40) (K44)
- Gönderir. Hatıra olarak saklanır. (K41) (K29) (K47)
- Gönderilir. Saklanır. (K14) (K42) (K43) (K46) (K32) (K48) (K49)
- Asker fotoğrafı hatıra olsun diye yollar. Saklanır. (K45)
- Gönderir. (K47)
- Gönderir. Koynuna alırsun taşırsun. Oğlun gelişini bakarsın. (K50)
- Gönderilir. Göğsünde taşır. (K51)

3.1.3. Askerlik Sonrası

Asker terhis olduktan sonra evinde nasıl karşılanır?

Çarşamba ilçesinde genelde asker karşılaması yapılmaktadır. Askerden gelen kişinin önüne gidilerek aynı uğurlamada olduğu gibi bir grup akrabaları ve arkadaşları askeri karşılayıp konvoy halinde evine getirirler. Asker evine geldiğinde genelde köy yerlerinde silah ile karşılama yapılır böylece tüm köy askerden dönenlerden haberdar olmuş olur. Bunun yanında davul zurna ile karşılama yapıldığı da görülmektedir. Adak adanmışsa askerden gelen için adaklar kesilir ve sevinçli bir karşılama töreni yapılır.

- Sevinç güler yüzle karşılanır. (K40)
- Sevinçle karşılanır kurban keserler. Okutma yapılır. (K41)
- Sevinçle karşılanır. (K42) (K48)
- Evinde akrabaları karşılar. (K43)
- Davul zurna ile karşılama olur normal gelen olur. (K29)
- Silahlar atılır. Sevinçle karşılanır. Adak varsa kesilir. (K44)
- Neşeli karşılanır. (K45)
- Eşi dostu akrabaları toplanıp mevlit yapılabilir. (K46)
- Sevinçli karşılanır. Güzel karşılama yapılır. (K32)
- Hoş karşılanır. Çalgı ile karşılayanda olur. (K47)
- Mutlu sevinçli karşılanır. (K14)
- Yemekler yapılır karşılama olur. (K49)
- Yapılıy. (K50)
- Davul zurna ile. (K51)

Asker dönüşü yemek verilir mi? Verilir ise neler hazırlanır?

Çarşamba ilçesinde asker dönüşü aile davet yapmak isterse davet yapar. Davette keşkek, pilav, yahni, tatlı yemek olarak verilir. Askerin eve geldiği gün mutlaka hazırlık yapılarak evde ne hazırlandı ise gelen misafirlere ikram edilir. Bunun haricinde diğer günlerde misafirlerin geldiği saate göre çay, börek, pasta veya yemek ikram edilir.

- Genellikle davet yapılır. Şükür daveti. Keşkek, pilav, yahni. (K40)
- Okutma yapılır. Camide olursa pisküvet dağıtılır. Köyde olursa yemek verilir. Camide olursa pisküvet dağıtılır. Köyde olursa yemek verilir (K41)
- Evet. Mevlit yapanda olur yapmayanda olur. (K42)
- Yok. Verilmez. (K43)
- Çok verilmez genelde yemek. (K29)
- Gelen misafire verilir. Evde ne varsa. (K44) (K47)
- Eve gelene yemek verilir Evde ne varsa. (K45)
- Davet yapılabilir. Davet yapılırsa olur. (K46)
- Gelene yemek verilir. Ev yemeği olur. (K32)
- Verilir. Evde hazırlık yapılır. Ne olursa. (K14)
- Eşe dosta gelene verilir. Ev yemekleri, ne olursa. (K48)
- Verilmez aile arasında yemek olur. Pasta börek. (K49)
- Tabi ki yanına gelene gidene ikram ediliy. Aynı bildiğimiz türler yemekler değişik. (K50)
- Verilir. Yöresel yemekler hazırlanır. (K51)

Asker dönüşü yemekleri kim hazırlar?

Çarşamba ilçesinde asker dönüşü genelde hazırlığı askerin annesi yapmakta ve yakın akrabaların da yemeğe yardım ettiği bilinmektedir. Asker dönüşü davet yapılıyorsa da yemekleri aşçı hazırlamaktadır.

- Aşçı yapar. (K40) (K41) (K42)
- Hazırlanmaz. (K43)
- Annesi yapar. (K44) (K32) (K47) (K49)
- Annesi, yakınları. (K14) (K29) (K45) (K50)
- Anne ve komşular. (K48) (K51)

Asker eve dönüşte hediye getirir mi?

Çarşamba ilçesinde asker hediyeyi genellikle isteğine bağlı olarak getirmektedir.

- Getirmez. (K32) (K40) (K41) (K45)
- Getirir. Kına getirir. (K42)
- Hediye getirir. (K14) (K43) (K44) (K46) (K47) (K48) (K49) (K51)
- Kişiyeye göre değişir. (K29)
- Kına getirür hediye ne getücek. Karısı varsa inceden bir şeyler getürü öteden beri kına biliyom. (K50)

Askerden dönüşte kurban kesilir mi? Kesiliyorsa kim keser?

Çarşamba ilçesinde asker dönüşün de genelde kurban değil de adak kesilmektedir. Ailesi ya da asker “dönüşte bir adak keseceğim” ya da “kurban keseceğim” diyip adak adamışsa bu adak kesilmektedir. Adağı genelde baba ya da eli bu işe yatkın yani bu işten anlayan biri kesmektedir.

- Genelde adak olarak kesilir. Askerin babası. (K40)
- Kesilir. Ehli olan bir insan keser. (K41)
- Adayan keser. Ana baba. (K42)
- Kesebilir. İmkânı olan. (K43)
- Adak varsa keser genelde olmaz. Ana baba keser. (K29)
- Kesilir. (İmkânı olan). Yakınlarından biri. (K44)
- Parası olan keser. (K45)
- Yok kesilmez. Kesilmez. (K46)
- Aileye bağlı. En yakını eli yatkın keser. (K32)
- Kesilir. (Adak) Babası ya da kardeşi keser. (K47)
- Kesmek isteyen keser. Babası keser. (K14)
- Bazıları keser Kurban kesmekten anlayan biri. (K48)
- Yok. Kesilmez. (K49)
- Kesen kesiyi ben kestim oğluma. Bir büyüğü. (K50)
- Kesilir. Baba, dede dışında herkes kesebilir. (K51)

Kimlerle yenilir?

Çarşamba ilçesinde asker dönüşü adak ne niyetle yapılmışsa öyle dağıtılıp yenilir. Önemli olan burada niyettir. Adak bazen birlikte yenilir bazen de dağıtılır.

- Gelen misafirlerle yenir. (K40)
- Hayrına dağıtılır. (K41)
- Eş, dost adağına bağlı. (K42)
- Adak olarak kesilir. Eşe dosta dağıtılır. (K43)
- Aile, eş, dost, akraba. (K29)
- Adak olduğu için ev halkı yemez. (K44)
- Eş, dost, fakirle yenir. (K45)
- Kesilmez. (K46) (K49)
- Niyete bağlı. (K32)
- Kesilir. (Adak) (K47)
- Akraba, dostlar. (K50)
- Adak olur. Komşular yer. (K48)
- Emsalları ile yedi. (K50)
- Baba, anne, dede hariç herkes yiyebilir. (K51)

Askerden aynı dönemde dönen gençlerin birbirine hitapları nasıldır?

Askerler neden birbirine böyle hitap etmektedirler?

Çarşamba ilçesinde ve Türkiye genelinde askerliğini aynı dönemde yapan gençler birbirine “tertip” veya “devrem” diye hitap ederler.

- Tertip. Gelenek öyle olduğu için. (K40)
- Devrem derler. Aynı dönem oldukları için. (K41)
- Tertip Aynı anda birlikte oldukları için. (K43)
- Tertip derler. Aynı dönem askerlik yaptıkları için. (K29)
- Tertip. Aynı dönemde gittikleri için. (K14) (K44) (K48) (K49)
- Tertip denir. Aynı birlikte oldukları için öyle söylenir. (K45)
- Tertip. (K32) (K46)
- Devrem derler. (K47)
- Çok güzel anlaşmaları olur bunlar orda da beraber burda da. (K50)
- Devre, tertip Aynı yaşıt ve dönemde askere gittikleri için. (K51)

Asker arkadaşları ile ilişkiler devam ettirilir mi? Gereksiz

Çarşamba ilçesinde genelde askerler, asker arkadaşları ile ilişkilerini devam ettirirler.

- Görüşülür. (K40) (K32) (K48)
- Ettirilir. (K14) (K41) (K42) (K44) (K45) (K47) (K51)
- Çok samimi olanlar görüşür. Herkesle görüşemiyon tabi ki. (K43)
- Edende var etmeyende. (K29)
- Tabi ki görüşülür unutulmazlar. (K46)
- Evet. (K49) (K50)

Asker anılarının unutulmaz olmasının sebebi nedir?

Çarşamba ilçesinde genellikle asker anılarının unutulmaz olmasının sebepleri kişiden kişiye değişmektedir. Askerlik anılarının unutulmaz olmasının sebepleri arasında, farklı bir yaşam olması, vatani görev olarak görülmesi, eğitimlerin zor olması, hayatın zorlukları ile karşılaşılması vb. durumların olduğu görülmektedir.

- Askerlik hatıraları unutulmaz anı olarak kalır. (K40)
- Vatan borcu olduğu için. (K41)
- Oradaki eğitim. (K42)
- Hep dertli olduğu için unutulmaz. (K43)
- Toplumun kendini kahramanlaştırmasıdır. (K29)
- Orası ayrı bir dünya olduğu için. (K44)
- Hiç unutulmaz. Orası tamamen farklı bir yaşam farklı bir yer. Tamamen değişik bir hayat olduğu için yeni hayatlar tanıdığı için unutulmaz. (K45)
- Orda ki ortam. Orda ki ortam aile ortamı gibi her şeyi paylaşıyorsun unutulmaz. (K46)
- Çünkü zorluk ile karşılaşmış oluyor. (K32)
- Vatani görevi olduğu için unutulmaz. (K47)
- Askerde ezilmiştir üzülmüştür. (K14)
- Hayatı boyu bir kez bu anıları yaşadığı için bu anılar unutulmaz. (K48)
- Değişik bir hayat, yaşlıların ile birlikte, disiplin ayrı bir hayat bundan dolayı. (K49)
- Askerlik yapmaları ana baba onlara bunlar orda onlara sığınayeler. (K50)
- Sirt sırta mücadele verdiği devrelerini vatan için harcadığı emekleri insan unutamaz ömür de bir kere vatan için bir şey yaparsın onura hakkı ile yaparsın bunu da ömür boyu kalbinde taşırsın unutmazsın. (K51)

Askere gidip dayak yemeden dönen var mıdır?

Çarşamba ilçesinde bu dayak meselesinin, askeriyenin eğitim anlayışından mı kaynaklandığı yoksa askerdeki bir gelenek mi olduğu bilinmemektedir ama genelde askere gidenlerin bir tokat yemeden askerden gelmedikleri söylenmektedir.

- Var diyen yalan söyler. Âdettendir. (K40)
- Vardır. Adam gibi durunca kimse dayak atmıyor. (K41)
- Yoktur. (K42) (K44) (K47) (K50)
- Bir şamar yemiştir mutlaka. (K43)
- Vardır. (K29) (K48) (K49)
- Ooo hem de ne dayak Adanalı bir çavuş vardı. Askere yürüyüş yapıyor ben tempo tutuyom bana iki tokat attı. İşte bir dayak elli dayağa bedel oldu. Vardır. Kuzu gibi gidersen kuzu gibi dönersin. Çakal gibi gidersen çakal gibi dönersin. (K45)
- Yoktur yoktur. Yemedim diyen yalan söyler. (K46)
- Olmaz. (K32)
- Yoktur. Askere giden herkes duyduğum kadarıyla bir dayak yemiştir. (K14)
- Olabilir günümüz askerliği eskisi gibi ağır değil. (K51)

Geçmişten günümüze asker uğurlama törenlerinde ne gibi değişiklikler görülmektedir?

Çarşamba ilçesinde geçmişte asker uğurlamaları dualar ile ölüme gönderiliyor gibi yapılıırken şimdi ise daha büyük eğlenceler veya daha gürültülü mevlitler şeklinde yapılmaktadır.

- Değişti eskiden asker içki içmezdi şimdi asker eğlencelerinde içip içip gidiyorlar. Ayık yok. (K40)
- Şimdi imkanlar daha fazla eskiden otobüs yoktu dua ile uğurlardılar. (K41)
- Öncekiler daha iyiydi, daha saygılı daha şanlı gururluydu. (K42)
- Yok. (K43)
- Kültürü korumuşuz. Aynı çok değiştiğini söyleyemem. (K29)
- Aynı. (K44)
- Eskisi gibi yok herkesin derdi sıkıntısı var şimdi. (K45)
- Çok fark yok. Aynı. (K46)
- Olmadı. (K32)
- Değişti. Önceden uğurlama felan yoktu. (K47)
- Önceden asker uğurlaması yoktu. Şimdi eğlencede var mevlütte var. (K50)
- Değişti asker uğurlamadan çok toplum düzenini bozma seviyesine geldi. (K48)
- Önceden ölüme gidiyor gibi uğurlama olurdu şimdi ise eğlence veda partisi gibi oldu. (K49)
- Şimdi daha güzel şimdi değişik değişik törenler düzenleniyi önceden yoğun millette herkes gücünün yettiğince aklının erdiğince bir şeyler yapıyorduk. (K50)
- Bizim buralarda hala aynı. (K51)

4. BÖLÜM

4.EVLENME

Evlilik, “kadın ve erkeğin birlikteliğinden oluşan her türlü yetki ve sorumluluğu paylaşması ve meşrulaştırmasının toplumsal kurallar çerçevesinde kabul görülmesidir” (Bağlı, Sever 2005: 11). Türk toplumunca evlenmek önemli ve ciddi bir olaydır. Hem erkek için hem kadın için önemli bir geçiş aşamasıdır. Katılımın en çok olduğu uygulama ve ritüeller evlilik törenlerinde gerçekleşmektedir. Evlilik ritüeliyle kadın ve erkek beraberliklerini herkese duyurmaktadır. Böylece bu ilişki toplum tarafından kabul edilir hale gelmektedir.

Evlenmek ile kurmak, sahip olmak sözcükleri arasında yapıcı bir özellik (paralellik) vardır; aile olmak, yuva kurmak, ocak kurmak, ocağı olmak, evi olmak, barkı olmak, yuvası olmak gibi. Evlenen kişi bu özelliklere sahip olmakta ve toplumun en küçük yapı taşı olan kültürün aktarımını ve toplumun devamını sağlayan aile kavramını ortaya getirmek için atılan en büyük adımı gerçekleştirmiş bulunmaktadır. Kültürün yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması için gelenek ve görenekleri içinde barındıran evlilik töreni önemlidir.

Emine Durmuş ve Yasin Demir’in yazdığı ‘*Uzun Evlilikler: Bir Yastıkta Kırk Yıl*’ adlı makalenin; evliliği tanımlamak için alıntılara başvurduğu şu paragraf dikkate değerdir:

“Evlenmek yoluyla bireyler aileler kurmakta, neslini sürdürmekte, çocuklar yetiştirmekte ve sosyalleşmektedir. Evlilik birey için duygusal paylaşımlar, cinsel yaşantılar, mal paylaşımı, miras gibi bireysel ve sosyal pek çok hakkı yasalarla güvence altına almaktadır (Altun, 1994, s. 2). Evlilik yalnızca insan neslini devam ettirmek amacıyla gerçekleşmiyor, aynı zamanda araştırmalar kadın ve erkeğin yakın ilişkiler kurmak, ekonomik refaha erişmek (Fuchs, 1990; Hiltner, 2000; Kephart, 1966; Weiss, 1997), yalnızlık duygusunu gidermek (Ash, 2001; Barbour, 1993; Brackin, 2001; Doman & Roux, 2010; Ernst & Cacioppo, 1999; Kephart, 1966; Segrin& Flora, 2001) iyi yaşam koşullarına ulaşmak, sağlıklı ve meşru bir cinsel hayat sürdürmek (Ünlü, 2006), güçlü sosyal destek ihtiyacını karşılamak (Jerskey vd. 2010), aile olabilmek, statü kazanmak (Kephart, 1966) gibi gerekçelerle de evlendiklerini göstermektedir. Dolayısıyla evlilik çok yönlü katkılar sağlamaktadır. Evlenmeye ilişkin gerekçe ve

beklentilerin evlilik ilişkisi ve sürecinin de belirleyicisi olabilmektedir (Manap ve diğerleri, 2013).” (2015: 637).

“Türkiye’deki evlenme törenleri yöreden yöreye, köyden köye ya da kır ile şehir merkezleri arasında bazı küçük değişiklikler göstermesine rağmen; kız isteme, söz kesimi, nişan, düğün eğlencesi gibi asli unsurlar ve görücülük, çeyiz asma, elbise/ urba kesme, bohça hazırlama, gelin ve güvey hamamı, takı, kına gecesi, yengelik, sağdıçlık, gelinin allar giyinmesi, gelinin başından saçı saçılması, geline eşikte tabak-çanak kırdırılması, gelinin yoluna koyun postu serilmesi, gerdek ve duvak töreni gibi tamamlayıcı unsurlar Anadolu’nun pek çok yöresinde yaşatılan ortak geleneklerdendir” (Şişman 2017: 28).

Çarşamba yöresinde evlilik beraberinde kişilere birçok sorumluluğu yüklemektedir. Bunun için ilk andan itibaren süreç ciddiyle yürütülmektedir. Öncelikli olarak evde evlenecek çağa gelen çocuklar için araştırmalar yapılır, hayırlı kısmetler aranır. Bunun nedeni Türk toplumunun evliliğe bakış açısıyla ilintilidir. Türk toplumunda evlilik sadece iki insanın hayatlarını birleştirmesi değildir; Türklere göre aileler de birbirleriyle evlenecek ve evlenen gençlerin tüm akrabaları da artık karşı tarafın akrabaları ile akrabalık ilişkileri kurmuş olacaktır. Bunun için taliplerde aranan/ istenen özellikler vardır. Aranan özellikler aileden aileye değişebilir. Bununla birlikte en çok dikkat edilen hususlar; erkeğin işinin olması, kötü alışkanlıklarının olmaması, kızın becerikli olması, saygılı olması, nerde ne yapması gerektiğinin bilmesi, elinin yüzünün düzgün olması, namazlı abdestli olmasıdır.

Uzun süre evli olan bireyler kendilerini en çok eşine saygılı ve anlayışlı olarak tanımlamış ve evliliklerinde eşlerini dinlediklerini, güler yüzlü olduklarını ifade ederken eşlerini de en çok eşine özenli, evine bağlı, saygılı ve güler yüzlü olarak nitelendirmişlerdir. Uzun süre evli olan bireylerin ifadeleri dikkate alındığında hem eşlerinin hem de kendilerinin yapıcı ve istedik kişilik özelliklerinin evliliklerinin uzun sürmesinde önemli belirleyicilerden olduğu vurgulanmıştır.” .“Uzun süre evli olan bireylerin evlilik algılarına bakıldığında genellikle kişisel istek ve arzuların ziyade birlikte yaşama ve bir yuva kurma algılarının ön plana çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda evliliklerin uzun sürmesinde başkası/başkaları ile yaşamak ve bu kişilerle bir yuva olmak algısına sahip bireylerin evliliklerinin uzun süreli olduğunu söylemek mümkündür. Kısaca Evliliğe yüklenen anlam evliliğin uzun süreli olmasında önemli bir faktör olduğu görülmektedir” (Demir, Durmuş 2015:643).

“Türkiye genelinde evliliklere baktığımızda geçmişte görücü usulü evlilikler yaygın iken bugün tanışarak evlenmeler daha yaygındır. Bununla birlikte “görücü usulü, aileler seçmekle birlikte gençlerin rızasının alınması (görme usulü), eş seçimini gençlerin yapması fakat anne babanın onayının alınması (görüşme usulü) ve bunların dışında ailenin onayı olmadan ortaya çıkan ve genellikle bir problemle sonuçlanan- kız kaçırma türü- evlilikler”(Araz vd. 1994: 38).

Bekir Şişman Türkiye’de geçmişte ve günümüzde var olan evlilik türlerini şu şekilde sıralamıştır; Beşik Kertmesi, Söz alma – Söz Verme, Berdel Evlilik, Taygeldi Evlilik, Baldız ve Kayınbiraderle Evlenme, Kardeş Çocuklarının Evliliği, Kardeşle Bacanak Olma, Otura Kalma, Kız Kaçırarak Evlenme, Görücü Usulüyle Evlenme, Zorla Evlendirme (2017: 6-17).

Çarşamba’da evlilik süreci kısaca şu şekilde gerçekleşmektedir. Eş seçiminden sonraki aşama olarak dünür gitme, görücü gitme, kız bakmaya gitme vb. adlarla ifade edilen kızın ailesine haber verilerek veya bazen habersiz olarak gidilmesi aşamasına geçilir. Burada aile isteğini kız tarafına izah eder. Kız tarafı, damat adayını araştırır. Damat adayı uygun bulunursa eve buyur edilir, uygun bulunmazsa usûlünce reddedilir. Uygun görülen damat adayı ve ailesi müsait olunan bir vakitte kızı istemeye gider. Kız istemesinde misafirler ağırlanır; pasta, börek, çay ikramı yapılır. Daha sonra kahveler hazırlanır ve damat beye tuzlu kahve sunulur. Aile büyüklerinden biri “Allah’ın emri peygamberin kavli ile kızınızı oğlumıza istiyoruz” der. Kız tarafı “Gençler aralarında anlaşmış her iki tarafa da hayırlı uğurlu olsun” der ve böylece kız istemesi tamamlanır. Kız verildikten sonra söz kesimi ve nişan konuları aileler arasında kararlaştırılır. Söz veya nişan için alışverişe çıkılır. “Türk folklorunda nişanlanma ve evlilik sembolleri sırasıyla, gerdanlık, küpe ve yüzük olmuştur” (Aydemir 2010: 20-23). Takılar ve kıyafetler alındıktan sonra söz genellikle aile büyükleri arasında kesilir. Nişan yapılacak ise sözden sonra uygun bir tarihte yapılır. Nişan masraflarını genellikle kız tarafı karşılamaktadır. Nişanlandıktan sonra bazen altı ay bazen de bir yıl içerisinde düğün yapılır. Bu süre zarfında aileler arası ilişkiler kuvvetlenir. Bayram vakitlerinde erkek tarafı kız tarafına bayram hediyesi götürür.

Düğün tarihi aileler arasında kararlaştırılır. Düğün tarihinin eşe, dosta duyurulması için eski dönemlerde 'okuntu' yapılmaktayken bugün davetiyeler dağıtılmaktadır. Bununla birlikte gelişen teknoloji ile birlikte sanal davetiyelerin sayısı da gittikçe artmaktadır.

Kına, "Arapça hına sözünün dilimize kına olarak geçmiş biçimidir. Kına, iki çeneklilerden kına ağacı denilen bir bitkinin kurutulmuş yapraklarının tozudur. En çok Afrika, Mısır, İran ve Hindistan'da yetişir. Yurdumuzda da İçel, Adana, Antalya yöresinde yetiştirilmektedir"(http://kanalkultur.blogspot.com/2013/12/mehmet-yardmc-geleneksel-kulturumuzde.html)"Temelde bir süs unsuru olan kına günümüzde birçok kültürde evlilik, düğün, adanmışlık ve ölüm sembolüdür" (Koca 2012: 95). Kına Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir. Türk milleti üç kişiye kına yakar; Kurbanlık koça kına yakarlar Allah'a kurban olsun diye, askere giden gence kına yakarlar vatana kurban olsun diye, kocaya giden geline kına yakarlar eşine kurban olsun diye. Kına merasimi genellikle kızın evinin önünde yapılmaktadır. Evi müsait değilse düğün salonunda yapılmaktadır. Kına merasimi genellikle gece yapılmaktadır. Bazı yörelerde kız kınası ayrı erkek kınası ayrı yapılmaktadır. Kına gecenin ilerleyen saatlerinde genellikle 9 ile 10 arasında yakılmaktadır. Kına gecesinde gelin, çalan dertli türküler ile ağlatılır. Gelinin ağlaması beklenir. Gelinin ağlaması Türk toplumunda bolluk ve bereket ile ilişkilendirilmiştir. Gelin ağlatıldıktan sonra gelin kınası yakılması için ellerini açmaz. Kaynanası eline hediyesini bıraktıktan sonra -ki bu genellikle altın olur- gelin ellerini açar, kınası yakılır. Eğlence kaldığı yerden devam eder.

Türk kültüründe bir arada yaşama ve paylaşma isteğinin en önemli göstergelerinden birisi olarak düğünler görülmektedir (Berber 2009: 10). Düğünler evlilik ritüelinin en katılımlı olduğu alandır. Uzaktan yakından herkes davete icabet ederek düğüne katılırlar. Düğün günü gelen misafirlere yemekler ikram edilir. Birlikte oynanır ve çeşitli eğlenceler yapılır. Davul zurna eşliğinde konvoy ile gelin alınmaya gidilir. Gelin tüm akrabaları ile helalleştikten sonra sıra kuşak bağlamasına gelir. Kırmızı kuşak kızın erkek kardeşi ya da babası tarafından bağlanır. Kapılar kilitlenir, damat kapıları verdiği bahşişler ile açarak gelini alır. Gelin alındıktan sonra damat evine geçilir. Düğün evine gelindiğinde gelin hediyesini almadan arabadan inmez. Eve bolluk getirsin diye gelinin başına şeker atılır. Gelin kapı eşiğinden eve

girene kadar birtakım ritüeller gerçekleştirilir. Bunlar genellikle şu şekildedir; Geline bardak kırdırılır, bir eline Kuran verilir, eline ekmek verilir ve ekmek orda bölüştürülüp yenir. Gelin kapıdan içeriye girdiğinde yatak odasına bazen de mutfığa götürülür. Mutfığa götürülürse ocak karıştırılır. Yatak odasına götürülürse yüz görümlüğü takılıp geri çıkarılır. Düğün salonunda yapılan düğünlerde ise gelin alındıktan sonra düğün salonuna gidilir. Düğün bitiminde gelin eve getirilirken diğer uygulamalar yapılmaktadır.

Düğünden bir gün sonra gelin ve damat büyüklerin elleri öperler. Önceki zamanlarda düğünden sonra “duvak” denilen gelin düğünü yapılırdı. Kadınlar arasında eğlenceler düzenlenir, çalınıp oynanır, kızın bekâreti ispatlanmış olurdu. Bu uygulama 25-30 yıl önceleri yapılırken artık tamamen ortadan kalkmıştır. Düğünden birkaç gün sonra kız tarafına el öpmeye gidilir. Daha sonra da kız tarafı erkek tarafına gider ve burada da çeşitli uygulamalar yapılır.

Verilen bilgilerden Türk toplumunun evliliğe atfettiği değer dikkat çekmektedir. İki insanın hayatının bir olması iki kişinin bir yastıkta kocayıp birbirine yoldaş olup nice güzel nesiller yetiştirmesi çok önemlidir. Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi Samsun'un Çarşamba ilçesinde de evlilik ritüelleri ve uygulamaları büyük bir canlılık ve ihtişam ile gerçekleşmektedir.

Çarşamba ilçesi için hazırlanan bu çalışmanın evlenme bölümünde; evlenme türleri, evlenme yaşı, uygun kızın aranması, seçilen kızın aileye uğurlu gelip gelmeyeceği ile ilgili inanışlar, kız isteme, söz, nişan, imam nikahı, resmi nikah, kına merasimi, gece düğünleri, çeyiz serme, gelin alma, kapı kitleme, gelin karşılama ve eşikten geçirme uygulamaları, gerdek, duvak, yedilik, söylenmezlik ile ilgili bilgiler derlenmiştir.

Derlenen bilgiler Evlenme Öncesi, Evlenme Sırası, Evlenme Sonrası olmak üzere üç bölüm altında verilmiştir.

4. 1. Samsun'un Çarşamba İlçesinde Evlenme İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları

Bu bölümde 15 kaynak kişiye başvurulmuştur. Kaynak kişilerin doğum tarihi 1943 ile 1995 yılları arasındadır. Kaynak kişilerin 14'ü kadın 1'i erkektir. Kaynak kişilerden 7'si ilçe merkezinde 8'i de köyde yaşamaktadır. İlçe merkezinde yaşayanlarda köyle bağıntısı olan kimselerdir. Kaynak kişiler Çarşamba Merkez, Yeşilirmak Mahallesi, Orta Mahallesi, Değirmenbaşı Caddesi, Yağbasan Mahallesi (Tekkeköy), Esençay Mahallesi, Cayvar Mahallesi, Sefalı Köyü, Ağacagüney Mahallesi, Kurtuluş Köyünde yaşamaktadırlar.

4.1.1.Evlenme Öncesi

Evlilik geçiş döneminde aşağıdaki bilgilerin gerekli olabileceğini düşündüğümüz için, evlilik türleri ile ilgili sorular kaynaklara sorulup bu başlık altında verilmiştir.

4.1.1.1. Evlenme Türleri

Değişik (berdel) şeklinde evlenme var mıdır? Varsa neden yapılır?

Çarşamba ilçesinde berdel şeklinde evlenmelere pek rastlanılmamaktadır.

- Bizde yoktur doğuda vardır. (K52)
- Eskiden varmış şimdi yok. (K53) (K32)
- Vardır. Eskiden yapılıyordu. Aileler anlaşıyorlardı. (K12)
- Vardır. Zorlama yok isteğe bağlı. (K54)
- Önceden vardı. Neden bilmiyorum. (K55)
- Yoktur. (K30) (K56) (K59)
- Buralarda yoktur. (K5)
- Vardır. Mal dışarı çıkmasın diye. (K57)
- Buralarda pek yoktur. (K58)
- Bizim bölgemizde yok. (K36)
- Çarşambada fazla şey yapmadım görmedim. (K60)
- Bizde yok. (K61)

Kız kaçırma ya da isteyerek kaçma var mıdır? Varsa yaygın mıdır?

Nedeni nedir?

Çarşamba ilçesinde kız kaçırma öncelerde yapılmaktadır. Fakat artık günümüzde kız kaçırma olaylarına rastlanılmamaktadır. İsteyerek kaçmak hâlâ devam etmektedir. Ailesi kızını vermek istemeyince kız ile oğlan anlaşip kaçmaktadırlar

- Seviyor vermese kaçıyor hayır. (K52)
- Eskiden kız kaçırma vardı şimdi yok şimdi kendi isteğiyle kaçıyor. Şimdi kızı istediler vermiyorlarsa kaçıyorlardı. İsterlerdi vermiyorlarsa zorla kızı kaçırıyorlardı bu kız kaldırmaydı. (K53)
- Vardı. Oda vardı. Yaygındı. Babaları istediklerine vermiyordu vermeyince kaçıyorlardı. (K12)
- Eskiden zorla kaçırma varmış şuan zorla kaçırma olmuyor. İsteyerek kaçma var. Aileler vermediği için kaçıyorlar. (K54)
- Vardı. Kaçıyo ya da zorla kaçırıyorlardı. Ailesi vermediği için. (K55)
- İsteyerek kaçma. İsterler kızın ailesi vermez kız kaçmaya ailesi zorlar. (K32)
- Vardır. Ailesinden isteniyor vermeyince kaçıyorlardı. Nadirdir. (K30)
- Vardır. Yaygındır. İsteğe bağlı kaçarlar. Önceden zorla kaçırıyorlarmış. Ailesi vermediği için maddiyat yönünden. (K5)
- Vardır. Ailesi vermezse kaçar. Yaygındır. (K56)
- Fazla yok eskiden vardı. Çok yaygın değil. İstedigine veriyorlar zaten. (K57)
- Vardır. Aile rızası olmadığı için gençler birbirini istediği için kaçarlar. (K58)
- Var. Çarşamba çevresinde çok fazlaca yaygın. Gençler birbirini sevdiği zaman isteyerek kaçıyorlar. Zorla kaçırma olmuyor pek fazla. (K36)
- Tabi eğer seviyorlarsa kızla birbirlerini oğlanla çocuk ama mutlaka vermeyince kaçar kız. Şuanda bu mevkide kaçmak yaygın değildir. (K59)
- Varidi Benim ablam bile kaçı ablamı kaçırdılar. Geri aldık. Niye mi kaçıydı şimdi kızın istediği yer iyi değildi fakir idi vermek şeyi olmadı mı kızı kandırır kaçırırlardı. Ana baba geri alırdı. Bir daha geri verirdi. (K60)
- Burda var. Çarşambada yaygın. Vermiyese. Anası babası vermiyese kız kaçar. (K61)

Aileler kaçarak evlenmeyi nasıl karşılar? Nasıl kabullenir? Hangi durumda kabul etmezler?

Çarşamba ilçesinde kız kaçmasına öncelikle aileler büyük tepki gösterirler. Araya muhtar ve köy büyükleri konularak ara düzeltilmeye çalışılır. Kimi aileler barışır ve düğün yaparlar. Kimi aileler barışmaz küs kalır ve küskünlüğünü bir süre devam ettirmektedirler.

- Kimi iyi karşılar kiminde anlaşmazlık olur büyükler araya girer. (K52)
- Tepki gösterirler kimi kabullenir düğün yapar kimi kabullenmez küs kalır kırgın olur. (K53)
- İlk önce tepki gösterirler. Araya girenler olur köy muhtarı azalar iki aile anlaşılır. Eskiden başlık parası var idi onda anlaşamazlar ise tez uyuşmazlardı. (K12)
- Evlatlarının hasretine dayanamayıp kabullenirler. (K54)
- Zorla kabulleniyorlardı. Ediliyordu ama zamanla. (K55)
- Kabul ederler. Ara bulunur. Düğün yapılır. (K32)
- İyi bakmazlar. Kimi dargınlığı sürdürür kimi barışır. (K30)
- Kız kaçınca ara bulunur öyle evlendirilir. (K5)
- Hemen kabullenmezler zaman geçer. (K56)
- Acayip daha eve almazlar zamanla kabul edilirdi. (K57)
- Fazla kabullenmezler. Çocuk hasretine dayanamayıp kabullenirler. Bazı aileler başlık parası ister kaçırılarda. (K58)
- Kız anne babası pek çabuk kabullenmez ama erkek tarafı sahip çıkıyor tabi ki (K36)
- Aileler çocuğuna çok düşkünse kabullenemez bazı aileler. Ama bazen de bazı aileler sevmiş kaçmış kızım başlık parası alma niyetli ise öyle kabul eder. (K59)

- Ara bulunurdu. Araya insanlar girerlerdi büyükler. Araya büyükler girdimi gönünü yaparlardı ananın babanın verirdi. (K60)
- Zor kabullenir. İstemediği bir yere gitti ise kabul olmaz. Arası iki arkadaş beraber olur bulur. (K61)

İç güveyi şeklinde evlenme var mıdır? Bu hangi durumda yapılır?

Çarşamba ilçesinde iç güveyi şeklinde evlenme vardır. Pek nadir olarak karşımıza çıkar. Bu şekilde evlenme yapılmasının sebebi; kızın hiç erkek kardeşinin olmamasıdır. Erkek tarafının ailesi de büyük ise kabul edilmesi halinde iç güveyi gidilir.

- Pek nadirdir Anne babanın bir kızı olur oğlu olmazsa alabilir(K52)
- Eski zamanda vardı. Kimsesiz olduğu için alırlar. Oğlu yoksa birini içeriye alıyorlar. (K53)
- Var idi niye olmasın. Evin erkek uşağı yoksa alıyorlardı. (K12)
- Vardır. Erkeğin ailesi büyük olur kızın kimsesi yoksa mecbur kalıp gider. (K54)
- Vardı. Kızın erkek kardeşi olmadığı için. Kızın durumu iyi olduğu için. (K55)
- Var. Çok azdır. Kız tarafında oğlan çocuğu yoksa yapılır. (K32)
- Vardır. Çocukları olmadığı için. (K30)
- Vardır. Erkek çocuğu olmadığı için olur. (K5)
- Vardır. Evin erkek çocuğu olmazsa gidilir. (K56)
- Vardı. Oğlu olmayan ailelerde var. (K57)
- Vardır. Eşi öldüğü için damadı yanına alır. (K58)
- Pek fazla yoktur. Eğer bir evde erkek çocuğu yoksa evin en küçük kızına evlendirip eve alıyorlar. (K36)
- Yoktur. (K59)
- Varıdı eskiden vardı. İç güveyi alırlardı. O evin erkek çocuğu olmadığı için bazıları alırdı. (K60)
- Var. Oğulları olmadığı için kızları iç güveyisine alırlar. Damadı iç güveysi alırlar. (K61)

Beşik kertmesi şeklinde evlenme var mıdır? Nasıl yapılır? Neden yapılır?

Çarşamba ilçesinde önceden beşik kertmesi şeklinde evlenmeler vardı. Şimdi ise beşik kertmesi şeklinde evliliklere rastlanılmamaktadır.

- Yoktur. (K52)
- Vardı eskiden. İkiyi aynı yaşıt olurdu bunları beşik kertmesi yaparlardı. İkisini büyüyünce. Bunlar büyüünce evlendirelim derlerdi. (K53)
- Olurdu ama pek yaygın değildi. (K12)
- Eskiden varmış şuan yok. (K54) (K32) (K5)
- Vardı. Ben benim kızını alacağım. Küçük çocukları olanlar anlaşıyorlardı. (K55)
- Yok. (K30) (K36)
- Eskiden vardı. Beşikleri kerter bunları nişanladık büyüyünce de evlendireceğiz derlerdi. (K56)
- Onu hiç duymadım. (K57)
- Vardır ama çok eskilerde. (K58)
- Ya o eskiden 25-30 sene önce vardı ama şimdi kesinlikle de yoktur yani hiç öyle bir şey duymadım. (K59)
- Vardır. Beşik kertmesi oluyi sen benim çocuğumu kızımı küçükken bende benim

çocuğu beşik kertmesi oluyor ama bizim bu Çarşamba'da fazla olmiyo. (K60)

- Bizim zamanımızı bilmiyorum da bizde önce varmış. Artık yok. (K61)

Baldızla evlenme var mıdır? Hangi durumlarda yapılır?

Çarşamba ilçesinde baldızla evlenmeye önceleri rastlanılmaktadır. Bunu evliliğin yapılma sebebi ise ablası ölünce çocuklarının yetim kalmaması içindir. Bu şekil evlenmelere pek hoş bakılmaz. Günümüzde çok çok nadir görülür.

- Asla. (K52)
- Nadirdir. Kişiyeye göre değişir. Milyonda bir. (K53)
- Yoktur. Günahtır. (K12)
- Eskiden varmış şuan yok. (K54)
- Yok duymadım bilmiyorum. (K55)
- Yok. (K32) (K30) (K36) (K59)
- Vardı. Çok nadirdir. (K5)
- Vardır. Abla ölünce yapılır. (K56)
- Vardır. Çocukları yetim olmasın diye. (K57)
- Yoktur. (K58)
- Eskiden vardı eskiden hemşiresi ölüyodu adam baldızını alırdı. (K60)
- Var. Şimdi görmedim. Nikah düşüyormuş ondan. (K61)

Kayınbiraderle evlenme var mıdır? Hangi durumlarda yapılır?

Çarşamba ilçesinde kayınbirader ile evlenme önceleri örnekleri daha çok iken günümüzde örnekleri çok nadir olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tarz evlilik yapılmasının sebebi; gelini göndermek istememeleri ve torunun ortada kalmaması içindir.

- Asla yoktur töremizde. (K52)
- Vardır. Çocuk olduğu için, gelin evden çıkmasın diye çok yanlış bir şey. (K53)
- Varidi. Torun ortada kalmasın diye yaparlardı. (K12)
- Eskiden varmış şuan yok. (K54)
- Duymadım. (K55)
- Yok. (K32)
- O çok eskiden varmış. Gelin genç olunca aile tavsiyesi üzerine aileler gelini yollamıyor. (K30)
- Vardır. Çocuk olduğu için yapılır. (K56)
- Vardır. Gelini dışarı vermemek için. (K57)
- Yoktur. Çok eskilerde vardır. Gelinin uzaklaşmasını başka birine verilmesini istemezler ondan. (K58)
- Var. Çevremde de var Eğer eşi öldü ise kadının evde de bekar kayını varsa çocukları ortada kalmasın diye o kayın biraderi ile evlenir evlendiriyorlar. (K36)
- Yoktur. (K59)
- Kayın biraderle evlenen görmedim. Yok. (K60)
- Duymadım yoktur. (K61)

Tek eşle evlilik mi yaygın çok eşle evlilik mi?

Çarşamba ilçesinde de tüm Türk toplumunda olduğu gibi tek eşlilik yaygındır.

- Tek eşlilik. (K5) (K12) (K30) (K32) (K36) (K52) (K53) (K54) (K55) (K56) (K57) (K58) (K59) (K61)
- Bizim bu memlekette eskiden varmış ama şimdik bir tane karıyı zor bakıyor herkes iki tane karıyı nasıl baksın. (K60)

Resmi nikah mı yaygındır, imam nikahı mı yaygındır, yoksa ikisi de aynı anda mı yapılır?

Çarşamba ilçesinde resmi nikah ve imam nikahı ikisi birlikte yapılır. Günümüzde önce resmi nikah yapılır sonra imam nikahı kıyılmaktadır.

- İkisi de birlikte yapılır. (K32) (K52) (K53) (K54) (K58) (K59) (K61)
- Önce imam nikahı yapılır çocuk olunca da resmi nikah kıyılırdı. (K12)
- İkisi aynı anda yapılır. (K30) (K36) (K55) (K57)
- Resmi nikah. (K5) (K56)
- Evvela bizde imam olur. Ondan sonra resmi nikah olur. (K60)

Akraba içinden evlenme mi yaygındır yoksa akraba dışından evlenme mi? Neden bu tercih edilir?

Çarşamba ilçesinde akraba dışı evlilikler daha yaygındır. Bununla birlikte akraba içi evliliklerde vardır. Akraba içi evliliğin sebepleri; aile zenginse mal dışarı çıkmasını şeklindeki düşünceyle yapılır. Yetiştirilen kız çok iyidir ve akrabaları dışarı vermek istemezler. Dışarıdan evlilikler ilçede daha yaygındır çünkü genel itibarıyla akrabalar birbirlerini kardeş gözüyle görürler.

- Akraba dışı daha yaygındır. (K52) (K54)
- Kimi aileler hep kendi içinde olur kimisi de hap dışarı verir. Bana sorarsan dışarı daha iyi. Bazısı parayı düşünür bazısı da kız çok iyidir dışarı gitmesin der. (K53)
- İkisi de vardı. Kimisi akraba evliliği ister kimisi istemezdi. (K12)
- İkisi de bulunmakta. Akraba evliliği miras dışarı gitmesin diye Dışarı evlilikte nasip. (K55)
- Akraba dışından yapılır. (K32)
- İkisi de vardır. Aileden akrabadan almayı uygun görür alır. Dışardan sever alır. (K30)
- Genelde dışardan akrabaya rağbet çok yok. Akrabalara kardeş gibi bakılır. (K5)
- Eskiden akraba içindendi şimdi dışarıdan. (K56)
- Akraba içinde yaygın aile zenginse. (K57)
- Akraba içinden evlenme. (K58)
- Dışardan daha akrabayla evlenen kalmadı. (K36)
- Benim örf ve adetimi sormak istersen benim akraba evliliği değil de dışardan evlilik

- tercih ederim. Aynı buralarda öyledir. Akraba içinde yoktur. (K59)
- Dışardan da alan var. Akraba evliliği de var var. (K60)

Sütkardeşler arası evlilik olur mu olmaz mı? Neden?

Çarşamba ilçesinde sütkardeşle evlilik olmaz. Sütkardeşler öz kardeş gibi görürler. Kardeşin kardeşle evlenmesi ise dinimizce yasaklanmıştır. Bu tarz konuşmalar yapılması bile uygun görülmez.

- Olmaz. (K32) (K52)
- Olmaz. Kardeş kardeşle evlenemez. (K53)
- Olmaz. Günah kardeş sayılırlar. (K12)
- Haramdır. (K54)
- Olmaz onlar kardeş.(K55) (K58)
- Olmaz çünkü yasak kardeş sayılırlar. (K30)
- Olmaz. Evlilik haramdır. Kardeşidir. (K5)
- Olmaz. Kendi kardeşinden daha ileridir. (K56)
- Olmaz. Sütkardeş öz kardeş gibi olduğu için. (K57)
- Olmaz. Sütkardeşin kendi kardeşinden hiçbir farkı olmadığından olmaz. (K36)
- Yoktur. (K59)
- Olmaz. Kesinlikle olmaz. (K60)
- Olmaz. Sütkardeş çünkü sütünü emmiş. (K61)

Dul kadınla evlenme var mıdır? Hangi durumlarda yapılır? Dul erkekle evlenme var mıdır? Hangi durumlarda yapılır?

Çarşamba ilçesinde genellikle ikinci evliliklerde tercih edilir. Dul kadınla evlilik; kişi yalnız kalmak istemez ve yanında bir ses arar. Bunun için de dul kişiler anlaşarak ya da severek evlenirler. Kadının kendini geçindirebilecek durumu yoktur evlenir. Dul erkekle evlenme de vardır. Erkeğin durumu iyi ise anlaşarak ya da severek evlenir. Genellikle ikinci evlilik olur. Yapılan gözlemlerde dul erkeklerin daha çok evlilik yaptığı kadınların ise evlilik oranlarının düşük olduğu gözlenmiştir.

- Evlenirler. İhtiyacı olduğu için namusunu korumak için sığınmak için.Vardır. (K52)
- Evlenen olur. 2. evlilik olur. Durumu yoksa maddi ihtiyacı varsa evlenir. Evlenir. Durumu varsa evlenir (K53)
- Vardı. İki de dul ise evlenirlerdi. Yapılırdı. Yalnız kalmasun diye. (K12)
- Şuan var eskiden yoktu eskiler abes görünürdü. Evlenilir. (K54).
- Vardır. Eşi öldü ise evlenebilir. Var. Karısı ölen evleniyor. (K55)
- Vardır. Anlaşırsa evlenilir. Tabi ki var anlaşılırsa evlenirler (K32)
- Vardır. İkinci evlilik. (K30)
- Vardır. Önceden maddi durumu iyi olmayanlar evleniyorlardı. Şimdi herkesin maddi durumu iyi. Vardır . İkinci evlilik (K5)

- Vardır. Sever alır .Vardır. Adam variyeti vardır evlenilir. **(K56)**
- Genç ise olur. Var tabi isteğe bağlı. **(K57)**
- Vardır. Severse alır. **(K58)**
- Pek fazla olmuyor genelde ama olur niye olmasın. Kocasını öldü ise Olur. Karısı öldü ise evlenilir. Boşandı ise evlenilir. **(K36)**
- Eskiden vardı ama şuan yok. Kimisinin eşi ölüyor. Kimisi de diyelim münasip bu dul kadını alalım derler ama şimdi yoremizde genelde yok. Şimdi eş ölüyor eş ölünce eşten maaş bırakılıyor artık gerek duymuyor yani. Yok duymadım. **(K59)**
- Eğer dul kadın gençse, bakını yoksa dul kadın evlenir. Var tabi. **(K60)**
- Eskiden varmuştur emme şimdi görmedim. Eskiden emeklisi yokmuş, kocasının durumu yokmuş. Kocasını ölmüşler bakıma muhtaçmışlar o zaman evleniyorlar. Evlenen evlenü evlenmeyen duru.Parası var diye evlenmişlerdir. **(K61)**

Evlilik sadece kendi muhiti içinden mi yapılır yoksa muhit dışından da yapılır mı? Neden?

Çarşamba ilçesinde nasip kısmet nerede ise orada aranır. Hem muhit içinden hem muhit dışından evlilikler yaygındır. Bu bir nevi toplumun gelişimiyle alakalı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Önceleri gençler kendi muhitlerinden pek dışa çıkmazlardı ve evliliklerini kendi muhitleri ve çevrelerinde gerçekleştirmekteydi. Günümüzde eğitim, teknoloji ve iş imkanları sayesinde gençlerimiz muhitlerinin dışına çıkmakta ve muhit dışından evlilikler de gerçekleştirmektedir.

- Nasip nerdeyse o olur. **(K52)**
- Genelde iyi kızı dışarı vermek istemezler. Dışardan evlenende olur. **(K53)**
- İki de yapılır. Kendi muhiti daha uygun olur. Örfünü adetini bilir. Dışardan da sevdiği zaman anlaşınca alırlar. **(K12)**
- Dışardan da alınır o pek nadir olur. **(K54)**
- Nasip kısmet. **(K55)**
- İki de oluyor. **(K32) (K56)**
- Alınır. Karmayız. **(K30)**
- Eskiden köy içinden idi şuan dışarıdan alınıyor. **(K5)**
- Dışardan da olur içerden de olur. Eskiden kız çoktu şimdi az nerde bulursan oradan alıyon. **(K57)**
- Alınır. Genelde muhit içinden yapılır. **(K58)**
- Dışardan da evlilik olur. Teklif üzerine olur yani. **(K36)**
- Dışardan genelde muhitten de uzaktan akraba görürsün beğenirsin belki olabilir. **(K59)**
- Dışardan da yapıly içerden de yapıly yavrum. **(K60)**
- Eskiden dışardan yoktu yavrum şimdi içerden de var dışardan da var. **(K61)**

Erkeklerin evlenme yaş ortalaması kaçtır? Neden? Kızların evlenme yaş ortalaması kaçtır? Neden?

Çarşamba ilçesinde erkeklerin genel evlenme yaşı 20 ila 30 arasındadır. Daha önceleri bu yaş 15 yaşına kadar inerken artık zorunlu eğitim ve askere gidip

dönmesinin beklenmesi yaş ortalamasının 20 üzerinde olmasını sebep olmuştur. Kızların evlenme yaşı genel itibariyle 20-25 veya 25 -30 arasındadır. Burada da eğitim ön plana çıkmaktadır. Liseden sonra okumayı bırakanlar 20’li yaşlarda evlenirken üniversite mezunu olanlar 25 ila 30 arasında evlenmektedir.

- 20 – 30. 20- 25 (K52)
- 20-25 arasında. (K53)
- Eskiden 15-20 idi. Şimdi ise 25-30 arasında. Eskiden 15-20 idi. Şimdi 20-25. (K12)
- 23-25.20’lerden sonra kızlar erkek erkekler geç olgunlaşıyor. (K54)
- 20-21 yaşlarında evlenebilir. (K55)
- Askerlikten sonra, 30 yaşına kadar. 20- 30 yaş arasında. (K32)
- 25-30 arasında.(K30) (K5)
- 25-35(K56)
- 20-30 arası(K57)
- 19-30 arasında.17-25 arasında. (K58)
- Sade bekar ise 25 yaşından sonra. (K36)
- Bana sorarsan 24 ile 25 daha münasip uygundur. Çünkü daha belli oturmuştur yaşı hem askerliğini yapmış olur hem de neyin ne olduğunu bilir. 24- veya bilemedin 23 kız mesela 18 yaşını bitirir 20’ ye doğru giderken de rayına oturur yaşça ama 22- 23’e geldiğinde daha oturaklı olur neyin ne olduğunu bilir bilgi olarak. (K59)
- Erkekler 50’ye kadar evlenirler. Erkek çocuğu 19-20 yaşı evlenir. Kızların yaşı 18 19 esas 20dir. (K60)
- Eskiden 11 yaşını bürdün mü evlilik çağı diyorlardı evlendürüyolardı şimdi 20 yaşından aşağı evlenen görmedim. Eskiden anne babanın razılığı ile evlenülüyodu 14 de oludu 15 de oluyodu. Ama şimdi yok 18-19 (K61)
- Oda 25 ile 30 arasındır.20 ile 30 diyelim yine de. (K36)

Erkek evlenme isteğini belirtir mi? Kime, nasıl belirtir? Kız evlenme isteğini belirtir mi? Kime, nasıl belirtir?

Çarşamba ilçesinde erkekler ve kızlar evlenme isteğini annesine belirtir. “Anne benim artık yaşıma geldi, evlenmek istiyorum” der. Sevdiği birisi var ise “Anne benim bir sevdiğim var onu isteyelim” şeklinde ifade eder. Havza’da “Gençler evlenmek istediklerini çeşitli adetlerle ailelerine bildirmeye çalışırlar. Pilava kaşık saplamak, aile reisinin ayakkabısını çivi ile ayakkabılığa çakmak veya delikanlının kendi yorganını çarşafını yırtmasıdır” (Özdemir 2009: 191).

- Söyler annesine. (K52)
- Şimdi herkes sevip evleniyor annesi olur kız kardeşi olur birisine söyler. Ben bu kızı seviyorum der. Ablası varsa ablasına der annesine der ben bundan hoşlanıyorum seviyorum der. (K53)
- Hiç söylenmezdi. Büyükler kimi isterse onu alırdı. Evet. Yengesine söylerdi. (K12)
- Erkekten erkeğe değişir. Anne babası. Sevdiğine belirtir. Ablası, annesi. (K54)
- Annesine bildirir. Sevdiğim biri var diye. Varsa ablasına söyler. Sevdiğini ona ifade eder. (K55)
- Anneye söyler. Falan kızı iste. Belirtir. Önce evleneceği çocuğa belirtir sonra ana

babası duyar zaten. (K32)

- Belirtir özellikle anneye. Anne benim artık yaşıım geldi evlenmek istiyorum der. Hep annelerine söylerler. Sevdiği olunca anne ben evlenmek istiyorum der. (K30)
- Önce kıza söylüyor sora anneye söyler Önce hak sahibine söyler sonra anneye söyler. Eskiden büyükler belirlerdi. (K5)
- Annesine söyler Ana şu kızı bana isteyelim der. Anasına söyler. Anne ben falancayı seviyorum der. (K9)
- Belirtir. Annesine .Ben birini seviyorum diye. (K57)
- Belirtir annesine söyler. Anne ben bu kızı sevdim der Belirtir. Annesine .Anne ben şunu seviyorum diye. (K58)
- Genelde babaya fazla yanaşılmaz kız çocuğu gibi erkek çocukları da anneye yakındır. Tabi ki diyebilir mesela işte filancı ile evleneceğim verir misiniz önce anneye danışılır. Anneye söylenir anne işte birini gördüm oda beni gördü birbirimiz ile konuşuyoruz. Ciddi düşünüyoruz. (K59)
- Erkekler evlenmeyi şey yaptın mı konuştuğu sevgilisi felan varsa annesine kız kardeşi varsa ona der ki ben falancayı seviyim der istemeye giderler. Sonrada evlenü giderler. Kızlarda anneye söyler veya kız kardeşi varsa yengesi varsa söyler. (K60)
- Erkek arkadaşına söyler ana babasına da söyler. Ben evlenmek istiyom demiştir. Bizim zamanımızda evlenmek isteyeniy görmemişimdir. Çok nadirdir. Arkadaşına yakın birisine ablasına söyler. Kardeşi olan kardeşine söyler. (K61)

Evlenmek isteyen gençler kısmetlerinin kapanmasını önlemek için nelere dikkat ederler?

Çarşamba ilçesinde evlenmek isteyen gençler giyim kuşamlarına dikkat eder. Toplum içinde konuşmalarına, davranışlarına dikkat ederler. Yüzük takmazlar, ellerini birbirlerine bağlamazlar, kapı eşiğine oturmazlar, ellerini koyunlarına ve eteklerinin içlerine koymazlar. Bu ve bunun gibi davranışların kısmeti kapattığına inanılmaktadır.

- Bilmiyorum. (K52) (K53) (K30) (K5)
- Elini koynuna sokmaz. Elini eteğinin içine sokmazdı. Kısmetin rızkını bağlanır derlerdi. (K12)
- Duymadım. (K54)
- Kapı eşiğine oturmaz. Bekarlar yüzük akmaz, ellerini birbirine bağlamaz. (K55)
- Konuşmalarına toplum içindeki hal ve hareketlerine. (K32)
- Yüzük takmazlar. (K56) (K57)
- Giyimine kuşamına özen gösterir. Yüzük takmaz. (K58)
- Gençler genelde şık giyinirler yüzük takmamaya gayret ederlerdi genelde. (K36)
- Şimdi nasıl deyim bir kızla konuşur zamanla diyelim ki bu kız onu bırakır yani çocuk der ki bir daha evlenmeyeceğim bunaldım boş ver evlilik nedir böyle olanlar var mutlaka bu da onun kısmetini kapatır. (K59)
- Çok terbiyeli olurlar. Saya sola bakmazlar. Yani ananın babanın sözünden çıkmazlar. Bizim bir şeyimiz olmasın diye. (K60)
- Eskiden yüzük takma yoğdu bu genç kız derlerdi. Eskiden peçe derlerdi yaşmak takarlardı ha bu kız değil gelin derlerdi. (K61)

4.1.1.2. Görücü Usûlü

Görücü usûlü evlenme mi yoksa tanışarak evlenme mi tercih edilir?

Neden?

Çarşamba ilçesinde eskiden görücü usûlü evlenme yaygınken artık günümüzde bu sayı azalmış görüşerek evlenme daha yaygın hale gelmiştir.

- Tanışarak daha iyi bir birlerini tanımaları daha iyi olur aşk olur. (K52)
- Tanışarak evlenme yaygın eskiden görücü usûlü yaygındı. (K53)
- Görücü usûlü. (K12)
- Eskiden görücü usûlü fazlaydı şimdide severek evlenme. (K54)
- İkisi de tercih edilir. (K55)
- Tanışarak evlenmek tanıma fırsatı bulur. (K32)
- Tanışarak evlenme yaygın günümüzde. (K30) (K56)
- Şuan tanışarak eskiden görücü usûlü idi. (K5)
- Şuan tanışarak evlenme. Eskiden görücü usûlü yaygındı. Seviyorlar şimdi. (K57)
- Şu günümüzde tanışarak evlenme. Görücü usûlü daha iyi ama. (K58)
- Görücü usûlü. Bizim göremediğimizi büyükler görüyor gençlerin göremediğini genelde bugün çocuklar konuştukları ile evleniyorlar görücüyü kimse takmıyor genelde. (K36)
- Şuan da tanışarak severek evlenmek. (K59)
- Eskiden görücü usûlü evlilik vardı. Ama şimdi kızlar istip varıyler. (K60)
- Önceden görücü usûlü evlenen hiç yoktu evladım. Ana baba ırazı geldi mi veriyorlardı. Görücü usûlü değil nerde görüyorlardı ana abanın razı olmasıyla. Ana baba tanışıyordu buruya kızımı verirüm ben diyodu veriyodu. Şimdi öyle bir şey yok. Şimdi kızla oğlan tanışıyor önce sonra anneye babaya iş düşüyor. (K61)

Kaynak kişilerden alınan cevaplar ışığında günümüzde tanışarak evlenmelerin daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Gençler birbirini tanıdıktan sonra aileler tanıştırmakta birbirleri ile ilgili bilgi sahibi olmakta ve daha sonra kız istemeye gidilmektedir. Tanışarak evlenme haricinde eskiden olduğu gibi bugünde hala görücü usûlü evlilikler de devam etmektedir. Aşağıdaki sorular görücü usûlü evliliklerin tespiti amacıyla sorulmuştur.

Gelinin hangi aileden alınacağına kim karar verir? Neden?

Çarşamba ilçesinde gelinin hangi aileden alınacağına genelde büyükler karar verirdi. Aile bir kız beğenir kız istenmeye gidilirdi. Günümüzde de gençler birbirlerini beğenmekte aileler daha sonra tanışmaktadır.

- Oğlan sevince alınır kız. (K52)
- Kayınpeder ve kaynana. (K53)
- Gene büyükler kadar verirdi. Anne baba. Gelenekler öyle idi. (K12)
- Eskiden ana baba karar verirdi şimdi ise gençler karar veriyor. (K54) (K5)
- Ailenin dürüstlüğü önemlidir. Aile büyükleri. (K55)

- Aile karar verir Anne baba. (K32)
- Anne baba. (K30) (K57)
- Büyükler karar verirdi. Filanca aile çok iyi. Şimdi kim kimi beğenirse alırlar. (K56)
- Aile büyükleri karar verir. Sonunda tatsızlık olmasın diye. (K58)
- Önceden büyükler karar veriyodu şimdi gönüller sevdi mi büyükler gidip istiyoy. (K36)
- Büyüklerimiz karar verir genelde uygunsay anne der tamam bu iş olur yani bence öyledir. (K59)
- Aile güzel aile olucek kızım. Efendi. Namuslu aile olucek, düzgün aile olucek bu ailenin kızı karı olur diye millet alır. (K60)
- Büyükler karar verüdü önceden şimdi büyüklere söz düşmüyoy küçükler karar veriyoy. (K61)

Oğlana isteği sorulur mu? Kim, nasıl sorar?

Çarşamba ilçesinde uygun bir kısmet bulunulunca “Oğlum senin için bir kız beğendik sen ne diyorsun bu konuda” şeklinde annesi oğluna sorar.

- Sorulur annesi sorar. (K52)
- Tabi ki sorulur. Annesi sorar. Şu kızı uygun gördük ne diyorsun. (K53)
- Hayır. Hayır hiç sorma yoktu. (K12)
- Anne baba sorar biz bir kız beğendik sen ne dersin. (K54)
- Sorulur. Ablası, abisi. İstiyon mu diye? (K55)
- Aile karar verir Anne baba. (K32)
- Tabi canım. Anne sorar. (K30)
- Yok önceden sorulmazdı. (K5)
- Sorulur. Annesi sorar Biz felan kızı istiyoruz ne dersin denir. (K56)
- Sorulur. Annesi. Oğlum şunu münasip gördük ne diyon. (K57)
- Sorulur. En son aşamada annesi sorar oğlum istiyoy musun diye. (K58)
- Sorulur. Önceden de sorulurmuş. Annesi sorar genelde. Oğlum şu falanca kızı sana isteyecece göznlün var mıdır diye. (K36)
- Sorulur. En yakın mesala kimse ablası sorabilir abisi yakınsa kimse attım yengesi sorabilir misal. (K59)
- Evet kıza bakarlar iyi bir kız derler. Oğlana derler oğlum biz falan kızı alcaz isticez. Alalım mı almayalım mı? O da evet der. Ama istemiyese istemim der oda var. (K60)
- Eskiden oğlana moğlana soran yok. Kıza da sormuyolardı. Şimdi soruyolar. (K61)

Alınacak gelin kııda aranan vasıflar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde alınacak kııda şu özellikler aranır: Saygılı olmalı, dürüst olmalı, iyi yetiştirilmiş olmalı, becerikli olmalı, eli yüzü düzgün olmalı, dinine bağlı ve çalışkan olmalıdır.

- Dinini bilmeli gıybet yapmamalı büyük küçüğüne saygılı olmalı saygı sevgi olmalı. (K52)
- Dürüst olmalı, edepli olmalı. (K53)
- Ağzı gözü tamam olmalı. Çalışkan olmalı. Becerikli olmalı. (K12)
- Namuslu, terbiyeli, büyüğüne küçüğüne tanıyan yemek yapmayı bilen fiziği düzgün olmalı. (K54)
- Düzgün mü? ,becerikli mi? ,dürüst mü? bakarlar. İyi aile kıızı olmalı. (K55)

- Ailemize uygun olmalı, dininde diyanetinde olmalı. (K32)
- Özellikle saygı, sevgi, hanımlık, ağır başlılık, terbiyesi. (K30)
- Yemeği yenecek olmalı. Kişiliği önemli. Allahtan korkmalı. Vicdanlı olmalı. Saygılı olma. (K5)
- Ağır başlı hanım hanım becerikli olmalı. (K56)
- Becerikli olmalı. Ev tarla işini bilmeli. Şimdi ise ikisi de okumuş olmalı. (K57)
- Becerikli olmalı. Giyimi kuşamı düzgün olmalı, kapalı olmalı. (K58)
- Azıcık yüzü gözü güzel olsun isterim Namazını kılsın isterim birde saygılı olsun isterim başka bir şey aramam. (K36)
- Bence iyi huylu, düzgün bir aile kızı olabilir, oturmayı kalkmayı bilen bir kişiliğe sahip olmalı yani böyledir mutlaka. (K59)
- Alınacak kız insanlıkları, terbiyeli, kahtuğu yeri oturduğu yeri bilmeli. (K60)
- Namaz kılıyo mu orucunu tutuyo mu eskiden bu vardı. Şimdi namaz kılıyomu diye soran yok. Zengin mi arabası mı var acaba neyi var. Evi mi var işi ne onu soruyolar. Eskiden kayınananın kayın babanın hoşuna gitti mi eskiden oluyodu. Huyları güzel olmalı, huyuna bakarlardı, işine bakarlardı. (K61)

Alınacak gelin kızın ailesinde aranan vasıflar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde “Otunu çek köküne bak.” atasözünden hareketle gelin kadar gelinin ailesi de önemlidir. Gelinin ailesi de köklü bir aile olmalı, düzgün kimseler olmalı, evine gidilecek sohbet edilip yemeği yenilecek çayı içilecek kişiler olmalıdır.

- İyi olmalı iki tarafta mutlu olsun. (K52)
- Ailesi köklü, ocaklı olmalı. (K53)
- Dürüst olmalı. Müslüman olmalı. Dinine düşkün kimseler olmalı. (K12)
- Namuslu terbiyeli bir araya gelip yemek yenecek çay içilecek kimseler olmalı. (K54)
- Dürüst kimseler olmalı. (K55)
- Ailemize yakışır sohbetli, muhabbetli kimseler olmalı. (K32)
- Temiz düzgün bir aile olmalıdır. (K30)
- İyi kimseler olmalı. Ocaklı olmalı. (K5)
- Dürüst olmalı. (K56)
- İyi kimseler olmalı. (K57)
- Ekmeği yenilenecek kişiler olmalı. (K58)
- Beni aileme uysun hiç yoktan arada çok bir görüş farklılığı olmasın. (K36)
- Cana yakın olmalıdır. Mesela iki düğünler birbiri arasında konuşmalı, birbirlerine yakın olmalı cana yakın olmalı. (K59)
- Ailesi de düzgün aile olmalı. (K60)
- İyi olmalı iki aile birbirine uygun olmalı. (K61)

Uygun gelin kız nasıl aranır? Kim arar?

Çarşamba ilçesinde uygun gelin kızını genellikle anne arar. Etrafından başlayarak sorarak, meclislere katılarak bakar.

- Anası arar iyi aileden ortamda arar. (K52)
- Kayınvalide arar. Meclislerde bakar. Toplantılarda bakar. (K53)

- Etraftan sora sora. (K12)
- Anne baba arar kardeşler arar. Eş dost aracılığıyla. (K54)
- Komsudan komşu sorularak, düğünlerde beğenilir. Anası arar bakar. (K55)
- Yakın akrabalar arar. (K32)
- Anne tarafı eşe dosta sorulur. (K30)
- Genellikle düğünlerde meclislerde bakarlardı Annesi tarafı bakar. (K5)
- Eskiden büyükler düğün duvaklarda bakardı bu kız iyi şu kız güzel şimdi telefonla haberleşip konuşuyorlar. (K56)
- Düğünlerde toplantılarda bakılır. İyice mi felancalar diye öğrenilir. (K57)
- Annesi arar meclislerde bakar. (K58)
- Araya araya sorulur zaten fikirler alınır ama anne baba arar genelde. (K36)
- Eskiden mesela şöyle diyim eskiden aracılıkla birisi görür birisine söyler öyle oluyordu ama şimdi kızlarda oğlanlarda birbirlerini görüyor kendileri buluyor. (K59)
- Bir meclise giderdin bu güzel kız kimin filancının derlerdi. Anne buba. Ondan sonra oğlana düşerdi. (K60)
- Kendün bakarsın. (K61)

Görücüye, kız görmeye kimler gider? Görücü gitmeye yörenizde başka isim verilir mi?

Çarşamba ilçesinde kız görmeye gitmeye “ kız bakma”, “kız görmek”, “kız beğenme”, “görücüye gitme” denir. Genelde anne, baba ve yanında bazı yakınları olmaktadır. Terme’de “düğünlğe gitmek denir” (Semiz 2007: 17). Bafra’da “dünürlğe gitme denir” (Özkan 2012: 96).

- Anne elti abla kardeş gidilir kız bakma denir. (K52)
- Kayın ana, kayın baba, yakınları gider .Çocuk gitmez. Kız bakma denir. (K53)
- Anne baba iki komşu gider .Kız beğenme denir. (K12)
- Anne , abla ,yenge ,hala , teyze gider. (K54)
- Annesi , ablası vs. Düğünlük gitmek denir. (K55)
- Kız bakma derler. Ana baba yenge kız kardeş. (K32)
- Anne yakınları damat gidilir. Kız bakma denir. (K30)
- Aile büyükleri gider. Damat yok. Kız görmek denir. (K5)
- Kaynana elti görümce gider. Kız görme denir. (K56)
- Anne gider. Abla gider. Kız görme denir. (K57)
- Anne baba büyükler gider. Görücüye gitmek denir. (K58)
- Anne baba ile büyük tanıdıklar gider. Görücüye gitme kız görme denir. (K36)
- Büyükler gider ondan sonra ilk önce anne baba gider sonra bir akrabasından getirirler öyle yani. Kız isteme. (K59)
- Evvela çocuğun annesi, çevresi gelirlerdi kızı görmeye. Hadi bu akşam felancanın kızını görmeye gitcez. (K60)
- Önce anne baba gider. Bir arkadaşın ile de gidebilirsin. Sonrada oğlanı alır gidersin .Kız bakma da denir. Görücüye gitme de denir. (K61)

Görücülük nasıl yapılır, neler söylenir?

Çarşamba ilçesinde kız beğenildi ise kızın ailesinin ağzı aranır. “Kızınızın

isteyeni var mı? Kızınızı beğendik, kızınıza talibiz.” denir.

- Nasılsınız ne yapıyor kızınız kızını beğendik isteyeni var mı denir. (K52)
- Kızınızın istediği var mı bizde talibiz. (K53)
- Kızınızı beğendik. Düğülük gelecez derler. (K12)
- Kızınıza talibiz denir. (K54)
- Kıza bakılır, aileye bakılır. Nasıllar diye. (K55)
- İnşallah hayırlı olsun denir. Büyükler tanışır gerisi gelir. (K32)
- Tanışılır. Normal sohbet edilir. Çay içilir. Kahve içilir dönülür. (K30)
- Aile büyükleri tanışır görüşürler. (K5)
- Biz bir hayırlı işi için geldik. Ne diyorsunuz. (K56)
- Beğenilirse beğendim denir. Kızın isteyeni var mı diye sorulur. Şuan bunlar bile kalmadı. Gençler buluyor. (K57)
- Öncesinde ailesine kız sorulur sonra kız istenir. (K58)
- Kızın da gönlü var mı diye sorulur illa ki ne bileyim çok derin sordun. (K36)
- Oğlum hoşlandı sizden nelere dikkat etmemiz lazım oğlumuzu beğendin mi kızın ağzını yoklarsın eğer kız kabul ederse neden olmasın münasipse olur der. Sevgilin var mı yok benim sevgilim var daha gelmeyin boş verin derler genelde böyledir. (K59)
- Giderler kızı bakarlar. Beğenüler derler ki bir gün size gelcez kızınızı istemeye onlarda derki Allah yazdıysa olur yazmadıysa. (K60)
- Gidince gönlünün olup olmadığını bilirsin zaten. (K61)

Kız evine görücü gelen misafirler nasıl karşılanır, nasıl ağırlanır, neler ikram edilir?

Çarşamba ilçesinde kıza görücü gelen misafirler hoş karşılanır. Her şeyden önce misafir gözü ile bakılır. Güler yüzle karşılama yapılır. Yemekler ikram edilir. Çay ikram edilir. Pasta börek vb. hamur işleri yapılır. Kız verilecek ise ağırlama daha ağır olur. Kız verilmek istenmiyorsa biraz soğuk davranma da söz konusudur.

- Verici ise iyi davranır yoksa soğuk davranır yolcu eder. (K52)
- Hoş karşılanır. Yemek hazırlanır çay verilir. (K53)
- Güler yüzle karşılanır. Yemek verilir. Çay yapılır. (K12) (K55)
- Çay pasta börek ikram edilir. (K54)
- Çay ikram edilir duruma göre yemek verilir. (K32)
- Buyur edilir çay pasta ikram edilir. Kahve yapılır. Sohbet edilir. Güzel bir şekilde ağırlanır. (K30)
- Ne varsa verilir. Çay ikram edilir. Güler yüzlü karşılanır. (K5)
- Yemeği, çayı, kahvesi, meyvesi verilir. (K56)
- İyi karşılanır. Türlü pasta börek dolmalar yapılır. (K57)
- Kapıda karşılanır. Tatlısını yemeğini verir. (K58)
- Hoş karşılanıyorsa bir dahakine yine gidilir ama bizim gönlümüz yok derse bir daha gidilmez. Yemek ikram edilir. Karadeniz bölgesinde genelde gidilen evde sofraya kurulur. (K36)
- İkram edilmesinde eğer olucu bir şey ise çay işte eğer karınları aç ise yemek verilir. Yemekli olursa az erken gelirlerse yemek verilir ne bileyim öyle yani. (K59)
- Evvela kahve çay ikram edersiniz. Yemek saatine yemekler yapulur verilir güzel bakılır. (K60)
- Yemek verilir, çay verilir, kave verilir bu kadar. (K61)

Seçilen kızın nelerine dikkat edilir, hangi hallerde kızın istenmesinden vazgeçilir?

Çarşamba ilçesinde kızın baştan aşağı hal ve hareketlerine ve konuşmasına bakılır. İş yapmasına, evin temizliğine ve düzenine bakılır. Bunlarda bir problem görülürse vazgeçilir.

- Saygısına bakarım konuşmasına bakarım. (K52)
- Hal ve hareketlerine bakılır. Konuşmasına davranışlarına hal ve hareketlerine bakılır. (K53)
- İş yapmazsa, beceriksizse vazgeçilir. (K12)
- Düzgün konuşup konuşmamasına evdeki düzeni temizliğine, maddi yöne çok önem verilirse vazgeçilir. (K54)
- Kızda dengesiz hareketler görülürse vazgeçilir. (K55)
- Hal ve hareketlerine konuşmalarına dikkat edilir. Aile arasında kızın durumuna bakılır kötü konuşmasında hal ve hareketlerinde vazgeçilir. (K32)
- Kızın hal ve gidişlerine bakılır. Saygı sevgi başta gelir. Ters bir hareket görünce vazgeçilir. (K30)
- Eskiden kızın bacağına eline yüzüne bakarlardı. İsteddiği varsa vazgeçilir. (K5)
- Kız hoş karşılamazsa sert davranırsa bırakılır. Davranışlarına konuşmasına dikkat edilir. (K56)
- Ahlakına bakılır. Namazına bakılır her yönden değerlendirilir. Kötü ahlaklı ise ağız bozuk ise vazgeçilir. Kız istemeye gidince kız ağır ağır basarsa yürürken gümbür gümbür yürüyen almazlardı. Bek yürüyen hayasız sayılırdı. Ortaya süpürge atarlardı kız alırsa kızı alırlar almazsa almazlardı. Alan karı olurmuş almayan olmazmış. (K57)
- Eli ayağı düzgün mü iş yapmasına dikkat edilir. Kız için anlatılıp ta sonradan farklı çıkan şeyler olursa vazgeçilir. (K58)
- Onu büyükler daha iyi bilirler. (K36)
- Bak şimdi seçilen kız misafir geldi misal kız ayağa kalkıp yer veriyor ise bu kız ciddi anlamda hanım hanımcık bir kızdır. Kız insanların yanında vara yoğa konuşmaz ise veya da oturaklı ise bu kız mutlaka beğenilir. Kız böyle çok konuşkansa yok oydu yok muydu annesine kötüler babasına laf söyler o zaman dersin bu kızdan karı olmaz geri dur. (K59)
- Kızın gittiği yerde bakarsın kızın evine ocağına bakarsın evvela eskiden tuvalete giderlerdi tuvalet temiz mi pis mi eğer pis ise o kızı almazlardı. Böyle bakarlardı evine ocağına bakarlardı. (K60)
- Kızın huyunu beğenmezsen istemekten vazgeçersin ya da ailesinin huyunu beğenmezsen istemekten vazgeçersin. (K61)

Seçilen kızın aileye uğurlu gelip gelmeyeceğini anlamak için neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde kızın aileye uğurlu gelip gelmeyeceğine evlendiği yıl vuku bulan olaylara bakılarak karar verilir. Bunun içinde “Gelin ayağından çoban dayacağından belli olur.” atasözü sık sık söylenir.

- Yok. (K52) (K54)

- Bilmiyorum. (K53) (K55) (K56)
- Yoktu. (K12)
- Yapmazlar. (K32)
- İstiareye yatanlar varmış. (K30)
- Derler ki gelin ayağından çoban dayağından belli olur derler gelin gelince takip edilir. (K5)
- Bilmiyorum. Gelin ayağından çoban dayağından belli olur derler. (K57)
- Anlaşılmaz. (K58)
- Bence yoktur. Ama şöyle bir şeyde olabilir kıza denilebilir içeri girdiğin zaman kızın örf ve adetine göre kızın yüzünden belli olur zaten. (K59)
- Uğur yapuldu. Gelin ayağından çoban dayağından derlerdi uğur getirir ise. Ben gelin oldum eve ne kadar şeyler geldi uğur geldi dediler. Hep gelin ayağıyla uğur getirü derler. (K60)
- Gelin ayağından çoban dayağından. (K61)

Kız beğenildiyse, kızın ailesinin ağzı nasıl aranır? Neler söylenir?

Çarşamba ilçesinde kız beğenildi ise kızın ailesine “Kızınızı beğendik isteyen var mı? Görüştüğü var mı? Biz de kızınıza talibiz.” denir. Bazen de kız beğenilince aracı ile haber gönderilir ve kızın ailesinin ağzını aracı arar. Duruma göre kız istenmeye gidilir.

- Kızınız nasıl diye başlanır isteyen var mı görüştü var mı diye sorulur. (K52)
- Beğenildiyse isteyen var mı ben talibim istemeye geleceğim der. (K53)
- Bir komşu gönderilir. Falanca senin kızına talip diye ağzını ararlar onun cevabına göre hareket ederler. (K12)
- Kızınızın sevdiği var mı isteyen var mı denir. (K54) (K55)
- Ben senin kızına dünürüm derler. (K32)
- Anne tarafından aranır en kısa zamanda görüşelim inşallah denir. (K30)
- Ne zaman bir daha gelelim. Ne zaman müsaitsiniz. Sizde buyrun bize gelin derler. (K5)
- Aracı yollanır niyet belli edilir. Cevap beklenir. (K56)
- Allah’ın emri peygamberin kavliyle biz kızınıza talibiz isteyen var mı denir. (K57)
- Aracıya kızınızın bir isteyen var mı diye sordurtulur. (K58)
- Ya bir büyük olur. Acı gönderirsin kızın ailesinin ağzını ararsın. Onlarda zaten burda rahat edecek benim çocuğum derse zaten onlarda kesin okeylerler yani. (K59)
- Oturlar biz niye geldük buruya derler. Allah’ın emri ile kızınızı isteyecez. Kızınızı beğendik derler. (K60)
- Kızın ailesine hiçbir şey söylemeyecek kızın ailesini beğendi isen hemen sözü kesecen. Gittüğün zaman zaten verip vermeyeceği belli oluyor zaten. (K61)

Beğenilen kız oğlana nerede nasıl gösterilir?

Çarşamba ilçesinde öncelikle artık kız ile oğlan tanışmakta daha sonra aileler ile tanışılmaktadır. Görücü usûlü evliliklerde ise oğlana kız düğünlerde gösterilir veya kız görmeye gidince oğlan kızı görürdü. Bazen de başka bir yerde tanıştırılırlardı. Bu ailelerin kararına kalmış bir durumdur.

- Aile arasında gösterilir. (K52)
- Bir yere gidilir gösterilir. Düğünde, çay bahçesinde. (K53)
- Gösterilmezdi. (K12)
- Kızın evinde gösterilir oğlan gider görüşülür. (K54)
- Dışarda bir yerde ya da bir odada. (K55)
- Kız evine çağırır orada görüşürler. (K32)
- Kız görmeye giderken oğlanda gider görür. (K30)
- Düğünlerde gösterirler. Akraba da da olur. (K5)
- Evde düğünde. (K56)
- Parkta ya da başka bir yerde tanıştırlırdı. Şimdi kendileri tanışıyorlar. (K57)
- Düğünde duvakta gösterilir. (K58)
- Yanında kız bir arkadaşı olur ya da akrabalarından bir kişi üç kişi birlikte görüşürler üç ya da dört kişi olur. Kızın evinde olur genelde. Yani o çevrede olur. (K36)
- Genelde eskiden bir odada odaya bir kişi daha girer konuştururlardı sonra da çıkarlardı bakarlardı fikirleri uyuyor mu uymuyor mu? Ama şimdi öyle değil. Şimdi ne bir yere kafeye gidelim oturalım tanıştıralım öyle yani genelde. (K59)
- Bir toplu yerde bir düğün gibi yerde oğlan kız görür kız oğlanı görür birbirlerini beğenirler. (K60)
- Kızın annesinin evinde ya da amcasının dayısının evinde yada kendi evinde. (K61)

4.1.1.3. Kız İsteme

Kız istemeye kimler gider? “Kız istemeye” yöremizde başka isim verilir mi?

Çarşamba ilçesinde kız istemeye “dünürlüğe gitme”, “dünür gitme”, “dügürlük gitme”, “dügüncü gitmek” vb. farklı isimler verilmektedir. Anne baba, kardeş, damat, yakın akrabalar kız istemeye gitmektedir. Havza'nın Karga köyünde “Allah'ın emrini okutmak denir”(Özdemir 2008: 2007).

- Aile ile aile yakınları olur kız isteme de “dünürlük gitme” denir. (K52)
- Kayın ana kayın baba oğlan kız kardeşleri yakın akrabaları gider. (K53)
- Anne baba komşular, akrabalar sözü dinlenen kimseler aile büyükleri gidilirdi. Kız isteme ya da “dügürlük” denir. (K12)
- Anne, baba, kardeş, dayı teyze hala aile büyükleri. (K54)
- Baba, anne, dayı, teyze, amca, hala gider. “Dügür gitme”, “Dügüncü gitme” denir. (K55)
- Akrabalar, anne baba. (K32)
- Aile anne, baba, yakınları. “ Kız isteme” denir. (K30) (K56)
- Büyüklerle birlikte gidilir. (K5)
- Anne baba kardeş komsu akraba gidilir. “Kız isteme” ya da “dügürlük” denir. (K57)
- Anne baba damat akrabalar. (K58)
- Aile büyükleri anne baba. Kız isteme söz kesme denir. (K36)
- Büyükler gider anne baba gider. Abi abla varsa mutlaka onlar gider. Bence verilmemesi lazım. (K59)
- Ailenin büyük amcası hısım akraba iki üç aile bir araya gelir kız istemeye giderler. Dügür gitti derler. (K60)
- Kolun komşun, anne baba, kardeşi varsa kardeş amca. Dünürcü denir. (K61)

Kız istemeye giderken neler götürülür?

Çarşamba ilçesinde kız isteye giderken genellikle çikolata ve çiçek götürülür. Tatlı, kolonya, baklava götürülen yerlerde bulunmaktadır.

- Çikolata, çiçek. (K52) (K54) (K55) (K57) (K36) (K60)
- Tatlı, çiçek. (K53)
- Ekmek, baklava götürülürdü. (K12)
- Tatlı, şeker, çikolata, çiçek. (K32)
- Çiçek, tatlı, çikolata. (K30) (K56)
- Eskiden tatlı götürülürdü. Şimdi çikolata, çiçek. (K5)
- Çiçek, çikolata, kolonya. (K11)
- Genelde çikolata götürülür çiçek götürülür umutlu ise.(K59)
- Önceden lokum pisküvü şimdi çikolata çiçek . (K61)

Kız istemeye gelenler nasıl karşılanır nasıl ağırlanır, neler ikram edilir?

Çarşamba ilçesinde genellikle misafirler kapıda ve güler yüz ile karşılanır. Kız çiçekleri alır. Bununla birlikte genelde çay, kahve yanına pasta börek vb. unlu mamuller ikram edilir. Bazı köylerde ve ailelerde yemek ikramı da yapılmaktadır. Bu durum gelen misafirin geldiği mesafe ile de alakalıdır.

- Herkes bir olmaz çay olur yemek olur durumuna göre . (K52)
- Hoş karşılanır. Gelin önce kahve yapar sonra yenilir içilir. (K53)
- Yine aynı güzel şekilde karşılanır. (K54)
- Kahve ikram edilir. Güler yüzle karşılanır. (K55)
- Kız verilecek ise tatlı güzel karşılama olur. (K32)
- Çiçeği alır kız buyur edilir. Pasta börek ikram edilir, çay kahve yapılır. (K30)
- Özel bir şey yapılmaz. Hoş karşılanır. (K5)
- Kız kahve yapar, yemek çay kahve olur. (K56)
- Güzelce karşılanır. Pastalar börekler dolmalar yapılır. (K57)
- Kapıda karşılanır. Yemek verilir. Tatlı tuzlu ikram edilir. (K58)
- Valla istemede de olsa bizim orda yemek verilirdi şimdi yine devam ediyor kardeşimden dolayı biliyom. (K36)
- Çikolatayı ikram ederler en son eğer olacaksa işte çay veya kahve ikram edilir. Yani sıra pasta kurabiye bunlar bu tarzlar ikram edilir diyorum ya yemekli ise açsa yemek kurulur. (K59)
- Kız evi de güzel yemekler her şeyler yapar birbirlerine güzel bakarlar. (K60)
- Kız istemeye gidenler çikolata çiçek ile gider kız evi de yemek verir. (K61)

Kız istemede konuya nasıl girilir? Kız nasıl istenir, neler söylenir?

Çarşamba ilçesinde genellikle kız isteme işini; gelenlerden en büyüğü yapar. Genellikle bu kişi bu işlerden anlayan tecrübeli birisi olur. Böyle bir kişi yok ise damadın amcası veya babası “Sebebi ziyaretimiz belli.” deyip konuya girer “Allah’ın emri peygamberin kavliyle kızınızı oğlumuz istiyoruz.” denir. Cevap olumlu ise

“Hayırlısı olur inşallah.” denir.

- Sebebi ziyaretimiz belli denip konuya girilir. (K52)
- Kayın peder konuya girer. Kayınpeder yoksa aile yakınlarından biri girer. Allah’ın emri peygamberin kavliyle kızınızı oğlumuzu istiyoruz denir. (K53)
- Komşulardan biri konuyu açar büyüklerden biri kızı isterdi. Allah’ın emri peygamberin kavli ile kızınızı oğlumuzu istiyoruz denirdi. (K12)
- Hayırlı bir iş için geldik Allah’ın emri peygamberin kavliyle kızınızı oğlumuzu istiyoruz denir. Anne baba ister. (K54)
- Babası, babası yoksa dayısı Allah’ın emri peygamberin kavli ile kızınızı oğlumuzu istiyoruz denir. (K55)
- Şahısların en büyüğü konuyu açar. Kızın babasına Allah’ın emri peygamberin kavliyle senin kıza düğürüz derler. (K32)
- En yakını baba olur amcası olur. Allah’ın emri peygamberin kavliyle kızınızı oğlumuzu istiyoruz denir. (K30)
- Aile büyüğü kızı babasından Allah’ın emri peygamberin kavliyle ister. (K5)
- Yakın akrabalarından sözü geçen biri konuya girer Allah’ın emri peygamberin kavliyle kızınızı oğlumuzu istiyoruz denir. (K56)
- Allah’ın emri peygamberin kavli ile kızınızı istiyoruz denir. (K57)
- Aile büyüklerinden biri ister. Sebebi ziyaretimiz belli diye konuya girilir. Allah’ın emri ile kız istenir. (K58)
- Allah’ın emri ile. Erkek tarafının büyüklerinden isterler Allah’ın emri ile. (K36)
- Yani burada genelde büyüğümüz birisi kalkar konuşur deri böyle böyle olcaksa anlatır baba anne veya baba olacak derse onlarda çıkar giderler. (K59)
- Kızı şimdi orda gidenlerden artık amcası, köyün muhtarı neyse derler Allah’ın emri peygamberin şeyi ile kızınızı filanca oğlumuzu istemeye geldik derler. (K60)
- Giderken birisini bulursun. Dayısı, amcası yada kaynata Allah’ın emri peygamberin kavliyle kızını istemeye geldik der. (K61)

İlk isteyişte kız verilir mi, verilmez mi? Kız kaç isteyişte verilir? Neden böyle yapılır?

Çarşamba ilçesinde genellikle kız ilk istemede verilmez. Kız evi naz evi kabul edilir. En az 3 kez isterler. Bu süreç boyunca oğlan ve ailesi araştırılır. Daha iyi tanınmaya çalışılır. Samsun “Ataköy Köyünde kız istemeye giden erkek tarafının mensupları iç çamaşırlarını ters giyerse kızı kolay alırlar” (Şişman 1994: 64). “Demircisu Köyü’nde erkek tarafı kız istemeye giderken damat adayının babası beline bir yular bağlar. Böylece kız tarafı bağlanmış olur ve kızın sözü kolayca alınır.” “Toybelen Köyünde Kız istemeye gidilirken damat adayının annesi kız sözünü kolayca alabilmeleri için çemberini ters takar ve

“Ak bakla

Kara Bakla

Allahım

Sen ağzını dilini bağla” der ve yola çıkar (Şişman 1994: 65).”

- Verilmez bir istemede durumuna bakılır ikinci düğürlük yapılır üçüncüde verilir daha iyi tanımak için. (K52)
- Verilmez. Üç kez gidilir. Kendini ağırdan satar. (K53)
- Bir istemede kız verilmezdi. Çok ayakkabı eskitilirdi. Üç, dört kez gidilirdi en az. Anası razı olmaz kız razı olmaz, dayı razı olmaz herkesin razı olması uzun sürerdi. (K12)
- Verilmez. Kız ile erkek birbirini seviyor ise uzatılmaz. Tanımıyorsa tanımak için uzatılır. (K54)
- Düşünmemiz lazım denir. 3 kere istenir, 5 kez de olabilir, 1 kerede olabilir kişilere bağlı. Bilmiyorum. (K55)
- Vermezler.2 kez istenir Oğlan tarafı araştırılır. (K32)
- Olumlu ise Allah yazdıysa olur denir. (K30)
- Verilmez.3-4 kez istenir. Adet böyle idi. Hemen kız verilmezdi. Kız evi naz evidir. (K5)
- Verilmez.3 kez olmalıdır. Kız evi naz evidir derler. (K56)
- Sevilirse veriliyor. Eskiden verilmiyordu. Bir iki kez geliyordu. İsteyeni çok olduğu için her gelenin zenginliğine asilliğine ahlakına bakılırdı onun için. (K57)
- Verilir. (K58)
- Ön konuşma yapılır zaten verilir Çünkü görücü usulünde iki üç kez gidilmediğinden verilir. Bizim orada verilir. Ön görüşmeler oluyor zaten. Çok uzatmazlar. (K36)
- Verilmez.3-4 sefer gelip giderler tanışma amacı, in mi cin mi öğrenilir. Yani aile nasıl o şey yapılır. Böyle yani. (K59)
- İlk gittümü kız verilmez bir düşünelim, kızımıza soralım .İki üç. Adet öyle bulunmuş işte. (K60)
- Kızı bir isteye de alırsun iki istemeye de alırsun verici ise bir istemede de veren var iki istemede de. (K61)

Kız verilecek oğlarda aranan özellikler nelerdir?

Çarşamba ilçesinde genellikle kız verilecek oğlan şu vasıflara sahip olmalıdır; iyi, dürüst, saygılı olmalı, işi olmalı, dinine bağlı olmalı, kötü alışkanlıkları olmamalı, ve soyu sopu da iyi olmalıdır.

- İyi olmalıdır namazlı niyazlı saygılı olmalıdır. (K52)
- Evine bağlı olmalı, dürüst olmalı, namazında niyazında olmalı. (K53)
- Çalışıyorsa. Geçimini sağlıyorsa iyi ise verilirdi. (K12)
- Namuslu terbiyeli kötü alışkanlığı olmayan düzgün işi olan. (K54)
- Ailesini geçindirebilecek mi? Dürüst mü? Saygılı mı? Kötü alışkanlığı var mı? Yok mu bakılır. (K55)
- Şahsiyetli, topluma uygun, ailesi ile barışık olmalı. (K32)
- Saygılı sevgili olmalı en azından bir işi gücü olmalı ev arabada keyfi sorulur. Ayaklarının üzerine basmayı bilmeli. (K30)
- Çalışkan olmalı, Dindar mı bakılır. İçki kumar var mı bakılır. Huyu nasıl bakılır. Soyuna bakılır. (K5)
- Eli iş tutmalı, ahlakı düzgün olmalı. (K56)
- Oğlan çalışkan olacak. Namazı olmalı. Hayalî terbiyeli olmalı. Şimdi ise cebine bakıyorlar. Aslında maddiyat ikinci planda olmalı. (K57)
- İşini kurmalı, evi olmalı, evini geçindire bilemeli. (K58)
- Kızımın yanına yakışsın isterim ama namazını da kılsın isterim şimdi illaki birde değer gösterebilirsin. (K36)
- Bir kere oğlanın işi varsa ilk önce sorulan şey iştir zaten o da neden yarın bir gün evlendiği zaman sorumluluğun altına girsin diye yani mutlaka iş sorulur. Bu da çocukta

varsa evimiş arabası imiş sonrada olabilir. Önemli olan işi. (K59)

- Başta soracaklar işi var mı? Okumuş mu? Eskiden öyle sormuyorlardı. (K60)
- İçkisini kumarını soracan, namazını kılıyormu soracan. (K61)

Kız verilecek oğlanın ailesinde aranan özellikler nelerdir?

Çarşamba ilçesinde genellikle kız ailesinde aranan bu özellik oğlan ailesi için de aranmaktadır. Yine otu çeker kökün bakarlar. Ailesi iyi ise kızın verilmesi daha kolay olur. Aile de iyi, ocaklı, köklü, saygılı ve düzgün kişiler olmalıdır.

- İyi bir aile olmalı. (K52) (K55) (K30)
- Ocaklı ve köklü olmalı dürüst olmalı. (K53)
- Müslüman kimseler olmalı. Çalışkan kimseler olmalı. Hırsız haydut olmamalı. (K12)
- Damat gibi namuslu terbiyeli düzgün aile olmalı. (K54)
- İyi olmalı anlayışlı olmalı. (K32)
- Köklü, soylu aile olmalı. (K5) (K58)
- Düzgün olmalı namazını kılmalı aileye uygun olmalı iki ailede uyum sağlamalı. (K56)
- Oda temiz ahlaklı hayırlı olmalı ekmeği yenecek kişiler olmalı. (K57)
- Oda aileme uysun isterim Çok arada uçurum bir fark olmasın isterim. (K36)
- Oğlanın ailesi böyle sıcak kanlı olmalıdır. Kızı da sevmelidir yani. Gelin alıyoz değil de kızımızı alıyoz demeleri daha iyidir. (K59)
- Oğlanın ailesi iyi bir insan yani efendi iyi bir insan sorarlar aile durumları nasıl. (K60)
- Kızın ailesi de önemli oğlanın ailesi de önemli. (K61)

Kız hangi sebepten ötürü verilmez? Bu durum, kız isteyenlere nasıl açıklanır?

Çarşamba ilçesinde genellikle oğlanın kötü alışkanlığı varsa, çalışmıyorsa, bir evi geçindiremeyecekse, saygısız ise kız verilmez. Aracı varsa aracı ile aracı yoksa aileye uygun bir dille “Nasip değilmiş siz nasibinizi başka yerlerde arayın.” denir.

- İçki, kumar, saygısızlık, işsiz olmaz. Aracı ile söylenir vermiyoz diye. (K52)
- Kızımızın istediği var Nasip değilmiş denir uğurlanır. Oğlanın içkisi kumarı varsa çalışmıyorsa evi ocağı geçindiremeyecek gibi ise. (K53)
- Geçimsiz ise, akli zayıf ise, içkisi var ise. (K12)
- Oğlan veya ailede sarhoş berduş olur. İş olmaz ise verilmez. (K54)
- Kötü alışkanlığı varsa, evini geçindiremeyecekse işi yoksa verilmez. (K55)
- Kötü alışkanlığı var ise, kötü huyu var ise içki, ailesine bağlı değilse ,anlayışsız ise buna kız verilmez.(K32)
- Kötü alışkanlıkları varsa, mesleği yoksa verilmez. Biz düşünmüyoruz şuan evliliğe hazır değil gibi. (K30)
- Çocuk kötü huylu ise verilmez. (K5)
- İçkici kumarıcı olursa verilmez, işi olmazsa verilmez aracıya söyletirler. (K56)
- İçkici kumarıcı ise verilmez. Kötü ise verilmez. İstemiyoruz denir. (K57)
- İş yoksa verilmez. İçkici ise verilmez. Geçmiş kara ise verilmez. (K58)
- Çocuğun kötü bir alışkanlığı varsa fikir ayrılıkları varsa verilmez. Kötü alışkanlıkları hele de. Siz nasibinizi başka yerden arayın biz evlendirmeyi düşündürmüyoruz diye söylenir. (K36)
- Oğlanın bir arkadaşı olur ya sen buraya gitmiştin de bugün bunu yapmışın kötü

alışkanlığını duyarlar kızı mutlaka o yüzden vermezler. Bir aracı görür der .Biz sizin kızı verceniz yerdeki oğlanı biz gördük oğlan iyi değil buraya kızı vermeyin yazık edersiniz kıza derler. (K13)

- Bakarlar sorarlar bu kız oğlan evde kötü geçimsiz insanlar kız verilmez. Kızımız istemiyo vermiyo. Olmuyo. (K60)
- Oğlanın huyu kötü olursa vermem. Bir arkadaşını yolarsın gelmesinler daha kızı istemeye dersin. (K61)

4.1.1.4.Söz

Kızın verilmesi halinde söz ne zaman kesilir?

Çarşamba ilçesinde genellikle ailelerin maddi durumuna bağlı olmakla birlikte söz genellikle bir hafta sonra kesilir. Terme’de söz kesimi Cuma akşamına denk getirilir (Semiz 2007: 17).

- 10-15 sonra. (K52)
- Uygun görülünce söz kesilir. Duruma göre 10 gün 1 ay sonra. (K53)
- Bir cuma akşamı kesilirdi.(Perşembe gece) (K12)
- 1 hafta sonra. (K54) (K30) (K56)
- O gece kesilir. (K55)
- Aile tarafı kararlaştırır. (K32)
- 3-4 kez istenir verilecekse söz yapılır. (K5)
- Aracı vardı evvela aracıya haber verilirdi vereceklerse ona göre gelinirdi söz kesilirdi peşine de nişan yapılırdı. (K57)
- Bir hafta içinde kesilir. (K58)
- Bir hafta on gün içinde sözü kesilir. (K36)
- Her şey organize olur konuşmalar biter eder ondan sonra 3-4 kez isteme olur beğenilir Çocukların fikri uyuşur ondan sonra söz kesimi olur. (K59)
- Kız güzel gene verilir. Söz bir akşam sözünü keserler yüzük takarlar. (K60)
- 15 gün ara ile de kesilir. Bir hafta ara ile de. (K61)

Söz kesileceğini oğlan ve kıza kim söyler nasıl söyler?

Çarşamba ilçesinde genellikle söz vaktine aileler birlikte karar verir.

- Aileleri söyler. (K12) (K52) (K56) (K58)
- Aileler kararlaştırır. Şu zaman söz kesecek derler. (K53)
- Anneler söyler. (K54)
- Toplumda söylenir. Sözü kesilecek diye. (K55)
- Büyükler söyler. (K32)
- Yakınları söyler. (K30)
- Kız evine oğlan evine davet edilir. Birlikte karar verilir. (K5)
- Aileler karar verirdi(K57)
- Aile büyükleri anneler. Anne baba evdeki büyükler de söyler. (K36)
- İki taraftan da büyük olması hem oğlan tarafından büyük olması lazım hem kız tarafından büyük olması lazım söylemesi lazım. (K59)
- Eskiden katılma yoktu. Birbirini görme bile yoktu. Şimdi beraber geziyorlar. (K60)
- Oğlana oğlanın anası söyler. Kıza da kızın anası söyler. (K61)

Söz kesmeye kimler gider? Söz kesmeye yörenizde başka isim verilir mi?

Çarşamba ilçesinde de bu işlem “söz kesme” şeklinde isimlendirilir. Anne, baba damat, kardeşler, yakın akrabalar ve komşular gitmektedirler. Konvoy şeklinde arabalar ile gidilir.

- Aile 10 kişi olur eş dost akraba büyükleri söz kesme denir. (K52)
- Aileler gelir. Yakın akrabalar gelir söz kesilir. (K53)
- Büyükler, akrabalar, komşular kalabaca gidilirdi. Söz kesme denir. (K12)
- Konu komşu eş dost akrabalar olur. (K54)
- Aile büyükleri gider. Söz kesme denir. (K55)
- Oğlan tarafının büyükleri gelir. (K32)
- Yakınlarla birlikte gidilir. Söz kesme denir. (K30)
- Aile büyükleri akrabalar. Söz kesme denir. (K5)
- Aile büyükleri ile gidilir. (K56)
- Aile yakın akrabalar gider. Şimdi 10 -20 araba ile geliyorlar. Söz kesme denir. (K57)
- Aileler, komşular. Söz kesme denir. (K58)
- Söz kesmeye söylenmez başka bir şey. Yüzük takma derler. (K36)
- Söz kesmeye iki tarafın aile büyükleri gider. Teyze dayı diyelim ki amca öbür tarafta toplar mutlaka. (K59)
- Evin reisi gider. Büyüğü gider komşuları varsa tanıdık hısımları üç dört aile giderler. Sözü keserlerdi. (K60)
- Yakın kolun komşun akraban amcan. Düğün gidiyo, düğünkü de derler. Kız söz kesmesi de derler. (K61)

Söz kesimine oğlan ve kız katılır mı? Nasıl hazırlanırlar?

Çarşamba ilçesinde geçmiş zamanlarda kız ve oğlan söze katılmazlardı ve aile büyükleri sözü keserdi. Günümüzde ise kız ve oğlan kesinlikle katılmaktadırlar. Söz günü belirlendikten sonra söz eksigi (alışverişi) yapılmaya gidilmekte, gelin ve damada kıyafetleri ve yüzükleri alınır. Eski zamanlarda kuaföre pek gidilmezdi fakat şuan hazırlanmak için kuaföre de gidilmektedir.

- Katılır kıyafet alışverişi yapılır. (K52)
- Katılır. Alışverişe gidilir öncesi.(K53)
- Yok katılmazdı. (K12)
- Katılır. Eskiden kuaför yoktu şimdi kuaföre giderler. (K54)
- Katılır. Güzel şekilde giyinirler. Söz yüzüğü takılır. (K55)
- Katılır. En güzel kıyafetlerini giyerler. (K32)
- Kesinlikle katılır. Kıyafetler alınır. (K30)
- Eskiden katılmazdı. Şimdi katılıyor. Alışveriş yapılır kıyafeti yüzüğü alınır. (K5)
- Katılır. Alışveriş yapılır. Kuaföre gidilir. (K56)
- Eskiden oğlan ve kız katılmaz büyükler keserlerdi şimdi ise önce söz alışverişine giderler giyilecekler alınır sonra söz kesilir. (K57)

- Katılır. (K58)
- Katılır. Yaparlar. Alışverişe gidilir. şimdi gidiyorlar. (K36)
- Katılır. Eğer aile arasında ise güzel bir organize olurlar yani düzenlerler kendilerini alışverişe gidilir. (K59)
- Eskiden katılma yoktu şimdi var. Hazırlık oliye tabi. Yüzüğüymüş, şunumuş bir iki parça alınıy. (K60)
- Katılmaz. Önceden katılmıyordu. Yüzük müzik takma yoktu kızım eskiden. Şimdi gelin damat oluy. Alışveriş yapılır. Oğlana da yüzük alınır kıza da yüzük alınır. Kıza kıyafet alınır. (K61)

Söz kesmeye gelenler kız evinde nasıl karşılanır, nasıl ağırlanır, neler ikram edilir?

Çarşamba ilçesinde söz kesmeye gelenler güler yüzle karşılanır. Pasta börek tarzı hamur işleri hazırlanıp çay, kahve ile ikram edilmektedir. Bazı mahallelerimizde ve köylerimizde yemek ikramı yapılmaktadır.

- Gücüne göre kimi servis yapar kimi yemek hazırlar. (K52)
- Güzelce misafir edilir. Çay olur tatlı olur yemek ikram edilir. (K53)
- Güzelce ağırlanır, yeme içme olurdu. (K12)
- Eskiden sinilerle çeşit çeşit yemek yapılırdı şimdi ise 2-3 çeşit yemek oluyor. (K54)
- Yemek çay ikram edilir. İyi ağırlanır. (K55)
- Çay kahve güler yüz. (K32)
- Pastalar börekler ikram edilir. Çay verilir. (K30)
- Güler yüzle karşılanır özel yemekler yapılır. (K5)
- Hoş karşılanır. Güzel ağırlanır. (K56)
- Güler yüzle karşılanır. Pilav üstü döner ayran önceden sofraya açılırdı. (K57)
- Güler yüzle karşılanır ağırlandırlar. (K58)
- İkram yemek hazırlanır yemeğin peşine çay derken söz kesme başlar zaten(K36) .
- Söz kesmeye gittikleri akşam eğer söz kesilecekse kahveleri çikolataları bunlar dağıtılır. Yemek varsa yemek verilir mutlaka. (K59)
- İkram her şey evvela çay çay bittikten sonra yemekler verilir. (K60)
- Aynı yemeğini yapıp verirler. (K61)

Söz kesmede aileler hangi konuları konuşup, kararlaştırır?

Çarşamba ilçesinde eskiden söz kesilirken alınacaklar listesinde; altın, dikiş makinası, kumaşlar, kırk giyim ayakkabı bulunmaktaydı. Şuanda ise istenilen altın miktarı söylenir, nişan yapılıp yapılmayacağı veya ne zaman yapılacağı, alışverişe ne zaman gidileceği, düğünün ne zaman olacağı konuşulur kararlaştırılır.

- Nişan konuşulur düğün ne zaman olacak diye konuşulur. (K52) (K53)
- Önce altın, dikiş makinesi, kumaşlar,40 giyim ayakkabı. (K12)
- Hiçbir şey konuşulmaz yüzük takılır. (K54)
- Nişan gününü alınacak altın kıyafet konuşulur. (K55)
- Düğün günü, aile yapılacakları kararlaştırır. Eşyalar, mobilya. (K32)
- Nişan konuşulur. (K30)

- Eskiden liste yapılırdı. (K5)
- Eskiden vardı şimdi yok. (K56)
- Kağıt yazılırdı. Önce başlık parası yazılırdı. Altın yazılırdı. Yün yazılırdı. Basma yazılırdı mobilya kararlaştırılırdı. (K57)
- Kendi aralarında muhabbet ederler. (K58)
- Nişan yapılıp yapılmayacağı esiklerde söylenir. Sen ne yapacaksın ben ne yapacağım diye Alışverişler felan altını idi cehizi idi. (K36)
- Oturulacak evlerini karar verirler mutlaka daha öncede konuşulur da burda daha önem verilir buna ne kadar altın verilecek yapılacak bunlar konuşulur yani böyle şeylerdir mutlaka. (K59)
- Şunu yapılcek bunu yapılcek, neyle geçincek beraber mi oturcek ayrı mı oturcek oda var. (K60)
- Altın yazılacak ise altın yazılır. Eşyası yazılacak ise eşyası yazılır. Kimi yazduriye kimi yazdurmiye. (K61)

Yöreniz de başlık verme adeti var mıdır?

Çarşamba ilçesinde genellikle eski dönemlerde başlık parası verme adeti görülürken günümüzde pek rastlanmaz. Tamamen yoktur diyemiyoruz çünkü bazı köy ve mahallelerde hala başlık parası alanlar da bulunmaktadır.

- Hayır süt parası verilir anneye gönlünden ne koparsa. (K52)
- Yok. (K12)(K53) (K55)
- Vardı. Herkeste vardı o zaman. (K36)
- Yok. Çarşambanın yüksek köylerinde varmış. (K54)
- Nadir. Yok denecek kadar az. (K30) (K32)
- Vardır. (K5) (K58)
- Eskiden vardı şimdi yok. (K56) . (K57)
- Bazı köylerde vardı ama bana sorsan yok. (K59)
- Önceden vardı. (K60)
- Eskiden varmış şimdi duymadım. (K61)

Söz kesme sırasında karşılıklı olarak ne gibi hediyeler verilir? Sözde takı takılır mı? Neler takılır?

Çarşamba ilçesinde sözde genellikle yüzük takılır. Takı takılmaz.

- Takı olmaz yüzük takılır. (K52)
- Söz yüzüğü takılır sadece hediye verilmez. (K53)
- Yok. Takı takılmazdı. (K12)
- Yüzük takarlar sadece. (K54) (K56) (K36)
- Sözde yüzük takılır. Sözde takı yok. (K55)
- Olur olur. Para takılır. Yüzük küpe takılır. (K32)
- Söz yüzüğü takılır. (K30)
- Eskiden çikolata dağıtılırken çikolata tepsisinde para toplanırdı. Çikolatasını alan para koyardı Kabaceviz köyünde sadece yüzük takılır. (K5)
- Sözde sadece kâğıt yazılırdı. Yoktu. (K57)
- Yok. Yüzük takılır. Küpe saat takılır. (K58)
- Takılır. Para lira gibi şeyler takılır. Mutlaka öyle şeyler. (K59)

- Karşılıklı söz kesmede hediye yok. Bir kıza yüzük getircekler. Sözde yüzük takılır. **(K60)**
- Yoktur. Nişanda takılıye sözde takılmıye yavrum. **(K61)**

Söz ve nişan birlikte mi yapılır, yoksa ayrı mı yapılır?

Çarşamba ilçesinde söz ve nişanın ayrı veya beraber olacağı konusunda kararı aileler verir. Ayrı veya beraber yapılabilir.

- Kimi birlikte yapar kimi ayrı yapar. **(K52) (K54)**
- Genellikle birlikte yapılıyor. **(K53)**
- Ayrı. **(K12) (K57)**
- Ayrı yapılır. Birlikte olduğu da olur. Genelde ayrı yapılır. **(K55)**
- Ailelerin kararına bağlı. **(K32)**
- İsteğe bağlı. **(K30)**
- Eskiden sadece söz olurdu. Şimdi isteğe bağlı bir ya da ayrı oluyor. **(K5)**
- Birlikte de olur ayrı da olur. **(K56) (K58) (K61)**
- O isteğe göre değişiyor. İsteyen söz nişan bir arada oluyor isteyende belli bir süre sonra nişan yapıyor büyük. **(K36)**
- İsteğe bağlı eğer söz ve nişanı birlikte yapacam derse aileler böyle olur ama kimisi derki ben nişan istiyorum kimi nişan yapmak ister. **(K59)**
- Eskiden nişan ayrı olurdu. Ayrı yaparlardı. **(K60)**

4.1.1.5. Nişan

Nişan ne zaman yapılır? “Nişana” başka isim verilir mi?

Çarşamba ilçesinde farklı bir adlandırmaya rastlanılmaz. Genellikle sözden sonra olur. Nişan tarihi ailelerin maddi durumuna ve iklim şartlarına göre değişebilir. Bu yüzden bir hafta sonra ya da bir ay sonra da olabilir.

- Hazırlı bağlı. Nişan denir. **(K52)**
- İsteğe bağlı yapılır. Sözlen birlikte de olur ayrı da. **(K53)**
- Bir ay sonra. Yok. **(K12)**
- 1 yıl içinde veriliyor. **(K54)**
- Nişan denir. 1 ay sonra da olur. 10 gün sonrada olur aileler ne zaman müsait ise. **(K55)**
- Ailelere bağlı, yazın olur. **(K32)**
- Ayrı ise bir hafta sonra. **(K30)**
- Sözden bir ay sonra durumuna göre. **(K5)**
- Sözden sonra nişan olur. **(K56)**
- Sözden sonra yapılır. Nişan yerine şerbet içme derlerdi. **(K57)**
- Genelde yazın olur. Söz ile nişan arasında bir hafta bazen bir ay olur. **(K58)**
- Söz kesildikten bir hafta on gün sonra yapılır genelde. Yok. **(K36)**
- Nişan sözden birkaç ay sonra bilemedin 3 ay 4 ay sonra. Verilmez. **(K59)**
- Nişan sözü kesilir bir karar yaparlar topluşular her taraf. Nişan. **(K60)**
- Söz nişan beraber yapılır şimdi. Yüzüğünü küpesini alıyorlar. **(K61)**

Küçük nişan büyük nişan ayrımı yapılır mı? Bu ayrım neye göre yapılır?

Çarşamba ilçesinde küçük nişan büyük nişan ayrımı söz konusudur. Bu durum küçük nişan-büyük nişan şeklinde ifade edilmez. Aile arasında yapılan söz ; büyük ve tüm eş dost akrabalar ile yapılan nişan denir.

- Tabi küçük aile arası büyüğü düğün gibi olur. (K52)
- Bazısı aile arası yapar bazısı meydan nişanı yapar. (K53)
- Yapılır. Küçüğü aile arasında büyük ise köylen yapılır. (K12)
- Olur. Aile arası büyük meclis olur. (K54)
- Yapılır. Küçük nişan evde aile arasında büyük nişan ise çalgılı sazlı sözlü yapılır. (K55)
- Yapılmaz. (K32)
- Yapılır. Aile arası ya da salon. (K30)
- Meydan nişanı olur ya da aile arası. (K5)
- Küçük nişan aile arasında büyü nişanda herkes çağrılır. (K56)
- Aile arası eskiden yapılırdı şimdi ise meydan nişanı yapıyor. (K57)
- İsteğe göre yapılır. (K58)
- Büyük nişan olur genelde nişan yapacaksan büyük olur genelde. (K36)
- Küçük nişan olursa aile arasında olur. Büyük nişan olursa meydan nişanı derler. (K59)
- Evet. Küçük nişanda yapılır. Davullu zurnalı eskiden bazısı aile arasında nişanda takılır. (K60)
- Olur. Aile arasında olur. Büyük nişanı söylersin. (K61)

Nişan alışverişine çıkılır mı? Kimlere, neler alınır? Masrafı kim karşılar?

Çarşamba ilçesinde nişan alışverişine çıkılır. İki ailenin fertleri de alışverişte bulunur. Gelin ve damada kıyafet ve takılar alınır. Masrafları erkek tarafı karşılar.

- İki ailede gider masrafı erkek öder kıza ve oğlana eşya alınır. (K52)
- Gidilir. Kayınbaba öder. Aileler gider. (K53)
- Çıkılır. Anne, baba bir tek geline eşya alınır. Bir çift çamaşır, küpe, yüzük alınır. Erkek tarafı. (K12)
- Çıkılır. (K54)
- Evet. Kıyafet takı alınır. Oğlan tarafı masrafı karşılar. Kız da oğlana hediye alır. (K55)
- Çıkılır. Oğlan tarafı öder. Geline nişanlık alınır. Eşyalar alınır. (K32)
- Çıkılır. Daha çok kız ve oğlan gider kıyafet takı alınır. Sadece gelin ve damada alışveriş yapılır. (K30)
- Çıkılır. Oğlan tarafı masrafları öder. Geline her türlü eşya alınır. (K5)
- Gidilir. Anne kız kardeş kız oğlan masrafları erkek tarafı öder. Altın nişanlık kıyafet alınır. (K56)
- Tabi. Kıza her şey alınır. Maddi durumlarına göre. Oğlana da alınır. Kız oğlanını oğlana kızınkini alır. Yüzük küpe seti alınır. (K57)
- Gidilir. Nişanlık kıyafet alınır. Takı alınır. Erkek tarafı (K58)
- Çıkılır. Kızın nişanlığını nişanda genelde kız annesi alır oğlana kendi tarafını alır. Ama yüzükleri altınları damat tarafı alır. Damat tarafına düşer. Çarşamba'da nişanlığı kızın tarafı alır. Nişan kız tarafına ait oluyor. Kız annesi nişanlık elbise ve çalgıyı alır. oğlan tarafı da altınları alıyor. Kızın annesi oğlana yüzük alır birde. (K36)
- Kız tarafına aittir nişan şuan ki halde öyle. (K59)

- Evet. Nişan alışverişine çıkılır. Kıza nişan takımı oğlana nişan alınır. Kız tarafı oğlanın masrafını oğlan tarafı kızın masrafını öder. (K60)
- Evet. Oğlan tarafı öder. (K61)

Nişana çağrı nasıl yapılır? Davetiyeyle mi yapılır, okuntuyla mı yapılır?

Çarşamba ilçesinde genellikle nişana çağırma davetiye ile yapılmaktadır. Bazen de şeker verilip davet edildiği de olmaktadır.

- Verilir. (K52)
- Gidersin kendin davet edersin. (K53)
- Yapılır. Gelip biri söylerdi. (K12)
- Davetiye. (K54) (K55) (K30) (K56) (K57) (K61)
- Ağızla çağrılır. (K5)
- Davetiye ve şeker. (K32) (K58)
- Davetiye basılıyor şimdi. Önceden şekerle söyleniyordu. (K36)
- Davetiye ile. Bazı insanın gücü yetmez bastırmaya vardır tabi ki. (K59)
- Eskiden okuntu vardı. Davetiye yoktu şimdi davetiye çıktı. (K60)

Okuntuyu yapan kişi daveti neler söyleyerek yapar? Okuduğu kişilere neler verir? Okuntuyu yapana hediye ya da para verilir mi?

Çarşamba ilçesinde okuntu yapılmamaktadır. Nişana düğüne çağrı davetiye ile yapılmaktadır.

- Yok. (K52) (K53) (K32) (K56)
- Okuntu yok. (K12) (K55) (K30) (K5) (K57) (K58)
- Nişanımız var buyrun gelin der. Yok. (K54)
- İşte şekerle okuntu derler bizim orda. Falancanın kızının yarın nişanı var diye çağırır. Yok. (K36)
- Şekerle dağıtıldı nişanımız var gelin buyrun derlerdi. Vardı bunları yap dağıt sana da bunu vercez derlerdi. Hiçbir hediye yok. Yok. (K59)
- Filan zamanda nişanımız var buyrun. (K60)
- Oğlan tarafı ayarlar. Önceden şeker dağıtılıyordu. Yakın akraba ise hediye verilir. (K61)

Nişan kız evin de mi yapılır yoksa erkek evinde mi? Masrafları kim karşılar?

Çarşamba ilçesinde nişan genellikle kızın evinin önünde yapılmaktadır. Masrafları ise erkek tarafı ödemektedir. Kız evinin önü müsait değilse nişan düğün salonunda yapılmakta ve masrafı oğlan tarafı ödemektedir. Havza ilçesinde nişanda

yenilecek yemeklerin malzemeleri oğlan evinden götürülür. Buna Zahra(Zahire) götürme adı verilir (Özdemir 2009: 191).

- Kızın evinin önünde yapılır erkek öder. (K52)
- Kız evinde olur. Kayınbaba öder. (K53)
- Kız evinde olur. Oğlan tarafı karşılar. (K12) (K55) (K5) (K56) (K58) (K61)
- Kız evinde olur. Ortak karşılanır. (K54)
- Genelde oğlan tarafından yapılır kız evinin önünde yapılır. Şuan düğün salonunda yapılıyor. (K32)
- Kız tarafında masrafları kız tarafı karşılar. (K30)
- Şuan salonda yapılıyor eskiden kızın evinin önünde yapılırdı. Masrafları erkek tarafı karşılar. (K57)
- Kız evinde yapılır. Nişan masrafını genelde kız tarafı çeker Çarşamba'da. (K36)
- Kız evinde olur ama kız tarafı karşılar şimdi ki örf ve adetlerimizde böyle. (K59)
- Kız evinde yapılır. Eskiden masraf köyde olurdu. Masraf yoktu oğlan tarafı nişan takardı. Kız tarafı da oğlana az bir hediye az bir şey nişan götürürlerdi. Ama şimdi kız evi yapıye masrafı. (K60)

Nişana kimler davet edilir? Nişanda kadınlar ve erkekler birlikte mi yoksa ayrı yerlerde mi dururlar?

Çarşamba ilçesinde nişana akraba, komşu eş dost tüm insanlar çağrılır. Kadınlar ve erkekler hep birlikte eğlenirler.

- Kadın erkekler eş dost akraba. (K52)
- Karışık olur. Nişan büyükse herkes çağrılır. Küçükse aile yakınları çağrılır. (K53)
- Herkes çağrılır. Ayrı. (K12)
- Birlikte olurlar Aile arasında akrabalar komşular büyükse köy halkı olur. (K54)
- Komşu, eş dost akraba, aynı yerde olurlar. (K55)
- Eş dost akraba. (K32)
- Herkes davet edilir. İsteğe bağlı bir ya da ayrı olur. (K30)
- Karışık olurlar komşular, akrabalar. (K5)
- Aynı ortamda olur. Herkes davet edilir. (K56)
- Hısım akraba komşu dost herkes çağrılır. Aynı yerde durur. (K57)
- Herkes çağrılır. Birlikte durur. (K58)
- Şimdi herkes aynı bölgede oturuyor önceden ayrı ayrı bölgelerde oturuyorlardı. (K36)
- Eğer aile böyle çok biz aman aman erkekleri istemiyoruz derse kimi erkekler katılmıyor mesela ama büyük meydan nişanı yapcam ailelerle derse her iki tarafta katılıyor büyükler. (K59)
- Eskiden hep ayrı şimdi her şey bir. (K60)
- Allah'ın yolunu bilenler ayrı yaptırur. Allah'ın yolunu bilmeyenler davul zurna hepsi bir yere gider. (K61)

Nişanı kim takar, nasıl takar? Neler söyler?

Çarşamba ilçesinde nişanı genellikle toplumda sevilen bir büyük takar. Bu kişi yüzükleri takmaya “Hoş geldiniz.” diyerek başlar ve “Bugün bu iki gencin

mutluluklarına bir ömür boyu şahit olmak için toplandık ve mutluluklarının başlangıcı olan nişan yüzüklerini burada takıyorum.” der ve yüzükleri takar. “Makas kesmez.” der ve damadın babasından bahşiş alındıktan sonra “Hayırlı uğurlu olsun.” diyerek yüzükler kesilir.

- Aile büyüğü takar. Tabi uğurlu kademli olsun der. (K52)
- Sevilen büyük biri takar. Dua edilir. (K53)
- Damat olmazdı gelen büyükler geline takarlardı. (K12)
- Bir aile dostu takar. Güzel sözler söyler. (K54)
- Ailedeki bir büyük kırmızı kurdele takılır yüzüklere mutluluklar dilenerek kesilir. (K55)
- Büyüklerden seçilen biri takar. Allah mutlu etsin iki gence de darısı geri kalan gençlerin başına der. (K32)
- Erkek tarafından seçilmiş bir kişi önce hoş geldiniz buraya toplanma amacımız iki gencin bir ömür boyu beraberliğine şahit olmak için toplandık sizlerin huzurunda bu yüzüğü takıyorum hayırlı uğurlu olsun der. Alkışlanır. (K30)
- Aile büyüklerinden birisi yüzük takar konuşma yapar, biliyorsa dua eder. (K5)
- Baba takar dua edilir. Bir yastıkta kocayın denir. (K56)
- Akıllı biri akrabadan komşudan takar. Allah hayırlı etsin baştan ahirete kadar diyip takılır. (K57)
- Evin büyüğü aile büyüğü erkek tarafından takılır. Rabbim bir ömür boyu mutlu etsin yüzünüzü güldürsün der takar. (K58)
- Kız tarafının aile büyüklerinden birisi takar. (K36)
- Takılır. Yüzükleri iki tane büyü belirli insan takar ya da kız ile oğlan kendi de takabilir. Dualar edilir. (K59)
- Nişanı oğlan tarafından iyi bir aile yüzüğü takar. Söyler filan filanın yüzüğünü takıyorum der. (K60)
- Amcası varsa amcası takar. Dayısı varsa dayısı takar. (K61)

Nişanda takı takılır mı? Neler takılır?

Çarşamba ilçesinde genellikle nişanda takı takılır. Yüzük, küpe, kolye, saat takılmaktadır. Maddi durumuna göre de bilezik alınıp takılır. Havza ilçesinde nişandan sonra yapılan takı merasimine “Ebede Çevirme” denir. (Özdemir 2009: 191).

- Takarlar yüzük kolye küpe saat gücü olursa da bir dal bilezik takar. (K52)
- Yüzük takılır küpe takılır. Maddi durumuna göre bilezik takanda olur. (K53)
- Takarlardı. Yüzük küpe. Ne aldıysa. (K12)
- Geline altın yüzük bilezik küpe takarlar. (K54)
- Yüzük, küpe, saat, kolye takılır. (K55)
- Takı olur. Para altın. (K32)
- İsteyen takar. Köylerde takarlar şehirde ise isteğe bağlı. (K30)
- Olur olan tarafı takı takar. (K5)
- İsteğe bağlı, bilezik set yüzük küpe. (K56)
- Takılır. Oğlan tarafı takar. Takılanlar kız tarafına kalır. (K57)
- Takılır. Yüzük küpe kolye bilezik takan bile olur. (K58)
- Olur. Genelde para takılır kız eksikliğini alsın diye. (K36)
- Takılır. Saat küpe künye gücü yeterse bilezik takabilir. (K59)

- Nişanda takı takılır Para takılır. (K60)
- Para takılır. (K61)

Kıza takı takılmaz ise bu nasıl karşılanır?

Çarşamba ilçesinde kıza nişanda takı takılmaz ise bu hoş karşılanmaz. Dedikodu yapılır.

- Kötü karşılanır herkes dedikodu yağdırır. (K52)
- Aileler anlaştıysa sıkıntı olmaz. (K53)
- Kızım önceden yoksulluk vardı yemeğe ekmek zor bulunuyordu takmazlarsa da bir şey denmezdi. (K12)
- Dedikodu olur. (K54)
- İyi karşılanmaz. (K55)
- Kimsesi yok derler. (K32)
- Aileye bağlı adetler farklı. (K30)
- Takı olmalı. (K5)
- Hoşlanılmaz. (K56)
- Hoş karşılanmaz. Alırlar genelde milletin dedikodusu bitmez. (K57)
- Ayıplanır. (K58)
- Oğlan tarafı genelde takar. Çok fazla değil ama takar. (K36)
- Örf ve adetlere göre hiçbir şeyi yokmuş derler. Niye altın takmamış derler. (K59)
- Yok yok adetimizce hediye dakılcek. (K60)
- Hiç görmedim. Evet tepki olur. (K61)

Nişana gelenler hediye olarak ne getirirler? Hediyein büyüklüğü davetlinin derecesine göre değişir mi?

Çarşamba ilçesinde hediye olarak genellikle bahşiş (para) verilir. Yakın akrabaları genellikle altın takarlar. Kişiler maddi durumları nispetinde hediyeler getirir. Davetlinin derecesine göre değişmektedir.

- Hediyein büyüğü küçüğü olmaz para takarlar gücü olan altın takar. (K52)
- Değişmez gönlüne göre ne takarsa. (K53)
- Para verirlerdi yok kim ne verirse oydu. (K12)
- Altın olur para olur. Olur. Yakınlar büyük takar. (K54)
- Para. Değişmez. Gönlünden ne koparsa. (K55)
- Değişir. Şahsiyetin durumuna bağlı. (K32)
- Değişir. Çeyrek takarlar. (K30)
- Altın, çeyrek, para değişir. (K5)
- Değişmez ne isterse onu verir(K56)
- Evet. Değişir. Lira, altın, para. (K57)
- Takı takarlar. (K58)
- Para genelde para takarlar. (K36)
- Getirirler. Hediye gücü neye yeterse. (K59)
- Hediyein büyüğü küçüğü sayılmaz para hediye takarlar. Tabi akrabada değişir. Bazı akraba fazla dakar hediyeyi bazısı az dakar. (K60)
- Para getirir. Değişir. (K61)

Nişanda kızlar ve erkekler hangi oyunları oynarlar?

Çarşamba ilçesinde nişanda kızlar genellikle misket, çiftetelli, kabaceviz, halay vb. oyunlar oynanır.

- Misket kabaceviz oynarlar. **(K52)**
- Davul zurna orkestra ne çalarsa. **(K53)**
- Oynarlardı davul ne çalarsa. **(K12)**
- Misket, çiftetelli , kabaceviz, halay. **(K54)**
- Çiftetelli, halay, Ankara'nın bağları. **(K55)**
- Dans olur, normal oyun fitik, dans, halay. **(K32)**
- Erik dalı, Ankara misket ,çifte telli, davul zurna. **(K30)**
- Davul orkestra ne çalarsa kabaceviz, roman havası. **(K5)**
- Kabaceviz, çifte telli erik dalı. **(K56)**
- Orkestra ile oynanır. Misket felan. **(K57)**
- Misket roman havası. **(K58)**
- Bizim orda çiftetelli genelde.Birde halay çekerler. **(K36)**
- Ankara havası misket havası bir sürü erik dalı oynuyorlar. **(K59)**
- Nişanda güzel havalarda oynarlar. Eskiden dans mas yoktu. Çalgı. **(K60)**
- Çiftetelli oynarlar, dans ederler. **(K61)**

Nişana uzaktan gelen misafirler nerede ağırlanır?

Çarşamba ilçesinde nişana uzaktan gelen misafirler ev sahibi tarafından misafir edilmektedir. Ev müsait değilse yakın akraba ve komşularda misafir edilir.

- Aile arasında ağırlanır. **(K52)**
- Evi müsaitse evinde ağırlar yoksa müsait yer ayarlar. **(K53)**
- Nişan evinde ağırlanır. **(K12)**
- Evde misafir edilir. **(K54) (K56) (K58) (K60)**
- Kız evinde, eş dost komşu evlerinde. **(K55)**
- En güzel şekilde ağırlanır. Kendi evinde ağırlar. **(K32)**
- Herkes kendi tarafını misafir eder. **(K30) (K5)**
- Evde ağırlanır yer müsait değilse komşularda ağırlanır. **(K57)**
- Kız evinde kalır ev müsait ise. Köyde başka tanıdık evde de kalır. **(K36)**
- Kız tarafının ailesi kız tarafında erkek tarafının ailesi erkek tarafında ağırlanır. **(K59)**
- Ev müsait ise evde kalırlar yoksa komşular misafir eder. **(K61)**

Nişandan sonra kızın ve oğlanın birbirlerini görmelerine izin verilir mi?

Çarşamba ilçesinde genellikle nişandan sonra eski zamanlarda gençlerin görüşmelerine pek izin verilmezdi ancak günümüzde izin verilmektedir.

- Kimisi izin verir kimisi vermez. **(K52) (K5)**
- Verilir de her zaman olmaz. **(K53)**
- Yok. **(K12)**

- Verilir. (K54) (K55) (K32) (K56) (K36) (K59) (K30)
- Tabi. (K57)
- Görüşürler. (K58)
- Zamanında verilmezdi. Şimdi beraber geziyeler. (K60)
- Şimdi verilir. Eskiden kız ile oğlan birbirini görmezdi. (K61)

Nişan ve düğün arasın da ne kadar zaman bırakılır? Bu neye göre belirlenir?

Çarşamba ilçesinde nişan ile düğün arası genellikle 6 ay ya da en fazla bir sene uzatmayı tercih ederler. Çok uzamasını iyi görmezler araya soğukluk gireceğine inanılır ve bu sebepten dolayı düğün hazırlıkları çok gecikmez. Bu sürenin uzunluğu ailenin maddi durumuna göre belirlenmektedir.

- Gücü ne zaman yeterse kimi 5 ay kimi 2 yıl. (K52)
- Duruma göre çok uzatmamak gerek. (K53)
- Bir sene altı ay sonra. (K12)
- İsteğe bağlı duruma bağlı 4-5 ay olur 1-2 sene olur. (K54)
- 1 sene. Maddi durumdan dolayı. (K55)
- Büyüklerin kararına bağlı. (K32)
- Ekonomik şartlara göre ayarlanır. (K30)
- En fazla bir yıl olur. (K5)
- Maddi duruma göre. (K56)
- Bir sene üç sene maddi duruma göre. (K57)
- Çehiz tamamlanması beklenir evin durumuna göre yapılır. (K58)
- İmkani varsa bir ay içinde yaparlar ama maddiata bağlı genelde. (K36)
- Arzuya kalsa kimi bir sene istiyor kimisi beş altı ay istiyor. Aile der ki ben kızımı hemen vermiyecem beş altı ay bazen derler ki benim kızım bir sene sonra evlenmek istiyor der. (K59)
- E kızım senin isten bir sene, altı ay nişan kalır. (K60)
- Kimisi iki ay bırakır. Erkek tarafı belirler. (K61)

Nişanla düğün arasında bayram geçerse oğlan evi kız evine hediye gönderir mi? Neler gönderir?

Çarşamba ilçesinde bayramda oğlan evi kız evine şeker bayramında bayramlık götürür. Kurban bayramında kimi köy ve mahalleler bayramlık götürür kimileri altın yapar kimileri de koç hediye götürür. Götürülen hediye ailenin maddi durumuna bağlıdır.

- Koç götürülür hediye götürülür yüzük götürülür. (K52)
- Şeker bayramında bayramlık alır. Kurban bayramında koç alınır. (K53)
- Götürür kılık kıyafet götürür çehiz götürür. (K54)
- Götürür. Şeker bayramında kıyafet. Kurban bayramında koyun veya altın götürülür. (K55)

- Bayramlık götürülür. (K32) (K56)
- Götürülür. Koç ya da kıyafet. (K30)
- Bayramlık götürülür. Kimi yerler de koç götürülür. (K5)
- Kurban bayramında koyun Şeker bayramında elbise damada baklava . Kurbanda da baklava gönderilir. (K57)
- Kıyafet ya da para. (K58)
- Gönderir. Eğer kurban bayramında geçtiyse bir tane koyun alıp yollar. Koç. (K36)
- Götürülür. Ramazan bayramı olursa elbise kıyafet isteyen altın götürebilir. Ama kurban bayramında mutlaka adak götürürler kızın kurbanlığı olur. (K59)
- Evet. Kurban Bayramında kurban götürür. Ramazan Bayramında da giyecek oğlan tarafı da alır kız tarafı da alır birbirine şey gider(K60)
- Gönderir. Kurbanlık gönderilir Çarşamba'da Ramazan bayramı ise kıyafet. (K61)

Nişan bozulabilir mi? Nişan hangi hallerde bozulur?

Çarşamba ilçesinde kız ile oğlan anlaşamaz ise nişan bozulur.

- Kız ile oğlan anlaşamazsa bozulur. (K52) (K60)
- Anlaşamazlarsa bozulur. (K53) (K5) (K57)
- Bozulabilir. Başlık parasında aileler anlaşamazsa, aileler arasında kavga olursa bozulur. (K12)
- Bozulur. Oğlanın kötü huyu kızın kötü huyu olursa. (K54)
- Evet. Anlaşmazlık çıkarsa. (K55) (K56) (K58)
- Bozulabilir. Ortalıkta olmayan şeyler çıkarılınca bozulur. (K32)
- Bozulur. Aldatmaca yalan varsa nişan atılır. (K30)
- Bozulabilir. Çokta nişan bozulan duymadım. Genelde nişanlananlar evleniyor. (K36)
- İki aile çocuğun hakkında ileri geri konuşur veya da şuydu buydu derler o zaman kız der ki ben bu nişanı geri atacam. (K59)
- Bozulur yavrum. Kız oğlan anlaşamaz, aileler anlaşamaz bozulur. (K61)

Nişan bozulursa alınanlar geri verilir mi?

Çarşamba ilçesinde nişan bozulursa alınanlar (bohça) geri verilir.

- Verilir. (K12) (K30) (K36) (K52) (K53) (K54) (K55) (K56) (K57) (K58) (K59)
- Gönderilir. (K32)
- Kız tarafı oğlan tarafı ister. Ne alındıysa o ona oda ona geri verir. (K60)
- Kimisi gönderir kimisi göndermez onu bilemem. (K61)

Nişanı atılan kızın evlenmesi kolay mıdır, zor mudur? Neden?

Çarşamba ilçesinde nişanı atılan kıza biraz tereddüt ile yaklaşırlar. Neden nişanı atıldı, iyi olsa atılmazdı, başından olay geçti vb. sebeplerden dolayı kızın istenmesine çekimser bakılır.

- Zor olur adı çıkıyor. (K52)
- Nişanı atıldı neden atıldı diye düşünürler(K53).

- Biraz zordur. (K12)
- Kolay olur şimdi her şey kolay önceden zordu. (K54)
- Zaman alır. (K55)
- Zor olur. Şöyle yapmış bırak öyle konula olur. (K32)
- Biraz zor olur. İyi olsaydı nişanı atılmazdı. Sebebi ne derler. (K30)
- Eskiden zor olurdu. Şimdi kolay. (K5)
- Zordur. İyi olsa nişanı atılmazdı denir. (K56)
- Eskiden zordu şimdi hiç zor değil. Başından olay geçti diye o kızı istemezlerdi. (K57)
- Kolay olur tabi. (K58)
- Çok geri görüşlülük var çoğu yerlerde olmaması gereken bir şey. (K36)
- Adı çıkmış oluyor bazı yerde kolay olmuyor. (K59)
- Biraz zor olur. Kız korkar hemen evlenemez. Bir daha nişanım atılacak diye. (K60)
- Resmi mamele var ise zor olur. Boşanana kadar evlenemez. (K61)

Nişanı atılan erkeğin evlenmesi kolay mıdır, zor mudur? Neden?

Çarşamba ilçesinde nişanı atılan erkeğin evlenmesine de dünürücü gittiği aileler öncelikle tereddütlü bakarlar. Nişanı neden atıldı, iyi olsa atılmazdı gibi sorular akla gelir. Kız tarafı tartıp biçer cevap verir.

- Zor olur onunda adı çıkar iyi olsa kız nişanı atmaz derler. (K52)
- Nişanı atıldı neden atıldı diye düşünürler. (K53)
- Zordur. Niye atıldı vardır bir suçu derler. (K12)
- Kolay olur. (K54) (K58)
- Zaman alır. (K55)
- Falanca şu sebepten bohça attı diye. (K32)
- Biraz zor olur. İyi olsaydı nişanı atılmazdı. Sebebi ne derler. (K30)
- Eskiden zordu şimdi kolay. (K5)
- Zordur. İyi olsa öteki kız neden nişan attı denir. (K56)
- Eskiden oda zordu iyi olsa nişan atılmazdı derler. (K57)
- Genelde araştırıyorlar iki at daha fazla araştırıyorlar neden atıldı diye. (K36)
- Bazı erkekler derki ben ondan fazla beklenti görmedim kafalarımız uyuşmadı ben nişanı attım der. Ama tez evleneni de var. (K59)
- Oğlarda çok tertipli dikkatli olur. Zor olur. (K60)
- Resmi nikahı varsa zor olur. (K61)

Kızla oğlanın evlenince nerede oturacağına kim karar verir? Genelde nerede oturur? Neden?

Çarşamba ilçesinde eskiden yeni evli çiftin nerede oturacağına büyükler karar verirdi. Genellikle büyükler ile birlikte bir evde oturulmaktaydı. Fakat günümüzde iş imkanları sebebiyle ve ekonomik sebepten dolayı geniş aileler yerlerini çekirdek aileye bırakmaktadır. Yeni evlenen çiftler günümüzde ayrı evde oturmaktadır.

- Kendileri karar verirler. Ayrı olur. Bir isteyen bir olur. (K52)
- Ayrı otururlar. (K53) (K30)

- Büyükler karar verir. Kayınvalide ile oturulur. (K12)
- Eskiden daha çok büyüklerin yanında oturulurdu şimdi işene gücüne göre ayrı duruyor. (K54)
- Eskiden büyükler karar verirdi. Kayın valide yanında büyüklerle oturulurdu büyükler öyle isterdi. (K55)
- Kendileri karar verirler nerede isterlerse orada yaşarlar. Ayrı olur. (K32)
- Genellikle beraber dururlardı şimdi ise herkes ayrı. (K5)
- Eskiden kaynana ile otururlardı şimdi ayrı oturan da var bir oturan da isteğe bağlı. (K56)
- Kaynana yanında. (K57)
- Genelde aileler karar verir. Kız ile oğlanın fikirleri uyuşmalı. Ayrı. (K58)
- Kızın anne babası önceden kaynana kayın baba yanında oturuyorlardı şimdiki kızlar genelde şimdi hep ayrı ev istiyorlar. (K36)
- Büyükler karar verir. Benle oturacak dersem benle oturur. Şuan iki genç bir araya toplaşır büyüler bizle oturacak derse bizle oturur şimdiki gençler biz zaten memuruz sizle oturma şansımız yok diyor. (K59)
- Oğlanın durumuna bakarlardı geçinebiliyse ayrı eve oturturlardı. Geçinememezse hep beraber otururlardı. (K60)
- Şimdi kız ile oğlan karar veriyor yavrum. Büyüklerle beraber oturan yok yavrum şimdi. (K61)

4.1.1.6.Çeyiz

Kız tarafı çeyiz olarak neler hazırlar? Kız çeyizi ne zamandan beri hazırlanmaya başlar?

Kız çeyizi genellikle nişandan sonra hazırlanmaktadır. Geçmişte kızlar çeyiz olarak sandık, iki takım elbise, yatak yorgan yaparlardı. Günümüzde imkanları nispetinde kız tarafı mutfak eşyasını beyaz eşyayı ve yatak odasını alır.

- Nişan takıldıktan sonra gücü neye yeter ise yatak odası cihaz, mutfak. (K52)
- Nişandan sonra başlanır. İnce cihaz, yatak yorgan, mutfak eşyası yatak odası. (K53)
- Bir sandık iki takım elbise yapabilirse yatak yorgan. Nişanlanınca. (K12)
- Nişanlanınca başlar. Mutfak eşyası, altın, yatak odası yapar. (K54)
- El becerisi olan eşyalar. Beyaz eşya, yatak odası. Düğün olmadan başlanır. (K55)
- Yavaş yavaş yapılır kızın cihazı, Mutfak yaparlar yatak odasını alır. (K32)
- Yatak odası mutfak malzemesi , cihaz .Nişanlanınca yoğunluk artar. (K30)
- Önceden sadece sandık ve iki yatak yapılırdı. Sözdən sonra başlanır. Şimdi yatak odası beyaz eşya mutfak alınır. (K5)
- Düğüne yakın. Cihaz hazırlar Mutfak yatak odası kap kaşık yapar gücü yeterse gücü yetmezse ortaklaşa yapılır. (K56)
- Başlık parası verilince mutfak yatak odası mobilyayı kız tarafı alırdı. Az büyüyünce başlanırdı. (K57)
- Tabak çanak, mutfak, beyaz eşya söz kesilince. (K58)
- Çarşambayı söyleyeyim ben yatak odasını kız alıyor mutfak eşyası ile birlikte. Ama bir gidecekse almıyor. Sandık cihazı mi anne boş buldukça alır yapar o şekilde kenara koyar. Düğün zaman gelince de çıkarır. (K36)
- Çember, oda takımı, pikeler, beyaz eşyesında süpürgesi olur bulaşık makinesi olur nişanlanınca başlanır. (K59)
- Sanduk cihazını yaparlardı. Kap kaşuğunu yaparlardı. Yatak odasını alırlardı. Kız tarafı hep götürürdü yatak yorgan. Kızın yaşı 15 16 ya girmeden anası sanduk cihazı

hazırlar. (K60)

- Elinden neler geliyorsa onu yapar. Yatak odasını alır. Sandık cehizi gelir. Tabak çanağı gelir. (K61)

Kız tarafı hangi eşyaları alır erkek tarafı hangi eşyaları alır?

Çarşamba ilçesinde kız tarafı beyaz eşyayı, mutfak eşyasını ve yatak odasını alır. Erkek tarafı ise mobilya ve diğer evin tüm ihtiyaçlarını alır.

- Kız yatak odası cihaz, mutfak erkek tarafı altın alır kızın aldıkları hariç ev eşyalarını alır. (K52)
- Kız tarafı mutfak eşyası yatak odası. Erkek tarafı düğün yapar evi düzer yatak odası mutfak hariç oğlan alır. (K53)
- Oğlan tarafı altın fazla yapar. Kız tarafı giysi, dikiş makinesi, sandık. (K12)
- Kız tarafı mutfak eşyası, altın, yatak odası yapar. Erkek tarafı altın kıyafet beyaz eşya mobilya yapar. (K54)
- Kız tarafı yatak odası, komple mutfak eşyaları geri kalanları erkek tarafı alır. (K55)
- Kız tarafı mutfak yaparlar yatak odasını alır. Erkek tarafı ömür boyu ihtiyaç olacak eşyaları alır. Mobilya eşya. (K32)
- Yatak odası mutfak malzemesi. Erkek tarafı altın, halı, misafir odasını. (K30)
- Kız tarafı yatak odası, beyaz eşya, mutfak alır. Erkek tarafı eskiden yatak odası alırdı şimdi ayrı oturdukları için geri kalan eşyaları alır. (K5)
- Cehiz hazırlar mutfak, yatak odası, kap, kaşık yapar gücü yeterse gücü yetmezse ortaklaşa yapılır. Erkek tarafı altın alır kızdan geri kalanları alır. (K56)
- Başlık parası verilince mutfak yatak odası mobilyayı kız tarafı alırdı. Erkek tarafı başlık parası verir .Basma verilir., yün, ayakkabı , düğün elbiselerini alır. (K57)
- Erkek altın ev eşyası alır. Kız tabak çanak mutfak, beyaz eşya. (K58)
- Beyaz eşyayı erkek tarafı alır salon takımlarını erkek tarafı alır şimdiki erkek kız çalıştığı yüzden ikisi de ortak karar alıp ortak para ile alırlar. (K36)
- Aralarında kararlaşırlar sen bunu al biz bunu alcaz diyebilirler mesela. Kız tarafı yatak odası oğlan tarafı oturma takımını alır beyaz eşyasını alır. (K59)
- Kızın altununu alır. Oturma odasını alır. Erkek tarafına düşeni erkek tarafı alır. Kız tarafına düşeni kız tarafı alır. Mutfak ve yatak odasını kız yapar gerisini erkek alır. (K60)
- Yatak odasını alır. Sandık cehizi gelir. Tabak çanağı gelir. Oğlan tarafı hepsini yapar. (K61)

Kız çeyizi asma adeti var mıdır? Varsa kız çeyizi ne zaman asılır?

Kimler yardım eder?

Çarşamba ilçesinde kız çeyizi asma adeti vardır. Geçmişte bu adet yoğun bir şekilde yaşarken günümüzde azalmıştır. Çeyiz kız evine asılmaz. Genellikle Çarşamba veya Perşembe günü damat kız evine çeyiz almaya gelir. Oğlan evine gelin ve arkadaşları tarafından çeyiz götürülür. Düğün günü ve sonrasında gelin çeyizine bakmaya gelirler. Günümüzde ise çeyiz serme adeti yavaş yavaş kalkmaya başlamıştır.

- Vardır düğünden iki gün önce oğlan evine asılır. (K52)
- Şimdi yok. Gelinin odası süslenir. Kendi evinde. (K53)
- Vardı. Oğlan evine asılır. Düğün gecesi. Gelinin yengesi arkadaşları. (K12)
- Eskiden asılırdı şuan yok. (K54)
- Vardır. Oğlan evine asılır. Gelinin arkadaşları asar. Düğüne yakın bir zamanda. (K55)
- Vardır. Oğlan evine düğünden 1 gün önce asılır. Kız tarafı yengesi kardeşleri olur. (K32)
- Asılmıyor artık. (K30)
- Var oğlan evine asılır. Gelinin yakınları asar. (K5)
- Önceden vardı şimdi yok. (K56)
- Eskiden vardı tabi düğünden önce kız tarafı gelip asardı. (K57)
- Bir hafta önce. (K58)
- Önceden çoktu şimdi daha yok. Gelinin gittiği eve asılır. Düğüne iki gün alımı süslenir. (K36)
- Genelde oluyordu şimdiki örf ve adetlerimizde yok. Oğlan evinde hatta oğlan evinde odasında yatağının üstüne serilirdi ama şimdi yok. Cuma günleri hazırlanır. Kızın yengeleri gelir ablaları gelir büyük teyzesi olabilir ablası olabilir böyle. (K59)
- Vardı. Kız cehizi oğlan evine asılır. Düğüne yakın cumartesi kızın eşyası gider kızın odasına böyle çeşit her şeyini takarlar. (K60)
- Şuan yok. Önceden bir hafta öncesinde asılırdı. Kızın arkadaşları kızın akrabaları. (K61)

Çeyiz asarken nelere dikkat edilir?

Çarşamba ilçesinde çeyiz asarken öncelikle düzgün gözükmesine ve güzel durmasına dikkat edilmektedir.

- Düzgün gözükmesi yerli yerince olması. (K52)
- Güzel gözüksün diye eskiden duvardan duvara asarlardı. (K53)
- Güzel olmasına iyi görünmesine. (K12)
- Güzel görünmesine. (K54)
- Özen gösterilerek asılır. (K55)
- En küçük ayrıntıya kadar dikkat edilir. (K32)
- Asılmıyor artık. (K30)
- Güzel gözükmesine, düzgün olmasına. (K5)
- Çalınmamasına. (K56)
- Düzgün olmasına güzel gözükmesine. (K57)
- Görünümüne. (K58)
- Yazma çok olduğundan çemberler patikler, lifler. Yani düzgün olsun güzel olsun (K36)
- İşte bir kusuru olmasın böyle şeylere. (K59)
- Her şeyi düzgün elbise çemberleri havluları asarlar. Benim bile astılar ne kadar. (K60)
- Kız kızım eskiden cehiz mi vardı. İki basma vardı. Bir şey yoktu eskiden. (K61)

Çeyizi görmeye kimler gelir? Gelenler hediye olarak neler getirir?

Çarşamba ilçesinde çeyiz görmeye tüm komşular ve tüm akrabalar gelip bakar. Bir şey götürmek şart değildir. Bununla birlikte havlu patik yada küçük

mutfak eşyaları gibi hediye götürülenler de olur. Para genellikle verilmez.

- Gelinir. Getirir. Havlu, patik çember kim ne isterse. (K52)
- Hediye getiren olur. Bahşış verilmez de. (K53)
- Bütün köylü gelirdi. Hediye gelmez. (K36)
- Bütün köylüler. (K54)
- Herkes bakabilir. (K55)
- Eş dost gelir. (K32)
- Asılmıyor artık. (K30)
- Akrabalar, komşular. Getirilmez. (K5)
- Hediye gelmez. Komşular gelir. (K56)
- Herkes gelir. Yok. (K57)
- Herkes gelir. Getirir. Tabak çanak. (K58)
- Düğün gün gelenler bakarlardı cehize. Düğüne gelen bahşış atıyor ya o onun yerine geçiyor. (K36)
- Mutlaka gelinir komşuları gelir aile gelebilir. Görmedim ben. (K59)
- Gelirler. Üç dört gün cehiz bakmaya gelirler. Kıza hediye vermedükten sonra getirülürdü. (K60)
- Getiren getirir getirmeyen getümez. (K61)

Çeyiz yazma adeti var mıdır? Çeyizi kim yazar?

Çarşamba ilçesinde çeyiz yazma adeti yoktur.

- Yok. (K5) (K12) (K32) (K52) (K53) (K54) (K55) (K56) (K57) (K58) (K59) (K60)
- Asılmıyor artık. (K30)
- O söz kesildiği gece yapıyor işte. (K36)
- Hiç duymadım. (K61)

Kızın çeyizi oğlan evine ne zaman getirilir? Kimler getirir?

Çarşamba ilçesinde kızın çeyizi damat tarafından evden çıkarılır. Sandık üstüne otururlar damattan bahşış alırlar. Çeyiz evden çıkarılır. Gelin ve arkadaşları çeyiz sermeye girerler. Önceleri gelin kayınvalidesi ile birlikte oturduğu için çeyiz götürülür ve eve serilirdi. Günümüzde ise ayrı evde oturdukları için yeni evlerine serilmektedir. Çeyiz bezen bir ay önceden götürülür bazen ise düğüne yakın götürülür. Düğüne yakın çeyiz serilirdi.

- Düğünden 2 gün önce. (K52)
- Kendi evine asılır. Düğünden 1 hafta önce 20 gün önce. Kardeşi sandık üzerine oturur. Kapı bahşışı alır. (K53)
- Bir hafta önce götürülür. Sandık üstüne yataklar üstüne oturulur bahşış alınır. (K54)
- Düğüne üç gün kala. (K55)
- Perşembe günü gelir. (K32)
- Asılmıyor artık. (K30)

- Perşembe günü düğünden önce kız tarafı getirir. (K5)
- Kız ve arkadaşları getirir. Sandık bahşişi alınır. (K56)
- Bizde çeyiz oğlan evine serilir. Kız evine serilmez. (K57)
- Oğlan evine götürülmez. (K58)
- İki gün önce Cuma gününden ya da perşembe gününden gider. Kızın kız kardeşi ya da oğlan kardeşi varsa onlar kızın sandığının üstüne otururlar. Kızın yakın arkadaşları akrabalarından olur. (K36)
- Cuma günden götürülür Cuma günden dizilir serilir. Kızın cehizi evden çıkarken sandık üzerine mutlaka bir kişi oturur ki para istenir. Hatta kızın cehizlerinin odasının kapısı kitlenir. Yine para istenir böyledir. (K59)
- Düğüne iki gün kala gelinin hısımları hemşireleri akrabaları yengeleri akrabaları hep beraber getirir kızın odasına hazırlanır. (K60)
- Önceden kız oğlan evine gelirken cehiz geliyordu. Cehiz ne arıyordu eskiden. Şimdi kızın cehizi bir hafta önce gelir. (K61)

Çeyizi getirenler oğlan evinde nasıl karşılanır? Gelenler nasıl ağırlanır?

Çarşamba ilçesinde çeyiz götürülenler güler yüzle karşılanır. Hazırlık yapmak için gelenlere yemek ikram edilir.

- İyi ağırlandılar. (K52)
- Kendi evine götürülür. (K53)
- Bahşiş verilir elinden alınır odaya taşınır gelenlere yemek verilir. (K12)
- Yemek ikram edilir. (K54)
- Güzel bir şekilde karşılanır yemek ikram edilir. (K55)
- Çok güzel ağırlanır. Kalp kırıklığı olmadan yollanır. (K32)
- Asılmıyor artık. (K30)
- Güler yüzle karşılanır. Yemek verilir. (K5)
- Hoş karşılanır. (K56)
- Güzelce ağırlandılar. (K57)
- Ayı evine hazırlanır. (K58)
- Yemek verilir. Onlar evi düzenlerken yemekte hazırlanır yemek yerler eşyayı cehizi de düzüp geri dönerler. (K36)
- Tabi ki yemek verilir oğlan tarafı yemek dağıtır. (K59)
- Tabi ikram yemekler yapılır. Her şey ağır olur. (K60)
- Oğlan evi yemek verir kız evi de cehizi asar. (K61)

Gerdek odası ne zaman hazırlanır? Kimler hazırlar?

Çarşamba ilçesinde çeyiz serilirken hazırlanır. Düğün gecesi genellikle yere ayrı bir yatak hazırlanır. Yengeler hazırlar.

- Düğün gecesi hazırlanır. Yengeler hazırlar. (K12) (K52)
- Düğün günü hazırlanır. Gelinin yakınları hazırlar. (K53)
- Mobilyalar gelince. (K54)
- Bir hafta önceden. (K55)
- 1 gün önce. (K32)
- Düğüne bir hafta kala. (K30)
- Cehiz serilince hazırlanır. Kız tarafınca. (K5) (K57)
- Düğünden önce. (K58)
- İki gün önceden hazırlanır cehiz serilirken. (K36)

- Gerdek odası Pazar günü akşamdan hazırlanır ama şimdiki örf ve adetlerimize göre gerdek odası olmuyor Evdeki büyükler hazırlar yenge olabilir. **(K59)**
- Gerdek odası düğün olduğu akşam hazırlanır. Kız tarafından oğlan tarafından yengesi varsa iki taraf beraber hazırlanır. **(K60)**
- Gelin ve damat yatmaya gitmeden hazırlanır. Giden yengeler hazırlardı. **(K61)**

Gelinle damadın gerdek yatağı nasıl hazırlanır?

Çarşamba ilçesinde gerdek için beyaz çarşaflar serilerek yatak hazırlanır Üstüne yatak örtüsü güverte serilir. Düzeltilip bırakılır.

- Beyaz çarşaf serilir. Düzeltilir. **(K52)**
- Bilmiyorum. **(K53)**
- İki çarşaf serilir güzelce hazırlanır. **(K12)**
- Çarşaf serilir. **(K54)**
- Ayrı bir yatak hazırlanır yere. **(K55)**
- Sıvı geçirmeyen beyaz çarşaf sıvı geçirmeyen örtü. Güvertesi örtülür süslenir. **(K30)**
- Eskiden yer yatağı hazırlanırdı. **(K5)**
- O gerdek gecesi hazırlanır. **(K57)**
- Erkek tarafı hazırlar.2 çarşaf şeklinde. **(K58)**
- Geline ait ne varsa serilir. **(K36)**
- Eskiye dayanarak söylersem tabi ki örtü serilir. **(K59)**
- Yatağa güzel çarşafını sererler. Gerdek bezi vardır bezi sererler. **(K60)**
- Özel hazırlama olur. Çarşaf felan seriliyor. **(K61)**

Gerdek odasında nazar bağlanma gibi olaylara karşı nasıl önlemler alınır?

Çarşamba ilçesinde bağlanma olaylarına karşı daha öncesinde gelin ve damat bağlanır. Bazen ip ile bazen kilit ile bağlarlar ve düğün gecesi çözerler. Kına günü ve düğün günü evde hiçbir şey bağlanılmaz. Bekir Şişman “Samsun Yöresinde Yaşayan Halk İnançları Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans çalışmasında bu konuyu 68-70 sayfalarında ayrıntılı şekilde anlatmıştır.

- Alınır. Gelin bağlanır 3 Kulhu okur dua ile bağlar Dua ile açılır sonra. Gelin kitlenir yine aynı sonra açılır gerdek gecesi. **(K52)**
- Bilmiyorum. **(K53) (K30)**
- Nazar boncuğu asılır. Bağlanma olmasın diye gelin evden çıkarken 3 Kulhu ile 3 tüğüm atılır bir şerite yengelere verilir yengeler oğlan evine gelince 3 Kulhu okuyarak düğümleri çözer. **(K12)**
- Kına ve düğün günü hiçbir şey bağlanmaz dikilmez. **(K54)**
- Yok. **(K55) (K36)**
- Alınır. Kapı kitlenir anahtar oğlana verilir. **(K32)**

- Gelin ve oğlan bağlanır kimisi iplen kimisi kilitlen ağlanırdı. Gelini aileden biri damadı aileden biri bağlar düğün gecesi çözerlerdi. (K5)
- Duymadım. (K57)
- Koruma muskası yapılır evlenmeden önce. (K58)
- Alınır. Mesela düğüm atılmaması lazım düğüm atılırsa eşler bir araya gelmez derler genelde dikkat edilir evdeki birisi bir şey bağlayacaksa sakın bu evde bağlamayın tembe edilir söylenir onlarda bağlanır şeklinde. (K59)
- Kız ile oğlanı kendi anasından taraf okuyarak bağlarlar. Gerdek gecesi çözerler. (K60)
- Ben onu görmedim kızım. (K61)

4.1.1.7. Nikah

Resmi nikah ne zaman kıyılır?

Çarşamba ilçesinde resmi nikah genellikle düğüne yakın bir tarihte yapılmaktadır.

- Evleneceği zaman kıyılır. Düğünden önce. (K52)
- Düğüne yakın. (K53)
- Çocuk doğduktan sonra. (K12)
- Nişanlı iken istediği vakit kıyılır. (K54)
- Nişandan sonra. (K55)
- Düğünden önce kıyılır. Muamelesi yapılır. (K32)
- Düğüne bir hafta kala (K30).
- Düğünden önce. (K5) (K56)
- Çocuklar okula başlayınca kıyılırdı. (K57)
- Düğünden bir hafta önce. (K58)
- Düğünden önce kıyılır. Düğüne bir hafta kala yada bir ay kalımı. (K36)
- Nişandan sonra kıyılır. (K59)
- Düğüne on on beş gün kala resmi nikah kıyılır. (K60)
- Düğüne yakın kıyılır. (K61)

İmam nikahı ne zaman kıyılır?

Çarşamba ilçesinde genellikle nikah kişilerin isteğine bağlı olarak nişandan sonra veya düğüne yakın bir zamanda özellikle de düğün gecesi kıyılmaktadır.

- Nişan takılınca kıyılır. (K52)
- Nişandan sonra yapılır. Görüşmeleri kolay olsun diye. (K53)
- Gelin oğlan evine geldiği gece. (K12)
- İsteğe bağlı olur. Kimi hemen yapar kimi düğüne yakın yapar. (K54)
- Hemen nişandan sonra. (K55).
- Düğün başlamadan önce. (K32)
- Düğüne yakın , düğün gecesi. (K30)
- Düğüne yakın kıyılır. (K5)
- Düğün gecesi kıyılır. (K56)
- Nişandan sonra. (K57)
- Düğünden bir hafta önce ya da düğün günü. (K58)
- Söz kesildikten sonra kıyılır. (K36)

- Nişandan sonra kıyılır. Çünkü gezcıklar tozcıklar dersin imam nikahını yaparlar. (K59)
- Oğlan ve kızın birbirini görmediği vakit düğün günü akşamlı kıyılırdı. (K60)
- Eskiden hemen kıyılıyodu imam nikah, şimdi resmi nikahta imam nikahı da kıyılıyor. Söz kesildikten sonra. (K61)

İmam nikahına kimler katılır?

Çarşamba ilçesinde imam nikahına genellikle gelin, damat, imam ve iki şahit katılmaktadır.

- İki şahit aileden ya da dışardan kız ve oğlan .(K52)
- İmam, 2 şahit, kız, oğlan. (K53) (K57) (K58)
- Şahitler, gelin damat hoca. (K12)(K54)
- Gelin damat, iki vekil, hoca. (K55)
- Kız oğlan tarafından iki şahitler. (K32)
- Kızın yakınları, erkeğin yakınları bir odada toplanıp yapılır. (K30)
- 2 erkek şahit, hoca, gelin, damat. (K5)
- Gelin damat 2 şahit. (K56)
- Eğer şahit kadınsa iki kadın ama erkekse birer erkekle de olur. Yani kız tarafından bir erkek erkek tarafından bir erkek. (K36)
- İki tane aile katılabilir mesela. (K59)
- Kaç kişi olacak iki dene şahit olur yavrum. (K60)
- Kadınsa 4 şahit erkekse birer şahit. (K61)

İmam nikahın da gelin ve damat bulunur mu? Bulunmazlarsa onlar yerine kim vekalet eder?

Çarşamba ilçesinde gelin ve damat nikahta genellikle bulunur. Bulunmazsa da aile büyüklerinden birileri onların yerine vekalet eder.

- Verirler genelde olurlar. (K52)
- Bulunur. (K53)
- İsteğe bağlı bulunmazsa damadın sağdııcı gelininde yerine yaşlı bir kadın ses verirdi. (K12)
- Bulunur. Vekaleti bilmiyom. (K54)
- Bulunur. Eniştesi ,dayısı. (K55)
- Gelin oğlan olur. (K32)
- Tabi bulunur. (K30)
- Aile büyüklerinden biri, oğlanın akrabalarından biri. (K5)
- Olur. Mutlaka olur. (K56)
- Bulunur. Bilmiyorum. (K57)
- Gelin damat bulunur. (K58)
- Genelde bulunur. (K36)
- Tabi ki. Yoklarsa da abi olabilir yenge olabilir öyle yani. (K59)
- Tabi. Nikahta olan ve gelin olur. Bulunmadı mı vekalet olmaz ben duymadım hiç. (K60)
- Bulunurlar. Ben bulunmayan görmedim. (K61)

Kız ve oğlanın vekaleti nasıl alınır, neler söylenir? Kız ve oğlan ne diyerek vekalet verir?

Çarşamba ilçesinde vekalet alacak kişi gelin veya damada “Bana vekaletini verdin mi?” diye üç kez sorar. Onlarda üç kez “Verdim.” şeklinde cevap verir. Bu şekilde vekaletini vermiş olur.

- Bilmiyorum. (K53) (K54) (K55) (K57) (K58)
- Vekil ettim diye söylenirdi tam hatırlayamıyorum. (K12)
- Birebir yüz yüze sorulur. (K32)
- Duymadım. (K30)
- Vekil ettim diye 3 kez ya da 1 kez söylenir. (K5)
- Vekalet olmaz. (K56)
- Olmaması durumunda babası vekalet olur kadının. Bana vekilini verdin mi derler isteler vekil ettim der o şekilde. (K36)
- Onu bilmiyorum işte bak. (K59)
- Bulunmadı mı vekalet olmaz ben duymadım hiç. (K60)
- Bulunurlar. (K61)

İmam nikahı nasıl kıyılır? İmam neler söyler ve neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde gelin, damat, imam ve şahitler hazır olunca nikah kıyılmaya başlanır. Önce mehir sorulur ve yazılır. İmam sonra falancı falancının nikâhını kabul ettin mi şeklinde 3 kez kıza sorulur sonra oğlana da sorulur. Şahitlere sorulur. Dua edilir ve nikah bitmiş olur.

- İmam dua eder kıza sorar falancı falancının nikâhını kabul ettin mi 3 Kez sorar oğlana da 3 kez sorar kabul ettin mi diye sonra şahitlere sorulur sonra dua eder biter. (K52)
- Dua edilir. Mehir istenir. Önce kıza sonra oğlana sorar dua edilir biter. (K53)
- Hoca dua okur sonra gelinden alır sözü şunu şunu kabul ettin mi üç kez sorar cevap verilir sonra aynı şekilde damada üç kez sorar oda kabul ettikten sonra şahitlere sorar daha sonra dua edilir biter. (K12)
- Mehir verilir. Hoca dua eder sonra kıza sorar aldın kabul ettin mi diye 3 kez sorar sonra damada sorar. Şahitlere sorulur. Dua eder. (K54)
- Bilmiyorum ben vekil tayin ettim. (K55)
- Aldın kabul ettin mi diye önce kıza sonra oğlana sorulur şahitlere de şahit misin diye sorulur dua edilir. (K32)
- Mehir konuşulur. Evliliğe kabul ettin mi diye 3 kez sorulur. Şahitlere sorulur dua edilir. (K30)
- Bilmiyorum. (K5)
- Üç kez geline sorar aldın kabul ettin mi üç kez de damada sorar şahitlere sorar dua yapar. (K56)
- Hoca dua eder. Şu şunu alıp kabul ettin mi diye üç kez önce oğlana sonra kıza sorulur. (K57)
- Önce mehir ister. Sonra üç kez sorar gelin ve damada kabul ettin mi diye şahitlere sorulur. Sonra okur okur üfler biter. (K58)

- Dua ile başlanır dua ile kıyılır. Mehir söylenir. Mehir sorar önce yazılır. Onu kıyan hoca kimi hoca kağıda döker kimi hoca ağıda söyler ama kağıda dökmek iyidir. **(K36)**
- Mehir konuşulur. Bunları bunları kıza sorarlar kızda tamam derse gönül rızası ile olur zaten oğlana da sorulur sen ne vercen ne yapabilirsin işte derki 50 gram altı verebilirim misal. **(K59)**
- Güzel okur imam onları güzel nikah yapar aldın mı kabul ettin mi filancının kızını, filancının oğluna vardın mı oda tamam dedi mi nikah oldu. **(K60)**
- Mehir sorulur. Sonra nikah kıyılır. **(K61)**

İmam nikahı kıyarken gelin ve damadın kismetlerinin bağlanmaması için neler söyler nelere dikkat edilmelidir?

Çarşamba ilçesinde gelin ve damadın bağlanmaması için aile büyükleri tarafından gelin ve damat kitlenirdi. Farklı şekillerde gelin ve damat kitlenir. Bu kitleme işlemi ip ile bağlama şeklinde, anahtar kitleme şeklinde, kibrit kutusunu açıp kapama şeklinde de olabilir. Gerdek gecesinden önce bu kilitler açılırdı. Düğün evinde hiçbir şey düğüm ettirilmez ve düğümlü her şey çözdürülür.

- Düğüne 3 gün kala oğlan tarafında dikiş dikilmez kapı kitlenmez. **(K52)**
- Eskiden kibrit kutusu, anahtar kitlerlerdi. Kibrit kutusu açılır üstünden gelin damat geçer kutu kapatılırdı ya da başlarında kilit kitlenirdi. **(K53)**
- Bilmiyom. **(K12) (K55) (K30) (K56) (K58)**
- Öyle bir şey yok. **(K54)**
- Yok. **(K32)**
- Onu hiç duymadım. **(K5)**
- Gelin ve damat birlikte üç kez kitlenir dua ile gerdek gecesi açılır. Kaynana kitler. **(K57)**
- Kara kilit kitlerler Evlendikleri gün açarlar. Bu kilit imam nikahı kılınınca kitlenir anahtarı saklarlar düğün günü de açarlar. Başından dolandırıp kitlerler düğün günü açarlar. **(K36)**
- Elleri bağlamamak, her şeyi düzgün olucek bağlamama adeti var. **(K60)**
- Edilir. Gelin ve damat kitlenir. **(K61)**

Mehir ne zaman konuşulur?

Çarşamba ilçesinde mehir genellikle nikah kıyılmadan önce konuşulur.

- Nikâh başlarken. **(K5) (K30) (K32) (K52) (K53) (K54) (K58) (K61)**
- Bilmiyom. **(K12)**
- Nikah kıyılırken konuşulur. **(K36) (K55) (K56) (K57) (K59)**
- Bizde mehir yok. Mehir bir tek hoca söylüyor. **(K60)**

Mehr-i muaccel olarak mı düzenlenir?(Nikahtan hemen sonra kadına acele verilmesi gereken mehir)

Çarşamba ilçesinde mehir gelinin isteğine bağlı olarak nikahtan hemen sonra da istenilebilir. Genellikle günümüzde mehri muaccel istenmektedir.

- Hayır. (K52) (K32) (K30) (K5) (K58)
- Bilmiyorum. (K12) (K53) (K55) (K61)
- Evet. (K54) (K36)
- Para konuşulur. (K56)
- İkisi de yapılır. (K57)
- Mehir söyleniyor. Bilmiyorum. (K60)

Mehr-i müeccel olarak mı düzenlenir?

Çarşamba ilçesinde nikahtan sonra mehir zamanı belli edilmek şartı ile mehri müeccel olarakta gelinin isteğine göre düzeltilmektedir.

- Evet. (K52) (K32) (K30) (K5) (K58) (K59)
- Bilmiyorum. (K12) (K53) (K55) (K61)
- Hayır. (K54)
- Para konuşulur. (K56)
- İkisi de yapılır. (K57)
- İlk olan. (K36)
- Mehir söyleniyor. Bilmiyorum. (K60)

Mehir olarak neler verilir?

Çarşamba ilçesinde mehir olarak genellikle altın istenmektedir.

- Altın ziynet istenir. (K52)
- Altın istenir eskiden mal da isteniyormuş. (K53)
- Altın. (K12) (K54) (K32) (K57) (K58) (K59) (K61)
- Para, altın. (K55) (K5) (K56)
- Altın, hacılık, umre olur. (K30)
- Genelde altın isterler. Oda standarttır 100gr. (K36)
- Para söylenir. (K60)

Mehir yazımını kim yapar? Bu iş kimin huzurunda yapılır?

Çarşamba ilçesinde mehir imam ve şahitler huzurunda yazılır. Mehir yazımını imam yapar.

- İmam yazar. (K52)
- Bilmiyorum. (K53) (K55)
- Hatırlamıyorum. (K12)
- Hayır yazılmaz. (K54)
- Yapılmaz. (K32)
- Yazılır. Hoca yazar. (K30)
- Şahitler huzurunda yazılır. (K5)

- Yazılır imam huzurunda. (K56)
- Hoca yazar. Nikah yapılırken kim varsa. (K57)
- Yapanda var yapmayanda var. (K58)
- Hocaya söylüyorlar hoca yazıyor kağıda dedim ya erkek olursa iki şahit yeterli oluyo bayan olursa iki kız tarafından iki erkek tarafından dört şahit olması gerekiyor. (K36)
- Onu hoca yapıyor genelde. (K59)
- Hoca yapar. (K60)
- Yazımı yapılır. Nikahta söylenir imam yazar. (K61)

Verilen mehir gelinin öz malı sayılır mı? Yoksa sonradan geri alınır mı?

Çarşamba ilçesinde mehir gelinin öz malı sayılır. Geri alınmaz. Alınması karşılığında da geri verilmesi gerekmektedir.

- Sayılır geri alınmaz. (K52) (K55) (K5) (K56)
- Gelinin öz malı sayılır. (K53) (K32) (K61)
- Öz malı sayılır ama sonra alıyorlar. (K12) (K57)
- Öz malı olur. (K54) (K58) (K59)
- Kesinlikle hiç kimse karışamaz. Hayır. (K30)
- Sayılır. Alınır ama geri vermek şartıyla alınır. (K36)
- Sayılır derler. (K60)

Resmi nikah ve imam nikahı yanında düğün yapılmazsa toplum bunu nasıl karşılar? Neler söyler?

Çarşamba ilçesinde genellikle hepsi yapılıp düğün yapılır. Öyle ki nikahları yapılıp düğün yapılmaz ise çevreye göre bakış açısı değişir. Durumu yok ise genelde bir şey demezler ancak durumu olduğu halde düğün yapılmıyor ise hoş bakılmaz ve iyi karşılanmaz. “Bir düğün bile yapmadılar.” şeklinde konuşmalar, tepkiler olur.

- Kötü karşılar. (K52)
- Bir şey demezler. (K53)
- Ayıplanmazdı. (K12)
- Normal karşılar. (K54)
- Bir şey yapamaz. (K55)
- Hoş karşılamazlar. (K32)
- Pek iyi görülmez. (K30)
- Hepsi yapılır buralarda. (K5)
- İyi bakmazlar Bir düğün yapamadı derler. (K56)
- Bir şey demez Kimse kimsenin işine karışamaz. Nikah düğünde olurdu zaten. (K57)
- Kınanır dedikodu olur. (K58)
- Düğün yapılmazsa ayıplama olur. (K36)
- Ya işte niye böyle oldu ya o kız niye öyle gitti ya o oğlan niye öyle aldı derler mutlaka. (K59)
- Nişan düğün olmadan resmi nikahı olsa olur ama imam nikahı olmadan olmaz. Yok olmaz. (K60)
- Tepki olur. Düğün sahibi oğlunun düğününü yapamamış derler. (K61)

4.1.1.8.Düğün Hazırlıkları

Düğün tarihini kimler nerede belirler? Bu toplantıda başka neler konuşulur?

Çarşamba ilçesinde iki aile bir araya gelip düğün tarihine karar verirler. Bununla birlikte düğünün nasıl olacağını, alınacakları ve her türlü ayrıntıyı birlikte konuşup kararlaştırırlar. Havza'nın "Karga Köyünde oğlan tarafından kız tarafına "danışık" adı verilen şahıslar gider. Oğlan tarafı beraberinde yemek götürür. Yemekle beraber varsa kızın erkek kardeşine "kardeş yolluğu" adıyla takım elbise götürülür. Erkek kardeşi yoksa yakın akrabalarından bir erkeğe verilir. Kızın dayısına "dayı sarığı" adıyla gömlek; annesine "ana donluğu" adıyla elbiselik kumaş hediye götürülür" (Özdemir 2008: 212).

- İki aile bir araya gelip belirler. (K52) (K30)
- Kızın evine gidip konuşulur. (K53)
- Oğlan tarafı kız tarafına gelir birlikte kararlaştırırlar. (K12)
- Erkek ve kızın anne babası karar verirler. Düğün nasıl olacak nerede olacak. (K54)
- İki aile ortaklaşa karar verirler. Altınlar eşyalar ne zaman alınacağı vs. (K55)
- Kız tarafı belirler .Yapılacak işler belirlenir. Ne olacak nasıl olacak. (K32)
- Kız evinde konuşulur. Ne yapılacak nasıl olacak ne yenecek ne içilecek. (K5)
- Büyükler bir araya gelip arar verirler. Düğün ,ev alınacaklar konuşulur. (K56)
- Büyükler bir araya gelip belirler. Yok. (K57)
- Aileler birlikte kız evinde belirler. (K58)
- Erkek tarafı belirler. Maddiyata bağlı dedim ya. Eşyalar düğün çalgısı şeyleri konuşulur. Yemek. (K36)
- Erkek tarafı ile kız tarafı belirler. Düğünü nasıl yapabiliriz. Nerde olabilir Salonda mı olur evin önünde mi öyle yani. (K59)
- Düğün tarihini bir araba giderler. Filan zamanda işimizi yapalım. Düğünümüzü yapamaz der. (K60)
- Oğlan tarafının durumu iyi ise oğlan tarafı gider düğün izni ister. Kız tarafı da uygun görürse yapılır. Emmi dayıya gömlek, elbise yengelere ayakkabı alınacak ise alınır söylenmezdi bizim zamanımızda. (K61)

Düğün tarihi neye göre belirlenir?

Çarşamba ilçesinde düğün tarihi genellikle ekonomik duruma göre ayarlanır. Hasat zamanından sonra yapılmaya çalışılır ve genellikle yaz ayları tercih edilir. Ondokuzmayıs ilçesinde "Düğünü mümkün olduğunca Hıdırellez Bayramına getirmeye dikkat ederler. Hıdırellezin evlenecek çiftlere mutluluk, refah ve bereket getireceğine inanılır" (Karataş 2017: 11).

- Herkes hazırlanır Fındık bitimi olsun yaza getiriler. (K52)
- Mübarek gecelere getirilmez. Bayramlara dikkat edilir. Yaz mevsimi olur genelde. (K53)
- Durumlara göre. (K12)(K57)
- İşlerine bağlı maddiyata bağlı. (K54)
- Ailelerin isteğine göre. (K55)
- Zamana göre ayarlanır. Ne zaman müsaitlerse. (K30)
- Ekonomik duruma göre, tütün bitimi, fındık bitimi. (K5)
- Fındıktan sonra işler toplanınca olur. (K56)
- Fındık geçince. Para lazım. (K58)
- Genelde yazın yapılır. (K36)
- Eylül, ekim, Ağustosta; havanın şartlarına göre yazın olsun daha iyi olsun derler. (K59)
- Buralarda vakti olmaz her zaman olabilir. (K60)
- Kışın yapılmaz. Yazın yapılır. Yazın tarlaları toplayınca fındığı toplayınca. (K61)

Salon düğünü mü, köy düğünü mü tercih edilir neden?

Çarşamba ilçesinde köy düğünü ve salon düğünü yapılması isteğe göre değişir. Köyde yeri yurdu çevresi olanlar genelde köyde yapmayı tercih ederler. Kış aylarının soğuk olması ve evinin önünün müsait olmaması sebebiyle salon düğünü tercih edilir. Köy düğünleri daha ağır olur. Salon düğünleri daha rahattır ve ev sahibi açısından da buna dikkat edilir.

- Değişir isteğe göre. (K52) (K53)
- Köy düğünü. (K12) (K5) (K58) (K36) (K61)
- Salon düğünü daha fazla tercih edilir. (K54)
- Eskiden köy düğünleri şimdi ise salon düğünleri tercih ediliyor. (K55)
- Salon düğünü şuan. (K32) (K59)
- Genelde salon. (K30)
- Bana kalsa köy düğünü ortak karar verilir. (K56).
- Köy düğünü salon düğünü yoktu. (K57)
- Eskiden hep köy düğünü vardı. Şimdi salon düğünü oldu. Kolaylık. Millet moderin oldu. Yemek sıkıntısı yok. Eskiden kaç dene mal kesilirdi yemek yaparlardı. Ben bir oğlumu evlendirdim 300 kilo et pişirdim. (K60)

Düğün salonu tutulacaksa masrafı kim karşılar?

Çarşamba ilçesinde düğün salonu tutulacak ise masrafı erkek tarafı karşılamaktadır.

- Kayınpeder. (K53)
- Salon tutulmaz. (K12)
- Erkek tarafı. (K5) (K30) (K32) (K36) (K52) (K54) (K55) (K56) (K58) (K59) (K60) (K61)
- Salon yok. Oğlan tarafı. (K57)

Gelinlik ve damatlık almaya kimler gider? Masrafları kim karşılar?

Çarşamba ilçesinde genellikle gelinlik ve damatlık almaya iki aile birlikte gitmekte, masrafları erkek tarafı ödemektedir. Günümüzde ise damatlığı kız tarafı almaktadır.

- Kız ve oğlan ailesi gider. Oğlan tarafı karşılar. (K52)
- Gelin damat anası babası. Erkek tarafı karşılar. Bazen de kız tarafı oğlana damatlık alır. (K53)
- Gelinlik alınmazdı dikilirdi. Damatlık alınırdı. Damat tarafı verirdi. (K12)
- Erkek tarafı öder. Gelin damat yakınlarıyla gider. (K54)
- Eskiden büyükler gelin tarafı erkek tarafı hep birlikte giderler. Erkek tarafı karşılar. (K55)
- Kız tarafı oğlan tarafı gider. Oğlan tarafı masrafları öder. (K32)
- Kız ,oğlan ,yakınları gelinliği erkek tarafı. Damatlığı kız tarafı alır. (K30)
- Erkek tarafı öder. Gelin damat kardeşleri yengesi. (K5)
- Gelin damat gider erkek tarafı öder. (K56)
- Gelin damat anası kız kardeşi bir sürü kişi gidilirdi. Bir motor kişi. (K57)
- Kız ve erkek tarafı. Erkek tarafı. (K58)
- Kızın yengesi varsa annesi yengesi onlar gider oğlan tarafından da aynı şekilde anne baba yenge. Hepsini oğlan tarafı alır. (K36)
- Bence gelin ve damat gider eskidendi o peşinde insan götürmek. Bence damat ödemeli. (K59)
- Damat damatlığı gelin gelinliği alır damat taraflar insan gider. Gelinin masrafını oğlan tarafı öder. (K60)
- Eskiden büyükler giderdi şimdi kendileri gidiyor. Erkek tarafı öder. (K61)

Urba düzme adeti var mıdır? Varsa kesilen kumaşları kim nerede kesip diker?

Çarşamba ilçesinde bu adete “basma düzme” “yolluk” denmektedir. Yakın akrabalara kumaşlar, 40 çift ayakkabı alınarak hediye edilirdi. Günümüzde ise artık bu şekilde basma düzme adetine rastlanılmamaktadır. Gelin ve damadın yakın akrabalarına hediyeler alınmaktadır.

- Eskiden vardı şimdi yok. Yakın akrabalara hediye alınır. (K52)
- Yok. Eskidendi o. (K53) (K30)
- Basma düzme vardı. Gelin bunları keser biçer dikerdi Akrabalara dağıtırdı. (K12)
- Yoktur. (K54) (K32)
- Bilmiyom. (K55)
- Vardır. Gelinin ailesi akrabalarına giysi kıyafet ayakkabı alınır. (K5)
- Eskiden vardı şimdi yok Çok yakınlara hediye alınır. (K56)
- Basma vardır .Yakınlara yengeler ablalar , eltilere, eniştelere abilere ayakkabı. Terziye diktirilir. (K57)
- Vardır. Erkek tarafı kıyafet alır. (K58)
- Önceden vardı. Şimdi kalktı. Önceden kadınlara hep eteklik alıyorlardı erkeklere

gömlekle alıyorlardı. Köyün terzisi oluyordu terziler dikiyordu. (K36)

- Vardır. Kimi ailelerde oluyor mesela diyelim ki kız tarafından dayıya gömlek alınır teyzeye kumaş alınır böyledir mutlaka. (K59)
- Eskiden vardı. Çok alınırdı. Elbiselik ne lazımsa alırlardı. Annesine evde gelinin hemşiresi varsa ona da kıyafet bir şey alınırdı eskiden şimdi yok. Basmalarımızı terzimiz vardı erkek kadın terzisi basmalarımızı kadın elbiselerini dikerdi. (K60)
- Eskiden urba diyorlardı imdi de cehiz diyorlar. Basma alınıyordu. Pamuk bezi diyorlardı benim zamanımdan öncede varmış ondan göynek dikiyorlardı. Gelin kendisi yapamaz terzi dikerdi. (K61)

Düğüne çağrı kaç gün önceden nasıl yapılır?

Çarşamba ilçesinde düğüne çağırma davetiye ile bir hafta 10 gün önceden yapılmaktadır.

- Bir hafta önce. Davetiye ile ya da şekerle çağrılır. (K52)
- 10 gün kala 1 hafta kala davet edilir. (K53)
- Bir hafta önce. (K5) (K12)(K55) (K56) (K57)
- 1 hafta 2 hafta önce. (K54)
- 1 hafta önce. Davetiye. (K32) (K30) (K58)
- Bir hafta önceden hemen hemen başlarlar davetiye olarak dağıtırlar. (K36)
- Bir hafta önceden. Kartlarla. (K59)
- Düğüne iki üç gün kala söylerlerdi. Her yere adamlar gezerdi. Filanın düğünü var. Şimdi kart. (K60)
- Bir hafta öncede başlanır.15 gün öncede başlanır. (K61)

Okuyucu tutuluyorsa okuntu olarak ne dağıtılır? Okuntuda neler söylenir?

Çarşamba ilçesinde okuntu yapılmamaktadır.

- Okuntu yok. (K5) (K12) (K30) (K32) (K52) (K53) (K56) (K57) (K58)
- Yoktur Düğünümüz var bekleriz denir. (K54)
- Davetiye ile çağrılır. (K55)
- Düğünde kızın erkek kardeşi varsa onlar davetiye dağıtır. Babası dağıtır. (K36)
- Kart ile olur. (K59)
- Düğüne çağırırken eskiden bütün baklava tepsiyi yaparlardı. Eskiden hep hediye giderlerdi. Herkese seçkin ailelere giderlerdi ona göre seçkin ailelerden hediye gelirdi. Koyun gelirdi. Mal gelirdü çok hediye gelirdü. (K60)
- Eskiden okuntu veriliyordu şimdi davetiye. (K61)

Düğüne kimlerin çağrılmasına dikkat edilir?(seni düğüne çağırmanı çağır çağırmanın çağırma gibi.)

Çarşamba ilçesinde genellikle düğüne eş dost, akraba ve komşular herkes çağrılır. Düğün ortamını bozacağı biliniyorsa bazı insanlar çağrılmayabilir.

- Eş dost hep çağrılır. (K53) (K55)
- Herkes çağrılırdı. Çağrılmayanun çağrılmadığı olurdu. (K12)
- Bütün tanıdıklar çağrılır olmaz. (K54)
- Düğün ortamını bozacaklar çağrılmaz. (K32)
- Eş dost akraba. Gelene gidilir gelmeyene gidilmez. (K30)
- Herkes çağrılır. (K5) (K36) (K61)
- Sıradan herkes çağrılır ister gelir ister gelmez. (K56)
- Komşu dost akraba. Çağırılmayan çağrılmaz. (K57)
- Herkes çağrılır. Para gelecek çünkü. (K58)
- Bence herkes çağrılır büyüklerimiz dayılarımız teyzelerimiz bütün arabalar çağrılır. (K59)
- Yok ayırım yapılmaz düğüne herkes çağrılır. (K60)

Oğlan evi düğün hazırlıklarına ne zaman başlar, neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde düğün hazırlıkları bir iki hafta önceden başlar. Ev temizlenir ve düzenlenir. Yemek için aşçı ayarlanır, yemek kap kaşığı getirilip yıkanır. Baklavalara açılıp pişirilir. Düğünden bir gün önce düğün yemekleri seçilir ve hazırlanır.

- Çarşamba Perşembe başlar gelen giden olur. (K52)
- Köy düğünü ise yemek yapılır. (K53)
- Yufka açarlardı. Tatlı açarlardı. Düğüne bir hafta varken. (K12)
- Temizlik olur. Yemekler hazırlanır misafirler ağırlanır. (K54)
- Bir hafta önce çalgı ayarlanır, yemek ayarlanır, araba ayarlanır. (K55)
- Gelene bağlı 7-8 gün önce başlanır. Akrabalardan alınır. (K32)
- Bir ay kala ev yerleştirirler. (K30)
- Bir Perşembe tatlı açılmasıyla başlar. Cuma kap kaşık ayarlanır. Cumartesi aşçı ve davulun gelmesiyle başlar. (K5)
- Temizlik yapılır yemekler hazırlanır. (K56)
- Baklava yapılır. Aşçı tutulur. Düğün yemekleri seçilir. (K57)
- Cuma günü başlar, ışıklar takılır, çadırlar kurulur. Yemekler pişer. (K58)
- Oğlan evinde cumadan başlar genelde zaten köy düğünü olacaksa evde yemekli ise hayvan kesiliyor Cuma gününden et doğranmaya başlıyor keşkek konulacaksa dövmelikler seçiliyor, pirinçler seçiliyor o şekilde. (K36)
- Bir hafta önceden başlar yemekli ise keşkekleri hazırlamaya başlar işte lepsi yaparlar, yahni yaparlar, baklavalara hazırlanır eğer kapıda olacaksa. Salonda hemen bitiyor zaten. (K59)
- Oğlan evi eskiden bir hafta öncesinden başarlardı. Baklavalara açılmak ondan sonra etleri kesmek, pirinçleri buğdayları seçerler. Bir hafta oğlan evinin şeyi bitmez. (K60)
- Düğün tarihi belli ise hazırlıklarına başlar. Yemek hazırlıklarına başlar. (K61)

Hazırlıklarda kimden yardım istenir? Gelenler nelere yardım eder?

Çarşamba ilçesinde düğün hazırlıkları için yakın akrabalarından ve komşulardan yardım istenir. Ortam hazırlığı yemek hazırlıkları vb. konularda yardım ederler.

- Komşular akrabalarından alınır. (K52) (K5)
- Yakınlardan arkadaşlardan. (K53)
- Komşulardan. (K12) (K56)
- Yakın akrabalar yakın komşular. (K54) (K57)
- Kolu komşu, eş dost yardım eder. Ortam hazırlıklarına yemek hazırlıklarına yardım edilir. (K55)
- Akrabalardan alınır. (K32) (K58)
- Yakınlardan. (K30)
- Büyüklerden yardım isteniyor zaten bayan büyüklerinden aşçı da tutuluyor bayan iki tane. (K36)
- Genelde aile etrafından aile büyüklerinden yardım alınır. Yardım eder misiniz hep beraber yapalım derler. Böyle yani. (K59)
- Aşçı tutarlardı. Konu komşular hep yardım ederlerdi. (K60)
- Kolu komşundan istersin akrabandan istersin. (K61)

Oğlan evinde yapılan düğün yemeklerinden kız evine de gönderilir mi?

Neden?

Çarşamba ilçesinde oğlan evinden kız evine yemek gönderilmez genellikle tatlı gönderilmesi adettendir.

- Yok. Kız evine kumanya yollanır. (K52)
- Kız evine tatlı yollanır. (K53) (K5)
- Yemek gitmezdi .Ekmek ve dövme giderdi 2 heybe (adetten) (K12)
- Gönderilmez. (K30) (K54)
- Kolu komşu, eş dost yardım eder. Ortam hazırlıklarına yemek hazırlıklarına yardım edilir. (K55)
- Tatlı gönderilir erkek tarafı adettendir. (K56)
- Baklava gönderilirdi. Yemek gitmezdi. Adetten. (K57)
- Gönderen vardır. (K58)
- Gönderilmez. Baklava gidiyor. (K36)
- Tatlı oğlan tarafı açtı ise kız tarafına da gönderelim derler. (K59)
- Eskiden gönderirlerdi yavrum et gönderirlerdi pirinç gönderirlerdi ondan sona buğday gönderirlerdi. Kız tarafı da yapsın gelene gidene yedirdin. (K60)
- Tatlı. (K61)

Düğün yemeği olarak neler yapılır adlarını söyler misiniz?

Çarşamba ilçesinde keşkek, yahni, pilav, ayran, tatlı düğün yemekleridir.

- Keşkek, pilav, yahni, tatlı, ayran(K52) (K53) (K56) (K36) (K59)
- Keşkek, yahni, pilav, ayran, tatlı, yahni, üzüm çorbası, üzüm hoşafı, baklava yufka(havuç) (K12)
- Keşkek, etli pilav yapılır. (K54)
- Keşkek, et yemeği(yahni) , pilav, üzüm hoşafı, tatlı baklava. (K55)
- Hazır yemek olur. Pilav üstü, et, ayran. (K32)
- Keşkek, pilav, et yemeği, tatlı, komposto. (K30)
- Keşkek, pilav, yahni, baklava üzüm hoşafı eskiden sütlaç vardı ve havuç yazarlardı.(K5)

- Keşkek, pilav, üzüm hoşafı, et yemeği, baklava, ekmeç. (K57)
- Keşkek, yahni, pilav, hoşaf. (K58)
- Keşkek, yahni, pirinç pilavı bir de komposto olurdu eskiden. Tatlı baklava olurdu. (K60)
- Keşkek, yahni, pilav, komposto, baklava, ayran. (K61)

Kız evi düğün hazırlıklarına kaç gün önceden başlar? Neler yapılır ?

Çarşamba ilçesinde kız evinde de erkek evinde olduğu gibi hazırlıklar bir iki hafta öncesinden başlar. Temizlik yapılır. Yemek için hazırlıklar yapılır.

- Aynı olur bir hafta kala başlanır. (K52)
- 10-15 gün önce hazırlanır. (K53)
- Onlar tarafında da yemek hazırlıkları yapılırdı. (K12)
- Yemekler yapılır misafirler ağırlanır. (K54)
- Bir hafta 10 gün önce. (K55)
- Cuma günü akşam başlar Pazar günü biter. (K32)
- Kız evinde de 1 ay önce ev yerleştirme ile başlanır. (K30)
- Genellikle hazırlık yapılmaz cumartesi yemek pişer kendi eş dost akrabası için. (K5)
- Yemekler hazırlanır. (K56)
- Yatak yorgan ile başlar devam eder. (K57)
- Kına gecesinden önce. (K58)
- Aynı oda Cuma gününden başlar genelde yemek hazırlıkları olur. (K36)
- Cuma gününden başlanır. Bir hafta öncesinden başlanır da cuma gününde daha net oluyor. Yemek olur. Aile etrafının büyükleri geleceği için oluyor. (K59)
- Kız evinde cumartesi başlar akşam yapılır hazırlıklar işte. (K60)
- Kız evinde cihaz sıkıntısı çok olur. (K61)

Hazırlıklarda kimlerden yardım istenir? Gelenler nelere yardım ederler?

Çarşamba ilçesinde düğün hazırlıkları için yakın akrabalar ve komşulardan yardım istenir.

- Komşular akrabalar. (K52) (K5) (K57)
- Aşçı olurdu kolu komşu yardım ederdi. (K12)
- Yakın akrabalar yakın komşular. (K54)
- Eş dost akraba. (K55)
- Oğlan tarafından ve akrabalarından istenir. (K32)
- Yakınları. (K30)
- Komşulardan. (K56)
- Yakın akrabalar. (K58)
- Genelde çok fazla yemekleri olmadığından yaparlar ya. (K36)
- Evet. (K59)
- Oğlan tarafı onlara yardım yollarsa kanunlarında varsa yollarlarsa yaparlar yollamazlarsa kendileri yaparlar. (K60)
- Komşuları, kız kardeşleri, yakın akrabaları kolu komşu. (K61)

Kız evinde hazırlanacak yemeklerin masrafını kim karşılar?

Çarşamba ilçesinde kız evindeki yemeklerin masraflarını kız tarafı kendisi karşılamaktadır.

- Oğlan evi. (K52) (K58)
- Kız tarafı. (K12) (K30) (K54) (K56) (K57)
- Kız evi karşılar. Oğlan evi de destek olur. (K55)
- Oğlan tarafı karşılar. Bazen kendisi de yapar. (K32)
- Kendileri karşılar. Bazen de oğlan tarafı duruma göre. (K5)
- Bizim kendi şeyimizde kız tarafı kendi karşılar. (K36)
- Eğer gücü yetiyor ise kız tarafı yapar eğer yetmiyorsa oğlan tarafından yardım ister para olarak. (K59)
- Oğlan tarafı onlara yardım yollarsa kanunlarında varsa yollarlarsa yaparlar yollamazlarsa kendileri yaparlar. (K60)

Düğünde gelinin ve damadın sağdıç olur mu? Kimler sağdıç olabilir neden?

Çarşamba ilçesinde damadın sağdıç genellikle arkadaşları arasından seçilir. Yeni evlenen ya da evli bir kişi seçilir. Gelinin yanında da yakın bir arkadaşı ya da akrabası yardımcı olmak için bulunur.

- Olur. Damadın arkadaşları olur yeni evlenen olur. Gelininde en yakın arkadaşı olur. (K52)
- Olur. Yakın arkadaşlarından biri olur. (K53) (K54)
- Olurdu. Akrabalardan ya da yakından yeni düğün yapanlardan biri olurdu. (K12)
- Olur. Gelinin yengesi, oğlanın arkadaşı. (K55)
- Olur. Kuzeni olur. (K32)
- Olur. Arkadaştan seçilir. (K30)
- Olur. Yakın akrabalardan biri ya da yeni evlenmiş kimse. (K5)
- Olur. En yakın arkadaşı yeni evlenmiş kişi olur. (K56)
- Eskiden vardı. Kızın yengesi ablası yakın bir arkadaşı, damadın can arkadaşı ya da yeni evlenmiş biri. (K57)
- Olur. Arkadaşı ya da akrabası. (K58)
- Damadın olur gelinin olmaz. Yakın akrabası ya da yakın arkadaşı olur damadın. (K36)
- Oluyor. Yeni evlenen çiftlerden mutlaka oluyor. Kızın sağdıç değil de akıl vereni oluyor. (K59)
- Olur. Damadın bir tane sağdıç olur. Abisi, eniştesi sağdıç olaraktan yardım eder. (K60)
- Olur. Bir arkadaşı olur. Eskiden duvak yapıyolardı gelinin sağdıç oluyodu. (K61)

Damadın sağdıçın görevleri nelerdir ?

Çarşamba ilçesinde damadın sağdıçının görevleri: Damadın yanında bulunmak, yapması gerekenleri anlatmak, herhangi bir ihtiyacı olursa karşılamak.

- Her şeyi ile ilgilenir. (K52) (K54)
- Damata yardım eder. (K53)

- Damat utanırdı onu her yere sağdıç götürürdü. (K12)
- Damadın yanında durmak, herhangi bir ihtiyacı olursa karşılamak. (K55)
- Damadın utanmasını engellemek. (K32)
- Arkadaşlık eder. (K30)
- Düğünde damadın yanında bulunmak ona yardımcı olmak. (K5)
- Damadın yanında durur. Yapılması gerekenleri anlatır. (K56)
- Damat ile birlikte her yerde bulunmak. (K57)
- Peşinde gezmek. (K58)
- Bilmiyorum. (K36)
- En yakın arkadaşlarından evlenmiş bir kişi olur ben bunu sağdıç yapacam der. İşte anlatır onu yapacan bunu yapacan anlatır oda dinler olursa olur. (K59)
- Kapı parası yol kesme hep sağdıç karşılar. (K60)
- Oğlana ne yardım ediyorsa artık bilmiyom. (K61)

Gelinin sağdıçının görevleri nelerdir?

Çarşamba ilçesinde gelinin sağdıçının görevi; geline yardımcı olmak, her şeyi ile ilgilenmektir.

- Her şeyi ile ilgilenir. (K52) (K54)
- Geline yardım eder. (K53) (K30) (K56) (K57)
- Gelinin yalnız kalmaması geline yardım etmek. (K12)
- Gelinin yanında durmak, herhangi bir ihtiyacı olursa karşılamak. (K55)
- Olmaz. (K32)
- Kızın yengesi olur. Ona yardımcı olur. (K5)
- Gelinle ilgilenmek. (K58).
- Gelinin sağdıç yok. (K36)
- Geline anlatmasıdır örf ve adetleri. (K59)
- Evet gelinine sağdıç olabilir. Geline kalma, şunu bunu yapmasında yardım eder. (K60)
- Gelinin sağdıç duvak günü oluyo. (K61)

Düğünde gelin ve damadın yengesi olur mu ? Kimler yenge olabilir neden?

Çarşamba ilçesinde damat ve gelinin yengesi olur. Yenge, genellikle abla, dayısının karısı, amcasının karısından biri olur.

- Olur. Eltisi, amca karısı olur. (K52)
- Yok. (K53) (K30)
- Oluyodu. Ablası bacısı ,yengesi ,dayısının karısı. (K36)
- Bilmiyorum. (K54)
- Tabi ki olur. Gelinin ablası, yengesi, damadında sağdıç olur. (K55)
- Olur. İki kişi olur. Üç kişi de olur. (K32)
- Olur. En yakın akrabalarından. (K5)
- Olur. Kardeşinin karısı olur, ablası olur. (K56)
- Olur. Olmazsa ablası yapar. (K57)
- Olur. (K58)
- Yok bizde yenge. (K36)

- Olur. Abisinin hanımı olabilir, dayısının hanımı olabilir, dayısının gelini olabilir. **(K59)**
- Tabi olur. Kızın abisinin hanımı varsa yenge olarak o gider. **(K60)**
- Eskiden vardı şimdi yok. **(K61)**

Yengelerin görevleri nelerdir?

Çarşamba ilçesinde yengenin görevi; geline bilmesi gerekenleri anlatıp onu bilgilendirmektir. Gelin ile oğlan evine gitmektir.

- Onlarla ilgilenmek konuşmak. **(K52)**
- Yok. **(K53) (K30)**
- Gelini bilgilendirmek oğlan evine gelinle birlikte gitmek. **(K12)**
- Bilmiyorum. **(K54)**
- Uyararak bilgi vermek. **(K55)**
- Yardımcı olmak. **(K5)**
- Bilmesi gerekenleri anlatır. **(K56)**
- Yemek ekmek verir yanında durur. Kapı parası alır. **(K57)**
- Takılar ile ilgilenir. Takıları düzeltir sayar. **(K58)**
- Yok bizde yenge. **(K36)**
- Yani kızlara iyice anlatmalarıdır şuydu bu şekilde Gelinle birlikte damat evine gider. **(K59)**
- Gelinin kucağına çocuk korlar hediye verir. Gelin şunu yapacak bunu yapacak hep yengesi yardım eder. **(K60)**
- Gelinle birlikte gelirdü. Gelini odaya atandan sonra karışmazdı. **(K61)**

Düğün kahyası seçme adeti var mıdır? Kim seçilir?

Çarşamba ilçesinde de düğün kahyası seçilir. Düğün kahyası akrabalarından, köy veya mahalle büyüklerinden seçilir. Havza ilçesinde bu kişiye “Yiğitbaşı” denir (Özdemir 2009: 192).

- Olur. Amca dayı, yakın olur. **(K52)**
- Seçilir. Sevdiğin bir kişi olur. **(K53)**
- Seçilir. Köyde sözü geçen kişi olur. **(K12) (K54)**
- Yoktur. **(K55) (K30)**
- Vardır. **(K32)**
- Vardır. Düğün sahibi seçer. **(K5)**
- Vardır. Mahallenin büyüklerinden seçilir. Köy büyüklerinden biri olur. **(K56)**
- Vardır. Büyüklerden seçilir. **(K57) (K59)**
- Var. Kız tarafının akrabalarından. **(K58)**
- Var. Öyle böyle az bir tanınmış sözü geçen. **(K36)**
- Düğünde sağya sola seyitçek bir kahya seçilirdü. Oğlan tarafından kendi insanları seçilirdi. **(K60)**
- Var. Komşusunu da seçebilir yakın akrabasını da seçebilir. **(K61)**

Düğün kahyasının görevleri nelerdir?

Çarşamba ilçesinde düğün kahyasının görevi düğünü organize etmek ve yönlendirmektir. Gelen misafirleri karşılayarak ilgilenmektir.

- Düğünü yönetir. (K52)
- Organizasyonu yapar. Geleni ağırlar. Ne yapılacaksa yol gösterir, ilgilenir. Düğün sahibinin yapacaklarına yardım eder. (K53)
- Gelen gideni karşılamak ortamı ayarlamak sofraya oturtmak. (K12)
- Her işle o ilgilenir. (K54)
- Bilmiyom. (K55)
- Düğündeki her vukuat her yapılacak işi yönlendirir. Düğünü yönetir. (K32)
- Yok. (K30)
- Geleni gideni ağırlar ortamı ayarlar, tüm düğünle ilgilenir. (K5)
- İnsanları yönlendirir Misafirleri ağırlar geleni karşılar gideni yolcu eder. (K56)
- Gelen giden ile ilgilenmek. (K57)
- Düğünde gelenleri gidenleri hoşlar oturacağı yeri gösterir yemek yeyip yememesini takip eder. Bahşışleri toplar. (K36)
- Kavga olmaması iki ortamı birbirlerine güzel ileri geri gezmeleridir. (K59)
- Gelene gidene hizmetini, misafirini hoş tutmak kahya her şeyi o ayarlardı. (K60)
- Geleni gideni karşılamak. (K61)

Gelin hamamı var mıdır? Güvey hamamı var mıdır?

Çarşamba ilçesinde gelin hamamı uygulaması yapılmamaktadır. Edinilen bilgiye göre Çarşamba ilçesinde 1 tane hamam bulunmaktadır. Bu hamamda yılda 20-25 kişi gelin hamamı yapmaktadır. Havza ilçesinde “Gelin Hamamına, Güveyi Hamamına” giderler (Özdemir 2009: 192).

- Yok. (K5) (K30) (K32) (K36) (K52) (K53) (K54) (K55) (K56) (K59) (K60)
- Varmış. (K57)
- Var. (K58)
- Duymadım. (K61)

Düğüne uzaktan gelen davetliler kaç gün önceden gelirler, nerede kalırlar, nasıl ağırlanırlar?

Çarşamba ilçesinde düğüne uzaktan gelen misafirler durumları nispetinde düğünden bir hafta öncesi gelmeye başlarlar. Genellikle düğün öncesi gelmektedirler. Ev müsaitse evde kalırlar evde yer yoksa yakın akraba ve komşulara misafir olurlar.

- Oğlan evi oğlan tarafını kız evi kız tarafını ağırlar bir hafta önce gelirler. (K52)
- Bazısı 1 hafta önce gelir bazısı 1 gün önce düğün sahibinin evinde. (K53)
- Düğün günü gelirlerdi. Yatmaya yatak yoktu. (K12)
- Düğün günü gelirler 1 gün önce gelirler. (K54)
- İki üç gün önceden gelirler. Komşularda akrabalarda kalırlar. (K55)

- Düğüne yakın gelir. Düğün ertesi gider evde alır komşuya da gönderilebilir. (K32)
- Yakın bir otel, akraba, komşuda. (K30)
- Yakınlık dercesine göre 1 haftadan başlar. Herkes tarafını ağırlar. Çok kalabalık olursa komsular misafir eder. (K5)
- Bir hafta önceden gelirler Oğlan tarafı oğlan evinde kız tarafı kız evinde. (K56)
- Kız tarafı kız evinde oğlan tarafı oğlan evinde 2-3 gün önce. (K57)
- Erkek tarafının misafirleri erkek tarafında kız tarafının misafirleri kız tarafında. (K58)
- Cuma güntüden gelir. Cumartesi gelir. Kız evinde ise yakın komşularına gider. Evde yer varsa evde de kalırlar. (K36)
- Eğer oğlan tarafından gelen olursa oğlan tarafında kalır kız tarafından gelen olursa kız tarafında kalır. Bir hafta öncesinde gelmeye başlarlar.3 gün bir hafta. (K59)
- Oğlan tarafına cumartesi güntünden gelirler. Hep komşular herkes götürür. (K60)
- Yakın akrabaları evin varsa evinde ağırlarsın evin yoksa kolu komşunun evinde ağırlarsın. (K61)

4.1.2.Evlenme Sırası

Düğün hangi gün başlar ne kadar sürer ne zaman biter?

Çarşamba ilçesinde düğün genellikle geçmişte ise 3 gün sürmekteydi. Bugün 2 gün sürmektedir. Bazı köylerde ise üç gün de olabiliyor.

- İki gün sürer. (K52)
- Cumartesi, Pazar 2 gün. (K53) (K56) (K55) (K58)
- Üç gün sürerdi. (K12) (K57)
- Cumartesi başlar Pazar biter. (K54)
- Cuma başlar 3 gün sürür Pazar biter. (K32)
- Yöreye göre değişir.2 gün. (K30)
- 2 gün eskiden 3 gündü. (K5)
- Cumartesi düğün başlar kına gecesi Pazar gelin almadan sonra düğün biter. (K36)
- Cuma güntünden başlar Pazar akşamı biter. (K59) (K60) (K61)

Düğün hangi günlerde yapılmaktadır?

Çarşamba ilçesinde düğün genellikle cumartesi kına pazar düğün şeklinde yapılmaktadır.

- Cumartesi-Pazar. (K52) (K53) (K54) (K55) (K30) (K5) (K56) (K58) (K36) (K60) (K61)
- Cumartesi-Pazar –Pazartesi. (K12) (K57)
- Cuma cumartesi Pazar. Cuma akşamı komsular akrabalar gelir birlikte eğlenilir. (K32)
- Cuma güntünden hazırlık yapılır, cumartesi kına olur Pazar düğün olur. (K59)

Düğünde bayraktar var mıdır? Görevi nedir? Kim olur?

Çarşamba ilçesinde bayraktar yoktur.

- Yok. (K12)(K52) (K36) (K54) (K5) (K56) (K61)

- Bayrak asılır düğün evine. (K53)
- Bilmiyorum. (K55)
- Oğlan evine bayrak asılır. (K32)
- Kalktı artık. (K30)
- Sırıkçı vardır. Komşulardan biri. (K57)
- Vardır. Herkes kendi mahallesini temsil eder. Fark etmez. (K58)
- Bizim adetlerimize göre yok. (K59)
- Eskiden bayrak kız evine asarlardı. Dikerlerdi. Götürürlerdi bayrağı dikerlerdi Kız evine oğlan evinden gelip o bayrağı çıkarlar indürürlerdi eskiden öyle idi. (K60)

4.1.2.1. Kına

Kına gecesi hangi gün yapılır?

Çarşamba ilçesinde kına gecesi cumartesi gecesidir.

- Cumartesi.(K52) (K53) (K36) (K54) (K55) (K32) (K5) (K56) (K57) (K58) (K36) (K59) (K60) (K61)
- Cuma-Cumartesi. (K30)

Kız kınası ve erkek kınası ayrı mı yakılır bir mi yakılır?

Çarşamba ilçesinde kına kız evinde yapılır. Erkek evi kız evine kına götürür. Kıza kına yakılır. Erkeğe kına pek yakılmaz. Erkeğe kına yakılmak isteniyorsa kıza yakılırken erkeğe de yakılabilir. Kız evinde kına yapılırken erkek evinde gece düğünü olmaktadır. Gece düğünü genellikle köylerde yapılmaktadır. Şehir merkezinde gece düğünlerine pek rastlanmamaktadır. Gece düğününde köylerde akşamleyin erkek tarafında toplanılarak hep birlikte kız tarafına kına götürülür. Damadın büyüklerinden biri evde kalır ve gelen misafirler ile ilgilenir. Geline kına yakılana kadar damat tarafı kız evinde kalır. Kız evinde damat, hala ya da teyzesi bazen de annesi ile bırakılır. Kıza kınayı yaktıktan bir süre sonra damat tarafı kendi evlerine döner ve eğlenceye kendi evlerinde devam ederler. Gece düğünleri gecenin ilerleyen saatlerine kadar devam eder. Gece düğünlerinde bayrak götürme adeti vardır. Bayrak bir mahalle ya da bir köy tarafından oğlan için hazırlanan bahşıştır. Paralar bir karton üzerinde birbirine iğne ile tutturulur. Bayrak götüren grup ne kadar kalabalık ise bayrak o kadar büyük olur. Kimin ne para verdiği hazırlanan bayrağın arkasına tek tek not alınır. Bayrak götüren grup halaya durmuş vaziyette evin ilerisinden gelir. Karşılama için davullar çalınmaya başlar. Silahlar atılır. Ev sahibi de karşılamak için silahlar atar. Davul zurnacılar bayrak grubunu karşılamaya

önlere gider. Kabaceviz oynayarak bayrak getiren grup ortaya gelir ve halay çekip oynamaya, silah atmaya yarım saat kadar daha devam ederler. Bayrak halay başının elinde olur. Bayrağı ev sahibi genelde damadın babası bazen de abisi, amcası almaya gider. Bayrak hemen verilmez. Almak için biraz uğraşılır. Bayrağı elinde tutan kişinin cebine para sıkıştırılır. Genelde para az bulunur daha çok istenir. Yoğun çabalar sonucunda bayrak alınır. Bazen bayrağı elinde tutan kişi para istemez. 2-3 şarjör silah boşaltılmasını da isteyebilir. Bu istek yerine getirilince bayrak verilir. Halaylardan sonra çiftetelli oynayarak bayrak gurubunun oyunu bitmiş olur. Bu gelen gurup için damat tarafı yemek masasını hazırlar. Bayrak getiren grubun hepsi yemeğini yer. Bayrak getiren grup yemekten bir süre sonra silahlar ataraktan düğün yerinden ayrılır. Bir bayrak grubu diğer bayrak grubunun oyununun bitmesini bekler. Oyunları bitince diğer bayrak grubu içinde aynı uygulamalar yapılır. Bayrak gelirken gelecek olan kişinin yakınlık derecesine göre bazen bayrak grupları yanlarında davul da götürür. Böylece gece düğünlerinde 4 -5 bazen daha fazla davulcu aynı anda davul çalar. Genellikle davulcular hep birlikte gösteri yapar. Davulcu Serkan Mutlu'dan ⁷ alınan bilgilere göre yüksek olan dağlık alanlar da bayrak götürme adeti devam etmektedir. Bu köylerimiz; Karakaya, Gülören, Aşağı Musalla, Ayvacık'ın hepsi, Eğri Dere, Kabaceviz. Yağbasan da kısmen devam etmektedir. Düz ovalarda bayrak adetine rastlanmaz.

- Kız evinde hem oğlana hem kıza kına yakılır. (K52)
- Kıza kına yakılır. Oğlanın evinde gece eğlencesi olur. (K53)
- Kız kınası yakılır erkeğe kına yakılmaz. Erkek tarafında gece eğlencesi olur sabaha kadar. (K12)
- Birlikte yapılır Erkeğe kına yakılmaz. (K54)
- Bir yakılır. (K55)
- Kız kınası olur. Erkek evinde gece eğlencesi olur. Erkeğe kına yakanda olur yakmayan da. (K32)
- İkisine bir yakılır. (K30)
- Kız tarafında kına olur erkek tarafında gece eğlencesi olur. Erkeğe kına yakılmaz. (K5)
- Erkek kınası yok. (K56)
- Sadece kızın kınası yakılır. (K57)
- Kız evinde olur genelde kına erkek evinde olmaz. Yemek yeyip kına götürürler öylece dağılırlar zaten. Erkeğe kına yakılmaz şimdi yakanlar var. (K36)
- Birlikte olur. Kıza Cuma günü akşamında veda partisi yapılabilir mesela kız gidecek arkadaşlarını toplayıp veda partisi olabilir. Oğlan tarafında da ben evleniyorum veda partisi gibi olabilir. Cumartesi akşamı kına olur. Tabi. (K59)
- Oğlana da kına yakarlar. Gece düğünü yapılır. (K60)

⁷ Serkan Mutlu, 1980 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, davulcu, 2019, Çarşamba.

- Eskiden kız evinde kına oluyordu oğlan evinde gece düğünü oluyordu şimdi bir gün kına sonra düğün. (K61)

Kız kınada ne giyer ?Yakılacak kınayı kim alır?

Çarşamba ilçesinde eskiden bindallı giyme geleneği yoktu. Gelinlik giyilirdi. Günümüzde ise kızlar önce gelinlik sonra bindallı giymektedir. İsteğe bağlı olarak sadece bindallı giyenlerde vardır.

- Bindallı giyer erkek tarafı alır. (K52) (K53) (K54) (K30) (K56) (K58)
- Elbise giyer. Erkek tarafı. (K12)
- Eskiden gelinlik vardı. Şimdi bindallı var. Erkek tarafı alır. (K55)
- Kına elbisesi giyer. Oğlan tarafı kız tarafı alır. (K32)
- Eskiden gelinlik giyerdi şimdi bindallı çıktı. (K5)
- Gelinlik giyer. Oğlan tarafı. (K57)
- Kız kına da gelinlik giyiyordu. Oğlan tarafı alır. (K36)
- Kız eğer gitcekse Pazar günkü düğüne kalmadan gelinliğini giymesini rica ediyorlar ama kalınacak olursa genelde bindallı giyiyorlar. (K59)
- Bindallı. Önceden güzel bir ipek elbise giderlerdi. Ne renk severse onu alırlardı giyerdi.Oğlan tarafı yağurur getirir. (K60)
- Kına elbisesi giyer. Önceden normal elbise giyerlerdi. Şimdi bindallı giyen bindallı giyiyor irak yere giden gelinliğini giyiyor. (K61)

Kız kınası nasıl yakılır? Kim yakar?

Çarşamba ilçesinde kıza kınasını gelinin sevdiği bir yakını yakar. Gelin avcunu açmaz ve kaynanasını beklerler. Kaynanası altın verince kız avcunu açar. Gelinin avcuna altın ile beraber kına konulur ve elleri bağlanır.

- Yuğurulup yakılır yenge yakar evlenmemiş bekar yakar, abla yakar. (K52)
- Kayın valide altın verir yakarlar. (K53)
- Birine gelin yakar birine kız yakar. (K12)
- Kıza yakını yakar. Ablası arkadaşı. (K54)
- Yengesi teyzesi yakar. Kaynanası çağrılır altın alınır öyle kayılır. (K55)
- Kınayı yenge yakar. Kız kardeşi de yakar. Gelin elini açmaz kaynanadan lira alınca açar. (K32)
- Bir yakını yakar. Avucuna lira verilir üstüne çiçek konulur. (K30)
- Yenge yakar kınayı. Kayın valide para ya da altın verir kına yakılır. (K5)
- Halası yakar. (K56)
- Evde biri yağurur. Kızın akrabalarından biri yakar. (K57)
- Bekar bir kız yakar. Erkek tarafından dayı bahşiş alır. (K58)
- Kız kınasını evliliği mutlu biri yakar genelde. (K36)
- Gelinin kınasını genelde oğlan tarafından birisi alır. Kızın tanıdığı yengesi olabilir. Önce bekarlardan yakıyorlardı bekar birisi yakıyordu zaten kız avcunu açmaz kayın valide gelsin hediyesini taksın. (K59)
- Oğlan tarafından gelir altununu koyarlar kınayı yakarlar. (K60)
- Kız kınası yakınından da olur. Kaynanası da olur. Kıza altın konur yakılır. Eskiden de vardı. (K61)

Bildiğiniz kına türküsü var mı?

Çarşamba ilçesinde kınalarda genellikle “Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar.”, “Kınayı getir aney” türküleri söylenmektedir. Avut Köyünde “Elimin Kınası Tokat Kınası türküsü söylenir (Aktaş 2007: 90).

- Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar. (K52) (K53) (K54) (K32) (K56)
- Hatırlamıyorum. (K12) (K5)
- Kınayı getir aney. (K55)
- Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar. Kınayı getir aney parmağın batır aney. (K30)
- Kınayı getir aney.
Parmağın batır aney
Bu gece misafirem
Koynunda yatır aney. (K57)
- Bir mektup yazdım garip anneme
Garip yavrum diye ağlama.
Mektubu yazamadım elim titriyor.
Mor sümbülü mü açmış diye. (K58)
- Yok. (K36)
- Var. (K60)
- Bilmiyorum. (K61)

Gelin kızdan başkasına kına yakılır mı? Artan kına ne yapılır?

Çarşamba ilçesinde sadece kıza kına yakılır. Artan kına gelen misafirlere dağıtılır.

- Gelin ve damada yakılır. Dağıtılır. (K52)
- Yok. Dağıtılır. (K53) (K55) (K5)
- Dağıtılır herkes yakar. (K12)
- Yakılmaz. Dağıtılır. (K54)
- Sadece geline yakılır. Dağıtılır. (K32) (K56)
- Dağıtılır. (K30) (K58)
- Dağıtılır. Kına ile sabun dağıtıldı. (K57)
- Artan kına gelen misafirlere dağıtılıyor. (K36) (K59) (K60)
- Geline yakılır. Bütün arkadaşlarına dağılır. (K61)

Kına gecesine gelenler nasıl eğlenir? Neler yaparlar?

Çarşamba ilçesinde kına gecesine gelen misafirler davul ve özellikle orkestranın çaldığı müzikler ile eğlenirler.

- Oyun oynarlar halay çekerler. (K52)
- Orkestra olur oynarlar. (K53)

- Kızlar türkü çağırır kızlar oynardı teflen. (K12)
- Davul zurna saz çalar millette tepinir. (K54)
- Oyun oynarlar sazlı sözlü. (K55)
- Oynarlar. (K32) (K56)
- Oyunlar oynanır. (K30)
- Oynarlar halay çekerler. (K5)
- Tef çalarlar oynarlar kendileri söyler. (K57)
- Oyun oynarlar. Davul zurna, orkestra ile. (K58)
- Çalgı çalar çiftetelli halay oyun oynarlar. (K36)
- Genelde kına türküsü olur kına esnasında ondan sonra yine oyunlar oynanır. (K59)
- Oyun yaparlar oynarlar, gelini oynatırlar gelini ağlatırlar. (K60)
- Davul zurna varsa oynarlar. Sohbeti olanın sohbetini dinlerler. (K61)

Kına gecesine gelenlere neler ikram edilir? Masrafını kim karşılar?

Çarşamba ilçesinde kınaya gelen misafirlere çekirdek, çerez ve meyve suyu ikram edilir. Uzaktan gelen misafirlere yemek verilmektedir.

- Fındık, fıstık şeker, meyve suyu. (K52)
- Kuruyemiş içecek dağıtılır damat tarafı karşılar. (K53)
- Yok. (K12)
- Uzaktan gelenlere yemek verilir. (K54)
- Çekirdek, çerez verilir. Oğlan tarafı. (K55)
- Yemek ikram edilir etmeyende olur. (K32)
- Çekirdek felan ikram edilir Oğlan tarafı alır. Önceden yoktu. (K5)
- Çerez, meyve suyu. Erkek tarafı. (K56) (K36)
- Uzaktan gelene yemek verilir. Yakından gelene bir şey yok. (K57)
- Yemek verilir. (K58)
- Oğlan tarafı öder. Şuanda yemek türü yok çerez gibi dağıtılır genelde. (K59)
- Kına şerbetini dağıtırlar. Kına simidi vardı eskiden onu dağıtırlardı. Oğlan tarafı getirir. (K60)
- Eskiden yemek vardı şimdi çerez var. Şimdi ortak ödeniyor yavrum .Eskiden oğlan tarafı ödüyordu. (K61)

Damat kınada ne giyer?

Çarşamba ilçesinde damat kınada takım elbise giyer.

- Takım elbise. (K52) (K55) (K5) (K56) (K57) (K36) (K59)
- Damatlık. (K53) (K54) (K32) (K30) (K58) (K60) (K61)
- Kınaya damat gelmezdi. (K12)

Düğüne davul zurna tutulur mu?

Çarşamba ilçesinde düğünlerde davul zurna mutlaka tutulur. Genellikle 2 davul 1 zurna olur.

- Tutulur. (K52) (K55) (K5) (K56) (K59)
- Tutulur kimisi de mevlitli yapar. (K53)
- Olur. (K12)(K54) (K32) (K57)
- Olmazsa olmaz. (K30) (K58)
- Çalgılı ise düğün olur tabi. (K36)
- Davul zurnalı olanlar davul zurnalı davetli olanlar davetli yapıyor. Eskiden çok davul zurna oluyordu. (K60)
- Davul zurnalı isteyen tutuyordu. İsteyen sohbetli yapıyor. Kuranlı. (K61)

Düğün günü kız evinde sabahtan akşama kadar neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde düğün günü gelin kız erkenden kalkar. Damat gelini ve arkadaşlarını kuaföre götürür. Misafirlere kahvaltı hazırlanır. ev toparlanır. Yemekler hazırlanır. Öğlene doğru kız evinde toplanılmaya başlanır ve müzik çalmaya başlar. Öğleden sonra erkek tarafı konvoy ile gelini almaya gelir. Biraz eğlenildikten sonra gelin evine girer ve tüm eş dost akrabaları gelin ile vedalaşır. Gelinin kırmızı kuşağını erkek kardeşi bağlar ve gelini arabaya bindirip götürürler. Anne babası ağlar Anne babaya teselli verildikten sonra kişiler dağılır. Düğün salonda yapılıyorsa düğün saatine yakın bir vakitte yine gelin alınmaya gelinir. Kırmızı kuşağı bağlanır ve gelin evden çıkarılıp düğün salonuna götürülür.

- Sabah yemekler yapılır gelenler ağırlanır öğleden sonra kız almaya gelinir oyun olur kız alınır düğün biter. (K52)
- Kız kuaföre gider gelir isterse yemek verir gelen komşulara gelinci gelir oyun oynanır gelini alıp giderler. Kız tarafında düğün biter. (K53)
- Gelin hazırlanır. Yolcu etmeye gelirlerdi. At, at arabası ya da öküz arabasına iki kilim koyarlardı gelini üstüne oturtup götürürlerdi. Üstünü örterlerdi gelin görünmeyecek. (K12)
- Sazlar çalar davullar çalar oynanır zıplanır solon saatine göre kız alınmaya gelinir. (K54)
- Öğlende çalgı başlar gelin kuaförden gibi gelir uzaktan gelen misafirlere yemek verilir. Sazlı sözlü eğlenilir saat iki üç gibi kız evinden alınıp götürülür. (K55)
- Oyunlar oynarlar.12 de 3-4 gibi kız evden çıkar sonra biter. (K32)
- Kuaföre gidilir yemekler hazırlanır misafirlere ikram yapılır. Gelin evden çıkarılır. Ağlanılır. (K30)
- Sabah müzikler çalmaya başlar oğlan tarafı gelene kadar oyun olur. Öğleden sonra gelinci gelir biraz oynanır sonra kız çıkımı yapılır. Gelini götürürler anne babası ağlar. Düğün biter. (K5)
- Yemek yapılır davetliler gelir. Kız çıkımı olur Kız gider düğün biter. (K56)
- Sabahtan başlanır oyun oynanmaya 1 de gelin almaya gelirler kızı eve kaçırlır. Kızı alıp oğlan evine götürürler. Kız tarafından dört kişi gelinin yanında yollanır. Kız gidince ağlanıp dağılırlar. (K57)
- Gelin kuaföre gider 3-4 gibi gelini almaya gelirler gelin vedalaşır verilir. Ağlayıp dururlar. (K58)
- Çalgı çalar yemek pişer yemeklikler dağılır gelenlere ikramda bulunur. Kız almaya öğle yemeğinden sonra gelirler oğlan tarafında yemekler dağılır sonra gelin almaya gelirler. (K36)

- Hazırlıklar yapılır Altı gibi gelinir gelin alma yapılır. Gelin almadan sonra salona gidilir. İşte salonda kızı hazırlarlar dans ile başlarlar sonra oyunlar oynanır sonra pasta gelir pasta kesimi biter ondan sonra takılır takılır öyle yani. **(K59)**
- Oğlan tarafı çalgı yollarsa oyun yaparlar, eğlenürler. Saat öğlenden sonra kız almaya gelürler, kızı alurlar götürürler. **(K60)**
- Arkadaşları sabah gelinle birlikte kuaföre gider. Gelinci gelin almaya gelir gelini alır. Düğün biter. **(K61)**

Düğün günü oğlan evinde sabahtan akşama kadar neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde düğün günü oğlan evinde sabah yemekler ateşe konur. Damat gelini alıp kuaföre gider. Misafirlere kahvaltı hazırlanır .Ev toplanır.9 gibi davullar çalmaya başlar. Davulların çalmasıyla toplanılmaya başlanır. Saat 11 e doğru damat çıkımı yapılır. Damat sağdııcı ile birlikte meydana gelir. İki üç tepsi baklavada yakın arkadaşları tarafından omuzda bekler. Damadın ceketi tek kolu içine katlanmış şekilde meydana getirilir. Köy büyüklerinden bir kişi meydana çıkar.ve damadın babasına “Ceketi kolsuz almışsın.” der. Babadan bahşiş alınca ceketi giydirir. Sonra bahşiş toplanır. Bu işleme “Saruk Bahşişi” denir. Bahşiş toplandıktan sonra öğle yemeği yenilir ve arabalara binilip konvoy şeklinde gelin alınmaya gidilir. Gelin alındıktan sonra yol kesilir yol kesenlere bahşiş verilir.ve gelin eve getirilir. Gelin arabadan inmez geline bahşiş verilerek arabadan indirilir. Gelin arabadan inince eve girerken kaynana başından şeker atar. Geline bardak kırdırılır, Ekmek böldürülür, Kuran verilir. Gelin eve girince mutfığa alınır ve ocak başına geçip ocağı karıştırır. Kucağına çocuk -özellikle erkek çocuğu- verilir. Bir süre sonra dışarı çıkılır. Birlikte dışarda oyunlar oynanır. İkindiden sonra düğün dağılır. Hoca çağrılır imam nikahı kıyılır. Düğün salonuna gidilecek ise oğlan evinde yemekler yendikten sonra salon saatine yakın gelin alınmaya gidilir. Gelin alındıktan sonra yol kesilir ve bahşiş verilir. Sonrasında düğün salonuna gidilir. Salon düğünleri saat 11-12’ye kadar sürer. Önce gelin ve damat ortaya çıkar ilk danslarını yapar sonra hep birlikte oynanır. Halay çekilir, Misket oynanır. Pasta gelir. Pasta kesildikten sonra takı merasimine geçilir. Takı merasiminden sonra biraz daha oynanır. On ikiye doğru düğün dağılır. Terme’de “düğün günü kız evine gelen erkek tarafı havaya kurşun sıkırlar. Bir kazığa asılı olan şişeye veya yumurtayı vurmaya çalışırlar. Yumurta veya şişe vurulduktan sonra erkek tarafı gelini alarak tekrar konvoyla geri döner” (Semiz 2007: 20).

- Yemekler pişer gelen misafirler ağırlanır damat çıkımı yapılır bahşişi olur yemek yenir kız almaya gidilir. **(K52)**
- Damat kuaföre gider davul gelir Davul geleni karşılar. Damat çıkımı yapılır. Damat peşinde baklavalar ile ortaya gelir damat takısı olur sonra yemekler yenir. Gelin almaya gidilir. Gelin gezdirilip eve getirilir. Dışarıda oynatılır İkindiye doğru düğün dağılır. **(K53)**
- Sabah yemekler yapılmaya başlanır geleni davul zurna karşılar yemek verilir namaz kılınır damat çıkımı yapılır damada yeleşgi giydirilir ceket olmadı derler babadan bahşiş alırlar ceketini giydirebilirler orada oğlan takısı yapılır baklavalar yenir arabalara binilir kız almaya gidilir kız evinde oynanır. Gelin evden alınır gelin inmek istemez yengeler bahşiş alıp indirir. Gelin eve götürülür sonra gelin dışarı çıkarılır oynatılır. Düğün dağılmaya başlar akşam olur önce nikah kıyılır sonra Çeyiz asma başlar bitince çarşaf beklenir çarşaf gelince bahşişi yengeye verilir. Silahlar atılır herkes yatar. **(K12)**
- Yemekler yapılır ikramlar verilir köylerde saruk bahşişi yapılır .Sonra salon saatine yakın kız alınmaya gidilir. **(K54)**
- Hazırlıklar yapılır. Arabalar süslenir. Yemek yenilir konvoy kurulur gelini almaya giderler orada biraz oynanır kız alındıktan sonra eve getirilir evin önünde biraz oynatıldıktan sonra düğün biter. **(K55)**
- Düğün hazırlıkları olur. Gelin alınmaya gidilir. **(K32)**
- Yemekler yapılır. Mevlit ise mevlit okunur. Eğlence ise eğlenilir. Gelin alınmaya gidilir. Gelin eve getirilir. Salona gidilir.12 düğün biter. **(K30)**
- Davullar çalmaya başlar geleni karşılarlar. Öğlen yemek verilir sonra saruk bahşişi yapılır. Damat 3 tepsi baklava ile ortaya çıkar tepsiyi tutan oğlanlar bekardır. Tepsiye ceketin tek kolu içerde çıkarılır damat ortaya gelince damadın babası çağrılır babasına ceketini kolsuz almışsın derler bahşiş alırlar damata yeleşgi ceketini giydirilir sonra bahşiş toplanır. Köyün en büyüğü giydirir. Baklavalar yenir. Arabaya binilir konvoyla gelin almaya gidilir. Gelin alınır eve gelinir. İçeri alınır sonra dışarı çıkarılır biraz oynatılır eve girerler düğün biter. **(K5)**
- Yemek yapılır davetliler gelir damat çıkarılır. Saruk bahşişi olur öğle yemeği yenir gelin almaya gidilir. **(K56)**
- Yemekler hazırlanır. Öğlene kadar kuran okunur ezan okununca yemekler yenir gelin almaya gidilir. Gelin alınıp gelinir. Gelin odaya alınır. Sonra çıkarılır geline bakılır .İkindiye kadar oynanır sonra dağılır. Yatsı ezanı okununca nikah kıyılır gelin odaya götürülür. Sonra çarşaf beklenir.10-11'e kadar beklenir. Çarşaf gelince silahlar atılır. **(K57)**
- Gelen misafirler ağırlanır eğlence olur. Yemekler yenir. Konvoy 2:30 gibi gelir kızı alır. Giderler. **(K58)**
- Diyorum ya öğleye kadar yemekler pişer öğlede yemekler dağılır gelin almadan sonra zaten oğlan evinde kimse kalmaz. Dağılırlar. **(K36)**
- Eğer yemekler pişer ise gelen misafire yemekler dağıtılır sonra gelin almaya gidilir yedi de başlıyorsa altı da gidilir beş buçukta gidilir uzaksa dörtte üç buçukta gidilir. **(K59)**
- Oğlan evinde yemekler pişer, yenir öğleden sonrada gelin almaya giderler. Oğlana şimdi takı takılıyor eskiden hep anaya babaya verilürdü. **(K60)**
- Bahşiş toplanır. Yemek yenir gelin alınmaya gidilir gelin alınır düğün bitiyer. **(K61)**

4.1.2.2 Gelin Alma

Gelin alınmaya ne zaman kimlerle gidilir?

Çarşamba ilçesinde gelin alınmaya gelen misafirler ile öğleden sonra gidilir.

- Komşu eş dost. **(K52)**
- Öğleden sonra konvoyla. **(K53)**

- Kaynana kayınbaba damat yok hısım komşu gider. Öğleden sonra. (K12)
- Arabalar ile gidilir. Düğün başlama saatine yakın gidilir. (K54)
- Eş dost toplanır yemek yenilir konvoy yapılır gidilir. (K55)
- Meclisle gidilir. (K32)
- Salon saatine yakın konvoy ile gidilir. (K30)
- Öğleden sonra hep birlikte. (K5)
- Davetlilerle 2 gibi gidilir. (K56)
- Saat birde yemek yenilince gidilir. Akraba, dost, komşu arabalar ile gidilir. (K57)
- Kaynana kayın ata hep birlikte. (K58)
- Arabalar konvoy halinde giderler. Davul zurnada gider. (K36)
- Akraba birlikte gelin alınır. (K59)
- Hep bütün düğün olan şeyler ile gidilir. (K60)
- Kolun komşu akraba gider. (K61)

Geline kırmızı kuşağını kim bağlar nasıl bağlar bu kuşağa başka ne denir?

Çarşamba ilçesinde geline kırmızı kuşağını abisi/erkek kardeşi bağlar. Abisi/erkek kardeşi yoksa babası bağlar. Kuşak iki kez bağlanıyor gibi yapıp çözülür üçüncüde kuşak bağlanır. Kuşak üç ihlas okunarak bağlanır.

- Kardeşi bağlar yoksa baba dayı amca. (K52)
- Kardeşi bağlar. (K53) (K57)
- Kardeşi bağlar yoksa babası bağlar. (K12) (K5)
- Erkek kardeşi bağlar. (K54) (K56)
- Abisi bağlar. Üç kez bağlanıp üç kez çözülür üçüncüde bağlar. (K55)
- Oğlan bağlar. (K32)
- 3 defa belinden geçirilir.3. kerede babası ya da kardeşi bağlar. (K30)
- Erkek kardeş üç kere dua ile geçirir. Üçüncüde bağlar. (K58)
- Kızın erkek kardeşi bağlar genelde bizim orda. Dua okuyarak 3 Kulhu 1 Elham okuyarak kırmızı kuşak bir kere bağlanır çözülür bir daha bağlanır bir daha çözülür b bir daha bağlanır o şekildedir. Kardeş kuşağı. (K36)
- Genelde abi bağlar evden çıkarkene üç sefer dua okunarak bağlanır üç sefer çıkarılıp yeniden bağlanır abisi yoksa kızın amcasının oğlu baba bağlaya bilir mutlaka böyledir. (K59)
- Onu güzel gene kardeşi okuyarak kırmızı şeyi bağlar beline. Kardeş kuşağı. (K60)
- Kardeşleri bağlar yoksa dayısı amcası bağlar. Gelin kuşağı derler. (K61)

Gelin kızı evinden kim çıkarır, nasıl çıkarır, kime teslim eder?

Çarşamba ilçesinde evden gelini, abisi/erkek kardeşi damat ile birlikte çıkarır.

- Abisi, babası damada teslim eder. (K52)
- Kardeşi çıkarır. Kapıda damata verir. (K53) (K30)
- Kardeşi çıkarır öküz arabasına koyar. (K12)
- Kapı kitlenir bahşiş alınır damat çıkarır. (K54)
- Damat çıkarır. Abisi ya da babası damada verir. (K55)
- Babası çıkarır damat ile. (K32)
- Kapı kitlenir bahşiş alınır Erkek kardeşi yoksa babası çıkarır koluna girer arabaya

kadar götürür bindirir. (K5)

- Kardeşi çıkarır yoksa babası çıkarır damada verir. (K56)
- Kardeşi ve eniştesi götürür oğlan evine teslim eder. (K57)
- Babası ya da kardeşi arabaya oturtur. (K58)
- Kapıya kadar erkek kardeşi ya da babası kapı kitlemeler olur. Damada teslim edilir. (K36)
- Baba çıkarır kardeş çıkarır. Damada. Kapı kitleme oluyo. (K59)
- Kızı kardeşi çıkarır. Oğlan tarafına eğer oğlan gelmiş ise oğlana teslim eder. (K60)
- Oğlan kardeşi çıkarır. Yoksa amcası dayısı çıkarır. Arabaya kadar kendi götürür. (K61)

Gelin oğlan evine götürülmeden önce gezdirilir mi? Nerelere giderler neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde gelin eve götürülmeden önce konvoy ile gezdirilir. Bafra'da "Çok eskiye dayanan bir gelenek gelin ve damadın konvoyla tarihi Çetinkaya Köprüsüne gelerek bu köprüden geçmeleri ve geçerken dilek tutmalarındır" (Özkan 2012: 96).

- Şehir turu yaptırılır. (K52)
- Çevrede gezdirilir. (K53)
- Yok. (K12)(K58)
- Hayır. (K54)
- Hiç gezdirilmez direk oğlan evine gidilir. (K55)
- Gezdirilir konvoyla. (K32)
- Gezdirilir. Yemeğe giderler. (K30)
- Dolaşır uzak yoldan götürülür. (K5)
- Arabayla biraz gezdirilir. (K56)
- Gezdirilip gelir. (K57)
- Konvoy halinde gezdirilir sonra oğlan evine götürülür. (K36)
- Evet gezdirilir. Diyelim ki bu mahalleden çıkıyorsa öbür mahalleleri dolaşarak çıkarlar. (K59)
- Yok gezdirilmez. (K60)
- Gezdirilir. (K61)

Gelin oğlan evine gelince arabadan inmezse neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde gelin oğlan evine gelince arabadan inmez ve bahşiş verilir bahşişi alınca gelin arabadan iner.

- Bahşiş verilir. İnek olur. (K52)
- Bahşiş verilir ya da mal verilir. (K53)
- Yengelere bahşiş verilir. (K12)
- Bahşiş verilir. Para. (K54)
- Para verilir. (K55)
- Bahşiş verilir. Ne iş ile meşgul olunursa öyle(Hayvan verilir.). (K32)
- Bilmiyorum. (K30)

- Bahşış verilir. Para ya da mal. (K5) (K56)
- Bahşış verilir. İnek ya da tosun. (K57)
- Gelin bahşışsiz aşığı inmez. Gölünden ne koparsa. (K58)
- Hemen arabadan inmez. Belli bir bahşış ister biz köyde olduğumuzdan hayvan inek ister. (K36)
- Hemen inmez illaki bir adak konulur bir şey konulur ondan sonra indirilir. Bunu da kayın pederi ben alcam der işte. (K59)
- İnmez gelin öyle hediye görmeden inmez .Eskiden hediye olarak mal filan verildi. Şunu bağışlardı gelin inerdı. (K60)
- İnmez bahşışini almadan. Kimisi altın verir kimisi mal verir. (K61)

Gelin kapıda nasıl karşılanır, kimler karşılar?

Çarşamba ilçesinde gelini kapıda kaynanası karşılar.

- Kaynana karşılar. (K12) (K30) (K52) (K53) (K54) (K57) (K58)
- Kolu komşu kayın valide karşılar. (K55)
- Görümceler karşılar. (K32)
- Aile büyüklerinden biri. (K5)
- Hoş karşılanır kafasına şeker atılır. (K56)
- Kayınpeder ile kaynana karşılar. (K36)
- Büyükleri karşılar. Kayın valide karşılar kızım hoş geldin der. (K59)
- Eğer oğlan gitmediyse oğlan koltuğuna altına girer oğlan götürür. (K60)
- Hoş karşılanır. Kayınana kayınbaba. (K61)

Gelin eve girene kadar ve eşikten geçerken neler yapılır? Bununla ilgili uygulamalar nelerdir?

Çarşamba ilçesinde gelin eve girerken bereketli ve tatlı dilli olsun diye başına şeker atılır. İmanlı olsun diye kolunun altına Kuran verilir. Derdi belası gelmesin diye bardak kırdırılır. Bu bardak gelinin baba evinden çalınıp getirilmiş bir bardaktır. Yemekçi ekmekçi olsun diye bir eline ekmek verilir. ip kırdırılır.. Avut Köyünde “gelinin başından aşağıya; buğday, fındık gibi on iki çeşit tahıl ve zahire saçılır (Aktaş 2007: 92). Samsun Demircisu Köyünde “gelin güvey evine geldikten sonra kapından içeri girerken önüne ağaç kaşık konulur. Gelin bu kaşığa ayağıyla vurur. Eğer kaşık kırılmazsa gelin ilerde kaynanasını kıracak demektir” (Şişman 1994: 66). Samsun Şehir Merkezinde “gelin güvey evine girerken uysal ve dindar olması temennisiyle önüne koyun postu serilir ve ona basarak geçmesi sağlanır”(Şişman 1994: 67).

- Eline emek kuran verilir bardak kırdırılır. Kuran verirler dinine bağlı olsun diye. Ekmek verirler ekmekçi olsun diye. Bardak kız evinden çalınır bilmiyom. (K52)
- Kafasından şeker atılır.(Bereketli olsun tatlı dilli olsun diye. Başında ekmek

kırılır.(Uğurlu olsun, bereketli olsun, ekmekçi olsun diye).Koltuk altına Kuran verilir.(İmanlı olsun diye)Bardak kırdırılır.(Cömertlikten.) (K53)

• Damat gelinin başından şeker atar gider.(Tatlı dilli olsun diye)Kolonun altına Kuran verilir(Kuran okusun diye),bir eline ekmek(yemekçi olsun diye) verilir ip kırdırılır bardak kırdırılır(bardak kızın evinden çalınıp getirilir) (K12)

• Gelin su döker ekmek verilir koltuk altına Kuran verilir bardak kırdırılır ip kırdırılır. İşi su gibi gitsin diye. Ekmek bereketli olsun diye. Kuran Hayırlı olsun diye. (K54)

• (K55)Eline Kuran verirler(dinine düşkün olsun diye) koltuk altına ekmek kısıtırılar(bereketli olsun diye) bardak kırdırılır(gücünü göstereyin diye.

• Bardak kırdırılır. Gücüne bakarlar. Yağ sürdürürler eşige kaç günde erir diye bakılır. (K32)

• Şeker atılır.(Şeker gibi olsun diye.) Kuran verilir. (İmanlı Kuranlı olsun diye) Bardak kırılır.(Derdı belası gelmesin diye.) Ekmek verilir. (Eli ekmekli olsun diye) (K30)

• İlk önce arabadan inerken şeker atılır .Bardak kırdırılır kız evinden getirilir oradaki hayatı bitip yeni hayatına başlangıç diye.) Sağ elinin koltuğunun altına kuran(ibadetli ihlaslı olsun diye) sol koltuğunun altına ekmek verilir ekmek kırılır dağıtılır kapıya ip asarlar kırdırırılar. (K5)

• Bardak kırdırılır. Kuran verilir ekmek verilir koltuğunun altına Bereketli olsun Kuranlı abdestli olsun diye. İbrikle su dökerdi eskiden. (K56)

• Ekmek verilir. (Evi bereketli olsun diye). Kuran verilir. (Ağzı Kuranlı olsun diye). Bardak kırdırılır. (Bardak annesinin evinden çalınır geline verilir kırdırılır gelin iyi olsun diye.) (K57)

• Bardak kırılır. (Kız tarafına evine bağlı olsun diye.). Ekmek verilir. (Misafiri çok olsun diye) Kuran verilir koltuk altına (Namazlı ,niyazlı, imanlı olsun diye), übrükle eşikten su dökülür (zorluğa alışsın diye), oklava verilir. (Becerikli olsun diye) (K58)

• Başından şeker atılır. Eline kuranı Kerim su bir bardak su ondan sonra Kuran şimdi küp haline geldi. Suyu içer bardağı kırıyor. (K36)

• Kolunun altına Kuran-ı Kerim konulur ekmek verilir, tatlı verirler tatlı dilli olsun diye, bardak attırırılar. (K59)

• Gelinin eline bir şeyler verilir gelin atar. Eşikten girer. Bardak verirler bardak kırar. (K60)

• Başından şeker atılır. Eline bardak verdirülür kırılır. (K61)

Gelin içeriye gelince nereye alınır ve orada neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde gelin içeri girince yemekçi olması, evine bağlı olması, bolluk olması, ocağının tütmesi, mutfakçı olması, ocaklı olması için mutfuğa götürülür ve gelin ocak başına geçip ocağı karıştırır. Becerikli olması için un çuvalına elini soktururlar.

- Mutfuğa götürülür. Yemek karıştırılır bolluk olsun. (K52)
- Mutfuğa götürülür. Ocak yakılır.(Yemekçi olsun diye) (K53)
- Mutfuğa götürülür ateş karıştırılır.(Evine bağlı olsun diye) (K12)
- Odaya götürülür. (K54)
- Yatak odasına alınır. (K55) (K58) (K59)
- Mutfuğa alınır. (K32)
- Odaya alınır. Hediye takılır. (K30)
- Mutfuğa alınır. Ateş karıştırılır ocaklı olsun diye. Un çuvalına el sokturulur becerikli olsun diye. (K5)
- Mutfuğa gelin ocağı karıştırır ocağı tütsün diye. (K56)
- İlk mutfuğa alınır. Mutfakçı olsun diye. Az oturur sonra götürülür. (K57)

- Yatak odasına götürülür. Yüz görümlüğünü alır dışarı çıkar. (K36)
- Gelini odasına götürürler evvela. (K60)
- Şimdi yatak odasına gidiyo önceden mutfağa gidiyodu ateşin başına gidiyodu ne varsa. Eline übrük veriliyordu dökerek ocağın başına kadar gidiyordu suyu akıtarak ne imiş becerikli oluyormuş. (K61)

Gelini görmeye kimler gelir, neler yaparlar?

Çarşamba ilçesinde gelin görmeye akraba ve komşular gelmektedir.

- Eş dost gelir oturup giderler. (K52)
- Komşular, akrabalar. (K53) (K55)
- Mahalledeki kadınlar emsalleri görmeye gelir. (K12)
- Düğüne gelenler. (K54)
- Yakınlar gelir. (K32)
- Eş dost gelir. Eskiden gelin gelince sandalye üzerine çıkarırlardı ki herkes görsün diye. (K30)
- Bütün akraba dostlar gelir. (K5)
- Çok çok eskiden gelin kapının yanında sandalyenin üzerinde dikili dururdu gelenler bakardı. (K56)
- Komşu, akraba, dost. Gelin dışarda sandalye üzerine çıkarılır yüzü açılır döndürülürdü herkes görsün diye. (K57)
- Gelmezler. (K58)
- Orda komşular kim varsa düğünde dağılmayan kişiler gelir gelini görürler. Bazen düğünde oyunda yapıyorlar. (K36)
- Tabi görmeye gelinir. Bilmiyom. (K59)
- Komşular herkes gelir. (K60)
- Arkadaşları gelir. (K61)

Gelin eve alınırken ve sonrasında damat nerede durur? Gelinin yanında mı yoksa başka yerde mi?

Çarşamba ilçesinde damat gelinin yanında bulunur.

- Beraber dururlar. (K52)
- Gelinin yanında. (K53) (K54) (K55) (K30) (K5) (K57) (K59)
- Yakınlarda olmaz. (K12)
- Dışarda durur. (K32)
- Önceden dışarda dururdu şimdi gelinin yanında olur. (K56)
- Gelinin yanından ayrılmaz. (K58)
- Yemek dağılır gelinin peşine gelen kardeşlerine akrabalarına yeme dağılır sonra herkes dağılır. Gelinin yanında olur. (K36)
- Damat sağdıçun evinde durur. Gelin ile hemen birbirini görmezler. (K60)
- Şimdi damat yanında eskiden damat geceye kadar gelmezdi. (K61)

Düğünde kadınlar ve erkekler birlikte mi dururlar yoksa ayrı yerlerde mi dururlar?

Çarşamba ilçesinde genellikle kadınlar ve erkekler birlikte olur. Farklı yerlerde otururlar.

- Birlikte olur ayrı yerlerde otururlar. Eskiden ayrı idi şimdi bir kucak kucağa. (K52)
- Birlikte olurlar ayrı yerlerde otururlar. (K53)
- Ayrı. (K12)
- Birlikte olurlar. (K54)
- Birlikte. (K55) (K30) (K58)
- Birlikte olur farklı yerlerde beklerler. (K32)
- Birlikte dururlar. Önceden ayrıydı. (K5)
- Bir olur. (K56)
- Eskiden ayrı idiler şimdi bir. (K57)
- Ayrı otururlar. Aynı yerde olurlar. (K36)
- Beraber olurlar beraber isteyen beraber olur istemeyen ayrı yerlerde burandalar çekiliyor ayrı oluyor. (K59)
- Eskiden hep ayrı idi. Adamlar aşağıda kadınlar evde idi. (K60)
- Şimdi beraber eskiden kadınlar ayrı bir yerde olurdu adamlar ayrı bir yerde dururdu. (K61)

Gelin oğlan evine gelince ne gibi eğlenceler yapılır?

Çarşamba ilçesinde gelin eve gelince oyun oynanır.

- Tabi yapılır. (K52) (K32)
- Oyun oynanır. (K53) (K55) (K30)
- 5-10 dk. oynatılır. (K54)
- Oynanır sonra dağılır. (K5)
- Bir iki oynanır. (K56)
- Geline tef çaldırırlar oynarlardı. (K57)
- Bir tur oynarlar. (K58)
- Olur. Eğer çalgılı ise eğlence olur bi yarım saat bir saat kadar eğlence olur. (K36)
- Oynanır. Davul varsa davulla birlikte oyun oynanır. (K59)
- Toplanılır. Oyun yaparlar. (K60)
- İsteyen yapıyo isteyen yapmıyor. Köy düğününde oluyo da salon düğününde olmuyo. (K61)

Bildiğiniz düğün türküsü var mı?

Çarşamba ilçesinde düğünde; Erik dalı, Neriman vb. müzikler ile oynanmaktadır.

- Erik dalı. (K52)
- Yok. (K12) (K53) (K54) (K5) (K36) (K59) (K61)
- Unuttum. (K55)
- Vurun vurun vuralım Düğmeyi kırılım usta bizim köyden yeniden yaptırılım. (K32)

- Ha baban ha ha de babam de de. Neriman sallan gel Neriman sallan gel. (K30)
- Hiç bilmiyom. (K56) (K57)
- Oğlan bizim kız bizim. (K58)
- Çalgıcılar söylerdi. Eskiden kadınlar def ile de söylerlerdi. (K60)

Gelin ve damat gerdeğe nasıl hazırlanırlar kimler yardım eder?

Çarşamba ilçesinde damada sağdıçı yardım eder. Geline de yengeler yardım ederler.

- Sağdıç yardım eder. (K52) (K55) (K59)
- Kız tarafından gelinle gelen akrabası. (K53)
- Yengeler, sağdıç. (K12)
- Kimse hazırlamaz. (K54)
- Varsa kızın kız kardeşi oğlanın kız kardeşi. (K32)
- Yakınları. (K30) (K58)
- Yengeler. (K5) (K61)
- Kendileri ayarlarlar. (K56)
- Sağdıçlar geline abdest aldırırlar damata da sonra nikah kıyılır. (K57)
- Gelinin peşine halası ya da teyzesi giderler gelini hazırlarlar. (K36)
- Gelinin peşine bir tane yengesi gelir. O yardım eder. Oğlan tarafından gelin tarafından gelini nikah ederler odaya atarlar. (K60)

Gerdekten önce damat camiye götürülür mü?

Çarşamba ilçesinde gerdekten önce damat camiye götürülmez.

- Götürülmez. (K52) (K53) (K54) (K30) (K5)
- Yok. (K12)(K32) (K56) (K58) (K60)
- Gitmez. Evde namaz kılar. (K55)
- Bilmiyom. (K57)
- Yok bizde o. (K36)
- Namaz kılmak için evet. (K59)
- Yok. Ben görmedim. (K61)

Gelinle damat gerdeğe ne zaman sokulur?

Çarşamba ilçesinde köy düğünü ise yatsı namazından sonra salon düğünü yapılırsa saat on ikiden sonra gerdeğe sokulur.

- Zamanı yoktur. (K52) (K56)
- Düğün gecesini. (K53)
- Saati yok. (K12)
- Yoktur. (K54)
- Saat 11 civarları(K55)
- Akşam namazından sonra. (K32)
- Saat 1-2 gibi. (K30)

- Akşam olunca. (K5)
- Yatsı namazından sonra. (K57)
- 5'ten sonra. (K58)
- Tabi az zaman geçsin derler büyükler dağılsın derler tabi ki öyle oluyor yani. (K59)
- Yatma saatinde gerdeğe atarlar. (K60)

Damat gerdeğe nasıl sokulur? Kimler sokar?

Çarşamba ilçesinde damadı gerdeğe sağdıç sokmaktadır.

- Dövme yok. (K52) (K54)
- Sağdıç. (K53) (K5) (K56) (K58)
- Çehiz serilince usulca gelir. (K12)
- Sırtını döve döve arkadaşları ve sağdıç. (K5)
- Damadı kuzenleri döverler. (K32)
- Kendi gelir. (K30)
- Arkadaşları döve döve. (K57) (K61)
- Genelde bizim orda evde kimse kalmıyor gelinin peşine giden iki kardeşi iki gelin tarafından olur iki de oğlan tarafından olsa damadın sırtına vuruyorlar odaya girerken. (K36)
- Şuan yok eskiden sırtına yumruk vururlardı. (K59)

Damat ve gelinin gerdek odasında yapması beklenen adetler nelerdir?

Çarşamba ilçesinde damat gelinin yüzünü açar ve yüzgörümlüğü takar. Daha sonra iki rekat namaz kılarlar. Gelin damadın ceketinde, damat gelinin duvağında namazını kılar.

- Yüz görümlüğü takar İkişer rekat namaz kılarlar gelin ceket damat duvağın üstünde. (K52)
- Önce yüzgörümlüğü verilir. İki rekat namaz kılınır oğlan kızın duvağında kız da oğlanın ceketinde kılar. (K53)
- Yüz görümlüğü takar sonra iki rekat namaz kılınır damadın sarığı üzerinde gelin kılar gelinin duvağında damat kılar. (K12)
- Yüzgörümlüğü verilir. Damat duvakta gelin ceketinde iki rekat namaz kılar. (K54)
- İki rekat namaz kılar ve yüz görümlüğü takar. (K55)
- Yüz görümlüğü takar. Gelin ceketinde damat duvakta namaz kılar. (K32)
- Gelin damatlık üzerinde, damat da gelinin duvağı üzerinde namaz kılar. Yüz görümlüğü verilir. (K30)
- Yüz görümlüğü takar. Damat gelinin duvağı gelinde damadın ceketinde namaz kılar. (K5)
- Yüz görümlüğü takar. İki rekat namaz kız ceketinde oğlan duvakta kılar. (K56)
- Namaz kılacaklar nikah namazı gelin ceketin damatta duvağın üstünde iki rekat kılar. (K57)
- Gelin damadın ceketinde damatta gelinin duvağında iki rekat namaz kılar sonra yüz görümlüğü takılır. (K58)
- Namaz kılıyorlar 2 rekat şükür namazı kılıyorlar. Gelinin duvağında ya da damadın ceketinde diyorlar o batıl inanca döndüğü için biz seccadede kıldık. (K36)
- İki rekat namaz kılınır birinin ceketinde birinin duvağında ondan sonra tatlı koyarlar ki tatlı konuşsunlar hiç birbirlerini üzmesinler. (K59)

- İki rekât abdest alurlar hoca nikah ettikten sonra abdestli olunur. İki rekât oğlan kılar iki rekât kız kılar. Gelinin duvağında erkek, Erkeğin ceketinde de kız kılar. (K60)
- İki rekât namaz kılması. Eskiden yüzgörümlüğü felan yoktu. (K61)

4.1.3. Evlenme Sonrası

Ertesi gün gelin ve damadın neler yapması beklenir? Neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde gelin ve damat sabah el öperler. Gelin üç gün iş yapmaz beyaz giyinir ve süpürge tutmaz. Samsun “Şehir merkezinde düğünden sonra üç gün damadın ayakları gelin tarafından yıkanır. Yıkama suyu da evin etrafına dökülür. Böylece bolluk olacağına inanılır (Şişman 1994: 71).

- El öperler. Gelin üç gün iş yapmaz. (K52)
- Büyüklerin ellerini öperler. (K53) (K55)
- Tarlaya çalışmaya giderler. (K12)
- El öperler. (K54) (K32)
- Yok. Şimdiki balayına gidiyor. (K30)
- Eskiden duvak yapılırdı şimdi yok. Büyüklerin eli öpülür. (K5)
- Büyüklerin ellerini öper. Bahşış verilir. (K56)
- Sabahdan kalkılır herkesin eli öpülür. Gelinin başı yapılır. Kadınlar arasında duvak yapılır. (K57)
- Şimdi bir hafta sonra el öperler. (K58)
- Evde olan kişilerin elleri öpülür. El öpülünce para veriliyor. (K36)
- Kalktıkları zaman büyüklerin ellerini öpüyorlar ki hediyelerini versinler. Hediye olarak büyükler bilezik takabilir lira takabilirler işte para verebilirler. İş yaptırılmaz, süpürge tutturulmaz üç gün. (K59)
- Eskiden duvak olurdu. Geline şimdi fazla iş yaptırılmazlar. Kırkı çıkana kadar gelini korurlardı. (K60)
- Adet büyüklerin elini öpecek. Bahşış veren veriyse vermeyen hiçbir şey. Geçip gidiyor şuraya beri. (K61)

Gerdek çarşafıyla ilgili adet ve uygulama var mıdır?

Çarşamba ilçesinde geçmişte gerdek çarşafıyla ilgili uygulamalar varken günümüzde yoktur.

- Yoktur. (K52)
- Eskiden vardı artık yok. (K53) (K30) (K56)
- Gösterip bahşış alınır. (K12)
- Eskiden gösterirlerdi şimdi gösterme yok. (K54)
- Vardı. Bakmaya gelirlerdi. Şimdi kalktı. (K55)
- Yok. (K32) (K5)
- Bütün iş çarşafıydı zaten. Yok. (K57)
- Çarşaf gösterilir .Bahşış alınır .Silahlar atılır. (K58)
- Hala yok. Ben bilmiyorum öncesini. (K36)
- Vardır .Ama şimdiki devirde yok öyle bir şey. Önceden çarşafı gösteren para alırdı miktarını koyardı paranın ama şimdi öyle bir şey yok. (K59)

- Şimdi yok bitti. (K60)
- Önceden varmış benim zamanımda bile ben görmedim. Çok oldu kalkalı. (K61)

Düğün ertesi oğlan evinde duvak yapılır mı? Neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde geçmişte yapılmaktaydı ancak artık günümüzde yapılmamaktadır.

- Eskiden yaparlardı. (K52)
- Yok. (K53) (K54) (K32) (K30) (K58)
- Yapılırdı. Gelin süslenir komşu karıları gelip oynanırdı def yada teyip ile. (K12)
- Yok. Yapılırdı Kadınlar gelir sazlı sözlü eğlenirdi. (K55)
- Yok. Önceden vardı. (K5)
- Eskiden yapılıyordu şimdi yok. (K56)
- Evet. (K57)
- Evet çarşafı ortaya asıyorlarmış kapının arkasına asıyorlarmış.20 senedir yapılmıyor. Aynı gelinliği giyerdi genelde genç kızlar kadınlar gider duvağa adam olmaz hiç azıcık bir çalgı olurdu oda algı olmaz teyip olurdu yemek veriliyordu öylece dağılılıyordu. (K36)
- Duvak 20 senedir yapılmıyor. Yapıldığı zaman cihazlar serilirdi ne kadar cehizi varmış diye konuşulurdu az mı çok mu diye. Yemek ikram edilirdi böyle yani ama duvak yok şuanda. (K59)
- Eskiden duvak olurdu kadınlar oyunlar yaparlardı, yerlerdi içerlerdi duvaklarını yaparlardı. Şimdi yok. (K60)
- Eskiden yapılıyordu. Çalgı çalıyordu kadınlar eskiden defle kadınlar arasında oluyordu. (K61)

Gelin ve damat kız tarafına ilk ne zaman giderler? Nasıl karşılanırlar ve ağırlandırlar?

Çarşamba ilçesinde gelin ve damat bir hafta sonra kız tarafına yediliğe gider. Güler yüzle karşılama olur. Sonrasında sofraya kurulur ve sofrada kaşıklar saklanır. Damat bahşiş verir kaşıklar verilir. Yemekler yenir yemek yenildikten sonra damat sofrayı tek el ile kaldırıp götürmek zorundadır. Kaldıramazsa damada bahşiş verilmez. Damadın ayakkabıları saklanır ve damat saklanan ayakkabılarını almak içinde bahşiş verir. Damat ve geline çay içerken kızın ailesi hediye verir.Terme yöresinde buna “Ters Gece” denir (Semiz 2007: 21). Avut Köyünde bu uygulamaya “Kaom” denir (Aktaş 2007: 94).

- Bir hafta sonra davet edilir. Damadın ayakkabıları saklan. Sofrada kaşıklar verilmez. Yatağa oturturlar damadın ceketini dikerler ızdırap yaparlar damada. Ateş yakıp kızdırtırlardı. Damat kızımıza ızdırap çekirtmesin diye. (K52)
- Yediliğe giderler. Damadın ayakkabıları saklanır. Sofrada kaşıklar saklanır. Damat siniyi tek elle kaldırılınca geline inek verilir. (K53)

- 7. Gün yemek yapılır. Oğlan tarafı yemeğe gelir kalabalıkça damadın ayakkabıları saklanır bahşiş alınır. Damat sınıyi kaldırır yada sağdııcı kaldırır damada kaldırırsa dana yada inek verilir kaldıramazsa damat bahşiş verir. **(K12)**
- 1 hafta sonra gider. Yoktur. **(K54)**
- Üç gün sonra giderlerdi. Kayın ve gelin gider damat sonradan gelirdi. Yemek çay hazırlanır. **(K55)**
- 3 gün sonra yemek yapılır. Damat tarafı kalabalık gider. Damadın ayakkabıları saklanır. Bahşiş alınır. **(K30)**
- Perşembe gecesi yediliğe gidilir hoş karşılanır. Gelin ailesi bahşiş verir. Damadın ayakkabısı saklanır. Damadın tek eliyle sınıyi kaldırması gerekir. Sofrada kaşıklar saklanır aile büyüğü ne veriyon denir. Büyükler bahşiş ya da dana verir yemek yenilir. **(K5)**
- Yedilikte gider. Yedi gün sonra damadın ayakkabısı saklanır. Kaşıklar saklanır sofraya kaldırılır bahşiş verilir. **(K56)**
- Salı günü 3 günlüğüne gidilir. Kaynana ile gelin gider. **(K57)**
- 7'de giderler. Bohça hazırlanıp götürülür. Damat ayakkabısı saklanır. Erkeğe yenmiş sofraya kaldırılır. Geline para verilir. **(K58)**
- 3 ile 5-7 gün arasında değişir. Buna el öpmeye gitmek denilir. El öpmeye yediğiğe gitmeye. El öpmeye gidilir zaten orda yemek hazırlanır orda kaşıklar saklanır anne bahşiş hazırlar ya dana verir kaşıkları oğlan tarafı saklar. Kız tarafı da damadın ayakkabılarını saklar. **(K36)**
- Yedilik denir. Yediliğe gidince damat sofradaki kaşıkları saklar ondan sonra damadında ayakkabıları saklanır bunun karşılığında hediye istenir para istenir. **(K59)**
- Beş, altı, yedi gün sonra el öpmeye giderler. Yemek ekmek yapalar damadın ayakkabısını saklarlar hediye alırlar saklayınca. Damat yemek yemez kaynatasının evinde damat bir şey bağışlanmadan yemek yemez. Şimdi yok artık. **(K60)**
- Anne baba çağınca bir hafta sonra giderdi. Yediliğe derler. Oğlanın ayakkabısı saklanır. Kız evi yemek verir. Anne baba verirse kızına hediye verir. **(K61)**

Kızın ailesi oğlan evine ilk ne zaman gelir? Nasıl karşılanır ve ağırlanırlar?

Çarşamba ilçesinde gelin ve damat yemeğe (yediliğe) gittikten sonra kızın ailesi de bir iki hafta sonra yemeğe gelir. Oğlan evi özenle yemek hazırlar ve yemekler yenir, çay, kahve içilir ve sohbet edilir.

- Bir hafta sonra da olur onlar iyi karşılar. **(K52)**
- Yediliğe gelindikten birkaç gün sonra. **(K53)**
- 5 -6 ay sonra gelir. Yemekler yapılır ağırlanırlar. **(K12)**
- İsteğe bağlı olur. Güzel ağırlanır. **(K54)**
- Kız ile damat kız ailesine önce gider bir akşam orada kalırlar 10 gün sonra felan da onlar gider. Güzel şekilde. **(K55)**
- Oğlan tarafı kız tarafına gittikten sonra çağrılır. **(K32)**
- Hemen gelmezler. Yemek içmek olur. **(K30)**
- Yedilikten sonra ailesi davet edilir. Güzelce ağırlanır. **(K5)**
- 15 gün sonra felan güzel ağırlanır. **(K56)**
- Cehiz toplamaya gelir yakın komşular ile 1-2 hafta kadar sonra. Gelin koma yapılır. Damat tarafı ile gidilir 8. Ya da 15. gün damat götürülür herkes komşu akrabalar birlikte gidilir. Yenilir içilir damadın ayakkabısı saklanır bahşiş alınır. Damat eve gelince kayın peder hediye verir. Gelin komadan sonra her zaman gidilir. **(K57)**
- Yedi gün sonra yemekler hazırlanır tatlısı tuzlusunu yapılır çağrılır. **(K58)**
- Kız tarafına gittikten bir hafta sonra da erkek tarafına gidilir. **(K36)**

- Yedilikten sonra bir hafta sonra yemekler ikram edilir. Hediye bohça götürülür. **(K59)**
- Kızı çağdıktan sonra gittikten bir hafta sonra da kız tarafını çağırırlar. Yemek hazırlığı yaparlar. **(K60)**
- 15 gün sonrada gelir bir hafta sonrada gelir. Hazırlık yaparlar. **(K61)**

Yeni gelinin büyüklerine ve küçüklerine karşı nasıl davranması beklenir?

Çarşamba ilçesinde genellikle yeni gelinin saygılı olması beklenir.

- Saygılı davranmalı saygı ve sevgi görsün. **(K52)**
- Saygılı davranmalı mütevazı olmalı. **(K53)**
- Güzel davranır iyi hizmet eder. Abdest verecek havlu tutacak kaynana kayınbaba uyumadan uyumayacak. **(K12)**
- Saygılı. **(K54) (K55)**
- Hoş davranır. **(K32)**
- Saygılı ve sevgili olmalı. **(K30)**
- Sevgi, saygı, güzler yüz, hoşgörü. **(K5)**
- Küçüklerine karşı sevgili büyüklerine saygılı olmalı şimdiki gelinler çar çar ediyor şuradan geçiyor. **(K56)**
- Sevgili. Kaynanaya abdest verecek kayınbaba uyumadan uyumayacak sabah erken kalkacak yemekleri yapacak. **(K57)**
- Saygı sevgi çerçevesinde. **(K58)**
- Büyüklere saygılı küçüklere sevgili hoş görülür davranması beklenir. Güler yüzlü olması beklenir. **(K36)**
- Büyüklerin ellerini almaları, güler yüzlü olmaları, kalkıp yer vermeleri, tatlı dilli olmaları böyledir yani. **(K59)**
- Yeni gelinin büyüklere çok hürmetli, alçak gönüllü davranması lazım. **(K60)**
- İyi davranması beklenir. **(K61)**

Kaynana ve kayınbaba geline nasıl davranır?

Çarşamba ilçesinde geline kaynanası ve kayınbabası iyi davranır ve evladı gibi görürler.

- İyi davranırlar. **(K52) (K32)**
- Güler yüzlü davranır. **(K53)**
- Onlara kalmıştı canları nasıl isterse öyle yaparlardı. **(K12)**
- Evladı gibi. **(K54)**
- İyi. **(K55) (K57)**
- İyi davranmalı, gelini alıştırmalı, sıcak olmalı. **(K30)**
- Eskiden gelinlik tutma vardı. Şuan yok. Gelin hizmetçi gibiydi. **(K5)**
- İyi davranması lazım. **(K56)**
- İyi davranan da var kötü davrananda var. **(K58)**
- Bir birey gibi kızları gibi diyeyim artık. **(K36)**
- İyi davranır. Güzel olmalı. **(K59)**
- Geline kaynana güzel davranır. **(K60)**
- Güzel davranır. **(K61)**

Söylenmezlik adeti var mıdır ?Ne Kadar sürer?

Çarşamba ilçesinde Söylenmezlik “Gelinlik tutma” adeti eskiden yapılırken günümüzde uygulanmamaktadır. Bu süre içinde gelin büyükleri ile onlar izin verene kadar konuşmazlardı.

- Eskiden vardı şimdi yok. (K52) (K56)
- Yok. (K53) (K54) (K30) (K57) (K58)
- Vardı. Karşındaki seni görmezse seneler sürerdi. (K12)
- Vardı. Alışana kadar. (K55)
- Eskiden vardı. (K32)
- Eskiden vardı. Aileye kalmış. (K5)
- Önceden varmış o Kayın pederin bahşiş verene kadar sürermiş. Ben onu bilmiyom. (K36)
- Kayın babasından kaçarmış zaten insan utanıyormuş ilk günler kaynanada zaten illa ki büyük genç olan ile konuşuluyorda yaşlı ile konuşulmuyor yani. (K59)
- Önceden vardı. Geline hediyesi takılmadan gelin konuşmazdı. Hediye verilene kadar. Verilmezse bir sene konuşmazdı. (K60)
- Eskiden vardı şimdi yok. Kimisi ölüş dari kimisi iki üç ay sürtiyo. (K61)

Söylenmezlik adetine kim son verir ,nasıl son verir ?

Çarşamba ilçesinde Söylenmezlik adeti şuan yoktur. Eski zamanlarda kaynana kayınbaba bahşiş verir bu duruma son verirdi.

- Gelinlik tutulurdu 2-3- sene konuşmazlardı. (K52)
- Yok. (K53) (K54) (K30) (K56) (K57) (K58)
- Bahşiş verip sona erdirilirdi. (K12)
- Bilmiyom. (K55)
- Eskiden vardı. Kaynata gelin ile konuşmazdı konuşturmaya zorlanırdı son noktaya kadar. (K32)
- Kayın ana kayın baba bahşiş verir konuştururdu. (K5)
- Kayın pederin bahşiş verene kadar sürermiş. (K36)
- 2 gün bilemedin 3 gün sonra. (K59)
- Geline hediyesi takılmadan gelin konuşmazdı. (K60)
- Gelin isterse yeter diyodu bırakıyordu. Büyükler kara veriyordu. (K61)

Damat ve gelinin aile içinde birbirlerine karşı tutum ve davranışları nasıl olur?

Çarşamba ilçesinde aile içinde gelin ve damadın birbirine saygılı ve mesafeli davranması gerekir.

- Saygılı olmalı iki tarafa karşı. (K52)
- Mesafeli olurlar. (K53)

- Büyüklerin yanında konuşmazlardı. Saygılı ve sevgili olurlardı. **(K12)**
- Saygılı olur mesafeli olur. **(K54)**
- İyi olmalı ,Saygı çerçevesinde. **(K55)**
- Saygılı olmalıdır. **(K32)**
- Gayet seviyeli, mesafeli davranırlar. **(K30)**
- Büyüklerin yanında mesafeli olur. **(K5)**
- Dürüst davranmalı ahink ihink olmaz kaş göz olmaz büyüklerin yanında. **(K56)**
- Hiç yan yana oturma yok buna dikkat edilir. Büyüklerin yanında konuşulmazdı. **(K57)**
- Seviyeli davranırlar. **(K58)**
- Sevgi ile saygıyı elden bırakmamak gerekiyor. **(K36)**
- Birbirlerine yakın olmalı saygılı olmalı güler yüzlü olmalı. **(K59)**
- Çok tatlı davranırlar birbirlerine fazla ananın babanın yanında konuşamazlar adet öyle idi eskiden. **(K60)**
- Gelin ve damat birbirini görüyomuydu yavrum utanıyordu. Gelin içeri geldi mi damat çıkıyordu. Damat içeri geldi mi gelin çıkıyordu. **(K61)**

Geleneklerden ve adetlerden hangileri değişti?

Çarşamba ilçesinde görücü usulü evlilik yerine tanışarak evlenme arttı, yemekler artık sinilerde değil tepsilerde verilmekte. Köy düğünleri azalmaya salon düğünleri artmaya başladı. Başlık parası kalktı. Davulcu Serkan Mutludan alınan bilgiler ile şuan kaybolmaya yüz tutmuş adetlerimizden bir tanesinde yumurta asma adetidir. Bir yumurta ipe bağlanarak kız evinin önünde yüksek bir ağaca asılır.Gelin alınmaya gelindiğinde bu yumurta vurulur. Yumurtayı vuran kişiye bahşiş verilir. Yumurta vurulmadan gelin evden alınamazdı.Bugün bu adet Ağacağüney bölgesinde ve Şeyhğüven köyünde devam ediyor. Kişilere bağlı olarak devam etmektedir. Ancak unutulmaya yüz tutmuş bir adettir.

- Gelin ve damat birbirini görmezdi şimdi geziyorlar tozuyorlar. **(K52)**
- Araba ile gelin alınmıyordu önceden Hazır yemekler geldi. Duvak yok. **(K53)**
- Bu anlattıklarımın hepsi değişti. **(K12)**
- Eskiden yemekler sinilerle yenirdi şimdi tek servi tabaklarında oluyor. **(K54)**
- Çoğu değişti. Saygı sevgi değişti. **(K55)**
- Simdi duvak kalktı. Toplu olarak kaynana kaynata durmak kalktı. Meclisler kapıda düğünler bitti salon düğünü oldu. **(K32)**
- Maşallah şimdiki gençler büyük küçük tanımıyor saygı sevgi azaldı çabuk bıkmaya usanma boşanma var. **(K30)**
- Birçoğu değişti. **(K5)**
- Eskisi gibi saygı sevgi yok. Seni beni tanıyan yok şimdi büyükler küçükleri idare ediyor. **(K56)**
- Çok şey değişti köprünün altından ne sular aktı. Gelin ayrı artık herkes istediğini alıyor. **(K57)**
- Başlık parası yok. **(K58)**
- Her şey değişti; Konuşmamazlık bitti, duvak adeti kalktı. **(K36)**
- Eskiye bakarak şimdiki usulda büyüklerimiz yanına gidelim şimdiki gençler uzaktan gelipte büyüklerimizin yanına gidelim demiyorlar gidiyorlar mı 2gün 3 gün sonra toplaşıp gidiyorlar bir iki ay içinde yine geliyorlar. Duvamız onu yapalım bunu yapalım

yok artık. (K59)

- Çok değişti her şey değişti. Eskiden büyüklerin yanında evlatlarımıza evlat diyemezdik. Karı koça büyüklerin yanında grşmezler oğlanın girdiği yere gelin girmez yemek bile yiyemezdik yani. (K60)
- Eski adetlerimizin hićbiri yok. (K61)

Daha nceki düğünlerde şimdi yapılan adetlerden hangileri vardır?

Çarřamba ilćesinde düğün yemekleri aynı, Niřan, kına, gelin alma, damat düğünleri aynıdır değişiklik olmamıştır.

- Hić yok canım řuan. (K52)
- Kınalar aynı. (K53)
- Damat düğünleri değişmedi. (K12)
- Kuran koymak ekmek vermek aynı. (K54)
- Yemek verme, gelin alma, nişan çoğu adet var. (K55)
- Sohbetler oyunlar aynı. (K32)
- Nadir. (K30)
- Var. (K5)
- İllaki vardır. (K56)
- Yok. şimdi her şey değişti gelinler kaynana kaynanalar gelin. (K57)
- Yemekler aynı oyunlar aynı. (K58)
- Gelin alma aynı kına gecesi düğün aynı. (K36)
- Dğnlerimiz nişanlarımız aynı devam ediyor. (K59)
- Sayđı hrmetlerimiz var bilene. Bilmeyene hićbir řey yok. (K60)
- Eski adetlerimizin hićbiri yok. (K61)

Değişikliklerden memnun musunuz, değil misiniz? Neden?

Çarřamba ilćesinde düğün adetleri ile ilgili değişikliklerden duvak adetinın kalkması, gelinlik tutma, sylemezlik adetlerinin kalkması, kaynana ile gelinlerin ayrı yaşamasından ve tanışılarak evlenildiği ićin, değişikliklerden memnuniyet söz konusudur. Ancak sayđının ve sevginin azalması dolayısı ile bu değişikliklerden memnun olmayanlar da vardır.

- Memnun değiliz. Sayđı yok. (K52)
- Tabi memnunuz. Köy yemekleri olsa daha güzel olur. Kolaylık var artık .Hić görmeden sorulmadan evlendiriyorlardı řimdi anlařıp evleniyorlar. Çođ güzel yorucu deđil. (K53)
- Allah o günleri geri getirmesin helbette memnunuz. Gelinlere kötülük yok artık. (K12)
- Ben memnunuz çoğ. (K54)
- Değilim sayđı sevgi azaldı. (K55)
- Memnunuz. Güzel olmasa yapılmaz zaten. (K32)
- Memnunuz. Eski ta hoşuma gitmiyordu. (K30)
- Eskiden gelini hep eve alırlarmıř hić genćliđini yařamadan yařlananlar var řimdi ayrı olması güzel tabi kıymetini bilmeli. Gelin konuřmaz, gülmez yemez, ićmez evin

hizmetçisi gibiymiş şuan kaynana hizmetçi gelin kaynana gibi. (K5)

• Hiçte memnun değiliz. (K56)

• Memnunuz. Herkes kendi işinde kimse kimseye muhtaç değil. Gelin kaynana artık yan yana değil. Git gide her şey değişiyor. Şimdi gelinde kaynana da birbirini istemiyor. (K57)

• Memnunuz değişen pek bir şey yok çünkü. (K58)

• Memnunuz bohça değişti önceden kişi sayısına göre değişiyordu gelinin akrabalarına bohça gidiyordu hep oğlan tarafında da ne kadar amaca varsa hala varsa bohça çıkıyordu. (K36)

• Valla eski daha güzeldi. Mesela salon düğünlerinde şimdi alıp kızı salon düğünü yapıyorlar ama kapıdaki düğün daha güzel oluyordu yağmur yağmadığı sürece. (K59)

• Eski düğünler çok güzeldi memnunuz şimdi yok tadı. Herkes salonda yapıyor dangır dungur takı takıyor yallah. (K60)

• Şimdi daha iyi her şey iyi kızım şimdik. Şimdi soruyorsun. Bu oğlanı beğeniyon mu? Bu aileye gidiyon mu diye soruyorlar oğlan razı ise kız razı ise veriyorlar. (K61)

5. BÖLÜM

5.HAC

İnsan hayatı için doğum ölüm ve evlilik bütün kültürlerde yeri olan önemli geçiş aşamalarıdır. Bu üçü kadar evrensel olmayan ve toplumlara özgü geçiş aşamaları da bulunmaktadır. Bunlar: Hac, askerlik ve sünnettir. Türk toplumuna özgü önemli geçiş aşamalarıdır. Bu önemli geçiş aşamaları da kendi içerisinde birçok ritüeli barındırmakta, uygulamalar ve inanışlar halk tarafından büyük bir ciddiyet ile gerçekleştirilmektedir.

“Arapça' da "gitmek, yönelmek, ziyaret etmek, kastetmek, gönülden istemek" anlamlarına gelen hac kelimesi, fıkıh terimi olarak; imkanı olan her Müslümanın, belirlenmiş zaman içerisinde Kâbe'yi, Arafat, Müzdelife ve Mina'yı ziyaret etmek ve belli bazı dini görevleri yerine getirmek suretiyle yaptığı ibadeti ifade eder” (Harman 1996: 382; Bayyigit 1998:27). Hac ibadeti incelendiğinde içerisinde birçok ritüeli barındırmaktadır. “Gerçekten, hac ibadetinde yapılan ritüeller yakından incelendiğinde, bunlar; Hz. Âdem’in yaratılışı, Cennet’ten çıkarılışı, Hz. Havva ile buluşması, tövbe etmeleri ve tövbesinin kabulü, şeytanın aldatmalarının cezası olarak taşlanması, tövbenin kabul edilmesiyle birlikte kurban sunulması ve veda tavafının yapılması. Hz. Âdem’in şahsında gerçekleşen bu olaylar, asıl itibariyle bütün insanların paylaştığı ve yaşadığı serüvenidir. Hac ibadeti, işte bu serüveni tekrar yaşayarak ilk yaratılıştaki safiyete geri dönüşün ritüellerle yılda bir defa ifa edilmesidir” (Taşpınar 2015: 60).

“Kuran’da bildirildiğine göre (Bakara,2/127) Kâbe, Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail (a.s.) tarafından inşa edilmiştir. İnşaattın bitiminden sonra İbrahim ve İsmail (a.s.)’ın, Rabbimiz! Bize ibadet yerlerini ve ilkelerini göster” (Bakara, 2/128) diye dua etmeleri üzerine Allah, onlara hac ibadetinin nasıl yapılacağını vahiy meleği Cebrail vasıtasıyla öğretmiş ve “İnsanlar arasında haccı ilan et ki gerek yaya olarak gerek uzak yollardan gelen yorgun develer üzerinde sana gelsinler” emrini vermiştir. (Hac, 22/27) Hz. İbrahim (a.s.) insanları hacca çağırması, bu çağrıya uyanlar Mekke’ye gelip hac görevini ifa etmişler, Kuran’ın beyanı (Hac, 22/28-30) ile bir takım menfaatlere tanık olmuşlar, Allah’ın adını anmışlar ve günahlardan

temizlenmişlerdir. Son peygamber Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamber gönderildiği döneme kadar hac ibadeti devam etmiş, ancak uygulamalarına bir takım putperest gelenekler karıştırılmıştı (Enfâl, 8/34). İslam bunları temizleyerek hac ibadetini tevhit inancına uygun hale getirmiştir. Hicretin 9. Yılında Âl-i İmrân suresinin 97. Ayeti ile hac Müslümanlara farz kılınmıştır” (Karagöz vd. 2007: 17-18).

Hac ibadetinin farz olması için kişide bulunması gereken bazı özellikler vardır. “Müslüman olmalıdır. Buluş çağına ermiş olmalıdır. Akıllı olmalıdır. Hür olmalıdır. Haccın farz olduğunu bilmelidir. Hac vazifesini meşakkatsiz bir şekilde gidip yerine getirmeye yeterli bir vakit bulunmalıdır. Hicaz’a gidip gelinceye kadar kendisinin ve ailesi etrafının normal şekilde nafakaları bulunmalıdır. Kendi haline münasip nakil vasıtası ve yolda yapacağı harcamaları karşılayacak parası bulunmalıdır” (Bilmen 2013:429-430). Bu özelliklere sahip kişi hac görevini yerine getirmek için Diyanet İşlerine hac için kayıt yaptırmakta ve kura sonuçları açıklanan kişiler hac görevini yapmak için kutsal toprakları ziyarete gitmektedir.

Kâbe’yi tavaf etmekte olan hacı adayının durumu; “Kendisi hareketsiz olan bir merkezin etrafından gerçekleştirilen dönme eylemini söz konusu merkezle olan bağın simgesel olarak somutlaşması olarak nitelendirmek mümkündür. Kalp ile beden aynı anda aynı merkeze yönelerek bir bütünlük arz etmekte ve bu yönüyle bir bütünlüğe ulaşmaktadır. Burada hacının amacının Merkezin Sahibi’ne yaklaşmak ve O’nun kutsallığıyla bütünleşmek olduğu söylenebilir.” Kâbe’nin tavafı ile kişi Rabbine en yakın noktada olmaktadır (Çakmak 2015: 87).

“Kâbe’nin etrafında tavaf eden on binlerce Müslüman’ın oluşturduğu tablo, bir galaksinin, milyarlarca yıldızıyla dönüşünü andıran bir manzara gibidir. Bu bakımdan tavaftaki manevî hazzı tam anlamıyla elde edebilmek için kendini yörüngeye bırakmak gerekmektedir. Zaten Kâbe’nin çekim alanında yörüngeye girebilen kişi, bu manevî akışa kendini bırakır ve müminler denizinden bir damla olabilmenin zevkine varır. Kâbe etrafında dönerek gerçekleştirilen tavaf, kâinatın ve yaratılışın özeti, teslimiyetin ve ilahî takdire boyun eğişin sembolü sayılır” (Erul, Keleş 2010: 33).

Bu bilgilerden hareketle insanlarca yerine getirilmesi gereken ve kutsal vazife sayılan ritüeller ve yaptırımlar ile dolu olan hac vazifesi niyet etmek ile başlayıp

yaşam boyu devam eden bir uygulamadır. Kişi bu dini görevini yerine getirmekle birlikte yeni bir ünvan almakta ve artık hacı olmaktadır. Toplumun hacılara yüklediği vazifeler vardır. Kişi hayatını artık bu kurallara dikkat ederek yaşamaktadır. Ona atfedilen bu saygın “hacılık” ünvanını korumak için hareketlerine özen göstermelidir. Kişinin yapacağı hatalar hacı olması sebebiyle daha büyük tepkiler almasına, toplum tarafından daha çok ayıplanmasına ve kınanmasına neden olmaktadır. Hacı olan birine yanlış davranışlar yakıştırılmamaktadır.

Halk hac bünyesinde pek çok uygulama ve ritüel gerçekleştirilmektedir. Bu ritüellerin çoğu dini kaynaklıdır. Bunlar yerine getirilirken büyük bir ciddiyet ile gerçekleştirir. Kişi kendisine verilecek olan hacılık makamını kazanmak için en iyi şekilde ibadetini yapmaya çalışır.

Hacca giden kişinin günahlarının afolacağı inancı yaygındır. Kişi hac görevini yerine getirmekle günahlarından arınmış sayılır. Hacılara toplum bir kutsallık yükler ve bu kutsallığı her daim taşımalarını ister. Hacı olan kişi hactan döndükten sonra artık dünya ve dünya işleri ile değil de dini vazifelerini yerine getirmesi ile ön plana çıkması beklenmektedir. Hacılık tutmak tabiri vardır. Bir hacının düğünlerde oynaması, dedikodu etmesi, yalan söylemesi vb. durumlarda hacılığını tutumadığı ifade edilir. Toplum tarafından istenileni gerçekleştirilmeyen hacıya karşı pek hoş gözle bakılmaz ve kendisine dolayısı ile hacılığına her seferinde söz gelir.

Çarşamba ilçesi için hazırlanan bu çalışmanın hac bölümünde; hac nedir, hacca ne zaman yazılır, kura sonuçları ne zaman açıklanır, hac hazırlıkları olarak neler yapılır, hacı uğurlama töreni, hacı karşıma töreni, davet yapımı, hac hediyeleri, hacıdan beklenen davranışlar, hurma ve zemzem ile ilgili inanışlar derlenmiştir.

Derlenen bilgiler Hac Öncesi, Hac Sırası, Hac Sonrası olmak üzere üç bölüm altında verilmiştir.

5.1. Samsun'un Çarşamba İlçesinde Hac İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları

Bu bölümde 15 kaynak kişiye başvurulmuştur. Kaynak kişilerin doğum tarihi 1933 ile 1967 yılları arasındadır. Kaynak kişilerin 11'i erkek 4'ü kadındır. Kaynak kişilerden 3'ü ilçe merkezinde 12'si de köyde yaşamaktadır. Şehirde yaşayanlarda köyle bağıntısı olan kimselerdir. Kaynak kişiler Çarşamba Merkez, Çakmakçılar Caddesi, Esençay Mahallesi, Cayvar Mahallesi Fatsalılar Sokak, Kurtuluş Köyü, Ağacagüney Mahallesi, Kabaceviz Mahallesi, Yağbasan Mahallesi (Tekkeköy). yaşamaktadır.

Hac ne demektir?

Çarşamba ilçesinde hac, İslam'ın beş şartından biri olarak bilinir. Durumu olanların gidip bu vazifesini yerine getirmesi beklenir. Müslüman millet için hac görevini yerine getirmek kutsal bir görev olarak görülür.

- İslam'ın şartlarından biridir. (K62)
- Beş şartın içinden birini ödemektir. (K63)
- Mahşerin provasıdır. İslam'ın beş şartından biridir. Genel anlamda hac bütün dünya Müslümanlarının Kâbe etrafında Allah huzurunda bulunmasıdır. Bir dünya kongresi gibidir. (K64)
- Hacıya gidip vazife yapmaktır. (K65)
- Müslümanın dini görevidir. (K66)
- Hac bir kutsal görevdir. (K67)
- Müslümanlığın beş şartından biridir. (K68)
- Hac Müslüman olana farzdır. (K69)
- Hac Cenabı Allah'ın farzlarından birisidir. (K70)
- Hac dinimiz de bir görevdir yani yerine getirebildiğimiz kadarıyla. (K39)
- Hac dinimizin kuralıdır. Bize farz olan dinimizin bir gücüdür. Allah'ın peygamberin sünnetini yerine getirmek yani. (K71)
- Hac hacca gitmek orda ibadet etmek. (K72)
- İbadettir. (K61)
- Cenabı Allah'ın bize emrettiği İslam'ın beş şartından birisidir. (K73)
- Farz ibadetidir. (K74)

Hacca kimler gider?

Hac görevi ekonomik durumu iyi olan kişiler için farz kılınmıştır.

- Maddi durumu iyi olanlar giderler İslam'ın şartı fakire dört zengine beştir. (K62)
- Zenginler parası olanlar gider parası olmayana farz değil. (K63)
- Ekonomik durumu iyi olan. Akli bağlı olan. Akli yerinde olan. (K64)
- Hali vakti iyi olanlar. Ömründe bir kez gitmesi dinimizce farzdır. (K65)

- Biraz sağlam olacak. Parası olana farzdır. (K66)
- Üzerine farz olan herkes gider durumuna bağlı. (K67)
- Müslüman insanlardan durumu iyi olan gider. (K68)
- Allah kime nasip ettiyse heves edip istedi ise doğru olana, dedikodu yapmayan Cenab ı Allah onu bize farz kıldı. Allah nasip etti ise gidebiliyon ama etmediyse ne kadar zengin olursan ol Allah nasip etmedi ise gidemiyon. (K69)
- Hali vakti iyi olacak borcu harcı olmayacak, çoluğunun çocuğunun ihtiyacı olmayacak, şimdi gidiyorlar ama seyir için gidiyorlar hiç ihtiyacı olmayacak, hali vakti yerinde olana ömründe bir kez hac yapmak cenap- ı Allah'ın biz insanlara farzı. (K70)
- Durumu iyi olan gider. (K39) (K74)
- Tabi ki biraz iman gücü olan maddi manevi gücü olan gidebilir. Gönül ister ki herkes gitsin herkes de gidemeye bilir yani. (K71)
- Müslümanlar gider.(K72)
- Durumu iyi olup hacca gitmeye Allah nasip ederse gider etmezse gitmez. (K61)
- Sıhhati yerinde olan oldukça maddi imkanlara sahip olan kimseye muhtaç olmayarak hacca gelip gidebilene hacca gitme zorunluluğu vardır. (K73)

Hacca gidecek kişide bulunması gereken özellikler nelerdir?

Hacca gidecek kişinin sağlığının yerinde olması ve ekonomik durumunun iyi olması gerekir.

- Müslüman olmalı, ekonomik durumu iyi olmalı. (K62)
- Borçlu olmaması gerekir(K63)
- Sıhhati yerinde olmalı. Ekonomik durumu iyi olacak. (K64)
- Sıhhati iyi olacak, gücünde yetecek(K65)
- Gidecek durumda olmalı, çok hasta olursa gidemez sağlıklı olması gerekir. (K66)
- Allah'ını peygamberini bilen bir kimse olmalı. (K67)
- Sağlık sıhhatinin yerinde olması. (K68)
- Haccın elbiselerini diktiriyoz Haccın şeylerini veriyoz belimize takıyoz orda görevli olan şeylerimizi hep bize temin ediyoz(K69)
- Sağlık durumunun iyi olması lazım yani orada görev yaparken herhangi bir şeyi olamaması lazım. (K70)
- Bizim kültürümüzde şöyle diyeyim yani bazı yaşlılar diyebilir çoluğumu çocuğumu rahat ettireyim ondan sonra gideyim ,kimisi evimi alayım arabamı alayım kimisi de hiçbir şey yapmadan gider biz öyle yaptık mesela. Biz hiç çoluğumuz çocuğumuz okurken hacca gittik. (K39)
- Tabi sakat olan biraz zorlanır daha güzel sağlığı gücü kuvveti yerinde olan daha güzel farzları yerine getirir. (K71)
- Ekonomik durumu iyi olmalı, hali vakti yerinde olmalı.(K72)
- Para öncelikle yazulusun. Yazulusun ya on senede çıkar ya bizim ilk senede çıktı.(K61)
- Hac Müslüman olan herkese farzdır. Ama tabi ki imkan olmaya bilir. Rahatsız olabilir. Bunlar gidemeye bilir. (K73)
- Dürüst olması, ibadeti yerinde yapması, Burda haccı yapacaksın orda tastiğe gideceksin evladım, dürüst olmak, komşuları ile iyi geçinmek, beş vakit namazını tadili erkana uygun kılmak. (K74)

Hacca ne şekilde gidilir?

Çarşamba ilçesinde hacca Diyanet İşlerinin programı ile önceden otobüs ile

gidilirken günümüzde uçak ile gidilmektedir.

- Uçak ile gidilir. Diyanet İşlerinin programı ile. (K62)
- Sıhhatinin yerinde olması gereklidir. (K63)
- Başvuru yapılır Diyanet İşlerine kura açıklanınca gidilir. (K64)
- Niyet edersen şimdi uçakla önceden araba götürürdü. (K65)
- Şuan uçakla eskiden otobüs ya da araba ile. (K66)
- Kura çıkarsa gidiyor. (K67)
- İhram giyilip uçakla gidilir. (K68)
- Biz burdan gidemedik Avusturya'ya gittik. Avusturya'da benim oğlan yazdırdı bizi oraya kayıt olduk orda bizi çağırdılar iki sefer ne kullanacaksak ne yapcaksak bize anlattılar. (K69)
- Hacca gitmek için önce hazırlığını yaparsın ne gerekiyorsa. (K70)
- Yazılarak gidiyorsun kuran çıktımı gidersen. (K39)
- Eskiden kara yolları ile gidiliyordu şimdi uçaklan gidiliyor. (K71)
- Uça binip gidiyeler.(K72)
- Uçakla gittim Allah'ın izni ile. (K61)
- Hacca ilk sıraya girilir. İl ve ilçe müftülükleri kanalıyla sıraya girilir Diyanet Kura ile kura çeker. O zaman sırası gelen gider. (K73)
- Niyet eder. Temettü, kıran veya ifrat için genelde temettüye niyet ediliyor. (K74)

Hacca gitmeye insanlar nasıl karar verirler?

Çarşamba ilçesinde ekonomik durumları yerinde olan bireyler İslam'ın beş şartından biri olan hac vazifesini yerine getirmek istediği için hacca gitmek istemektedirler.

- İslam'ın şartlarından biri olan hac vazifesini ekonomik durumu iyi olduğunda yerine getirmeye karar verirler. (K62)
- Parası olur gidemez ama şöyle içinde bir duygu var ise gider. (K63)
- Hatırlayamadım. (K64)
- Niyet ederler gitmeye yazılırlar çıkması için dua ederler. (K65)
- Parası varsa gitmek ister ise gider. Önceden para yoktu, şimdi herkes gidebiliyor şimdi herkes ailesi ile gidiyor. (K66)
- Paran pulun varsa kararını verirsın gidersen. (K67)
- Durumu iyi ise hacca gitmeye karar verir hacca yazılır. (K68)
- O cenab-ı Allah'tan çocuk aniden telefon edince şimdi ben haccı rüyamda gördüm Allah beni oraya nasip etti gördüm gidemedim. günün birinde benim orda Avusturya'da benim ortanca oğlum beni aradı anne dedi bizim hacının amcasının oğlu ile hanımı gidiyormuş Avusturya'da anne siz hacca gider misiniz? Tabi dedim uçarak giderim dedim gitmem mi dedim yazdurum mi sizi yazdur dedim o arada paramızda yok ya o zamanlarda öyle idi. Paramız yok 12 sene oluyo benimde 3 gün oluyo babamdan düşen yeri satalı 6000 euro param vardı ama adamın hiç habarı yok o paradan iki gün olmuştu söylememiştim. Dedi ki bana sen nasıl gidiyon nere gidiyon hacca parasız hacca gidilir mü dedi bana. Allah yardım eder bize dedim gideriz oğlum yazdur oğlum yazdır sonra ben işte ona açıkladım böyle böyle bende para var dedim. Bu babamın parası hacca nasip oldu bize. (K69)
- Ya O Allah'ın sana vermiş olduğu bir ilham. Hiç sen anlayamıyorsun bilmiyorsun o kendi kendine seni yönlendiriyor. Hemen kararını veriyorsun. Bu şartla şurtla olacak şey değil Cenab-ı Allah sana o şeyi o kararı verdi ise gerisi geliyor. (K70)
- Bir işe yaramadıkları zaman insanından insanına değişir. (K39)

- Ben çocukluğumdan beri çok seviyordum yani dedem gitmişti babamın babası filmler getirmişti onlan çok coşkulu idim içimden Allah'ım beni buraya nasip etsin Allah'ım beni buraya nasip etsin çok şükür 49-50 yaşında hacca nasip etti Rabbim. **(K71)**
- E işte hacca gitmeye karar verdik, Cenab-ı Allah'ın emirlerini yerine getirmek için. **(K72)**
- Hevesliğinden yavru merak eder gider durumu iyi olanlar. Ben hep küçüklükten yukarı çok isterdim. Allah nasip etti gittük. **(K61)**
- Ben 2004 de bir pazartesi Tekkeköy'e giderken o günde hac kayıtları başlamıştı. Yanımda da bizim bu mahallenin cami imamı vardı. Hala burda. Tekkeköy'de arabadan indik aklıma birden bire önceleri düşünüyordum öyle bir şeyim olsa da gitsem gibi düşünüyordum zaten de o an için bir dükkanın önünden geçerken hac kayıtları başladı. Başlıyor diye şey yapınca o zaman hocaya dedim ben böyle böyle Veysel Hoca şeyler başlamış O zamanda Tekkeköy'e bağlıydık o şeyle gittik orda bilgi aldım. Orda kayıt olmadım. Ordan döndüm Çarşambaya geçtim aynı gün Çarşamba'da Müftülüğe müracaat ettim icap eden şeyleri söylediler yaptık hallettik müracaatımızı yapmış olduk. **(K73)**
- Benim şirketim var devamlı gidip geliyorum. Durumu iyi oldu mu ailesi ile istişare eder gidebiliyoz mu diye maddiyat nasıl gidebiliyoz mu diye ona göre karar verir. **(K74)**

Hacca insanlar genelde kaç yaşında giderler? Neden?

Çarşamba ilçesinde hacca genelde 50 yaşının üzerinde gidildiği düşünülmektedir. Bunun nedeni ise bireyler çocuklarını evlendirip, yapılacak işlerini yaptıktan sonra paralarını biriktirmeye vakit bulmaktadırlar. Ancak 35-40 gibi genç yaşlarda gitmenin daha iyi olacağını da söylemektedirler. Hacca gitmenin bir yaş sınırlaması yoktur. İmkani olan her yaşta gidebilir.

- Şimdi bizim Türkiye'de haccılar 60-70 yaşındalar fakat daha genç gitmek gerekir ibadetini daha iyi yapabilmek için. **(K62)**
- Sınırı yoktur Türkiye'de yaşlılar gidiyor genç pek gitmiyor. **(K63)**
- Bir Müslüman Allah'ın emirlerini yerine getirmek ister İman ve itikatına göre değişir. Yaşı kemale eren insanlar hacca gitmek zorunluluğu hissediyor halbuki gençken gitmek daha evla ve sevaptır. Türkiye'de herkes işlerini halledince gitmek istiyor. Genelde yaş ortalaması yüksek 70- 80 gibi ama ideal yaş 35-40 olmalı. **(K64)**
- 35-40-50 paralarını biriktiriyorlar o zaman sağlıkları iyi el verişli oluyor. **(K65)**
- Yaşı yoktur gitmenin çocuklarda var 80 yaşında olanlarda var.40-50 yaşıdır. **(K66)**
- Akli bağlı olan gider. Genelde çoluk çocuk evlenince giderler. Araplar evlenmeden hacca giderlermiş. **(K67)**
- Genelde 40 yaşından sonra. Olgunlaştığı için. **(K68)**
- Kızım Allah sana orayı nasip etti ise sende gidersen çok yaşlı olmucan bak şimdi ben orda ki yaptığımı şimdi yapamam 12 sene oldu. **(K69)**
- Bakıyorum şimdi gençlerde varda çoğunlukla en az 50 den yukarı idi ama şimdi gençlerde gidiyor. Haccın yaşı yok genç gidersen daha iyi tutabilirsen. **(K70)**
- Biz 40 yaşımızda gittik ama Türk milleti 60 yaşından sonra gidiyor. **(K39)**
- Valla gençlerde var yaşlılarda var. Her taraftan var. Ben 60 yaşında gittim. **(K72)**
- Ben on sene oldu gideli 66 yaşındayım şuan Valla orada gençleri göremedim Türkiye'mizden Egeden gidiyor bizim buralardan göremedim. **(K61)**
- İnsanlara akıl bağlı olduktan sonra istediği zaman gidebilir. Ortalaması aşağı yukarı 60. **(K73)**

- Kızım Türkiye genelde 80 yaşında gidiyor aslında 30 yaşında 40 yaşında senin gibiler gidecek oraya görev yapacaksa. Maddiyattan, oğlumu evlendireyim, kızımı evlendireyim geride bir şey kalmasın bu düşüncelerden. **(K74)**

Hacca gitmek için ne kadar para gerekmektedir?

Hacca gitmek için 4000 dolar civarında para gerekmektedir.

- 20-25 bin lira. **(K62)**
- Bilmiyorum şuan fiyatı. **(K63) (K61)**
- Hac için 15-20 milyar. **(K64)**
- 1997 de 200 liraya gittik. **(K65)**
- 20 bin gerekmektedir. **(K66)**
- 1 kişi 13-14 milyar. **(K67)**
- En az 4000 dolar. **(K68)**
- O zamana 5 milyara gittik iki kişi.(2005) **(K69)**
- O zaman ben 1400 dolardı şimdi 1400 dolara oraya gidilir mi gidilmez belki de 5-6 bin dolara gidilir. **(K70)**
- Biz o zaman eşimle 10 milyara gitmiştik. 2008 yılında. **(K39)**
- O zaman 5 bin dolardı ikisi. **(K71)**
- Onu bilmiyorum. Hac pahallı umre ucuz. Unuttum. Ben Almanya'dan beri gittim. **(K72)**
- Bugünkü şartlar 30 -35 civarında. **(K73)**
- İki kişilik oda kişi başı 30 kağıt üç kişilik odalar 27 dört kişilik odada kalırsan 24 bin lira. Bir kişi otuz lira ile gider gelir. Davetleri felan 35 bulur. **(K74)**

Hac ile umre arasındaki fark nedir?

Umre ziyaret amaçlıdır. Hac ise kişilerin üzerine farzdır. Umre ziyaretleri hac mevsimi dışında yapılmaktadır. Hac merasimi ise üç aydır. Hac için yılda bir kez gidilirken umreye istenilen her vakitte gidilebilmektedir.

- Umre ziyarettir. Hac farzdır. **(K62) (K73)**
- Umre ziyarettir yine sevabı var ama hacı olamıyorsun. **(K63)**
- Hac farzdır umre farz değildir. **(K64)**
- Farklıdır. Umre ziyarettir. Hacı olamazsın Hac için hac vaktinde gidilmelidir. Sevdiği için para olunca gidersin. **(K65)**
- Hacı olamıyor Arefe'ye çıkıp vakfe duası yapmayınca olunmaz umre ziyarettir. **(K66)**
- Hac bir kez emredilmiş umreye istediğin zaman gidersin. **(K67)**
- Umreye giden hacı olmuyor hacı olmak için Arefe günü Arafat'a çıkıp vakfeye durmak gerekir. **(K68)**
- Var. Umreye gidiyorsun aynı yerleri geziyorsun ama Arafat'a çıkamıyorsun, kurban kesemiyorsun. **(K69)**
- Önceden umreye gidersen orayı daha biraz tanımış olursun hac daha kalabalık oluyor her yeri gezemiyorsun. Hacca gitti mi önce umre yapıyorsun umreden sonra hac görevine başlıyorsun. Umreye gidenler direk hac görevine başlaya biliyor. **(K70)**
- Umrede de aynı sayı yapıyorsun ama işte haçta Arafat'a çıkıyorsun vakfeya duruyorsun, şeytan taşıyorsun, say yapıp hacı oluyorsun. Umrede de gene tekrar tavafını yapıyorsun bol bol sayını yapıyorsun umre olarak geçiyor bir umre yaptın iki umre yaptın diye geçiyor bir sınır var oraya gidiyorsun ismi aklıma gelmiyor şimdi.

Oraya gidiyorsun arabaya biniyorsun tekrardan niyetlenip geliyorsun tekrar bir daha tavaf yapıp say yapıyorsun umreye gitmişken birkaç umre yapmak istiyorsun. Onun içinde araba tutupta uzağa gitmen gerekiyor. **(K39)**

- Ben umreye gitmedim umreye giden bir hacı arkadaşım umre ile hacın çok farkı var dedi umre dedi öğrenmiş oluyorsun hac daha yorucu daha meşakkatli geçiyor dedi. **(K71)**
- Umre hacı iki hafta sürüyor, hacın vazifeleri ayrı. Umrenin vazifeleri ayrı. Umre işi kolay biraz. **(K72)**
- Umrede aynı ziyaretini yapıyen Arafat'a çıkıyon ama hacı olamıyon. **(K61)**
- Hac farz umre sünnet nafîle ibadettir. **(K74)**

Umreye giden kişi de hacı olarak kabul edilir mi?

Çarşamba ilçesinde umreye giden kişi hacı kabul edilmez. Hacı olmak için hacın farzları yerine getirilmelidir.

- Edilmez küçük günahları af olur. **(K62)**
- Hayır. **(K63) (K70) (K74)**
- Olmaz. **(K64) (K66)**
- Edilmez. **(K65) (K67) (K68) (K69)**
- Edilmez. Çünkü vakfeye durmuyorlar Arafat'a çıkmıyorlar sadece ziyaret olarak. Umreye gidenler ziyaret ediyorlar görüyorlar. Tavaflarını yapıp saylarını yapıyorlar. Hacı olamıyorlar. **(K39)**
- Eder tabi ki de onda kurban kesmesi yok ihramlık şeyi yok, Arafat'a çıkamıyor. Mina şeytan taşlama bu gibi şeyler yok. Hacın farzları yerine tam gelmiyor. **(K71)**
- Onu Umre hacısı olaraktan kabul edecen. **(K61)**
- Aşağı yukarı yarım hacı olarak kabul edilir. Arafat ve mücdelife vakfesi yoktur. Şeytan taşlaması yoktur umrede. **(K73)**

İnsanlar neden umreye gitmeyi tercih ederler?

Çarşamba ilçesinde kişiler o kutsal toprakları görmek isterler ve bunun için hacca yazılırlar. Hac çıkmaz ise genellikle imkanı olanlar umreye gitmeyi tercih ederler.

- O mübarek yerleri görmek ister. **(K62)**
- Sevabı için oraları görmek için. **(K63)**
- Günümüzde hacca gidemeyenler umudunu yitirenler umreyle gidip görmek istiyor orayı ve gidip manevi ihtiyacını gideriyor. Tekrar görmek isteyenlerde gidiyor. **(K64)**
- Hac çıkmaz oraları görmek için o topraklara basmak için gider. **(K65)**
- Ziyarete giderler. Oraları görür Parası olan gider. Parası olanın yapmasında çok sevap vardır. **(K66)**
- Peygamberimizin sünneti. **(K67)**
- Hac hasretinden, Kutsal toprakları görmek için. **(K68)**
- Hacca gidemeyen oraları görmek için gitmek istiyor. **(K69)**
- Ya oraları görmek istiyorlar oranın kokusunu o güzelliğini görmek isterler. **(K70)**
- Ya hac çok pahalı olduğu için bir de sıraya yazılıyorsun 10 sene de çıkıyor kimine 15 sene de çıkıyor mesela bize hemen çıkmıştı. **(K39)**
- O mübarek yerleri bir daha ziyaret edeyim diye coşmak gitmek tabi ki iyi bir şey de

farz değil. (K71)

- Hem daha ucuz hem de görmek için oraları peygamber toprağını oraları görmek için gidiyorlar tekrar ziyarete. (K72)
- Hacıya gitti mi hevesi kalıye demek tekrar gitmek istiyoy. (K61)
- Bazı maddi yönden bir kişi 30 35 lirayı buluyor bazı maddi yönden bazısının da kalabalık nedeniyle sırası10-13 senedir sırası çıkmayanlar var hiç olmasa da umre yapayım diyor. Çoğu arkadaşımızda ne yaptığını bilmeden sadece kulaktan dolma bilgiler ile ne duyabildi ise onun ile yetindi şimdi orda umrenin haçtan önce bir umre yapıldıpta hacca gidilirse yani cahil kesim böyle bir şeye girerse hacca çok faydası olur. Hac görevini yaparken ki görevlerde çok faydası olur. Oluyorda. (K73)
- Durumu iyi gidiyor o mübarek yerleri görüyor sevaba nail oluyor. (K74)

Umreye ne zaman gidilmektedir?

Hac mevsimi haricinde umre vakitleri vardır. O zamanlar içinde umreye gidilmektedir.

- Hac zamanı umre olmaz. Hactan 2 ay sonra açılır umre. (K62)
- İstedığı zaman. (K63)
- Hac mevsimi dışında her zaman. (K64) (K67)
- Hac öncesi ve sonrası bir ara gidilmez. (K65)
- Hac mevsimi hariç her zaman gidilir. Kurban bayramından 2-3 ay önce ve sonra bir süre gidilmez. (K66)
- İstedığı zaman gidersin hac zamanı hariç. (K68)
- Umreye şubat aylarının başında başlıyor. (K69)

Umre zamanı genelde ramazanda olur. Ramazanda en güzel şeyi teravi namazını felan orda kılmak daha sevapmış çünkü hatme gidiyorlar. Orada hoca bir Kulhu bir Elham değil her şeyde Kuranı hatmediyor. (K70)

- Umreye kurbandan sonra hacılar geldikten sonra başlıyor umre işi ama kişi nasıl tercih ederse. Ramazan umresine giden var üç aylar umresine gidenler var. Hacılar geldikten bir aya sonra umre işleri başlar. (K39)
- Umreye istediğin zamanda gidiliyor şu anda istediğin zaman 20 günlüğüne 15 günlüğüne isteyen gidebiliyor yani. Kurban bayramına iki ay kala gidemiyor diğer istediğin zaman gidebiliyorsun. (K71)
- Umreye her zaman gidebilirsin. (K72)
- Hacılardan önce ya da hacılardan sonra gidilmektedir. (K61)
- Umre zamanı Kurban bayramından sonra başlar Ramazana bir ay kala da aşağı yukarı biter. (K73)
- 10. ayda başlar martta nisanda biter yedi ay yani. (K74)

Umreye gitmek için ne kadar para gerekmektedir?

Umre için genellikle 1500 dolar civarında para gerekmektedir.

- 8-10 bin lira. (K62)
- Umre daha ucuz. (K63) (K72)
- Umreye gitmek için 100 dolar civarında. (K64)
- 4-5 milyara gidiyorlar. (K65)
- -6-7 bin liraya gider. O da gittiği gününe kadar değişir. (K66)
- Hac parasının yarısından az. (K67)

- En az 1500 dolar gerekir. (K68)
- Umreye şimdi 1500 euroya gidiliye deyeler. (K69)
- O kadar olmasa da aynı şeyle gidiyorsun umrede çok fazla durulmuyor ama haçta bir ay durmak umre de çok durmuyorsun hacla yarı yarıya olur tabi harcamana bağlı. (K70)
- Umre içinde oteline göre değişiyor. Kalınan yere göre değişiyor otelin uzak taşıtlan gelirsen ve bir de üç hafta kalırsan daha uygun yakın olursan Kâbe'ye yakın yerde olursa otelin farklı çok farklı otelden otele fark ediyor. (K39)
- Onu da gitmediğim için bilemiyorum Türk parası olarak onu da dediler ki 8 bin liraya çıktı. (K71)
- Şuan umre için 10 milyar gerekiyormuş. (K61)
- Umre içinde aşağı yukarı 10 civarında. (K73)
- 10 lira. (K74)

Kaç çeşit hac vardır? Nelerdir?

Hac: İfrad, temettü ve kıran olmak üzere üç çeşittir.

- 3 çeşittir. Haccı temettü, Haccı kıran Bizim ki haccı temettüydü. (K62)
- 3 çeşit. Haccı temettü; İhramdan çıkarsan tekrar arife günü ihrama giriyorsun, Haccı ürfen, Haccı Kıran da ise bunlarda bir ay ihramda kalıyorsun ihramda iken hiçbir canlı öldürülmez sakal tüy koparılmaz. Olursa kurban kesmen gerekiyor. (K63)
- 3 çeşit hac vardır. Haccı kıran. Haccı temettü. (K64).
- 3 çeşittir. (K65).
- 3 çeşittir. Adları aklımda yok. (K66)
- Onu da bilmem. (K67)
- 3 çeşit hac vardır. Haccı kıran, Haccı temettü, Haccı ifrad. Bilmiyorum. (K68)
- 3 çeşit oluyse kızım hac daha. Haccı temettü, Haccı Kıran, Haccı. (K69)
- Bir temettü haccı bir haccı kıran unuttuk ya. (K70)
- 3 çeşit hac vardır. Haccı Kıran diğerlerini biliyordu da unuttum. (K39)
- (K71)
- 3 çeşit var. Haccı Kıran, Haccı Temettü, birini hatırlamadım. (K72)
- 3 çeşittir Birisi Kıran Hac, Temettü hac var, biride ifrad. (K61)
- 3 çeşit hac vardır. Kıran haccı, Temettü haccı, İfrat haccı. (K73)
- 3 çeşittir. Temettü, kıran, ifrad. (K74)

Hacca ne zaman yazılmaktasınız?

Çarşamba ilçesinde Diyanet İşlerinin belirttiği zamanlarda hacca gitmek için yazım yapılır. Yazılanlar sıraya konulur ve her yıl kura çekilir. Kurada ismi çıkanlar hacca giderler.

- Her sene 12. ayda diyanet işleri belli bir zaman tanır o zaman kayıt olunur. (K62)
- İstek belirtilir ona göre yazılırsın. (K63)
- Diyanet işlerinin belirttiği zamanlarda yapılır. Yazılanlar sıraya konur her yıl kura çekilir kurada çıkanlar gider. (K64)
- 5-6 ay kala yazılmıyor. (K65)
- 3-4 ay önce yazılır. (K66)
- Hac zamanına göre yazılmaktasın. (K67)
- Diyanetin açıkladığı tarihlerde yazılır. (K68)
- Zilhicce ayında herhalde. (K69)

- Ben gideli aşağı yukarı 25 sene oluyor gittim yazıldım bir aya sonra çıktı şimdi bilmiyorum. (K70)
- Hacca yazılma zamanı var. (K10)
- Geçmiş zaman hatırlamıyorum. (K71)
- Hac mevsiminden önce yazılır. Günü gelince hac muameleleri olur. (K72)
- Sene sonu aralık ayı kayıt yapılır ondan sonra eski yapılanlar kuraya girer. (K74)

Kura sonuçları ne zaman açıklanmaktadır?

Çarşamba ilçesinde hacca gitmek için kura sonuçlarının açıklanması dönemsel olarak değişim göstermektedir.

- Kurban bayramından 5-6 ay önce açıklanır. (K62)
- Diyanetten sonuçların açıklanması beklenir ne zaman açıklarsa. (K63)
- Hacca gitmeden bir ay önce. (K64)
- Ramazandan sonra açıklanıyor. (K65)
- 2 ay önce açıklanır. (K66)
- Hacca gitmeden iki ay önce açıklanıyor. (K67)
- Hacca gitmeden dört ay önce açıklanır. (K68)
- Hacca gitmeye bir aya iki ay kalımı sonuçlar açıklanıyor. (K69)
- Kurban bayramı geç olur daha erkenden bayramda orda olacaksın zaten. (K70)
- 12. ayda açıklandı bu sene. (K39)
- Kurban bayramından önce kuraların çıkıyor. Çıkmasını bekliyorlar bir sene bekliyorlar yedi sene bekleyenler var. (K71)
- Kurban bayramına yakın açıklanır. (K72)
- Hatırlayamadım. (K61)
- Aşağı yukarı 2 ay civarlarında. (K73)
- Bir ay arayla oliye. Aralığın sonunda kura çekiliyo ertesi gün üçüncü gün beyan oluyor. (K74)

5.1.1.Hac Öncesi

Hacca gidecek kişi neler yapar?

Çarşamba ilçesinde hacca gidecek kişi öncelikle niyet eder parasını biriktirir, duaları ezberler, müftülüğün verdiği derslere katılır. Kişisel eşyalarını hazırlar.

- Önce hac için niyetlenir dualar öğrenir. Hacca gitmiş gibi yaşamaya çalışır. (K62)
- Parasını hazırlar kıyafetlerini hazırlar. (K63)
- İhramını alır. Kişisel eşyalarını hazırlar. (K64)
- Kitap veriler kurs verilir. (K65)
- Müftülük ders verir her şeyi öğretiyorlar. (K66)
- Parasını hazırlar. (K67)
- Parasını hazırlar, hazırlık yapar. (K68)
- Yapar her şeyi temizliğini her şeyi yapıyok. (K69)
- Maddi hazırlıklarını yapar eşi dostu komşusu ile helalleşir, seminerlere katılır. (K70)
- Hatim yapanlar, kuran okuyanlar teşbih çekenler orda bağışlamak için yani gücü neye yetiyorsa. (K39)

- İbadetlerine dikkat eder. Ora için hazırlık yapar parasını biriktirir. **(K72)**
- Seminer göriye. **(K61)**
- Hazırlıklar vardır. En büyük hazırlık oraya uygun ibadetlere ağırlık vermek, oraya uygun ibadetlere meyil verip geliştirmeye çalışmak bir ikincisi burda gereken artık eş dost ile helalleşmek, gezi yapmak, bazı mevlit davet Kuran böyle bir hazırlıklar yapar. **(K73)**
- Hazırlığını heralde yapacak, ihramını alacak, hediyelik eşyasını hazır edecek, eşinlen dostunlan gezip görüşecek helalleşecek. **(K74)**

Hacı adayı hacca gideceğini nasıl duyurur? Kendi mi gider yoksa evine mi davet eder?

Çarşamba ilçesinde hacı adayı gitmeden önce herkes ile helalleşmek ister. Helalleşmeye gittiği vakit hacca gideceğini herkese duyurmuş olur. Daha sonra da onu uğurlamaya gelirler.

- Bütün komşuları ile alışveriş yaptıklarıyla helalleşir borçlarını öder dargın borçlu gitmez. Kendin gidersin helallik alırsın. **(K62)**
- Ziyarete gider. Evvela kendisi gider. **(K63)**
- Hacca gitmeden ilk önce komşularını akrabalarını ziyaret eder helallik alır. Kendi gider. **(K64)**
- Ziyarete gider buyur eder. Ben hacca gidiyorum der. Kendi gider evine de çağırır **(K65)**
- Cuma günü cumadan iken ayağa kalkar ben hacca gideceğim hakkınızı helal edin der. Yada evine gider ben hacca gideceğim der. Kendi gider helalleşir sonra onlar gelir. **(K66)**
- Helallik almaya gidersin. İlk önce sen gideceksin sonra evine gelirler. **(K67)**
- Eş dosta gider helallik ister komşularına akrabalarına duyurur. Kendi gider. **(K68)**
- Duyurur hepsi ile helalleşiyok. Kendisi gider. Kendim gidiyok hep komşulardan helallik alıyok. Hep kendimiz gittük onlarda hep biz gelince geldiler karşıladılar. **(K69)**
- Komşuları ile helalleşir, eşi dostu ile helalleşir maddi önce bütün komşuları dolaşır, ondan sonra gideceği zaman kuran mı okutur mevlit mi yapar, yolcu etmeye de komşular gelir. Önce kendisi gitmesi lazım. **(K70)**
- Valla biz hep gezdik. Bütün herkesten komşularımızdan akrabalarımızdan tanıdık tanımadık herkesten helallik aldık. **(K39)**
- Evine davette edebilir gidip kapı kapı dolaşır herkesi ben falan gün hacca gidiyom hakkınızı helal edin diyerek onlar seve seve gelir ziyaretine zaten. **(K71)**
- Duyurma yapar tabi duyurduktan sonra. Hacca gitmek için komşuları ziyaret eder. Arkadaşlarını ziyaret eder. Ben hacca gidiyom diye. **(K72)**
- Yazı geliyor ondan sonra biliyon gideceğini sonra seminere çağırıyorlar seni duyuluyo o zaman Allah nasip ederse kişi önce davet etmeden gezer ziyaretine gider herkesin tanuduk bildük birileri varsa arkadaşlarına gider. Ondan sonra da tekrar evine gelirler. **(K61)**
- Mevlit merasimi gibi ve gezileri yaparsın duyurman böyle olur. **(K73)**
- Gezer eşi dostu evine davet eder yolcu ederler. Gezer eşi dostu evine davet eder. **(K74)**

Hacı adayları neden helallik alır?

Çarşamba ilçesinde “kul hakkı ile hacca gidilmez” anlayışı hakimdir. Bu sebeble hacı adayı hacca gitmeden evvel helallik ister.

- İslam’ın şartı bunu emrediyor. Oraya kul hakkı ile gelme diyor. **(K62)**
- İşte yedik içtik helalleşelim borcu varsa da verir. **(K63)**
- Adetten usuldendir. Uzak yola çıkılacağı zaman yolda tehlike durumuna karşı helallik dilenir. **(K64)**
- Herkesten helallik alır **(K65)**
- Alacak ki hacı olacak. Hak yiyip gidilmez. **(K66)**
- Ölüm var kalım var. **(K67) (K69)**
- Üstünde hak kalmasın diye. **(K68)**
- Orası bir mahşeri andurur hacca gittiğin zaman orda bir mahşer öldün geri gelip gelmeyeceğin belli değil Allah’a teslimiyet var orda. **(K70)**
- Müslümanın Müslümanda bir yudum suyun bir çift sözün şeyi vardır derler ya bir kelime lafın hakkı vardır derler ya onun için benim kendi naçizane düşüncem yani. **(K39)**
- Tabi ki kul hakkı ile resülüllahın karşısına varmak doğru bir şey değil yani helallik almak iyidir onun için. **(K71)**
- Alır tabi. Hakınızı helal edin ölürüm kalırım diye bir şey var ya. **(K72)**
- Eskiden din kardeşlerimiz helallik almış bizimde almamız lazım. **(K61)**
- Çünkü insan hakları kul hakkı önlenmesi için tetbirdir. **(K73)**
- Alır. Komşu hakları var. Senle burda konuşmamız bile hak olarak geçiyi. **(K74)**

Helallik ne şekilde dilenir?

Çarşamba ilçesinde helallik isteyeceği kişiye borcu varsa öder ve “Ben hacca gidiyorum birbirimize hakkımız geçmiştir hakkını helal et.” şeklinde helallik dilenir.

- Borcu varsa verir komşuluk hakları da verilir ben hacca gidiyom hakkını helal et denir. **(K62)**
- Gidip dönmemek dönüp görmemek var şeklinde. **(K63)**
- Ticari ilişkilerimiz komşuluk ilişkilerimiz olsun sana karşı bir yanlımız olmuştur. İneğim tavuğum senin sınırına geçmiştir. Her türlü maddi manevi hak istenir. **(K64)**
- Hakkınızı helal et benden yana helal olsun birbirimize hakkımız geçmiştir der. **(K65)**
- Ben hacca gideceğim hakkınızı helal edin der. **(K66)**
- Birbirimize hakkımız geçmiştir hakkınızı helal edin denir. **(K67)**
- Komşuluk alışveriş haklarını helal et der. **(K68)**
- Ben hacca gidiyorum hakkını helal et helalleşelim derdik o şekilde. **(K69)**
- Önce gider anlattır hacca gidiyom diye konuşursun sohbetini yaparsın ondan sonra dersin; ben hacca gidiyom bana hakkını hukukunu helal eder misin? belki unuttuğumuz bilmediğimiz bilmeden birbirimize hak vardır hukuk vardır adlandıracağını yani bana öyle hakkını helal et diye değil eğer benim sende 50 lira 100 lira param kalmışsa unutulmuşsa onun adını söyleyeceksin. Benim sana 50 lira borcum var hakkını bana helal eder misin ad vererek helalleşeceksin. **(K70)**
- Adamla bir alışverişin hakkın yoksa hakkını helal et dersin oda ediyim der .Ama adamın şu bardağını kasp ettiysen gidersen ben senin şu bardağını gasp ettim hakkını helal et dersin ederse eder etmezse etmez. **(K39)**
- Çok güzel iyi bir yere kutsal topraklarsa Allah makbul eylesin bizden de selam söylen

beytullaha diye uğurlarlar. Ben Allah'ın Beytullahın ziyaretine gidiyom hakkınızı helal eyleyin arkadaşlar komşular diyerek. (K71)

- İşte ben hacca gidiyorum. Hakkınız varsa helal edin. (K72)
- Giderken hakkını helal et ben hacca gidiyom gidip dönmek gelip görmemek var. (K61)
- Ben amma hata yaptım amma yapmadım iftiraya uğradım aramızdan şöyle bir mevzuat geçti. Ben bu yola çıktım. Müsade edersen helallik almak istiyorum diye müracaat eder vatandaşa kim olursa olsun. (K73)
- Bu zamana kadar aramızda gelmiş geçmiş kavga gürültü varsa ben geri bırakıyorum. Hakkını helal et bana ben bundan sonra. (K74)

Karşıdakiler ne şekilde cevap verir?

Çarşamba ilçesinde helallik bireyler arasında önemli bir iştir. Genelde iyi bir insan ise “Helal olsun sende hakkını helal et.” denilmektedir.

- Herkes olumlu cevap verir. (K62) K12)
- Karşısı bilir sen tahmin edemezsin. (K63)
- Karşıdaki kişiye bağlı Onun insiyatifine kalış. Genelde helal ettim sende helal et derler. (K64)
- Olumlu olur Hiç helal etmeyene rastlamadık. (K65)
- İyi alır. Helal ederler dünya malı dünyada kalır. (K66)
- Onun hakkını yediyse nasıl cevap verecek bilemezsin. (K67)
- Helal olsun yolun açık olsun der. (K68)
- Helal olsun dediler helalleştik .Helal olsun bizden dediler. (K69)
- Yav helal ederde içinden eder mi etmez. mi bilemezsin eğer komşunun canını yakmış isen helal olsun der ama içinden demez. (K70)
- Ağızdan hiç duymadık ama gönülde olabilir. (K39)
- Hiç olumsuz cevap ile karşılaşmadım. (K61)
- Ekseriyeti olumlu olur yani %90 olumlu olur %10 içinde şey çıkar itiraz eden çıkar. (K73)

Ziyarete gelenler ne vakit gelirler?

Çarşamba ilçesinde genelde hacı adayı helallik almaya gittikten sonra ziyaretine gelmektedir.

- Gideceğin akşam uğurlamaya gelirler. Gitmeye yakın gelirler. (K62)
- Gitmeden önce. (K63)
- Hacı öncesi bir hafta öncesi ziyaretler olur. (K64)
- 10-15 gün kala gelirler. (K65)
- 2-3 gün önceden gidene kadar. (K66)
- Gitmeden önceki akşam gelirler. (K67)
- Hacca gitmeden 1 gün önce gelirler. (K68)
- Ben geri geldi mi ziyarete geldiler. (K69)
- Gitmeye iki üç gün kala başlarlar. İşte gideceğin akşam gelirler. (K70)
- Bize çok gelen oldu canım. Ben kendimi anlatayım biz etrafi dolandık herkesi işte felan gün dolanma işimiz bitiyor dedik soranlara biz gitmemize bir hafta kala gezme işimizi bitidik ondan sonra bizi ziyarete geldiler. (K39)

- Gitmeye 2 ve 3 gün içinde gelirler gelinir genellikle en son gece bayağı davet gibi yemekler ziyafetler çay kahve ikram olur misafirine. **(K71)**
- Hacca gideceğimiz gün bir iki gün öncesinde gelirler son günde havaalanına kadar gelirler. **(K72)**
- 15 gün kalımı gelmeye başlıyorlar. **(K61)**
- Gideceği zaman ve geldiği zaman olur. **(K73)**
- Akşam veya sabah yolcu ederken havaalanına. Uzaktakiler iki üç gün daha erken geliyor. **(K74)**

Hacı adayı gitmeden önce yemek verir mi? Hangi yemekler verilir?

Neden?

Çarşamba ilçesinde eve gelen misafire yemek ikram edilmektedir. Toplu davet şeklinde yemek vermek genellikle geldikten sonra yapılmaktadır. Hactan geldikten sonra davet yapılır ve keşkek, yahni, pilav üstü, ayran, tatlı, hurma ikram edilir.

- Evine gelenlere ikramda bulunulur. Evde ne pişer ise. **(K62)**
- İllaki yemek verir gelene. **(K63)**
- Yok buralarda. Verilmez. **(K64)**
- Olur. Gelirken de olur giderken de olur. Keşkek, nohut, tatlı olur. **(K65)**
- Yapan var yapmayanda var gelince daha çok olur. Pilav üstü yaran tatlı olur. Hurma da olur. **(K66)**
- İsteğe bağlı isteyen yapar istemeyen yapmaz Eski durumlar öldü adam kıymalı felan yaptırıyor ucuza mal ediyor. **(K67)**
- Evine gelene yemek verir mutlaka. Dolma, pasta, börek. Yemekte ne yapılmışsa o ikram edilir. **(K68)**
- Verür. Keşkek yapardık yahni yapardık etli pilav yapardık. **(K69)**
- Verir. Giderkede verir gelirke de verir. Gelirke vermesi daha iyidir de giderken de verir. Keşkek, yahni, pancar dolması, pilav. **(K70)**
- Valla geldiği zamanda verir giderken de verir o kişiden kişiye değişir. **(K39)**
- Geldikten sonra yaparız davetimizi. Bizim geleneksel yemeklerimiz belli keşkeğimiz olsun, pilavımız olsun, kuşbaşı yahnimiz olsun, salatamız, tatlımız, kompostamız bunlar ön erlerden. **(K71)**
- Yapabilir tabi isteyen yapabilir. Keşkek, et yemeği, pilav, tatlı. **(K72)**
- Gitmeden de verir geldikten sonra da verir. Allah ne verirse onu hazırlarsın Keşkek, pilav üstü et, ayran. **(K61)**
- Gitmeden de verir. Geldikten sonra da verir. Gönlüne kalmış şeydir. **(K73)**
- Yapabilir. Yörenin bir usul kaidesi vardır. Ona göre yemekler yapılır verilir. Ekseriyetle yeşilliğe döner başta keşkek gelir. Keşekte Türkiye'nin her yerinde meşhurdur. **(K73)**
- Et felan olur. Pilav üstü ayran tatlı. **(K74)**

Yemeği ne zaman verir?

Çarşamba ilçesinde gitmeden önce davet yapımı pek nadirdir. Genelde geldikten sonra davet yapılır yemek verilir. Evine uğurlamaya gelenlere yemek

saatine yakın gelinirse yemek ikram edilir. Yoksa çay yanına ne varsa ikram edilir.

- Evine gelen misafire yemek verilir. **(K62)**
- Yok. **(K64)**
- Yapan var yapmayanda var gelince daha çok olur. **(K66)**
- Bir hafta önce de olur.2 gün öncede. **(K67)**
- Davet olmaz normal gelene vakite göre yemek verilir. **(K68)**
- Gitmeden önce de verdük geldikten sonra da verdük. **(K69)**
- Ziyarete gelenlere tek tek verirsin birde toplu davet yaparsın. Gitmeden bir iki akşam önce olabilir yada geldiğin akşam olur ertesi gün olur. **(K70)**
- Biz geldiğimiz zamanda gittiğimiz zamanda herkese yemek verdik kimseyi boş çevirmedik, ikramsız salmadık. O adamın durumuna göre değişir. **(K39)**
- Geldikten sonra yaparız davetimizi. **(K71)**
- Giderkende olur geldükten sonrada olur. **(K72)**
- Kuran okunur. Gitmeden 2 gün önce de verilir. Gelenden bir hafta sonra da verilir yani kuran okutmak için. **(K61)**
- Bir gün öncesine kadar. Sırası çıktıktan sonra bir gün öncesine kadar herhangi bir gün öncesinde verebilir. Gideceğine yaklaşık olarak vermesi daha ağırdır. **(K73)**
- Kuran okunur yemek verir. **(K74)**

Yemekleri kim hazırlar?

Çarşamba ilçesinde evin hanımı yemek ikramında bulunur. Davet yapıyor ise aşçı hazırlar ya da hazır alınır.

- Eşim hazırladı. **(K62) (K68)**
- Hazırlanmaz. **(K64)**
- Aşçı olur. **(K65) (K72)**
- Hazır getirilir. **(K66)**
- Kendimiz yapardık. **(K69)**
- Aşçı tutarsın veya komşular hazırlar. İmece usulü. **(K70)**
- Yakınlarımız eli daha beceri olanlar herkeste bu işin içine giremiyor. Yük almak istemiyor omzuna birazda farklı stresli oluyor sağ olsun öyle çıkıyor aramızda öyle insanlarımız var. **(K39)**
- Yemekçiye veriyeler yavrum şimdi yemekleri eskisi gibi değil öğle. **(K61)**
- Erkeği kadını diye bir şey yok bilen kişiler, isteyen aşçı tutar isteyen evine güvenen evinde ocağında becerisi olan yapar. **(K73)**
- Kendi yemek verir. İcabında aşçı hazır yemek verir. **(K74)**

Gelenler hediye getirir mi? Ne tür hediye getirirler? Neden?

Çarşamba ilçesinde genellikle hacı adayına hediye getirilir. Bu hediyeler; havlu, çember, çorap, gömlek, iç çamaşırı, atlet vb.hediyelerdir.

- Burada bazıları getiriyor bazıları getirmiyor. Çorap, iç çamaşırı, eşarp, gömlek, havlu. **(K62)**
- Getirebilir. Giyecek atlet pijama boş gelmezler. **(K63)**
- Evet. Havlu, terlik gibi çamaşır gibi. Adettendir. **(K64)**

- Olur getirirler. İç çamaşırı getirirler genelde. (K65)
- Getirir. İç çamaşırı, baş örtüsü. (K66)
- Getirmezler. (K67)
- Getirir. Havlu, çember, çorap, atlet. (K68)
- Getürür. Getiren atlet kilot, dülbent gömlek çorap. (K69)
- Getirir. Bayanlara bayan başörtüsü, havlu gibi bir şeyler. O da aynı aşağı yukarı. (K70)
- Getiriyorlar. Valla herkesin gücü neye yeterse onu getiriyor kimisi kola getirir kimisi kumaş getirir. (K39)
- Geliyor. Ben eşim ile gittiğim için havlu, iç çamaşır, başörtü, çetiğinden çorabından ilifinden her ne varsa elinde. (K71)
- İsteyen getirir. Atlet, kilot her şey getirilir havlu getirirler İç çamaşırı getüriye gelenler en fazla tülbent getüriyeler. (K72)
- Getiren getüriye getümeyen getümiye. (K61)
- Genelde getirirler. Atlet gibi, mendil gibi eşarp gibi felan. (K73)
- Tabi. Genelde iç çamaşırı. Bayansa erkekse ayarı hediyesi oluyor. (K74)

Hacı adayına harçlık verilir mi? Ne kadar verilir?

Çarşamba ilçesinde hacı adayına harçlık vermek yoktur. Genelde hediye getirirler.

- Burada yok. Verilmez. (K62) (K64)
- Hayır. Verilmez. (K63)
- Görmedim. Yok. (K65) (K66)
- Yok verilmez. (K67)
- Verilir. Gönlünden ne koparsa (K68)
- Verirler veren veriyor. O zamanları para kıymetli idi demek 20 milyon 50 milyon böyle verirdi (K69)
- Hayır. Yok. (K70)
- Verilir. Düğün yapınca ne veriyon adama 20 lira 30 lira 50 lira benimde bir katkım olsun diye. Bizim burda yok bir adam getirip sadece bana elli lira verdi .Ondan sonra da bende veriyorum hacca gidenlere. (K39)
- Ben öyle bir şekil görmedim. Askere veririz haçta öyle bir durum yaşamadım. Görmedim. (K71)
- İsteyen para verebilir hediye olarak. Veriliy 100 50 ne kadar olursa. (K72)
- Olur. Gücü neye çıkışıyosa.20 verende olur 50 verende. (K61)
- Yok para verilmez. (K73)
- Verilmez. Sadece söyle olur. Amca benim için şu lirayı orda dağıt veya benim için bir hediye al orda fakir fukaraya dağıt .Ben öyle götürdüm yani. Verilmez. (K74)

Hacı adayını hediyesini nereden alır?

Çarşamba ilçesinde hacı adayları hediyelik eşyaları genellikle Türkiye'den alır. Mekke Medine pazarlarından da alınmaktadır.

- Hac malzemesi satan yerden aldık. (K62) (K68)
- Her yerden temin edebilir. (K63)
- Günümüzde buradan alınıyor. Tesbih takke yüzük. Önceden oradan alıyorlardı şimdi buradan alıyorlar. (K64)

- Türkiye’den alır Mekke’den de alır. Medine’den de alır. (K65)
- Mekke Medine’den de olur. Buradan da alınır. Saathane meydanında alırlar. (K66)
- Akli başında olan buradan alır .Mekke, Medine pazarlarından. (K67)
- Hediyeleri seccade satanlardan alıyok, tesbih satanlardan alıyok, tülbent satanlardan alıyok çok dağıttuk. (K69)
- Şimdi şunda benim bildiğim kadarıyla haç eşyaları satılıyor ya oradan esasen ordan 3 beş kilo zezem ve oranın hurması en değerli olan o (K70)
- Genellikle buradan alırlar. (K39)
- Onu genelde ordan da getiriyon zezemini furmasını, burdan baş örtü seccade, teşbihler yüzükler, ordan da alıyorsun yetmeyeceği bir anda burdan da alıyordun. (K71)
- Yarısını Kâbe’den getirir yarısını Türkiye’den. (K72)
- Mekke pazarından. (K61)
- Hurma ve Zezemi oradan tesbih takke gibi öyle şeyleri burdan aldık. Samsun’daki şeylerden. (K73)
- Genelde Türkiye içinden temin eder. Vilayetten alır. (K74)

Fiyat olarak Arabistan’dan mı getirmek uygun yoksa Türkiye’den almak mı?

Çarşamba ilçesinde hediyeelik eşyaların Türkiye’den temin etmenin daha uygun olacağı bilinmektedir.

- Türkiye’den. (K62) (K63) (K64) (K66) (K68) (K73) (K74)
- Fark etmez. (K65)
- Türkiye’den almak daha uygun(K67) (K69) (K61)
- Uygunluğu düşünürsen hacca hiç gitmeyeceksin. Burdan götürüp orda satıyorlar Esas oranın ordaki hurma ağacından ve zezem suyundan bir iki bardak getirirsen asıl olan o .Türkiye’den almak kimse kendine yük yapmıyor getir götür. (K70)
- Fiyat farkından değil de nakliye işi sıkıntı oluyor taşıma işi. Neticede burdan Bursa’dan gidiyor seccadeler gidip ordan almanın mantığı yok. (K39)
- Türkiye daha uygun olabiliyor diye düşündüm. (K71)
- Türkiye’de daha ucuz. Biz battaniyeleri buradan aldık mesela.(K72)

Hacı adayı hediye getirenlere hediye vermek zorunda mıdır?

Çarşamba ilçesinde hacı adayı hediye getirenlere hediye vermek zorunda değildir. Burada amaç hediyeleşmektir. Gelen tüm misafirlere hediye verilir.

- Yok değil ama genel olarak verilir. (K62)
- İllaki verir boş göndermez. (K63)
- Önemli olan hediyeleşmektir. Herkese verilir. (K64)
- Tabi ki verirsin kimse boş çevrilmez. (K65)
- Boş çevrilmez illaki bir şey vermek gerekir. (K66)
- Senin bileceğin iş o. (K67)
- Yok değil ama genel olarak verilir. (K68)
- Zorunda az çok ordan gelipte oradan hurma aldık tülbent aldık inci aldık bunlarda hep hediye dağıttık mesela. (K69)
- Zorunluğu yoktur verirse verir. Bu beklenti olmaz. Hediye verir. (K70)

- Zorunluluk yoktur ama etik olmaz vermezsen .Vermesi lazım adam hediye getirmişse. Hacının hediyesi aslında hurma ile zemzemdir bana göre ama mille bilmediği için farklı düşünebilir. (K39)
- Değil en önemli hediye hurma ile zemzemdir. (K71)
- Hediye vermek iyidir yani hediye verilir. Eve gelen misafirlere hac hediyesi verecen. Tesbih papak, namazlık verilir. (K72)
- İsterse verür istemezse vermez. Emme vermesi gerekiye hacı adayının. (K61)
- Tabi mutlaka. (K73)
- Değil. Oranın en iyi hediyesi zemzem ile hurmadır.(K74)

Hacı adayının kıyafetleri ne renktir? (Neden)

Çarşamba ilçesinde hacıların kıyafeti genellikle beyaz ve krem renklidir. Arabistan'da havanın çok sıcak olması sebebiyle genelde açık renkler tercih edilir. Günümüzde hacca götüren turlarda kafilesinde insanların birbirini kaybetmemesi için de farklı renkler tercih edildiği de görülmektedir.

- Genelde beyazdır. Kremdir. Orası sıcak olduğu için açık renktir. (K62)
- Her renk giyebilir. (K63)
- Beyaz renktir. Saflığı ifade etmek için olabilir. Özel bir sebebi var mı bilmiyorum. Kefeni ifade eder. (K64)
- Beyaza çalar. (K65)
- Değiştiriyorlar onları beyaz ve krem, beyaza yakın ince olur. (K66)
- Şirkete göre değişiyor. (K67)
- Tek renktir. Türk hacılar aynı renk giyerler Türk hacı kafilesini temsil ederler. (K68)
- Krem renk oralar sıcak oluyor çok. Hep açık renk giydik. (K69)
- Beyaz kefen mahşeri andırma. Kefen beyazdır ya. (K70)
- O krem rengi oluyor ama onu diyanetin verdiği kumaşlardan dikiyorlar oda kaliteli değil hem naylon karışımı orda hiçbirini giyemezsin. Sanırım o güneşle alakalı. (K39)
- Genellikle açık renkler olur gri, krem bu renkler olur. (K71)
- Krem. (K72)
- Gri de olur beyazda olur. (K61)
- Kıyafetimiz bu seneye kadar özel kumaş veriyordu müftülükler onu bu sene değiştirdiler olayı bu sene herkes istediği elbise ile gidebilir. Masraf etmeye gerek yok. Önceden çeşitli renkler oluyordu. Ekseriyetle kurşuni renkler. Kurşuni renge dönük kıyafetler oluyordu. (K73)
- Erkeklerde gri olur. Bayanlarda zaten sorun değil ferace giyiyor. (K74)

Hacı adayına valiz hazırlamada yardım edilir mi? Hacı adayı valizine ne tarz kıyafetler alır?

Çarşamba ilçesinde hacı adayının valiz hazırlamasına ailesi yardım eder. Hacı adayı valizine genellikle ince ve açık renkli kıyafetler almaktadır.

- Eşi yardım eder. İnce beyaz kıyafetler tercih edilir. İpek türü, şile bezi. (K62)
- Ev halkı yardım eder. İnce kıyafetler alır. (K63)
- Tabi ki aile etrafı yardım eder. Daha bol açık renkli iklime uygun olan. (K64)

- Olur. Çocukları yardım eder. Her şeyi götürdük Kap kaşık, her şey vardı. Biz yemeğimizi kendimiz yaptık. **(K65)**
- Yok. Herkes kendi hazırlar. Gömlek alır, 2-3 takım kıyafet olur Uzun kollu olur açık renkler ince kıyafetler olur sıcak bir memleket olduğu için. **(K66)**
- Edilir. 2 takım elbise koyasın gidersin. **(K67)**
- Yok. Herkes kendi hazırlar. (İnce kıyafetler alınır. Açık renkli. **(K68)**
- Herkes kendi hazırlar Atletin elbisen terliğin çorabın böyle kıyafetler. **(K69)**
- Eşin dostun eder. Orası sıcak bir ülke kışlık elbise ile gidemezsin oraya oraya uygun giysiler seçersin. **(K70)**
- Edilir tabi neden edilmesin. **(K39)**
- Seven eder. Başkasının ne kurduğunu hacının kendi bilemez kendi eliyle kurar kurduğu yerden alır. O hac kıyafetine uygun bir kıyafetler uydurabilirsin yani eteğinden olsun, biz zaten pantolon giymedik, etek üstlük tunik gibi böyle şeyler hep hac kıyafetine uygun şeyler aldık yani. **(K71)**
- Eşi yardım eder. Orda haçta giymek için kıyafetleri bize veriyorlar zaten diyanet tarafından onları giyiyoruz. Yazlık. **(K72)**
- Edilir. Genellikle orada şile bezleri alınır. **(K61)**
- Tabi ki eden olur. Sadece orada giyebileceği iç çamaşırlarını alır. Bir takım isteyen iki akım pantol 2 gömlek gibi felan böyle şeyler alabilir. **(K73)**
- Bayansa giyeceği bellidir. Erkekse yazlık pantolon, kısa gömlek beyaz türü erkeklere. **(K74)**

Hacı adayına kıyafet giydirme töreni yapılır mı? Hacı adayının kıyafeti nasıl ne şekilde giydirilir?

Çarşamba ilçesinde hacı adayına kıyafet giydirme töreni yapılmaz. Hacı adayı kıyafetini kendisi giyer.

- Yok. Kendi giyer. **(K62) (K63) (K65) (K68)**
- Yok. **(K64) (K66) (K69) (K70)**
- Yok. İhrama girerse tekbir getirilir. Yoksa normal giyer. **(K67)**
- Yok. Herkes kendi ihramını giyer. **(K39)**
- Tabi ki en önemli o hac kıyafetini giyiyon. Evden çıkıyon namazlı abdestli gene. Tekbir ala tekbir ala arabana binersin tekbir ala tekbir ala havaalanına kadar gidiyorsun. **(K71)**
- İhramını yok orda giyer Kâbe'de. **(K72)**
- Ben görmedim. **(K61)**
- Bugünün şartlarında havaalanlarında kıyafetlerini değiştiriyorsun. Kıyafetlerini orada değiştiriyorsun. Erken gidenler orada değişiyor. Bir mikat sınırları vardır. O sınırlara girildiği zaman yani hac bölgesine girildiği yani Mekke'nin çevresine bilmem kaç km civarındaki çevrelerde hep mikat çevresi vardı 4 cephede orada. Ama bayrama yakın bir hafta on gün kalımı geliyorsan havaalanında değişirsin. **(K73)**
- Çocuklarının arasında burda abdestini alır gusüllünü alır. Niyet eder giyer burda. Tekbir getirmesi olur. **(K74)**

Hacı adayı yolcu edilir mi? Hacı adayını yolcu etmeye kimler gelir?

Çarşamba ilçesinde hacı adayı yolcu edilir. Genellikle havaalanına kadar götürülür. Hacı adayını yolcu etmeye genellikle yakın akrabaları ve komşuları gider.

- Edilir. Eş, dost akraba. (K62)
- Edilir Sınırsız akraba dost herkes gelebilir. (K63)
- Edilir. Yakın akraba eş dost gelir. Önceden daha kalabalıktı şimdi ise daha az. (K64)
- Edilir. Uçağa kadar götürürler. Eş dost akraba komşular. (K65)
- Edilir .Hava alanına kadar götürürler. Hısım akraba hepsi gelir. (K66)
- Edilir. Komşular akrabalar. (K67)
- Edilir. Hava alanına kadar götürürler. Yakın akrabalar, komşular. (K68)
- Uçağa kadar geldiler. (K69)
- Edilir. (K70)
- Edilir.Havaalanına kadar gideceği araca kadar yolcu edilebilir. Komşuların gelir eşin dostun gelir. (K39)
- Edilir.17-18 araba bizi yolcu etmiş gelince de önümüze gelmişti. Eş, dost, akraba, komşular. (K71)
- Edilir. Hısımı akrabası gelir. En az uçağa kadar gelirler. Uçağa bindirip ondan sonra geri gelirler. (K72)
- Edilir. Hava alanına kadar. Yakınları komşuları. (K61)
- Gelirler. Havaalanına kadar. (K73)
- Havaalanına kadar edilir Yakınları gelir genelde eş dost komşuları. (K74)

Hacı adayı ile nasıl vedalaşılır?

Çarşamba ilçesinde hacı adayı ile tekrar helalleşirler. “Hakkını helal et”, “Güle güle git güle güle gel”, “Bizim için de dua et bizden de dua götür” denir.

- Vedalaşılır. (K62) (K65)
- Helalleşip güle güle git bizim için de dua et bizden de dua götür denir. (K63)
- Tekrar helallik alınır. Allah ısmarladık denir kucaklaşırlar iyi temenniler ile gönderirler. (K64)
- Vedalaşır gider içeri girmeden. (K66)
- Hakkını helal et güle güle git güle güle gel denir. (K68)
- Tabi tabi helallikte istenilir vedalaşılır. (K69)
- Benim için selam götür oraya. (K74)

Hacı adayına götürmesi için bir şeyler verilir mi? Götürmesini istemesinin sebepleri ne olabilir?

Çarşamba ilçesinde hacı adayına genellikle Mekke-Medine’ye götürmesi için herhangi bir şey pek verilmemektedir fakat nadirde olsa; çocuk sahibi olmak, şifa bulmak isteyenler herhangi bir eşyalarını yollamaktadırlar. Bunun yanı sıra sadaka olması amacıyla oradaki fakirlere para gönderildiği de olmaktadır. Bazen de

kullanılan eşyalar oranın maneviyatını hissetmek amacıyla yollanır.

- Verilir. Şifa olsun diye. (K62)
- Verilmez. (K63)
- Yok. Sadaka için para yollanabilir. (K64)
- Tesbih verirler okurlar, deve eti verirler yollalar. Çocuğu olsun diye. (K65)
- Yok. Bilmiyorum. (K66)
- Yok. Oradan da bir şey getirilmez. Yok götürülmez. (K67)
- Yok. Götürülmez. (K68)
- Verirler başka kadınlar getirmişti gördüm ben orda. Ee urdan bir imdat umuyor da. İyi olur gibisine. (K69)
- Hayır olamaması lazım. (K70)
- Verilir. Orda bilmem ne taşı varmış onu istiyorlar. (K39)
- Öyle bir şey var. Bebeği olmayanlar iç çamaşırını vermişti arkadaşlar orda gördüm Beytullah'a sürün orda bir şifa beklemek yani Allah kimseyi yergeç etmesin Allah herkese umduğunu versin. (K71)
- Yoo götürmesi için bir şey verilmez. Yoo götürmesi için bir şey verilmez. (K72)
- Veren görmedim. Veren görmedim. (K61)
- Hayır. Verilmez. (K14)
- Eşarp verirler, Takke verirler erkekler. Oranın maneviyatı. (K74)

5.1.2.Hac Sırası

Yolculuk kaç saat sürmektedir?(uçak-tren)

Çarşamba ilçesinde hac için yolculuk uçak ile 2.30 veya 3 saat sürmektedir.

- 3.30 saat. (K62) (K70) (K74)
- 3 -3.30 saat. (K63)
- 3 saat civarı. (K64)
- 2.30-3 saat. (K71) (K65) (K67)
- 3 saat. (K66) (K68) (K39)
- 3 saat. Viyana'dan. (K69)
- Samsun'dan 3 saat sürer. (K72)
- 3 saat 15 dk. sürdü. (K61)
- 2 Saat 20 dk. civarında. (K73)

Uçak nereye inmektedir?

Uçak Medine'ye veya Cidde'ye inmektedir.

- Genellikle Medine'ye iner. (K62)
- Ciddeye ya da Medine. (K63) (K65) (K66) (K67) (K68) (K39)
- Bazıları Cidde'ye bazıları Medine'ye. (K64)
- Cidde'ye indik. (K69) (K70) (K71) (K61)
- Cidde'ye iner Medine'ye iner. (K72)
- Medine'ye iner. Birde Cidde havaalanına iner. (K73)
- Burdaki kafileyeye bağlıdır. Erken gidiyor ise Medine'ye ama 8-10 gün varsa hacca

Mekke'ye iniyorsun. (K74)

Mekke'de nereler ziyaret edilmektedir?

Mekke'de Hira, Dağı, Ebu Kubeys Dağı, Cebel-i Rahme, Mescid-i Nemire, Hayf Mescidi, Sevr Mağarası, Cennet-i Mualla, Cin Mescidi ziyaret edilmektedir.

- Kâbe tavaf edilir. Sefa Merve arasında say yapılır. Peygamber efendimizin 8 yaşına kadar ki kaldığı ev ziyaret edilir. (K62)
- Hira, Mağrası, Arafat. (K63)
- İlk gidişte Kâbe ziyaret edilir ziyaret tavafi peygamberimizin evi değişik mescitler ziyaret edilir. Uhud dağı ziyaret edilir. İlk Arafat sonra mücdelife sonra şeytan taşlama. (K64)
- Peygamber efendimizin doğduğu evine, Arafat, Mücdelife'ye. (K65)
- Camiler var Arafat var. Mücdelife var Nur dağı, Sevr dağı Osmanlının yapmış olduğu tren garı var. (K66)
- Peygamber efendimiz nereleri ziyaret ettiyse, Kuran nerelere inmişse oraları, savaştığı yerleri ,dişinin kırıldığı yeri ziyaret edersin. (K67)
- Kâbe tavaf edilir. Sefa Merve arasında say yapılır. Mezarlıklar ziyaret edilir. Hira mağrası gidilir. Nur dağına çıkılır. Arafat dağına çıkılır. Peygamber efendimizin evine ziyarete gidilir. (K68)
- Orada hep ibadet yaptık. Arafat'a çıktık bir yerler de adı aklıma gelmiyor çok açık yerlerde yattık kumdu hep. Otel tuttuk orda yine otele gittik. (K69)
- Arafat ,işte hendek savaşının olduğu yer, yedi mescitler var, cin mescidleri var, Nur Dağı var, örümcek yuva yapmış ya ora aklına ne gelirse. (K70)
- Cin mescidini Sevr mağarasını Nur dağına çıkamadık aşağıdan beri baktık, Arafat'a gittik, mezarlıklara gittik. O yerlere gittik bol bol tavaf yaptık. (K39)
- Mekke'de her tarafı ziyaret ettik işte. Tavaf yerleri, Kâbe. (K72)
- Her yeri ziyaret ettik Arafat'a çıktık Uhud'a gittük, Ayşe validemizin kabrine gittük. Ordaki camilere gittük türbe ziyareti yaptık. Kâbeyi tavaf ettük. (K61)
- Uçaktan indik Cidde'de Beş gün vardı bayrama Cidde de indik 70 km otobüs ile gittik. Gece saat 2 sıraları ilk defa Mekke-i Mükerrreme'ye girdik. Kâbe'ye girdik grup olarak 350 kişi civarında. İlk defa orda tavaflara başladık. Tavaf bittikten sonra da aynı gece sabaha yakın say vardır. Saya girdik sayımızı tamamladık ondan sonra otellerimize gittik. (K73)
- Her tarafı ziyaret ediyorsun. Cennetül Mualla, Uhud Dağı, Sevr Mağarası, Arafat, Tenim Cuhana Hudeybiye, (K74)

Medine'de nereler ziyaret edilmektedir?

Medine' de Kuba Mescidi, Mescid-i Cuma, Mescid-i Kibleteyn, Mesacid-i Seb'a(Yedi Mescidler), Cennetül Baki (Baki Kabristanı), Uhud Şehitliği ziyaret edilmektedir.

- Önce Medine'ye gidilir. Peygamberimizin ravzasına gidilir. Namaz kılmır Yeşil halının üzerinde kılmaya çalışılır. Cennet-i Baki mezarlıkları ziyaret edilir peygamber efendimizin kızları, eşleri on bin sahabe ziyaret edilir. (K62)
- Yedi mescitler Kibleteyn Cami, Uhud Dağı. (K63)

- Peygamber kabri Mescidi Nebeveyn içinde. Camiler; Ömer, Osman, Ali camilerine gidilir. Hz. Ayşe'nin Hz. Fatma'nın yattığı mezarlara gidilir. Peygamberler sahabeler camiler ziyarete gidilir. Osmanlının bir tren garı var orada Sultan Abdülhamid'in yaptırdığı. **(K64)**
- Hz. Ali, Ebubekir evine gittik. **(K65)**
- Kuba Cami, 5 mescitler, Şehitlikler var. **(K66)**
- Peygamberimizin mezarına gidilir. **(K67)**
- Peygamberimizin ravzasına gidilir. Namaz kılınır. Hurma bahçesine gidilir. Kibleteyn Cami, Uhud şehitliğine gidilir. Kabristan ziyareti yapılır. **(K68)**
- Evvela Medine'ye indik. Otellere gittik. Birer kart verdiler bize otellerde camiye ibadete gittik. Orda 10 gün kaldık ordan arabalar geldi bizi Mekke'ye götürdü. **(K69)**
- Unuttum önemli yerleri nereler gezilecekse gittik. **(K70)**
- Cennetül bakiye gittik, hendek savaşına gittik, kuba mescidine gittik, çift yönlü mescide gittik. **(K39)**
- Medineye indik ilk önce eve telefon açmaya çıktık dokuzuncu katın üstüne, o Medine şehrinin görünce dayanamadım ışıklar içinde nurlar saçıyor oralar hala gözümden gitmiyor oranın ne güzelliği anlatılır göz görmeyince anlatmakla bitmez evladım. **(K71)**
- Camileri ziyaret ettik çok yerleri ziyaret ettikte hatırlamıyorum. **(K61)**
- 8 beşli 40 vakiti tamamlayacaksınız Medine'de. Medine'de gittiğimiz yerler Küba Mescidi, çeşitli camiler, yedi mescidler, Hz. Hamza şehitliği, Arafat. **(K73)**
- Kibleteyn, Uhud, Yedi Mescidler, Tren İstasyonu Osmanlının, Bilal Habeş, Cennetü'l-Baki. **(K74)**

Hacı ne zaman olunuyor?

Arafat'a çıkıp vakfe duası yapılıp şeytan taşlandıktan sonra hacı olunmaktadır.

- Arafat'ta vakfeye durduk hacı olduk sonra akşam ve yatsıyı say yaptık Mücdelife' ye sonra Mina'ya şeytan taşlamaya gidilir sonra herkes otele döner. **(K62)**
- Arafat'a çıkarsın Arefe günü dua yaparsın Arafat'a çıkması mecburi Arefe günü öğlen ile ikinci bir kılacaksın sonra akşam ile yatsıyı bir kılacaksın Arafat'tan akşam dönüp Mina'ya gelip Mücdelife'de taş topluyorsun evvela 7 taş büyük şeytana 21 ikinci gün 21 taş da üçüncü gün atıyorsun Kâbe'ye gidip tavaf yapıyorsun. Saçlarını kesip ihramdan çıkıyorsun. **(K63)**
- Arafat'ta vakfeye durmayınca hacı hacı olunmaz. Vakfeye durulur Mücdelifeye gidilir orada akşam ile ikinci cem edilir sonra Mina'ya gidip şeytan taşlanır. Kâbe tavaf edilir sonra tıraş olunur kurban kesilir. Kurban kesilince ihramdan çıkılır. **(K64)**
- Arafat'a çıkınca Mücdelife'de taş toplayıp şeytan taşlayınca hacı oluyorsun. **(K65)**
- Arafat dağına çıkıp vakfe duası yapılıncı hacı oluyorsun. **(K66)**
- Şeytan taşlayıp kurban kesince hacı oluyorsun. **(K67)**
- Vakfeye durup dua yapılır Kâbe'ye gelinir tavaf yapılır o zaman. **(K68)**
- Arafat'a çıkınca kurban kesicen, Arafat'a çıkmadan hacı olamıyorsunuz. **(K69)**
- Kurban bayramında kurbanı orda kesmen lazım tavaf yaptıktan kurbanı kestikten sonra kurban ile hacı olmanın hiçbir bağıntısı yok kurban ayrı bir konu. Arafat'a çıkıyorsun, Arafat'tan sonra şeytan taşlamak için taş topluyorsun, Mina'ya gidiyorsun orada kurbanlar kesiliyor oradan gidiyorsun şeytan taşlamaya şeytan taşlama işi bittikten sonra Kâbe'ye geliyorsun tavafını yapıyorsun kadın erkek hiç fark etmez öyle yapılmış saç sakaldan az bir şey kesmek. Ondan sonra ihram giysen de olur giymesende. Arafat'a gidip oralar gidip Kâbe'yi tavaf etmedikten sonra ihramdan çıkamıyorsunuz. **(K70)**

- Arafat'da çıkıyorsun ondan sonra gelip vakfeye duruyorsun tekrar gelip şeytan taşıyorsun geliyorsun tavafını yapıyorsun sayını yapıyorsun ondan sonra saçını traşını oluyorsun hacı oluyorsun. Hacını görevi üç şey. **(K39)**
- Medine'nin görevini görüp Mekke'ye geçiyorsun Mekke'de Arafat'a çıkıyorsun Arafat'tan bir gün önce Arafat'da vaha duası yapıyorsun o duadan sonra hac oluyorsun orda iki vakit namazı kılıyan ordan kalkıp Cidde havaalanına iniyorsun iki vakit namazı Cidde de kılıyoz pardon yatsı ile akşamı orda taş topluyoz orda biraz istirahat ediyoz gecenin tabi ki ikisi biri oluyor ordan kalkıyoz iş başım dayan kardışım Mina'ya minaya indik orda biraz daha çadırlarda istirahat ettik sabah oldu namazı kıldık adamlar bizden vekil aldılar kurban kesmeye gittiler kurbanı kestiler gelindi ordan çıktık şeytan taşlamaya iş başım dayan kardışım dizlerim. **(K71)**
- Arafat'tan sonra hacı olunur. Kurban kestikten sonra hacı olunur. **(K72)**
- Arafat'a çıkınca. **(K61)**
- Medine illaki şart değildir. Ama ziyaret için Peygamberimizin kabri ordadır. Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) Mekke'den Medine'ye hicret ettiği zaman yaptığı ilk mescit bugün Mescid-i Nebevi olarak geçer bunları ziyaret etmek, Hz. Peygamberimizin kabri ordadır, Hz. Ömer, Hz. Ebubekir üçünün mezarları yan yanadır orda bunları ziyaret edilir. İlk yapılan mescit 90 metre karelik bir alandır. O alanda serilen o halı hala durur. Orda 2 rekat namaz kılmak. Erken gidenler ordan başlar Mekke'ye gider. Geç gelenler Mekke'den başlar Medine'ye gider. Arafat'a çıkılıyor. Arafat Vakfesi yapılıyor. İkinci sıraları yola çıkılıyor. 9-6-15 km lik şeytan taşlama bölgesi Mina'ya doğru yola çıkılır. 9 km araba ile gidilir. Ondan sonra Mücdelife denilen bir bölge vardır orda inilir .Mücdelife'de akşam namazı ile yatsı namazı birlikte kılınır. Orda şeytan taşlamak için taşlar toplanır. Orda toplu olarak vakfe duası vardır. Türkiye'den hacca gidenlerin hepsi o an ordadır. Ordaki görev bitti mi sabaha karşı 3-4 saat kalımı yola çıkılır. Mücdelife ile Mina'nın arası 6 km karedir. Bunlar Lebbeyk Allahümme Lebbeyk duaları, Allahümme Rabbena duaları gibi hep yaptığımız duaları yüksek sesle bağı bağı. O altı km yolu külfeti böyle bağı bağı gider. Daha sonra ilk şeytan taşlaması orda başlar. **(K73)**
- Arafat'ta vakfe bitti mi hacısın. **(K74)**

Kurbanı kendiniz mi kesiyorsunuz? Vekil mi tayin ediyorsunuz?

Kurbanlar genellikle vekalet ile kesilmektedir.

- Vekalet verilir İslam Bankasına. **(K62)**
- İstersen kendin kes istersen İslam Bankasına ver. **(K63)**
- Sudi Arabistan organizasyonları kesiyor genelde biz Türkiyeliler olarak orda olan kuruluşlara vekalet veriyoruz. En ideali hacının kendi kesmesi bu pek mümkün olmuyor. **(K64)**
- Vekil verik. **(K65) (K72)**
- Parasını ödedik orada kurbanınız kesildi diye haber verildi. **(K66)**
- Vekil verebilirsin kendinde kesebilirsin. **(K67)**
- Vekalet yolu ile kestirilir. **(K68)**
- Vekil tayin ettik. **(K69) (K70) (K61) (K74)**
- Vekil tayin ettik. Diyanet kesti. **(K39)**
- Eşime vekil verdim orda başkasına kestiriyor orda başında duruyor. Develer kimi koyun kestiriyor. Koyundan bir bacak tadımlık diye geliyor otele. **(K71)**
- Aramızda orda oturan kişiler varmış onlar ile tanıştık. Onlar geziyor şey yapıyorlar. Onları çevreden sorduk sorduğumuz öğrendik bir kişiyi aramızdan seçtik onlara kattık. Kurbanları onlara kestirdik. Kestiler. Bize de birer parça bir şey getirdiler gene biz de tattık. **(K73)**

Kesilen kurbanlar ne oluyor?

Kesilen kurbanlar fakir ülkelere gönderilmektedir.

- Tırlara yüklenip fakir ülkelere yollanıyor. **(K62)**
- İslam bankasına verilirse Afrika ülkelerindeki fakirlere kendin kesersen orda ki fakirlere veriliyor kendinde yiyorsun. **(K63)**
- Oradaki fakirlere dağıtılıyor yada diğer Müslüman fakir ülkelere verilmek için gönderiliyor. **(K64)**
- Dış devletlere gidiyor. **(K65)**
- Fakir devletlere gönderiliyormuş. **(K66)**
- Kendinde yersin gerisi kalır. **(K67)**
- Afrika ülkelerine gönderiliyor. **(K68) (K74)**
- Deve dağıttuk bize de getirmişlerdi dedik ki bizde yiyek şöyle küçük taslara koyup bize de getirmişlerdi. **(K69)**
- İstersen gider alırsın bir yerlere veriliyor ama neye veriliyor bilmiyorum. **(K70)**
- Görmedik bile. Orda düşkünlere dağıtıyoruz dediler. Kurbanınız kesildi diye haber geldi. Namazını kıldık **(K39)**
- Onu bir hayır gurubuna veriyorlar tahminim. **(K71)**
- Onları Araplar şeylere veriyorlar. Hacılar başka yerlere gönderiyorlar. **(K72)**
- Kesilen kurbanların kağıdı geldi bize. Başka bilmem ne olduğunu. **(K61)**
- O bölgedeki Arap bölgesindeki fakir bölgelere dağıtılıyor. **(K73)**

Hediye almak için nereler tercih edilir? Genelde ne tarz hediyeler alınır?

Hediye almak için Mekke ve Medine’de hediyelik eşya satan dükkanlar, alışveriş merkezleri tercih edilmektedir. Mekke ve Medine pazarlarından hediye olarak; yüzük, bilezik, kolye, namazlık, takke, tesbih, koku, zezem, hurma, eşarp vb. eşyalar alınmaktadır.

- Mağazalar var istediği yerden alabilir. İncik, boncuk, hurma. **(K62)**
- Gezerler bakarlar nereden isterse. Heves ettiği. **(K63)**
- Çarşı pazarda birçok yer var beğendiği yerden. Yüzük, bilezik ,kolye ,namazlık ,takke ,tesbih , koku. **(K64)**
- Her yerden Mekke, Medine’den. İncik, boncuk, seccade. **(K65)**
- Oranın her yerinde pazarlar var istediğin yerden alabilirsin. İnci alırlar. Çocuk bilezikleri alırlar çocuk takısı alırlar, yağ alırlar. **(K66)**
- Kurban kefareti yada oruç tutacaksın Zezem ve hurma almadan başlanır isteyen seccade, tesbih takke alır. **(K67)**
- Orada alışveriş merkezleri var oradan alınır. Tesbih, koku, yüzük, seccade, eşarp, kına, hurma, zezem suyu takke. **(K68)**
- Mesela hurma yerlerinden hurma aldık. Dükkanlarda tülbentler satılıy gömlekler satılıy gömlekler aldık inci satılan yerlere gittik inci aldık. Hurma, tülbent, inci. **(K69)**
- Oranında aynı çarşısı pazarı var. Ordan da alıyorsun Yüzük, tesbih, esası hurma, zezem o tür şeyler. **(K70)**
- Gümüş alıyorlar bol bol, gümüş yüzük inci. **(K39)**
- Dükkanlar varda oranın hediyelikleri pek meşhur değil battaniyesi ile seccadeleri var iyi güzel, basması kumaşı pek makbul değil yani. Battaniyesi ile seccadeleri var iyi. **(K71)**
- Çarşısı Pazar yerleri var. Hediye genelde Medine hurması güzel hurması var Medine’nin. Hurma, zezem, kimisi çok basmalıyı. **(K72)**

- Hediye getirmek için orda Mekke pazarları var. Oradan arkadaşlarına istediğini alabilen. Tesbih çocuk oyuncakları, kolye, incik boncuk. **(K61)**
- Getirilen hediye ekseriyetle Hurma Medine'den tercih ediliyor çünkü hurmanın yuvası Medine. Alanlar çok var ama biz tercih etmedik. Alanlar çok var ama biz tercih etmedik. **(K73)**
- Büyük marketler Kadınlar incik boncuk, yüzük erkekler tesbih. **(K74)**

Zemzem suyu nereden alınır? Fiyatı nedir?

Zemzem suyunu hacılar genellikle Peygamberimizin evinin yanından doldurmaktadır. Kendileri doldururlar ise para vermezler. Bununla birlikte hazır da alınmakta ve her yerde satılmaktadır.

- Diyanet İşleri 5 litre veriyor herkese havaalanında almak istersen 150 -160 rial kedin doldurursan para yok. **(K62)**
- Her yerde satılıyor. Bilmiyorum.10-20 riyal. **(K63)**
- Eski zamanda hacılar gidip kendileri dolduruyordu şimdi ise orada bidonlar ile hazırlanıyor şimdi organizasyonlarda kendileri hazırlıyorlar. Şuan ki fiyatı bilemem. **(K64)**
- Orada doldurduk arabalara verdik. Para yok. **(K65)**
- Biz kendimiz doldurduk Peygamber efendimizin evinin yanında şimdi dolu veriyorlarmış. **(K66)**
- Mekke den alınır. Para verilmez. Onlar doldurur sende doldura bilirsin. **(K67)**
- Biz kendimiz doldurduk Peygamber efendimizin evinin yanından. Para ile alınıp satılmaz. **(K68)**
- Peygamberin evi var ya orda. Peygamberin evinin önünde zemzem suyu akıyor ordan doldurduk. Para vermedik **(K69)**
- Ben kendim o tam zemzem kuyusunun olduğu akan çeşmeden doldurdum. **(K70)**
- Zemzem suyunu doldurduk Kâbe'den. **(K39)**
- Doldurduk. Hemen peygamber efendimizin evinin önünde çeşmeler var ordan doldurduk. Genelde Kâbe'nin içinde var ordan dolduruyon. **(K71)**
- Doldurduk. **(K72)**
- Satında aldık, doldurdukta. **(K61)**
- Mekke'den aldık. Otobüse verdik firmaya geldi buraya. 3 bidon 10'ar 15'er litrelik almıştım. **(K73)**
- Alınıyor. Şirket veriyor. Eskiden doldurma vardı. Şimdi oralar kapandı Makamı İsmail zemzem boru ile akıyor Medine'ye bizde genelde havaalanında şirket veriyor. 5 lt. Fiyat şirkete ait. **(K74)**
- Satın aldık doldurduk. **(K61)**

Hurma nereden alınır? Fiyatı nedir?

Hurma genellikle Medine'deki hurma pazarından alınmaktadır. Alınan hurmanın fiyatı kalitesine göre değişmektedir.

- Medine'den hurma bahçesinden alınır. Kalitesine göre değişir.15-60 arasında. **(K62)**
- % 80 Medine'den alınır. Parasına göre bir kasa 20-25 kilo oluyor. **(K63)**
- Medine'de hurma pazarı var oradan kaliteye göre alınıyor. Günümüzde hac organizasyonu yapan şirketler oradan getirip satıyor. Bizim zamanımızda (2006) 22 riyaldi orta üstü olanlar. **(K64)**
- Medine'de hurma pazarından alınır. Rial ile aldık. **(K65)**

- Medine’de en iyi hurma 15 liraya almıştık 2008 yılında şimdi 20 felan olmuştur. Fiyat hurmaya göre değişiyor. **(K66)**
- Her yerde olur. Hurma pazarından alırsın. Ucuzu var pahalısı var. **(K67)**
- Medine’den hurma bahçesinden alınır. Kâbe’de alveriş merkezlerinden alınır. Kilosu 20-25 rial. **(K68)**
- Satılıye orda dükkanlarda aldık Ne kadara aldık bilemiyem. **(K69)**
- Pazardan aldım. Unuttum 10 -20 rial de. **(K70)**
- Medine’den aldık. Ne kadar dağıtırsın derse o kadar alırsın da. Mesela 10 liraya da hurma var 50 liraya da hurma var kalite kalite değişiyor. Biz 17 liradan almıştık kilosunu. **(K39)**
- Medine’den aldık. Hatırlamıyorum. **(K71)**
- Orda her yerde satıyler ekseriyetle Medine’den alıyorlar hurmayı. İki sefer almıştım bir teneke dolusu birazda ordan almıştım geliyken hurma iki sefer aldım işte. **(K72)**
- Medine’den aldık. 80 kilo aldık. **(K61)**
- Medine’den aldım. 30 kilo aldım. **(K73)**
- Medine’den Bütçene göre 25 kilo 50 kilo çevresi çok olan 50 de alıyor 100 de alıyor. **(K74)**

5.1.3.Hac Sonrası

Hacı adayına dönüşte karşılama töreni yapılır mı?

Çarşamba ilçesinde hacıyı yakın akrabaları ve komşuları karşılamaya gider.

- Yakınları karşılamaya gelir. **(K62)**
- Yapılmaz. **(K63)**
- Yapılır. **(K64) (K65) (K68) (K72) (K61)**
- İllaki önüne gelen olur. Hısım akraba gelir. **(K66)**
- Kendi adamları karşılar. **(K67)**
- Karşılıyeler şimdi yanın geliler. Gelince herkes seni karşılyi geliye yanına. **(K69)**
- Havaalanına seni karşılamaya gelen olur. **(K70)**
- Yapılıye yapılye. Karşılamaya herkes geliyor. **(K39)**
- Sevinç göz yaşı ile karşılanıyoz. **(K71)**
- Elbet tören değil de çoluğu çocuğu seven arkadaşları veyahut oranın hasretini yaşayan böyle bir şey düşünebilir onları karşılama iyi bir şeydir. **(K73)**
- Yakınları tabi ki bir konvoy yapıyor. **(K74)**

Hacı evine gelmeden ev temizlenir mi?

Çarşamba ilçesinde hacı eve gelmeden evi temizlenir.

- Temizlenir. **(K39) (K62) (K63) (K64) (K65) (K67) (K68) (K69) (K74)**
- İlla ki temizlenir. Bir hazırlık olur. **(K66)**
- Mutlaka hazırlanır da. **(K70)**
- Tabi yani temiz olsun güzel olsun. **(K71)**
- Tabi tabi. Bir temizlik olacak tabi. **(K72)**
- Evde kalan temizler. İsteyen tatlısını yapar. **(K61)**
- Tabi öyle bir temizlik işi yapılır. Elbette ki gelen olacak giden olacak misafir gelecek bir hazırlık elbette yapılır. **(K73)**

Ev boyanır mı? Boyanırsa ne renge boyanır? Neden?

Çarşamba ilçesinde hacı olan kişinin evi boya gerektiriyorsa boyanır, aksi takdirde boya yapılmaz. Ev boyanacaksa da istenilen renkte boyanabilir.

- Yok. Boyanmaz. (K62) (K65) (K66) (K70)
- Boyanabilir. İstedığı renge. (K63) (K68)
- Boya gerekiyorsa boyanır. (K64)
- Yok. (K67) (K39) (K74)
- Boyanmaz da ev kötü ise boyuya bilir. (K69)
- Öyle bir şey yaşamadım. Bilmiyom yavrum biz hacca gidecez diye gelenimiz gidenimiz olur diye evimizi boyayıp gitmiştik. (K71)
- Kirli ise boyarsın temizlersin. Yo herkes istediği şekilde boyarsın. Beyaz. (K72)
- Ev boyanacaksa boyanır. Boyanmayacaksa boyanmaz. Evimiz sarı idi sarı boyanır (K61)
- O kadar şeyim yokta.(Boyanmaz.) (K73)

Hacı adayı hacta olduğu sürece evine bayrak asılır mı?

Çarşamba ilçesinde hacı adayı gitmeden evvel bayrak asılır. İsteğe bağlı olarak bir ay veya hactan gelene kadar da asılı durabilir.

- Asılır. (K62)
- İsteyen asar. (K63) (K64)
- Bayrak asılır. Gelene kadar. (K65)
- Asılır. Bir zaman durur. (K66)
- Bazıları asar. (K67)
- Asılır. Bir ay. (K68)
- Asılır. Bayrak mesela istediğin kadar kalabilir bir ay iki ay hacı olduğunu şey yapıyor da. (K69)
- Asan asıyor. Beyaz bayrak asılması lazım bence. (K70)
- Asılır gelene kadar bekler da. Ziyaret işi bitene kadar bekler. (K39)
- Gitmeden bir iki gün evvel asarsın dönenden geri on on beş gün sonra kaldırırsın. (K71)
- Asılır. Asılır Hacca gidiye işaret yani. (K72)
- Asılır. Gelene kadar asılı durur. Gelince istersen alırsın istersen bıraksun. (K61)
- Şimdi bayrak asılmasında fayda var. Bu Allah'ın emri diye bir şey yok. (K73)
- Asılır.10 -15 gün kalır ziyaretler bitene kadar. (K74)

Dönüşte gelen misafirlere hediye verilir mi? Hediye olarak ne verilir ?

Çarşamba ilçesinde genellikle gelen misafirlere hediye verilir. Erkeklere takke, tesbih, yüzük ,esans. Kadınlara; namazlık ,yüzük, tesbih, kına, baş örtüsü verilmektedir. Kimse boş gönderilmemeye çalışılır.

- Öncelikle zemzem suyu ve hurma verilir. Hediye de verilmeye çalışılır. Erkeklerle yüzük, tesbih. Kadınlara seccade, baş örtüsü, kına. (K62)
- Verilir. Ne getirdi ise tesbih yüzük. (K63)
- Genellikle verilir Erkeklerle takke, tesbih, namazlık, yüzük. Kadınlara; namazlık, yüzük. (K64)
- Verilir. Ne getirdiyse ne hazırlık yaptıysa. (K65)
- Verilir.Gönlünce hurma, zemzem verilir, tesbih verilir yağsı olur. (K66)
- Hurma zemzem tesbih takke kadınsa çember, kına. (K67)
- Verilir. Erkeklerle yüzük, takke, seccade, esans, tesbih. Kadınlara baş örtüsü, kına. (K68)
- Veriliyo. Bir namazlo bi dülbent, bir papak hediye verdik. (K69)
- Verilir Hactan getirdiğin hurmazemzem gibi işte yüzüktür, tesbihtir, festir bilmem. (K70)
- Evet verilir. Seccade tesbih , hurma ,zemzem (K39)
- İsteyen tabi ki veriyorsun mecbur teklif ediyorsun masanın üzerinde duruyor seven isteyen alıyor poşette veriyorsun. (K71)
- Eve gelen misafirlere hac hediyesi verecen. Zemzem hurma, tesbih papak, namazlık verilir. (K72)
- Verilir. Tesbih namazlık, yüzük, çocuk incisi. (K61)
- Verilir. Tesbih takke eşarp seccade. (K73)
- Tabi ki. Takkesi, seccadesi, tesbihi, zemzemi (K74)

Gelenlere öncelikle neler ikram edilir?

Çarşamba ilçesinde öncelikle gelen tüm misafirlere zemzem suyu ve hurma ikram edilir.

- Öncelikle zemzem suyu ve hurma ikram edilir. (K62) (K67)
- Zemzem, hurma. (K63) (K71) (K72) (K73) (K74)
- Zemzem suyu, hurma. (K64) (K65) (K61) (K68)
- Bardağını alırsın 1 takım onu doldurup verirsın kibleye dönüp içer. (K66)
- İlk önce zemzem suyunu ikram ediyok. Furma ikram ettik. (K69)
- Öncelikle zemzem hurma. (K70)

Zemzem suyunun ikram edilmesinin sebebi nedir?

Çarşamba ilçesinde zemzem suyu kutsal topraklardan geldiği için kıymet arz etmektedir.

- Özel yerden geldiği için o. (K62)
- Mukaddesiyet arz eder hem maddi ve manevi şifadır. (K64)
- Onu uygun görmüş Cenabı Rabbim. (K67)
- Kâbeden geldiği için özel yerden geldiği için şifa niyetine ikram edilir. (K68)
- Zemzem suyu Hz. İsmail'in topuğundan patlayan bir sudur. Allah tarafından bunu içmek sevaptır. (K70)
- O cennet ırmağı kevser ırmağının şeyi diye geçiyor ya zemzem onu küçük fincanlarda kibleye dönerekten ikram ediyoruz yani. (K39)
- En güzel değerli bir yerden geldiği için onu sunmak misafirine daha bir güzel bir şey yani. (K71)
- O zemzem suyu Kâbe'den geldiği için zemzem suyu içilir(K72)

- Oradan hactan geldiğünün bir göstergesi. Hacı olduğunu ordan biliyor millet nerden bilsin. **(K61)**
- O cenabı Rabbül Alemin Hz. İsmail'e bebe iken ayaklarını o çaba ile yere vurmasından kaynaklanan ve o suyun ismini zemzem dur demek Arapça onu hatırlamak için yapılan bir olaydır. **(K73)**
- O herkese nasip olmaz. **(K74)**

Zemzem suyu nelere iyi gelir?

Çarşamba ilçesinde zemzem suyunun her hastalığa şifa olduğuna inanılmaktadır.

- Her hastalığa şifadır. **(K62)**
- İdrardan çıkmaz vücutta kalır. Her şeye iyi gelir. **(K63)**
- Hem maddi ve manevi şifadır. **(K64)**
- Herkese iyi gelir iyi gelmeyen bir şey yoktur Hastalıklara iyi gelir. **(K65)**
- Hastalıklara şifa için niyet edilip içilir niyet önemli. Su niyeti ile içersen su gibidir. **(K66)**
- Her türlü hastalığa şifadır. Şifa niyetine içersen. **(K67)**
- Şifa niyetine içersin. **(K68)**
- Şifadır. Alla'n şifası derler. **(K69)**
- Şifadır onun şeyi anlatılmaz. **(K70)**
- Her derede o niyetine bağlı onu herkes biliyor mu bilmiyorum o derdine şifa niyeti ile kibleye dönüp inşallah cennetten gelmiş bu su diyerekten içerse her derde şifadır. **(K39)**
- Allah'tan ne için şifa istiyorsan Allah-u Teala ona şifa verir. **(K71)**
- Vücuda şifadır yani. **(K72)**
- Nelere iyi gelmez kızım her şeye iyi gelür. **(K61)**
- Zemzem suyu her şeye şifadır. **(K73)**
- Zemzem göbekten aşağı geçmez. Zemzem şifadır yani. Ne niyetle içersen ona gelir. **(K74)**

Zemzem suyunun içilme adabı nasıldır?

Zemzem suyu ayakta ve kibleye dönülerek besmele çekilip üç yudumda içilmektedir.

- Ayakta 3 yudumla kibleye dönülerek Ya Şafi denerek içilir. **(K62)**
- Kibleye dönersin ayakta içersin. **(K63)**
- Genelde kibleye dönülür sol elle baş tutularak içinden dilek tutarak üç yudum da içilir. Ayakta içilmesi saygı ifadesidir. **(K64)**
- Kibleye dönüp ayakta içeceksin. **(K65) (K66) (K67)**
- Kibleye dönüp ayakta besmele çekilip içilir. **(K68) (K69)**
- Ayağa kalkıp kibleye dönerek içmek gerekir. **(K70)**
- Ayakta kibleye dönerekten. **(K39)**
- Yönünü kibleye dönersin, Kulhu Allahu okuyarak üç yudum da çekersin. **(K71)**
- Ayağa kalkıp kibleye dönerken içersen. **(K72)**
- Euzuyu çekersin bismillahi çekersin kibleye dönersin içersin. **(K61)**
- Zemzem bismillah diyerek kibleye dönüp ayakta senin rızan için şifa olarak içiyorum der ve iç. **(K73)**

- Kibleye döneceksin 3 yudumda içeceksin Eüzü besmele çekeceksin. (K74)

Hurma nelere iyi gelir?

Çarşamba ilçesinde hurmanın açlığı yatıştırdığına ve her şeye iyi geldiğine, çok faydalı olduğuna inanılmaktadır.

- Çok faydalıdır. (K62)
- Her şeye iyi gelir. Dokunmaz. (K63)
- Bilmiyorum. (K64)
- Her şeye iyi gelir. (K65)
- Duymadım bilmiyorum. (K66)
- Açlığı yatıştırır. (K68)
- Mide hastalıklarına o datlıya mide hastalıklarına böbrek hastalıklarına iyi gelir denir. (K69)
- Yok. Şu hastalığa iyi gelir bu hastalığa iyi gelir yok zezemde dediğim gibi yararlı. (K70)
- Her derde devadır. (K39)
- Onun ağaçlarını hep peygamber efendimiz dikmiş zamanında. (K72)
- Onu bilemeyeceğim. (K61)
- O konuda bir bilgim yok. İnsanoğlunun yaradılıştan itibaren ilk gıdası hurmadır ve değer verilir. Şifa olarak da yiyom diyebilir. (K73)
- Yeni doğum yapan kadınlara süt yapar. Şifadır. (K74)

Hurma yemeyle ilgili inanışlar var mıdır?

Çarşamba ilçesinde hurma yemek ile ilgili inanışlar: Hurma çekirdeğinin bereketli olduğuna ve uğur getirdiğine, hurma yiyen çocukların iyi huylu olacağına inanılır. Bunlara ek olarak hurmayı tek sayı şeklinde yeme inancı olduğu da görülmektedir.

- Peygamber efendimiz iki, hurma ile oruç tutarmış Bütün gıdalar varmış onda. (K62)
- Yok. (K63) (K64) (K65) (K67) (K68) (K70)
- Peygamber efendimiz ağacını kuru dikmiş hurma vermiş. (K66)
- Onu Allah bilir. Allah'ın yarattığı bir hediye. (K69)
- Bende var ben hep tek yerim ya üç yerim ya beş yerim ya yedi yerim onun manasını bilmiyorum ama hep tek yerim peygamber efendimiz öyle yediği için. Duydum. (K39)
- O yemek olarak sayılmaz tatlıni da verirsin sonra onu mecbur verirsin. (K71)
- Çekirdeği atmazlar saklarlar bir kenara koyarlar uğur getirir. (K72)
- Eskiden peygamberimiz döneminde çocuklara ağızında eziyorlarmış üst damağına yapıştırıyorlarmış. Çocuğun ağazı devamlı tatlınsın diye Birde çocuk ilerde iyi huylu olsun diye. (K61)
- İnsanoğlunun yaradılıştan itibaren ilk gıdası hurmadır ve değer verilir. Şifa olarak da yiyom diyebilir. (K73)
- İlk yiyen için cebine çekirdeğini kor bereketli olsun Beni Allah tez göndersin oraya diye niyetler var yani kızım. (K74)

Hacı ziyaret etmeye genelde ne zaman gelinir?

Çarşamba ilçesinde hacı ziyaretine hac dönüşünden sonra ilk bir iki ay içerisinde insanlar müsait oldukça hacının yanına akşamları gelmeye çalışır. İlk geldiği günlerde bir iki hafta yoğunluk olmaktadır.

- Her zaman gelebilirler. (K62)
- Ekseriyetle akşamları gelir. (K63)
- Akşamları. (K64)
- 1-2 ay sürer. (K65) (K66)
- 3-5 gün gelinir. (K67)
- Her zaman gelebilirler. İstedikleri vakit. (K68)
- Sürer nerden duyarsa uzak yerlerden de duysa ziyarete gelirler.1 ay, 1,5 ay sürer. (K69)
- En fazla bir ay olur. Ha uzakta duymayan felan olur sonra gelir ayrı konu. (K70)
- Bir ay. Valla hiç vakit sorulmaz saat ondan sonra ziyaret başlıyor. (K39)
- Gelmeyen geliyor eğer davet yaparsan birden gelip geçiyor herkes öyle bir şey yapmadığın sürece o diyo ki felanca haçtan geldi ben ziyaretine gidemedim illa çoşup geliyor sağ olsunlar. (K71)
- Allah razı olsun bir saat yarım saat ziyarete bir ay gelinir. (K72)
- Bir ay bir buçuk ay sürer Irak yerden gelen bir aydan fazla sürer(K61)
- Zaman kesilmez ama azami bir ay sürer şudur budur. Hele bizim bu yörelerde dağınık olduğu sebebi ile biraz zaman alabilir. (K73)
- Bu akşam geldi ise yarın akşam gelirler üç beş gün sürer o hem de sevaptır gidip görmek. (K74)

Hacıya toplumun bakış açısı nasıldır?

Çarşamba ilçesinde hacıya kişinin karakterine göre genellikle temiz ve iyi bir insan olarak bakarlar. Saygı ve sevgi duyarlar.

- İyidir. Saygı sevgi vardır. (K62)
- İyi ise iyi bakarlar gelip milleti canından bezdirirse kötü bakarlar. (K63)
- Hacca gitmiş bir insan güvenli işleri düzgün, dürüst bir izlenim yaratmalıdır. (K64)
- Sen iyiyse iyi bakarlar. (K65)
- Hacının durumuna bağlı ona buna karışırsa bakış farklı olur. (K66)
- Vatandaşın niyetine bağlı bir saygı olur. (K67)
- Temiz iyi bir insan olarak bakarlar. (K68)
- Hacı diye geliyor avucunun içini öpüyor. Senle peygamber için şey yapıyor tokalaşiyor Allah kabul etsin hacınızı diyor. (K69)
- İnsanlar hacılara daha saygılı davranır davranması lazım oraya gitmiş gelmiştir Kâbe'ye el kaldırmıştır. Hacıların esas elinin içini öperler böyle Kâbe'ye sevap odur. (K70)
- Hacı olan insandanlar da daha alçak gönüllü daha mütevazi olması daha olgun konuşması. Eskidenmiş o ya şimdi hacca gitmişin umreye gitmişin hiç kimsenin umru bile değil. (K39)
- Güzel bakış oluyor sevinç toplumda ayrımlığı olmaz ama ne güzel yere gittin Allah bize de nasip etsin diyerek sevgi ile karşılanıyon yani. (K71)
- İyi bakarlar hacı diye. (K72)
- Sevinir tabi. Ben bir arkadaşımı görünce seviniyem onlarda sevinmiştir inşallah. (K61)

- Genelde toplumun % 70 hacıya gerçek bir hacı gözü ile bakar. Ama % 30'u da aman sende ya gittin de Araplara para yedirdin burda para verecek yer yok mu idi gözüyle bakar. (K73)
- Bir ihtimam gösterilir. (K74)

Hacıların hactan geldikten sonra nasıl davranması beklenilir?

Çarşamba ilçesinde toplum hacı olan kişiden daha olgun ve ağır başlı olmasını, hakka hukuka dikkat eden davranışlar sergilemesini bekler.

- Olgun,ağır başlı, güzler yüzlü. (K62)
- İyi davranmalı. Ta gitmeden önce hacı olma iyi davranmalı. (K63)
- Daha iyi. (K64)
- Bir iş günahsa hemen dönmesi gerekir her zaman öyle olunmalıdır. Hacı daha dikkatli olmalı. (K65)
- O mübarek yerlere gidince onla bunla kavga et onun yerine geç, onun hakkına gir olmaz her şeyi gözetmen gerekir. (K66)
- İyi güzel davranması lazım. (K67)
- Tatlı dilli, temiz, hoş görülü olgun. (K68)
- Allah hacılığınızı kabul etsin Allah gitmeyenlere de nasip etsin denir hep öye dua ederek şey yapıyoruz da. (K69)
- Onu bilemem ki. (K39)
- Çok daha anlayışlı çok üzücü olayacak kırıcı olmicek daha merhametli daha bir yumuşak az bir bunaldığın zaman orasını gözünün önüne aldığın zaman kendini frenliyorsun yani. (K71)
- Çok beklenti olur hacımın tatlı olması lazım, küfür söylemeyecek, kalp kırmayacak ahlakımı değişecek tabi. (K72)
- Dedikodu yapmayacan kimsenin gıybetini yapmayacan. (K61)
- Gittiği yolun Tutuğu yönün kurallarına uygun hareket etmek zorundadır. Baştan diline sahip olmaktır. Diline sahip olacak gururuna sahip olacak elinden geldiği kadar mümkün olduğu kadar fazla konuşmayı tercih etmeyecek. Ama dinlemeyi çok tercih edecek. (K73)
- Eski durum olmayacak kızım dürüst ortamı çocuğu da ayırım gayrim olmayacak düşmanı da olsa. (K74)

Hac sırasında sizi en etkileyen olay nedir?

Çarşamba ilçesinde hacca giden kişiler genellikle hac görevini yaparken Kâbe'yi ilk gördüklerinde çok etkilendiklerini ifade etmiş bulunmaktadırlar.

- Kâbe'yi görmek çok etkileyiciydi. Kâbe'yi görünce yapılan dualar kabul olur etkilenirsiniz. (K62)
- Orada iken burası hiç aklına gelmez. (K63)
- Dünyanın değişik ülkelerinden insanlar görüyorsun değişik ırk mezhebe inanan insanların Allah'ın huzurunda olması beni duygulandırdı. (K64)
- Orada burası aklına hiç gelmez. (K65)
- İlk Kâbe'yi görünce etkiliyor. Nur Dağı da beni çok etkiledi. (K66)
- Yok öyle bir şey. (K67)
- Kâbeyi görünce çok etkilendim. (K68)

- İbadetlerde oranın deve yoğurdunu yedik çok tandır ekmeğini yedik mesela ibadetlerimizi çok güzel yaptık yorulmadık Arafat'a çıkıp o zaman ağladım ben o kalabaluk ile Arafat'a çıktık oralar beni etkiledi. **(K69)**
- Anlattıklarımı haricinde bir sabah namazı Kâbe'ye gittim orada böyle pek havan yok kırlangıç kuşları var. Sabahtan ikinci katta Kâbe tam karşımda nasıl biliyor musun gökyüzü simsiyah o kuş o hayvanlar böyle geliyor Kâbe'nin üstünden geçmeden geri dönüyor orada Kâbe'nin üstü açık gelen bir hızla geliyor bir hızla geri dönüyor bir o oldu. İkincisi şeytan toplamak için taş topladık ya o taştan biraz arttı onları başka bir yere bağladım getirdim yastığımın altına koydum buraya getirecem gelirken gözüm bir yumuluyor kötü kötü rüyalar böyle korkunç korkunç rüyalar görüyorum. Uyanıyorum bi da bi da düşündüm aklıma geldi bir daha ben bu taşları şeytana atmak için aldım şeytanı getirdim başımın altına koydum çıktım otelin üstüne attım taşları bir uyudum ki hah. **(K70)**
- Valla her şeyden etkileniyorsun ya. Kâbe'de en son tavaf yaparken ben çok etkilendim kendimi hiç durduramadım ağlamaktan. Kâbe'yi ilk gördüğümde nutkum tutuldu konuşamadım. Kâbe'yi görünce dua et o dualar kabul olur dediler hiç konuşamadım ben öyle oldum Kâbe'den ayrılırken çok duygulandım kendimi durduramadım ayrılmak istemiyorsun zaten. Kâbe olayı hac olayı anlatılmaz ki canım benim yaşanır gerçekten anlatılmaz. **(K39)**
- Beni etkileyen diye böyle bir şey olmadı fakat sevinçle huzurla bir Arafattan Cidde'den Mina'dan şeytan taşlamaya gelip tekrar ordan bir daha Kâbe'ye gelmek çok maşakatlı yorucu bir şartlar güzel yorucu bir şey yani Allah öyle yorgunluğu herkese nasip etsin. **(K71)**
- Mekke'de Medine'de, Arafat'ta oralarda çok insan etkileniyor yani. **(K72)**
- Kâbe'yi görünce insan zaten kendinden geçiye. Gittiğin her yer etkiliye orda. **(K61)**
- Orda ziyaret sırasında ulaşamadığımız yerler oldu şahsım adına Hz. Peygamberimizin gizlendiği o mağaraya çıkamadık bizim gücümüz el vermedi yürüyemedük oraya çıkamadık. Ama gittiğimiz yerlerin özelliği her zaman için aklımızda şeyimizde Benim şahsıma unutamam. İsterim ki her sene hiç olmasa da bir sefer daha gideyim göreyim. **(K73)**
- İlk gidiyorsun ya burdan ilk içeri girerken gözlerini kapatıyorsun Beytullah'a yaklaşına kadar. İmam diyor ki gözlerinizi açın o zaman şok oluyorsun. **(K74)**

Tekrar Mekke Medine'ye gitmek ister misiniz?

Çarşamba ilçesinde hac görevini yerine getiren insanlar yeniden Mekke ve Medine'ye gitmek ve oraları tekrar görmek istemektedirler.

- İsteriz. **(K62) (K64) (K65) (K67) (K68)**
- İsterim. **(K63) (K66) (K69) (K70) (K73)**
- Ayy imkanım olsa her sene giderim. Gücüm olsa her sene bir mal bakar satar giderim. **(K39)**
- Tabi ki şuan hacı arkadaş gidecekmiş zamanım müsait olsa çoşuyordum. **(K71)**
- İsteriz tabi gitmek isteriz de sahatin iyi olacak gitmek için. **(K72)**
- Evet istemem mi ya. Umre hacısı olarak niyetim var Allah nasip ederse. **(K61)**
- Her zaman. Ömrüm orda geçsin isterim. **(K74)**

6. BÖLÜM

6.ÖLÜM

Hayatın kaçınılmaz olgularından bir tanesi de ölümdür. İnsanların kaçamayacağı en büyük gerçekliktir. Ölüm kelime anlamı olarak TDK şu şekilde ifade edilmiştir; Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğu, edebi uyku, emrihak, irtihal, memat, mevt, vefat. Kamus-i Türkî’de ise ölüm “Yaşamaz olmak, can vermek, terk-i hayat etmek, vefat, irtihal etmek, fevt olmak, solmak, yumuşamak, pejmurde olmak, kıvamı gaib edip düşmek, pek ziyade sıkılmak, pek şiddetli korku veya dehşet ve ızdırıp ve zahmet çekmek, hükmü kalmamak” (Sami 2009: 223).

Doğum ve ölüm arasında kurulan insan yaşamının her safhasında farklı aşamalar söz konusudur. Anne karnında başlayan yaşam ölüm ile son bulmaktadır. Ölüm hadisesi, nüfusunun çoğunluğunun Müslüman olduğu Türkiye Cumhuriyetinde bir bitiş değildir. İslam inancına göre ölüm ile dünya hayatı bitmekte ve ahiret hayatı başlamaktadır. Ölüm ile beden ruhtan ayrılmaktadır. “Yok olan sadece bedenin kendisidir. Nitekim Kur’an-i Kerîm’in pek çok ayetinde dünya yaşamının sonlu ve nimetlerinin geçici, âhiret yaşamının ise, ebedî olduğu ve son bulmadığı; ölümün ancak bu sonlu yaşamdan sonsuz yaşama götüreceği bir aşama olduğu hususu dile getirilmektedir” (Koçin 2003:143).

Kaçınılmaz bir son olan ölümün ne zaman gerçekleşeceği kişiler tarafından bilinmemektedir. “Kur’an-ı Kerim’de, “Her nefis ölümü tadacaktır” (Enbiya/35) ve "Allah onlar için bir son biçti" (İsra/99) ayetleriyle ölümün kaçınılmazlığı vurgulanmıştır. “Her nerede olursanız olun ölüm size yetişir” (Nisa/78) ayetiyle de ölümden korunmaya çalışmanın faydasızlığından bahsedilmektedir. “Öldüren de dirilten de O’dur” (Necm/44) ayetiyle ise, ölümün Allah’ın takdiri olduğu belirtilmiştir” (Ölmez 2008:26).

Sosyal bir varlık olan insan sevdiği bir kimseyi kaybetmekten büyük üzüntü duyar. Fakat ne denli üzülürse üzülün insanoğlu bu olguyu değiştiremez. Ölümü kabul etmekten başka çaresi olmadığını anlayan Türk milleti; atasözlerinde,

deyimlerde, dualarda, şiirlerde, şarkılarda bu konuya sıklıkla değinmiştir. Ölümün ne kadar gerçek olduğu bilinse de insanlar ölümü kendilerine ve çevresindeki kişilere yakıştırmak istemezler. “Ölüm korkusunun bilinçaltındaki baskısıyla tedirgin olan halk düşüncesi, geleceği bilmek isteğinin de etkisiyle, alışlagelmişin dışındaki bir takım davranışları; Araç gereçlerin şu ya da bu biçimdeki kullanılışlarını; meteorolojik olayları; hayvanların hareket ve seslerini; düşlerdeki görüntülerle hastadaki psikolojik ve fizyolojik değişiklikleri çoğu zaman ölümün bir işareti, bir önbelirtisi saymaktadır” (Örnek 1971: 15). Bu ön belirtiler içinde en çok akla gelenleri; köpek uluması, baykuş ötmesi, evden gece ateş verilmesi, ağır hastaların kendini çağırdıklarını söylemesi, ahirete göç etmiş kişilerin isimlerini söylemesi şeklinde sıralayabilir.

Çarşamba yöresinde ölen kişinin ilk olarak gözleri açık ise kapatılır, çenesi ve ayakları bağlanır. Üzerindeki kıyafetler bir makas yardımı ile kesilerek üzerine beyaz bir çarşaf örtülür. “Rahat döşeği” denilen sert bir zemine yatırılır. Burada başında Kuran-ı Kerim okunmaya devam edilir. Yalnız bırakılmamaya çalışılır. Yakın akrabalara telefon ile haber verilir. Ölüm haberi sela veya ilan ile duyurulur. Mevta evde ferah geniş havadar bir odaya yatırılır. Ölen kişi evde fazla bekletilmez ölüm vaktinden sonraki ezan vaktine hazırlıklar yetişebiliyorsa defni yapılır. Hazırlıklar yapılamayacak ve uzaktan gelecek olursa bir sonraki gün öğlene defin işlemleri hazırlanır. Ölenin başında kadınların feryat figan ağlaması kendilerini kaybedecek derecede çok ağlamaları hoş karşılanmaz aynı şekilde hiç ağlanmaması da toplum tarafından yadırganmaya sebep olur.

Ölen kişi köydeyse cami yanındaki mezarlığa ya da evinin yakınına gömülür. Mezar genellikle kadınlar için göğüs hizasında erkekler için göbük hizasında kazılır. Mezar kazımından sonra yıkama işlemi ise şu şekildedir: “Anadolu’da cesedin yıkanması İslami esaslara göre gerçekleştirilmektedir. İslamiyet’e göre ölünün yıkanması gerekir. Bunun için ölü, teneşir üzerine veya yüksekçe bir yere sırtüstü yatırılır. Sonra ölüye abdest aldırılır. Abdeste önce yüzden başlanır, ağza ve burna su verilmez; parmağa sarılan bir bezle dudakların içi, dişler ve burun delikleri ıslatılır. Kollar yıkanır, baş meshedilir, ayaklar yıkanır. Abdest bittikten sonra cesedin üzerine ısıtılmış su dökülür, saç, sakal, baş ve beden iyice temizlenir. Sonra sol tarafa çevrilerek sağ taraf, sağ tarafa çevrilerek sol taraf yıkanır. Yıkayıcı, ölünün karnına

yavaşça dokunarak ölünün vücudundan bir şey çıkarsa onu da yıkar. Ölüyü yıkarken her organı üç defa yıkamak sünnettir. Ölünün tırnak ve saçları kesilmez. Saçları ve sakalı kesilmez. Erkek ölüyü erkek, kadın ölüyü kadın yıkar. Kadın, ölen kocasının cesedini yıkayabilir, ancak erkek karısının cesedini yıkayamaz. Şehitlerin ise, üzerindeki elbiseleri çıkarılmaz ve yıkanmaz. Şehitler doğrudan tabuta konular ve cenaze namazları kılınarak gömülürler” (Ölmez 2008: 36).

Sedat Veyis Örnek Diyanet işlerinden aldığı bilgiler ile kefenlenmeyi şu şekilde aktarmaktadır; “Erkek Ölünün evvela lifafesi temiz bir yere döşenerek üzerine gülsuyu veya haram olmayan diğer güzel kokulu bir su serpilir. Li-fafenin üzerine de izar döşenip yine koku serpilir, onun üzerine de gömlek döşenir ve kokulanır. Havlu ile kurulanmış olan ölü, muvakkat bir örtü ile örtülü olduğu halde gömlek üzerine yatırılarak gömleğe sarılır. Bundan sonra evvela sol, sonra da sağ tarafında izar ve lifafe ile birbiri ardınca vücudu kapatılır. Açılmak ihtimali varsa, belden bez bir kuşakla bağlanır. Kadın olunun kefeni de aynı şekilde serilir ve kokulanır. Olunun, evvela memeleri bezle bağlanır, üzerine gömleği sarılır. Saçları, gömlek üzerine çıkarılır. Sonra başörtüsü, izar, lifafesi ve hırkası ile sarılıp üzeri bez kuşakla bağlanır. Erkek ve kadın kefenlendikten sonra varsa altındaki kilim veya seccade ile kapatılarak, yoksa kefenle tabut içine konularak musallaya (cenaze namazı kılınacak yere) götürülür” (Örnek 1971: 53).

Yıkama ve kefenlenme işlemlerinden sonra mevta evinde bir süre bekletilir. Ezan vaktine yakın bir zamanda mevta tabutu ile ortaya alınarak helallik dilenir. Bu helallik daha çok bayanlar içindir. Helallik alınıp duası yapılıncaya tabut, cami yakınsa omuzlarda uzak ise cenaze arabasında camiye kadar götürülür. Musalla taşına bırakılır. Vakit namazı kılındıktan sonra cemaat musalla taşının yanına gelir ve vefat eden kişi için cenaze namazı kılınarak helallik alınır. Daha sonra mevta kabristana yakınları tarafından indirilir. Başından başlayıp ayak kısmına doğru dizer ve üzerine toprak atılmaya başlanır. Cemaat üzerine toprak atmanın sevap olduğuna inanır ve bu sevaba nail olmak isteyen herkes üzerine toprak atar. Hoca işlem bitince duaya başlar. Kalabalık dağılınca talkın verir. Ölen kişinin yakınları sıraya girer tüm cemaat baş sağlığı diler ve mezarlıktan ayrılırlar. Daha sonra tekrardan baş sağlığı dilemek için ölen kişinin akrabaları ziyaret edilir. Bu ziyaret ilk hafta ağırlıklı olmakla birlikte gün geçtikçe azalır. Defin akşamında, ölenin yedisinde kırkında ya da elli ikisinde

Kuran-ı Kerim, Mevlidi-i Şerif okunur ve davet verilir. Ölenin hayrına bazen her sene bazen de üç aylar içerisinde kişinin maddi durumuna göre mevlit verme devam etmektedir.

Mezarın üzerine çiçekler dikilir ve başına da ağaç dikimi yapıldığı da olur. ”Mezara ağaç dikilmesi eski Türkler’de yaygın olarak görülen ağaç kültürüyle ilgilidir. Ağaç, yerin dibindeki kökleri, göğe doğru yükselen gövdesi ve gökyüzüne dağılan dal, budak ve yapraklarıyla olduğu kadar mevsimden mevsime kendini yenilemesi ve daha birçok özelliğiyle en eski dönemlerden bu yana dinî bir yapıya sahip olmuştur. Ayrıca çoğu zaman hayatın ve ebediliğin sembolü olarak kabul edilmiştir” (Çıblak 2002: 7). Mezar taşları ile ölen kişinin yeri belli edilmiş olmakta ve kayıp olmamaktadır. Mezar ziyaretleri özellikle Cuma günleri arife ve bayram günlerinde yoğunlukla gerçekleştirilmektedir.

Anadolu’nun bazı yerlerinde “Ruhların koku aldıkları inancı vardır. Bunun içindir ki kandillerde simit, arife ve cuma günlerinde lokma ve helva yapılır. Bunlardan ev halkının yanı sıra konu- komşuya ve herkese ikram edilir. Böylece ölümlerin ruhlarının şad olduklarına inanılır. Ayrıca meleklerin güzel kokudan zevk aldıkları çirkin kokudan rahatsız oldukları inancı da vardır. Buradan hareketle iyi olduğuna inanılan yağ ve un kokusu mübarek olduğu kabul edilen gecelerde kokutularak melekler vasıtasıyla ölümlere şefaath dilenmiş olması da düşünülebilir” (Kalafat 2010: 418-419). Bu uygulama azalmış olsa da bugün hala bazı yörelerde gerçekleştirilmektedir.

Bu bilgilere sahip olan Türk milleti dünya yolculuğu biten ve ahiret yolculuğu başlayan kişiyi bu gününde yalnız bırakmaz. Cenaze törenleri bir milletin birey için yaptığı son görevdir. Yakınları onu son yolculuğuna uğurlayarak rahata kavuşturmaktadırlar. Bu son yolculukta yapılan uygulama ve ritüeller toplumumuzca önemli bir yere sahiptir.

Çarşamba ilçesi için hazırlanan bu çalışmanın ölüm bölümünde; ölümün ne çağrıştırdığı, ölüm getireceği düşünülen inanışlar, ölüm belirtileri, son nefes, ölüm sonrası el ve vücut ile ilgili inanışlar, sela, defin zamanı, yıkama , kefenleme, tabut taşıma ile ilgili inanışlar, ıskat, cenaze namazı, mezara koyma, mevlit, mezar taşı yapımı, sene-i devir uygulamaları derlenmiştir.

Derlenen bilgiler Ölüm öncesi ve Ölüm Sonrası olmak üzere iki bölüm altında verilmiştir.

6.1. Samsun'un Çarşamba İlçesinde Ölüm İle İlgili Gelenek Görenek ve Halk İnanışları

Bu bölümde 15 kaynak kişiye başvurulmuştur. Kaynak kişilerin doğum tarihi 1939 ile 1983 yılları arasındadır. Kaynak kişilerin 12'si erkek 3'ü kadındır. Kaynak kişilerden 9'u ilçe merkezinde 6'sı de köyde yaşamaktadır. Şehirde yaşayanlarda köyle bağıntısı olan kimselerdir. Kaynak kişiler Çarşamba Merkez, Cakmakçılar Cad. Hasbahçe Mahallesi, Kirazlık Çay Mahallesi, Müftüoğlu Sokok, Kurtuluş Köyü, Yağbasan Mahallesi (Tekkeköy), Esençay Mahallesi, Üç Köprü Cayvar Mahallesi, Kuş Köyü Sefalı mahallesinde yaşamaktadır.

Ölüm size neyi çağrıştırmaktadır?

Çarşamba ilçesinde ölüm dünya hayatının bitişi, ahiret hayatının başlangıcı, alem değişikliği, Allah'a teslimiyeti ve hesap vermeyi çağrıştırmaktadır.

- Bu dünyadan göçü çağrıştırır. (K75)
- Öbür dünyaya gideceğiz. Allaha teslimiyet Tekrar dirileceğiz. (K18)
- Bu dünyadaki her canlı ölümü tadacaktır. Gitmemeye kimin gücü yetiyor. (K76)
- Bizde öleceğiz bu şekilde olacağız yarın sıra bizde. (K77)
- Her insanın doğumu olduğu gibi ömrünü tamamladıktan sonra ölüm gerçekleşir. (K78)
- Hayatın bitimi, ahiretin başlangıcı. (K79)
- Zamanın bittiğini. (K80)
- Sonumun geldiği, öbür tarafa geçeceğim, alemi değiştireceğim. (K32)
- Bu dünyanın sonu. (K33)
- Doğduk ki öleceğiz. (K81)
- Allah'a hesap vermeyi çağrıştırır. (K35)
- Hayatımızdaki tek gerçek şey ölüm zaten. Yaşamış olduğumuz bu dünyanın orda acısı ile tatlısı ile mükafatını yaşayacağız. (K82)
- Kabiri. (K83)
- Yaşlandığın zaman ölüm gelecek dersin ölürsün. (K61)
- Ahirete göçmektir. (K84)

Ölümü düşündüren belirtiler nelerdir? (Eşya, gök ile, hayvanlarla ilgili, bitkilerle ilgili.)

Çarşamba ilçesinde "Her canlı bir gün ölümü tadacaktır."(Ankebut/57.) Ayeti doğrultusunda dünyaya gelen her canlının bir gün dünya hayatının son

bulacağı düşüncesi hakimdir. İnsanların aklına hastalık kaza afet saçların beyazlaması, baykuş ötmesi, köpek uluması, karga ötmesi vb. alametler ölümü çağrıştırmaktadır. Samsun Gölalan Köyünde “Köyde hasta varken yıldızlar grup halinde kayarsa o hasta ölecek demektir”. “Ataköyü’nde, o yıl ürün bol olursa köyde çok ölüm olacağı inancı yaygındır” (Şişman 1994: 73). Karga Köyünde “Ölen şahsın boynu eğri ise “arkasından biri ölecek” ya da “peşinden biri ölecek” inancı halk arasında yaygındır”(Özdemir 2008: 227).

- Hastalık olur. (K75)
- Bir gün doğduk bir gün öleceğiz. Baykuş öterse, karga öterse, köpek ulursa ölü çıkar derler. (K18)
- Sıkıntı görünce ölüm görünce hatırlar. Ölümü unutmamak gerek. (K76)
- Her zaman aklımıza gelir. Aklında olursa daha tatlı biri olur. (K77)
- İnsan ölümü hatrından çıkarmamalı. (K78)
- Vardır. Saçlarının beyazlaması ölüm getirir. Kalp teklemesi ölüm getirir. (K79)
- Her zaman düşünürsün. Düşünmemek mümkün değil. (K80)
- 5 vakit namazı kılınca hatırlarsın. (K32)
- Yok. Doğduk ki öleceğimize inanıyoruz. (K33)
- Yok. Ekmeğin suyun bitti ise ölürsün. (K81)
- Vardır. Hastalık, kaza, afetler gibi olaylar. (K35)
- Ölümün hiçbir zaman düşünmüyorum insanın beyninden gittiğini çünkü kaş ile göz arasında olan bir şey. Allah korkusu olan herkes bu ölümü tadacak. Batıl inanç onlar. (K82)
- Ölüm aniden gelir. Belirtileri vardır tabi ki de. (K83)
- Ölümden çok korkarsın Allaha dua edersin. (K61)
- Cenazelere katılınca ölüm aklıma gelir. (K84)

Ölüm getireceğine inanılan kaçınmalar var mıdır? (Gece evden ateş verilmesi gibi)

Çarşamba ilçesinde ölümün mutlak gerçekleşeceği inancı hakimdir. Ölüm getireceği inanılan kaçınmalar yoktur.

- Yok. (K75) (K77) (K79) (K33) (K81)
- Yok. Batıl inanç onlar. (K76) (K82)
- Yok. Getireceğini düşünmüyorum. (K78)
- Yok. Vesvese o. (K80)
- Hayır. Asla yok. Her canlı ölümü tadacaktır. (K32)
- Rüyamda şunu gördüm diyerek olumsuz artık biri ölecekmiş gibi olduğu oluyor. Rüyaları yorarak böyle bir şey oluyor. (K35)
- Bende yok varsa bilmiyorum. (K83)
- Öyle bir şey duymadım. (K61)
- Bilmiyom. (K84)

6.1.1.Ölüm Öncesi

Kişinin öleceği hangi belirtiler ile anlaşılmaktadır?

Çarşamba ilçesinde ölümünün yaklaştığı insanlar; yaşlı ve uzun süre hasta olan kişinin renginin beyazlaması ile, gözlerini sabit bir noktaya dikmesi ile, ölmüş kişilerin ismini sürekli sayıklaması ile, aynı zamanda hasta olan birinin burnunun düşesi sonucunda anlaşılır. Yine ameli iyi olan hasta “Beni çağırıyorlar” ameli kötü olan hasta “Beni almaya geliyorlar” “beni vermeyin” şeklinde konuşmalarından ölümünün yaklaştığı anlaşılmaktadır. Samsun’un Karakavuk Köyünde “İnsanın ecelini yaklaştıkça açgözlü olur ve öyle davranır” şeklinde inanış vardır (Şişman 1994: 73).

- Vardır. Yüzünün rengi değişir ayakları soğur. (K75)
- Gülümser. Bir noktaya bakar. (K18)
- Evin köşelerine bakarlar. (K76)
- Tavana bakarlar bazısı güler bunlar hastanın ateşinden mi can alameti mi olur bilemiyorum. (K77)
- Hastalıklı. Yaşlı olunca uzun süre hastalık olunca. (K78)
- Ayakta duramaz fersiz olur. Gözlerini tavana diker. Köşelere bakar. (K79)
- Ayak ucundan soğmaya başlar. (K80)
- Eğer hayırlı işler ile mücadele ettiyse bir an gitmeyi ister. Beni çağırıyorlar der. Günahkar ise beni almaya geliyorlar beni vermeyin diye bağırıp göçmek istemez. (K32)
- Kronik bir hastalığı varsa bilinir. (K33)
- Ölmüş yakınlarını çağırır. Sabit bir yere bakar köşelere. (K81)
- İnsanın reni beyazlar bedeni soğumaya başlar veya su istemeye başlaya bilir. (K35)
- Onu Allah bilir çok hasta mesela bayağı bir rahatsızlıktan dolayı hastanede yatan insanların yoğun bakımda yatanların bayağı bir düzeldiği ölüm iyiliği derler ona böyle düzeldi gibi gözükür ama bakıyorsunuz bir iki gün sonra mefta olduğu haberi geliyor. (K82)
- Eli ayağı şişer. Bitkisele girer dünya ile ilişkiyi keser. (K83)
- Hasta olur ben öleceğim der başında Yasin okunur. (K61)
- Asabileşir ,azgunlaşır hircunlaşır. Bazısı da güzelleşür bu adam ölecek mi ne ne kadar güzelleşti denir. (K84)

Öleceği anlaşılan kişinin yanında kim bekler?

Çarşamba ilçesinde öleceği anlaşılan kişinin yanında ailesi, akrabaları bekler.

- Yakınları bekler. (K75) (K18) (K77) (K33) (K81)
- Eşi, dostu, çocukları. (K76)
- Yakınları evlatları, hısım, akraba. (K78)
- Akrabaları en yakınları olur. (K80)
- Evlatları bekler. (K32)
- Ailesi olur. (K35)
- Vicdanen onu bekleyebilecek biri eşi dostu herhangi biri.(K82)
- Bekler kuran okunur genelde. Genelde kuran bilen çocukları olur. Eşi olur. (K83)

- Yakınları akrabaları hoca. (K61)
- Yakınları komşuları. (K84)

Din görevlisi çağrılır mı?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin yakınları kuran okumayı biliyor ise hoca çağrılmaz.

- Çağrılır. (K75) (K32) (K81) (K61)
- Çağrılır. Okuması için. (K18)
- Din görevlisi çağrılır. (K76)
- Okuma bilmeyen varsa çağrılır. (K78)
- Çağrılır. Yasin okur. (K79)
- Evde Kuran okuyan yoksa çağrılır. (K80)
- Sona doğru yaklaşırsa aile Kuran okur çağrılmaz. (K33)
- Hoca çağrılmaz. (K35)
- Hoca değil kuran-Kerim okumasını bilen herkes onu okur yanı illa hoca şart değil yani. (K82)
- Eğer tamamen gideceği anlaşılırsa çağrılır. (K83)
- Evet. (K84)

Ölecek olan kişiye su verilir mi? Neden verilir?

Çarşamba ilçesinde ölecek olan kişiye su verilir. Su verilmesi ölüm yaklaştığı zaman ölecek olan kişi çok susamaya başlar bu sırada şeytan elinde bir bardak su ile gelir ve al sana su der. Suyu vermesi karşılığında imamını ister. Şeytana imanını vermemesi için hastaya su verilir. Bununla birlikte dudaklarındaki kuruluğu gidermek, helallik dilemek için ve ruhunu rahat teslim etmesi amacıyla ölecek olan kişiye su verilmektedir.

- Zemzem suyu verilir. Dudaklarının kuruluğu giderilmek istenir. (K75)
- Verilir. Helalleşelim diye. İslanır dudakları kuru olmasın diye. (K18)
- Verilir. Dudaklarını ıslatırız. Şeytan kana kana soğuk su verir derler Bizde pamukla su veririz selavat getirsin diye. (K76)
- Su verilir. Zemzem suyu verilir. Ağzı kuruyor. Rahat ruhunu teslim olsun diye. (K77)
- Verilir. Son anında su veriliyor ağzın kurumamasın helalleşilmesi açısından da olabilir. (K78)
- Verilir. Ölmeden ağzına bir yudum su verdim diyecen. (K79)
- Verilir. Verilmesi gerekir sen vermezsen şeytan verir. (K80)
- Verilir. Son elinden helallik olarak. (K32)
- Pamukla dudakları ıslatılır. (K33)
- Verilir. Zemzem suyu verilir susuz gitmesin diye. (K81)
- Su verilir. Sebebi de şudur insana ölüm geldiği an şeytan insanın nefsinin inancını imanını Allah'a karşı inkar etmesi için sana bir bardak suyu veriyorum sen yeter ki asi

ol Allah'a karşı isyankar ol diye onun için su verilir onu şeytanla buluşturmamaya çalışılır. (K35)

- Normal su hani sadece dudaklarını onun sağlığı için zaten onu dudakları kurduğu için emli olsun diye zaten onu içemez bir faydası var mı yok mu onu bilemeyiz. Sadece dudakları ıslak dursun diye. (K82)
- Verilir. Yutamaz ama pamukla birlikte ağzına verilir. Ki damağı kurur canı çıkacağı anda. Rahatlamak amaçlı verilir. (K83)
- Ölen kişinin ağzına pamukla su verilir. Kaşıkla su verirler. (K61)
- Verilir. Susuz gitmesin diye rahat ölsün diye. (K84)

Kuran-ı Kerim okunur mu? Hangi ayet ve sureler okunur? Kuran-ı Kerimi kim okur?

Çarşamba ilçesinde ölecek olan kişinin yanında Kuran okunmaktadır. Yasin, Mülk, Nebe sureleri okunur. Kuran okumayı bilen herkes okumaya çalışır.

- Okunur. Yasin okunur Bilen okur. (K75) (K79) (K32)
- Okunur Yasin okunur. Kim biliyorsa. (K18)
- Bilinen dualar okunur. Bilen okur. (K76)
- Okunur. Yasin okunur. Kızı olur, oğlu olur. (K77)
- Yasin-şerif. Yakınları. (K78)
- Kuran okunur Amentü okunur. Evlatları. (K80)
- Okunur. Yasin okunur. Hiç bir şey bilmiyorsa Elham okur. Bilen okur. (K33)
- Okunur. Yasin, Tebareke, Amme, Nur suresi. Bilen herkes okur. (K81)
- Kurani kerim okunur Yasin okunur kuran okunurken de şeytanın musallat olamayacağı düşünülür. Ailesinden akrabalarından veya köylülerden kim biliyorsa okur. (K35)
- Okunur tabi ki. Yasin okurlar. (K82)
- Okunur. Yasin genelde okunur. Her ayet her şey okunabilir. Hafız seçilir amma bilen herkes okur. Okuyabilir. (K83)
- Okunur. Yasin okunur. Hocalar imamlar okur. (K61)
- Yasin, Tebareke, Amme. Kuran okumayı bilen her hangi biri. (K84)

Hastaya son dileği sorulur mu?

Çarşamba ilçesinde ölümü yaklaşan kişiden genellikle helallik istenmektedir.

- Sorulur. (K75) (K32) (K81) (K84)
- Sorulur. Vasiyet eder. (K18)
- Sorulur. Helallik alınır. (K76)
- Dili görürse kulağı işitirse sorulur. (K77)
- Helalleşmek olur benim bildiğim. (K78)
- He. Vasiyetin var mı diye. Helallik istenir. (K79)
- Sorulmaz. (K80)
- Sağlıklı iken sorulur o halde iken sorulupta korkutulmaz. O söylemek isterse söyler. (K33)
- Yok öyle bir şey. (K35)

- Valla onu sađlıđında sorcaklardı yatađa dűštűkten sonra kimsenin onu sormasının bir anlamı yok onun. (K82)
- Eğer konuşabiliyorsa tabi ki vasiyeti istenir. (K83)
- Sorulur. Cevaplaya bilirse cevaplar cevaplayamazsa ۆlür. (K61)

Son nefesini kolay vermesi için yapılan bir uygulama var mıdır?

Çarşamba ilçesinde hastanın son nefesini kolay vermesi için yanında salavat ve kelime-i şahadet getirilmektedir

- Salavat getirilir. (K75) (K76) (K80)
- Hatırlatmak için selavat kelime i şahadet getirtilir. (K18)
- Salavat getirilir duyduğum kadarıyla. (K77)
- Selavat getirilmesine yardımcı olunur. (K78)
- Yok. (K79)
- Salavat çekilir. Kelime-i şahadet çekilir. (K32)
- Kulağına selavat getirirler. (K33)
- Salavat getirilir. Tövbe getirilir. (K81)
- Yanındakiler hissettimi sesli bir şekilde kelime-i şahadet söylenir oda söylesin tekrarlasın diye. Eşhedü ella ilahe illallah ve eşhedü enne muhammeden abduhü ve rasulühü diye seri bir şekilde tekrarlanır. (K35)
- Yok o bu dünyadan öbür tarafa giderken ruhunu teslim ederken iyi bir şeyler yaptıysa iyi de mefta olur. (K82)
- Şehadet getirilmesi istenir. (K83)
- Yasin okunur. Dualar edilir. Salavat getirttirilir. (K61)
- Yapılır üstü rahatlaştırılır, salavat getirilir. (K84)

Kişinin son nefesini verdiği anlaşılır mı? Nasıl anlaşılır?

Çarşamba ilçesinde ölümü yaklaşan kişi derin ve uzun nefes alıp vermeye başlar. En son uzun bir nefes alıp kendini bırakır. Nefes almaması ve kalbinin atmaması sonucunda yanındaki kişiler tarafından anlaşılmaktadır.

- Soğumaya başlayınca anlarsın. (K75)
- Derin bir nefes alır kendini salar. (K18)
- Anlaşılır. Ayakları soğuduğunda gidiyen da. (K76)
- Nabzının atmaması nefesinin kesilmesi. (K77)
- Ağzından son bir kez köpük gelir. (K78)
- Anlaşılır. Gözleri durur bebeği. (K80)
- Anlaşılır. (K32)
- Tabi ki anlaşılır. (K33)
- Anlaşılır. Ayna tutarlardı buharlaşırsa yaşıyor buharlaşmazsa öldü. (K81)
- Anlaşılır ruhunu teslim edince anlaşılır. (K35)
- Kendini vücut salar aşığıya. (K82)
- Anlaşılır. Değişik bir ses çıkarır. (K83)
- Nefesi çıkarken belli oluyor zaten. (K61)
- Nabzından anlaşılır. (K84)

6.1.2. Ölüm Sonrası

Kişinin ölümü yakınlarına nasıl duyurulur? Uzakta olanlara nasıl haber verilir?

Çarşamba ilçesinde kişinin ölümü bekleniyorsa ölüm gerçekleşince yakınlarına “başımız sağolsun, hastamızı kaybettik” şeklinde arayıp haber verilmektedir. Kaza ya da ani ölüm gerçekleşirse uzakta olanlara direk telefonda acilen gelmesi istenir, ölüm haberi verilmaz.

- Yakınları aranır. (K75)
- Telefon edilir. Haber verilir. (K18)
- Açarsın telefonu anne baban ağırlaştı en kısa zamanda gel derler. (K76)
- Telefon edilir. (K77)
- Uzakta olanlara telefon ile duyurulur. Sela ve ilan ile duyurulur genel anlamda. (K78)
- Çağrusun da haber verüsün, ararsın da. (K79)
- Gidip söyler hastan ağırlaştı gel denir birden öldüğü uzaktakine söylenmez. (K80)
- Uzaktakiler sela ve telefon ile. (K32)
- Bekleniyorsa farklı olur. Ani ölüm ise farklı olur. Direk söylenmez hastaneye kaldırıldı denir birden söylenmez. (K33)
- Telefon edilir. (K81)
- Hastalık vesilesiyle olmuşsa normal bir şekilde telefon açılır başınız sağ olsun anneniz, babanız, kardeşiniz artık kimse hakka yürüdü denir yada kaza gibi vesileler olduysa senin durumu öğrenir birinci şahıs söylemese de ikinci üçüncü şahıstan hemen o haberi alır. (K35)
- Acı haber herkese tez duyuluyor en fazlada iki gün sürüyor. (K82)
- Aranarak direk söylenmez tabi. Ağırlaştığı söylenir. (K83)
- Telefonla. Eskiden telefon yokmuş selayla verilir. (K61)
- Telefon açılır amcan çok ağırlaştı gelin yakınsa amcamı kaybettik gelin denir. (K84)

Ölümü köyde ve şehirde nasıl duyurulur?

Çarşamba ilçesinde kişinin ölümü şehir merkezinde ilan ve sela ile köylerde ise sela ve telefon ile duyurulmaktadır.

- İlan verilir, sela okunur. (K75)
- Sela verilir. (K18) (K76) (K77) (K78) (K80) (K81) (K84)
- Hocalar duyurur sela ile. (K79)
- Sela verilir. Belediye ilan verir. (K32)
- İlanla duyurulur. (K33)
- Ölümden sonra köy halkı toplanır muhtarın veya köyün ileri gelen kişileri bir tane sela kağıdı deriz biz bütün tanıdığı kimler varsa oralara sela kağıdı gönderilir sabah erkenden camilerde sela verilir. (K35)
- Köy yerinde genellikle kolu komşu olduğu için birbirini tanıma gel git akraba hısımların olduğu için genelde camilerde ilan bağırttırırlar. Şehirde bir bina da kimse kimseyi tanımıyor çok kez cenaze olmuş tanımadığı için gidenler bile yok. (K82)
- Sela verilir. Hopörlör ile söylenir. (K83)
- Camilere sela kâğıdı verilir. (K61)

Kaç camide sela verilir? Selaların az veya çok olması önemli midir?

Çarşamba ilçesinde selaların az veya çok olması kişinin yaşamı ve çevresi ile ilgilidir. Nerelerde tanınıyor ise oralarda sela verdirilir. Selalar ne kadar fazla olursa cenaze merasimine katılımda yüksek olmaktadır.

- Önemlidir. Tanıdığı bölgelere göre 3-5,10-15 cami tanınmasına göre. **(K75)**
- Nereyi tanıyorsa oraya adar gidilir7-8 cami olur. Önemlidir. Az olursa duyulmaz. **(K18)**
- 40-50 cami herkes duysun gelsin diye. **(K76)**
- Cami olunca insanlar daha dikkatli dinler. Az çok önemli değildir. **(K77)**
- Çevresine göre sayı. Köylerde 30-40 köye verilir. **(K78)**
- 10-20 dene kaç camiye verürsen. Önemlidir. Vatandaşın cenazesi ne kadar kalaba ise o kadar iyi oluyor. **(K79)**
- Önemli değildir. **(K80)**
- Önemlidir. Şahsın yaşamına bağlıdır. **(K32)**
- Hangi köyle bağlantısı var ise 60-70 camiye verilir. Tek tek hocalara verilir İlan verilir sela da olur. **(K33)**
- 20-30camide verilir. Önemlidir. Ne kadar kalabalık olursa o kadar sevap olur. **(K81)**
- Hangi köylerde tanıdığım arkadaşım akrabam dostum varsa o köylerin hepsine haber verilir. **(K35)**
- Yok o sana kalmış bir şey. Köyde mesela civar köyler vardır tanınan köyler vardır dağıtır insan kimisi beş taneye verir kimisi 25 taneye verir. **(K82)**
- Tanıdığı olduğu her camide verilir. Duyup gelsinler diye. **(K83)**
- İsteddiği kadar verebilir. Bilmiyorum. **(K61)**
- En az on camide ne kadar çok camide sela verilirse o kadar geleni çok olur. **(K84)**

Sela için ne kadar ücret verilir?

Çarşamba ilçesinde hocalara sela kağıdı zarf ile yollanır ve bu zarfların içine kişinin maddi durumuna göre 5-10 lira konulur. Bu ücret değil gelenek olarak görülür.

- Verilir. Her zarfa 10 lira konur. **(K75)**
- Verilir. **(K18) (K32)**
- Verilir. 10 lira **(K76) (K84)**
- Ücret verilmez adetten 5- 10 lira verilir. Hediye olarak. **(K77)**
- Zarflara bir mebla konulur.10 lira kişinin durumuna göre. **(K78)**
- 5 lira-10 lira ne verürsen bazı hocalar para almaz. **(K79)**
- Alıyorlar şimdi eskiden yoktu. **(K80)**
- Özel ücret verilmez Aile imamı neticesinde bir şeyler verir. **(K33)**
- Verilir. Zengin ise 10-15 lira, fakir ise 5 lira.**(K81)**
- Ücret değil de zarfın içerisine 5 -10 lira para koyar sela kağıdı ile birlikte zarfı hocaya ikram eder o sela kağıdı içinde hem sela vardır hem de ücret vardır. **(K35)**
- Ya o aslında hocaların görevi ama bizim halkımız alıştırmış hocalara bunu ücret korsa selası uzun oluyor ama ücret koymadığı zaman kısıdan kesiliyor. **(K82)**
- Bilmiyorum. **(K83)**

- 5 lira 10 lira gönlünden ne koparsa. (K61)

Kişi evde öldü ise ilk olarak ne yapılır?

Çarşamba ilçesinde kişi evde öldü ise öncelikle aile hekimi çağrılmaktadır. Ölüm tespit raporu hazırlanıp aile yakınlarına verilmektedir. Daha sonra ölen kişi elleri düzeltilerek çenesi ve ayakları bağlanmakta üstüne beyaz bir örtü örtülmektedir.

- Düzeltilir aile hekimi çağrılır. (K75)
- Çenesi bağlanır. Ayakları bağlanır. Üstünü yırtarsın. (K18)
- Ağız bağlanır. Rahatlaştırılır kibleye çevrilir. (K76)
- Devlet kaldırıyor ise hemen kaldırır yıkar çıkarır. (K77)
- Yakınlarından aklı eren ağzını bağlar. Sağlık ocağından doktora haber verilir. Gelen doktor ölüm haberini tanzim eder. Ölünün sahibine teslim eder. (K78)
- Ağızını bağlarsın bacaklarını bağlarsın sonra rahat döşeğine alınur. (K79)
- Üstü soyulur kesilir rahat döşeğine alınır mezara konulduğu şekilde konulur üzerine bıçak konulur. (K80)
- Ölüm belgesi alınır. (K32)
- Çenesi bağlanır. Uygun bir yere yatırılır. (K33)
- Düzeltilir çenesi bağlanır ayakları bağlanır. (K81)
- Vücudunu ellerini ayaklarını düm düz uzatırız ayak parmaklarını birbirine bağlarız çenesini bağlarız, gözlerini kapatırız. (K35)
- Mefta yapılır. Kişi öldüğünde çenesi işte mefta dediğimiz eli yakışan veya kendi becerebilirse kendisi her şeyi ile mefta etmektir o. (K82)
- Karnına bıçak konulur. Çenesi bağlanır. (K83)
- Evde öldü ise yıkanır. Kuranı kerim okunması için paklanır kefenlenir. (K61)
- Üzeri çıkarılır çenesi bağlanır ayakları bağlanır üzeri örtülür. (K84)

Kıyafetlerini kim çıkarır? Nasıl çıkarılır? Ne zaman çıkarılır?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin kıyafetleri evlatları veya en yakın akrabaları tarafından genellikle kesilerek çıkarılmaktadır.

- Yakınları, kesilir. (K75)
- Yakını aileden biri tarafından kesilir. (K18)
- Eş dost çıkarır. Hoca çıkarır. Çıkartılamazsa kesilir. (K76)
- Hoca çıkarır. Keser. (K77)
- Çıkarılır. Kesilerek. (K78)
- Kadınsa kadın, erkekse erkek çocukları, eşi yakınları. Bıçak ile kesilir çıkarulur. Hemen ölümden sonra. (K79)
- Üstü soyulur kesilir rahat döşeğine. (K80)
- Evlatları çıkarır. Kesilir. (K32)
- Çıkarılmaz Kefeni gelince çıkarılmaz yakınları yapar. (K33)
- Yıkarken yağucu keser. (K81)

- Ölümden sonra aile hekimi gelir doktor kontrolünden geçer. Ayaklarını ellerini düzeltirken elbiselerin % 90 çıkarırız doktor gelip bakıyor otopsisini yapıyor. (K35)
- O meftayı yapan kişi bayansa bayandır, erkekse erkek yapar sırayla o kıyafetlerini felan çıkarır bir yandan kıyafetleri kesilir. (K82)
- Genelde çocukları evlatları, eşi.Soyulabilecek giysisi varsa soyulur. Soyulamayacaklar kesilir. (K83)
- Kıyafetleri yakınları da çıkarır komşuları da. Kesilir makasla. Öldüğü zaman hemen çıkarılır. (K61)
- O an yanında kim varışa üzerindeki kıyafetleri keserek çıkarır. (K84)

Elleri ve ayakları ve çenesi bağlanır mı? Neden bağlanır? Buna bağlamaya bir isim verilir mi?

Çarşamba ilçesinde ölenin elleri düzeltilip, çenesi ve ayakları bağlanmaktadır. Çenesi düşmesin, vücudu düzgün dursun diye yapılmaktadır. Ölen kişinin soğuduktan sonra vücudu düzelmez, düzgün durması için ilk olarak çenesi ayakları bağlanır.

- Çenesi bağlanır ayakları bağlanır çenesi düşmesin diye. (K75)
- Bağlanır. Düzgün dursun diye. Soğunca düzelmez. (K18)
- Düz dursun diye tabutta. (K76)
- Bağlanır daha düzgün yakışıklı olsun diye. (K77)
- Bağlanır. Ağız açık kalmasın diye. (K78)
- Bağlanır. Çenesi ve ayak parmakları bağlanır. Doğru kalsın ağız düşmesin diye. Ağızına toprak düşmesin diye. Yok. (K79)
- Ayak başparmakları bağlanır çenesi bağlanır çenesi düşmesin diye. (K80)
- Bağlanır teneye yatırılır. (K32)
- Elleri ayakları bağlanmaz düzeltilir uzatılır Çenesi bağlanır. Sarkmasın aşağı diye. (K33)
- Evet. Güzel dursun diye. Yok. (K81)
- Bir isim verilmez de vücudunun düzenli olması için bir şekilde düzgün yatması için. (K35)
- Dinimizde çenesinin sarkmaması için meftanın daha düzgün durabilmesi için. Çenesi ve ayakları bağlanır. Ayak geri düştüğü zaman açık kalmasın diye bağlanır. (K82)
- Çenede düşüyo açık kalıyo onun için bağlanır. (K83)
- Bağlanır. Eğri durmasın diye. Bilmiyorum. (K61)
- Bağlanır ağız açık kalmasın diye güzel olsun diye yok. (K84)

Gözlerinin açık olması nasıl yorumlanır?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin gözünün açık kalması; hevesliğini alamadı, uzakta seveni vardı göremedi, dünyaya doyamadı, birine hasret gitti şeklinde yorumlanmaktadır.

- Hasretlik gitti derler. Göremedi uzaklarda birilerine hasret gitti denir. (K75)
- Sevdiğine hasret gitti derler. (K18)

- Havaslığı vardı seveni vardı uzakta gözü açık gitti derler. Dünyadan hevesini alamadı denir. **(K76)**
- Uzakta evladı oldu da gözü açık gitti derler. Sevdiğini göremeden gitti derler. **(K77)**
- Dünyadan meramını alamadan gitti. Aile sorunları olanlarda evlatlarından adamın gözü açık gitti derler bunları duyuyoruz. Dünyaya doyamadı derler. **(K78)**
- Dünyaya doymadı. Dünyadan meramını alamadı derler. **(K79)**
- Arkada evlenmemiş çocuğu var. Yapamadığı iş var derler. Öyle bir şey yok vesvese bunlar. **(K80)**
- Bir şeye sıkıntılı öldü derler gözü arkada kaldı yapamadığı işi oldu derler. **(K32)**
- Yorum yapılmaz. **(K33)**
- Gözü açık gitti derler. Gurbette bir beklediği var diye ya da diğer tarafta yerini görerek gitti denir. İyiye yorumlanır. **(K81)**
- Yorumlanmaz zaten insanların %99 açık ölür kendin kapatırsın. **(K35)**
- Dinimizde şunu söylüyorlar birisine bir hasret çektiği vardır o kişiyi gördüğü zaman derler ki gelipte bir helalik aldığı zaman kapancağını söylerler odur yani. **(K82)**
- Gözü arkada kaldı derler. **(K83)**
- Birine yola bakıyormuş arkadaşının ya da çocuğunun. Gözü açık gitti derler. **(K61)**
- Uzakta evladı varda göremedi derler. **(K84)**

Gözleri açık ise kapatılır mı? Neden?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin gözleri açık ise kapatılır. Gözleri açık bırakılmak istenmez.

- Kapatılır. Bilmiyorum. **(K75)**
- Kapatılır. **(K18) (K80) (K32) (K33) (K81) (K83)**
- Kapatabiliyorlarsa kapatırlar. **(K77) (K76)**
- Kapata biliniyorsa kapatılır. Gözü açık gitmesin diye. **(K78)**
- Kapatılır. Açık olmasın. Toprak girmesin diye. **(K79)**
- Kapatılır. Gözleri açık olunca meftaya akrabaları bakarken duygulara kapılır onun için insanlar gözlerini kapatırlar. **(K35)**
- Kapatmaya uğraşılır kapanır kapanmaz o artık. **(K82)**
- Ufalarsın. Aşağı ufalarsın kapanırsa kapanır. Bilmiyorum. **(K61)**
- Kapatılır güzel olsun diye. **(K84)**

Yüz ifadesi nasıl yorumlanır?

Çarşamba ilçesinde yüz ifadesi güzel ise nurlu gitti derler. Cennete gitti derler. Yüzü kötü ise kararmış ise kötü yorumlanır ve cehennemi gördü şeklinde yorumlama yapılır. Kararması kalpten gittiği yada beyin kanaması geçirdi şeklinde de yorumlanır.

- Yakışıklıysa nurlu gitti derler. Kötüyse kötü derler. **(K75)**
- Güzel olursa cenneti ağarır kararır cehennemi gördü derler. **(K18)**
- İyi adamın yüzü nurlu gitti derler kalp krizi geçirenin simsiyah olur. **(K76)**
- Solmuş olur. Renk değişir. Ya morarır ya beyazlaşır. **(K77)**
- Rengi sarı olan kimi beyaza dönüşürse nur gibi sima ile gitti derler. Nur yüzlü idi diyorlar. **(K78)**

- Ayva sarısı ise ölümü iyi derler. Mor ise felan kötü derler. Ama hep öyle olmuyor kızım kalpten ölen adam kapkara kararır kesin. **(K79)**
- Güler gibi ise iyi derler. Suratı siyah ise beyin kanamasından siyah olur. **(K80)**
- Yorumlanır. Mum sarısı gibi ise cennetlik simsiyah kara ise cehennemlik derler. **(K32)**
- O anı bilemeyiz tebessüm ettiyse acı çekmedi gülüyordu denir. **(K33)**
- Yorumlamak doğru değilmiş. Nur yüzlü ise iyi temiz denir kara yüzlü ise kötü diye yorumlanır bunlar yanlış şeylerdir. **(K81)**
- Yorum yapılır mesela bazen insan ölürken simsiyah vücuda sahip olur veya bazen bembeyaz yüze sahip olur ama ölen insan vakit geçtikçe kızarmaya kararmaya başlıyor. **(K35)**
- Yüzü gülüyorsa işte yüzü gülerekten hani derler birde meftanın suratına bakılmayacak şekilde kalp krizi geçirenler olur mesela mosmor gider onu dillendirmek bence iyi değil. O Allah ile meftanın arasındaki bir şey. **(K82)**
- Yorumlanır genelde ama yorumlamamak lazım. Eğer kötü bir şey ise kararmışsa günahlarına derler. Eğer nurlu ise çok güzel öldü derler. Tabi buna bağlamamak lazım. **(K83)**
- Kimisinin yüzü simsiyah olur. Kimisi de sanki nur inmiş gibi olur. **(K61)**
- Yorumlanır murt ise kötü ada derler iyi ise iyi adamdı derler. **(K84)**

Ölen kişinin etinin yumuşak ve sert olması nasıl yorumlanır?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin etinin yumuşak olması iyi bir insan olduğu, ve peşinden bir kişi alacağı şeklinde yorumlanmaktadır.

- Yok. **(K75) (K77) (K82)**
- Ölü sıcak olursa yakınından birini alacak derler. **(K18)**
- Bilemiyem. **(K76)**
- Yorumlanmaz. **(K78)**
- Yumuşak olursa peşine bir adam alacak ama donuk olursa almayacak denir. **(K79)**
- Yeni ölünce yumuşak olur. Sonrasında sertleşir. **(K80)**
- Yorumlanır. İhtiyarın yumuşak gencin sert olur. **(K32)**
- Yorum yapılmaz. Yeni öldü ise sıcaktır. Zamanla soğuyacaktır. **(K33)**
- Yorumlanır. İyi bir insan ise pamuk gibi yumuşacık olur. **(K81)**
- Yo yorum yapılmaz. **(K35)**
- Donmamış ise arkasından bir akrabasını alacak derler. **(K83)**
- Ölen kişinin donması lazım donmaz ise yakınından biri ölecek derler. **(K61)**
- Öyle bir şey duymadım. **(K84)**

Ölen kişi evde beklediği sürece nerede yatırılır?

Çarşamba ilçesinde ölü genellikle evin en büyük odasına ya da evin salonun da bekletilir. Günümüzde sıcak aylarda morga koyarlar soğuk havalarda ise evde bekletilir.

- Baş kibleye çevrilir salona alınır. **(K75)**
- Tahta divana yatırılır. **(K18)**
- Salona alınır. Morga konur. **(K76)**
- Soğuk havada tabutta olur sıcak havada dondurucuya konulur. **(K77)**

- Yaz olursa morga bırakılır. Normal hava şartlarında ise evinde bekler. (K78)
- Soğuk bir yerde yatırılır. (K79)
- Serin olması gerekir. Saçma koyarlar üstünden kedi felan atlamasın diye. (K80)
- Soğuk havada bekler. (K32)
- Uygun bir odaya yatırılır. (K33)
- Büyük bir odaya yatırılır. (K81)
- Son zamanlarda yeni mor sandıkları çıtı soğutucu sandıklar onun içerisine yerleştirilir yatırılır cenaze namazı kılınacağı vakte kadar burada kalır. Yıkanacağı zaman veya namazı için çıkarılır. (K35)
- En müsait yere kibleye pozisyon alınca şekilde yatırılır hani gelen geçen. (K82)
- Kibleye dönderilir yatırılır. (K83)
- Ayağı kibleye döner. Önceden yeri yatırılırdı şimdi buzdolabı gibi içine koyuyorlar ölüyü. (K61)
- Boş müsait bir odaya yatırılır. (K84)

Ölen kişinin bekletildiği odanın nasıl olması gerekmektedir? (Camları açık , geniş vb.)

Çarşamba ilçesinde ölen kişiyi geniş ferah serin bir odaya koyarlar. Sıcak ve küçük odalara almazlar çünkü sıcak yerlerde ceset bozulmaya başlar. Küçük yerde bulunması da gelen misafirler için uygun olmamaktadır.

- Açık ferah olmalı, sıcak olmamalı. (K75)
- Camları açık olacak. (K18)
- Serbest havadar yer olmalı. (K76)
- Hava şartlarına göre havalandırılır. (K77)
- Geniş bir odaya konulur. (K78)
- Buz gibi olacak. (K79)
- Serin olması gerekir. (K80)
- Sıcak olmayan yerde bekler ceset bozulur yoksa dondurucuya konulur yoksa klima kullanılır. (K32)
- Geniş ferah olmalı. Camlar kışın açılmaz yaz ayında camlar açılır. (K33)
- Geniş bir oda, aydınlık olmalı(K81)
- Büyük odadır. Evin en büyük odasına koymaya çalışılır. (K35)
- Geniş ve ferah olması gerekir. Temiz. (K82)
- Camları açık, soğuk. (K83)
- Camları açık olması lazım kokmaması için. (K61)
- Boş olması gerek. (K84)

Ölen kişinin üstüne bir şey konulur mu? Neden?(Makas, bıçak)

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin üstüne şişmemesi için bıçak konulmaktadır. Üzerinden kedi atlamamasına da dikkat edilir.

- Bıçak konulur. Şişmesin diye. (K75) (K18) (K84)
- Bıçak konur, makas konur şişmesin diye. (K76) (K81) (K61)
- Bıçak, makas konur. Şeytan gelmesin diye. Mantıksız bence. (K77)
- Makas bırakıldığını biliyorum. Eskiden beri bir gelenek olduğunu biliyorum. (K78)

- Bir çarşaf makas atılır. Kedi üstünden atlamasın diye. Atlarsa hortluyomuş. Karnı şişmesin diye. (K79)
- Bıçak konulur. (K80)
- Makas konulur. Gaz yapmaması Karnının şişmemesi için. (K32)
- Makas konur. Karnı şişmesin diye. (K33)
- Bilmiyorum. (K35)
- Koyuyorlar şişmesini engellemek için. (K82)
- Demir, bıçak konulur şişmesin diye. (K83)

Ölen kişinin elinde ve vücudunda morluklar oluşması nasıl yorumlanır?

Çarşamba ilçesinde vücuttaki morluklar ölen kişinin hastalığıyla ilişkilendirilmektedir. Kalp krizi veya beyin kanaması şeklinde yorumlanmaktadır.

- Hastalığı ile ilgili düşünülür. (K75)
- Onu bilemem. (K18)
- Kalp krizi diye düşünülür. (K76) (K33)
- Hastalığın durumuna göre morarır. Kalp derler. (K77)
- Yorumlanmaz. (K78)
- Oluye kızım oluye ne bilim ben morluklar çok olursa iyi saymazlar ayva sarısı gibi ise iyi sayulur. (K79)
- Beyin kanamasından olur. (K80)
- Kan vücuttan akmadığı için. Cesedin durumuna bağlı. (K32)
- Kalpten öldü denir. (K81)
- Konu hakkında bilgim yok. (K35)
- Ya o dediğim gibi kanser hastalığından ölenler vardır vücudunda daha sağ iken morluk olanlar var ona bir şey yiyemem yani o konuda kalp krizi geçirenlerin vücudu kararır o kalbin kan pompalamadığından meydana geliyordur. Ölümün sebebine bağlı şeydir. (K82)
- Yapılır. Zor verdi derler canımı. (K83)
- Kalp krizinden gitmiş morluklar varsa öyle derler. (K61)
- Bilmiyorum. (K84)

Cenaze kişinin evine mutlaka götürülür mü? Neden?

Çarşamba ilçesinde ölen kişi evine mutlaka götürülür. Son gece evinde kalsın denir. Ruhun en çok kendi evinde rahat edeceği inancı vardır. Havza ilçesinde “Ölüm evden uzakta gerçekleşmişse, cenaze eve getirilirken ölünün üzerine toprak konulur .Aksi halde cenaze arabasının hareket etmeyeceğine inanılır” (Özdemir 2009: 196).

- Götürülür evini görecektir. (K18)
- Getirilir mekanı olduğu için. (K76)
- Götürülür yıkandıktan sonra orada duası yapılır. (K77)
- Tabi ki götürülür. Kendi evinden kaldırılsın diye. (K78)
- Götürülür. Evini son kez görsün diye. (K79) (K84)
- Parası varsa getirirler. (K80)
- Götürülür cesedin bağlı. (K32)

- Muhakkak götürürler.1 gece evinde kalsın yerinde rahat etsin denir. **(K33)**
- Mümkünse götürülür. Son kez evini görsün diye. **(K81)**
- Götürülür.% 99 götürülür. Şöyle bir şey vardır. Babamın annemin kardeşimin evine son bir kez gelsin buradan kalsın isterler. Herkes kendi evinde defin olsun isterler. **(K35)**
- Bir memleketi vardır şöyle söyylim İstanbul'dadır burdan çalışmaya gitmiştir orda başına bir şey gelip memleketi buraya getirirler yani. Ailesinin yanına getirilir onlarında illa bir şeyi var. Evine götürülmesi lazım ailesi mezarını bilmesi lazım.**(K82)**
- Götürülür. Bizim adetlerimizde getirilir. Evinde yatırılır. **(K83)**
- Helallik alınması için mutlaka bir gece evinde kalınması lazım. Ailesinin yanında kalması lazım. **(K61)**

Cenaze evde ne kadar kalır?

Çarşamba ilçesinde cenaze için uzaktan gelen var ise beklenilir eğer uzaktan geleni olmayacak ise ölüm vaktine göre diğer namaz vaktine yetiştirilmeye çalışılır.

- Dışardaki insanı gelene kadar. **(K75)**
- 1 gece kalır. **(K18) (K61)**
- Dışarda adamı varsa gelene kadar bekletilir. **(K76)**
- En az 10 saat. Ölünün sahibine bağlı. **(K78)**
- Bir gece iki gün dışarda adama bağlı. **(K79)**
- Bir günden fazla kalmaz. Ölü bozulur yoksa. **(K80)**
- Bir gece öğleye kaldırım. **(K32)**
- Ölüm saatine göre değişir. **(K33)**
- Uzakta yakını varsa bekletilir. **(K81)**
- En fazla yarım gün bir günü geçmez. **(K35)**
- Bence bekletilmesi yanlış ne kadar tez toprağa verilirse o daha iyidir. **(K82)**
- Ne kadar erken gömülürse o kadar iyidir. Yolda gelecek kişiler varsa bekletilir ertesi gün defn edilir. **(K83)**
- Uzaktan yakını gelene kadar. **(K84)**

Sabah öldü ise ne zaman defnedilir?

Çarşamba ilçesinde kişi sabah öldü ise öğlen defnedilir. Dışardan yakını gelecek ise ikinci vaktine bırakılır.

- Öğleye. **(K75) (K78) (K32)**
- İkinciye. **(K18) (K84)**
- Öğlen. **(K76) (K77) (K81)**
- Hemen öğlene. **(K79)**
- İkinci ya da öğle namazından sonra. **(K80)**
- Dışarıdan yakını gelecekse ikinciye defn edilir. **(K33)**
- Uzaktan akrabası gelmeyecekse öğlen defnedilir. Gelecekse ikinciye aktarılır. **(K35)**
- Yetişiyorsa öğlene hemen defin edebilirsiniz. **(K82)**
- Yoldan uzaktan gelecek birileri yoksa hemen defn edilir. Yolda gelecek kişiler varsa bekletilir ertesi gün defn edilir. **(K83)**
- Sabah öldü ise uzakta yakını varsa yakını gelene kadar bir dahaki güne beklenir yakını yoksa aynı gün defnedilir. **(K61)**

Öğlen öldü ise ne zaman defin edilir?

Çarşamba ilçesinde kişi öğlen öldü ise ikindiye defnedilir. Dışardan gelen olacak ise yarın öğlene bırakılır.

- Öğleden sonra ise ertesi gün öğlen. (K75)
- Yarın öğlen. (K18)
- Yarına kalır. (K76)
- Saat ondan ise ikindi. (K77)
- Yarına bırakılır veya ikindi. (K78)
- Sonrası gün öğlene. (K79)
- İkindiye defnedilir geleni varsa yarın öğleye. (K80)
- İkindiye. (K32) (K33) (K81) (K84)
- Akrabası yoksa ikindiye defin olur gelecek varsa özel sandıklarla bir sonraki güne bırakılır. (K35)
- Bir dahaki sonraki günü bekleriz. (K82)
- Yarın ertesi güne defin edilir. (K83)
- O gece evde kalır. (K61)

İkindi öldü ise ne zaman defin edilir?

Çarşamba ilçesinde kişi ikindi vakti öldü ise yarın öğlene defin edilir.

- Ertesi gün öğlen. (K75) (K82)
- Yarın öğlen. (K18) (K77) (K80) (K81) (K84)
- Yarına kalır. (K76) (K78)
- Sonrası gün öğlene. (K79)
- Yetişe biliyorsa akşam namazı olmayana kadar. Yoksa yarın öğlen. (K32)
- İkinci gün öğleye. (K33)
- Bir gün sonrayı bekler. (K35)
- Yarın ertesi güne defin edilir. (K83)
- O gecede öldü ise evde kalır. (K61)

Akşam ve gece öldü ise ne zaman defin edilir?

Çarşamba ilçesinde akşam ve gece öldü ise yarın öğlen defin edilir.

- Ertesi gün öğlen. (K75)
- Yarın öğlen. (K18) (K61) (K79) (K81) (K80) (K84) (K83)
- Yarına kalır. (K76)
- Sabahı beklerler. (K77)
- Öğlene. (K78) (K32) (K82)
- İkinci gün öğleye. (K33)
- Bir gün sonrayı bekler. (K35)

Gece kişi defnedilir mi? Edilmezse neden edilmez?

Çarşamba ilçesinde gece defin yapılmaz. Gündüz defin edilmek istenir.

- Aciliyeti varsa gömülür. (K75)
- Edilmez. Ben ne bileyim. (K18)
- Yok edilmez. (K76)
- Gece edilmez. (K77)
- Duydum ama buralarda yok. (K78)
- Olmaz. Cemaat olmadığı için. (K79)
- Edilmez. (K80)
- Edilir. Şayet ölümü şüpheli ise. (K32)
- Bizim buralarda yok. (K33)
- Edilir. Tez yerine kavuşsun diye eskiden yaparlarmış. (K81)
- Gece defin olmaz Çarşamba da gece yapmak istemezler gündüz gözüyle bütün köylü halk eşi dostu gelsin bir helallik istensin helallik alındıktan sonra defin olsun ister herkes. (K35)
- Bizde yok yani bizim şehrimizde yok ama defin edenler doğuda alevi şehirlerinde var. Bizim mesebimiz de yok göreneğimize de yok. (K82)
- Bizde gece defin olmaz. (K83)
- Gece defin edildiğini duymadım. (K61)
- Edilir. Kimisi bekletmez kimisi bekletir. (K84)

Cenaze evde bulunduğu sürece başında kimler bekler? Neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde cenaze evde bulunduğu sürece başında yakınları bulunur.

Beklerler ağlaşırlar.

- Yakınları. (K75) (K78)
- Evlatları yakınları. (K18)
- Evlatları çocukları bekler. Gece fakir biri bekler başında para verilir bekler. (K76)
- Yakınları evlatları komşular. (K77)
- Yakınları komşuları çocukları hepsi bekler. Hiçbir şey yapılmaz. Sakin gene oturulur. Ağlanur. (K79)
- Akrabaları olur komsuları çocukları olur. (K80)
- Ailesi akrabası. (K32)
- Akrabaları, komşuları. (K33)
- Yakınları bekler. Kuran-ı Kerim okunur. (K81)
- Genelde yalnız bırakmazlar genelde herkes başında duygusal bir çöküntü içindedir herkes başında bekler ağlar. (K35)
- Ailesi eşi dostu gelir helalik almak için oturur başında duasını eder, ağlamak isteyen ağlar dua okur çünkü duaya ihtiyacı var başka bir şeye ihtiyacı yok. (K82)
- Açılmaması lazım açılmaz. Ölü utanır derler bizde öyle. (K83)
- Yakınları bekler evlatları bekler. Kuranı kerim okunur. Yasin okunur. (K61)
- Komşular yakınları. Kuran okunur. (K84)

Ölenin yüzü herkese açılır mı? Neden?

Çarşamba ilçesinde ölenin yıkandıktan sonra herkese açılmaz sadece nikahı düşmeyenler bakabilir. Nikahı düşenlerin bakması günahdır.

- Yakınlarına açılır. (K75) (K84)
- Açılmaz. (K18) (K32)
- Evlatlarına akrabalarına açılır. (K76)
- Açılmaz. Evlatları görebilir gerisi görmemeli. (K77)
- Yakınları görür. (K78)
- Yakınlarına açılır. Nikahı düşen bakmaz günah(K79)
- Açmazlar. (K80)
- Görmek istiyorum derse açılır. (K33)
- Açılmaz. Günah olduğu için. (K81)
- Açık olur. Genelde isteyenler görür. (K35)
- Hayır. Şu şekilde söyleyim kendini bilen bir insan bayan olsun erkek olsun fark etmiyor abdestsiz açılmaz zaten abdestli bakılıyor zaten bir de bayanlarla alakalı herkes bakamaz temiz olması lazım. (K82)
- Namahreme hiç açılmaz. (K83)
- Evlatlarına annesine babasına (K61)

Ölen kişinin yüzü kimlere açılır?(Kadın–erkek)

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin yüzü abdest aldirmeden önce yakınlarından bakmak isteyenlere gösterilir. Abdest aldıktan sonra sadece evlatlarına, eşine anne, baba, amca ve dayıya dedeye gösterilir nikahı düşenlere gösterilmez.

- Yakınlarına açılır. (K75) (K78) (K33) (K81) (K84)
- Yakınları evlatları. (K18)
- Evlatlarına akrabalarına açılır. (K76)
- Kadınları erkekler göremez. Evlatları görebilir. Kadınlar bakabilir. Kadın ise kocası dahi bakamaz. (K77)
- Kadına çocukları, kocası, kardeşleri, kadınlar bakar. Erkek içinde aynı. (K79)
- Kendi akrabaları görebilir. (K80)
- Açık olur. Genelde isteyenler görür. (K35)
- Kadının yüzü namahreme açılmaz. (K82)
- Namahreme hiç açılmaz. (K83)
- Evlatlarına annesine babasına. (K61)

Ağıt yakma geleneği var mıdır?

Çarşamba ilçesinde her insan sevdiği kişinin arkasından duyduğu üzüntü nedeniyle ağlamaktadır. Bazıları ses verip ağlayarak içindeki üzüntüyü ifade etmektedir.

- Var. (K75) (K18) (K84)
- Ağlarlar. En çok kızları ağlar. (K76)

- Yok. (K77) (K79) (K80)
- Eskisi gibi değil ama yine de var. (K78)
- Olabilir şahıslara bağlı. (K32)
- Herkes ağlar. (K33)
- Var yapılır. (K81)
- % 60 ağıt yakılır. (K35)
- Var yani herkes ağlar ama kimisi ağlamayanı var kimine uyuşturucu iğne vuruyorlar sakinleşsin diye. (K82)
- Göz yaşı ile ağlamak var. (K83)
- Eskiden varmış ama şimdi duymadım. (K61)

Ağıtçı var mıdır? Ağıtçılar bu işin karşılığı olarak kaç para almaktadır?

Çarşamba ilçesinde ağıtçı bulunmamaktadır.

- Yok. (K75) (K18) (K76) (K77) (K78) (K79) (K32) (K33) (K81) (K83)(K61) (K84)
- Yoktur. (K80)
- Ağıtçı yoktur da kızı eşi genelde bayanlar ağıt yakarlar. (K35)
- Yok. O aileden isteyen yedi kat yabancıda olabilir. Ona sevgisi çok fazladır. (K82)

Cenaze başında çok ağlamak veya hiç ağlamamak nasıl karşılanır?

Çarşamba ilçesinde cenaze başında çok ağlanırsa “seveni çokmuş”, “sevenleri arkasından çok yandı” şeklinde söylenir. Hiç ağlanmaması gariptir. “Ağlayanı olmadı seveni yokmuş garipti kimsesizdi”, şeklinde yorum yapılır.

- Ağlarsa çok seveni varmış ağlamazlarsa hiç seveni yokmuş denir. (K75)
- Ağlamadı ise bak ağlamadı derler çok ağladı ise vah vah çok ağladı denir. (K18)
- Esas ağlamayacaksın o da günah. Yüksek sesle ağlamayacan. (K76)
- Hiç ağlamamak daha iyi. (K77)
- Halk cenazeye bile takip için geliyor. Çok ağlayan yakınları çok yandılar hiç ağlamazlarsa hiç ağlamadılar diye konuşuyor millet. (K78)
- Çok ağlamak iyi değilmiş. Hiç ağlamazsa dedikodu yapılır. Normal ağlayacan. (K79)
- Hiç ağlamamak en iyisidir. (K80)
- Aslında ağlamamalı ama biz insan olarak duramıyoruz. Ayrılık biraz acı oluyor Yaşanmışlıklar acıyı artırıyor. (K32)
- Çok çok ağlarsa ferhat eder. Hiç ağlanmazsa seveni yok kimsesiz derler. (K33)
- Ağlanması normaldir. Ağlanmazsa garip bir cenaze olur. (K81)
- Ağıtçılar arasında hiç ağlamamak batıl olan bir inançtır. Bayanlar kendi aralarında yadırgarlar. İçten ağlamak daha iyidir. (K35)
- Çok ağlamakta iyi değildir ağlamamakta iyi değildir çünkü milletin ağzı torpa değil büzmeye ağlasan ayrı laf yapıye ağlamasan hiç seveni yok ağlamadı diye. (K82)
- Hiç ağlamayanı kınarlar. Çok ağlayanı da kınarlar. Bizim ortamımız yoktur. Gözyaşı ile ağlamak en güzeldir. (K83)
- Çok ağlamak iyi değil. Ağlamamakta doğru değil kimsesiz gibi derler. (K84)

Ölen kişiyi kim yıkar? (Kadın ve erkek olarak)

Çarşamba ilçesinde ölen kişiyi hocalar (imamlar) yıkar. Kadınları ise bu işlerden anlayan kişiler yıkar.

- Hoca yıkar. (K75) (K80) (K84)
- Hoca yıkar. Yakınları yardımcı olur. Erkekse erkek karıysa kızları. (K18)
- Hocalar yıkar. (K76) (K77) (K78) (K61)
- Erkek ise; hoca, evlatları, yakınları. Kadınsa hoca ile birlikte kızı yıkar. (K79)
- Gerekirse imamlar gerekirse aileden yıkaya bilen varsa o yıkar. (K32)
- Bayan olursa bu işin ehli kişi olur. Erkekse o köyün cami imamları yıkar. (K33)
- Yakını ve hocalar yıkar. (K81)
- Köyün imamına haber verilir. Bayansa vaiz hocalar çağrılır. (K35)
- Ölen kişinin eğer vasiyeti varsa ailesinden de herkes yıkaya bilir bunu hocalarda işi bilen önemli olan yıkamasını bilen kişiler. (K82)
- Gassal ama çocukları da su döker bizde. (K83)

Ölü yıkanırken kaç kişi gerekmektedir?

Çarşamba ilçesinde ölen kişiyi yıkamak için 3 kişi gerekir.

- En az 3 kişi. (K75)
- 3 kişi. Hoca sucu durulayan. (K18)
- 3 kişi gerekir. (K76) (K32) (K33) (K81) (K83)(K84)
- 3 kişi yeter şişman ise 4 kişi olunur. (K77)
- En az 2 kişi. (K78)
- 2 hoca bir sucu gerekir. (K80)
- 3-4 kişi. (K35)
- Bildiğim kadarıyla 4 veyahut 5 kişi. (K82)
- Bir suyunu koyan gerekir ikide yıkayıcı. (K61)

Su nasıl temin edilir?

Çarşamba ilçesinde ölen kişiyi temiz suyla yıkarlar. Su her yerden temin edilebilir. Eskiden su kazanlarda kaynatılırdı. Günümüzde cenaze araçları içerisinde termo sifonlar var oradaki su ile yıkanmaktadır.

- Evdeki su kullanılır. (K75)
- Temiz su olur. (K18)
- Morgun suyu var. Kazanlarla su kaynatılır yıkanır. (K76)
- Su temiz su olmalı. İçtiğimiz su olacak. (K77)
- Önceden haranniler kaynatılırdı. Şuan araçlarda termo sifonla yıkıyorlar. (K78)
- Su her yerde bulunur. (K79)
- Isıtılır temiz içtiğimiz su olur. (K80)
- Normal çeşmeden. (K32)
- Yıkama aracında su ısıtılıyor. Önceden kazanlarda su kaynardı. (K33)
- Eskiden kazanlarda kaynatılırdı şimdi cenaze araçlarında şofben var. (K81)

- Şimdi çeşme suyu var şebeke suyu onu şimdi cenaze araçları var yeni %90 bu şekilde yapılıyor artık yeni usulde cenaze aracı gelir onun içinde dinaması da vardır su deposu da vardır aynı zamanda şebeke suyu oraya bağlanır onun termosla ısıtıcısı vardır elektrikli ısıtır o şekilde orada yıkanır. **(K35)**
- Sıcak su olması hani çünkü sonuçta mefta. **(K82)**
- El ayak sokmadan maşraba ile. **(K83)**
- Eskiden kazanlarda kaynatılıyordu ısıtılıyordu şimdide şofbenlerle. **(K61)**
- Su ısıtılır. **(K84)**

Suyun neden ılık olması gerekmektedir?

Çarşamba ilçesinde suyun ılık olmasının sebebi ölen kişiyi incitmemektir. Suyun sıcak olması bedenin kokmasına ve vücudun kendisini salmasına sebep olmaktadır. Soğuk su ile de yıkanmaz.

- Fazla sıcak olursa ölü kendini salar. **(K75)**
- Ölünün abdesti bozulmasın diye. (Kaynar olunca idrar kaçır abdest bozulur diye) **(K18)**
- Bilmiyorum. **(K76)**
- Soğuk suyla olmaz sıcak suda ten kokar. **(K77)**
- Canlı yıkanırken nasıl ılık suyla yıkaniyorsa öyle olmalı. Örf böyle. **(K78)**
- Temiz olması için sıcak suyla yıkanır. **(K79)**
- Üstteki kiri çıkarmak gerekir. **(K80)**
- Vücudun bozulmaması için. **(K32)**
- Sıcak soğuk olmamalı kendini salmasıyla alakalı. **(K33)**
- Ilık olmalıdır. Bilmiyorum. **(K81)**
- Ilık olmalıdır. Bilmiyorum. Belki kolu bükü kaldıysa onu ısıtıp doğrultmak olabilir belki de. **(K35)**
- Hani yıkayan içinde mefta içinde ne kadar şey ise vücudunu soğuk bir suyla değilde ılık bir suyla daha temiz. **(K82)**
- Ilık olması gerekir. Vücudu rahatsız olmasın diye. **(K83)**
- Suyun çok sıcak olması gerekmiyor ılık yaz suyu. **(K61)**
- Ne bilim. **(K84)**

Kişinin bedeni üzerinde herhangi bir işlem yapılır mı?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin bedeni üzerinde herhangi bir işlem yapılmaz. Avut Köyünde Seyran Suyu hazırlanır (Aktaş 2007: 95).

- Yok. **(K75)**
- Takma dişi çıkarılır. **(K18)**
- Koparılır. **(K76)**
- Yapılmaz. **(K77) (K80) (K33) (K35) (K83)**
- Öldükten sonra yapılmaz. **(K78)**
- Hayır hiçbir şey yapılmaz. **(K79)**
- Hayır. **(K32)**
- Saç bıyık kesilmez haram yerleri temizlenir. **(K81)**

- Öldükten sonra bu yıkanmadan değil daha ilk mefta işleri yapılırken dediğim nokta oydu temizlik deriz dinen bazı şeylerimiz yasak olan şeylerimiz var ihtiyardır, kimse bakmamıştır, pis kalmıştır onu temizleyipte mefta etmek daha güzeldir. (K82)
- Yapılır. Önce yıkanır. Sonra gusül abdesti verilir. Gusül abdesti vermeden önce ölüyü üç kere yukarı kaldırır. Aşağıdan pislik varsa çıksın diye. (K61)
- Yapılır. (K84)

Saçları bıyıkları ya da herhangi bir yerinden bir kıl koparılır mı?

Koparılması halinde ne yapılmalı?

Çarşamba ilçesinde kişi öldükten sonra herhangi bir işlem yapılmaz.

- Koparılmaz. (K75) (K18) (K77) (K80) (K32)
- Koparılır. (K76)
- Öldükten sonra herhangi bir işlem yapılmaz. (K78)
- Yok yapılmaz. (K79)
- Yok. (K33) (K35)
- Saç bıyık kesilmez haram yerleri temizlenir. (K81)
- Yapılmaz. (K83)
- Bilmiyorum. (K61)
- Çocukları tırnağı saçı sakalı varsa keserler. (K84)

Ölen kişiye kına yakılır mı? Neden?

Çarşamba ilçesinde ölen kişiye kına yakılmaz.

- Yakılmaz. (K75) (K77) (K80) (K32) (K33) (K84)
- Yok. (K18) (K76) (K81) (K83)
- Hayır. (K78) (K79) (K82)
- Yok. Öyle bir şey duymadım. (K35)
- Kimileri yakıyor neden yakıldığını bilmiyorum. (K61)

Ölen kişinin saçları örülür mü?Neden?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin saçları örülmez.

- Örülmez. (K75) (K18) (K77) (K79) (K80) (K32) (K81) (K61) (K84)
- Yok. (K76)
- Hayır. (K78) (K33) (K82)
- Onu da hiç görmedim. (K35)
- Yok. Sadece böyle üzerine serilir. (K83)

Ölen kişi nasıl yıkanır?

Çarşamba ilçesinde ölen kişi teneşire yatırılır. Yatırıldığı yerde güzel bir şekilde sünger ile yıkanır. Abdest verilir. Pamuk tıkanır. Samsun-Ayvacık'ta cenaze iki defa yıkanır (Kalafat 2009: 63). Samsun Demircisu Köyünde “Cenaze yıkanırken ceset titremeden öylece durursa yakında bir cenaze olmayacak. Eğer titirse peşinden bir cenaze daha olacak düşüncesi hakimdir”(Şişman 1994: 76).

- Bilmiyorum. (K75) (K79) (K33)
- Ne bileyim. (K18)
- Yatırılır teneşire yıkanır. Aynı insan gibi. (K76)
- Yatırılır. Yatırıldığı yerde güzelce yıkanır. Abdest verilir. (K77)
- Güzelce yıkanır abdest aldırılır. (K78)
- Hocaya sormak gerek. (K80)
- 3 kişi yıkar gusül abdesti verilir. (K32)
- Ağzına burnuna su verirler. Gusül abdesti aldırılır sonra pamuk tıkarlar. (K81)
- Duydum insan nasıl gusül abdesti alıyorsa o şekilde ölen insanı yıkarlar. (K35)
- Yıkadım surelerini bilmiyorum yıkadım girdim suresini bilmiyom yardım amaçlı girdim. (K82)
- Temizlenir Abdest aldırılır. (K83)
- Sağ elinle sağ tarafından başlanır yıkanır. Başını yıkarsın ondan sonra gusül abdesti verirsin. (K61)
- Önce yıkanır sonra abdest aldırılır. (K84)

Ölen kişinin yakınları üstüne su döker mi?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin üzerine su dökülmesi işlemi bazı kişiler tarafından yapılırken bazı kişiler tarafından yapılmaz. Karga Köyünde “Su dökmeyi ölen kişiye karşı son vazifeleri olarak sayarlar” (Özdemir 2008: 228).

- Yok. (K75)
- Döker birde döşünü sıvazlar helallik verir. (K18)
- Dökerler. (K76)
- Dökülmez bazı yerlerde gördüm döküldüğünü. (K77)
- Döker. (K78) (K79) (K32) (K83)
- Yok. (K80)
- Hayır. (K33)
- Döker. Sevap almak için. (K81)
- Öyle bir adet yok. (K35)
- Kimileri döküyor kimileri döküyor. (K82)
- Eskiden dökülüyordu şimdi dökülüyor. (K61)
- Yok. Hoca yıkar. (K84)

Yıkama suyunun artması halinde su ne yapılır?

Çarşamba ilçesinde yıkama suyu artar ise genellikle su dökülür.

- Dökülür. (K75) (K76) (K77) (K78) (K80) (K32) (K33) (K83)(K84)
- Çarşafı yıkanır. (K18)
- Döküp gideriz. (K79)
- Çamaşırları yıkanır. (K81)
- Normal dökülür. (K82)
- Eskiden çocukları kırkılıyorlardı şimdi öyle bir şey duymadım. (K61)

Ölen kişiye kokulu madde sürülür mü? Neden?

Çarşamba ilçesinde ölen kişiye kokulu madde kâfur veya gül yağı gibi maddeler sürülür. Haşerat çabuk sarmasın diye çevresine güzel kokması için yapılır.

- Sürülür. Gül yağı. (K75)
- Sürülür. (K18) (K76)
- Kafurun sürülür. Haşerat birden sarmasın diye. Gül yağı sürülür güzel koksun diye. (K77)
- Eskiden esans dökerlerdi. (K78)
- Sürüyorlar. Gittiği yerde güzel koksun diye. (K79)
- Süreler. Bir ot var onu dökerler süreler parfüm koyarlar. (K80)
- Sürülür. Gül kolonyası. (K32)
- Sürülür farklı kokuları gidermesi için. (K33)
- Sürülmez. (K81)
- Ceneza kokusu var tütsü gibi şeyler o konulur. Bazı hastalıklardan dolayı çürüme olduysa o kokuyu bastırmak amaçlı olabilir. (K35)
- Sürülebilir şimdi şu şekilde sıcak havalarda tez kokmaması için o şekilde koku bırakıyorlar. (K82)
- Naftalin, gül suyu, çörek otu koyarlar. (K83)
- Sürülür. Zenzem suyu koyulur. Esans dökülür. (K61)
- Sürülür. Gül suyu güzel koksun diye. (K84)

Yıkama için kullanılan eşyaların isimleri nelerdir?

Çarşamba ilçesinde yıkamak için sabun, leğen, sünger, pamuk, maşraba ,havlu kullanılmaktadır.

- Sabun, su, sünger, pamuk. (K75)
- Sabun, 2 maşraba, havlu, pamuk. (K18)
- Su, sabun, eldiven, misvak. (K76)
- Sabun, kafirun, ilif , tas elbezi olacak. (K77)
- Lif, sabun, maşraba. (K78)
- Maşraba, sünger, sabun. (K79) (K81) (K84)
- Kazan 3 maşrab , sabun ,lif. (K80)
- Leğen, maşraba, sabun, sünger. (K32)
- Sünger, kova, maşraba olur. (K33)

- Yıkama teneşiri, maşraba, kova sıcak su kazanda su kaynatılır yada termosta kefen olur. (K35)
- Sonradan imha edilir. Süngeri olsun, kova, sabun, bunlar yani artanı da en son gömüyorlar. (K82)
- Sabun olur. (K83)
- Sabun kullanılır. Sünger kullanılır. (K61)

Yıkayan kişilerin abdestli olması gerekir mi? Neden?

Çarşamba ilçesinde ölüyü yıkayan kişi abdestli olmalıdır.

- Gerekir. (K32) (K61) (K75) (K76) (K78)
- Tabi gerekir. (K77) (K82) (K83)
- Gerekir. Abdestsiz yıkanmaz. (K79)
- Tabi olmalı. (K80)
- Elbette olması gerekir. (K33)
- Tabi ki. Dua okuyacak. (K81)
- Adetimiz de olmalıdır. (K35)
- Abdestli yıkanır. (K84)

Yıkayan kişiye para verilir mi? Ne kadar verilir?

Çarşamba ilçesinde ölüyü yıkayan kişilere para verilir. Durumları nispetinde gönlünden ne kopar ise verilir.

- Verilir. Bilmiyorum. (K75)
- Verilir. Ortam neyi götürüyorsa. (K18)
- Verilir.200-300 veren var. (K76)
- Emek parası verilir. Bazısı almaz. (K77)
- Para verilir. Maddi durumuna göre. (K78)
- Verilir. Ne verürsen. (K79)
- Verilir. Gönlünden ne koparsa. (K80)
- Verilir. Razılığına göre. (K32)
- Verilir. Herkes almaz. Durumuna göre verir. (K33)
- Evet. Bilmiyorum durumuna göre. (K81)
- O ücret alınmıyor veriliyor ama dediğim gibi bu hocalarımızın görevi onlar alışmış olmaması gereken şeyler. Bildiğim kadarıyla şuan hoca başı 200 lira veriyorlar. (K82)
- Gönlünden ne koparsa o verilir. (K83)
- İsteyen verir. Bilmiyorum. Yüz lira elli lira veriyorlardı. (K61)
- Verilir. 150 lira. (K84)

Her ölen yıkanır mı?

Çarşamba ilçesinde şehitler, yananlar, ağır trafik kazası geçirmiş vücudu parçalanmış kimseler haricinde herkes yıkanmaktadır.

- Yıkanır. (K75) (K18) (K80)

- Yıkanır. Şehitleri bilemiyorum. (K76)
- Şehit olursa yıkanmaz. Yananlar yıkanmaz. (K77)
- Tabi. (K78) (K81) (K83)
- Hayır. Şehitler yıkanmaz. (K79)
- Şehitler yıkanmaz, bedeni parçalanmış olanlar yıkanmaz vücudu bütün olanlar yıkanır.%70 sağlam olan. (K32)
- Şehitler yıkanmaz derler, birde ağır trafik kazaları yıkanmaz. (K33)
- Dinimize göre inançlı öldü ise % yıkarlar da bu adam hiç inanmıyor deseler bile onu da yıkarlar. Yıkanmaz diye bir şey yok yıkarlar hepsini. (K35)
- Tabi ki şehit hariç. (K82)
- Müslüman ise yıkanır. (K61)
- Şehit hariç yıkanır. (K84)

Kefen olarak ne kullanılır?

Çarşamba ilçesinde kefen olarak beyaz hasse kullanılır.

- Kefen bezi. (K75) (K33) (K84)
- Beyaz kefen. (K18)
- Bez. (K76) (K78) (K61)
- Beyaz hasse. (K77)
- Beyaz bez. (K79) (K32)
- Beyaz hasse çifte hasse. (K80)
- Astar. Yeşil örtü. İçlik. (K81)
- Bildiğimiz kefen bezleri. (K35)
- Beyaz kefenden bez parçası. (K82)
- Kefen olarak patiskadan biçilir. Kefen biçenler biçer onu giydirirsin. (K83)

Erkek kefeni ile kadın kefeni aynı mıdır?

Erkek kefeni ile kadın kefeni aynıdır. Erkek kefeni üç parçadan oluşur iken kadın kefeni beş parçadan oluşmaktadır.

- Farklıdır. (K75)
- Aynıdır. (K18) (K32) (K81) (K82) (K83)
- Aşağı yukarı aynı. (K76)
- Değişik. Bayanın iç gömleği yeşil olur duvak olur. (K77)
- Ayrıdır. (K78)
- Hepsi aynı. (K79)
- Aynıdır. Kesimi farklıdır. (K80)
- Aynı değildir. (K33)
- Aynı değildir. Bayanların örtünürken bir kat daha fazla örtündüğü söylenir. (K35)
- Şimdi aynı değil eskiden aynıydı. (K61)
- Bilmiyorum. (K84)

Kefenlerin parçaları ve adları nelerdir?

Erkek için gömlek, izar, lifafe, kadınlar için ise izar, lifafe, gömlek, baş örtüsü, göğüs örtüsüdür.

- Bilmiyom. (K75) (K18) (K79) (K81) (K61)
- Bilemiyem. (K76)
- Bayanlarda 5 parça.3 metre olur. (K77)
- İsim olarak bilmiyorum. (K78)
- Bilmiyorum. Biri gömlek biride omuzdan örtülüyor. (K80)
- İç gömlek, dış gömlek. Kadının 3 parçadır. Erkeğin 2 parça. (K32)
- Bilmem. (K33).
- Unuttum onları. (K35)
- Bilmiyorum o kadar. (K82)
- Onları bilmiyorum. (K83)
- Var. Bilmiyom. (K84)

Kadın nasıl kefenlenir?

Mefta yıkanıp kurulandıktan sonra ayrı ve temiz bir yere ilk önce lifafe döşenir.Üzerine izar döşenir ve onunda üstüne kamis(gömlek) serilir.Göğüs örtüsü serilir.Bunların üzerine gül suyu, kafur gibi güzel koku veren maddeler sürülür.Mefta bu bezlerin ortasına alınarak önce göğüs örtüsü örtülür. Daha sonra kamis(gömlek) bu boynundan diz altına kadar olan örtüdür.Bu örtü önce sol tarafı sonra sağ tarafı örtülür.Kollar dışarda kalır.İzar başından 10cm ve ayağından da 10 cmfazla olup kapatacak şekilde örtüdür.Gömlekten sonra yine önce sol sonra sağ taraf olmak üzere izar kapatılır.Baş örtüsü örtülür.Son olarakta lifafe bu örtü diğerlerinden daha büyüktür önce sol sonra sağ olmak üzere kapatılır ve bağlanır.

- Bilmiyom. (K75) (K79) (K84)
- Bilmiyom dua ile sarılıyor. (K18)
- İç gömleği vardır giydirilir sonra sarması yapılır. (K76)
- Yıkandıktan sonra kefen içine bırakılarak baş kısmı ve ayak kısmı bağlanır. (K78)
- Önce iç gömleği giydirilir sonra dışına kefen sarılır. (K80)
- Kadının 3 parçadır kefeni. (K32)
- Onu da bilmem. (K33)
- Önce başı bağlanır sonra ayakları bağlanır kefen uzun ise kesilir ve sonra bağlanır. (K81)
- Unuttum onu bilmiyorum şimdi. (K35)
- Bildiğim kadarıyla 3 kat kefenden sarıyorlar. (K82)
- Onları biz bilemek ki Hiç düğümsüz şaysız olur kesilip giydirilir. (K83)
- Kadını bezlersin kefenlersin güzel gene tülbindini başına sararsın ondan sonra kefenini koyarsın kefenlersin tamam gitmeye hazır olur. (K61)

Erkek nasıl kefenlenir?

Kaynak kişiler bu konuda bilgi veremediği için İmam Hatip Dursun Ali Günsay⁸ bu konuyu şu şekilde anlatmıştır; mefta yıkanıp kurulandıktan sonra ayrı temiz bir yere ilk önce lifafe döşenir. Üzerine izar döşenir ve onunda üstüne kamis(gömlek) serilir. Bunların üzerine gül suyu kafurun gibi güzel koku veren maddeler serpilir.Mefta bu bezlerin ortasına alınarak önce kamis(gömlek) bu boynundan diz altına kadar olan örtüdür.Bu örtü önce sol tarafı sonra sağ tarafı örtülür.Kollar dışarda kalır.İzar başından 10cm ve ayağından da 10 cm fazla olup kapatacak şekilde örtüdür.Gömlekten sonra yine önce sol sonra sağ taraf olmak üzere izar kapatılır.Son olarakta lifafe bu örtü diğerlerinden daha büyüktür önce sol sonra sağ olmak üzere kapatılır ve bağlanır.

- Bilmiyom. (K75) (K79) (K84)
- Bilmiyom dua ile sarılıyor. (K18)
- Onu bilemiyem o kadar. (K76)
- İç gömleği vardır giydirilir sonra sarması yapılır. (K77)
- Yıkandıktan sonra kefen içine bırakılarak baş kısmı ve ayak kısmı bağlanır. (K78)
- Önce iç gömleği giydirilir sonra dışına kefen sarılır. (K80)
- Onu da bilmem. (K33)
- Önce başı bağlanır sonra ayakları bağlanır kefen uzun ise kesilir ve sonra bağlanır. (K81)
- Unuttum onu bilmiyorum şimdi. (K35)
- Bildiğim kadarıyla 3 kat kefenden sarıyorlar. (K82)
- Onları biz bilemek ki Hiç düğünsüz şaysız olur kesilip giydirilir. (K83)
- Kadını bezlersin kefenlersin güzel gene tülbindini başına sarasın ondan sonra kefenini koyarsın kefenlersin tamam gitmeye hazır olur. (K61)

Kefen parası biriktirme adeti var mıdır?

Çarşamba ilçesinde genelde kefen parası biriktirme adeti vardır.

- Vardır. (K75) (K79) (K32) (K81)
- Yok. (K18)
- Var. (K76) (K84)
- Eskiden vardı şimdi yok. Şimdi kefenler hazır şimdi zorluk yok para olsun yeter ki. (K77)
- Yaşlılarda genelde vardır. (K78)
- Eskiden vardı şuan yok. (K80)
- Vardır. Kırsalda olur duyarız kefen param yanımda dursun denir. (K33)
- O hep söylenir vardır bir şekilde. (K35)

⁸Dursun Ali Günsay, Çarşamba doğumlu, İmam, 2019, Çarşamba.

- Adet değil şu şekilde ölen kişi kimseye yük olmayayım diye kenarında kefenliğim olsun ölürsem kimsenin eline ayağına mahcup düşmeyeyim diye kenarına bir miktar para ayırıyor. (K82)
- Bizim Türk insanında vardır. (K83)
- Eskiden varmış ama artık yok. (K61)

Kefeni kim alır?

Çarşamba ilçesinde kefeni cenaze ile ilgilenen en yakınlarda bir kişi alır.

- En yakınlardan biri. (K75)
- Yakını alır. (K18) (K79) (K81)
- Komşuları alır. (K76)
- En yakınları gelir oğlu, damadı, gelir. Eli yakışan gelir. (K77)
- Cenaze ile ilgilenene yakınlardan biri. (K78)
- Evladı alır. (K80)
- Ailesi tarafından alınır. Ama kişi kendi kefenini almalı. (K32)
- Aile yakınları alır. İmkan yoksa komşular alır. (K33)
- Ölü sahibi alır. (K35)
- Bunu herkes alabilir hani o işle ilgilenen köyde olsun şehirde olsun anlayanlar vardır genelde bu işi onlara verirler o kişi her şeyini hazırlar alır yapar yani bir kişinin elinden çıkar. (K82)
- Ölü sahibi alır. Çoluğu çocuğu alır. (K83)
- Kefeni yakınları alıyor evlatları varsa evlatları alır yoksa bir arkadaşı alır gelir. (K61)
- Cenazenin yakını; oğlu, evladı. (K84)

Cenaze namazına kimler katılır?

Çarşamba ilçesinde cenaze namazına cenazeye gelen erkekler katılır.

- Komşular, tanıyanı katılır. (K75)
- Herkes katılır. (K18) (K61)
- Komşular, akrabalar. Herkes katılır. (K76)
- Müslümanların hepsi gelir. (K77)
- Kolu komşu, halk. (K78)
- Akli bağlı eren herkes katılır. (K79)
- Erkekler katılır. (K80)
- Akraba taulatı eş dost. (K32)
- Cenazeye katılan herkes katılır. (K33)
- Herkes katılır eş dost akraba. (K81)
- Kim gelirse herkes katılır. (K35)
- Erkekler katılır. (K82)
- Müslüman olan tüm insanlar katılır. (K83)
- Köylü akraba, eş, dost. (K84)

Cenaze namazına kimler katılamaz?

Çarşamba ilçesinde cenaze namazına kadınlar katılmaz.

- Kadınlar katılmaz. (K75)
- Bilmem gavurlar katılmaz. (K18)
- Kadınlar olmaz. (K76) (K77) (K80) (K84)
- Bilmez haberi olmayan katılamaz. (K78)
- Herkes katılır. (K79)
- Namaz kılmayan cünüp olanlar, üstü bozuk kadın katılamaz. (K32)
- Bayanlar olmaz. Etrafımızda gayri Müslim yok. (K33)
- Müslüman olmayan. (K81)
- Şu ana kadar çok nadir kadınlar genelde hep erkeklerdir. (K35)
- Üstü temiz olmayan insan katılamaz. (K82)
- Müslüman olan herkes katılır. (K61)

Kimlerin cenaze namazı kılınmaz?

Çarşamba ilçesinde ölen kişi Müslüman değil ise namazı kılınmaz. Diğer türlü namazı kılınır.

- Murt gidenin kılınmaz. (K75)
- Bilmiyom. (K18)
- Sarhoşların kılınmaz derler. (K76)
- Gavurların kılınmaz. Müslüman olmayanların kılınmaz. (K77)
- Kafir olanların. (K78)
- Herkesin kılınır. (K79)
- Olurdu. Millet kılıyor şuan sarhoşun, namazsızların kılınmaz. (K80)
- Müslüman olmayanın kılınmaz. (K32)
- Müslüman olmayanların kılınmaz. (K33)
- Hıristiyan. Müslüman olmayan. (K81)
- Müslüman olarak ölmediğine kesin kanaat getirilirse o insanların cenaze namazını kılmazlar diğer herkesinkini kılarlar sarhoş dahi olsa kılarlar. (K35)
- Şimdi Allah ile kulun arasındaki şey. Biz onun içini dışını bilmeyiz neyse Allah bilir der biz kılarız. (K82)
- Gayri Müslimlerin kılınmaz. (K83)
- Yabancıların kılınmaz. (K61)
- Çocukların, yeni doğan. (K84)

Tabut malzeme olarak neyden yapılmaktadır?

Çarşamba ilçesinde tabut malzeme olarak ağaçtan yapılmaktadır. Kavak, gürgen, dut, kızıl ağacı kullanılır.

- Ağaçtan. (K75) (K76) (K32)
- Tahtadan şimdi metal. (K18)
- Tahtadan yapılır. (K77) (K61)

- Tahta yada sa. (K78)
- Aatan yapılır. am, kavak yennik aa lazım. (K79)
- Tahta, kereste, ahşap. (K80)
- Önceden aatı Şimdi demirden. (K33)
- Aatan yapılır. Grgen, kavak eskiden ise kızıl ağaçtan yapılırdı. (K81)
- Aatır. Ceviz olur dut olur. (K35)
- Ahaptan tahtadan. (K82)
- Sögüt ağacından yapılır. Hafif olsun diye. (K83)
- Aatan; kavak ağacından. (K84)

Tabutu kim yapmaktadır?

aramba ilçesinde tabutu marangozlar yapmaktadır.

- Marangoz. (K75) (K79) (K80) (K84)
- Büyükler yapar. (K18)
- Tabutular. (K76) (K61)
- Usta, marangoz. (K77)
- Marangoz yapar. Sanatkarlar yapar. (K78)
- Herkes yapabilir. Genelde marangoz. (K32)
- Şimdi hazır bu işi yapan firmalar var. (K33)
- Atölye ustası. (K81)
- Köyün caminde 3-4 tabut vardır marangoza yaptırmıŐlardır orada durur. (K35)
- Eli yakışan herhangi biri. (K82)
- Marangozlar yapar genellikle. (K83)

Tabut yerine kullanılan başka malzeme var mıdır?

aramba ilçesinde tabuttan önce sal kullanılmaktadır.

- Yok tabut kullanılır. (K75)
- Yok. (K18) (K77)
- Sunta, aliminyum, sa var. (K76)
- Eskiden sal vardı. (K78)
- Satan tabut yapılırdı. Sal yapılırdı. (K79)
- Vardır. Sal. (K32)
- Önceden tabut yokken iki aa üzerinde merdiven gibi olurdu onunla gtrrlendi. (K33)
- Sal yapılırdı o kullanılırdı. (K81)
- Yok tabut kullanılır. (K35)
- Tabi saçtan yapanlarda var onu. (K82)
- Mdf suntadan yapılır. (K83)
- Eskiden sal vardı. (K61)
- Var salla götürülürdü. (K84)

Sal hangi malzemedden yapılırdı?

aramba ilçesinde sal ağaçtan yapılmaktadır.

- Aatan. (K75) (K77) (K78) (K80) (K32) (K33)

- Tahtadan. (K18)
- Ağaçtan söğüt ağacından. (K76)
- Ağaçtan ne varsa. (K81)
- 30 yıl önce idi söğüt ağacı kavak ağacı da olur. (K35)
- Uzun düzgün ağaçlardan böyle birbirine bağlıyorlardı o şekilde sal yapıyorlardı. (K82)
- Söğüt dalından. (K83)
- Ağaçtan çıkarırlarmış. (K61)
- Söğütten. (K84)

Tabutun üzerine bir şey örtülür mü? Örtülüyorsa sebebi ve ismi nedir?

Çarşamba ilçesinde tabutun üzerine yeşil renkli tabut örtüsü örtülmektedir.

- Örtülür. Bilmiyorum. (K75)
- Yeşil örtü. (K18)
- Yeşil örtü örtülür. (K76) (K33)
- Örtü örtülür Mekke Medine örtüsü. (K77)
- Tabut örtüsü var. (K78)
- Ayet yazılı yeşil örtü konulur. (K80)
- Örtülür. (K32)
- Yeşil örtü örtülür. Peygamberimizden kalma. (K81)
- Tabutun üzerine yeşil bez örtülür. (K35)
- Örtülür yeşil bir bildiğim kadarıyla tam ismini bilmiyorum yeşil bir örtü var onu örterler. (K82)
- Kadına tülbent koyarlar, erkeğe ceket koyarlar. (K83)
- Erkekse ceketi kadın ise tülbendi atılır. Kadın erkek olduğu tanınsın diye. (K61)
- Örtülür. Bilmiyom. (K84)

Ölen kişinin genç yaşlı kadın veya erkek olduğunu anlatan her hangi bir eşya konur mu? Konuyorsa isimleri nelerdir?

Çarşamba ilçesinde ölen kişi kadın ise; çember, erkek ise ceket konulmaktadır.

- Kadınsa çember. Erkekse ceket konur. (K75) (K76) (K78) (K79) (K32) (K81) (K84)
- Kadınsa çember. Erkekse ceket, genç kızsız gelinlik konur. (K18)
- Kadınlarınkine çember konur erkeklere ise ceket koyarlar. (K77)
- Örtü yoksa erkeğe ceket kadına çember konulur. (K80)
- Erkekse ceket kadınsa çember örtülür. Bu da uzaktakilerin görüpte cenazenin kime ait olduğunu bilmesiyle alakalıdır. (K33)
- Ceket, tülbent konur. (K35)
- Bayansa çember örterler ki cenazenin bayan cenazesi olduğu erkek olduğu ayırıt olsun diye. Erkekse ceket. (K82)
- Kadına tülbent koyarlar, erkeğe ceket koyarlar. (K83)
- Genç kızlar öldüyse ya da nişanlı kızlar öldüyse gelinliği konulur. (K61)

Tabut ölen kişinin boyuna ve kilosuna göre ayarlanır mı?

Çarşamba ilçesinde ölen kişi normal tabuta sığmaz ise özel tabut ayarlanmaktadır.

- Ayarlanır. (K75) (K78) (K32) (K79) (K84)
- Evet. (K18) (K76)
- Normal tabuta sığmıyorsa özel ayarlanır. Kilo ve boyuna göre. (K77)
- Yok yapılmaz. (K80)
- Yok standarttır o. (K33)
- Tabi ki. (K81)
- Hayır. Tabutlar standarttır. (K35)
- Camilerin bir tabutu vardır genelde o kullanılır. Tabi ki. (K82)
- Ayarlanmaz. (K83) (K61)

Ölen çocuksa tabutun boyu ne kadar olur?

Çarşamba ilçesinde ölen çocuksa ya küçük tabut hazırlanıp içine konulur ya da bezi ile kucakta götürülür.

- Küçük tabuta konur. (K75) (K77) (K32)
- Bebek boyu ayarlanır. (K18)
- Çocuk tabutu var. (K76)
- Çocukta normal tabuta konur. (K78) (K84)
- 1,5 metre olur ayarlanır. (K79)
- Bezle kucaklarında götürürler. (K80)
- Yok. Standarttır o. (K33)
- Küçük olur. (K81)
- Küçük sandıklar yapılır özel. (K35)
- Çocuk tabutları da var büyük tabutunun içine de koyabilirler çünkü mezara koyulduğu yer önemli. (K82)
- Çocuğu tabuta genellikle koymazlar. Elde götürürler. (K83)

Bir tabutun standart ölçüleri ne kadardır?

Çarşamba ilçesinde tabut genellikle 2m 10 cm dir.

- 2 metre 10 cm. (K75) (K77) (K82)
- Bilmiyorum. (K18) (K79)
- 2 metre. (K76) (K32) (K61) (K84)
- 2 metre boyu genişlik artık 90 cm yada 1 metredir. (K78)
- 1.80 dir. (K80)
- Bilmiyorum 2m dir. (K33)
- İki metre vardır. (K81)
- İki metre 20 cm. (K35)
- Güzel soru. (K83)

Tabutu kaç kişi götürmektedir?

Çarşamba ilçesinde tabutu götürmek için en az dört kişi gerekir. Genellikle 5-6 kişi ile götürülür bu sayı artabilir. Sevabını almak isteyen her kişi tabutu taşır.

- En az 4 kişi. (K75)
- 6-7 kişi. (K18)
- En az 4 kişi olur sayısı artar. (K76) (K81)
- 4 kişi gerekmektedir. (K77) (K78) (K80) (K32)
- 5-6 kişi götürür. (K79)
- 4 kişi götürür de 7-8 kişi götürür. (K33)
- Herkes tabuta el atmak ister sayısı belli olmaz ya 10 olur 15 olur. En az 4 kişi. (K35)
- Normalinde 4 yeri var tutmak için ama yaklaşık 15 kişiye yakın tutuyor. (K82)
- Tabutu 4 kişide götürür 10 kişide. Tabuttan her Müslüman insan tutar. (K83)
- En az 4 kişi en fazla 8. (K84)

Tabutu sırtta taşımak veya arabada götürmek arasında bir fark var mıdır?

Tabutu taşımak sevaptır anlayışı vardır. Mesafe yakın ise kişiler omuzlarında götürmeyi tercih ederler. Uzak ise araç ile götürülür.

- Yoktur. (K75) (K35)
- Vardır tabi sevaptır taşımak. (K18)
- Uzaklığa göre. (K76)
- Arabada giderse daha sevaptır. Zahmet çekmez millet. (K77)
- Bildiğim kadarıyla yok. (K78)
- Sırtta götürmenin sevabı çokmuş. (K79)
- Hayır farkı vardır. 7 adım götürülmeli. (K80)
- Uzak olan araba ile yoksa yürüyerek götürülür sevap almak için. (K32)
- Sevap derler bu mesafe ile alakalıdır. İklim ile alakalıdır. Köylerde omuzlarda götürülür. (K33)
- Sevabı vardır taşımanın. (K81)
- Yok. Araba ile sırtta gitmenin şu şeyi var benimde bir şeyim geçsin sevabım geçsin diye sırtta götürmek isteniyo genelde ama yolda uzun olunca bir zamandan sonra şey yapmıyor yani. (K82)
- Aslında fark yoktur. Sırtta götürmek dinimizde helallik vermek gibi sayılır. (K83)
- Bilmiyorum. (K61)
- Yakın mesafe ise sırtta götürmeğe daha iyi bakarlar. (K84)

Tabutun taşınması sırasında inanışlar var mıdır? (Sallandı başkasını da alacak vs.)

Çarşamba ilçesinde tabutun sallanması sırasında genellikle inanışlara rastlanılmaz. Bazı yerlerde ağırına günahı çokmuş, ya da tabut bir tarafa asıldı ise

yakın bir arabası daha ölecek gibi yorumlar yapılır. Havza ilçesinde “Tabut çok ağır olur, sürekli gıcirdarsa; bu, yakın zamanda tekrar cenaze olacağına işarettir” (Özdemir 2009: 196).

- Ölüye eziyet etmeden götürülür. (K75)
- Sevap almak istenir. (K18)
- Sallanmayacak duası var onu okuycan. (K76)
- Yok. (K77) (K79) (K80) (K32) (K33) (K83)
- Bilmiyorum. Ağırrsa bunun günahı çokmuş derler. (K78)
- Tabut sallandığında ya da bir tarafa asıldığında yakın bir akrabasını daha alacak diye çocukluğumda duymuştum. (K81)
- Yok. İnanış yoktur. (K35)
- Yok. O batıl inanç diyecem yine ona zaten teslim olmuş gitmiş on duymuyor ki o. (K82)
- Salavatlar verilir dualar edilir helallik alınır. (K61)
- Tabut ağırrsa günahı çokta tabutu ağır derlerdi. (K84)

Kişi namazı kılınana kadar nerede bekler? Buraya bu isim neden verilmiştir?

Kişi namazı kılınana kadar musalla taşında bekler. Musalla, camilerde bulunan ve üzerine cenaze konularak önünde namaz kılınan yerdir.

- Musalla taşında. Bilmiyorum (K75)K3) (K77) (K78) (K79)K9) (K82)
- Bilmiyorum. Ölü bırakıldığı için (K18)
- Bilmiyorum Orda namaz kılındığı için bu isim verilmiştir (K80)
- Soğuk yerde. Musalla taşında. Peygamber efendimiz zamanından beri ölülerin konulduğu yer olarak yapılan alandır. (K32)
- Bilmiyorum Sorgu orada başladığı için adı musalladır. (K81)
- Ölü insanın namazının kılındığı taş için olsa gerek onu hiç araştırmadım. (K35)
- Caminin musalla taşında bekler .Ölünün konduğu beklendiği yerdir o. (K83)
- Bilmiyorum Ölünün musalla taşında durması için. (K61)
- Bilmiyorum Cenazenin yattığı yere musalla denmektedir. (K84)

İskat verilir mi? Kimlere verilir?

Çarşamba ilçesinde ıskat verilir. Çarşamba ilçesinde ıskat genellikle ihtiyacı olan kişilere verilir.

- Duruma göre gidilir. Fakirlere (K75)
- Verilir. Kim alırsa. (K18)
- Verilir. Fakire verilir. (K76) (K78) (K33)
- Verilir Fakirlere verilir, yaşlılara, dul kadınlara verilir. (K77)
- Eskiden veriliyordu şimdi kaldurduk. İhtiyacı olanlara (K79)
- Yoktur aslında ama peygamber efendimizin zamanından sonra geliyor . Fakirlere verilir. (K80)
- Veren verir. Vermeyen vermez Cenaze namazı kılınacağı zaman dağıtılır alanlar olur Alan olmazsa dün Dini yerlere kuran kurslarına verilir. (K32)

- Verilir. İhtiyacı olanlara. (K81)
- Verilir. Fakir olan insanlara dağıtılır. (K35)
- Veriliyor ama dinimizde öyle bir şey yok. Valla şuanda herkes alıyor yani. Normalde uzaktan gelen ihtiyaç duyar zor durumda kalmasın diye dağıtılmış zamanında ama bunu şimdi herkes zengini de fakiri de alıyor yani ama verilmesi gerekiyorsa herkese değil de bildiğimiz fakirler vardır o fakire verebiliriz. (K82)
- Yok. (K83)
- Eskiden veriliyordu şimdi verilmiyor. H herkese verilir. (K61)
- Eskiden vardı şimdi yok. Fakirlere. (K84)

Ölen kişinin mezarı neresi olur?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin mezarı; mezarlıktaki aile kabristanlığıdır. Köylerde ise caminin yanındır.

- Aile mezarlığı. (K75)
- Cami yanı olur. (K18)
- Mezarlık olur (K76) (K32) (K61)
- Büyük kabristanlıkta yer alır orada olur. Yeri yoksa devletin verdiği yere devlet defneder. (K77)
- Mezarlıktaki aile kabristanlığı. (K78)
- Caminin yanı olur. Kendi tarlası olur. (K79)
- Köy mezarlığı olur. (K80) (K84)
- Kendi aile kabristanlığı olur. (K33)
- Kabristanda bir yer olur. (K81)
- Herkesin kabristanlıkları vardır kendi kabristanlıkları olur. (K35)
- Mezarlık ailesinin yanı olur. Aile kabristanlığı. (K82)
- Cami havlusu olur. (K83)

Mezarı kim kazar?

Çarşamba ilçesinde mezarları merkezde belediyenin görevlendirdiği işçiler köylerde ise bu işi bilen ihtiyacı olan kimseler kazmaktadır.

- Mezarıcı kazar. (K75)
- Bilen biri. (K18)
- Mezarıcı. (K76)
- Devletin işçileri olur. Köyde bu işleri yapanlar vardır. (K77)
- Görevli. (K78)
- Vatandaş. (K79)
- İhtiyacı olan fakir kimse. (K80)
- 2 kişi kazar. Mezarıcı. (K32)
- Kırsalda o işi bilen kişi yapar. (K33)
- Köyden erkekler yada mezarıcı. (K81)
- Çarşamba Göğçeli mezarlığı için konuşayım orada görevli belediyece görevli şahıslar vardır onlar ücret karşılığında kazar. (K35)
- Mezarı kazın köyde belirli kişiler vardır. Şehirde de belediyenin belirlediği kişiler vardır onlar kazarlar. (K82)

- Komşusunda biri varsa komşusu kazar komşusundan birisi yoksa mezarıcı tutulur. **(K61)**
- Köyde mezarlıklar kazar. Şehir merkezinde belediye kazar. **(K84)**

Mezar kadar derinlikte kazılır? Kadın ve erkeklerin mezarları aynı şekilde mi kazılır?

Çarşamba ilçesinde kadın ve erkek mezarlarının derinlikleri farklıdır. Boyu da ölen kişinin boyuna göre ayarlanmaktadır. Derinlik olarak ise kadınlar göğüs hizasında erkekler için göbekleri hizasında kazılır.

- Erkekler göbeklerine kadar kadınlar göğüslerine kadar kazılır. **(K75)**
- Erkekse belde kadımsa göğüste kazılır. **(K18)**
- Erkek göbek, kadın göğüs hizasında. **(K76) (K32) (K33)**
- 2 metre boyunda 1 metre 10 cm kazılır. **(K77)**
- 1 metre olabilir. Aynıdır. **(K78)**
- Kadın ve erkeğin ki farklı kazılır. Erkeğin ki bel hizasına, kadınların ki göğüs hizasına göre kazılır. **(K79)**
- Erkek 90 kadın 120 m kazılır. **(K80)**
- Kadın göğüste erkek belde kazılır. Kadın daha çok dedikodu yaptığı için daha derin. **(K81)**
- Genelde iki metreye yakındır. Aynı derinliktedir. **(K35)**
- Fark vardır. Derinlik açısından. **(K82)**
- Mezar erkeklerde 80 cm göbek üstü. Kadınlarda namazda el bağladığı yere kadar. Kadınların ki biraz daha derindir. **(K83)**
- Aynı şekilde kazılır. Derinlikleri fark eder. (Erkeklerin göbeğe kadar kadınların göğsüne kadar. **(K61)**
- Kadın göğüs hizasında erkek göbek hizasında kazılır. Kadının mezarı daha derin. **(K84)**

Mezarı kazanlara bir isim verilir mi? Mezar kazanlara ücret verilir mi? Ne kadar verilir?

Çarşamba ilçesinde mezar kazanlara mezarıcı denilmektedir. Mezar kazan kişilere ücret verilmektedir. Aile durumu nispetinde para vermektedir.

- Mezarıcı. Verilir. Durumuna göre verir. **(K75) (K77)**
- Mezar kazanlar denir. Verilir. Ortama bağlı. **(K18)**
- Mezarıcı. Verilir. 150 lira yöreye göre değişiyor. **(K76)**
- Mezarıcı. Verilir. Aile durumuna karşı. **(K78)**
- Yok. Verilmez. Verilir. Gönlünden ne koparsa ebedi evini yapıyorlar. **(K79)**
- Yok. Verilir. El emeği. **(K80)**
- Mezarıcı. Verilir. Rıza ettiğince. **(K32)**
- Verilmez. Verilir. Ailesinin durumuna göre. **(K33)**
- Mezarıcı. Verilir. 300-500. **(K81)**

- Belediye işçisi diye geçiyor özel bir ismi var mı diye sormadım. Verilir Bilmiyorum. **(K35)**
- Bilemiyorum onu. Verilir. Dediğim gibi hocalar misali 200 -250'şer lira 2 yada 3 kişi kazıyolar o şekilde. **(K82)**
- İsmi varda ne deniliyor onu bilmiyom. Gönünden ne koparsa o verilir. Gönünden ne koparsa o verilir. Bahşış olarak bir memla söylemezler. **(K83)**
- Mezarıcı denir.200-300 lira verilir. **(K61)**
- Mezarıcı denir. Verilir. 150 şer tl verilir. **(K84)**

Kişi tabutu ile mi gömülür tabutsuz mu?

Çarşamba ilçesinde kişi kefen ile gömülür.

- Kefenle gömülür. **(K75)**
- Tabutsuz. **(K18) (K78) (K80) (K32) (K33) (K83)(K61) (K84)**
- Tabutsuz. Şehitler tabutla gömülür.**(K76)**
- Şehit ise çok yaralı ise trafik kazası ise tabut ile yoksa tabutsuz olur. **(K77)**
- Tabut ile. **(K79)**
- Tabutsuz. Kefenlen. **(K81) (K35)**
- Tabutsuz dine göre inançlara göre kimisi tabutu ile gömülmek istiyor kimisi genelde tabutsuz kefeni ile. **(K82)**

Ölüyü mezara kaç kişi indirir? İndirenler kimlerdir?

Çarşamba ilçesinde ölüyü mezara üç kişi indirmektedir.Mezara evladı, kardeşi, babası, yeğeni gibi en yakınları indirir.

- 3 kişi indirir. Yakınları. **(K75) (K33)**
- 3 kişi. Oğlu, kocası, babası, yakınları. **(K18)**
- 3 kişi. Yakınları, oğlu, damadı. **(K76)**
- 3 kişi çok ağırsa 4 kişi olur. Oğlu damadı. Yakınları. **(K77)**
- 3 kişi indirir. Baş orta ayak. Evlatları yoksa yakınları. **(K78)**
- 2- 3 kişi .Yakınları. **(K79)**
- 3 kişi indirir. Oğlu yeğeni enişte yakınları olur **(K80)**
- 3 kişi. Ekseriyet evlatları yoksa en yakınları. **(K32)**
- 4 kişi. Yakınları. **(K81)**
- Genelde 3 kişi. **(K35)**
- En az 3 kişi. Genelde eş, evlat torun bunlar. **(K82)**
- Genelde iki kişi ile indirilir.Cenaze sahiplerinin en yakınları **(K83)**
- Mezara iki kişi aşağı iner yukardan ölüyü verirler küllerler. Evlatları varsa evlatları dayısı amcası. **(K61)**
- Üç kişi ile. Evlatları yoksa yakınları. **(K84)**

Mezara koyarken dikkat edilmesi gereken bir husus var mıdır? (Ayak kısmı baş kısmı)

Çarşamba ilçesinde mezara indirilirken kibleye göre ayarlanır. İncitmemeye çalışılır. Sağ omzu üzerine konulur.

- Zarar vermeden indirilir. (K75)
- Kibleye göre ayarlanır. (K18)
- Kibleye göre sağ omuz üzeri yatırılan. (K76)
- Güzel saygılı nezaketli indirilir. (K77)
- Çarpıtmamak , rahatça komak. (K78)
- Vardır. Baş kibleye gelecek. (K79)
- Sağ taraf omzu üzerine kibleye karşı konulur. (K80)
- Vardır. Genelde kadınların üzerine örtü örtterek akrabaları indirir. (K32)
- Sağ omzu üstüne koyarlar. (K33)
- İnciltmeden konur. Kafası kibleye gelecek şekilde. (K81)
- Göğsünü kibleye çeviririz. (K35)
- Bayan cenazesi ise dikkat edilir üzerinin kefeninin açılmamasına erkekse tabuttan alırken onu düşürmemek önemli olan. (K82)
- Kafası yan kibleye dönecek şekilde. (K83)
- Sağ tarafa yatırılır. Yüzü kibleye çevirilir. (K61)
- Var. Ölünün yüzü kibleye döndürülür. (K84)

Kadınlar ve erkekler mezara ne şekilde konulur ?

Çarşamba ilçesinde kadınlar ve erkekler sağ omzu üzerine hafif meyilli, kibleye dönük şekilde konulur.

- Kibleye döndürülür sağ yatık konur. (K75)
- Sağ tarafına yatırılır konulur. (K18)
- Kibleye göre sağ omuz üzeri yatırılan. (K76)
- Omuzunu üstüne sağ yüz kısmı kibleye bakacak başı batı ayakları doğu olacak. (K77)
- Hafif sağ omuz üzerine. (K78)
- Hafif sağ yatırılır kibleye karşı. (K79)
- Sağ taraf omzu üzerine kibleye karşı konulur. Kefenin baş tarafı açılır Oraya az bir toprak koyulur. (K80)
- Kibleye dönük konulur. Sağ tarafı üzerine yatırılır. (K32)
- Sağ omzu üstüne koyarlar. (K33)
- Sağ tarafına meyilli. (K81)
- Göğsünü kibleye çeviririz. (K35)
- Kibleye yüzü dönülcek sağ omzunun üzerinde kibleye bakacak şekilde çevrilir. (K82)
- Kafası yan kibleye dönecek şekilde. Derinlik farkı vardır. (K83)
- Kadın erkek aynı şekilde konur. Yüzü kibleye gelecek şekilde.(K84)

Mezara konulurken dua okunur mu?

Çarşamba ilçesinde kişi mezara konur iken dua okunmaz.

- Okunur. (K75) (K78) (K32) (K83)(K61) (K84)
- Hayır. (K18)
- Hoca okuyor. (K76)
- Yerleştirilir işi biter o zaman okunmaya başlanır. (K77)
- Okunur. Kuran-ı Kerim.(K79)
- Tabi. (K80)
- Okunmaz. Tahta konurken okunur. (K33)
- Evet. (K81)
- Genelde hep dua okunur baştan aşağı. (K35)
- Tabi ki. (K82)

Mezara tahtalarını kim dizer? Ne şekilde dizilir?

Çarşamba ilçesinde kişiyi mezara indiren yakınlarından bir kişi baştan ayak kısmına göre hafif yatık şekilde dizer. Avut Köyünde “Üstüne de dokuz adet tahta döşenir” (Aktaş 2007: 96).

- Yakını dizer. Dik sıralı çapraz konur. (K75)
- Yakınlarından biri sağdan sola dizilir. (K18)
- Yakınları dizer sırayla. (K76)
- Oğlu, damadı yakınları. (K77)
- Yakını. (K78)
- Evlatları. Hafif yatık. (K79)
- Mezara indirenlerden eli yakışan yapar. (K80)
- En sonunda eli yakışan dizer dik dizilir. (K32)
- Aile yakınlarından biri dizer. Ayağından başına doğru dizer. (K33)
- Yakınları. Sağ tarafa meyilli. (K81)
- Üç kişi inince biri kalır bu tahtaları başından ayak kısmına doğru dizilir. (K35)
- Mezarın içinde en sona kalan bir kişi, eli becerikli olan bir kişi dizer. Baştan başlanır ayağa doğru dizilerekten gidilir. Normalde 9 tahta derler ama öyle bir şey yok. Bazen 12 tahtada oluyor almış olduğun tahtanın enine göre. (K82)
- Akriba dizer. Anne baba ise evlatları, evlatsa en yakınları dizer. Baş kısmından başlayıp dizilir. Dokuz tahta dizilir. Yetmediği yerde onda olabilir. (K83)
- Hocalar dizer. Rampa dizilir. (K61)
- Evladı yakını düzgün bir şekilde dizer. Dokuz tahta. (K84)

Üstüne ilk toprağını kim atar? Herkesin toprak atması beklenir mi?

Çarşamba ilçesinde üzerine ilk toprağı önce küreği eline kim almış ise o atar. Ölen kişinin üzerine herkesin toprak atması beklenmez isteğe bağlıdır. Sevap kazanmak isteyen herkes cenaze üzerine toprak atar. Toprak atılan kürek elden ele

verilmez yere bırakılır ve diğeri yerden alır. Karga Köyünde ise “Toprak atılan kürek asla yere bırakılmaz ve elden ele verilir” (Özdemir 2008: 237).

- En yakını. Evet. Sevabını almak için. (K75)
- Birinci derece akrabası. Atar. (K18)
- Herkes atar. Atar sevaptır. (K76)
- Oğlu, damadı yakınları. Herkes atar sevdikleri. (K77)
- Küreği ilk alan. Herkes atacak diye bir kural yok. (K78)
- Kim ileri davranırsa o. Atmak için yarışılır sevabı çok. (K79)
- Fark etmez. Yok. Akrabaları atar. Herkes atar. (K80)
- Mezarı ilk kazan ilk toprağı atar. (K32)
- İsteyen atar. Hepsi atmaz isteyen atar. (K33)
- Eşi varsa eşi yoksa kardeşi. Beklenir. (K81)
- Öyle bir adet yoktur önce küreği kim alırsa atar. İsteğe bağlı gönlünden koparsa atar herkesin atması da beklenmez. (K35)
- Yok isteye herkes atabilir. Yardım o bir an önce ordan çıkmak için bir iki kişinin atmasıyla o mezarın kapanacağı yok herkes bir el birliği ile defin etmektir. (K82)
- İlk toprağı eş dost akraba ondan sonra herkes atar. Beklenir. (K83)
- Yakınları atar. Herkeste atar isteyen atabilir. (K61)
- Yakınları atar. Beklenir. (K84)

Hoca ne zaman telkin verir? Neden telkin verilir?

Çarşamba ilçesinde defin işi bittikten sonra hoca telkin vermeye başlar. İnanişâ göre telkin, vefat eden kişinin ahiretteki ilk suallerini kolay cevaplayabilmesi için verilmektedir.

- Verir Dinin gereğidir. (K75)
- Herkes gidince verir. Bilmiyorum. (K18)
- Verir. Mecbur verecek. (K76)
- Verir. Son yolculuğı ya hesap verecek ya. (K77)
- Duadan sonra. En son görev telkin vermektir. (K78)
- Toprak işi bittiğı zaman. Ölen kişiyi hoca duyar .Ameli iyi olanlar hemen cevap verirler. Cevap gelene kadar hoca soru sorar. Hoca başkasına söylerse kendi de gider oraya. (K79)
- Cemaat dağılır. Kuran biter hoca telkin verir. Bilmiyorum. (K80)
- Verir. Peygamber efendimizden beri gelen çocuğı öldüğü zamandan beri ordan beri gelen bir şey verilen sorulara kolaylık yardım. (K32)
- Defin biter taziye başlayınca hoca telkin verir Bildiğim kadarıyla ölüye yardımcı olmak amacıyla derler. (K33)
- Verir. Hatırlatmak için soruları kolay cevaplasın diye. (K81)
- Verir. Gömüldükten sonra herkes aile ile vedalaşırken” Men Rabbüke Ve Ma Dinike” diye telkin başlar. Dinimizde yoktur da işte verilir. Kabir azabı ve kabir suallerine daha rahat sual versin diye verilir ama dinimizde öyle bir adet yoktur. (K35)
- Bittikten sonra Onu geçelim. (K82)
- Mezar tamamen kapandıktan sonra Telkin vermeye başlar. Ruhu rahat etsin diye. (K83)
- Külledikten sonra tahta dizildikten sonra verir. O cevap veremezse hoca cevap veriyormuş diye duydum. (K61)
- Küllenip mezarlıkta kimse kalmayınca hoca telkin verir. Ölüye sorgu melekleri soru sormadan önce soracağı cevapları ölüye hatırlatmak için. (K84)

Mezar başında kadın ve erkekler bir mi olur yoksa olmaz mı?

Çarşamba ilçesinde kadınlar mezarlığa defin işlemleri için gitmezler.

- Kadınlar olmaz. (K75) (K18) (K78) (K80) (K81) (K35)
- Ayrı olur. (K76)
- Kadınlar pek olmaz. (K77)
- Erkekler olur. (K79)
- Önce erkekler olur. Sonra kadınlar ziyarete gelir. (K32)
- Olmaz. (K33) (K83)
- Defin işi bittikten sonra tabi bayanlarda gelebilir mezarın başına. (K82)
- Kadınların mezar başına gittiğini görmedim şimdi görüyom. (K61)
- Kadınlar mezarlıkta olmaz. (K84)

Defnettikten hemen sonra cemaat hemen dağılır mı?

Çarşamba ilçesinde defin işleminden sonra aile yakınları dizilir tüm gelenler aile yakınlarına baş sağlığı diler sonra ayrılır.

- Dağılır. (K75) (K18) (K76) (K78) (K79) (K81)
- Baş sağlığı verilir. Sıralanır ölenin yakınları cemaat sıraylan başsağlığı verir gider. (K77)
- Baş sağlığı dilenip dağılır. (K80)
- Cenaze evinde gelinir kuran okunur. (K32)
- Defin yapılır duası biter ailesi ile tekrar tokalaşır helalleşilir sonra herkes ölü sahibinin evine gider orada bir Yasin okunur sonra herkes ayrılır. (K35)
- Helalleştikten sonra dağılır. (K82)
- Kuran okunur. Kuran okunduktan sonra dağılır. Hemen dağılmaz. (K83)
- Dağılmaz. Kuran okunur. (K61)
- Definden yarım saat sonra dağılırlar. (K84)

Ayrılanların dikkat ettiği ya da kaçındığı davranışlar var mıdır?

(Arkaya bakmamak, hızlı gitmek vs.)

Çarşamba ilçesinde cenaze töreninden ayrılırken kaçınılan bir davranış yoktur.

- Yok. (K33) (K35) (K75) (K77) (K78) (K79) (K80) (K82) (K83)(K84)
- Arkaya bakmadan gelirler. (K18)
- Cenaze yakınları safa dizilir gibi dizilir herkes başsağlığı dileyip ayrılırlar. (K76)
- Hayır. (K32)
- Bilmiyorum. (K81)
- Öyle bir şey duymadım. (K61)

Cenaze töreninden sonra yemek verilir mi? Hangi yemekler verilir?

Çarşamba ilçesinde cenaze töreninden sonra yemekten ziyade hazır kolay yiyecekler dağıtılmaya çalışılır. Bunlar kıymalı pide, ayran, üzüm ekmek, helva ekmek vb. uzaktan gelen misafirlere eve gelen yemeklerden ikram edilir. Samsun Yöresinde “Cenaze sonrası helva ekmek dağıtılır ve buna canlık denilir. Canlık ölünün ruhuna şefaathçi olur (Şişman 1994: 75).

- Yakınları eve gelen yemeklerden uzaktan gelenlere verir. Bölgesel yemekler. (K75)
- Verilir. Zeytin helva üzüm dağıtılır. (K18)
- Kuran okunur. (K76)
- Yerine göre uzaktan gelene verilir. Komşular ne getirdi ise. Pasta kuru verilir. Köylerde yamak verilir. (K77)
- Cenazeden sonra ne varsa verilir. Meyve suyu kek. Hamur yaptırırlar. Komşuların getirdiği yemekler verilir. (K78)
- Kuran okunur verilir. Ne verirse. Ayran, kıymalı pide, üzüm ekmek, helva ekmek. (K79)
- Verilmez. (K80)
- Şahsiyetlerin durumuna bağlı. Kolaya kaçılır. (K32)
- Bizde olmaz. (K33)
- Verilir. Köyde ise ne yemek varsa ya da pide ayran ne olursa (K81)
- Yasin okunurken piskivi veya kek gibi bir şey dağıtılır. Meyve suyu verilir. Meyve suyu kek bisküvi. (K35)
- Yemek değil şöyle cenaze evinde kuran okutuyorlar sağdan soldan gelen millet hani açtır şudur budur ayıp olmasın diye veriyorlar kuran okutulurken yemek veriyorlar ikramda bulunuyorlar. Özel hazırlanan genelde pide usulü şeyler. (K82)
- Cenaze namazından sonra verilmez. Ama dışardan uzaktan gelen olursa verilir. (K83)
- Verilir. Şimdi pilav üstü veriliyor eskiden komşular getiriyordu. Cenaze evinde yemek pişmiyordu. (K61)
- Cenaze namazından önce yemek verilir. Kıymalı, ayran kışın, üzüm ekmek yazın. (K84)

Cenaze evinde kaç gün yemek pişmez? Yemekleri kimler getirir bu süre boyunca neler getirilir?

Çarşamba ilçesinde genellikle cenaze evinde 3 gün yemek pişmez. Bununla birlikte artık aile ve komşuluk işlerindeki değişim dönüşümlerden dolayı artık sadece cenaze günü yemek pişmeyen evlerde vardır. Cenaze evine yemekleri yakın komşular getirmektedir.

- 3 gün. Komşular ne getirirse. (K75)
- 1 gün. Komşular. (K18)
- Eskiden 3 derlerdi hemen pişiyor artık Komşular getirir. (K76)
- 40 gün. Komşular getirir. (K77)
- 2-3 gün pişmez. Aile yapısına bağlı. Komşular getirir. Çorba pilav ne varsa. (K78)
- 3 gün pişmez. Yakın komşular, ne getirirse. (K79)
- Akrabalar, komşular. (K80)

- 3 gün pişmez. Komşular getirir. (K32)
- 3 gün Komşular. Günlük yemekler. (K33)
- 1 gün pişmez. Komşular getirir. (K81)
- Ceneze günü. Yakın komşular yapar getirir. (K35)
- Bir gün. Kolu komşusu da getirebilir dediğim gibi dışardan lokantadan da getirilebilir. (K82)
- Normalde üç gün pişmez ama şimdi öyle bir şey yok. Yemek türü fark etmiyor Kolu komşu getirir. (K83)
- Benim bildiğim yedi gün pişmezdi ama şimdi pişiriyorlar. Ne yemek varsa Allah ne veriyse o getirilir. (K61)
- Şimdi pişer. Varsa komşuları. (K84)

Cenaze evinde cenazenin defnedildiği akşam yemek verilir mi? Ne yemekler verilir?

Çarşamba ilçesinde cenaze defnedildiği gece misafirlere evde ne bulunursa ikram edilir. Yemek verilmesi şartı yoktur. Avut Köyünde “Mevtanın toprağa girdiği akşam Kabir Kurbanı kesilir ve lokma edilerek cemaate dağıtılır” (Aktaş 2007: 97).

- Gelene aç iseler verilir. (K75)
- Verilir Ne yemek varsa. (K18)
- Verilir. Kolu komşu ne getirdi ise (K76)
- Verilmez. (K77)
- Verilir. Evde ne varsa. (K78)
- Aslında verilmez ama kuran okutulup veriliyor. Ayran, kıymalı pide, üzüm ekmek, helva ekmek. (K79)
- Olmaz. (K80)
- Ekmek verilir. (K32)
- Olmaz. Komşular ne getirdiyse onlar yenir. (K33)
- Verilir. Ne varsa o gelen yemeklerden. (K81)
- Yoktur. (K35)
- Cenaze evinde bir şey hazırlanmaz ama dediğim gibi dışardan bir şey gelirse ikramda bulunulur. (K82)
- Cenaze akşamı mevlit yapılır Kuran okunur. Yemekte verilir Genelde pide ayran yaptırılır. Camide olursa dışardan alınır. Evde olursa keşkek türü şeyler yapılır.. (K83)
- Verilir. Komşuları getirir. (K61)
- Kuran okutulur. Yemekte verilir. Komşuların getirdiği, kıymalı verilir (K84)

Ölü aşı(yemeği) verilir mi ne zaman verilir?

Çarşamba ilçesinde ölü aşı yoktur. Defin edildikten bir hafta sonra yedisinde ya da kırkıncı gününde davet verilir. Yemek dağıtılır.

- Mevlit yapılır. (K75)
- Ölü yemeği yok. Davet verilir yemek verilir. (K76)
- Mevlit 1 hafta sonra hazırlanır. (K77)
- Okutmalarda verilir.40. gün davet yapılır. (K78)
- Öyle bir şey yok bizde. (K79)
- Davet Yedisinden sonra ne zaman olursa olur. (K80)
- Mevlit yapılır . 3. gün 7. gün sonra yemek verilir. (K32)

- Davet veririz yemek verirler ruhana okunur bilemeyiz. (K33)
- Bir hafta sonra yedinci gün yemek verilir. (K81)
- Yoktur Birinci yılında annesine babasına kardeşine mevlit yaptıranlar yemek verir. (K35)
- Davet burda ilk öldüğü gün akşam okutulur bir 7'si derler birde 52'si Yemek verilir. (K82)
- Verilmez. (K83)
- Bilmiyorum. (K61)
- Yok. (K84)

Kadınlar ya da ölenin yakınları ilk ziyarete ne zaman giderler?

Çarşamba ilçesinde kadınlar genellikle defin edildikten bir gün sonra gitmektedir. Bunun bir vakti olmamakla birlikte definden birkaç saat sonra da gidebilirler.

- Ertesi gün giderler. (K75) (K18) (K77) (K78)
- 1 gün sonra sabah. (K76)
- Ne zaman canı isterse gider. Zamanı yok. (K79)
- Yarın sabah giderler. (K80)
- Defnedildikten sonra giderler. (K32)
- Öğlen ise akşama doğru gidilir. (K33)
- Hemen de gidebilir diğer günde isteğe bağlı. (K81)
- Eve gelinip Yasin okunduktan sonra ev halkı birkaç saat sonra aynı gün mezar ziyaretine giderler. (K35)
- Defnedildiği gün giderler. (K82)
- Kabire koyduktan bir saat sonra erkekler dağıldıktan sonra. (K83)
- Aynı günü akşamına. (K61)
- Definden 1 gün sonra. (K84)

Baş sağlığı ne zaman dilenmeye başlanır?

Çarşamba ilçesinde baş sağlığı kişinin ölüm haberi alındıktan sonra dilenmeye başlanmaktadır.

- Öldükten sonra. (K75) (K76)
- Cenazeden sonra. (K18)
- Öldükten sonra. sonra 40 gün devam edilir şimdi yok ekseri 10 gün sürer. (K77)
- Definden sonra. Cenaze var olduktan sonra. (K78)
- Defin edilince tek sıraya durup baş sağlığı verilir. (K79)
- Öldüğü gün başlanır 3 gün sürer. (K80)
- Cenaze öldükten sonra başlanır.3 gün 7 gün devam eder. (K32)
- Cenaze haberi duyulunca başlanır. (K33) (K84)
- Cenaze günü itibariyle cenaze duyulduğu andan itibaren başlanır. (K35)
- Cenaze evde mefta iken cenaze evde iken başlanır cenaze bittikten sonra onun süresi yoktur. (K82)
- Öldüğünü duyduğu andan itibaren başsağlığı dilenmeye başlanır. (K83)
- Öldüğü günde başlarlar. (K61)

Baş sağlığı hangi sözlerle ifade edilir?

Çarşamba ilçesinde baş sağlığı; “Başın sağ olsun”, “Allah sabırlar versin”, “Geri kalanlara Allah sağlıklı ömür versin”, “Son acınız olsun”, “Mekanı cennet olsun”, “Allah sabırlık versin” gibi sözler ile ifade edilir.

- Başınız sağ olsun. Allah sabırlar versin. (K75) (K83) (K84)
- Başın sağ olsun. Allah sabırlar versin. Son acınız olsun. (K18)
- Başın sağ olsun. Son acınız olsun. Allah sabırlar versin. (K76)
- Allah sabırlık versin Geri kalanlara Allah sağlıklı ömür versin. (K77)
- Allah sabırlar versin. (K78) (K61)
- Allah sabırlık versin dersin. (K79) (K81)
- Başın sağ olsun. Allah sabırlar versin dili döndüğünce dua ederler. (K80)
- Başın sağ olsun. (K32)
- Başınız sağ olsun, Allah günahlarını affetsin. Allah başka acı göstermesin, son acınız olsun. (K33)
- Allahım sabırlık versin, mekanı cennet olsun. (K35)
- Başınız sağ olsun Allah sabırlık versin. (K82)

Baş sağlığı dilemeye gelenlere neler ikram edilir?

Çarşamba ilçesinde başsağlığı dilemeye gelenlere çay bisküvi ,meyve suyu, kek vb. evde ne varsa ikram edilir.

- Vişne suyu, kek ,çay. (K75)
- Çay bisküvi. (K18)
- Evde ne varsa. (K78)
- Yok. (K79)
- Çay, kahve gibi şeyler. (K80)
- Çay, meyve suyu. (K32)
- Duruma göre çay ,yemek. (K81)
- Çay ikramı yapılır. (K35)
- Misafire mahcup düşmeyeyim diye böyle çay felan oluyor tabi. (K82)
- Ne varsa. Şeker lokum ve yahut içecek. (K61)
- Yemek, çay. (K84)

Ölen kişi için mevlit okutulur mu? Ne zamanlar mevlit okutulur? (7-40-52)

Çarşamba ilçesinde ölen kişi için mevlit okutulur. Mevlit istenilen her vakit yapılabilir. Fakat genellikle 7.-40.-52.günler tercih edilmektedir.

- Okutulur. Hepsinde okutulur.

- Okutulur. 7-52. (K18)
- Okutulur. 7-40-52 de okutulur. Ölüye her gün kuran okuyacan. (K76)
- Okutulur. Şu tarih diye bir şey yok istediği vakit okutur. Şu tarih diye bir şey yok istediği vakit okutur. (K77)
- Okutulur. 7'si, 40'ı gibi. (K78)
- Okutulur. Ne zaman isterse. (K79)
- 7'de okutulur. Ne zaman isterse. (K80)
- Okutulur. Şahsa bağlı 7-40-52 okutulur. (K32)
- Yapılır. O gün akşam yapılır.7-40 yapılır. (K33)
- Okutulur. İstedğin zaman her akşam 40 gün boyunca isteyen 3. 7.de 40. 50. günlerde okutur. (K81)
- Okutulur. Genelde Miraç Kandili, Berat Kandili, Regaip Kandili bu günler seçilmeye çalışılır daha da olmadı bir Perşembe akşamı okunur. (K35)
- Okutulur tabi ki. Onu istediğin zaman onun günü yoktur. (K82)
- Okutulur. 7-40-52 de. (K75) (K61) (K83) (K84)

Neden 7.-40.-52. günler?

Çarşamba ilçesinde 7.-40.-52. günlerde okuma yapmak geleneksel olarak devam eder. 40 ve 52. günlerde etin kemikten ayrıldığı düşüncesi ile yemek verilmektedir.

- Bilmiyorum. (K75)
- İşte atalardan öyle gördük bilmiyorum. (K18)
- Bilmiyom. Et kemikten ayrılıyor derler. Kuran'ın vakti olmaz. (K76)
- Şu tarih diye bir şey yok istediği vakit okutur. (K77)
- Ölüye her zaman okunabilir. (K78)
- 40. günde et kemikten ayrılıyormuş. (K79)
- Yoktur Millet uydurmuş bunları. (K80)
- Beden etten ayrıldığı vakittir onu hatırlatır.52 vücut et kemikten ayrılır demektir. (K32)
- Bu günler gelenek haline gelmiştir. (K33)
- Aslında günü yoktur. (K81)
- Yapanlar var ama onun herkes batıl olduğunu bilir. (K35)
- Onu bilmiyom.Onu ben daha çözmüş değilim istediğin zaman okutabilirsin. (K82)
- 40- 52 yok bunun ne zaman istersen öyle okutabiliyorsun. Sebebini bilmiyom. (K83)
- Eskiden öyleydi şimdi bekletmiyorlar. (K61)
- Böyle eskiden beri süregelen bir adetimiz olduğu için. (K84)

Mevlitlerde yemek verilir mi? Hangi yemekler yapılır?

Çarşamba ilçesinde mevlit okutuluyor ise genellikle yemek verilmektedir. Mevlitlerde; Keşkek yahni pilav, ayran, tatlı veya keşkek ,pilav üstü, tatlı ayran ikram edilir.

- Verilir.Keşkek,pilav,tatlı,ayran. (K75)
- Verilir. Keşkek pilav yahni, cacık ,salata. (K18)
- Verilir. Keşkek yahni pilav, ayran, tatlı. (K76)

- Verilir. Pilav, baklava, ayran çay verilir havaya göre. (K77)
- Verilir. Keşkek, etli pilav, tatlı. (K78)
- Verilir. Pilav, yahni, keşkek, komposto, tatlı. (K79)
- Verilir. Et tatlı komposto. (K80)
- Verilir. Bütçesine göre. Fasulye yemeği, çorba, etli yemek, yahni, pide ne olursa. (K32)
- Kimi yemek verir kimi hazır dağıtır. Düğün yemekleri neyse o olur. (K33)
- Verilir. İsteğe bağlı pilav, keşkek. (K81)
- 100 kişi için de 10 kişi mevlit yapıp yemek verir Keşkek, komposto, tatlı ,pilav birde sulu yemek olur yahni gibi. (K35)
- Verilir. Keşkek, yahni, şudur budur büyük davetlerde bunları yaparlar. Kompostosu üzüm ama normal davetlerde bir de dediğim gibi pilav üstü gavurma yapımı da var. Müsrif olmayacak şekilde bence keşkek yahni millet içinin etini yer suyunu döker bu müsrif zahiyatlıktır. Bence kıymalı pide en güzeli en makbulü. (K82)
- Yemek verilmez. Şerbet türü. Kuran okunurken şerbet verilir. Çay verilir. Yedisinde yemek yapmıyor adam. Kuran okunurken şerbet verilir. Çay verilir. (K83)
- Verilir. Şimdi yemekleri aşçılar getiriyor. Eskiden ev yemeği pişirilirdi. (K61)
- Verilir. Yahni, keşkek, komposto, tatlı, pilav. (K84)

Mevlide kimler çağrılır? Ne şekilde çağrılır?

Çarşamba ilçesinde mevlit yapıldığı vakit yakın akrabalar, komşular herkes davet edilir. Genelde camiden ilan edilir. Telefon ile de çağrılır. Gidip yüz yüze çağıranda vardır.

- Yakınlar, komşular. Yakınları çağırır. (K75)
- Herkes. Hoparlörle. (K18)
- Herkes çağrılır. Zenginsen ilan verirsin. (K76)
- Komşular çağrılır. Davet edilir. İlan da yapan olur. (K77)
- Evlatları. Kendileri gider. (K78)
- Herkes. Camiden çağrılır tek tek de çağrılır. (K79)
- Köye söylenir. Cami de de olur bir kişi de çağırır. (K80)
- Eş dost. Telefon edilir Yüz yüze söylenir. (K32)
- Köy halkı çağrılır. Köy halkı çağrılır dışarda olanlar davet edilir. Maddi imkanlarına göre. (K33)
- Yakınlar komşular. Kendin çağırısın hoparlör ile de söylenir. (K81)
- Köy halkı Genelde imamlara duyurulur Cuma günü cumada köy halkına duyurur. (K35)
- Herkes çağıra bilirsin. İlan da verebilirsin çağra bilirsin de uzak yerlere. Camiden anons edilir. (K82)
- Herkes çağrılır. Köyde ise cami ile yapılır. Eğer kasaba da ise kolu komşuya söylenir. Davet edilir. (K83)
- Bütün komşular çağırılıyordu. Davet ediliyordu. Bu akşam davetimiz Kuranımız var gelin. (K61)
- Bütün komşular, yakın akrabalar. (K84)

Mevlit veya Kuran-ı Kerimi kim okur? Okuyanlara ücret verilir mi? Ne kadar verilir?

Çarşamba ilçesinde Mevlit ya da Kuran-ı Kerimi hocalar okumaktadır. Okuyan kişiye para verilmektedir. Mevlitlerde ücret zarflara konular gelen hocalara zarf ile verilir. Gönlünden ne koparsa verilir belli bir fiyat yoktur.

- Hoca okur. Verilir. Durumuna göre. (K75) (K18) (K78) (K80)
- Hoca okur. Verilir. Gönlünden ne koparsa. (K18)
- Hocalar okur. (K76)
- Hafızlar. Hediye verilir. Para verilir. (K77)
- Hoca. Verirsin. Gönlünden ne kadar geçerse. (K79)
- Hocalar okur. Verilmez. (K32) (K81)
- Köyün imamları okur. Komşu köyün imamları da olur. Alan da var almayanda. Maddi durumuna göre. (K33)
- Farklı köyün imamları bir araya gelir kuranı çok iyi okuyan hocalar çağrılır onlara okutmaya çalışılır. Verilir. İkram hazırlanır sabit fiyat yoktur. Zarfa koyulup ceplerine verilir. (K35)
- Kuran-ı Kerimi bilen herkes okur. Hoca çağrılır. Hocanın vicdanına kalmış bir şey Hane sahibinin şeyine bağlı hoca ben şu kadara gelcem diyemez zaten Hane sahibinin gönlünden kopan bir hediye olarak verilir. (K82)
- Hoca okur başta sonra kuran okumayı bilenle okur. Ücret diye bir tabir yoktur Sadece cenaze sahibi hakta kalmamak için bahşiş verir. Gönlünden ne koparsa. (K83)
- Hocalar. Yok. (K61)
- Hocalar okur. Bir bahşiş verilir. Davet sahibinin gönlünden ne koparsa. (K84)

Mevlitte kadın erkek ayrı mı oturur yoksa birlikte mi?

Çarşamba ilçesinde Mevlitte kadın erkek bir çağrılır, kadınlar ve erkekler ayrı yerlere oturur.

- Ayrı olurlar. (K75)
- Ayrı olur. (K18) (K33) (K61)
- Karışık olur farklı yerlerde otururlar. (K76)
- Birlikte olur farklı yerlerde otururlar. (K77)
- Ayrı. (K78) (K81)
- Ayrı oturur. (K79)
- Ayrı ayrı otururlar. (K80) (K84)
- Birlikte olur ayrı ayrı yerlerde otururlar. (K32)
- Aynı alan içinde farklı ortamlarda ortaya da bir çadır çekilir bir tarafta kadınlar bir tarafta erkekler olur. (K35)
- Ayrı. Ortamın müsaitliğine bağlı birazda. (K82)
- Hep birlikte olurlar. Ayrı ayrı yerlerde dururlar. (K83)

Ölen kişinin eşyaları dağıtılır mı?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin eşyaları dağıtılır.

- Dağıtılır. (K75) (K76) (K78) (K32) (K33) (K81) (K84)

- Dağıtılır. Şimdi de yakıyoz. (K18)
- Ertesi gün dağıtılır. (K77)
- Onu bir yoksula verirsın, kötü olanları yakarsın. (K79)
- Dağıtılmaz. Eskiden dağıtılmış şimdi herkesin durumu iyi. (K80)
- Yeni ise fakirlere dağıtılır. (K35)
- Dağıtıyorlar ama dağıtılır mı bence dağıtılmaz. İmha edilir. (K82)
- Dağıtılır. Dağıtılmayacak olanlar yakılır. (K83)
- Önceden dağıtıldı. Şimdi bilmiyorum. (K61)

Ölen kişinin eşyaları ne zaman dağıtılır? Kimlere verilir?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin eşyalarını yakınları saklamak için bir iki parça alır. Geri kalanlar fakirlere dağıtılır.

- Fakirlere verilir. (K75) (K78) (K33)
- Kırkıktan sonra. Yoksul. (K18)
- Fakirlere verilir. Çok yakınları saklamak için 1 parça alırlar. (K76)
- Fakirlere verilir. Yok. (K77)
- Ne zaman olursa olur. İhtiyacı olana verilir. Gözünün görmeyeceği. (K79)
- Dağıtılmaz. Eskiden dağıtılmış şimdi herkesin durumu iyi. (K80)
- Fakirlere verilir. Yıkayıp verilir. (K32)
- İhtiyaç sahiplerine verirsın istediğin zaman. (K81)
- 15 -20 gün sonra fakirlere dağıtılır. (K35)
- Bence dağıtılmaz. İmha edilir. (K82)
- Eşe dosta değilde akraba türüne verilir. (K83)
- Öldüğünün sabahı ayakkabısını veriyorlardı. (K61)
- Öldükten sonra gariban fakirlere verilir. (K84)

Eşyaları yıkanıp mı dağıtılır? Bunun için bir gün ayrılır mı? (Çamaşır günü)

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin eşyaları genellikle yıkanıp dağıtılır. Bununla birlikte temiz ise öyle verilir. Kirli ise yıkanıp verilen yerlerde vardır. Çamaşırını yıkamak için özel bir gün yoktur.

- Yıkayıp verilir. Yok. (K75) (K18) (K84)
- Temiz dağıtılır. Yok. (K76)
- Kimisi yıkar verir temizleri verilir. Yok. (K77)
- Temizse o şekilde verilir. Pis ise yıkanıp verilir. (K78)
- Temiz verilir. Yok.(K79)
- Dağıtılmaz. (K80)
- Yıkayıp verilir. Hayır. (K32)
- Arzu haline bağlıdır. Yıkamadan da olur. (K33)
- Evet. Yok. (K81)
- Genelde yıkanıp temiz verilir ama özel bir gün yoktur. (K35)
- Yok. (K82)
- Temizlenir öyle verilir. Yok (K83)Şimdi eşya alan yok eskiden veriliyordu. (K61)

Yas tutulur mu? Tutulur ise ne kadar tutulur?

Çarşamba ilçesinde yas tutulur. Yas önceleri daha uzun bir süre tutulmaktayken günümüzde 3 -5 gün sürmektedir. Aile yapısına göre 1 ay, 2 ay, 1 yıl tutanlarda bulunmaktadır.

- Tutulur. 1 hafta 10 gün Eskiden çoktu şimdi yok. (K75)
- Tabi tutulur. 1 sene. (K18)
- Evet. Ne kadar seversen o kadar (K76)
- Tutulur. 1 hafta şimdi kısa sürüyor. Ölünün de kıymeti almadı. (K77)
- Tutulur. Aile yapısına bağlı kimi uzun sürer kimi normal hayatına devam eder. (K78)
- Tutulur. Ne kadar canın isterse. (K79)
- Tutulur. 2 ay. Adamın acısına bağlı. (K80)
- 3 gün tutulur.3 gün evde olur. 3 gün 5 gün şimdi bazıları defin edince diğer gün gider (K32)
- Tutulur tabi ki göreceli şimdi. 3 gün. (K33)
- Tutulur.40 gün. (K81)
- Tutulur. Özel bir yas günü yok. Unutamazlar ki. (K35)
- O eskidenmiş yas şimdi kimse cenaze evden çıktıktan sonra geliyor biri dengesiz bir laf söylüyor başlıyor herkes hıkıradak gülmeye. (K82)
- Olur. Değişir. (K83)
- Evet. İsteyen istediği kadar tutabiliyor. (K61)
- Tutulur. 15 gün yada 1 ay. (K84)

Yas süresi boyunca neler yapılır veya neler yapılmaz?

Çarşamba ilçesinde yas tutanlar yasın ilk günleri ağlamaklı olur. Eskiye anmakla geçer, taziye verilir, Kuran okutulur. Televizyon açılmaz, müzik dinlenmez, eğlence yapılmaz. Zamanla rutin hayat devam etmeye başlar.

- Kuran okutulur. Taziye verilir. Müzik dinlenmez eğlence yapılmaz. (K75)
- Şarkı müzik dinlenmez. (K18)
- Televizyon açılmaz, müzik dinlenmez, içki içilmez, kumar oynanmaz. (K76)
- Radyo açılmaz, televizyon açılmaz, Düğün yapılmaz. (K77)
- Eğlence yapılmaz. (K78)
- Düğüne gidilmez mecburiyet olmadıkça. (K79)
- Televizyon izlenmez. (K80) (K33)
- 3 gün boyunca evde olunur. (K32)
- Televizyon izlenmez, radyo dinlenmezdi şimdi hiç böyle değil. (K81)
- Ağlamaklı olur ilk başlar eskiyi anmakla geçer ama zaman geçtikçe insan biraz daha mantıksal düşünmeye başlar. Hayatın devam ettiğini aynı şeyi kendisinin de yaşayacağını kendinden sonrakilerinde yaşayacağını bilerek biraz daha. Genelde Televizyon izleme rutin hayat devam eder. (K35)
- Yok genelde evde televizyon açmazlar yasmış adetlere göre değişiyor bu. Aileye göre değişiyor. (K82)
- Bol bol Kuran okunur. Dua edilir. Camiye gidip namaz kılmaya özen gösterilir. Yas bitene kadar. (K83)
- Çalgı çalınmaz. Oyun oynanmaz. Geleni yedirir içirir geri gönderirsin. (K61)

- Evde müzik açılmaz, komşular çalgılı düğün yapmaz, cenaze yakınları çalgılı düğünlere gitmez saygı gösterilir. (K84)

Yasın bir rengi var mıdır?

Çarşamba ilçesinde yasın bir rengi yoktur.

- Siyah. (K75)
- Yok. (K18) (K77) (K79) (K82) (K83)(K61)
- Ne rengi olacak. (K76)
- Sakinlik durgunluk. (K78)
- Hayır. (K80)
- Siyah olur. (K33)
- Yoktur. Karadır. (K81)
- Öyle bir adet yoktur. (K35)
- Olmaz. (K84)

Yas ne şekilde biter ya da bitirilir?

Çarşamba ilçesinde yas bitirme geleneği yoktur.

- Yok. (K75) (K77) (K82)
- Sene dolunca biter. (K18)
- Canın ne şekilde isterse. (K79)
- 3 gün sonra biter. Baş sağlığı bitince biter. (K32)
- Özel bir şey yok. İnsanlar acıya ortak olmak için gelip gider zamanla bu azalır. (K33)
- Yas eskiden çoktu gülünmezdi konuşulmazdı ama acı bitmiyordu. (K81)
- Öyle bir şey yoktur. (K35)
- Şekli yok o insanın kendine bağlı. (K83)
- Eskiden bekleniliyordu şimdi görmedim. Bilmiyorum. (K61)
- Zaman geçtikten sonra hayat devam eder. (K84)

Mezar başında beklenir mi? Bekleniyorsa neden beklenir ?Ne kadar beklenilir?

Çarşamba ilçesinde eskiden ölü korkmasın diye bir fakire para verilerek mezar başında bekletilirken günümüzde ise bu uygulamaya rastlanmaz. Eskiden 1-2 saat beklenilirken bazı bölgelerde ise bir gece sabaha kadar başında beklenildiği bilinmektedir.

- 1-2 saat beklenir. Usul öyle. 1- 2 saat beklenir. (K75)
- Eskiden beklenirdi. Ölü korkmasın diye. 1 gece. (K18)
- Bir fakir bekler.2-3 saat .Fakire 20-30 lira veriyon o bekliyor. (K76)
- 1 saat birini bırakırlar. Fakir biri olur para verirler o okur başında. 1 saat birini bırakırlar.(K77).
- Bekleniyordu. Boş bırakmak istemezler. 10-15 beklenir. (K78)

- Beklese beklenir. Eskiden bekleniyordu. Korkmasın ölü diye. Bir akşam beklerler. **(K79)**
- Yok. **(K80) (K81)**
- Rivayete göre beklenilir. Para karşılığında bekler 1 gece bekler .Mezarda korkmasın diye. Eskiden yapıyorlardı. **(K32)**
- Beklenmez. **(K33)**
- Bekleme olayı olmaz. **(K35)**
- Hoca şeyini verdikten sonra daha bekleyen olmaz. **(K82)**
- Beklenmez. Ertesi gün gidilir tekrar kuran okunur. **(K83)**
- 1 gece bekleniliyordu. Üç gece bekleniliyordu. Korkmasın yalnız kalmasın diye beklerlermiş. **(K61)**
- Şuan yok. Eskiden vardı.1 gece beklerlerdi. **(K84)**

Mezar başında gece ateş yakılır mı? Neden?

Çarşamba ilçesinde eskiden mezar başında bekleyenlerin üşümesi için ateş yakıldığı bilinmektedir.

- Yakılmaz. **(K75) (K80) (K33) (K83)**
- Yakılır. Bekleyenler üşümesin diye. **(K18)**
- Yok. **(K76) (K78) (K79) (K81) (K82)**
- Eskiden yakıyorlardı 1957 yılında iken ben göürdüm beklerdiler 1 hafa beklenirdi. Ölü korkmasın diye yaparlardı. Doğru değil. **(K77)**
- Bekleyen mezar başında üşümek için yakardı. **(K32)**
- Öyle bir adette yoktur. **(K35)**
- Bilmiyorum. **(K61)**
- Eskiden vardı. Başında bekleyen üşümek için yakardı. **(K84)**

Mezar ziyaretlerine ne zaman gidilir? Mezar ziyaretlerinde neler okunur?

Çarşamba ilçesinde mezar ziyaretine her zaman gidilebileceği gibi özellikle Cuma günleri, Arefe ve Bayram günleri mezar ziyareti yapılmaktadır. Mezar ziyaretlerinde genellikle 3 Kulhu 1 Elham okunur. Bilenler Yasin, Mülk, Nebe surelerini okumaktadır.

- Genellikle cuma günleri. Yasin okunur genellikle. **(K75)**
- Cuma sabahı, Arefe, Bayramlarda. Elham Yasin Kulhu. Ne biliyorsa. **(K18)**
- Bayramlarda Cuma günleri gidilir. Ne bilirse. **(K76)**
- Cuma günleri ekseri bayram günleri gidilir. Yasin okur biliyorsa bilmiyorsa Elham Kulhu okur. **(K77)**
- Cuma günleri gidilir. Dua okunur. **(K78)**
- Ekseri Cuma ama istediğin gün gidebilirsin. Hepsini okunur aklına gelen ne ise özel bir şey yok. **(K79)**
- Her gün gidilir. **(K80)**
- Arefe, cuma bayramda gidilir. Kuran okunur sureler okunur. **(K32)**
- İstedığın zaman gidersen Perşembe Cuma günleri gidersen. 3 Kulhu 1 Elham bilen Yasin Tebarake okunur. **(K33)**

- Her zaman gidilir özellikle Arefe Cuma günleri ve bayram günlerinde gidilir. Kuran okunmalı Yasin, Tebareke, Amme, İhlas, Fatiha. **(K81)**
- Hep Cuma günleri vatandaş gider. Fatiha İhlas Yasin kendince okur duasını yapar. İçinden sessizce konuşur onunla. **(K35)**
- Cumadan önce. İstedğin her şeyi okuyabilirsin. Sen yeter ki git. **(K82)**
- Cuma gün yapılır. Öğlenden önce yapılır. Arefe günleri gidilmeye özen gösterilir. Biliyorlarsa Yasin okurlar. Bilmiyorsa Elham Kulhu Nas suresi okunur. **(K83)**
- Mezar ziyaretine her gün gidilir. Yasin okunur. Bildiğin dua okunur. **(K61)**
- Her cuma gün gidilir. Ayrıca Arefe ve Bayramlarda da gidilir. Kuran okumayı bilen Yasin okur. Bilmeyen Elham ve ihlas suresini okur. **(K84)**

Mezar üstüne çiçek veya ağaç dikilmesinin sebebi nedir?

Çarşamba ilçesinde mezarın güzel görünmesi için mezarın üzerine çiçek dikilirken mezarın üzerine dikilen canlının da zikir çektiğine inanılmaktadır.

- Yeşillik zikir çekermiş derler. **(K75)**
- Bilmem. **(K18)**
- Diken varda iyi değil. **(K76)**
- Temiz olması için çiçek dikerler. **(K77)**
- Çiçek dikimi olur o bir gelenek. **(K78)**
- Dikiyolar onlar büyüdük sallandıkça sevap yazılır. **(K79)**
- Dikilir. Mezarının üstü yeşil olmalı. **(K80)**
- Çiçek adet olarak dikilse de olur dikilmese de. **(K32)**
- Ağaç dikilmesi sakıncalıdır. **(K33)**
- Tesbih çekermiş zikir çekermiş. **(K81)**
- Dikerler özel bir sebebi yok daha güzel gözükmeleri için. Mezar boş gözüksün istemezler. **(K35)**
- Ağaç değil ama çiçek mezar biraz daha süslü gözükmeleri için yerinin kaybolmaması için. **(K82)**
- Yeşillik dikiliyor ölüye faydası olsun diye. Onların duası ona fayda oluyor. **(K83)**
- Sevap derler. **(K61)**
- Güzel olsun diye. **(K84)**

Mezar üstündeki otlar koparılır mı? Neden?

Çarşamba ilçesinde mezar üzerindeki otlar genellikle mezar temiz olması için kopartılmaktadır. Bununla birlikte otlar zikir çektiği için koparılmaz ve ölen kişiye gölge yapar inancı da bulunmaktadır.

- Zikir çekermiş kopartılmaz. Çok büyük olursa kesilir. **(K75)**
- Kopartılmaz. Ölüye gölge yapsın diye. **(K18)**
- Kopartılır temiz olacak yakışıklı olacak. **(K77)**
- Temizliği için kopartılır. **(K78)**
- Kopartılır. Temiz olsun diye. **(K79)**
- Kopartılmaz. Kötüsü alınır. **(K80)**
- Kopartılmaz rivayete göre onun gölgesi olur. **(K32)**
- Kopartılır. **(K33) (K82)**
- Koparılmaz o zikir çeker o sebepten. **(K81)**

- Koparılır. Mezar yıpranmasın diye. (K35)
- Yeşil otlar kopartılmaz. Ama kuru ise kopartılır. (K83)
- Yeşil ot kopartılmaz. Kurusu kopartılır. (K61)
- Kötü otlar temizlenir. (K84)

Mezar üstüne su dökülür mü? Neden?

Çarşamba ilçesinde mezarın üzerine su dökülmesinin başlıca sebepleri; üzerindeki çiçeklerin büyümesi, ölen kişiye serinlik vermesi ve ölen kişi günahlarından arınması gibidir. Ayrıca kuşlar da su için diye su bırakılmaktadır.

- Dökülür. (K75) (K76) (K33)
- Dökülür. Çiçekler büyüsün diye. (K18)
- Toprak düzgün olsun diye kuşlar su için diye de tasla su bırakılır. (K77)
- Dökülür. Oda bir adet. (K78)
- Dökülür. Ne bilim ben. (K79)
- Yok. (K80)
- Dökülür. Mezar defnolunduktan sonra mezarın üstüne su dökülür. (K32)
- Dökülür serin (rahatlık) olsun diye. Toprak kaynaşsın diye. (K81)
- Suya günahsız derler varsa günahları yıkansın gibi düşünce vardır. Günahları varsa Allah affetsin şeklinde düşünülür. (K35)
- Su döküyorlar o da dediğim gibi batıl bazıları pirinç atar kuşlarda rızıklansın diye. (K82)
- Döküyorlar. Ne niyetle döküyorlar onu bende bilemiyorum. (K83)
- Dökülür. Bilmiyom. (K84)

Sene-i devriye yapılır mı? Neler yapılır?

Çarşamba ilçesinde ölen kişi için sene-i devriyesi genellikle yapılmak istenir maddi durumu uygun olan kimseler yaparlar. Gücü yetmeyen kişiler yapamaz. Kuran okunur. Mevlit okunur. Yemek verilir.

- Parası varsa her yıl okutur. (K75)
- Okunur gücü varsa. (K18)
- Yok. (K76)
- Yapan olur. Her yıl yaparlar mevlit okuturlar. (K77)
- Okutulur. Yemek verilir. (K78)
- Yapan yapar yapmayan yapmaz. (K79)
- Cüzdani kuvvetli olan okutur. (K80)
- Okutulur. (K32)
- Yok. Duanın zamanı olmaz. (K33)
- Okutulur. Kuran okunur mevlit verilir yemek verilir. (K81)
- Genelde yapmak isterler de belli bir zamandan sonra kalmaz yeni ölenler eskiyi unutturur. (K35)
- O yok artık dediğim gibi 7-40-52'si bittikten sonra bir yıl sonra iki yıl sonra fark etmez büyük davet yaparlar ama ramazanda tüm geçmişleri için bir kişi için değil de tüm geçmiş kişiler için ramazanda davet yapıyorlar. (K82)
- Okutulur. Şimdi onlarda kaktı artık. (K83)
- Seneye öldüğü yılın günü Kuran okutulur. (K61)

- Maddi gücü olan yapar. (K84)

Mezar taşı yaptırılır mı? Yaptırılır ise ne zaman yaptırılır?

Çarşamba ilçesinde mezar taşı ölen kişinin yeri belli olması ve unutulması için yaptırılır. Mezar taşı genellikle 1 sene sonra yapılmaktadır.

- Yaptırılır. Mezarı kaybolmasın diye. 1. yıl geçince. (K75)
- Yaptırılır. Unutmamak için yeri kaybolmasın diye. 1 sene sonra. (K18)
- Genelde günah derler yaptırmak isteyen yapıyor lükse girdiği için. Yeri kaybolmasın diye. 6 ay sonra senesi dolunca. (K76)
- Yaptırılır. Mermerden olur. Yeri belli olsun diye yaptırmaya daha iyi. Defin edildikten sonra. (K77)
- Yaptırılır. Kaybolmasın diye. 1 yıl sonra. (K78).
- Yaptırılır. Ölün kaybolmasın diye mezarı. Ölünce hemen dikilir. (K79)
- Yeri belli olsun unutulmasın diyer. 1 sene sonra yaptırılır. (K80)
- Yaptırılır. Tarihi unutulmasın diye. Altı ay sonra. (K32)
- Yaptırılır. Yeri belli olsun, yeri kaybolmasın diye 1 sene sonra yapılır. (K33)
- Evet kaybolmasın diye. Önceden sene dolmadan yapılmazdı şimdi hemen yapılıyor. (K81)
- Mezarı dört köşe mermerle yada betonla örülür mezar kaybolmasın istenir. Yeri belli olsun istenir. Mezarın yerine oturmasını beklerler. (K35)
- Yaptırılıyor. Mezarın kimin olduğu kaybolmasın diye. Kimin mezarı olduğu bilinsin diye. Mezarın toprağa tamamen oturması lazım hani yapmış olduğu şeyinde kırılmaması için mezarın oturması lazım buda aşağı yukarı bir yıl felan buluyor bir yılı geçmesi lazım. (K82)
- Yaptırılır. Mezar kaybolmasın. Yeri belli olsun. Mezar tamamen çöküp toprak kendine geldi mi yaptırılır. (K83)
- Eskiden yoktu şimdi yaptırılıyor. 1 sene sonra yaptırılır. (K61)
- Mezar kaybolmasın. Gidip kolay bulunsun diye isim yazdırılır. 1 sene sonra. (K84)

Mezar taşını kim yaptırır?

Çarşamba ilçesinde mezar taşını genellikle evladı yaptırır.

- Sahipleri. (K75)
- Yakınları. (K18) (K76)
- Evlatları. (K77) (K78) (K79) (K80) (K32)
- Aile yakınları yaptırır. (K33)
- Yakınları, çocukları. (K81)
- Ailesi kendisi yaptırır. (K35)
- Herkes yaptırabilir. Eşi, çocuğu, o mezara kimse sahip çıkması ise komşusu dahil yaptıra bilir. (K82)
- Yakınları yaptırır. (K83)
- Evlatları, çocukları. (K61)
- Cenaze sahipleri. (K84)

Mezar taşları ile ilgili inanışlar nelerdir? (Unutkanlık)

Çarşamba ilçesinde 99 taşla mezar yaptırılması inancı bulunmaktadır.99 taş Allah'ın 99 ismini temsil etmektedir.

- Bilmiyorum. (K75) (K61)
- Yok. (K18) (K32) (K76) (K82) (K83) (K84)
- Doğum tarihi adı yazılır. (K77)
- 99 taşla yapılırdı. Tesbih için. (K78)
- Yoktur. (K79)
- Eskiden kara taşla yapılırdı mezar. (K80)
- Bizde yok. (K33)
- 99 taş dizilerek mezar yapılır Allah'ın 99 ismi diye Mezar taşı okumak unutkanlık yapar. (K81)
- Mezar taşı okumak unutkanlık yapar. (K35)

Ölen kişinin ruhu nereye gitmektedir?

Çarşamba ilçesinde ruhun gökyüzüne, ruhlar âlemine, cennet ve cehenneme gideceğine inanılmaktadır.

- Gökyüzüne arşa çıkar. (K75)
- Gökyüzüne gider semaya. (K18)
- Onu Allah bilir artık. (K76)
- Ruhlar âlemine gider. (K77)
- Ameline göre. (K78)
- Uçup her yere gider. (K79)
- Yerde durmaz.(K80)
- Arşı aladadır. Ya cennette yada cehennemdedir. (K32)
- Bilmiyorum. (K33)
- Ameline göre kabirde bekler. (K81)
- İnancımıza göre berzah âlemi vardır orada kıyamet kopana kadar bekler. (K35)
- Göğe. (K82)
- Arşı Alaya gider. (K83)
- Bilmiyorum onu Allah bilir. (K61)
- Esas dünyaya gider. (K84)

Ölen kişinin ruhu onu ziyarete gelenleri görmekte midir?

Çarşamba ilçesinde bayram günleri ve ölen kişinin ayak ucunda durursan ruhun geleni gördüğüne inanılır.

- Görür. (K75) (K77) (K32) (K81)
- Görür ameline göre. (K18)
- Kimi görür der kimi görmez der. Ayak tarafına gidersen görür derler. (K76)
- Bayram günleri görür. (K78)
- Görmektedir. Biz göremiyoz ama. (K79)
- Görürmüş. Ayak yanında durunca. (K80)

- İnanış olarak ayak ucunda olursan götür derler. **(K33)**
- Burada peygamber efendimizi örnek alırsın Peygamber efendimiz mezara gidince ey ehli gubur siz bizden önce gittiniz biz sizden sonra geleceğiz aynı yere diye tabirler vardır onunda duyduğu söylenir. **(K35)**
- Tabi ki onu biz bilemeyiz ama okuduğumuz şey yaptığımız kadarıyla öyle. **(K82)**
- Görürmüş diyolar. **(K83)**
- Cuma günü giderse görür ruh seni görüyormuş sen onu göremiyormuşsun. **(K61)**

Ölen kişinin ruhu evine gider mi?

Çarşamba ilçesinde Cuma akşamları ölen ruhun evine geldiği inancı hakimdir.

- Gidermiş cuma geceleri. **(K75)**
- Gider Cuma akşamları. **(K18) (K79)**
- Pazartesi, birde cuma akşamları gelirmiş bakarmış dua okuyan var mı varsa güler yüzle yoksa asık yüzle gidermiş derdi büyüklerimiz. **(K76)**
- Hocaların demesi gidermiş Kuran okunursa evden sevinçli gidermiş olmazsa üzüntülü gider hüznü olurmuş. **(K77)**
- Söylenti var. Cuma akşamları geliyor dua bekliyor denir. **(K78)**
- Gelirmiş derler. Cuma akşamları gelirmiş. **(K80)**
- Şahsın durumuna bağlı. **(K32)**
- Kapalı bir kutu bilemeyiz. İmamın demesi gelirmiş. **(K33)**
- Bilmiyorum. **(K81)**
- Öyle bir tabir yok. **(K35)**
- Onu bilemem. **(K82)**
- İnanışlar var ama gitmez. **(K83)**
- Gider. Evinde Kuran okunuyomu diye bakar. **(K61)**
- Büyüklerimiz Cuma akşamı gelir derlerdi. **(K84)**

Ölen kişi kimsesiz ise nasıl olur bütün bu cenaze işlemlerini kim yapar?

Çarşamba ilçesinde ölen kimsesiz ise şehir merkezinde belediyeler, köyde ise muhtar ve heyeti ile birlikte durumu iyi olan kimseler cenazesini kaldırır.

- Belediye yapar. **(K75) (K61)**
- Komşular yapar. **(K18) (K76)**
- Belediye kaldırır. Hayırsever bir kişi de yapabilir. **(K77)**
- Yardımsever biri yapar. **(K78)**
- Hayır sever biri yaptırır. **(K79)**
- Köyün ileri gelenleri yapar. **(K80)**
- Duyarlı vatandaş ya da belediye kaldırır. **(K32)**
- Köyde etraflı kişiler yapar. **(K33)**
- Belediye yapar ya da komşuları. **(K81)**
- Köyde köy heyeti muhtar azalar vasıtası ile yapılır. Hayırsever vatandaşlar tarafından yapılır. **(K35)**
- O köyde ise mesela köyün zengini olur köy el birliği ile olur belediye ise belediye yapıyor. **(K82)**
- Belediye tarafından yapılır. **(K83)**

- Köy yerinde komşular yapar. Şehirde belediye kaldırır. (K84)

Ölen bir kimse yerine kurban kesilir mi?

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin yerine kurban kesimi genellikle yapılmaz.

- Kesilir. (K75) (K32)
- Yok. (K18) (K79)
- Kimi keser kimi kesmez. (K76)
- Kesilmez. (K77) (K83)
- Ölüye dua gereklidir. (K78)
- Hayır efendim olmaz. (K80)
- Bana göre kesilmez. Kurban kesmek diri iken farzdır. (K33)
- Kesilir ama dağıtılmalıdır (K81).
- Ölüye kurban kesilir. Adağı varsa kesilir. (K35)
- Hayır. (K82)
- Hali vakti yerinde olan kişi keser. (K61)
- Evlatları kesmek isterse keser. (K84)

Ölen kişinin yerine hacca gidilir mi?

Çarşamba ilçesinde ölen kişi hacca gitmek için vekalet verdi ise yerine gidilmektedir.

- Gidilir. (K32) (K75) (K77) (K81) (K61) (K84)
- Bilmem. (K18)
- Giden olur. Önceden vekalet verdiyse. (K76)
- Vekalet verdi ise gidilir. (K78)
- Gidilir. Evlatları gider. (K79)
- Vasiyet ederse olur. (K80)
- Gidilmez. (K33) (K35) (K83)
- Onu artı diyanet bilir gidilir mi? (K82)

Ölen bir kişiyi rüyada görmek nasıl yorumlanır?

Çarşamba ilçesinde rüyada ölen bir kişiyi görmek dua bekliyor şeklinde yorumlanır. İyi gördü ise yerinin rahat olduğu kötü görüldü ise azap çektiği düşünülür ve bunun için dua okunması gerektiği düşünülür.

- Dua bekliyor derler. Tabi nasıl gördüğü de önemli. (K75)
- Acaba yine biri mi ölecek der. Bir şey mi olacak der. (K18)
- Dua bekliyor derler. Kimi de dua ettiğin için okuduğun için rüyana geldi derler. (K76)
- İyi görürsen yerinde rahat dersin yeşil esenlikte görürsen rahat yerde diye düşünülür. (K77)
- İyi görürsen iyi dersin. Değişik görürsen eziyet çekiyordu azap çekiyor diye yorumlanır. (K78)
- İyi yorumlanır. (K79)

- Ne bilim bilemem ben. Şeytani rüya değilse iyi bir şey namaz kılmadan yattı ise gördü isen iyi değil. **(K80)**
- Ziyarete gelmiş. **(K32)**
- İyi gördüyse iyi derler sıkıntılı gördüyseler okuyalım derler. **(K33)**
- Dua istiyor denir. **(K81)**
- İyiye yorumlar genelde annemi gördüm babamı gördüm derler göremeyenlerde üzüdür hatta uzun zamandır annemi babamı göremedim diye üzüdür. **(K35)**
- Genellikle şöyle yorumlanır ya cenaze olacak der veyahutta benden bir kuran okutmamı istiyor diye öyle yorumlarlar yani. **(K82)**
- Görüş şekline bağlı. **(K83)**
- Bilmiyorum. **(K61)**
- Ölen kişi benden dua bekliyor diye yorumlanır. **(K84)**

SONUÇ

Kültür geçmiş ve gelecek arasında bağ kuran kuvvetli bir köprüdür. Geçmişin gelecek nesillere aktarımı aynı zamanda var olan kültürün nesillerce devam etmesini sağlamaktadır. Geleneklerimiz göreneklerimiz zaman içinde değişip dönüşmeler bile unutulmazlar ve kalıcılık esastır. Bu çalışma ile Çarşamba İlçesinde geçiş dönemi ritüelleri üzerine bir inceleme ve değerlendirme yapılmıştır.

Çalışma “Doğum, Sünnet, Askerlik, Evlenme, Hac, Ölüm” olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Kaynak kişi sayısı doğum bölümünde 25, diğer beş bölümde ise 15 kişidir. Soru sayıları ise şu şekildedir: Doğum için 128, sünnet için 61, askerlik için 50, evlilik için 163, hac için 61, ölüm için 132’dir. Kaynak kişilerden alınan cevaplar olduğu gibi yazılmış ve kaynak kişilerin ortak vermiş olduğu cevaplar tek madde halinde verilmiştir. Toplanan bilgiler ile genel değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır.

Samsun’un Çarşamba ilçesinde geçiş dönemlerinin incelenmesi kapsamında doğum konusu ele alınıp incelenmiş ve yapılan çalışmalar sonucunda Çarşamba ilçesinde var olan ritüel uygulamalar ve inanışlar konusunda sonuç olarak şunlar tespit edilmiştir.

Çocuk sahibi olmak arzu edilip istenen bir durumdur. Konu hakkında literatür taramalarımız ve kaynak kişilerle yapılan görüşmelerimiz sonucunda geçmişte yapılan uygulamaların bir kısmının bugün de devam ettiği bununla birlikte kimi uygulama ve inanışların günümüzdeki tıbbi gelişmeler sonucunda değişikliklere uğradığı görülmüştür. Geçmişte çoğu kişi korunma konusunda bilgi sahibi olmadığı için çocuk sayısı fazlayken bugün genellikle bu sayı azalmıştır. Geçmişte hamile kalmamak için bilinen çeşitli doğal yöntem ve pratikler uygulanırken bugün önlem olarak tıbbi yöntemler kullanılmaktadır.

Geçmişte doğumlar evlerde köy ebeleri tarafından gerçekleştirilirken bugün Kadın Doğum Hastanelerinde gerçekleştirilmektedir. Kültürün yeniden şekillenmesi ile doğum odası uygulamaları, eş, göbek kordonu kesimi, doğumun müjdelenmesi gibi birçok uygulama da değişiklikler meydana gelmiştir. Yine bugün hamile olunup olunmadığı gebelik testi ya da kan sonucu ile ay ve gün olarak tespit edilmektedir. Çocuğun cinsiyet tayini ise geçmişte 9 ay 10 gün boyunca büyük bir merak

konusuyken bugün hamileliğin dördüncü aylarında ultrason ile öğrenilebilmektedir. Yine günümüzde çocuk sahibi olmak isteyenler tıbbi birçok yöntem uygulamaktadır. Geçmişte çocuk sahibi olmak isteyen kişiler genellikle geleneksel yöntemlerle tedavi yoluna başvurmuşlardır. Örneğin; bitkilerden kocakarı ilaçları yapılırdı. Kadın sıcağa oturtulur yumurtalıkları çekilirdi, kadının rahminde yağlanma var ise yağı parçalamak için uğraşılırdı. Erkeğe bal ceviz, fındık yumurta vb. kuvvet verici ürünler yedirilirdi. Günümüzde de tıbbi yöntemlerle çocuk sahibi olamayanlar yine geleneksel yöntemlere başvurmaktadırlar. Örneğin sürekli düşükle sonuçlanan hamileliklerde veya doğum sonrası ölümlerde “sübyan” olduğu inancı bugünde varlığını sürdürmekte ve bunun için önlem olarak “sübyan muskası” yazdırılmaktadır.

Çocuğun fiziğinin ve huyunun güzel olması için yapılan uygulamalar ve kaçınmalar mevcuttur. Bu dönemde hamile olan kadının hem davranışlarına hem yiyip içtiklerine dikkat etmesi gerekmektedir. Bu inanışlar günümüzde de varlığını devam ettirmektedir. Geçmişte doğan bebeğe isim verilirken genellikle aile büyüklerinin isimleri konulmaktayken günümüzde daha çok popüler isimler tercih edilmektedir.

Çarşamba ilçesinde hala devam eden geleneklerimizden bir diğeri de beşik düğünüdür. Bu gelenek kadınlar arasında yapılmaktadır. Bebek doğduktan 7 gün sonra kızın annesi akrabaları ile oğlan tarafına gelir ve komşular da bu törene çağrılır Bebeğe beşik ile birlikte çeşitli hediyeler getirilir, Kuran okunur, yemekler yenir. Çarşamba ilçesinde modern beşikler kullanılsa da ağaç beşik kullanımı devam ettiği için beşik ile ilgili inanışlar da bu doğrultuda devam etmektedir. Bunlara örnek olarak boş beşik sallanırsa; bebeğin hasta olacağına, karnının ağrıyacağına, başının ağrıyacağına, bebeğin öleceğine inanılmaktadır. Beşiği sallamanın günah olduğu ve sallayan kişinin bir daha çocuğu olmayacağı da düşünülmektedir.

Çarşamba ilçesinde bebek ve annenin kırklanarak birçok kötülükten kurtulacaklarına inanılmaktadır. Kırklama işlemleri günümüzde de devam etmektedir. Kırk basmaması için ; mum döktürülür, bebek basuk kağıdından geçirilir , kırk tası var ise onunla yıkanır. İki kırklı karşılaşırsa iğne değiştirirler. Yine al basmaması için de birçok yöntem uygulanır.

Alkarası Çarşamba ilçesinde “Cazu Karı olarak bilinir. Cazu Karı’dan korunmak için kırk gün ışık kapatılmaz, dış kapıya “cazu diken” çakılır, kırklı kadın evden ayrılmaz ,bebeğin bezleri dışarı bırakılmaz, kırklı kadının başının altına bıçak, iğne konur, odaya Kuran konur, beşiğin yanına süpürge, elek konur, babanın kirli gömleği beşiğin başına asılır. Bu yapılan uygulamalar geçmişteki kadar uygulanmasa da varlığını sürdürmektedir. Yine bebeğin ilk dişi, ilk saç, yürümesi ve konuşması ile ilgili inanışlar ve uygulamalarda varlığını devam ettirmektedir.

Doğum ile ilgili inanışlar ve uygulamalar geçmişte olduğu gibi günümüzde de devam etmekte bununla birlikte tıbbi gelişmeler inanışları ve uygulamaları etkilemektedir.

Samsun’un Çarşamba ilçesinde geçiş dönemlerinin incelenmesi kapsamında sünnet konusu ele alınıp incelenmiştir ve yapılan çalışmalar sonucunda Çarşamba ilçesinde var olan ritüeller, uygulamalar ve inanışlar konusunda sonuç olarak şunlar tespit edilmiştir:

Kaynak kişilerden edinilen bilgiye göre; Çarşamba ilçesinde sünnet genellikle 3 ile 10 yaş aralığında olmaktadır. Sünnet düğünü için de yaz ayları ve hafta sonları tercih edilmektedir. Bu dönemlerin tercih edilmesinin sebepleri arasında ailenin maddi durumu, tatil dönemi olması ve sünnet çocuğunun yarasının sıcak mevsimlerde daha çabuk iyileşmesi gibi durumlar söz konusudur.

Sünnet düğünü normal düğün kadar önemsenmektedir. Günler öncesinden hazırlıklar başlar. Çocuğa sünnet kıyafeti alınır, sünnet yatağı hazırlanır, davetiyeler dağıtılır, ikram edilecek yemekler için hazırlıklar yapılarak aşçı tutulur. Davul zurna tutulur. Bu hazırlıklar için akraba ve komşulardan yardım alınır. Günümüzde bu hazırlıklar ise genellikle organizasyon şirketlerine yaptırılmaktadır. Değişen bu durumlardan dolayı yatak da yerini taht şeklindeki koltuklara bırakmıştır. Bunun bir diğer nedeni ise çocuğun kendi sünnet düğününde eğlenebilmesi için sünnet işleminin düğünden önce gerçekleştirilmesidir. Günümüzde farklılık gösteren bir diğer olgu ise sünnet düğünü yemekleridir. Önceden düğünlerde keşkek, pilav, yahni, tatlı ve ayran ikram edilirken şimdi pilav üstü et, pilav üstü tavuk döner, pide gibi yemekler ikram edilmektedir.

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet kınası ve sünnet hamamı gibi uygulamalara pek rastlanmamaktadır. Çarşamba ilçesinde kirve ve kirveligin ne olduğu bilinmekte ancak kirvelik anlayışı ve uygulamaları genellikle bulunmamaktadır.

Çarşamba ilçesinde sünnet çocuğunu gezdirme adeti yaygındır. Bu gezi çoğunlukla araba ile konvoy yapılarak davul zurna eşliğinde gerçekleştirilir. İsteğe bağlı olarak da sünnet çocuğu at ile gezdirilir. Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet gezisi şehir turu şeklindedir. Köylerde ise mahalle aralarında gezdirilir. Sünnet gezisinde özellikle gidilen bir türbe yoktur.

Çarşamba ilçesinde önceleri sünnet işlemi evde fenni sünnetçiler tarafından yapılırken şimdi ise hastanelerde doktorlar tarafından yapılmaktadır.

Çarşamba ilçesinde mevlit işlemi isteğe bağlı olarak değişmektedir. Kimilerine göre önce sünnet yaptırılıp sonra mevlit okutulurken kimilerine göre de önce mevlit okutulup sonra sünnet yaptırılmaktadır. Çarşamba ilçesinde genellikle mevlidi hocalar okur ve karşılığında ev sahibinden para alır. Mevlit okunurken kadınlar ve erkekler ayrı oturmaktadır.

Çarşamba ilçesinde genellikle sünnet çocuğuna hediye olarak bahşiş verilir. Bunun dışında bazı kişiler farklı hediyeler alabilir. Bu hediyeler çocuğu sevindirmek amacıyla verilmektedir.

Çarşamba ilçesinde bazı erkek çocuklarının doğuştan sünnetli olması halk arasında olumlu karşılanmaktadır. Bu durum Allah'ın takdiri olarak düşünülmekte ve "Peygamber sünneti" olarak adlandırılmaktadır. Peygamber Efendimiz de sünnetli doğduğu için böyle bir isimlendirme yapılmaktadır.

Çarşamba ilçesinde sünnetsiz erkeklere iyi bakılmaz kötü muamele görürler. Sünnet olmak Müslümanlığın simgesi olarak nitelendirilir. Müslüman nüfusun çoğunlukta olduğu Türkiye'de sünnetsiz kişilere "Gavur" gözüyle bakılır. Bir ötekileştirme, kabul etmeme söz konusudur. Dini açıdan ve kültürel açıdan sünnet olmamak kabul görmemektedir.

Samsun'un Çarşamba ilçesinde geçiş dönemlerinin incelenmesi kapsamında askerlik konusu ele alınıp incelenmiştir ve yapılan çalışmalar sonucunda Çarşamba

ilçesinde var olan ritüeller, uygulamalar ve inanışlar konusunda sonuç olarak şunlar tespit edilmiştir:

Çarşamba ilçesinde askerlik her Türk gencinin belli bir yaşa eriştiğinde yerine getirmesi gereken kutsal vazifelerden biri olarak kabul edilip vatan borcu olarak görülmektedir. Askerlik, bu görevi yerine getiren genç ve ailesi için bir gurur kaynağıdır.

Çarşamba ilçesinde genelde askerlik çağı geldiği halde askere gitmeyenlere iyi bakılmamaktadır. Asker kaçağı olarak düşünülür. Şuan eğitim vb. başka sebeplerden dolayı askerlik vazifesini erteleyen ve bunu mazeret olarak kabul edenlere eskisi kadar tepki gösterilmemektedir. Herhangi bir rahatsızlığından dolayı “çürük” olarak nitelendirilen kişilere tepki gösterilmeyip rahatsızlığının Allah’tan geldiği düşünüldüğünden hoşgörülü davranılmaktadır.

Hiçbir problemi olmadığı halde çürük raporu alıp gitmeyenlere karşı verilen tepki hoşgörülü değildir. Askerden firar eden kişilere ise vatan haini olarak bakılmaktadır. Bedelli askerliğe bakış açısı kişiden kişiye değişmektedir. Parası olan ile olamayan arasında fark oluşturduğu için ve askerliğin bedelinin olamayacağı herkesin askerliğini yapması gerektiği düşüncesi hâkim olduğundan bedelli askerliğe de toplum nezdinde iyi bakılmadığı gözlenmiştir

Çarşamba ilçesinde bir onur ve gurur kaynağı kabul edilen askerliğe gönderme bir ritüel ile gerçekleştirilmektedir. Ailenin durumuna göre bu ritüel eğlence ya da mevlit şeklinde olabilir. Askere uğurlama askere gitmeden bir hafta içerisinde yapılmaktadır. Askere gidecek kişi davet veya eğlence zamanını yakınlarına bildirmek ve helalleşmek için çevresini ziyaret eder.

Asker daveti genelde ikindi ile akşam arasında yapılmaktadır. Misafirleri ev sahibi ve asker karşılar. Kuran ve mevlit okunur, ilahiler dinlenir, askere dua edilir. Davetlerde genellikle keşkek, pilav üstü, ayran, tatlı, yahni gibi yemekler ikram edilir. Davete gelen kişiler maddi durumlarına göre askere harçlık veya çeşitli hediyeler vermektedirler. Çarşamba ilçesinde asker eğlenceleri ise davullu zurnalı yapılmaktadır. Davulun yanında artık orkestra da tercih edilmektedir. Eskiden asker eğlencelerine yalnızca erkekler katılırken günümüzde kadınların da asker eğlencesine katıldığı görülmektedir. Üç Köprü’ de ise farklı olarak askere gidecek tüm gençler

birleşip köy meydanında toplanarak ortak bir eğlence yapmaktadırlar. Asker eğlencesinde de asker davetinde olduğu gibi aynı yemekler verilmektedir. Eğlencede askerin omzuna Türk bayrağı asılmaktadır. Askere kına isteğe bağlı olarak yakılmaktadır. Genellikle asker gideceği zamana yakın evine bayrak asılır ve bu bayrak asker gelene kadar indirilmez.

Çarşamba ilçesinde asker uğurlamaya genelde konvoy halinde otogara kadar gidilir. Askerin gittiği araca bayrak asılır.

Askerlik döneminde haberleşme, geçmişte mektup ve fotoğraf ile sağlanırken günümüzde çeşitli iletişim araçları kullanılmaktadır.

Çarşamba ilçesinde terhis olan kişi için karşılama yapılmaktadır. Askerden dönen kişi sevinçle karşılanır ve konvoy yapılarak evine getirilmektedir. Evine geldiğinde genelde köy yerlerinde silah ile karşılama yapılarak tüm köy halkının haberdar olması sağlanmaktadır. Askerden dönen kişinin ailesi isteğe bağlı olarak davet yapmaktadır. Davet yapılmazsa karşılamaya gelenlere çeşitli ikramlarda bulunmaktadır.

Samsun'un Çarşamba ilçesinde geçiş dönemlerinin incelenmesi kapsamında evlenme konusu ele alınıp incelenmiştir ve yapılan çalışmalar sonucunda Çarşamba ilçesinde var olan ritüeller, uygulamalar ve inanışlar konusunda sonuç olarak şunlar tespit edilmiştir:

Çarşamba ilçesinde eskiden berdel ve baldız ile evlenme nadir olarak görülürken bugün rastlanmamaktadır. Beşik kertmesi ve kız kaçırma eskiden görülürken günümüzde görülmemektedir. Kayınbirader ve iç güveyi şeklinde evlenme önceden varken bu evlilik türleri günümüzde nadir olarak görülmektedir. Kaçarak evlenme eskiden var olduğu gibi günümüzde de devam etmektedir. Tek eşlilik ve akraba dışı evlilikler yaygındır.

Çarşamba ilçesinde bugün tanışarak evlenmeler yaygındır. Bununla birlikte görücü usulü evlilikler de devam etmektedir. Görücü usulü evliliklerde anne oğlu için uygun kızı düğünde, davette veya tanıdıklar aracılığıyla bulur. Aile kızı beğenirse önce kızın ve ailesinin fikri alınarak oğlan ile kız tanıştırılır. Kızın ve oğlanın aileleri birbirlerini araştırırlar. Evlenilecek kızda, erkekte ve ailelerde güzel

huy ve davranışlar aranmaktadır. Eğer uygun bulunursa evlilik için hazırlıklar yapmaya başlanır. Aileler anlaştıysa kız istemeye aile büyükleri ile gidilmektedir.

Çarşamba ilçesinde eskiden söz kesilirken alınacak listesi, altın, dikiş makinası, kumaşlar, kırk giyim ayakkabıdan oluşurken şunda istenilen altın miktarı söylenerek nişan yapılıp yapılmayacağı veya nişanın ne zaman yapılacağı, alışverişe ne zaman gidileceği, düğünün ne zaman olacağı gibi konular kararlaştırılır.

Çarşamba ilçesinde nişanlıyken Ramazan Bayramı'nda oğlan evi kız evine bayramlık götürür. Kurban bayramında kimi köy ve mahalleler bayramlık götürür, kimileri altın takar, kimileri de hediye olarak koç götürür. Günümüzde damat ve gelin bohçası nişan günü götürülmektedir. Nişan, kız tarafında genellikle davul-zurna ve orkestra eşliğinde yapılmaktadır.

Çarşamba ilçesinde kız çeyizi genellikle nişandan sonra hazırlanmaktadır. Geçmişte kızlar çeyiz olarak sandık, iki takım elbise, bakır mutfak araç gereçleri, yatak yorgan yaparken günümüzde imkânları nispetinde kız tarafı mutfak eşyası, beyaz eşya, yatak odası gibi eşyalar almaktadır. Çeyiz, Perşembe günü kız evinden alınarak oğlan evine götürülerek gelin ve arkadaşları tarafından serilir.

Çarşamba ilçesinde imam nikâhı öncesi gelin ve damadın bağlanmaması için aile büyükleri tarafından gelin ve damat kitlenmektedir. Bu kitleme işlemi kibrit kutusu ve anahtarla kitleme şeklinde olabilir. Gerdek gecesinden önce bu kilitler açılır. Düğün evinde hiçbir şekilde düğüm atırıılmaz, düğümlü her şey çözdürülür. İmam nikâhı nişan takıldıktan sonra düğün bitine kadar olan süreçte kıyılmaktadır.

Çarşamba ilçesinde köy düğünü ve salon düğünü yapılması isteğe göre değişmektedir. Köy düğünü genellikle iki gün sürmektedir, Cumartesi kına Pazar düğün şeklinde yapılmaktadır. Çarşamba ilçesinin bazı köy düğünlerinde oğlan tarafında kına gecesi yapılırken ayrıca bir de “gece düğünü” yapılmaktadır. Bu gece düğününde “bayrak getirme” âdeti vardır. Gece düğününde yahni, keşkek, pilav, ayran, tatlıdan oluşan yemekler verilirken kız tarafında çerez dağıtılmaktadır. Ancak gece düğünü ve bayrak getirme âdeti terk edilmeye başlanmıştır. Pazar günü öğleye yakın “saruk bahşişi” toplanarak yemek yenildikten sonra konvoy halinde gelin almaya gidilir. Önceden gelin alımında yumurta asma âdeti de yapılırken günümüzde bu adet unutulmuştur. Gelin alıp getirilince kaynanası karşılama töreni yapar. Bu

törende gelinin başından şeker atılır, geline bardak kırılır, ip kırılır, gelinin eline Kuran ve ekmek verilir, gelin içeri girince önce mutfığa götürülerek ocak karıştırılır ve yatak odasına götürülerek yüz görümlüğü takılır. Gelin damat dışarı çıkarılarak kabaceviz, Debreli Hasan, Ankara havaları oynanır. Salon düğünlerinde kınada kız evi oğlan evi karışık olmaktadır. Düğün günü salon saatine yakın konvoy ile gelin almaya gidilerek salona geçilir ve isteğe bağlı olarak salonda yemek verilir.

Çarşamba ilçesinde eskiden düğün sonrasında “duvak” âdeti yapılırken günümüzde bu âdet yapılmamaktadır. El öpme âdeti varlığını devam ettirmektedir. Düğün sonrası “yediliğe gitme” âdeti vardır. Gelin ve damat bir hafta sonra kız tarafına yediliğe gider. Yemek esnasında kaşıklar saklanır. Damat bahşiş verdiğinde kaşıklar çıkarılır. Yemekler yenir, yemek yenildikten sonra damat sofrayı tek el ile kaldırmalıdır eğer kaldıramazsa damada bahşiş verilmez. Damadın ayakkabıları saklanır damat ayakkabılarını almak için de bahşiş verir. Damat ve gelin çay içerken kızın ailesi onlara çeşitli hediyeler verir. Gelin yediliğe çağrıldığı her yere bohça götürmektedir ve gittiği her evde geline bahşiş veya hediye verilmektedir. Günümüzde düğünden sonra balayına gidilmesi nedeniyle yediliğe gitme âdetinin eski önemini kaybettiği görülmektedir.

Son olarak Çarşamba ilçesinde “söylemezlik” âdeti “gelinlik tutma” âdeti olarak bilinmektedir. Gelinlik tutma süresi boyunca gelin büyükleri ile onlar izin verene kadar konuşmaz ve bu duruma kayınbaba geline hediye vererek son verir. Bu âdetin de günümüzde görülmediği saptanmıştır.

Samsun’un Çarşamba ilçesinde geçiş dönemlerinin incelenmesi kapsamında hac konusu ele alınıp incelenmiştir ve yapılan çalışmalar sonucunda Çarşamba ilçesinde var olan ritüeller, uygulamalar ve inanışlar konusunda sonuç olarak şunları söyleyebiliriz:

Çarşamba ilçesinde hac İslam’ın beş şartından biri olarak bilindiği için haccı bir vazife olarak görürler ve bu nedenle hacca giderler. Hacca gidecek kişinin sağlık ve sıhhatinin yerinde olması ve ekonomik durumunun iyi olması gerekmektedir. Hacca gitmenin bir yaş sınırlandırması yoktur fakat genelde hacca gitmek için 50 yaşın üzeri tercih edilmektedir. Bunun nedeni bireylerin çocuklarını yetiştirip evlendirdikten ve maddi durumlarını topladıktan sonra hacca gitmeyi tercih

etmelerinden kaynaklanmaktadır.

Çarşamba ilçesinde Diyanet İşlerinin belirttiği zamanlarda hacca gitmek için yazım yapılır. Her yıl kura çekilir ve kurada çıkanlar hacca gider. Kurada ismi çıkan kişi müftülüğün verdiği derslere katılır. Hacı adayı hacca gitmeden önce herkes ile helalleşir, bunun sebebi ise “kul hakkı ile hacca gidilmez” anlayışının benimsenmesidir.

Çarşamba ilçesinde hacı adayına hacca gitmeden önce harçlık verme adeti yoktur, bunun yerine hediyeler getirilir. Bunlar; havlu, çember, çorap, gömlek, iç çamaşırı, atlet gibi hediyelerdir.

Çarşamba ilçesinde hacı adayına kıyafet giydirme töreni yapılmaz. Hacı adayı kıyafetini kendisi giymektedir. Hacı adayı genellikle havaalanına kadar akrabaları ve komşuları tarafından yolcu edilmektedir. Hacı adayına genellikle Mekke –Medine’ye götürmesi için herhangi bir şey pek verilmemektedir fakat nadirde olsa çocuk sahibi olmak, şifa bulmak isteyenler herhangi bir eşyalarını yollamaktadırlar. Bunun yanı sıra sadaka olması amacıyla da oradaki maddi durumu iyi olmayan kimseler için para gönderildiği görülmektedir.

Hacı adayı hacca gitmeden evvel evine bayrak asılmaktadır. Geldikten bir süre sonra bayrak indirilir. Hacı için karşılama töreni yapılmaktadır. Hacı evine döndükten bir süre sonra davet vermektedir. Bu davette keşkek, yahni, pilav üstü et, ayran, tatlı gibi yemekler verilmektedir. Davete gelen misafirlere özellikle hurma ve zezem ikram edilmektedir. Bunun yanı sıra hacıyı evinde ziyaret eden kişilere ise hacının almış olduğu hediyelerden verilir. Bu hediyeler genellikle erkekler için takke, tesbih, yüzük, esansken kadınlar için namazlık, yüzük, tesbih, kına ve başörtüsüdür.

Çarşamba ilçesinde zezem suyu ve hurma ile ilgili çeşitli inanışlar vardır. Zezem suyunun tüm hastalıklara şifa olduğuna; hurma çekirdeğinin bereketli olduğuna ve uğur getirdiğine, hurma yiyen çocukların güzel huylu olacağına inanılır. Bunlara ek olarak hurmayı tek sayı şeklinde yeme inancı olduğu da görülmektedir.

Çarşamba ilçesinde toplum tarafından hac ile umre arasında çeşitli farklar da görülmektedir. Bunlar; hacın farz umrenin ise ziyaret amaçlı olması, umre için bütçenin daha uygun olması, umreye gitmek için kura gibi bir sınırlandırmanın

olmaması gibi hususlardır.

Çarşamba ilçesinde toplum, hacı olan kişiden daha olgun, ağır başlı olması, hakka hukuka dikkat eden davranışlar sergilemesini bekler. Toplum hacıya sevgi ve saygı ile yaklaşmaktadır.

Samsun'un Çarşamba ilçesinde geçiş dönemlerinin incelenmesi kapsamında ölüm konusu ele alınıp incelenmiştir ve yapılan çalışmalar sonucunda Çarşamba ilçesinde var olan ritüeller, uygulamalar ve inanışlar konusunda sonuç olarak şunları söyleyebiliriz:

Çarşamba ilçesinde ölüm, dünya hayatının bitişi, ahiret hayatının başlangıcı, âlem değişikliği, Allah'a teslimiyeti ve hesap vermeyi çağrıştırılmaktadır. Hastalık, kaza, afet, saçların beyazlaması, baykuş ötmesi, köpek uluması, karga ötmesi vb. alametler insanlara ölümü çağrıştırılmaktadır.

Çarşamba ilçesinde ölüm zamanının yaklaşmış olduğu düşünülen kişiye imanını kaybetmemesi için inanca göre şeytanın sunduğu suya karşılık su verme geleneği vardır. Öleceği düşünülen kişinin ruhunu acı çekmeden teslim edebilmesi için Kuran'dan sureler okunmakta, zikirler çekilmekte ve sık sık kelime-i şahadet getirilmektedir. Kişinin ölümü şehir merkezinde ilan veya sela ile köylerde ise sela ve telefon aracılığıyla duyurulmaktadır.

Kişinin ölümü evde gerçekleştiği zaman, vefat eden kişi "rahat döşegi" ne alınır. Kıyafetleri çıkarılıp vücudu düzelterek çenesi ve ayakları bağlanır. Üzerine beyaz bir bez örtülüp bıçak konularak bekletilir. Günümüzde de değişen sağlık koşullarından dolayı evde vefat eden kişi tabut şeklindeki soğutucularda ya da morg araçlarında bekletilmektedir. Hastanede vefat eden kişi ise morga konulmaktadır. Evinden uzakta veya hastanede vefat eden kişinin naaşı son kez mutlaka evine götürülmektedir.

Çarşamba ilçesinde ölen kişinin gözünün açık kalması; "hevesliğini alamadı", "uzakta seveni vardı göremedi", "dünyaya doyamadı", "birine hasret gitti" şeklinde yorumlanmaktadır. Ölen kişinin yüz ifadesi güzel ise; "nurlu gitti", "cennete gitti" yüz ifadesi kötü ise "cehennemi gördü" gibi yorumlanmaktadır. Ölen kişinin etinin yumuşak olması "iyi bir insan olduğu" veya "peşinden bir kişi alacağı" şeklinde düşünülmektedir.

Ölen kişi kadınsa tabutun üzerine çember, erkek ise ceket konulmaktadır. Tabutun sallanması ile ilgili bazı bölgelerde tabut ağırsa günahı çokmuş ya da tabut bir tarafa daha ağır bastıysa yakın bir akrabası da ölecekmiş gibi yorumlar yapılmaktadır.

Çarşamba ilçesinde “ıskat” genellikle ihtiyacı olan kişilere verilmektedir ama bu uygulama günümüzde unutulmaya başlamıştır.

Çarşamba ilçesinde genellikle cenaze evinde üç gün yemek pişmez fakat günümüzde aile ve komşuluk ilişkilerindeki değişim dönüşümlerden dolayı bu süre bir güne inmiştir. Vefat eden kişi için genellikle yedinci, kırkıncı, elli ikinci gününde davet verilmektedir. Davetlerde verilen yemekler keşkek yahni pilav, ayran, tatlıdır.

Çarşamba ilçesinde yas önceleri daha uzun bir süre tutulmaktayken günümüzde 3-5 gün sürmektedir. Eskiden mezar başında ölen kişi korkmasın diye beklenilirken bekleyenlerin üşümemesi için ateş yakıldığı da bilinmektedir.

Çarşamba ilçesinde eskiden Allah’ın 99 ismini temsil ettiği düşüncesiyle 99 taşla mezar yaptırılması inancı bulunmaktayken günümüzde bu taşlar yerini mermer mezar taşlarına bırakmıştır.

Çarşamba ilçesindeki pek çok yenilik ve değişikliğe rağmen yöre insanı kendi kültürüne sahip çıkarak halk kültürüne ait değerlerin korunmasında ve yasadılmasına büyük katkı sağlamaktadır.

Türk milleti birlik ve beraberlik duygusunu yaşatmaya devam ettikçe oluşturmuş oldukları kültür de nesilden nesile aktarılmaya devam edecektir.

KAYNAK KİŞİ KÜNYELERİ

- (K1) Havva Üstündağ, 1956 Çarşamba doğumlu, okur yazar, ev hanımı, 2014, Ayvacık.
- (K2) Duriye Ayeş, 1932 Çarşamba doğumlu, okur yazar değil, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K3) Mülkiye Tok, 1967 Trabzon Of doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K4) Zeynep Aydın, 1965 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K5) Hale Sevinç, 1977 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K6) Melek Üstündağ, 1963 Gürçam doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı 2014, Ayvacık.
- (K7) Türkan Baydoğan, 1962 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2014, Samsun.
- (K8) Hanife Aygün, 1954 doğumlu, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K9) Rabia Özyer, 1948 Koldere doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K10) Dilek Tok, 1979 Rize doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K11) Zülfiye Özkol, 1962 Çarşamba doğumlu, okur yazar, ev hanımı, 2014, Ayvacık.
- (K12) Fatma Baydoğan, 1944 Dereköy doğumlu, okur yazar, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K13) Rahime Soyandır, 1953 Çarşamba doğumlu, okur yazar, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K14) Fatma Yıldırım, 1960 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.

- (K15) Ayşe Baydoğan, 1962 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K16) Hanım Arslan, 1973 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2014, Tekkeköy.
- (K17) Hanife Gökdemir, 1938, Çarşamba doğumlu, okur yazar değil, ev hanımı, 2018, Tekkeköy.
- (K18) Seyhan Baydoğan, 1972 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2018, Tekkeköy.
- (K19) Azime Erbaş, 1958 Çarşamba Kirazlık Çay Mahallesi doğumlu, okuma yazma biliyor, ev hanımı, 2018, Çarşamba.
- (K20) Ayşe Köse, 1967 Çarşamba doğumlu, Okuma yazma biliyor, ev hanımı 2018, Çarşamba.
- (K21) Zekiye Özkol, 1940 Ayvacık doğumlu, okur yazar değil, ev hanımı 2018, Çarşamba.
- (K22) Hamiyet Üstündağ, 1944 Çarşamba doğumlu, okur yazar değil, ev hanımı, 2018, Tekkeköy.
- (K23) Fatma Çam, 1939 Çarşamba doğumlu, okur yazar değil, ev hanımı, 2018, Çarşamba.
- (K24) Melahat Güneş 1932 Çarşamba Merkez doğumlu- Okuma yazması yok - Ev Hanımı- Çarşamba SAMSUN
- (K25) Emine Üstündağ, 1949 Çarşamba doğumlu, gece okulu, ev hanımı, 2019, Ayvacık.
- (K26) Sebahattin Aydınolu, 1961 Çarşamba Uzunlu Köyü doğumlu, ilkokul mezunu, muhtar, 2018, Çarşamba.
- (27) Ümmühan Cengiz, 1954 Koldere doğumlu ilkokul mezunu, ev hanımı, 2018, Çarşamba.
- (K28) Aslan Genç, 1962 Çarşamba doğumlu, ortaokul mezunu, muhtar, 2018, Çarşamba.

- (K29) Burak Kaya, 1990 Terme doğumlu, üniversite mezunu, sosyal bilgiler öğretmeni, 2018, Çarşamba.
- (K30) Fatma Öztekin, 1970 Çarşamba doğumlu, lise mezunu, esnaf, 2018, Çarşamba.
- (K31) Hatice Serttaş, 1981 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2018, Çarşamba.
- (K32) Osman Şencan, 1962 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, çifçi, 2018, Çarşamba.
- (K33) Fatih Yavuz, 1976 Çarşamba doğumlu, lise mezunu, muhtar, 2018, Çarşamba.
- (K34) Emine Koç, 1969 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2019, Çarşamba.
- (K35) Hasan Uysal, 1974 Çarşamba Güneşli Köyü doğumlu, lisans mezunu, ziraat mühendisi, 2018, Samsun.
- (K36) Nagihan Akdağ, 1982 Çarşamba doğumlu ilkokul mezunu, ev hanımı, 2019, Samsun.
- (K37) Güllü Soysal, 1970 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2019, Çarşamba.
- (K38) Zeliha Özyer, 1986 Samsun doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2019, Tekkeköy.
- (K39) Fatma Ayeş, 1965 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2019, Çarşamba.
- (K40) Naci Aydemir, 1973 Ayvacık Çamalan doğumlu, ilkokul mezunu, köfteci, 2018, Çarşamba.
- (K41) Nuri Çubukçu, 1984 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, Serbest meslek, 2018, Çarşamba.
- (K42) Saliha Erbaş, 1966 Çarşamba doğumlu, ev hanımı, 2018, Çarşamba.
- (K43) Onur (soyadını vermek istemedi), 1985 Çarşamba doğumlu, esnaf, 2018, Çarşamba.

- (K44) Yaşar Korkmaz, 1962 Gökçöy (Ordu) doğumlu, ilkokul mezunu, 2018, Çarşamba.
- (K45) Nafiz Özdikici, 1938 Çarşamba doğumlu, bakkal, 2018, Çarşamba.
- (K46) Veysel Serttaş, 1972 Çarşamba doğumlu, ortaokul mezunu, terzi, 2018, Çarşamba.
- (K47) Mehmet Torun, 1937 Çarşamba doğumlu, ilkokul terk, 2018, Çarşamba.
- (K48) Yunus Zeyrek, 1959 Çarşamba doğumlu, üniversite terk, ayakkabıcı, 2018, Çarşamba.
- (K49) Adil Koç, 1995 Çarşamba doğumlu, ön lisans mezunu, kalite kontrol 2018, Çarşamba.
- (K50) Havva Karaca, 1954 Çarşamba doğumlu, okur yazar değil, ev hanımı, 2019, Çarşamba.
- (K51) Ramazan Yıldırım, 1995 Samsun doğumlu, ön lisans mezunu, 2019, Tekkeköy.
- (K52) Günay Aktaş, 1960 Ordu Ulubey doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2018, Çarşamba.
- (K53) Saniye Atacık, 1961 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2018, Çarşamba.
- (K54) Züleyha Boğa, 1978 Çarşamba doğumlu, ev hanımı, 2018, Çarşamba.
- (K55) Şükran Güneş, 1972 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2018, Çarşamba
- (K56) Nuran Şenyer, 1972 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2018, Tekkeköy.
- (K57) Hatice Uzun, 1960 Çarşamba doğumlu, ev hanımı, 2018, Çarşamba.
- (K58) Hasret Üstünel, 1994 Çarşamba doğumlu, ortaokul mezunu, eleman, 2018, Çarşamba.
- (K59) Bedriye Soysal, 1970 Tekkeköy doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2019, Çarşamba.

- (K60) Ayşe Zorlu, 1944 Çarşamba doğumlu, okur yazar değil, ev hanımı, 2019, Çarşamba.
- (K61) Ayşe Akdağ, 1952 Çarşamba doğumlu, okuma yazma biliyor, ev hanımı, 2019, Çarşamba.
- (K62) Mehmet Aygün, 1957 Çarşamba doğumlu, lise mezunu, emekli polis memuru, 2018, Tekkeköy.
- (K63) Abdül Erkan, 1940 Çarşamba doğumlu, Sepetçi, 2018, Çarşamba.
- (K64) Asım Özbek, 1963 Çarşamba doğumlu, lisans mezunu, ziraat mühendisi, 2018, Çarşamba.
- (K65) Aydın Üstündağ, 1942 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, çiftçi, 2018, Tekkeköy.
- (K66) Şuayip Üstündağ, Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, çiftçi, 2018, Tekkeköy.
- (K67) Cemal Yeniay, 1948 Çarşamba doğumlu, okur yazar değil, çiftçi, 2018, Çarşamba
- (K68) Mehmet Yıldırım, 1966 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, müteahhit, 2018, Samsun.
- (K69) Hacer Köse, 1947 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 2019, Çarşamba.
- (K70) Sabri Er, 1947 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, emekli, 2019, Tekkeköy.
- (K71) Rabia Özyer, 1955 Çarşamba doğumlu, okuma yazma biliyor, ev hanımı, 2019, Tekkeköy.
- (K72) Cahit Zorlu, 1941 Terme doğumlu, ilkokul mezunu, -emekli, 2019, Çarşamba.
- (K73) Şaban Kılıç, 1934 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, çiftçi, 2019, Çarşamba.
- (K74) Ömer İskitoğlu, 1956 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, 2019, Çarşamba.
- (K75) Yaşar Ay, 1955 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, emekli, 2018, Çarşamba.

- (K76) Şevket Cengiz, 1954 Çarşamba Cayvar doğumlu, ilkokul mezunu, 2018, Çarşamba.
- (K77) Kemal Karabıcak, 1939 Terme doğumlu, ilkokul mezunu, 2018, Çarşamba.
- (K78) Adem Menteşoğlu, 1954 Terme doğumlu, muhtar, 2018, Çarşamba.
- (K79) İmdat Özyer, 1964 Çarşamba doğumlu, ilkokul mezunu, çiftçi, 2018, Tekkeköy.
- (K80) İdris Serttaş, 1947 Sefalı Köyü Çarşamba doğumlu, inşaatçı, ilkokul mezunu, 2018, Çarşamba.
- (K81) Zübeyde Zengin, 1966 Çarşamba Acıklı doğumlu, işçi, 2018, Çarşamba.
- (K82) Ercan Serdar, 1983 Çarşamba doğumlu,-lise mezunu, işçi, 2019, Çarşamba.
- (K83) Eyüp Soyant, 1970 Çarşamba doğumlu, ortaokul mezunu, kamu görevlisi, 2019, Samsun.
- (K84) Eyüp Yıldırım, 1971 Çarşamba doğumlu, ortaokul mezunu, çiftçi, 2019, Tekkeköy.

KAYNAKÇA

- Abalı, İsmail (2015). “Kemal Sunal Filmlerinin Folklorik İşlevleri”. *SÜTAD*, 38: 227-237
- Aktaş, Ali Osman (2007). *Avut Köyü'nün Halkbilimi Açısından İncelenmesi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Araz, Nezihe ve Günay, Umay ve Tan, Nail ve Toygar, Kamil ve Öksüz, Enis ve Seyidoğlu, Bilge (1994). *21. Yüzyılın Eşiğinde Örf ve Adetlerimiz (Türk Töresi)*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları. s.38
- Arslan, Aycan (2002). *Çarşamba Sahil Köyü Folkloru*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü. Lisans Tezi.
- Aydemir, Adem (2010). “Türk Folklorunda Nişanlanma ve Evlilik Sembolü Olarak; ‘Gerdanlık, Küpe ve Yüzük’”. *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, 282: 20-23
- Bağlı, Mazhar ve Sever, Aysan (2005). “Tabulaştırılan /Tabulaşan Kurumun (Ailenin) Kurbanlıklar Edinme Pratiği”, *Aile ve Toplum Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi*. 8 (Ocak-Mart): 11
- Başçetinçelik, Ayşe (1998). *Adana Halk Kültüründe Doğum-Evlenme- Ölüm* Adana: Altınkoza Yayınları.
- Bayat, Ali Haydar (1978). *Tarihte Sünnet ve Tarihimizde, Folklorumuzda Sünnet Şenlikleri*. İzmir:Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü. Doçentlik Tezi.
- Berber, Oktay (2009). “Türk Kültüründe Eğlence ve Birlik Unsuru Olarak Düğünler”.*Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10.
- Bilmen, Ömer Nasuhi (2013). *Büyük İslam İlmihali*, (Sadeleştiren Mehmet Talu), İstanbul: Çelik Yayınevi.
- Bozkurt, Nebi. İslamda İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi,4/169

- Canan, İbrahim (1988). *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*. Ankara: Akçağ Yayınevi. 7/533.
- Canan, İbrahim (1993). *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*, Ankara: Akçağ Yayınevi. 17. Cilt: 190.
- Cengiz, Özgün (2017). “Türkiye’nin Askerlik Sisteminin Tarihsel Süreç Bağlamında İncelenmesi”. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Yıl:3 4: 78
- Çakmak, Fatma (2015). *Dinsel Bir İtibar Göstergesi Olarak “Hacı”lık* .Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi. 87
- Çarşamba Almanak Dergisi. (2017):18
- Çetin, Nagihan (2018). “Türk Töresinde Askerliğin Yeri ve Türkiye’de Askerliğe Bakış Açısında Meydana Gelen Değişmeler”. *İstanbul Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 1: 165
- Çeviker, Turgut (1992). *Çarşamba Kitabı*. İstanbul: İris Yayınları.
- Çıblak, Nilgün (2002).“Anadolu’da Ölüm Sonrası Mezarlıklar Çevresinde Oluşan İnanç ve Pratikler”. *Türk Kültürü*. 474: 605-614.
- Dalcı, Osman Salih (1977). *İslamda Sünnet ve Merasimleri*. İstanbul: Şelale Yayınları.
- Dak, Mustafa (1989). *Samsun ve İlçeleri*. Ankara: Evren Ofset.
- Demir, Yasin ve Durmuş, Emine (2015). “Uzun Evlilikler: Bir Yastıkta Kırk Yıl”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 8/36:637
- Demir, Zekiye (2014). “Haccın Kadınları Dönüştürücü Etkileri”. *Diyanet İlmî Dergi*. 50/2: 109.
- Dunsmuir WD, Gordon EM (1999). The history of circumcision. *British Journal of Urology Internaiona* 11-12.
- Ekici, Metin (2015). *Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri*. Ankara:Geleneksel Yayıncılık.
- Erbaş, Ali (2002) “İslam Dışı Dinlerde Hac”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 5: 120.

- Erul, Bünyamin ve Keleş, Ekrem (2010). *Hacçı Anlamak*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Ergin, Muharrem (2016). *Dede Korkut Kitabı 1-2*. Ankara: TDK Yayınları.
- Harman, Ömer Faruk "Hac", *TDV "İslam Ansiklopedisi" (DiA)*, c. 14 382. Bayyigit, Mehmet (1998). *Sosyo-Kültürel Yönleriyle Türkiye'de Hac Olayı*. Ankara: TDV Yayınları.
- Havza Kaymakamlığı (2003). *Havza Samsun TÜRKİYE*. Sivas: Doğan Ofset.
- Irmak, Yılmaz (2016). "Doğumdan Ölüme Bingöl Geçiş Dönemleri İnanç ve Uygulamaları". *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Yıl 6:cilt 6.
- İnan, Abdülkadir (1995). *Tarihte ve Bugün Şamanizm*. Ankara: TTK Yayınları.
- İnayet, Alimcan (2008). "Divanü Lügati't- Türk'te Doğumla İlgili Örf Adet ve Ritüeller". *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*. s.1
- İslam Ansiklopedisi (1987). MEB. Yayınları, C. 5. Hitan Maddesi, s. 598.
- Kadıoğlu, H. H.ve Aydın, İ. H.ve Yazıcı, E. B. (2006). "Dinî ve Tıbbî Açından Sünnet". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. s.25
- Kalafat, Yaşar (2010). *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Karabulut, Altan (2004). *Memleketim Çarşamba*. Samsun: Chp Çarşamba İlçe Başkanlığı Yayınları.
- Karacagil, Zeynel (2014). *Erkek Olma Yolunda "Askerlik Durağı"*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.s.152.
- Kara Kuvvetleri Devamlı Emirler Muhtırası* (1998), KKM 368-1, Yayın No: 98/16, Ankara: Kara Kuvvetleri Basımevi s.1-4.
- Karagöz İsmail ve Altuntaş, Halil ve Keskin, Mehmet (2007). *Hac İlmihali* Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

- Karataş, Abdullah (2017). *Samsun İli 19 Mayıs İlçesinde Geçiş Dönemi Adetleri*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü. Lisans Bitirme Tezi.
- Kayaoğlu, Sıtkı (2013). *Samsun Kavak Azaklı Köyü Tarihi ve Kültürü-1*. Samsun: Cem Ofset
- Kayıkçı, Ali (2001). *Mahalleden Bölgeye Samsun*. Samsun: Aksiseda Matbaası.
- Kırımlı, Yüksel (2010). “Yetişkin Olmaya İlk Adım “Sünnet””. *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*. 24:33.
- Koca, S. Kürşad (2012). *Türk Kültüründe Sembollerin Dili*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi.
- Koçin, Abdulkakim (2003). “Ölüm Gerçeğinin Türk Kültürüne ve Anadolu Türk Şiirine Yansıması”. *Uşak Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl: 4, 5:143.
- Köksal, Merve (2009). *Terme Folklorundan Derlemeler*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Lisans Bitirme Tezi.
- Kudat, Ayşe (2004). *Kirvelik Sanal Akrabalığın Dünü ve Bugünü*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Kudat, Ayşe (1974). *Kirvelik*. Ankara: Ayyıldız Matbaa.
- Lauri, Hanko (2015). “Ritüellerin Oluşum Süreci”, (Çev. Ruhi Ersoy), Oğuz M. Ö.(Ed.) *Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 3*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. *İlimiz Samsun*. Isparta: Özgül Yayınları.
- Muğlalı, Mehtap ve Koyutürk, A. E. ve Sarı, M. E. (2007). “Samsun Yöresinde Süt Dişleri İle İlgili Folklorik Yaklaşımlar”. *Milli Folklor Dergisi*. Yıl 19/73: 71
- Örnek, Sedat Veyis (1995). *Türk Halk Bilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Örnek, Sedat Veyis (1971). *Anadolu Folklorunda Ölüm*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.

- Ölmez, Özlem (2008). *Türk Folklorunda Ölüm Üzerine Soyolojik Bir Çalışma*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Özdemir, Cafer (2003). *Havza Yöresi Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerine Bir Araştırma*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Özdemir, Cafer (2009). “Havza İlçesinin Genel Folklorik Yapısı”. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*. 2/7:191.
- Özdemir, Emrah (2008). *Samsun İli Havza İlçesi Karga Köyü Monografisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Özkan, Zekeriya (2012). *Bafra ve Çevresinde Halk İnançları ve Uygulamaları*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Özgün, Cengiz (2017). “Türkiye’nin Askerlik Sisteminin Tarihsel Süreç Bağlamında İncelenmesi”. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 3/4: 78
- Sami, Şemseddin (2009). *Kâmûs-ı Türki’i*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Samsun Büyükşehir Belediyesi (2015). *Samsun “Şehir Kimliği Çalıştayı” Sonuç Raporu Şubat 2015*.
- Samsun İl Turizm Müdürlüğü (2002). *Samsun Turizm Envanterleri Samsun 2002*.s 31-38
- Samsun Valiliği (2004). *Atatürk’ün Şehri Samsun 2004*.
- Samsun Valiliği ve İl Kültür Müdürlüğü. *Geçmişten Günümüze Kültür Değerleriyle Samsun*. Samsun: Samsun Kültür Müdürlüğü Yayınları s. 17
- Sarı, Necmi (2014) “Rivâyetlere Göre Sünnetin (Hitânın) Tarihi ve Ahkâmı” KTÜ SBE Sosyal. Bilimler. Dergisi. s.253.
- Selek, Pınar (2018). *Sürüne Sürüne Erkek Olmak*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Semiz, İsa (2007). *Terme Yöresi Halk Edebiyatı Örnekleri*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Şişman, Bekir (1994). *Samsun Yöresinde Yaşayan Halk İnançları Üzerine Bir İnceleme*, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Şişman, Bekir (2017). *Türk Kültüründe Evlilik (Geleneğin Son Yüzyılı – Samsun Örneği)*. Ankara: Berikan Yayınevi.

Tanır, Hakan (2008). *Vezirköprü Daraçay Köyü'nden Derlemeler*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Lisans Bitirme Tezi.

Taşpınar, İsmail (2015). *Bütün Yönleriyle Hac*. Murat Sülün (Ed.) Müzakere Başlığı İstanbul: Ensar Neşriyat.

Tunç, Emrah (2012). *Sivas'ta Sünnet Merasimleri ve Kirvelik Kurumu*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Türkmen, Nilgün (2011). *Türkiye'de Hac Folkloru*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Yılmaz, Cevdet ve Zeybek, H. İbrahim (2016). *Samsun Coğrafyası*. Samsun: Canik Belediyesi.

İnternet Kaynakları

(<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-59809/tarih.html>) (02-09-2019)

(<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-231353/carsamba-ilcesi.html>)

<http://kanalkultur.blogspot.com/2013/12/mehmet-yardmc-geleneksel-kulturumuzde.html>

EKLER

Ek 1: arşamba

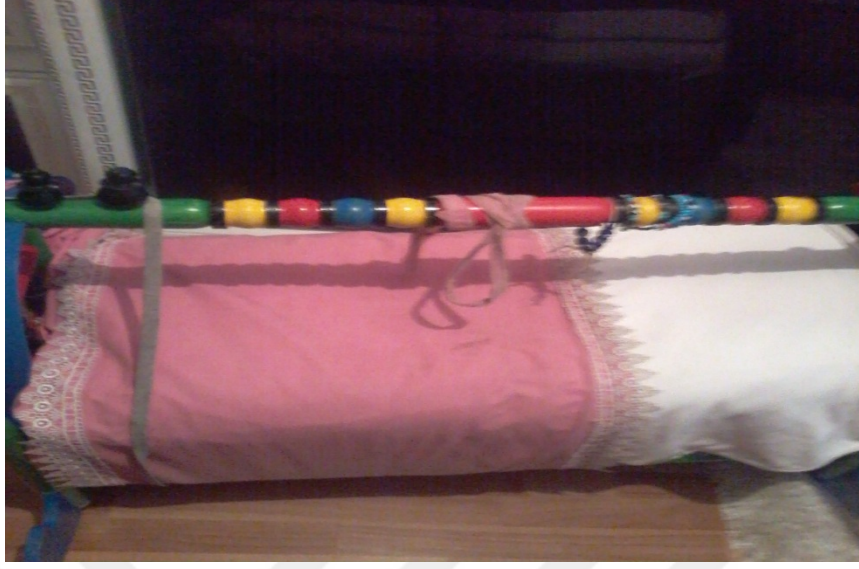
arşamba

(<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-231353/carsamba-ilcesi.html>)

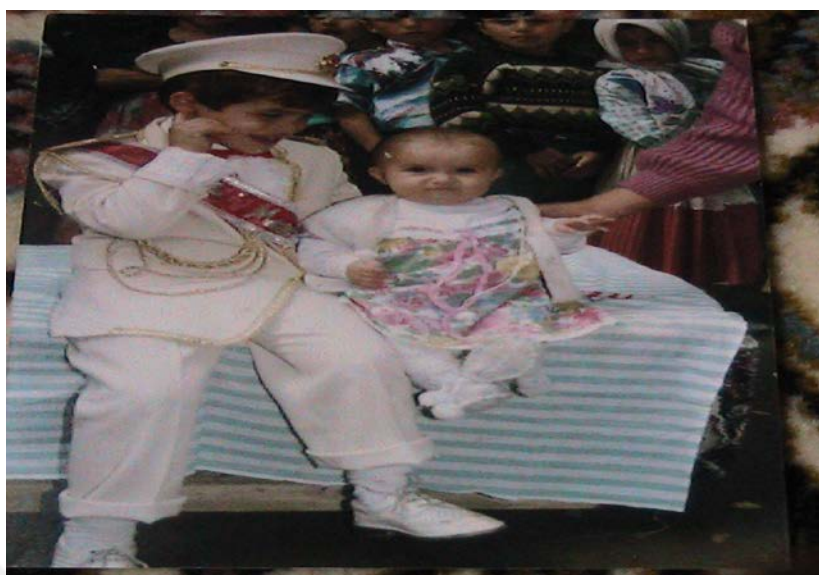
Ek 2: Hoşuruk Kesme

Ek 3: Beşik

Ek 4: Sünnet (1992)

Ek 5: Asker Kıyafeti (2017)

Ek 6: Asker Mektubu (1991)

Ek 7: Asker Eğlencesi (2017)

Ek 8: Söz (20011)

2019

Ek 9: Damat Kahvesi (2019)

Ek 10: Nişan Davetiyesi (2019)

Ek 11: Nişan (2018)

Ek 12: Kina

Ek 13: Gece Düğünü

Ek 14: Bayrak Adeti (2019)

Bayrak Adeti

Ek 15: Damat çıkışı-Saruk Bahşıi toplanması (1993)

Damat bahşışı (2013)

Ek 16: Gelin Alma (2013)

Gelin Alma

Düğünden bir kare(2013)

Ek 17: Duvak (1990)

Ek 18: Hac

Ek 19: Rahat Yatağı (2019)

Ek 20: Mezar (2019)

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Zeynep YILDIRIM

Uyruğu: T.C

Doğum Tarihi ve Yeri:1992/Samsun

e-posta: zeynepyildirim5509@gmail.com

EĞİTİM:

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lise	Mehmet Akif Ersoy Lisesi	18-06-2010
Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Bölümü	16-06-2015
Pedagojik Formasyon	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi	15-06-2015
Yüksek Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Halk Edebiyatı Bilim Dalı	Devam

Yabancı Dil bilgisi

YDS () ÜDS () KPDS () IELTS () YÖKDİL ()